

Fredrikke

Organ for FoU-publikasjoner - Høgskolen i Nesna

Barn og unges digitale hverdag

Lærere og lærerstudenter diskuterer overgrepssproblematikk i digitale medier.

Per A. Godejord
Redaktør

Pris kr. 250,-
ISBN 82-7569-141-9
ISSN 1501-6889

2006, nr. 4

HØGSKOLEN I NESNA

Om Fredrikke Tønder Olsen (1856-1931)

Fredrikke Tønder Olsen ble født på handelsstedet Kopardal, beliggende i nåværende Dønna kommune. Det berettes at Fredrikke tidlig viste sin begavelse gjennom stor interesse for tegning, malerkunst og litteratur. Hva angår det siste leste hun allerede som ung jente "Amtmannens døtre".

Kildene forteller at Fredrikke levde et fascinerende og spennende liv til tross for sine handikap som svaksynt og tunghørt. Hun måtte avbryte sin karriere som gravørlærling fordi synet sviktet. Fredrikke hadde som motto: "Er du halt, er du lam, har du vilje kjem du fram." Fredrikke Tønder Olsen skaffet seg agentur som forsikringsagent, og var faktisk den første nordiske, kvinnelige forsikringsagent. Fredrikke ble kjent som en dyktig agent som gjorde et utmerket arbeid, men etter 7 år måtte hun slutte siden synet sviktet helt.

Fredrikke oppdaget fort behovet for visergutter, og startet Norges første viserguttbyrå. Hun var kjent som en dyktig og framtidsrettet bedriftsleder, der hun viste stor omsorg for sine ansatte. Blant annet innførte hun som den første bedrift i Norge vinterferie for sine ansatte.

Samtidig var hun ei aktiv kvinnesakskvinne. Hun stilte gratis leseværelse for kvinner, inspirerte dem til utdanning og hjalp dem med litteratur. Blant hennes andre meritter i kvinnesaken kan nevnes at hun opprettet et legat på kr. 30 000,- for kvinner; var æresmedlem i kvinnesaksforeningen i mange år; var med på å starte kvinnesaksbladet "Norges kvinder" som hun senere regelmessig støttet økonomisk.

Etter sin død ble hun hedret av Norges fremste kvinnesakskvinner. Blant annet er det reist en bauta over henne på Vår Frelses Gravlund i Oslo. Fredrikke Tønder Olsen regnes som ei særpreget og aktiv kvinne, viljesterk, målbevisst, opptatt av rettferdighet og likhet mellom kjønnene.

Svein Laumann

Dette heftet er en del av den pågående dokumentasjonen på hva Høgskolen i Nesna utfører av arbeid i Prosjekt Gå inn i din tid. Rapportene er redigert for å kunne passe inn i et hefte, men er ellers presentert som de er. Dette medfører blant annet variasjoner mht skrifttyper og overskriftstyper i den enkelte rapport.

Gå inn i din tid!

*Kringsatt av fiender, Gå inn i din tid!
Under en blodig storm – Vi deg til strid!*

Disse linjene fra Nordal Griegs dikt "Til ungdommen" fra 1936 danner en innholdsmessig ramme rundt undervisningsprosjektet "Gå inn i din tid". Og med et tema så alvorlig som overgrep mot barn, og distribusjon av billedmateriale av slike overgrep på Internett, så passer det også å sitere noen linjer av Arnulf Øverland:

Du må ikke sitte trygt i ditt hjem Og si: Det er så sørgelig, stakkars dem! Du må ikke tåle så inderlig vel Den urett som ikke rammer deg selv! Jeg roper med siste pust av min stemme Du har ikke lov å gå der og glemme!

"Det er så sørgelig, stakkars dem!" er vel kanskje det vi aller helst vil nøye oss med. En kjapp ettertanke etter å ha lest en eller annen overfladisk artikkel i Dagbladet og så videre til andre og nære ting. For dette er jo ikke noe som angår oss. Eller er det kanskje det?

Prosjekt "Gå inn i din tid" er et undervisningsprosjekt som startet ved vårt Bachelorstudie i Informatikk, og som nå er ført inn i IKT og Læring 1 og 2 og i lærerutdanningen med undertittelen "Barn og unges digitale hverdag".

Prosjektet bunner i en overbevisning om at både IT-, og lærerstudenter må læres opp til å ha et fokus ikke bare på det tekniske, enten det nå er IKT-teknisk eller undervisningsteknisk, men også på det menneskelige. Prosjektet er en del av kursene Samfunnsinformatikk (IN116), IKT i Samfunn og Arbeidsliv (IKT103), Prosjektoppgave (IKT202A) og lærerutdanningen.

Via dette prosjektet får studentene innføring i både jus, etikk og samfunnsrelatert informasjonsteknologi, samt en anledning til å utføre samfunnsnyttig tjeneste i samarbeid med Redd Barna og Kripos¹.

For å sitere en uttalelse den New York baserte juristen, forfatteren og forkjemperen for barns rettigheter, Andrew Vachss kom med i forbindelse med HiNes prosjekt: "—it offers them a chance to serve on the front lines of the only war *always* worth fighting."

---

¹ Oppgaver fra Kripos gis kun til IT-bachelorstudentene

I dette heftet er vi stolte over å for første gang kunne presentere et utvalg rapporter som er utført av studenter ved IKT og Læring 1 og 2.

Vårt håp er at de refleksjoner og forslag til tiltak som studentene her beskriver skal danne grunnlag for at både bevisstheten om seksuelle overgrep mot barn og unge, og pedagogisk bruk av IKT i undervisningen basert på den digitale hverdag våre barn er en del av, skal få økt fokus i skolen.

Mo i Rana, august 2006

Per A. Godejord
Førstelektor

Arbeidskrav 1a

IT 103

”IKT i samfunn og arbeidsliv”

Eva Mortensen

Våren 2006

Innhold

1.0 Innledning – oppgavens oppbygning	1
2.0 Fagdel - hva er blogg?	2
2.1 Hva får unge jenter til å legge ut bilder av seg selv på nettet?	3-5
2.2 Kan blogging av denne type føre til overgrep?	5-6
2.3 Hva kan skolen gjøre med fenomenet blogging slik det har utviklet seg?	6-8
3.0 Didaktisk del	9
3.1 Mål	9
3.2 Skisse over undervisningopplegg	9-11
3.3 Måloppnåelse	11
4.0 Konklusjon	12
5.0 Refleksjon	13
Litteraturliste	14

1.0 Innledning – oppgavens oppbygning

Jeg har valgt oppgave 1 a ”mulig økning i jenters bruk av blogger”. For å belyse problemstillingen har jeg delt besvarelsen min i to, hvorav den ene delen er faglig og den andre er didaktisk. Fagdelen kommer først i besvarelsen, og inneholder definisjoner og avklaringer i forhold til ”blogg”, samt teori som jeg mener er relevant og interessant opp mot problemstilling.

I den didaktiske delen har jeg skissert et undervisningsopplegg som tar utgangspunkt i hvordan jeg skal kunne informere elevgruppen min om fornuftig bruk av Internett. Lyngsnes og Rismarks didaktiske relasjonsmodell² ligger i bunnen av undervisningsopplegget. Avslutter besvarelsen med konklusjon og refleksjon over oppgaven.

---

² Kitt Lyngsnes og Marit Rismark. *Didaktisk arbeid*. Gyldendal Norsk Forlag AS 1999, s. 75

2.0 Fagdel

Hva er blogg?

Ordet «blogg» kommer fra «weblog», en logg eller en journal på nettet. Så lenge verdensveven har eksistert har det fantes denne type nettdagbøker. De fikk imidlertid sin popularitet etter at Pyra Labs, et lite dot.com selskap i California, utviklet et system for enkel nettpubliserings. Pyra Labs laget «blogger» for å ha et enkelt dokumentasjonssystem ved samarbeid i prosjekter. Etter at de begynte å bruke systemet viste det seg at den enkle publiseringen gjorde det brukbart for langt mer enn opprinnelig tenkt. Gjennom Blogger.com ble det like enkelt å lage og oppdatere sin egen dagbok eller nyhetsside på nettet som å skrive et dokument i tekstbehandling. Sjetten januar i år hadde Blogger en million registrerte brukere. Innholdet i en blogg består gjerne av personlige utsagn og kommentarer fra enkeltmennesker, postet lineært i tid, med de siste kommentarene på toppen av siden. Dette er en del av definisjonen av en blogg: en nettside med korte kommentarer, organisert omvendt kronologisk med de siste postene først. Skillet mellom en blogg og en nettdagbok går til tider på om de har linker til andre sider eller ikke, blogger har linker, dagbøker har det ikke. Dagbøkene er dermed gjerne mer personlige. Dette er imidlertid et flytende skille, plutselig kan en dagbokskribent begynne å linke, eller en blogger kan slutte å gjøre det. Derfor er det like vanlig å omtale nettdagbøker som blogger. Typisk for bloggene er at skribentene skriver fordi de føler at de har noe de ønsker å formidle til andre, et formidlingsønske som springer ut av deres personlige interesse for et tema. Selv om det er nyttig for de fleste å være synlige på nettet, er det ingen som har gitt dem i oppdrag å vedlikeholde bloggene. Dermed er stil, tema og innhold sterkt personlig og uttrykk for individets meninger og holdninger, heller enn et utslag av en endring i organisasjonens politikk³. Teknisk sett er det noe som må oppfylles på datamaskinen for å kunne blogge. Maskinen på være koblet opp mot Internett, men ikke avgjørende om det er via modem eller bredbånd. Når det er sagt, er det en fordel med bredbåndstilkobling, da overføringshastigheten går mye raskere med denne type tilkobling⁴. At bloggen har bare en side, gjør den forskjellig fra websider, som ofte består av mange sider. For å kunne publisere bloggen på Internett er det ikke nødvendig med kunnskap om HTML-koding. Tekst og bilde legges inn, man trykker på "send", og på et øyeblikk er det som er sendt tilgjengelig for alle med Internetttilgang.

---

³ <http://www.dagbladet.no/kultur/2003/06/14/371146.html> 20.05.2006

⁴ <http://computer.howstuffworks.com/blog1.htm> 20.05.06

2.1 Hva får unge jenter til å legge ut bilder av seg selv på nettet?

At unge i dag velger å publisere seg selv med lite klær på Internett kan ha mange årsaker. Det er ikke bare jenter som gjør dette, vi finner også unge gutter i utfordrende positurer på Internett. Videre i denne oppgaven velger jeg i hovedsak å skrive om jenter, da det var hunkjønn som var nevnt i problemstillingen. Jeg er av den oppfatningen at mange jenter benytter blogg for å ”markedsføre” seg selv for omgivelsene. Med det mener jeg at det spilles på utseende for å oppnå oppmerksomhet. Det er ikke noe nytt at det spilles på et vakkert ytre i forhold til det å skaffe seg oppmerksomhet. Man kan gå langt tilbake i tid, og man vil se at avkledd kvinnekropper alltid har spilt en viss rolle i enkelte kretser. Jeg kan nevne *pin-up* modellene som et eksempel fra 1950-årene. Forskjellen fra den gang kontra dagens situasjon, var at det da bare var noen få av den store mengden som lot seg avbilde med lite klær på. I dagens samfunn blir det flere og flere som gjør dette, og en vesentlig årsak til det tror jeg bunner i at tabu omkring seksualitet er mer eller mindre forsvunnet. Kanskje ikke noe galt i seg selv at man i dag er mer liberale med tanke på akkurat dette, men det kan virke som om noen trekker grensene lenger enn det som er nødvendig. Med det mener jeg da i dette tilfellet disse bildene som legges ut på Internett fra unge mennesker.

Jeg vil her skrive om hva jeg mener er grunnen til at det er så mange som går så langt at de publiserer seg for allmennheten i dagens samfunn. Det første jeg vil ta for meg her er tenåringers ”strev” med puberteten i fokus, her snakker jeg da om både jenter og gutter. Dette er en periode i livet hvor mange sliter med å finne ut av hvem de egentlig er. Det skjer mye med kroppen i denne tiden, det være seg både fysisk og psykisk. Spesielt på det indre planet er det for mange strevsomt med tanke på deres egen identitet, og deres søken etter den. For å belyse dette vil jeg bruke Erik H. Eriksons teori om personlighetsutvikling. Han deler livsløpet inn i åtte karakteristiske perioder, også kalt menneskets åtte aldre. Jeg skal ta for meg den perioden jeg mener er relevant for denne oppgaven, den perioden som Erikson omtaler som *pubertet*. Jeg poengterer at dette er bare en av mange teorier om dette temaet. I hver periode er det ett karakteristisk personlighetsaspekt som trer i forgrunnen. I følge Erikson er hver av disse utviklingsteoriene preget av hvert sitt personlighetsproblem og hver sin krise. Han mente ikke krise i den forstand at man står ovenfor en trussel eller katastrofe, men at *selvet*⁵ har fått en ny dimensjon eller et nytt perspektiv. *Selvet* er aktivt og dynamisk, det samordner opplevelser, samt regulerer atferd i forhold til de sosiale omgivelsene vi omgir oss med. Atferden mange unge i dag har på Internett, er en type atferd de ikke ville benyttet

---

⁵ Består av to faser, et handlende, men ubevisst ”jeg”, og et observert, bevisst ”meg”.

seg av i sin hverdagslige hverdag, for eksempel på skolen. Forskjellen her blir at over nettet slipper de å stå ansikt til ansikt med noen, på skolen vil det i løpet av dagen være mange fysiske møter. Selvfølelsen er privat, og er følelsen av at ”jeg er jeg”⁶. Når jeg nå tar for meg denne teorien i forhold til oppgavens problemstilling, er det fordi jeg mener at pubertetstidens kriser kan være en forklarende faktor i forhold til unges bruk av blogg slik det er formulert i oppgaven. Krisen i dette tilfellet er det utfallet som i Eriksons teori betegnes som identitetsforvirring. De unge er i en fase i livet hvor det er venner som står dem nærmest. Det er sammen med gjengen de tester ut hvem de er, eller gjerne vil være. Jeg snakket med to jenter på 14 år om temaet blogging, og spurte dem om hvorfor de tror mange unge gjør dette. Svaret jeg fikk var det jeg selv hadde grunnet på, trangen til oppmerksomhet. De to jeg snakket med var også av den oppfatningen at jenter som benytter Internett som formidlingskanal, gjør ikke dette når de er alene. De var rimelig sikre på at to eller flere venninner var sammen om å legge ut slike bilder. Her kommer jeg da tilbake til det jeg tidligere har nevnt som identitetsforvirring. En del unge identifiserer seg så til de grader med de som er dem nærmest i denne fasen av livet, og da mener jeg deres nærmeste venner. Er det en jente som er så ”modig” å legge bilder av seg selv på nettet i lite klær, er det en overhengende fare for at flere følger etter. Det blir så viktig å ikke være noe dårligere enn de andre, at en setter sine egne verdier til side for å bli godtatt. Jeg kan med sikkerhet si at de unge påvirker hverandre, og er de flere sammen om det de foretar seg, blir det heller ikke så vanskelig om de må forsvare det de har gjort. Her snakker jeg ut fra det jeg selv opplever som mor til ei tenåringsjente. Gjengmentaliteten preger mange av valgene hennes, valg hun aldri ville gjort om det ikke sto noen sammen med henne. De er redde for å ikke være en del av fellesskapet. Er det da bilder som skal holde dem inne i dette fellesskapet, så kan resultatet bli slike bilder i forbindelse med blogg på Internett. Selvstendigheten er på en måte blitt borte under denne gryende puberteten, de gjør seg avhengige av hverandre. Jeg vil ikke her hevde at dette gjelder alle tenåringer i pubertetsfasen, men av egen erfaring fra tiden som tenåringsmor samt fra praksis i skolen, er at mange ikke tar selvstendige valg i saker som i utgangspunktet burde vært helt og holdent deres egne. Her støtter jeg meg til teorien til Erikson som sier at det her er tale om en psykososial identitet basert på testing av sitt dypeste indre mot en sosial verden, noe han omtaler som identitetsforvirring. Det vil si at mange unge har problemer med å avgrense seg selv og finne sin plass i den sosiale omverden, og vi får det som da omtales som overidentifikasjon. Eksempel her kan være at den unge identifiserer seg så strekt med

---

⁶ Gunn Imsen. *Elevens verden*. Tano Aschehoug 19983.opplag 2000 s. 273

gjengen eller gruppens ”helter” at hans eller hennes egen identitet settes til side⁷. I forhold til dette og temaet blogging, har jeg nevnt ovenfor at jeg er rimelig sikker på at noen unge legger ut bilder av seg selv fordi noen som står dem nærme også har gjort det. Her vil det bli viktig for oss voksne, både foreldre og lærere å bevisstgjøre de unge deres egen identitet, og viktigheten med å kunne stå inne for de valgene de tar. Her vil det være på sin plass å gjøre de unge oppmerksomme på at bilder som publiseres på nettet blir liggende der for alltid, det hjelper ikke at de selv sletter det som er lagt ut. Jeg er av den oppfatning at man ved å fokusere på dette, kan sette i gang en tankeprosess hos de unge som kanskje gjør til at noen tenker seg om to ganger før de trykker på ”sendknappen”. De unge må også bli gjort oppmerksomme på at alle, absolutt alle med Internetttilgang har anledning til å se på bildene som ligger ute. Det vil da være alt fra den gamle, sure naboen og den kjekkeste på skolen, i tillegg til alle de fremmede der ute i den store verden. Hvor interessant er det for jentene at for eksempel fremtidige arbeidsgivere har sett dem i bare undertøyet, eller kanskje med enda mindre klær på? Jeg er ikke så sikker på at alle tenker så langt frem i tid når de velger å legge ut slike bilder, men med stadig påminnelse vil tanken være sådd. Stikkordet i denne forvirrede ungdomstiden vil jeg da si er informasjon, både hjemmefra og på skolen.

2.2 Kan blogging av denne type føre til overgrep?

Ja, vil jeg svare på det spørsmålet. Unge jenters bruk av blogg mener jeg helt klart kan være innledningen til seksuelle overgrep via Internett. Brukes bloggen fra jentenes side i all sin uskyldighet, vil ikke faren være så stor, men i det øyeblikket de legger ut bilder av seg selv hvor fokus er kropp og et vakkert ytre, tror jeg risikoen for overgrep øker. Jeg er også av den oppfatning etter å ha sett på noen av disse bloggssidene, at fenomenet blogg og chatting henger sammen. Mange unge i dag er hyppige brukere av MSN (direktemeldinger), og det opprettes hotmailadresser til dette bruket. Adressene ligger ofte på deres bloggside, slik at de da er tilgjengelige for hvem som helst som måtte ønske direkte kontakt. De bruker nødvendigvis ikke egne navn i disse adressene, og mener kanskje de på den måten er anonym for omverden. Jeg er av den oppfatning at anonymiteten ikke lenger er tilstede når det er blitt et bilde å forholde seg til bak adressen. Selv om bildene kanskje utelater ansiktet, er det allikevel noe håndfast der som gir den eventuelle overgriperen noe å hige etter. I denne forbindelsen mener jeg jentene sender ut en del signaler som oppfattes av mottakeren på en annen måte enn det som var den opprinnelige meningen fra jentene selv. Jeg tror at signalene de sender ut er et forsøk på å få anerkjennelse fra andre ungdommer, tilbakemelding fra disse i forhold til et bra

---

⁷ Ibid, s. 285

utseende gir bedre selvfølelse. Dette vil jeg underbygge med teori fra den amerikanske sosialpsykologen Georg Herbert Mead, som hevder i sin speilingsteori at selvoppfatning dannes på grunnlag av den oppfatningen en tror andre har av seg selv, og den selvoppfatningen personen har på grunnlag av egen selv vurdering⁸. Når det gjelder mange unge, er de vurderingene andre gjør av dem som blir det viktige. Mead kaller disse andre for *signifikante andre*⁹. Det disse jentene gjør i følge Mead, er at gjennom denne speilingen danner de seg en selvoppfatning på grunnlag av hvilke reaksjoner de får fra omverden, da i dette tilfellet reaksjon fra de som ser disse bildene. Man kan se inne på noen bloggsider, og der er det mulig å gi jentene poeng på en skal fra 1-10, disse poengene gis ut i fra jentenes utlagte bilder hvor kroppen er i fokus. Jentene kan ikke her være sikre på hvem som gir poeng, det kan være alt fra klassekamerater til den mulige overgriperen.

At det sitter mottakere med onde hensikter, tror jeg ikke er et tema blant mange av de som publiserer bilder av seg selv. Selv om kanskje de fleste som ser disse bildene har ærlige hensikter, vet vi at det finnes voksne brukere av Internett som benytter seg av unges naivitet og uskyld, de velger å oppfatte signalene/bildene fra jentene seksuelt. Poenggiving tror jeg absolutt kan være det første møte mellom jenta og overgriperen. Jenta får mye oppmerksomhet som i hennes øyne er positivt, dette kan igjen skape den tillitten overgriperen er ute etter i forhold til det å kunne treffe denne jenta fysisk. Det er disse menneskene som utgjør en potensiell fare for vår yngre garde, og dette må de unge gjøres oppmerksomme på. For å synliggjøre farene de kan utsette seg for, ville jeg tatt i bruk virkemidler som historier fra virkeligheten. Det er en del unge som har vært utsatt for overgripere de har møtt via nettet, og ved å la våre barn/elever ta del i deres historier vil det forhåpentligvis gjøre inntrykk som setter i gang tanker omkring egen handlemåte.

2.3 Hva kan skolen gjøre med fenomenet blogging slik det har utviklet seg?

Jeg ser ofte hjemme at det som vi voksne prøver å formidle ofte blir mottatt av tenårigen som at vi er til hinder for hennes utfoldelse sammen med venner. At grenser blir satt fordi man bryr seg, blir av tenårigen misforstått. Når jeg nå kommer tilbake til det å opplyse de unge om farene de kan støte på ved blogging og chatting, tror jeg det er viktig at man får til en dialog med alle de det gjelder, i dette tilfellet de unge selv, deres foreldre og skolen. I denne dialogen må kommunikasjonen gå begge veier, det vil si at det ikke er hensiktsmessig av de voksne å stille seg opp med en moralsk pekefinger, men la de unge komme med synspunkter

---

⁸ Gunn Imsen. *Elevenes verden*. Gunn Imsen. *Elevenes verden*. Tano Aschehoug 1998, 3.opplag 2000 s. 274

⁹ Peik Gjørund og Roar Huseby. *To eller Flere*. NKS-forlaget 1998, 3.opplag 2001 s 38-39

og meninger omkring temaet. Mange unge sitter helt sikkert inne med selvopplevde erfaringer knyttet til dette med hvem de har møtt på nettet, erfaringer som kan være verdifulle for oss voksne/lærer i forbindelse med å hjelpe de unge i forhold til å kunne ferdes trygt på nettet. Får de muligheten til å bli hørt, skaper det den tillitten som kan være svært avgjørende i hvordan vi som voksne skal kunne sette oss inn i problematikken. Tillitt skaper autoritet på en positiv måte, og denne positive autoriteten vil med fordel være god å ha med seg som voksen i den daglige omgangen med tenåringer, det kan åpne for fortrolige samtaler mellom barn og voksen. En annen ting man som voksen bør ta med seg av de unges erfaringer, er kunnskapen de har knyttet til bruken av Internett. At en del/mange voksne ikke engasjerer seg nok i hva barna gjør/har kontakt med på nettet, er rett og slett på grunn av manglende kunnskap om hvordan verktøyet brukes. De kommer faktisk til kort i forhold til egne barn/elever. Det er å håpe på at med den nye læreplanen, *kunnskapsløftet*, som trer i kraft fra høsten, at flere lærere får opplæring i bruken av datamaskin og dens muligheter. På den måten kan det bli enklere å følge med i hva de unge gjør når de surfer på nettet. Med økt kunnskap i skolene, vil det også bli lettere å få foreldrene på banen, lærerne har da mulighet til å samarbeide med de foresatte i forhold til hva barna deres kan utsette seg selv for gjennom bruken av chatte – og bloggetjenester. Jeg var i kontakt med en lærer ved en av skolen i Vefsn kommune angående dette med blogg. Læreren i dette tilfellet er IKT-ansvarlig ved denne skolen, og jeg stilte han en del spørsmål om den datatekniske siden ved blogg. Denne personen var ærlig og sa at dette var en del av Internett han ikke hadde stor kjennskap til, da til både hva som trengs for å opprette blogg, samt hva de unge bruker bloggen til. I mine øyne er dette et klart tegn på at det er alt for lite kunnskap om temaet. Vi lever i dag i et samfunn preget av økonomisk og teknologisk vekst, og dagens oppvoksende ungdom er en vesentlig del av denne utviklingen. Det gjenspeiler seg både i hva de unge kler seg i, og hva de har hjemme av teknologisk utstyr. Mange unge har i dag egne datamaskiner på rommet, dette vet jeg via min tenåringsjente og hennes venner. Med at de unge kan sitte uforstyrret på rommet med sin datamaskin, er det vanskelig for foreldrene å følge med på hvem barna har kontakt med via Internett. Ved hjelp av opplysning fra skolene i forhold til hva man faktisk vet om mange unges databruk, kan det være en dytt i ryggen for mange foreldre med tanke på at de da vet hva barna kan befatte seg med på Internett. Jeg kommer stadig tilbake til dette med informasjon både til lærere, elever og foreldre. Hvem skal ta ansvaret for at tilstrekkelig informasjon kommer frem slik at det kan nyttiggjøres på en fornuftig måte i skole og hjem? Når vi nå vet det økende problemet med overgripere på nettet, må hver og en som har ansvar for den oppvoksende generasjon ta ansvar. Rektorer rundt om på skolen må se til at de ansatte får muligheten til å sette seg inn i

problematikken på en sånn måte at det er mulig å møte elevene der de til enhver tid befinner seg. Det være seg om det er fysisk møte mellom lærer og elev i klasserommet, eller på den arenaen flere og flere ungdommer bruker tiden sin, på Internett. Foreldrene må vise interesse for hva ungdommen deres gjør på fritiden, ikke bare når de spiller fotballkamper, men også interesse for hva all tiden foran dataskjermen brukes til. At foreldre vil bli engstelige når det kommer frem hva uvetting blogging og chatting kan føre til, synes jeg er helt greitt. Ikke i den forstand at de da skal nekte tenåringen sin Internetttilgang, men det vil gjøre de voksne mer bevisst på hva som foregår. At de unge er klar over at foreldre og lærere følger med på hva de gjør, mener jeg virker forebyggende. Jeg vil velge å tro at det er flere unge som da tenker mer enn en gang over hva de faktisk gjør. Kommer det flere fornuftige voksne inn på denne arenaen som opptar mye av tiden til de unge i dag, tror jeg også at potensielle overgripere vil bli mer forsiktig med å ta kontakt med unge jenter på nettet. Sjansen for å treffe på andre voksne blir større, og det er ikke det disse menneskene overgriperne er interesserte i. Informasjon om nettvett vil bli temaet i undervisningsopplegget som følger i den didaktiske delen. I første omgang er dette informasjon til elevene, men det må også være et mål at noe tilsvarende blir laget for foreldre.

3.0 Didaktisk del

Målgruppe for opplegget er 8. klasse ved Kippermoen ungdomsskole.

Jeg har tatt utgangspunkt i Lyngsnes og Rismarks didaktiske relasjonsmodell¹⁰ i planleggingen av undervisningsopplegget. Dette blir et tverrfaglig opplegg, IKT som sentreringsfag, samfunnsfag og KRL som støttefag.

3.1 Mål

Undervisningsopplegget som følger er laget for å informere og bevisstgjøre elevene i forhold til fornuftig og sikker bruk av Internetts tjenester, og jeg har hentet mål fra L97. Den generelle delen av L97 sier følgende om bruken av IKT i skolen: ”... elevene bør utvikle evne til å kunne nytte elektroniske hjelpemiddel og medium kritisk og konstruktivt...”¹¹. Under hovedmoment i samfunnsfag, 8. klasse står det at ”i opplæringen skal elevene samtale om og vurdere omgangsformer og atferdsnormer mellom jevnaldringer...”¹². Hovedmomenter i KRL, 8. klasse: ”i opplæringen skal elevene drøfte etiske konflikter og valg knyttet til spørsmål om seksualitet, identitet...”¹³.

3.2 Skisse over undervisningsopplegg

Med utgangspunkt i overnevnte mål og læringssynet i L97, har jeg skissert et undervisningsopplegg med temaet ”nettrett” for 8. klasse.

Elevgruppen min består av 12 elever, ingen med spesielle behov. Jeg velger å bruke 6 timer på opplegget, innunder her også diskusjon rundt tema, dette i plenum, da antall elever egner seg for det. Fokus for oppgavene jeg vil presentere for gruppa er sikker bruk av Internett. Jeg fordeler disse 6 timene slik at det blir 3 skoletimer a 2 dager. Elevene arbeider sammen to og to, dette fordi jeg vil de skal samarbeide og utveksle erfaringer. På denne måten vil jeg at elevene skal oppfatte læringen som meningsfull for dem. *Meningsfull læring (David Ausubel, 1968) er en prosess der ny kunnskap knyttes til relevante sider ved barnets eksisterende kunnskaper*¹⁴.

Politiet sier seg villige til å komme og informere elevene om reelle saker i forhold til overgrep via Internett.

---

¹⁰ Kitt Lyngsnes og Marit Rismark. *Didaktisk arbeid*. Gyldendal Norsk Forlag AS 1999, s. 75

¹¹ L97 s. 78

¹² Ibid s.185

¹³ Ibid s. 105

¹⁴ Trygve Breiteig og Rolf Vonheim. *Matematikk for lærere 1*. Tano Aschehoug 1999, s 60

Innhold

Nettvettregler og trygg bruk av Internet. Jeg har valgt å lage et opplegg som ikke er så faglig omfattende, fokuset ligger på viktigheten av nettreglene.

Rammer

Datamaskiner med Internetttilgang. Tidsbruk 6 timer. Ekstern foreleser.

Læreforutsetninger

Tar hensyn til at elevene sitter inne med forskjellig kunnskap om temaet det skal arbeides med. Lar de som vet noe om nettvett være ressurs i opplegget, dette vil da i hovedsak gjelde generell oppførsel på nett. En annen forutsetning er at elevene er samarbeidsvillige og interessert i å dele erfaringer med meg som lærer. Det er viktig å ha fokus på at elevene ofte har stor erfaring i hvordan det faktisk er på de ulike nettstedene.

Arbeidsmåte

Diskusjoner i plenum. Arbeide to og to sammen ved datamaskinen. Samarbeid blir stikkordet her.

Vurdering

Lærer vurderer underveis i opplegget, dette ved hjelp av observasjon og samtale. Vurdering i etterkant av gjennomføring, viktig for senere arbeid med lignende oppgaver.

1. time

Hva – Lærer informerer om tema. Samtale om bruk av Internett og nettvettsregler i plenum

Hvordan – Samler elevene i klassering, dette for å få alle til å delta

Hvorfor – Felles samtale som motivasjon for videre arbeid

2. og 3. time

Hva – Finne frem til nettvettsregler.

Hvordan – Ved hjelp av søkemotor på Internett.

Hvorfor – Bevisstgjøre elevene at det eksisterer regler for nettbruk. Reglene skal være med på å gi elevene en mer kritisk holdning til de personene de kommer i kontakt med på Internet, samt at de skal bli mer bevisste på hva de legger ut på nettet.

4. time

Hva - Elevene skal utarbeide regler for klassen som går på nettvett.

Hvordan – Ved hjelp av det de fant på relevante nettstedet (Redd Barna), samt at det er mulig for elevene å utforme egne regler.

Hvorfor - Det er viktig at elevene får være med på å lage regler som angår dem selv, ved å definere egne mål blir det deres eget opplegg. Blir da ikke noe påtvunget.

5. time

Hva – Forelesning angående ofre for nettovergrepere.

Hvordan – Ekstern foreleser fra politietaten.

Hvorfor – Mer virkelighetsnært for elevene at noen som jobber med slike saker tar opp temaet. Blir levendegjort med det at dette er saker fra virkeligheten. Målet er å sette i gang en tankeprosess omkring måten de selv opptrer på nettet.

6. time

Hva – Diskusjon om politiets foredrag.

Hvordan – I klassering.

Hvorfor – Bearbeidelse av inntrykk, holdningsskapende i forhold elevenes nettbruk.

3.3 Måloppnåelse

Jeg kan ikke være sikker på om måloppnåelse i dette tilfellet blir tilfredsstillende, da jeg ikke har prøvd ut dette undervisningsopplegget i praksis. På en annen side vil jeg si at jeg når målene dersom temaet engasjerer elevene, og at de deltar aktivt i diskusjonene. Bare det å få satt i gang tanker rundt hva de kan komme ut for med uvettig opptreden nettet, er et mål i seg selv.

4.0 Konklusjon

Jeg synes det er viktig at vi som voksne på prøve å sette oss inn i hvorfor noen unge handler som de gjør i denne fasen av livet. Her kan det å støtte seg til teorier om barns utvikling være til hjelp. Jeg mener mye ligger i deres søken etter en stødig identitet. At denne søken resulterer i at de kan møte seksuelle overgripere på nettet, er noe vi må prøve å gjøre de unge oppmerksomme på. De må bli klar over de farene som lurar inne på det verdensomspennende nettverket de er en del av. En annen ting vi som voksne bør gjøre, er å ta mer del i det de unge foretar seg, dette både hjemme og på skolen. For å kunne ta del i dette på best mulig måte, tror jeg veien å gå er ved hjelp av dialog med de unge selv. La de fortelle oss hva de er opptatte av, og lytte til det de har å si. Dette kan være verdifull kunnskap for oss som er deres omsorgspersoner. Det nytter ikke bare med moralske tordentaler om at det de foretar seg er farlig, man må engasjere seg i det de faktisk foretar seg. Når det gjelder dette med bruken av Internett og blogging, må vi som voksne, både lærere og foreldre, utvide kunnskapen omkring dette temaet slik at vi har en reell mulighet til å holde tritt med de unge på dette området. Her mener jeg skolene har en lang vei å gå, men håper med Kunnskapsløftet at flere blir skolerte innen IKT - faget. Der tror jeg også muligheten ligger for et bedre skole – hjem samarbeid. Når det gjelder forbyggende arbeid i forhold til elevene i skolen, er det et ønske at nettvett kommer på timeplanen. Som lærere bør vi stadig ta opp temaet ”overgripere på nett” fordi det angår mange elever i dagens skole. Undervisningen må legges opp slik at de unge blir bevisste sin måte å ferdes på nettet, de må med stadig gjentakelse bli påminnet at det er mange som blir utsatte for overgrep via denne kommunikasjonskanalen som Internett er. De må bli gjort oppmerksomme på at de kan bli neste offer om de ikke tar de forholdsregler som er nødvendig for egen sikkerhet.

5.0 Refleksjon

Denne besvarelsen bærer preg av mine meninger og antakelser i forhold til hvorfor unge jenter legger ut bilder av seg selv med lite klær på. Jeg har bygd opp dette rundt teori som jeg mener er relevant for denne perioden av livet til de unge. Jeg er av den oppfatning at mange handler som de gjør nettopp på grunn av usikkerhet omkring seg selv, de vet ikke helt hva de står for eller mener.

Dette var et krevende arbeidskrav, men det var bare å brette opp ermene og starte på nytt etter tilbakemelding fra faglærer kom. Når det gjelder samarbeid i dette arbeidskravet, var det vanskelig å finne noen som hadde noe å tilføre meg underveis. Jeg har spurt veldig mange rundt meg om dette med unge jenters bruk av blogg. Det resulterte i at jeg måtte forklare de aller fleste hva en blogg er, og ingen kunne hjelpe meg på vei. Jenter gjør det av oppmerksomhetstrang var kommentarene. Ellers har jeg diskutert dette arbeidskravet med en medstudent uten at det gjorde vesentlig forskjell for min del.

Litteraturliste

Breiteig, Trygve og Rolf Vonheim. *Matematikk for lærere 1*. Tano Aschehoug 1999

Det kongelige kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet. *Læreplanverket for den 10-årige grunnskole*. 1996

Gjørund, Peik og Roar Huseby. *To eller Flere*. NKS-forlaget 1998, 3.opplag 2001

Imsen, Gunn. *Elevens verden*. Gunn Imsen. *Elevens verden*. Tano Aschehoug 1998, 3.opplag 2000

Lyngsnes, Kitt og Marit Rismark. *Didaktisk arbeid*. Gyldendal Norsk Forlag AS 1999

<http://www.dagbladet.no/kultur/2003/06/14/371146.html> 20.05.2006

<http://computer.howstuffworks.com/blog1.htm> 20.05.06

Arbeidskrav, 1 b IKT 103

Levert av

Karsten Fagervik

HiNe

24. mai, 2006

Innholdsfortegnelse

1.0 Innledning	II
1.1 Utgangspunkt for oppgaven	II
1.2 Eget læringsmål	II
2.0 Chat som kommunikasjon	III
2.1 Kommunikasjon i et historisk lys	III
2.2 Chat	IV
2.3 Chat, anonymt!	IV
2.4 Chat, må den forgå anonymt?	V
3.0 Mitt pedagogiske ståsted	VII
4.0 Skisse over undervisningsopplegget	X
5.0 Sluttbetraktninger	XIV
6.0 Refleksjonsnotat, utkast 1	XV
7.0 Refleksjonsnotat, utkast 2	XV

1.0 Innledning

1.1 Utgangspunkt for oppgaven

Dette er en mappeoppgave i IT 103. Oppgaveteksten som denne oppgaven er blitt til av, skisserer en case og inneholder videre en del spørsmål som skal drøftes i et overgrepsperspektiv, sett mot denne casen. Denne drøftingen kommer først i dette dokument, og inneholder også et forslag eller en betraktning om hvordan vi som storsamfunn kan hanskes med overgrepsperspektivet knyttet til chat. Oppgaveteksten stiller videre følgende spørsmål: ”Hva kan du som lærer gjøre for å bevisstgjøre unge jenter (og gutter) på at kontakter man skaffer seg på Chat ikke alltid er ufarlig?”¹⁵

Med bakgrunn i sistnevnte spørsmål, ønsker jeg å lage et undervisningsopplegg som igjen skal basere seg på prosessorientert skriving. Utgangspunktet er at elevene i noen grad kjenner til denne arbeidsformen. Dernest skal prosessen evalueres og videreutvikles underveis, ved hjelp av mappevurdering. Denne formen for evaluering vil jeg kort komme innom litt senere i denne oppgaven. Videre skal selve skriveprosessen munne ut i en folder eller et hefte som elevene igjen skal distribuere til de andre elevene på skolen. Folderens innhold er naturlig nok sentrert mot Internets muligheter, og ”farer ved bruk av IKT ” (tema). Det overordnede målet for meg som lærer med dette undervisningsopplegget, er å bidra til en bevisstgjøring av elevene knyttet opp mot slike farer, og eventuelt å få til en holdningsendring i så måte. Før dette undervisningsopplegget så presenteres, vil jeg presentere litt pedagogisk teori. Dette for å forsterke eller underbygge mine valg angående opplegget. Etter teoridelen følger skissen over undervisningsopplegget, og denne skissen er igjen ”sydd” sammen med mer pedagogisk teori.

1.2 Eget læringsmål

Eget læringsmål er hentet fra fagplan IKT og læring¹⁶, og er som følge:

- Få kunnskap om konsekvenser for individ og samfunn ved bruk av IKT.
- Være forberedt på de metode- og rolleendringene som IKT medfører i skole, opplæring og arbeidsliv.
- Bruke IKT som verktøy i eget arbeid.

---

¹⁵ Hentet fra oppgaveteksten

¹⁶ <http://www.hinesna.no/content/view/427/426/>

2.0 Chat som kommunikasjon

2.1 Kommunikasjon i et historisk lys

For å forstå problematikken rundt fenomenet chat, er det etter min mening nødvendig og se på hva kommunikasjon er, i et historisk perspektiv. Menneske har kommunisert til alle tider, via de første ”grynt”, til mer avanserte former for auditive og visuelle former for kommunikasjon. Auditivt, via direkte dialog¹⁷, frem til det eller de muntlige språkformene som eksisterer og brukes i dag. Visuelt, via indirekte kommunikasjon, fra de første hulemaleriene og helleristningene, til utviklingen av mer systematiske skrifttegn, masseprodusert og distribuert til et større og større publikum. Alt dette er gjort samtidig som menneske har utviklet en sensitivitet eller empati for hvordan ”det andre” menneske har det, og hvordan det kan tenkes å ”motta” eller oppfatte denne kommunikasjonen.

Menneskets empiriske forhold til direkte dialog, historisk sett, er således bare bruk i en kommunikasjonsform som baserer seg på ”fays too fays” dialog. Denne dialogen er altså selve kjernen i mellommenneskelige forhold, bygd opp og nedarvet gjennom generasjoner, tett knyttet opp mot det emosjonelle. For å eksemplifisere (synliggjøre) dette kan jeg spørre: Hvordan eller med hvilke ord vil du innlede en samtale med et menneske du ikke kjenner? Sannsynligheten for at du vil starte med en høflighetsfrase, basert på din egen kulturelle tilknytning, er stor. For eksempel: ”- God dag, mitt navn er...”. Slike og lignende innledninger har etter min mening bare ett formål. Det dreier seg om å innfri en norm, trader gjennom ufattelige mange generasjoner, der hensikten er å ”gi seg til kjenne”. Dernest ligger det latent i menneske å forvente den samme gesten av motparten. I et slikt historisk perspektiv ser vi dermed at menneske ikke er vant til å kunne bruke eller føre en direkte kommunikasjon eller dialog, anonymt.

Og det er nettopp dette storsamfunnet sliter med, nå. Vi har, gjennom den teknologiske utviklingen av kommunikasjonsformer (i dette tilfelle, chatting), påført oss selv en geriljalignende tilstand med tanke på dialog eller kommunikasjon via IKT, en kommunikasjonsform helt fraværende av empatimekanismer. Derfor famler vi febrilsk etter måter å takle denne utviklingen på, slik at vi som storsamfunn kan beskytte samfunnet og enkeltindividet mot overgrep, overgrep som skjer som en følge av kommunikasjonsformer vi ikke behersker. Og der den svake part er barna våre.

---

¹⁷ Min egen definisjon: Direkte dialog, muntlig eller skriftlig, som foregår i sanntid.

2.2 Chat

Å chatte vil si å føre en samtale skriftlig på Internet, i sanntid. Både barn, ungdom og voksne bruker denne formen for kommunikasjon, men den er nok mest vanlig blant ungdom fra 11-12 år og oppover. For å kommunisere effektivt bør du være tilknyttet en bredbåndforbindelse, men dette er ingen betingelse da ei vanlig telefonlinje og et modem er tilstrekkelig. Selve datamaskinen trenger heller ikke å være av ”ny dato”, da en slik form for kommunikasjon har meget lave datatekniske krav. Når du så logger deg på chatten må du skrive inn et brukernavn, men du trenger normalt ikke noe passord. Du kan bruke det samme navnet hver gang du er ”inne”, men er det opptatt, kan du legge til en understrekning, bindestrek, tall eller lignende og allikevel bruke det samme navnet. På den måten ”kjenner” de andre brukerne deg igjen. Når du har valgt deg et navn vil du få muligheten til å velge kanal. Mange av disse kanalene har aldersgrense, men det er heller unntaket enn regelen. De fleste er åpne for alle. Det finnes flerfoldige kanaler på chatten, men dersom du ønsker å snakke med noen fra for eksempel mIRC må du klikke deg inn på denne kanalen. Vil du snakke med en spesiell person på denne kanalen, kan du inviterer vedkommende til en privat samtale, når dere begge er logget på.

2.3 Chat, anonymt!

Chat er altså en kommunikasjonsform som foregår på Internet, skriftlig. I denne kommunikasjonen kan du så velge om du vil være anonym eller ikke. De aller fleste er anonyme, og det er her mye av problematikken knyttet mot chat springer ut i fra. Vi, dvs. både barn, ungdom og voksne, indoktrineres viktigheten av å være anonym når vi chatter. Vi som mennesker, er ikke vant til å kommunisere anonymt eller usynlig som antydte tidligere, derfor tar vi (også voksne på ”chat”) på oss ”roller”. Og, det gjør også barn.¹⁸ Gjennom lek! Lek i sin opprinnelige form, kan sees på som en vandring i en virtuell fantasivirkelighet. Videre hersker det etter min mening ingen tvil om at Internet er en slik virtuell virkelighet, for mange barn. Dette ser vi gjennom de mange lekpregete spillene mange barn er flittige brukere av. Også ungdoms bruk av for eksempel spillet ”country strike”¹⁹, kan sees på som en lekpreget aktivitet i en fantasiverden, på ”nett”. Lek kan videre sees på som en typisk aktivitet for barn, der vandringen mellom virkeligheten og fantasiverden er en viktig faktor, lek er ”på liksom”²⁰. Av andre vesentlige faktorer som driver et barn til lek, er behovet for spenning. I rapporten ”Barn som møter overgripere på internett” av Astri Aas-Hansen, gjennomgås seks overgrepssaker og denne gjennomgangen viser at mange barn opplever chat som en

---

¹⁸ Astri Aas- Hansen, s 35

¹⁹ Et ”skytespill” som er svært populært blant barn, ungdom og også voksne.

²⁰ (http://klasse.hinesna.no/file.php/199/solveig_GLSM/Lek_teorier_Glsm.pdf), side 7

spenningslek.²¹ En spenningslek som foregår på ”chat”, og der barnet og den de leker med er anonyme skuespillere i et virtuelt rollespill. Og i dette rollespillet, bestående av ”usynlige venner” kan det gjøres avtaler om å møtes, i det virkelige liv. Disse avtalene kan være av en slik karakter at barnet i det virkelige uanonyme liv trolig ikke ville gjort disse. Astri Aas-Hansen antyder i sin rapport at disse avtalene ikke kan fra et barns vinkling sees på som avtaler begått i det virkelige liv, men en avtale begått i en virtuell verden. En avtale begått ”på liksom”, ”uten særlig tanke for at det fra den voksnes side er høyst reelt”.²² Om barnet da ikke ”ser” eller ønsker å skille disse to virkelighetene fra hverandre, kan det oppstå utilsiktede situasjoner som en følge av avtaler begått med usynlige ”chattevenner”.

Og, mange barn har ”bare” usynlige chattevenner. Venner de er blitt kjent med og fått tillit til, på nettet. I de fleste overgrepssakende som gjennomgås i Astri Aas-Hansens rapport, er det nettopp denne tillitsoppbyggingen som er det sentrale for overgriperne. Overgriperene bygger, gjerne langsiktig, opp tillit til barnet. På den måten oppstår det vennskap på falske premisser, premisse som baserer seg på chattekanalenes prinsipp om å kunne være anonym.

Utgangspunktet videre må være å innse at barn normalt ikke er på ”vakt” ovenfor venner.

Venner har man tillit til, således er det å treffe venner noe som ikke i utgangspunktet det skulle være noe risiko knyttet til. Men når vennskap er inngått på falsk grunnlag, stiller det seg annerledes. Da er muligheten for å utsette seg for noe utilsiktet i høyeste grad til stedet.

2.4 Chat, må den forgå anonymt?

Å ta på seg en rolle, fordrer at du ikke er den du egentlig er. Du må med andre ord anonymisere ditt egentlige jeg, slik det ofte gjøres på chat. Om vi kobler denne betraktningen opp mot de problemene som var da ”mobiltelefonanonymiteten” hersket, er det ikke vanskelig å trekke paralleller. ”Litt” tilbake i tid, kunne du gå inn på en hvilken som helst kiosk, å kjøpe deg et mobiltelefonabonnement anonymt, uten registrering. Flere mennesker fikk på den tiden oppleve å mota slibrige, og til dels grove sjikanerende meldinger og oppringninger på sin egen telefon, anonymt. Om dette var en form for lek, eller om disse meldingene og oppringningene var alvorlig ment, er ikke vesentlig. Poenget er at den som stod for disse meldingene eller oppringningene var anonym, og umulig å ”spore”, med de traumatiske følger dette kunne få for ”offeret”. Mobiltelefonterror og anonyme mobiltelefonabonnement brukt i kriminelle henseende, var et alvorlig problem for samfunnet og dets enkeltmedlemmer, og storsamfunnet famlet også nå i blinde! Hvordan få bukt med dette problemet, var spørsmålet

---

²¹ ”Barn som møter...”, side 35

²² ”Barn som møter...”, side 35

som stadig ble debattert. Uansett, myndighetene bestemte som en følge av problemet å vedta en lov²³ som skulle gjøre det umulig å opprette et mobiltelefonabonnement anonymt, uten registrering. Så langt meg bekjent, ble denne eller disse lovene vedtatt under store protester. Å kunne ha et telefonabonnement som var uregistrert og anonymt, var en folkerett etter manges mening. På tross av dette, etter at loven trådte i kraft er slik anonym kommunikasjon ikke eksisterende i dag, meg bekjent.

Og, kan dette være en vei å gå, også for chat? For å delta i chat, må du registrere deg, slik du registrer deg for å få opprette et telefonabonnement. Uten en slik registrering vil det være umulig å chatte, den tekniske løsningen vil sette en stopper for det! Slik det er umulig å ringe uten et telefonabonnement. Når du så chatter ser alle som er på samme kanal hvem du er, pike eller gutt, mann eller kvinne, hvor gammel du er, hvilke by du befinner deg i etc. Hva som egentlig skal vise av personopplysninger når du chatter, overlater jeg til lovgiveren å avgjøre. Poenget er at denne formen for kommunikasjon ikke lenger er anonymt. Du kan ikke lenger ta på deg roller eller falske figurer. ”Gutt på 21 (egentlig 47!)”, eksisterer ikke lenger. Han heter Per, er 47 år og bor i Finnmark. Vær hilset Per! Ville så Kari på 12 år, fortsatt mene eller synes at det er inntresant eller spennende å chatte med Per? Neppe! Om så, vil Kari avtale å møte han? Neppe! Om så, ville Per ta sjansen på et slikt møte, avtalt uanonymt, over chat? Neppe!

Er så en slik registrering av alle brukere av diverse chattekanaler teknisk mulig? Om ikke, så utvikler vi løsninger! Videre, er en registrering av alle som chatter lovlig? Om ikke, så forandrer vi loven! Også internasjonalt.

Men, inntil vi som storsamfunn våger å finne en måte å beskytte våre barn mot ”Chat-problematikken” denne oppgaven så langt har drøftet, velger jeg å gå videre med mitt bidrag. Et bidrag som har sitt eksistensgrunnlag i det virtuelle anonyme liv, ikke i virkeligheten slik vi har kjent i uminnelig tid.

---

²³ Ordlyden på denne paragrafen kjenner jeg på det nåværende tidspunkt ikke til.

3.0 Mitt pedagogiske ståsted

Utgangspunktet for planleggingen av det undervisningsopplegget som skisseres senere i denne oppgaven, er min egen erkjennelse om lærerens rolle som samtalepartner og tilrettelegger, i all undervisning. Skal vi som lærere være i stand til å stimulere og veilede barn i deres utvikling, må vi være bevisste og reflekterte. Vi må være bevisst faglige begreper. Vi må være bevisst enkeltelevens kognitive nivå. Og, vi må se viktigheten av å tørre å knytte oppgaver mot det til dels tøffe, ”egentlige” liv. Videre må vi innse at ikke alle elever kommer fra samme ståsted, noen har faktisk ingen voksne utenfor skolen å snakke med! Dernest må vi komme til den erkjennelsen språket har for all læring. Oppsummert betyr alt dette i korttekst, at det ikke er nok å selv kunne skrive ”rett”. Lærerens rolle strekker seg lenger en det!

”Svaret er: ”IKT”! – Hva var spørsmålet?”. Hvor jeg har dette lille sitatet fra, kan jeg ikke huske akkurat nå. Men, poenget er uansett at den som svarte *kunne svaret*, han forstod bare ikke spørsmålet! Han kunne med andre ord ikke anvende svaret til noe. Dette betyr etter min mening at vi som lærere må finne frem til arbeidsmåter og oppgavetyper som kan overføres og anvendes direkte i elevens egen verden. At svaret var der, men ikke spørsmålet, tolker jeg som en total ”bom” av den som ”overleverte” eleven svaret. Svaret ble ikke støpt inn i en læringskontekst som kunne bidra til en varig stabil lærdom.

I et sosiokulturelt perspektiv er arbeidssamarbeid avgjørende. ”Kunnskap blir konstruert gjennom samhandling og i en kontekst”²⁴, og således faller prosessarbeid direkte inn under et sosiokulturelt perspektiv. Vårt utgangspunkt videre må være å forstå betydningen av det fiktive spørsmålet (evt. problemstillingen i denne oppgaven) jeg nevnte innledningsvis i det forrige avsnittet, og at svaret kommer som et resultat av arbeidsmåten og det kulturelle fellesskap. Overfører vi så dette til mappevurdering, må mappevurdering nødvendigvis bygge på et sosiokulturelt læringssyn, og Olga Dysthe har satt opp disse punktene med hensyn på samarbeid:²⁵

- samspill og interaksjon mellom elev-lærer og mellom elevene er sentralt for læring
- læringsdialogen foregår både skriftlig og muntlig
- respons og vurdering fra andre danner basis for å øve opp evnen til egenvurdering
- skolen utgjør et praksisfellesskap der den enkelte eleven lærer gjennom varierte former for aktiv deltakelse

Evaluerings er nært knyttet opp mot mappe problematikken som helhet, og skal den ha en funksjon i læringsprosessen må den brukes aktivt. Uten en form for evaluering, både under

---

²⁴ Kompendium 688, side 40

²⁵ (http://skolenettet.no/moduler/templates/Module_Article.aspx?id=12366&epslanguage=NO)

veis og som en avslutning, tror jeg det blir vanskelig for elev/lærer å blant annet se læringspotensialet til eleven. Den videre tanken bak evalueringen underveis, må være at elevene skal få større motivasjon og dermed kunne øke innsatsen i læringsprosessen. Men, vurderingen må også være av en slik karakter at eleven forstår sine læringsstrategier bedre. Gjennom en slik prosess skal de få større innsikt i eget språk og tekstutvikling, underveis i prosessen. ”Dette igjen betyr at vurderingen blir sett på som en integrert del av det å lære, og ikke som et vedheng”.²⁶

Økt bevissthet om egne læringsprosesser vil bidra til å gi eleven økt kontroll over sin egen situasjon. Dette kan igjen bidra til en positiv egenvurdering, der eleven kommer inn i en positiv ”sirkel”, og utvikler sitt autonome mestringsmotiv.²⁷ Med utgangspunkt i det undervisningsopplegget jeg skisserer senere i denne oppgaven, er det etter min mening flere nivå knyttet mot dette mestringsmotivet. Når elever skal presentere noe, må elevene først og fremst skaffe seg kunnskap om begivenheten eller temaet. Dernest må elevene finne bakgrunnen, og reflektere over hvorfor det er slik. Sist men ikke minst må elevene gi uttrykk for sin egen mening eller ta et personlig standpunkt, for så å argumentere for dette.

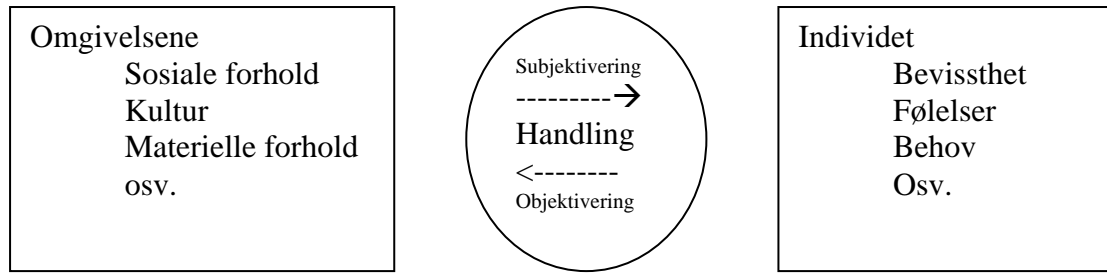
Ikke bare i et ”vanlig” pedagogisk perspektiv er språket viktig. Særlig viktig er dette etter min mening når IKT brukes som kommunikasjonskanal generelt. Mobbing via mobiltelefon eller for eksempel MSN er et stort og alvorlig problem for den det gjelder. Ved mobbing eller trakassering av et såkalt ”usynlig” offer, ser ikke den som mobber et direkte resultat. Dermed kan empati som en følge av synsinntrykk ikke virke som en bremsekloss.

Vektlegging av aktivt språkbruk og kommunikasjon har ikke alltid vært vektlagt like sterkt i den norske skole. Matematikk er et eksempel på dette. Dette faget ble sett på som ”de tause timers fag”, der drilling og repetisjon, i stille omgivelser var oppskriften på god matte undervisning. I sterk kontrast til dette står den arbeidsformen jeg har valgt i dette undervisningsopplegget, nemlig prosessarbeid og mappevurdering. Ser vi på figur 2., klargjøres eller underbygges denne teorien ennå bedre. Denne er som fotnote nr. tre viser, kopiert fra ”Elevens verden”, og viser etter min mening på en genial måte hvordan aktivitet knytter den ytre verden sammen med den indre. Teorien jeg her forsøker å forklare går under navnet ”aktivitetsteorien”.

---

²⁶ Kompendium 688, s. 40

²⁷ Gunn Imsen, s. 254

Figur 2. Virksomhet som utgangspunkt for utvikling og læring.²⁸

Kobler vi dette opp mot ”vårt tema” er det etter min mening uten tvil en vei som er mulig og gå, sammen med og for å bevisstgjøre unge mennesker.

I tillegg til det som er nevnt over, er dette undervisningsopplegget også forma ut fra tanken om at elevene skal utvikle sin skrivekompetanse, og at de skal få ytterligere erfaring med bruk av prosesskriving. De skal også få ekstra erfaring med bruk av IKT, både som et verktøy under selve skrivingen, men også som et utstyr der (kommunikasjonen med IKT) informasjon kan hentes/sendes via Internet og lignende. Videre skal undervisningsopplegget stille krav til bearbeiding av denne informasjonen, og her er det nærliggende å tenke etikk og moral (det meste av dette kan forsvares ut fra L97).

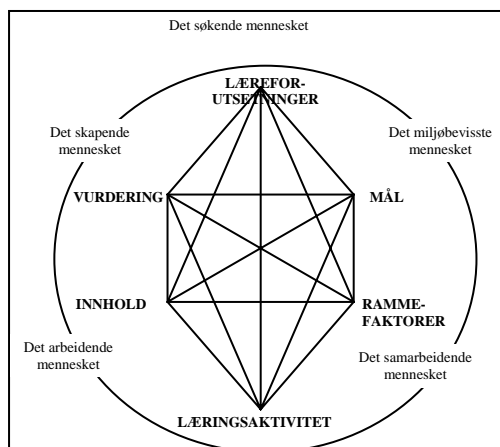
Det videre utgangspunktet er den didaktiske relasjonsmodell(fig. 1), og den er forsøkt brukt som et hjelpemiddel i planleggingen, gjennomføringen og vurderingen av undervisningsopplegget. Tanken om at elevene skal lage et hefte med ”farer ved IKT”, som så skal distribueres ut til andre elever på skolen²⁹, bringer inn flere aspekt knyttet mot den didaktiske relasjonsmodellen(figur 1). Kort kan jeg nevne ”det søkende menneske, med fokus på samarbeid, ikke destruktiv adferd”. ”Det miljøbeviste menneske, sentrert mot et godt skolemiljø, men også mot det private...”, osv. Disse aspektene kunne så videre knyttes mot porno, mobbing, ulovlig nedlastning, ”nakenbilder” tatt med mobil i dusjen osv., alt med hensyn på IKT.

Didaktisk relasjonstenking legger vekt på å klargjøre samspillet mellom sentrale faktorer som har innvirkning på hverandre. Alle disse faktorene er avhengig av hverandre. Dersom det endres på en av kategoriene, vil dette få konsekvenser for de andre kategoriene.³⁰ Videre er det den didaktiske relasjonsmodell jeg har tatt utgangspunkt i når jeg reflekterer over de didaktiske relasjonene i denne oppgaven.

²⁸ Kopiert fra Gunn Imsen, Elevens verden, s.166

²⁹ En grunntanke bak undervisningsopplegget, knyttet mot ”meningsfulle oppgaver”. Dette kommer ikke tydelig frem av skissen over undervisningsopplegget, men diskuteres mot slutten av oppgaven.

³⁰ Kitt Lyngsnes og Marit Rismark, Didaktisk arbeid, s. 76-78

Figur 1

4.0 Skisse over undervisningsopplegget

Elevene skal stå fritt med hensyn på sjangervalg, men alle elevene må skrive innen det bestemte tema. I utgangspunktet ser jeg for meg at dette temaet er bestemt i klassen, i samarbeid med meg som lærer.³¹ Elevene er tenkt organisert i grupper på fire og fire, og disse skal samarbeide med hverandre, helt frem til det ferdige produkt. Tanken bak dette er todelt. Ingen skal sitte alene på Internet, de skal på en måte være ”vakt hunder” for hverandre. Derneft kan det følge mye motivasjon og inspirasjon ved et samarbeid, som igjen kan føre til et større læringsutbytte for den enkelte.

Førte steg videre, etter at temaet er valgt er idemyldring. En slik idemyldring er bra på flere måter. Vi som lærere får vite hvilke tanker elevene har om temaet vi skal arbeide med, og elevene får satt i gang tankeprosessene. De blir altså aktivisert, både språklig og mentalt. I følge Vygotsky oppstod læring og utvikling først og fremst som et resultat av samspill, fortrinnsvis sosialt samspill. Språk er altså oppstått (læring) som en følge av elevens sosiale samhandling med ett sosialt fellesskap, som vi har sett, og når elevene bygger slike assosiasjoner sammen til mentale strukturer, oppstår språk og bevissthet, som et resultat av sosialisering og aktivitet. Slik sett ønsker jeg allerede på et tidlig stadium å begynne å bygge opp elevenes bevissthet angående vårt tema. Via idemyldring og dialog.

Denne idemyldringen kan aller først taes samlet i klassen. Alle gode ideer blir skrevet ned, og etter denne fasen kan elevene forsette idemyldringen i sine respektive grupper. Her kan Internet være en mulig idébank. Elevene kan foreksempel søke på ordene ”chatting, misbruk, nettikette etc. ”, eller de kan søke seg frem til aviser eller ukeblader. Disse har gjerne egne

³¹ Lærerstyrt? Det handler om å *pense* elevene inn på temaet via en åpen dialog, slik sett vil elevene få et ”eierforhold” til temaet, og derigjennom større motivasjon til å gå løs på oppgaven.

søkemuligheter på tidligere publisert stoff som omhandler temaet. Muligheten for å treffe på artikler som handler om chatting burde være stor. Utfordringen videre for elevene blir å hente ideer til vinkling av oppgaven fra et slikt ståsted.

Under denne prosessen kan jeg som lærer nå gå inn å ”styre” eller hjelpe elevene med ideer.

Hva kan det være naturlig at en folder som den vi skal lage, inneholder? Hvem er denne folderen myntet på? Bare elever, eller også foreldre? Andre? Kan denne folderen kanskje distribueres til alle husstandene i nærområde, og ikke bare på skolen? Kanskje til hele byen? Slike og lignende spørsmål håper jeg skal bidra til at elevene ser oppgaven i et litt større perspektiv.

Selv mener jeg at en slik folder bør inneholde flere aspekt knyttet opp mot IKT, og jeg vil derfor søke å styre elevene mot disse sidene. I kortform bør dette være sentrale moment i heftet:

- Internets historie i kortform.
- Gode råd om effektiv surfing på nett, og forslag til gode søkemotorer.
- Kildekritikk. Hvem har lagt ut hva, og hvordan forholder vi oss til denne informasjonen?
- Regler for sikker surfing.
- Hva er kommunikasjon?
- Chat. Hva er det?
- Hvem chatter, og hvorfor?
- Usynlige venner, finnes de?
- Regler for sikker chatting.
- Hvorfor må vi ha slike regler?
- Hvorfor gikk det galt? (eksempler fra det virkelige liv?).

Når idemyldringen så er overstått er det tid for første skrivesekvens. Her er utgangspunktet å få ned på ”papiret” så mye som mulig. Rettskriving og tekstopbygging skal ikke vektlegges i denne fasen.

Elevene gjør så ferdig førsteutkastet, og sender den til læreren via e-post slik at læreren kan gi respons/veiledning på utkastet. Denne responsen bør også sendes til elevene via e-post.

Videre må denne lærerresponsen være av en slik karakter at elevene får større innsikt i eget språk og tekstutvikling. Men en slik respons må også gis med varsomhet. Kan du som lærer ikke ”se” eleven du samtaler med (skriftlig eller muntlig), se elevens kognitive nivå, se elevens følelser og forstå hvordan de tenker og reflekterer, kan du som lærer heller ikke tilpasse språket du bruker, til eleven. Særlig ved bruk av ”elektroniske mapper”, der veiledning foregår i en kunstig dimensjon må vi være oppmerksom på dette.

*”Frå eit sosiokulturelt perspektiv er kommunikative prosessar heilt sentrale i menneskeleg læring og utvikling. Språk og kommunikasjon er ikkje berre eit middel for læring, men sjølve grunnvilkåret for at læring og tenking skjer”.*³²

Å bryte med det sosiokulturelle prinsippet over, kan dermed få utilsiktede konsekvenser. I stedet for konstruktiv veiledning, kan den ”usynlige” eleven oppfatte veiledningen som kritikk. Prosesskriving og mappemetodikk bygger på positiv kommunikasjon, dermed må mulige misforståelser som en følge av vektøyet, IKT, ryddes av veien. Ikke bare med hensyn på oss lærere, men også koblet opp mot relasjonen elev/elev. Utgangspunktet er altså at ”respons danner basis for å øve opp evnen til egenvurdering”.³³ Således er vi tilbake til det sentrale tyngdepunkt i undervisningsopplegget. Elevene skal altså utvikle en egenvurderingsevne som igjen skal bidra til en bevisstgjøring knyttet opp mot alle former for kommunikasjon via IKT, selvfølgelig også knyttet direkte opp mot temaet elevene skriver om. Etter min mening bør en skriftlig respons etterfølges av en muntlig evaluering. Jeg som lærer ønsker således nå og foretar en muntlig evaluering sammen med gruppen, der vi ser på resultatet så langt. Om det var noe som gikk galt, kan vi undersøke hvorfor dette gikk galt, og hvordan vi eventuelt kan rette dette opp. En kombinasjon av skriftlig og muntlig veiledning/evaluering er viktig av flere grunner, og etter min mening særlig når det er snakk om å få elevene til å ”tenke” selv, som jo igjen skal føre til en eventuell holdningsendring. Etter at førsteutkastet er levert læreren, søker så elevene kontakt med en annen gruppe som er ferdig med sitt førsteutkast. Tanken bak dette er todelt. Først og fremst er det ide utvekslingen som er viktig. Eksisterende ideer kan videreutvikles, og nye kan oppstå. Dernest er det den prosessorienterte skrivningen, der gruppene både skal gi og få respons på sitt utkast. Utgangspunktet mitt er at elevene på forhånd kjenner til disse rådene angående respons:

Råd til skriverne:

- Om mulig bør du/dere som skrivere lese teksten høyt til responsgiveren
- Under responsen bør du ikke stille spørsmål
- Noter ned kommentarer og spørsmål du synes er viktige

Råd til responsgiver:

- Vær konsentrert under opplesingen
- Noter ned spørsmål som dukker opp under opplesingen
- Start responsen med å gi minst en positiv kommentar, vær konkret
- Husk, du skal bidra til å videreutvikle teksten. Kom med gode forslag i så måte
- Ikke heng deg opp i rettskrivnings og tegnsettings -feil på dette stadiet (utkast)

---

³² Kompendium 688, side 43

³³ (http://skolenettet.no/moduler/templates/Module_Article.aspx?id=12366&epslanguage=NO)

Videre skal all respons nedskrives, og sendes til lærer for arkivering. Den videre gangen i opplegget går ut på å skrive nye utkast, basert på respons fra medelever og lærer. Tanken er å få til en progresjon mot et bedre innholdsmessig produkt, og innbakt i en slik tanke ligger som før nevnt også bevissthetsaspektet. Hvor mange ”runder” med slik respons gruppene trenger, vil kunne variere, men ideen er at det bør være minst en responsrunde. Når disse responsrundene så er ferdige kan elevene begynne å arbeide mot det endelige produkt. I denne fasen skal fokus ligge på det formelle innhold så som rettskriving, tegnsetting, mottaker etc. I denne fasen mener jeg at det også er naturlig og stille elevene spørsmål om produktet, i tillegg til å bli distribuert, også kan presenteres muntlig. Tanken kunne for eksempel være å presentere innholdet i folderen for alle elevene på skolen, muntlig før distribusjon. Å innbake IKT i et slikt opplegg, vil etter min mening være glimrende. Tenker i første omgang på PowerPoint, men også andre løsninger må kunne vurderes. Å visualisere for å bygge opp eller styrke budskapet ved hjelp av IKT, er i ferd med å bli et anerkjent pedagogisk prinsipp. Uansett, om en slik løsning velges, må elevene forberede det endelige produkt på nettopp en slik presentasjon. Om gruppen velger å gå for en løsning der produktet skal både distribueres og fremlegges som en presentasjon, er det nå muligens lurt å dele gruppen i to. Den ene halvparten tar for seg det videre skriftlige arbeidet, mens den andre delen av gruppen retter fokus mot den muntlige fremføringen. Selvsagt hele tiden med fokus på samarbeid om begge produkttypene.

Til slutt skrives en individuell egenvurdering(refleksjon) og en samarbeidsbeskrivelse. Dette og det endelige produkt sendes så til læreren via E-post, som så foretar en endelig mappevurdering av arbeidet. Når det endelige arbeidet er avsluttet er det også tid for å foreta en endelig avsluttende evaluering av arbeidet, for å se om det ble slik man hadde forestilt seg. I den avsluttende evalueringen ønsker jeg at vi (elev/lærer) i fellesskap ser tilbake på hele prosessen, samtidig som vi også retter blikket fremover. Etter min mening er det viktigste ved denne prosessen å se på de nye erfaringene man selv(elevene), men også gruppen som helhet, har gjort seg. Muligens kan denne eller disse nye erfaringene bidra til at vi ser temaet eller problemet i et nytt perspektiv, et perspektiv som kanskje også kan bringe inn holdningsendringer. Som igjen kan videreutvikle elevene gjennom en dynamisk prosess, der elevene ”selv” skaper sine endringer, uten at vi som voksne nødvendigvis må rette en advarende pekefinger, ”mot alt og alle”.

5.0 Sluttbetraktninger

Som lærere er det ikke bare veiledning rettet mot det faglige som må vektlegges i forbindelse med prosessarbeid og mappevurdering. Også med tanke på det ”arbeidende menneske, og det samarbeidende menneske” kan veiledning brukes. Ikke bare som et resultat av observasjon, men også som en tilbakemelding på refleksjonsnotatet elevene skriver, individuelt. Et slikt dokument skal ofte leveres til slutt i mappeprosessen, men etter min mening er det av stor betydning at dette også leveres under veis. Dermed kan du som lærer tidlig gå ”inn” å foreta nødvendige justeringer (veiledning) med hensyn på arbeidsinnsats og samarbeid.

For at elevene skal oppnå tilstrekkelig motivasjon til og gå løs på en oppgave, uavhengig av fag, er det etter min mening av avgjørende betydning at oppgaven knyttes mot det ”meningsfulle” eller mot elevens egen virkelighet. Uten en slik vinkling vil den indre motivasjonen ikke kunne være drivkraften, og uten en slik drivkraft vil det kunne bli en ”reproduksjon” av informasjon, som igjen ikke vil kunne skape nødvendig egenrefleksjon. All varig læring eller holdningsendring, bygger til syvende og sist på meningsfulle oppgaver eller for den sagt skyld på meningsfull dialog, som igjen kan skape nødvendig refleksjon. Om elevene får lage noe som de selv eller andre kan bruke til noe nyttig, vil kravene til produkt og prosess bære preg av dette. Både produktet og prosessen vil bli målt eller jobbet frem fra deres eget ståsted. Om oppgaver blir gitt utafra skolens egen målsetning, og bare det, vil kravene til produkt og prosess nødvendigvis bli målt opp mot denne virkeligheten, kanskje med manglende motivasjon og læring som resultat.

For å få til en holdningsendring blant ungdom slik jeg innledningsvis var inne på, er det etter min mening av vesentlig betydning at vi som voksenpersoner spiller på lag med ungdommen. Holdninger, lover og regler som blir ”trædd” ned over hodet på mennesker, uansett alder, vil alltid kunne skape motstand. I neste omgang vil en slik motstand kunne vanskeliggjøre all videre kommunikasjon, som igjen er en av forutsetningene for å skape en konstruktiv og dynamisk læringsarena. Vi må heller ha som utgangspunkt å møte elevene eller ungdommene ”som de er”, og ”der de er”. Dette gjelder ikke bare på det sosiale plan, men også på det intellektuelle plan. Ved å prøve å få til en bevisstgjøring av ungdom ved hjelp av ungdom, slik undervisningsopplegget skisserer, håper jeg på en kollektiv prosess som igjen skal bidra til at ungdom skaper seg en sosial identitet, de selv kan være stolt av. Det motsatte kan gi grobunn til isolasjon og sosial distanse, fra nåværende og tidligere venner, men også fra storsamfunnet.

Gjennom en slik isolasjon kan det etter min mening være en overhengende fare for at ungdom prøver å finne sin sosiale plass, blant ”usynlige venner”, ved hjelp av ”prøve og feile metoden”. Som igjen kan være meget ”dyrkjøpte” erfaringer.

6.0 Refleksjonsnotat, utkast 1

Oppgaveteksten i arbeidskrav 1 b – IT 103, stiller flere viktige spørsmål, og skisserer også noen mulige svar, om hvorfor unge jenter skaffer seg seksuell erfaring via chatting eller lignende former for kommunikasjon. I den oppgaven jeg nå har skrevet, følte jeg at jeg ikke kunne berøre disse spørsmålene, av den enkle grunnen at jeg følte jeg ikke satt på de rette svarene. Det betyr at om jeg hadde valgt å prøve å gi noen svar, ville disse svarene egentlig bare basert seg på spekulasjoner. Det fortjener ikke ungdommen, og heller ikke de berørte ofrene!

Det jeg derimot følte jeg kunne bidra med i denne sammenheng, er å prøve å skape et opplegg i lag med vanlig ungdom, der ungdom selv kan komme med sine meninger og erfaringer om problemet. Gjennom det opplegget jeg har skissert mener jeg derfor å ha funnet *en* av veiene som skolen kan bruke i bevisstgjøringen av unge mennesker, og deres foreldre.

Under arbeide med denne oppgaven har jeg personlig blitt nødt til å tenke gjennom problemstillingen, en problemstilling som jeg i utgangspunktet ikke hadde noe forhold til på den nåværende tidspunkt. Videre vil jeg tro at det arbeidet jeg har gjennomført, har bidratt til at jeg føler at jeg på en bedre måte burde være i stand til å advare ungdom mot slike farer som oppgaveteksten skisserer. Og, om jeg i mitt fremtidige yrke velger å ”kjøre” dette opplegget, vil jeg uten tvil kunne høste svar på mange av de spørsmålene jeg henviste til innledningsvis i dette refleksjonsnotatet. Som jeg videre kan bruke til å utvikle metoder som igjen kan bidra til en tryggere verden for ungdom.

For øvrig er dette arbeidskravet blitt til uten noen form for samarbeid.

7.0 Refleksjonsnotat, utkast 2

Dette er utkast nummer 2, og er således en del omskrevet i forhold til det opprinnelige utkastet. Det som i hovedsak er forandret eller tilføyd, faller i en stor grad inn som et resultat av veiledning fra faglærer. Både det IKT- tekniske med hensyn på hva chat er, og hvem som chatter, er nå tatt med. Likeså har jeg tatt med den drøftingsdelen faglærer savnet, og i denne delen har jeg både synset og kommet med andres betraktninger. Alt er forøkt gjort med utgangspunkt i de spørsmålene oppgaveteksten skisserer.

Kilder

- Imsen, Gunn, Elevens verden, Tano Aschehoug, 3. opplag 1998
- Internet:
(http://skolenettet.no/moduler/templates/Module_Article.aspx?id=12366&epslanguage=NO)

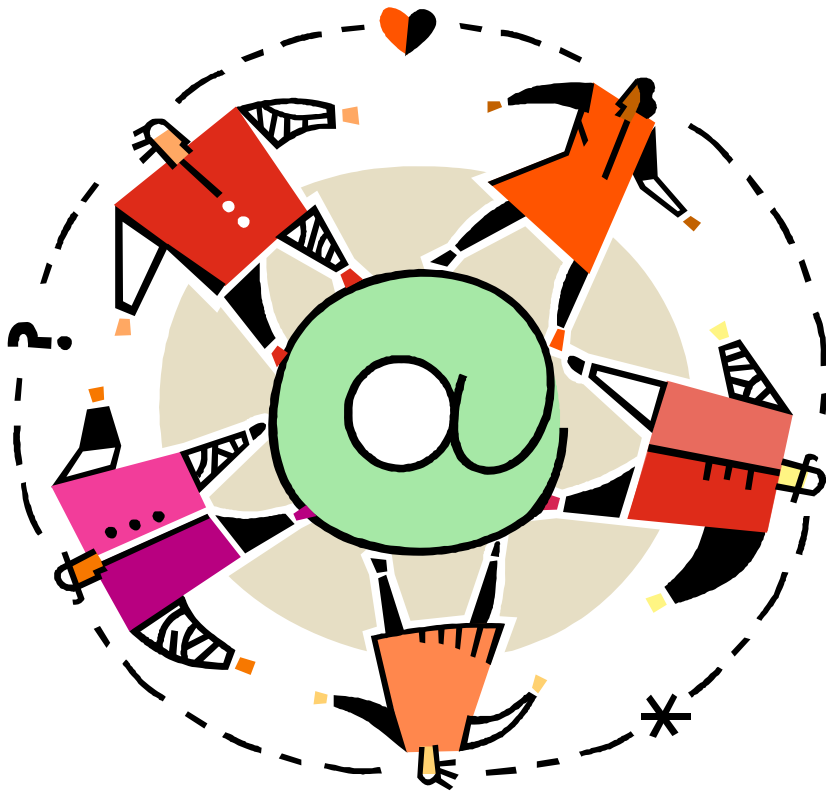
21. februar 2006

<http://www.hinesna.no/content/view/427/426/>

21. februar 2006

- Kompendium 688, Læringsteori, prosessarbeid og mappevurdering, Høgskolen i Nesna, 2005
- Lyngsnes, Kitt og Rismark, Marit, Didaktisk arbeid, Gyldendal Akademisk, 4. opplag 2003

Chatting

Utarbeidet av:
Nina Kaino Andersen
30.01.2006
Høgskolen i Nesna

Innhold

1.0. Innledning	XIX
2.0. Læringsteori	II
3.0. Kunnskapsløftet	IV
4.0. Nettproblematikk . Nettvettsregler	VI
4.1. Hva er chatting?	VI
4.2. Hvem chatter?	VII
4.3. Er det farlig å chatte?	VII
4.4. Hva kan og bør vi gjøre?	VIII
4.5. Nettvettsregler	IX
5.0. Undervisningsopplegg	X
6.0. Avslutning	XII
7.0. Litteraturliste	XIII

1.0. Innledning

Jeg har valgt å skrive en oppgave om chatting på nett og problematikken rundt dette. I den forbindelse ønsker jeg å lage et undervisningsopplegg som et ledd i en holdningsskapende prosess for å bevisstgjøre unge jenter og gutter på de farene som de kan utsette seg for ved å chatte på nettet.

Skolen skal være en samarbeidspartner med hjemmene til elevene og det er derfor svært viktig også innenfor dette feltet å trekke foreldrene inn. Slik at en bevisstgjøring og jobb med denne problematikken blir en felles strategi for skole og hjem.

For å begrunne min måte å jobbe på i undervisningsopplegget har jeg først sett på hva læringsteoretikere sier om hvordan barn lærer. I tillegg har det vært viktig for meg å se på hva Kunnskapsløftet sier om hva en skal undervise i, krav til metodebruk og bruk av IKT. En annen sentral del av oppgaven er å belyse selve problematikken i forhold til chatting på nettet. Med dette som grunnlag har jeg kommet fram til et undervisningsopplegg som kunne vært brukt i en klasse både på mellomtrinnet og ungdomstrinnet.

2.0. Læringsteori

Hvis du spør et barn hvorfor de skal gå på skole, så vil du garantert få til svar, at de skal lære noe. De minste barna vil knytte læring opp mot det å lære å lese, skrive og regne. Som pedagoger har vi både lært ut fra læringsteorier og forhåpentligvis erfart, at en lærer ikke bare på skolen, men i ulike situasjoner. All erfaring en skaffer seg er en slags læring. Dessuten lærer vi individer på forskjellig vis, alt ut i fra hva vi tidligere har erfart, arv og anlegg og hvilket sosialt miljø en kommer fra.

Det finnes likevel ulike teorier om hvordan læring skjer. De fleste teoretikerne heller likevel mot samme felles faktor, nemlig at læring skjer via konstruksjon på ulike måter. Men det finnes teorier som hevder at kunnskap kan overføres direkte fra et individ til et annet. Dette som vi kaller et behavioristisk læringssyn, nemlig at den ytre påvirkning og stimulering kan føre med seg at en kan overføre kunnskap fra en til en annen. Jeg vil ikke komme noe mer inn på denne teorien, da denne teorien ikke er vektlagt i mitt undervisningsopplegg.

Jeg har derimot valgt å se på teori som mitt undervisningsopplegg er bygget på. Nemlig læring basert på interesse og elevarbeid, der eleven selv gjør jobben ut fra egen erfaring, undersøkelse og videre læring. Elevmedvirkning blir satt i fokus, læreren blir en veileder, ikke en formidler. Teorien forteller oss hvordan teoretikerne ser på selve læringsprosessen, hvordan elevene skal kunne oppnå kunnskap om et emne. I dette undervisningsopplegget, er målet at elevene skal oppnå en kunnskap om hva chatting er og hva det kan føre til på godt og ondt. Men først må vi ta for oss hvordan noen teoretikere mener vi kan nå disse målene.

2.1.1 Konstruktivisme

Konstruktivisten Jean Piaget hadde en teori om kognitiv utvikling. Noe jeg vil se nærmere på, men først skal vi se på at han deler kunnskapen inn i to typer kunnskap:

1. Figurativ kunnskap:

Dette er kunnskap basert på hukommelse, for eksempel hvordan bokstavene ser ut som symboler og hvor på tastaturet de har sin plass. Denne typen kunnskap må vi lære ved hjelp av memorering, dette er kunnskap som ikke behøver å ha en logisk karakter.

2. Operasjonell kunnskap:

Også kalt aktivitetsteori. Dette går ut på at kunnskap oppstår ut i fra en handling. Eleven må sjøl rekonstruere sin egen verden, ut ifra det eleven selv har erfart, læreren er en formidler men kan ikke lære for eleven, kunnskapen må den konstruere selv.

Piaget har en teori om at barnet konstruerer og tar i bruk ulike skjema i sin innlæring av kunnskap. Han sier at barnet assimilerer – fortolker kunnskapen. Ved assimilasjon kan barnet bygge videre på den kunnskapen de har fra før. Tankeprosessen til barnet bygger videre på det en forventer skal skje ut fra hva barnet tidligere har erfart i lignende situasjoner. Det er ikke alltid at barnet kan bygge videre på det de har lært fra før, da sier Piaget at barnet må foreta en akkomodasjon. Det innebærer en grunnleggende forandring i barnets måte å se virkeligheten på. Ved akkomodasjon bryter den nye kunnskapen, med det man visste fra før, man må da forkaste gammel lærdom og lage nye begreper. For å forklare dette nærmere skal vi se på et eksempel. Elevene har lært at det lengste tallet er størst, altså av tallet 333 og 1111, er tallet 1111 størst fordi det er lengst/har flest siffer. Når elevene begynner å regne med desimaler, så gjelder ikke denne regelen lenger. Vi kan her ha to tall 111 og 3,333, der tallet 111 er størst, selv om det ikke har flest siffer. Her må elevene forkaste sin oppfatning om at det lengste tallet er størst, og så lære et nytt begrep. Piaget betraktet den intellektuelle utvikling som skjer her som en tilpasningsprosess. Kunnskap og forståelse blir en prosess.

En annen teoretiker, Vygotsky, er også det vi kaller for en konstruktivist. Forskjellen på hans teori sett i forhold til Piaget, er at Vygotsky hevder at alle mennesker lærer i en sosial sammenheng. Han sier at det vi kan gjøre sammen med andre i dag, kan vi gjøre alene i morgen. Et annet viktig perspektiv i Vygotskys teori, er at eleven blir en aktiv deltaker i læringsprosessen. I stedet for at læreren ensidig aktivitet mot eleven, må det settes i verk et samarbeid der læreren veileder eleven i den kognitive læringsprosessen. Elevene skal være aktiv, ansvarlig og handlende med mulighet til å utnytte sitt potensiale i læring og utvikling. Vygotsky forfekter et sosiokulturelt læringssyn, Det tar utgangspunkt i at samspillet mellom kollektivet rundt individet, har innvirkning på individets læring. Mennesket blir født inn i en sosial ramme og utvikler samspill med de den omgir seg med, den lærer å observere, beskrive og handle på den måten som omgivelsene tillater og oppmuntrer til det. Vi kan si det slik at kunnskapstraderingen skjer gjennom at omverdenen fortolkes.

I denne sammenhengen skjønner vi at språket og kommunikasjon står sentralt, og utgjør bindeleddet mellom barnet og omgivelsene. Kommunikasjonen tillater at det som skjer gjennom lek og læring, gjør barnet delaktig i hvordan mennesker i omgivelsene forklarer ulike fenomener. Det innebærer at barnet tenker med og gjennom intellektuelle redskaper i form av språklig uttrykk, som de har hørt i de omgivelsene de er i.

Vi ser at i et sosiokulturelt perspektiv er utviklingen basert på sosialisering i en verden av handlinger, forestillinger og samspillmønstre som eksiterer gjennom kommunikasjon. En slik teori hevder at ulike kulturer, samfunn og miljø, skaper ulik læring og utvikling.

Prosjektarbeid er en arbeidsform som passer godt inn i et sosiokulturelt perspektiv.

Både Piaget og Vygotsky sier videre at det er viktig å bygge kunnskap på barnas interesseområder og at de selv skal være med på å bestemme målet for oppgavene de skal gjøre. Da blir arbeidet deres eget og mer interessant.

Når vi ser på hva disse teoretikerne sier så ser jeg det som en nødvendighet at opplæringen også når det gjelder innenfor dette temaet er basert på at elevene skal være aktive deltakere i opplæringen. Temaet er et dagsaktuelt tema som elevene omgir seg med daglig og må vel i høyeste grad sies å være innenfor elevenes interesseområder.

3.0. Kunnskapsløftet

Kunnskapsløftet og etikk:

I Kunnskapsløftet kan vi lese flere steder om kravet til hva elevene skal ha kjennskap og kunnskap om innenfor dette området. Jeg vil først se på ulike holdningsskapende arbeidskrav eller en kan kalle det for etikk.

I faget Kristendoms-, religions- og livssynskunnskap står det at en skal sammen med elevene reflektere over moralske verdivalg, og at etiske begrunnelser står sentralt. Videre står det innenfor samme område at opplæringen skal omfatte holdninger og aktuelle problemstillinger i barns og unges liv, både innenfor lokalsamfunnet og i den globale verden. Et kompetansemål etter 7. årstrinn er at elevene skal kunne *”samtale om etiske spørsmål og diskutere utfordringer knyttet til temaet IKT og samfunn”* (s. 73). Etter 10. årstrinn er målet for opplæringen at elevene skal kunne *”drøfte verdivalg og aktuelle temaer i samfunnet lokalt og globalt: deriblant teknologiske utfordringer”*, samt at de skal kunne *”reflektere over etiske spørsmål knyttet til medmenneskelige relasjoner, familie og venner, samliv, hetrofili og homofili, ungdomskultur og kroppskultur”*.

I samfunnsfagdelen av Kunnskapsløftet er formålet med faget blant annet å bevisstgjøre elevene på at *”som moralske individ er mennesket ansvarlig for konsekvensene av handlingene sine”* (s.103).

Når vi ser på alle disse målene som står i Kunnskapsløftet, så kan en ikke unngå å jobbe med holdningsskapende arbeid innenfor temaet IKT og chatting i grunnskolen. Chatting er en så vesentlig del og innenfor interesseområde for barn og unge, noe som også gjør at en må benytte området som tema for læring, det beviser også at skolen tar elevene alvorlig og arbeider på deres premisser.

Kunnskapsløftet og foreldreansvar:

Kunnskapsløftet tar også opp foreldrenes ansvar overfor sine barn. På side 17 i Kunnskapsløftet kan vi lese følgende: ”Foreldre har primæransvaret for opplæringen av sine barn. Det kan ikke overlates til skolen, men bør utøves også i samarbeid mellom skole og hjem. Skolen må i forståelse og samarbeid med hjemmene bistå i barnas utvikling – og den må trekke foreldre med i utviklingen av miljøet rundt opplæringen og i lokalsamfunnet”.

Kunnskapsløftet om arbeidsmetoder:

Læringsplakaten trekker fram arbeidsmetoder vi som lærere skal benytte i opplæringen (s.29). Her står det at skolen skal: ”gi elevene mulighet til å utvikle sine evner og talenter individuelt og i samarbeid med andre”, ...”legge til rette for elevmedvirkning og for at elevene kan foreta bevisste verdivalg”, ...”fremme tilpasset opplæring og varierte arbeidsmåter”. I læringsplakaten finner vi også det at skolen skal trekke foreldrene inn som læringsressurs, det står nemlig at skolen skal ”legge til rette for samarbeidet med hjemmet og sikre foreldres/foresattes medansvar i skolen”.

Kunnskapsløftet og IKT:

IKT er en grunnleggende faktor som arbeidsverktøy i så å si alle fag. Datamaskinen er kommet for å bli og skolen må derfor ta det ansvaret som følger med å bruke datamaskinen som det gode verktøyet det er. Men også å skape holdninger slik at dette verktøyet ikke blir misbrukt.

Dersom vi ser på kravet til å bruke IKT i de ulike fagene, kan vi se at i for eksempel KRL-faget står det i Kunnskapsløftet at en skal benytte digitale verktøy til kommunikasjon og dialog. Norskfaget har veldig klare mål for bruk av IKT, her ser vi at grunnleggende ferdigheter innebærer å bruke digitale verktøy til produksjon, komponering og redigering av tekster, utvikle evne til kritisk vurdering og bruk av kilder, samt utvikle elevenes kommunikasjonsferdigheter og presentasjoner. Ellers skal en innenfor faget bruke digitale informasjonskanaler på en målrettet måte. Disse ulike målene i bruk av IKT gjentar seg i de ulike fagene, da skjønner vi at temaet er et viktig satsingsområde for skolen.

For at elevene skal kunne nå disse målene som Kunnskapsløftet krever, er et undervisningsopplegg basert på barns bruk av chatting et greit utgangspunkt. Temaet omfavner en god del av fagmålene i Kunnskapsløftet, både innenfor etikk, samfunn- og foreldreansvar. Ved å jobbe med dette temaet, blir elevene klar over at både skole og hjem er klar over hvilket dataområde de beveger seg innenfor på fritiden, det kan være forebyggende i seg selv.

4.0. Nettproblematikk - Nettvettsregler

4.1. Hva er chatting?

Å chatte er å prate med noen på Internett. Chatt er en skriftlig samtale som kan være mellom to eller flere personer. Chatting foregår via Internett på såkalte chatterom. Disse rommene kan enten være offentlige rom, hvor alle kan lese meldingene, eller det kan være en toveis-samtale mellom deltakere i chatterommet som ingen andre kan lese. Alle som chatter kan i utgangspunktet være anonyme, en kan logge seg på under et hvilket som helst navn. Navnet du logger deg på som kalles et "nickname". Du kan med andre ord skape deg en identitet på chatten som ikke stemmer overens med den du er i virkeligheten.

Det finnes mange ulike chatterom, ut i fra alder og interesser. Du har barnechatter og chatter for voksne. Chatter ut fra ulike sjangre, for eksempel for personer som er interessert i hester, fotball og lignende. En kan også lage egne chatterom på nettet om temaer man ønsker å debattere. Disse rommene kan lukkes slik at gruppen må godkjenne nye deltakere, dermed kan en vennegjeng lage et rom bare for dem. Mininstall.no er en slik side, denne handler som navnet antyder noe om hester. Her kan medlemmer av siden lage seg praterom hvor de bestemmer hvem som har tilgang og de kan prate, spille, konkurrere og gjøre forskjellige ting sammen. På disse praterommene kan alle lese hva alle skriver, så når en skriver noe kan alle de andre lese det samtidig.

Vi har også program som kan lastes ned som gjør det mulig å se når andre er på datamaskinen, og så kan man snakke med dem direkte. Et eksempel på et slikt program er MSN. På MSN foregår ikke chatten på samme måte som i eksemplet ovenfor. Her snakker man bare med en person av gangen. Det er kun den du skriver til som kan lese det du skriver, det gjør at en kan lettere hemmeligholde det som sies i denne pratekanalen.

Som tidligere sagt er chatting skriftlig prat, chatting har et eget språk der forkorting av ord er veldig vanlig. Skriftspråket foregår dessuten i de fleste tilfeller på dialekt, ofte er rått språk som kan sjokkere voksne og foreldre. Ungdom forteller³⁴ at det er et skille mellom hva du kan skrive i "den virkelige verden" og det du kan skrive på chatten. I tillegg er det vanlig å bruke såkalte smileys, Disse tegnene brukes til å illustrere følelser eller ironi.

Uten å ha foretatt en konkret undersøkelse på hvorfor folk benytter chat, er det vanskelig å vite eksakte svar på det, men mange benytter seg nok av chat for å komme i kontakt med andre mennesker uten at det blir en forpliktelse. Mange kan kanskje trenge en

---

³⁴ Hentet fra Redd Barna sine informasjonssider på nett *Hva er chatting?* Nettadresse: http://www.reddbarna.no/docs_tmp/DOCS-9863-v1-Chatting_Et_informasjonshefte_for_deg_som_husker_Pomel_og_Pilt_2_opplag.PDF 29.1.2006.

virkelighetsflukt, mens andre igjen kun tør være seg selv overfor folk de ikke ser og kjenner, da kan chatten være en grei måte å få utløp for disse behovene.

4.2. Hvem chatter?

Det er ikke enkelt å si hvem som chatter på nettet, men at det er et gjennomsnitt av befolkningen med hovedvekt på unge mennesker er vel ikke bare en myte, men et resultat av flere undersøkelser. Et tverrsnitt av befolkningen omfatter derfor både troverdige og ikke-troverdige, voksne og barn, gutter og jenter, den vanlige ”mann i gata”, men dessverre også kriminelle.

Undersøkelser viser at gutter og jenter bruker datateknologien like mye, men på ulike måter. Gutter bruker datamaskinen for det meste til søken etter ny teknologi, programmering og spill mens jentene er interessert i om redskapet er til nytte eller ikke. De anvender den gjerne som et redskap til å løse oppgaver, søke målrettet etter informasjon og ikke minst chatter/kommuniserer gjennom chattekanaler³⁵.

Undersøkelsen viser videre at 94 % at skoleelevene hadde tilgang til PC hjemme og 88% hadde tilgang til Internett. Et annet viktig funn var at både jenter og gutter bruker like mye tid ved PC'en hjemme til skolearbeid. Bruk av datamaskin i skolen stimulerer til økt bruk av datamaskin til skolearbeid hjemme og til økt kompetanse innenfor datateknologi.

Selv om de kriminelle forhåpentligvis og mest sannsynlig (da tverrsnittet av befolkningen ikke er kriminell) ikke er i flertall blant chatterne, så utgjør de en stor trussel. En overgriper er en for mye. Det er skremmende at stadig flere overgripere tar i bruk Internett og chatting for å få kontakt med barn. Dette er noe skolen og foreldre må bevisstgjøre ungene på. Nemlig at det finnes en del som ikke har redelige hensikter, og kan gå til det skritt å utnytte andre mennesker, særlig barn og unge.

4.3. Er det farlig å chatte?

Det er ikke farlig å chatte, så lenge du husker på chattereglene og er anonyme. Når ingen vet hvem og hva du er eller hvor du bor, kan du bare chatte i vei. Ettersom en ikke kan se eller høre personen man chatter med på nett, så kan personer være noen helt andre enn de begir seg ut for å være. Selv om et chatterom har aldersgrense kan hvem som helst gå inn. Det er fullt mulig for barn og unge å gå inn på chatterom for voksne og det er også mulig for voksne å

---

³⁵ En undersøkelse som sier noe om kjønn og IKT ble gjennomført av Vibeke Kløvstad og Tove Kristiansen i regi av Forsknings- og kompetansenettverk for IT i utdanning (ITU). Resultater for denne undersøkelsen finner man i rapporten: *ITU Monitor. Skolens digitale tilstand 2003*

utgi seg for å være barn og unge. At mange barn bruker praterommene til å utforske kjønn og seksualitet er også en kjensgjerning.

Rundt 1000 norske barn opplever fysisk eller psykisk vold etter chatting på nett. 50.000 norske barn møter ukjente etter å ha chattet på Internett³⁶. Tusen barn høres kanskje ikke så mye ut i den store sammenhengen, men det er forferdelig for de som rammes av slik vold. Det er vanskelig å si hva som er verst av fysisk og psykisk vold. Fysisk vold går direkte på kroppen, det å slå, sparke og lignende. Dette vil for de fleste virke veldig skremmende å kan føre til at en tar avstand, og det kan kanskje lettere oppdages fordi det kan være synlig. Da er psykisk vold kan hende vaskeligere, en vold som kan innebære at en blir truet. I forbindelse med chatting kan det være at et barn blir truet om å tie om ting som ikke er rett. Tallene ovenfor kommer fra en analyse MMI og Safety, Awareness, Facts and Tools (SAFT) har gjort blant 9-16-åringer. Analysen er et EU-prosjekt ledet av Medietilsynet i Norge. Det viser seg at få av dem som utsettes for vold, forteller det til foreldrene eller andre voksne. Barna er redde for å miste nett-tilgangen eller mobiltelefonen, hvis de forteller om volden.

For mange og forhåpentligvis de fleste er chatting likevel en positiv form for å kunne komme i kontakt med andre mennesker. Mange ensomme, sjenerte kan sitte i et lukket rom med en datamaskin å bli kjent med andre hyggelige mennesker. Personer som har vanskelig for å åpne seg eller de har noe de ikke vil fortelle sine aller nærmeste, kan finne en prate-venn på nettet som kan lytte og trøste og komme med gode råd og de selv kan få være anonym. Chatting kan rett og slett være terapi.

4.4. Hva kan og bør vi gjøre?

Teknologien går framover med forrykende fart og det blir en stadig større utfordring å beskytte barna mot uønsket påvirkning gjennom bruk av digitale verktøy. Problemet er ofte at barna som regel ligger et hode foran foreldrenes kunnskap om hva som befinner seg på nettet. Barna kan derfor gjøre mye som foreldrene ikke aner at det eksisterer. Det er derfor viktig å skape gode holdninger for den oppvoksende slekt og bevisstgjøre de på de farene som kan oppstå med uvettig bruk av datamaskin til blant annet chatting. Holdningsskapende arbeid er viktig slik at barna blir trygge nok og kan stole på seg selv og sin følelse av rett og galt. Med holdningsskapende arbeid tenker jeg i denne sammenhengen på, å bevisstgjøre barna på de farer de kan bli utsatt for ved å chatte. Opplyse om hva andre har vært utsatt for og informere om at en ikke må være for godtroende. Barna må selv få vurdere og avgjøre når de synes

---

³⁶ Skriver VG Nett *Barn utsettes for overgrep etter chatting av Nard Screurds* Nettadresse: <http://www.cw.no/index.cfm/fuseaction/artikkel/id/48992> , den 8.2.2005

chatten blir ubehagelig. De bestemmer selv hva de vil være med på, det er aldri uhøflig eller galt å avise noen i chatterrommet eller å varsle administrator.

Foreldre må ta del i barnas bruk av Internett. Lær chatting sammen med barna, eller la barna lære foreldrene sine å chatte. Da kan foreldrene "henge med" når barna forteller det de opplever på chatten. Det blir også lettere for barna å fortelle om noe er vanskelig når foreldrene vet hva de snakker om. Plasser familiens pc i stua. Da kan foreldrene være tilstede uten å direkte overvåke barna. Hvis foreldre engasjerer seg i barnas nettbruk, er ungene langt mer kritiske til sin egen nettvirksomhet. Det viser seg at de som allerede har en dialog med foreldrene om internettbruk, forteller også om volden i langt større grad enn andre ifølge en artikkel "på nett" som sto i Norsk ukeblad nr. 4 i 2006.

4.5. Nettvettsregler

For å unngå, eller for best mulig å kunne forebygge, at barn og unge ikke havner i situasjoner vi ikke ønsker ved bruk av chatting på nett, kan det være lurt å ha noen regler å forholde seg til. Mange ulike organisasjoner har utarbeidet kjøreregler for vettig bruk av nettet, jeg har underveis lest mange regler, men fant spesielt to plasser der jeg hentet regler fra.

Den første er chatteregler for barn og unge (hentet fra [Redd Barnas informasjonshefte](#) på nett³⁷):

- Vær anonym; gi aldri fra deg navn, adresse eller telefonnummer.
- Gå ut hvis du ikke liker chatten; det er du som bestemmer.
- Møt aldri noen fra chatten alene; ha alltid med en voksen første gang.
- Hvis du skal møte noen fra chatten: velg et offentlig sted med mange mennesker.

I tillegg fant jeg noen generelle tips for foreldre (hentet fra Norsk ukeblad³⁸):

- Ikke la barna holde på med dataen alene. Det bør være en voksen i rommet, så ha Pcen et sted hvor du kan være i nærheten.
- Ta kontroll der du kan ta kontroll, nemlig hjemme hos deg selv. Last ned programvare slik at barna ikke kommer inn på uønskede nettsteder. Det er i hovedsak to sikkerhetsnivåer for barn; foreldrekontroll som finnes i alle nettlesere som stopper URLer og nøkkelord, og egne programmer (som Magic Desktop) som kun gir adgang til definerte nettsteder.
- Er du litt datakyndig, kan du gå tilbake i loggen for å holde oppsyn med hvilke nettsteder som har vært besøkt og hvilke tjenester som har vært benyttet.
- Drill barna i anonymitet! De må aldri oppgi fullt navn eller fornavn og bilde, alt kan bli liggende for alltid. De må alltid bruke kallenavn og passord.
- Ta gjerne en gjennomgang av regler ved skolestart. Ikke tillat skolen å legge ut bilder av barna på skolens hjemmeside (skjema/årlig forespørsel fra skolen).

---

³⁷ Nettadressen: http://www.reddbarna.no/docs_tmp/DOCS-9863-v1-Chatting_Et_informasjonshefte_for_deg_som_husker_Pomel_og_Pilt_2_opplag.PDF

³⁸ Norsk ukeblad nr. 4, 23.01.2006, s. 113 en spalte med navnet "på nett"

- Pass på at barna har e-postadresser (MSN Hotmail) registrert på kallenavn eller kjæledyr, uten fullt navn eller korrekt adresse.
- Ikke la barna bruke webkamera alene. Det bør være en voksen til stede
- Ha oppsyn med MSN: Hvem er det de chatter med? Chatter de i grupper? Er de anonyme?
- Sett en grense på bruken av Internett

5.0. Undervisningsopplegg

Med alle de forutgående forutsetningene i bunnen ville jeg lagd et undervisningsopplegg for å hjelpe barn og unge og deres foreldre i et holdningsskapende arbeid for at barna skal være best mulig rustet til selv å ta avgjørelser for når de bør avslutte en chat eller si ifra at andre går for langt.

Rammefaktorer:

Undervisningsopplegget er beregnet for en ”vanlig” skoleklasse på 7. årstrinn. Opplegget krever fra 5-7 skoletimer, i tillegg kommer forestillingen på kveldstid.

Læreforutsetninger:

Elevene på 7. klassetrinn er barn som mest sannsynlig allerede har drevet en del med chatting. De er i en veldig stor utvikling og har stor utforskertrang. Det er nok viktig å drive holdningsskapende arbeid før de blir for gamle og kanskje har blitt utsatt for noe som ikke er bra.

Mål:

Bevisstgjøre unge jenter og gutter på de farene som de kan utsette seg for ved å chatte på nettet. Jeg vil her vise tilbake til de målene jeg refererte til i kapitlet om Kunnskapsløftet. Et av kompetansemålene etter 7. årstrinn er at elevene skal kunne ”*samtale om etsike spørsmål og diskutere utfordringer knyttet til temaet IKT og samfunn*” og ikke minst formålet med samfunnsfagsdelen av Kunnskapsløftet som sier at elevene skal bevisstgjøres ”*som moralske individ er mennesket ansvarlig for konsekvensene av handlingene sine*”. Her gjelder det å bevisstgjøre elevene på hva de er ansvarlig for og hva de *ikke* er ansvarlig for. Da tenker jeg spesielt at de ikke skal ta de voksnes ansvar på seg, dersom noen har forgrepet seg på et barn, så er det ikke barnets skyld, men den voksnes ansvar.

De andre målene jeg viste til under kapitlet om Kunnskapsløftet vil selvfølgelig også være mine mål med dette undervisningsopplegget.

Undervisningsoppleggets innhold:

1. Kartlegging i klassen:

Her ville jeg delt klassen inn i små grupper for diskusjon. Det er viktig å lage retningslinjer for diskusjonen. Det kan være hvordan bruker de unge datamaskinen både på skolen og i fritiden? Er de voksne involvert i barnas bruk av IKT?

2. Innhente ekstern hjelp:

Å invitere en person som har blitt utsatt for trakassering/misbruk er alltid et sterkt virkemiddel. En som m innlevelse kan fortelle på en levende måte om sine erfaringer er noe som sitter igjen i tilhørerne.

3. Nettvetsregler:

Som lærer og veileder kan en hjelpe elevene på vei og guide dem til nettsider som forteller om hvordan en bør forholde seg til bruken av Internett. Her har Redd Barna mange fine nettsider som kan brukes³⁹.

Elevene kan lage plakater om nettvetsregler både for dem selv og hva de voksne bør følge med på.

4. Forestilling/dramatisering:

Elevene skal lage en forestilling der de dramatiserer en mulig situasjon som kan oppstå ved chatting, de kan kanskje være inspirert av den eksterne gjesten tidligere i programmet:

Forestillingen framføres for foreldre på en tilstelning for å engasjere foreldrene på en tilstelning. I den forbindelse kan elevene også utstille sine plakater om nettvetsregler, for på denne måten å bevisstgjøre foreldrene på problematikken rundt barnas nettverksbruk.

Arbeidsmåter:

Under innhold har jeg kommet inn på arbeidsmåte, nemlig å bruke gruppe-arbeid. Det er også lagt opp til kunnskapsformidling via fortelling, nemlig der jeg har lagt opp til innhenting av ekstern hjelp. Til sist kommer en dramatisering, som er en arbeidsmetode med innlevelse. Her må elevene gå inn i ulike roller og spille på fantasi.

Vurdering:

Den ”gode samtalen” som læreren bør ha med elevene underveis synes jeg er obligatorisk vurdering for alle lærere i all undervisning. I denne samtalen må en se til å trekke med alle elevene. Forestillingen til sist er og en slags vurdering, der elevene skal spille det de har lært. Da får både lærere, medelever og foreldre mulighet til å se og vurdere hva elevene har fått med seg fra undervisningsopplegget. Jeg tror jo at det er ganske naturlig at en i etterkant, kanskje dagen etter forestillingen, tar seg tid å oppsummere sammen med elevene hva de synes om opplegget og om de har fått noe utbytte av det hele.

---

³⁹ [Redd Barna Nettadresse: http://www.reddbarna.no/docs tmp/DOCS-9863-v1-Chatting Et informasjonshefte for deg som husker Pomel og Pilt 2 opplag.PDF](http://www.reddbarna.no/docs_tmp/DOCS-9863-v1-Chatting_Et_informasjonshefte_for_deg_som_husker_Pomel_og_Pilt_2_opplag.PDF)

6.0. Avslutning

For å prøve å oppsummere litt, så kan man si at chatting og nettbruk kan ha både positive og negative sider. Hvordan opplevelsen og erfaring med chatting blir, avhenger veldig av både hvor, hvordan og med hvem man chatter. Som denne oppgaven har tatt for seg, så bør en alltid ta forhåndsregler både når en chatter og når en skal møte folk en har truffet på chatten, kanskje den du skal treffe er en helt annen enn den personen vedkommende har gitt uttrykk for å være på nettet. Følger en reglene, som vi leste om også i denne oppgaven kan man unngå at slike hendelser inntreffer. Man må med andre ord lære seg å være kritisk til og ikke ta alt på nettet for god fisk, og man må dessuten være obs på faresignaler ved chatting og nettavhengighet.

Som lærere er vi fagpersoner som skal hjelpe elevene fram mot ulike mål, vi skal ivareta det Kunnskapsløftet krever og hjelpe foreldrene til å veilede barna til en god og trygg oppvekst. Med å gjennomføre dette undervisningsopplegget, ivaretar vi alle disse funksjonene, vi kan ikke ”fille” kunnskapen inn i elevene, men vår oppgave er å legge forholdene mest mulig til rette for god læring. Da dette er et tenkt opplegg, har jeg ikke fått prøvd det i praksis, men som lærer i grunnskolen ser jeg ikke bort fra at jeg kommer til å prøve å gjennomføre det i min egen undervisning.

7.0. Litteraturliste

Utdannings-og Forskningsdepartementet, *Kunnskapsløftet*, september 2005

Hegerholm 2005, *kompedium688*, Høgskolen i Nesna

Imsen G. 2001: *Elevens verden*, Tano A/S

Imsen G 2000: *Lærerens verden*, Tano A/S

Computerworld: Analysen av et EU-prosjekt ledet av Medietilsynet i Norge: *Barn utsettes for overgrep etter chatting* av Nard Schreurs:

<http://www.cw.no/index.cfm/fuseaction/artikkel/id/48992> 29.01.2006

Reportasje i Computerworld om Kråds advarsler for chatting: *Advarer barn om chatting* av Claus Erlandsen :

<http://www.computerworld.no/index.cfm/fuseaction/artikkel/id/33171> 29.01.2006

Redd Barna informasjonshefte på nett: *Hva er chatting?:*

[http://www.reddbarna.no/docs tmp/DOCS-9863-v1-](http://www.reddbarna.no/docs_tmp/DOCS-9863-v1-)

[Chatting Et informasjonshefte for deg som husker Pomel og Pilt 2 opplag.PDF](#) ,
29.01.2006

Gode hjelpere, veiviser til godt hjelpestoff for lærere, nettsted laget av KRÅD:

<http://krad.dep.no/images/Godehjelpere05.doc> 29.01.2006

Høgskolen i Nesna, IT-103 Ressurssidene Samfunnsinformatikk – mer enn bare Marx, en webbasert informasjonssamling av Per A. Godejord, 29.01.2006

Kristin Larvin, sjefsredaktør i Klikk.no, *Norsk ukeblad*, nr. 4, 23.01.2006

IKT og læring, IT 103, Arbeidskrav 1a:

Mulig økning i unge jenters bruk av blogger?

Skrevet av: Svein Gunnar Sund

**Høgskolen i Nesna
Våren 2006**

Innhold

Innledning	I
Del 1	II
Hva er blogging?	II
Dagens samfunn, det nye fenomenet blogging, og foreldreansvar	IV
Hvorfor legger jenter helt ned i 13 år ut bilder av seg selv i undertøy?.....	VII
Hva er det disse jentene ønsker å signalisere/oppnå?	VIII
Del 2	X
Hvordan bør skolen forholde seg til blogging, og hvordan kan vi gå frem?.....	X
Sosiokulturelt læringssyn	XII
Konstruktivistisk læringssyn	XII
Prosjektarbeid.....	XIII
Plan for opplæringen	XIV
Utgangspunkt	XV
Innhold	XV
Rammefaktorer.....	XV
Læreforutsetninger	XV
Læringsaktiviteter.....	XVI
Mål	XVII
Vurdering	XX
Hvordan skal man gi denne informasjonen til skole og foreldre, og hvorfor?.....	XX
Hvordan jobbe opp mot informasjonen etter at den er blitt kjent?.....	XXIII
Oppsummering	XXV
Litteraturliste	XXVI

Innledning

I første del av denne oppgaven skal jeg ta for meg økning i unge jenters bruk av blogger. Vi ser i dag at jenter helt ned i 13 år lager blogger hvor de legger ut bilder av seg selv i undertøy.

I denne oppgaven skal jeg gi en forklaring av hva blogger er og farer ved uforutsett bruk av blogger. Jeg vil også belyse hva som kan ligge til grunn for at de legger ut bilder av en slik art, hva de vil signalisere og hva skolen skal/kan gjøre med dette.

I andre del skal jeg komme med forslag til strategi for å opplyse skole og foreldre om denne trenden på en slik måte at det ikke skal skape panikk og de aktuelle jentene blir uthengt, eller får en følelse av dette. Jeg vil komme med forslag på konkret fremgangsmåte og metode for å gi denne informasjonen til disse unge jentene, samt forslag til fremgangsmåte for å gi den til deres foreldre og skoleverket. Framgangsmåte og metode vil jeg drøfte i lys av pedagogisk teori, samt begrunne valg jeg gjør ved å trekke inn erfaringer fra andre situasjoner.

I begge deler av oppgaven vil jeg benytte meg aktivt av ressurser fra Høgskolen i Nesna, Redd Barna, barneombudet og ”Saft”- portalen. Dette fordi de sitter inne med mye kunnskap innenfor emner hvor en kan trekke tråder over til denne problemstillingen. Når det gjelder pedagogisk teori, vil jeg ta utgangspunkt i Vygotskys sosiokulturelle læringssyn, og ut fra dette bygge et undervisningsopplegg. I møtet med foreldrene, og hvordan vi skal gi denne informasjonen vi jobber med videre, vil jeg også trekke inn læringsteorier fra Piaget og det konstruktivistiske læringssynet. Jeg vil også gi en forklaring av hva som kjennetegner de ulike læringssynene jeg har valgt å benytte meg av.

Avslutningsvis vil jeg komme med en konklusjon og oppsummering på den teoretiske drøftingen og mine egne påstander/ytringer.

Del 1

Hva er blogging?

Blogg er en forkortning for weblog (fra eng. *web* (vev) og *log* (logg)), og er et fenomen/trend som startet på slutten av 1990-tallet. Blogg er en Internett-side med oftest en, men av og til flere forfatter(e) som oppdaterer denne siden fortløpende. Det oppdaterte materialet som legges ut, kommer i omvendt kronologisk rekkefølge, altså det som sist er lagt til kommer da først/øverst. Utformingen av disse sidene er forskjellige. Noen er kunstneriske, tematiske, profesjonelle, mens andre er som rene dagbøker. Det hevdes at det kan være like store forskjeller på bloggene som det kan være på menneskene som innehar dem. Dette kan vi se ved å besøke ulike blogger, for eksempel på sidene til VG.⁴⁰

Det er altså mange ulike vinklinger og temaer på de ulike bloggene, men de fleste er en slags miks av hva som har skjedd i en persons liv, deres synspunkt på ulike saker, tanker og videre. De fleste prøver å gi bloggen et personlig og spennende preg, og vil at den skal gjenspeile personen som innehar den. De fleste bloggene har også ofte pekere/linker til andre blogger. Dette er ofte blogger til venner eller andre sider som innehaveren av siden ønsker å formidle til leseren⁴¹. En annen viktig ting å merke seg, er at de fleste blogger har en "chatbox" hvor leseren kan ta kontakt, chatte, eller skrive beskjeder og tilbakemeldinger til innehaveren. På enkelte Internett-sider har bloggene kåring for de som er mest besøkte, en slags "ti på topp"-kåring.

Flere og flere steder på Internett gis det tilbud om å opprette blogger. Dette er oftest gratis, og det ligger ute egne verktøy for å gjøre dette. Dette er brukervennlig, og det blir derfor enkelt å opprette slike sider. En får tilbud om gratis programvare og plass på nettet, noe som gjør dette svært attraktivt for mange. Ser vi dette i forhold til tradisjonelle hjemmesider, ser vi at dette er en svært lettvinnt måte å opprette sin egen side på. En trenger ikke kunnskap om programmering, slik en gjør når en skal opprette tradisjonelle hjemmesider i HTML format, og en trenger heller ikke betale dyrt for domenenavn og serverplass på nettet.

Tar vi dette i betraktning, er det tenkelig at det er mye av grunnen til at denne trenden har akselerert mye den siste tiden.

---

⁴⁰ Kilde: www.wikipedia.com

⁴¹ Kilde: "Blogging." *Microsoft® Student 2006* [DVD]. Redmond, WA: Microsoft Corporation, 2005.

Brukernavn: toefta
Alder: 19
Kjønn: Kvinne
Status: Kjæreste

Gå til forsiden

Mine favorittblogger

[Kropp, sjel og ånd...](#)
[GinaGirl](#)
[Husmusa](#)
[Tøfta's blogg](#)

Jeg skriver om

[gaute praha 2.juledag](#)
[telemark fjelltelemark](#)
[skoledag ingenting austria jul](#)
[silje-bursdag \[se alle...\]](#) [Andre skriver om...]

Mine siste innlegg

[yo!](#)
[jada,ha fått fregner på nesa! Nå...](#)
[nydelig vær i skibakken idag :\) -](#)
[veit kje um e gjer d rett,men...d...](#)
[Gaute lågå middag,mæ me som...](#)

VG Blogger

[Knut Jørgens univers](#)
[Side 3](#)
[VG bloggEN](#)
[Teknoisme](#)
[Ludo, Ergo Sum](#)
[Oddleiv](#)
[Kristin Spitznogle](#)

Gjesteblogger

[På reise igjen](#)
[Cyberetikk](#)

Anbefalte blogger

[Leon Baran's forum](#)
[Engel med sorte vinger](#)

TØFTA'S BLOGG

rariteter. fabuleringer. syskler. pus.

yo!

Skrevet av toefta 31.Mars 2006, klokken 15.22

Er dette upassende?
Tips moderator.

yo!... [Les hele]

0 trackbacks | 0 kommentarer

[Skriv kommentar](#)

Stikkord:

jada,ha fått fregner på nesa! Nå...

Skrevet av toefta 31.Mars 2006, klokken 10.21

Er dette upassende?
Tips moderator

Illustrasjon viser eksempel på en vanlig, tilfeldig valgt blogg fra VG.

Dagens samfunn, det nye fenomenet blogging, og foreldreansvar

I dagens samfunn ser vi store forandringer. De unge som vokser opp står ovenfor store utfordringer og andre problemstillinger enn de som vokste opp og var på deres alder for ti år siden gjorde. Internett har gjort sitt inntog, mobiltelefon er allemannseie, og disse kan vi både surfe på nettet med og fotografere med. Vi har flere reklamefinansierte fjernsynskanaler, dataspill og video er en naturlig del av hverdagen, og informasjon og kommunikasjonssamfunnet har nådd nye høyder. Det kan ofte være vanskelig for oss voksne å ”henge på”, og sette oss inn i og forstå de unges hverdag. Selv om dette byr på mange utfordringer, er det viktig at vi som voksne tar dette ansvaret. At vi prøver å forstå og tilegner oss kunnskap er helt essensielt hvis vi skal kunne gjøre dette. Det er viktig at vi tar dette ansvaret på alvor, og ikke lar barna ”seile sin egen sjø”. Det vil i så tilfelle være svært så uansvarlig.

At utviklingen i samfunnet går fort for oss voksne er for så vidt ikke noe nytt fenomen. Samfunnet vil alltid være i endring, og tidligere foreldregenerasjoner har nok følt at de har vært i samme situasjon som vi befinner oss i nå. Det som vi antagelig kan se på som et nytt fenomen (i hvert fall etter det jeg er kjent med), er denne trenden med blogging. Denne roper et varsel til oss, da vi kan trekke noen paralleller til andre områder der vi ser utviklingen har vært, og er negativ. Tar vi utgangspunkt i eksempelvis ”chattesider”, ser vi at 12-13 år gamle jenter ofte opplever seksuelle tilnærmelser til tross for sin lave alder. Dette ser vi ved bare å logge oss på en vanlig chatte-side, og bruke et vanlig jentenavn etterfulgt av tallet 12⁴². I løpet av kort tid vil vi antagelig få tilnærmelser av seksuell karakter. Det vi da kan konkludere med er at siden dette er et såpass vanlig fenomen, finnes det mange ”der ute” som hele tiden vil være på jakt etter unge jenter i denne aldersgruppen, og vi kan anta at det finnes mange som har skumle hensikter. Dette underbygges også ved å trekke paralleller fra følgende eksempel: *”En forsvarsadvokat i Bergen får stadig mer saker der en jente på 12,13 eller 14. har chattet med en gutt på nett. Gutten gir seg som regel ut for å være en jevn gammel og praten dem i mellom er nesten utelukkende av seksuell karakter. Så avtales et møte, gjerne på bystasjonen (den sentrale busstasjonen i Bergen), hvor avtalen er at de skal ha sex.*

---

⁴² Eks: www.chat.no

Når jenta møter opp er gutten plutselig blitt 21 – 26 år, men da er det for sent å trekke seg, og samleie gjennomføres. Etterpå begynner selvsagt jentene å skjønne hva de har gjort og blir fortvilt.”⁴³

Chat foregår på en chatteside, en Internettside som fungerer som en virtuell møteplass for nettbrukere hvor de kan snakke med hverandre. I utgangspunktet brukes fiktivt navn eller kallenavn, og brukeren opptrer som anonym. Erfaring viser imidlertid at mange gir fra seg telefonnummer, mailadresse eller lignende og oppretter kontakt utenfor chattemediet.

Eksempelvis kan det være i form av tekstmeldinger eller via MSN. En blogg er derimot en slags hjemmeside eller dagbok som alle med internettilgang kan gå inn å lese.

Hvis unge jenter lager blogger hvor de viser seg selv delvis avkledd, og i en positur som kan oppfattes som om den er av en seksuell karakter, kan dette være farlig. Etter at jeg har satt meg inn arbeider fra Redd Barna, HiNesna sitt prosjekt ”Gå inn i din tid”, eksempelet ovenfor med flere, ser jeg at ungdommer er svært utsatte på nettet for kontakt med personer med uønskede og skumle hensikter. Mange i denne gruppen er villige til å ofre overraskende mye energi, og bruker mye tid på Internett for å finne nye offer og barn de vil kontakte.

Erfaringer fra tidligere viser også at ”Internettovergriperen” har relativt god datakunnskap, er mann, og er i hovedsak i alderen 20-35år, en alder hvor de lett kan leve seg inn i barn og unges hverdag. Mange av dem er nøyaktige og er villig til å bruke mye tid og energi i arbeidet med å komme i kontakt med nye offer. Under dette arbeidet opparbeider de tillitt, og et slags vennsforhold til offeret. ”Internettovergriper” er imidlertid en betegnelse jeg bruker på en person som bruker Internett som arena for å komme i kontakt med nye offer.

Tar vi dette i betraktning, kan vi tenke oss hvor utsatte barn som benytter seg av beskrevet type blogger er. Disse er tiggjengelige for alle og enhver som har tilgang til Internett, og det er selvsagt skremmende å tenke seg hvordan ”Internettovergriperen” vil oppfatte signalene slike bilder sender. Når vi i tillegg vet at mange barn sjelden har tenkt på konsekvensene av dette, og i tillegg skriver hvor de bor, hvilken skole de går på, hvilken klasse de går i, legger ut mail adresse og telefonnummer, kan vi forstå hvilke farer de kan stå ovenfor.

Når vi ser på denne utviklingen, viser bildet oss hvor viktig det er at foreldre og lærere på best mulig måte setter seg inn i og prøver å forstå de unge og deres hverdag. Hvis ikke, blir de voksnes rolle som veileder, og det å være en støttespiller som gir trygghet, som grensesetter og veiledende person, kraftig forsømt.

---

⁴³ Kilde: Innledning, oppgave 1b, IT103, 2006

Det blir en umulig rolle å fylle hvis vi mangler elementær kunnskap, innsikt og ikke minst vilje til å tilegne oss dette innenfor de aktuelle områdene.

Jeg har nedenfor valgt å gjengi noen momenter som foreldre og skole kan, og bør jobbe med i forhold til blogging. Det er svært viktig at vi kommer tidlig ut med dette arbeidet. Vi må huske på at norske barn er blant de første ute på banen når det gjelder å ta i bruk ny teknologi⁴⁴, og blogging har allerede blitt områder som de fleste unge utforsker, eller er i ferd med å utforske.

Jeg har nedenfor valgt å gjengi noen momenter som Microsoft har utarbeidet i forhold til blogging, og som foreldre og skole bør jobbe med⁴⁵.

- Sett opp regler for Internett-bruk sammen med barna, og gjør det grundig.
- Kontroller hva barna har tenkt å publisere, før de legger det ut. Informasjon som kan virke harmløs, som et bilde av hjembyen eller skolefanen, kan brukes til å avsløre hvilken skole forfatteren går på.
- Spør deg selv (og lær barna å gjøre det samme) om det føles komfortabelt å vise innholdet til en fremmed person. Hvis ikke må de slette det.
- Vurder kvaliteten på bloggetjenesten og finn ut om den tilbyr private blogger som er passordbeskyttet.
- Sjekk barnets blogg regelmessig.
- Gå inn på andre blogger for å se om du finner positive eksempler som barna dine kan etterligne.

Når vi ser på punktene ovenfor, ser vi at det er eksempler på viktige områder å arbeide med sammen med barna.

I dette arbeidet er det etter min mening viktig at vi er bevisst og jobber med kunnskapen på en slik måte at den også blir med på å danne gode holdninger innenfor emnene. Hvis vi for eksempel skal inn å sjekke bloggen til barnet, er det viktig at vi først har fått godkjenning hos barnet til å gjøre dette, eller informerer om at dette er noe som vi gjør regelmessig. Dette kan være en dagbok som barnet kanskje ikke ønsker å vise sine foreldre. Hvis barnet på forhånd ikke kjenner til hvordan blogger egentlig fungerer, at alle som har nettilgang kan gå inn å lese og se, bør innehaveren få mulighet til å ordne denne først slik at den er utformet for allmuen.

---

⁴⁴ Kilde: www.reddbarna.no/default.asp?MARK_SEARCH=YES&SEARCH_ID=s1&V_ITEM_ID=5085

⁴⁵ Kilde: <http://www.microsoft.com/norge/athome/security/children/kidblog.msp>

Grunnleggende retningslinjer for bloggere

- Det er viktig at foreldre og lærere, gjerne i samråd, lager retningslinjer som er tilpasset den enkeltes behov og bruk. Eksempelvis har Microsoft utarbeidet noen retningslinjer som kan være nyttige⁴⁶.

Hvorfor legger jenter helt ned i 13 år ut bilder av seg selv i undertøy?

Hvorfor unge jenter velger å legge ut slike bilder av seg selv er et vanskelig spørsmål. Jeg antar at det kan ha flere, og kanskje sammensatte grunner.

I dagens samfunn er det et enormt fokus på kropp og seksualitet. Dette ser vi særlig i media bildet, både i aviser, ukeblader, fjernsyn, Internett og videre. Dette er med på å legge press på mange unge. Produsentene av klær legger opp til moter hvor barn spiller på kropp, og fokuset på et perfekt ytre påtvinges stadig yngre grupper. Media og klesbransjen er etter min mening med på å legge et stadig større press på en stadig yngre gruppe i samfunnet. Dette presset mot barn er med på å gjøre at de må ta beslutninger som de er for unge til å ta, og de gjør valg som en heller skulle ønske de kunne ta på et senere tidspunkt i livet enn det starten på tenårene er. I denne alderen er ungdommene ofte opptatt av seksualitet. De aller fleste har mobiltelefon med kamera og fargeskjerm. I ukeblader, aviser, tekst-tv og videre eksponeres de for reklame for pornografiske MMS bilder, filmer og annet som en skulle ønske en kunne beskytte dem mot. Dette er med på å senke terskelen for hva som er normalt. Mange ungdommer laster dette ned på sine telefoner, og vi kan tenke oss at dette blir mer vanlig og akseptert blant de unge. Jeg tror denne utviklingen kan være med på å legge et ytterligere press på jentene i retning av hva som blir oppfattet som trendy og tiltrekkende blant guttene.

I denne alderen er det viktig for ungdommene å finne sin identitet. Mange går langt, og er villig for å gjøre mye for å bli godtatt i gjengen og av andre. Mange opplever nok presset som særlig stort, og mange kan fort gi etter og gjøre ting en egentlig ikke vil for å møte dette. Dette er en vanskelig tid hvor oppmerksomhet og det å være en av gjengen er viktig. Tar vi dette i betraktning, ser vi at dagens ungdom står ovenfor et stort press.

Vi må også huske på at mange unge har liten og ingen veiledning før de slippes løs på Internett⁴⁷. Dette fører til at de unge har liten kunnskap om eventuelle farer, da dette ikke har vært jobbet med på forhånd. Egne erfaringer, og erfaringer fra andre viser at barna ofte lager blogger hvor de gir ut opplysninger som gjør dem mulig å oppspore på enkel måte. Mange vet

---

⁴⁶ KILDE: <http://www.microsoft.com/norge/athome/security/children/kidblog.mspc>

⁴⁷ Kilde: Elizabeth Skogrand, spesialrådgiver ved [Redd Barna Norge](#)

ikke at en blogg er noe som alle kan lese, og de har heller ikke tenkt gjennom hvilke signaler eventuelle bilder som legges ut gir til leseren.

Dette er svært viktig informasjon for oss voksne. Det viser oss at vi må jobbe aktivt opp mot de unge, både med tanke på kunnskapsmål og ferdighetsmål, så vel som holdningsmål. Dette vil jeg komme nærmere inn på i Del 2.

Ifølge Redd Barna, synes mange det er morsomt å se seg selv på nettet. De får oppmerksomhet og blir sett, og ut i fra dette kommer i kontakt med nye mennesker og får venner.⁴⁸ Mange velger også å legge ut bilder på steder hvor de får poeng for hvor pene de er. Dette gjenspeiler presset fra samfunnet rundt ungdommene, og jeg tror denne trenden er med på å presse fram et kappløp, et løp hvor de unge er villige/presses til å strekke seg stadig lengre for å oppnå oppmerksomhet. Dette er momenter som har kommet frem i samtaler som Redd Barna har hatt, men jeg har også fått dette underbygd i egne samtaler med unge og fra foreldre som har tatt tak i dette problemet.

Hva er det disse jentene ønsker å signalisere/oppnå?

Hva er det de ønsker å signalisere ved å eksponere seg på denne måten? Også her tror jeg vi kan forespeile oss flere, og kanskje sammensatte grunner. Antagelig vil det variere en del i de ulike tilfellene, men et ønske å vise seg som attraktiv, omsvermet og tøff tror jeg er et viktig moment. I mange tilfeller vil også det å vise sine venner, eller gjengen, at også de tør å vise seg fram, veier tungt.

En kan tenke seg at jo flere som legger ut slike bilder, desto større vil presset være for den som ønsker å stå i mot. Dette er et fenomen vi også kan se på andre områder i barn og unges hverdag, for eksempel når det gjelder røyke- og drikkepress.

Vi må også være klar over at det finnes enormt mange blogger ute på Internett. Når mengden er så pass stor som den er, kan vi tenke oss at det er lett å ”drukne i mengden”. De fleste som oppretter en blogg har et ønske om at andre skal se og lese den. Dette kan være med på å presse fram et kappløp hvor de unge er villige til å gå stadig lengre i kappløpet om å vinne oppmerksomhet. Hvis vi ser på enkelte sider som presenterer og gir tilbud om blogger, ser vi at det legges opp til en slags ”ti på topp” kåring for mest besøkte blogger⁴⁹. Dette åpner også for problematikken som vi kjenner rundt Internett-sider hvor unge kan legge ut bilder av seg selv, for så å få tilbakemelding på utseendet sitt. Her kan vi trekke tråder og se en sammenheng: Blogger som inneholder bilder av slik art kan fort se ut til å komme inn på

---

⁴⁸ Kilde: www.reddbarna.no/default.asp?V_ITEM_ID=4435#REF4437

⁴⁹ Eks: www.biip.no

listen over mest besøkte. Når leseren i tillegg kan legge inn kommentarer på utseendet i ”chatbox”, har vi fort flere likhetstrekk opp mot disse sidene.

Et viktig skille mellom disse Internett-sidene og blogger, er imidlertid at bloggene i utgangspunktet ikke er tenkt, eller har en undertone som er organisert for denne type bruk.

Det har imidlertid disse Internett-sidene som for eksempel www.deiligst.no, som er sider hvor barn og unge kan legge ut bilder av seg selv for så å få tilbakemelding på utseendet.

Et annet viktig punkt som kan være verdt å merke seg, er ønsket om ”å være noe”, å bli verdsatt, sett og elsket. Her ser vi at samfunnet har vært i stor endring. Mange familier oppløses, mange mennesker føler seg ensomme, og har et stort ønske om å finne noen som kan gi gjensidig kjærlighet. Fjernsyn, Internett, aviser og ukeblader overøser oss med tilbud hvor vi kan finne en ”date”, ekte kjærlighet, romanse og videre. Dette viser oss at det er et stort marked, og en stor gruppe som føler savn etter nettopp dette. De unge som vokser opp kommer midt opp i dette, og vil selvsagt bli påvirket. Her kan vi tenke oss en hard konkurranse hvor presset er stort for å bli ansett som vellykket og få oppmerksomhet.

I denne konkurransen kan det tenkes at blogger kan oppfattes som et verktøy blant de unge for å oppnå nettopp dette. Bloggen kan føre til at en får oppmerksomhet og tilbakemeldinger. De kan med dette få en følelse av å bli en del av et fellesskap, og videre føle tilhørighet og at de blir verdsatt.

Mange unge synes også det er behagelig å kommunisere via datamaskinen ettersom det for mange gir en trygghetsfølelse å gjemme seg bak skjermen. Som vi ser kan denne trygghetsfølelsen i mange tilfeller være falsk, og en bør derfor ta forhåndsregler for hvordan en ferdes på nettet.

Del 2

Hvordan bør skolen forholde seg til blogging, og hvordan kan vi gå frem?

Denne problemstillingen er relativt ny for dagens skole, og det kan tenkes at mange lærere ikke engang kjenner til at dette er et problem for såpass unge elever. Det blir derfor viktig at skolen og de aktuelle lærere setter seg inn i denne problemstillingen med at jenter helt ned i 13 år lager blogger hvor de legger ut bilder av seg selv i bare undertøy, og legger planer slik at de kan møte dette problemet på en best mulig måte. Det bør etter min mening skje såpass tidlig at en kan komme problemet i forkjøpet. Vi skal også huske på at skolen her får en viktig rolle når det gjelder å motvirke denne uheldige utviklingen som vi ser i samfunnet når det gjelder barns bruk av Internett og herunder blogging. Etter min mening har skolen en stor plikt, men også en enorm mulighet til å motvirke denne trenden vi nå ser. I denne prosessen tror jeg det blir viktig at vi ikke kommer med pekefingeren, men heller går inn for et aktivt arbeid, hvor den enkelte elev blir en aktiv part i arbeidet, dette slik at vi kan opparbeide kunnskap og få positive holdninger innenfor dette temaet. Det blir etter min mening viktig å legge opp til en "vi-klasse". Med det mener jeg en klasse som er preget av samarbeid, toleranse, tillit og åpenhet, og hvor det er god kommunikasjon innad og et godt klassemiljø. "Mange av barna mener at de vet hvordan de skal beskytte seg på Internett, men gjennom samtaler Redd Barna har hatt med barn, viser det seg at de likevel gir fra seg mobiltelefonnummeret til folk de chatter med på nettet og registrerer personlig informasjon for å vinne premier. Mange barn forteller også at de ikke lærer om trygg Internett-bruk verken på skolen eller av foreldre. Redd Barna oppfordrer foreldre og lærere til å holde seg oppdatert på barnas nettvaner og lære barna å være kritiske til innholdet på Internett og til de menneskene de treffer der".⁵⁰ Dette viser oss at det blant mange av barna er stor mangel på kunnskap og oppfølging fra voksne. Vi er nødt til å ta tak i problemene, lage planer for å møte utfordringene og sist og ikke minst sette det ut i praksis. Sitatet fra Reddbarna er et bevis på at mange barn "seiler sin egen sjø", og de voksne ser ikke/tar ikke sitt ansvar på alvor. Oppfordringen fra Redd Barna til foreldre og lærere må komme frem i lyset, bli satt fokus på og prioritert slik at vi som voksne i mye større grad kan være en støttende aktør i barn og unges oppvekst. Det vi nå ser tendensene til er etter min mening ansvarsfraskrivelse fra de voksnes side.

---

⁵⁰ Kilde: www.reddbarna.no/default.asp?V_ITEM_ID=4435#REF4437

Denne manglende kunnskapen hos de unge når det gjelder å ferdes på nettet, kan vi nok også finne igjen innenfor bruken av blogger. For å møte dette er det viktig at lærerne, men også foreldrene, setter seg grundig inn i de ulike områdene, og holder seg oppdaterte slik at de kan bidra på en konstruktiv måte. Her tenker jeg at det kan virke positivt på elevene hvis for eksempel læreren kan bruke MSN for å kommunisere med elevene. Læreren kan også opprette egen blogg. Da har man en mulighet til å vise hvordan dette kan brukes på en positiv måte, samtidig som man viser de unge at en har kunnskap innenfor de områdene som de benytter seg av, og er opptatt av. Dette vil gjøre det enklere for elevene å spørre hvis de har noe de ønsker å samtale om, og de vil antagelig føle at de har en voksen som snakker ”deres språk”. Dette mener jeg kan gi en trygghet for den enkelte. Dette fordi det ofte er mangel på voksne tillitspersoner som forstår deres hverdag, og som skjønner deres problemer. På denne måten kan vi legge til rette slik at vi senker terskelen for de unge når det gjelder å ta kontakt med en voksen og spørre om hjelp og veiledning i ulike situasjoner.

Videre i arbeidet ser jeg at Redd Barna med flere også har mye stoff som en kan jobbe med. Etter at jeg har gått igjennom store deler av dette, ser jeg at det finnes mye godt utarbeidet stoff som er relevant med problemstillinger som kan treffe elevene på ulike alderstrinn på en positiv måte. Her finnes alt fra dokumentarer, intervju med unge, svar på aktuelle spørsmål, oppgaver som en kan jobbe med, ”trygg på Internett-sertifikat” med mer. Dette kan man bestille, eller finne på nettet. Det finnes altså mange nettsteder med nyttig informasjon som elevene kan jobbe med.

Her er noen eksempler:

www.saftonline.no

www.barnevakten.no

www.telenor.no

www.barneombudet.no

Vi ser altså at mange barn ikke kjenner godt nok til trygg bruk av Internett når det gjelder de fleste fareområder, og det er som nevnt derfor naturlig å tenke seg at det også vil gjelde bruken av blogger. Etter min mening er det derfor viktig at skolen møter elevene, og jobber med problemstillinger på et tidlig tidspunkt slik at de i det lengste kan unngå å komme opp i uønskede situasjoner. Her kan vi benytte oss av ulike metoder, et begrep som benyttes som en betegnelse for hvordan læreren tilrettelegger for elevenes læring. Jeg har valgt å ta utgangspunkt i et sosiokulturelt læringssyn, men vil også belyse hvordan vi kan dra nytte av det konstruktivistiske syn på læring. Dette fordi de på mange måter kan utfylle hverandre og

slik kan være med på å bidra til et godt undervisningsopplegg, men også for å kunne vise ulike innfallsvinkler til emnet.

Det er viktig å se at det ofte kan være flere veier mot målet, og det er derfor viktig at vi vurderer disse ut fra klassen og elevene vi skal jobbe opp mot, slik at utbyttet kan bli størst og best mulig for elevene. I dette arbeidet har jeg generelt liten tro på at en moraliserende enveis kommunikasjon hvor læreren foreleser for eleven vil nå fram.

Jeg tror læreren og skolen må komme inn fra en annen vinkel, og i det arbeidet ser jeg for meg at elevene i større grad må få mulighet til å opptre som en aktiv part opp mot lærestoffet. Som en tilnærming og introduksjon til dette vil jeg derfor presentere to læringssyn som underbygger denne tanken.

Sosiokulturelt læringssyn

Det sosiokulturelle læringssynet tar utgangspunkt i at læring er en prosess som skjer best i samhandling med andre personer som representerer ulik kompetanse. Eleven opererer som en aktiv part opp mot lærestoffet, og blir veiledet ut fra sitt nivå. Vygotsky, som representerer hovedpersonen bak det sosiokulturelle læringssynet, mente altså at læring skjer via samhandling og gjennom dialog med noen som er mer kompetente innenfor området enn den som skal lære. Dette betyr i praksis at eleven ikke vil oppnå læring i noen vesentlig grad hvis dette i hovedsak skal skje på egen hånd. Eleven vil derimot konstruere kunnskap hvis det er en samspillsituasjon hvor han/hun blir ”pirret” i form av spørsmål, antydninger og små hint. ”Sosiokulturell læringsteori setter sosial samhandling med språklig aktivitet i sentrum i læringssammenheng”⁵¹.

Samspill med andre er et viktig moment når det gjelder læring. Vygotsky kaller dette *den nærmeste utviklingssonen*. Vi tilegner oss kunnskap når vi samhandler, diskuterer og setter oss inn i andres situasjoner, kulturer, interesser og videre. Dette fordi ulike personer bidrar med forskjellig kunnskap og kompetanse. Prosjektarbeid er eksempel på en arbeidsmåte som kan begrunnes ut fra tanken om et sosiokulturelt læringssyn.

---

⁵¹ Lyngsnes og Rismark, Didaktisk arbeid, s.56

Konstruktivistisk læringssyn

Når vi ser på det konstruktivistiske læringssynet, blir Piaget med en gang aktuell. Piagets tanker når det gjelder læring er på mange måter grunnlaget for det konstruktivistiske læringssynet. Han mener også at eleven må handle aktivt i forhold til lærestoffet, og kunnskapen ikke kan formidles som et ”ferdig produkt”. Med denne aktive handlingen i forhold til lærestoffet, blir eksisterende *skjema* utvidet og endret. Eleven skal tilegne seg kunnskapen via sin egen interesse, mens læreren pirrer og utfordrer eleven i sin oppdagelsesferd.

Piaget vektla ikke det sosiale i noen grad, dette i motsetning til det sosiokulturelle læringssynet, og her kan vi trekke hovedskillet mellom det sosiokulturelle og det konstruktivistiske læringssynet. I det konstruktivistiske læringssynet blir heller den røde tråden *egenaktivitet*. I forhold til prosjektarbeid blir kanskje ikke teorien til det konstruktivistiske læringssynet mest essensiell.

Jeg mener likevel den er verdt å nevne, da mange ofte jobber en del på egenhånd, før de igjen møtes for å utdele/samle fakta, kunnskap og oppdagelser de har gjort. Denne prosessen som vi ofte ser i forbindelse med et prosjektarbeid er på en annen side noe vi nok kan plassere under det konstruktivistiske læringssynet.

Selv om det er store ulikheter i disse læringssynene, er det også flere områder hvor de utfyller hverandre. I denne oppgaven har jeg valgt å belyse litt av disse sidene for å vise at det ikke nødvendigvis trenger å være ”vanntette skott” mellom disse. Personlig mener jeg også at disse utfyller hverandre godt, og jeg tror det kan være fruktbart å trekke inn teorier fra begge isteden for å låse seg helt til den ene eller den andre. I arbeidet med undervisningsopplegg er det vanlig å basere undervisningsopplegget på relevant teori og læringssyn slik som jeg her har beskrevet. Jeg mener den pedagogiske teorien som disse læringssynene underbygger egner seg godt for denne type arbeid og problemstilling.

Prosjektarbeid

Prosjektarbeid er eksempel på en arbeidsmåte som ofte kan være hensiktsmessig å benytte, og denne vil jeg gi en beskrivelse av her. Prosjektarbeid er en arbeidsmåte som setter fokus på elevens egen læringsprosess og læringsarbeid, og som altså kan underbygges med Vygotskys sosiokulturelle læringssyn, men vi kan som sagt også trekke tråder inn fra det konstruktivistiske læringssynet Piaget skisserer.

Jeg vil presisere at jeg i dette undervisningsopplegget som jeg skal skissere, vil legge opp til en svært aktiv lærerrolle med tett oppfølging. Dette for å unngå å havne i grøften, slik som oftest er resultatet hvis en ”blind skal lede en blind”, eller hvis elevene blir sendt ut til arbeidet uten struktur og god oppfølging.

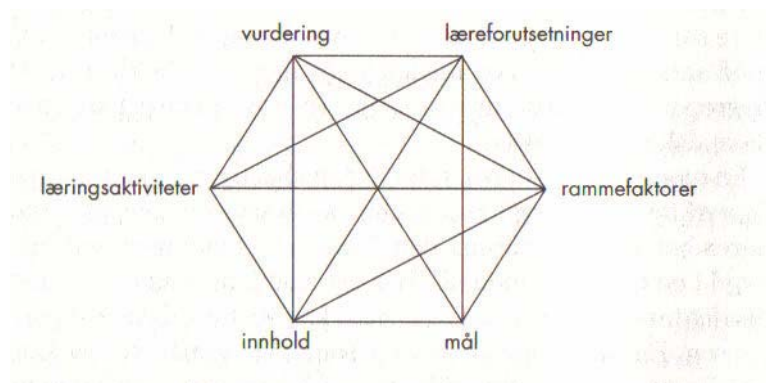
Reelt gruppearbeid kjennetegnes også ved at elevene samarbeider, og dette er en viktig prosess som jeg mener kan styrke samholdet i klassen og bidra i positiv retning på klassemiljøet. De ulike elevene vil kunne bidra i arbeidet som aktive aktører.

Dette forutsetter at elevene gjennom oppgavene gis mulighet til å diskutere, sammenligne og vurdere ulike sider av et spørsmål. En oppgave som er formulert som et spørsmål eller problem, åpner i større grad for at elevene blir en aktiv part enn det oppgaver som bare angir emne gjør.

Plan for opplæringen

For å tilrettelegge en undervisning som gir tilpasset opplæring, og som gir utbytte for den enkelte elev, er det viktig å planlegge undervisningen godt. Denne planleggingen jeg nå skal gjøre en skisse av, må modifiseres og tilpasses alt etter hvordan den blir anvendt, og må kun sees på som et forarbeid, da den ikke er utarbeidet til en konkret klasse. Selv om aldersgruppe og klassestørrelse kan passe, vil det alltid være store variasjoner i klassene når det gjelder både miljø og læreforutsetninger, og dette må den enkelte lærer ta hensyn til. Dette opplegget må altså sees på som en grunnoppskrift i dette arbeidet. For å kunne tilpasse dette best mulig har til en klasse, har jeg valgt å la tidsbruk, konkretisering av Hva, Hvordan og Hvorfor stå ganske åpent slik at den enkelte lærer kan skreddersy dette opplegget etter behov.

I planleggingen av et undervisningsopplegg, vil en didaktisk relasjonsmodell fungere som et nyttig redskap. Jeg har valgt å bruke den didaktiske relasjonsmodellen, modifisert etter Bjørndal og Lieberg som rettesnor for utarbeidelsen av dette opplegget. Den har seks kategorier, og jeg vil gi en drøfting til hver av dem sett i lys av dette opplegget. De ulike kategoriene er som følger: Innhold, mål, rammefaktorer, læreforutsetninger, vurdering og læringsaktiviteter. Disse henger sammen og går inn i hverandre slik som modellen under viser, dette til tross for at de av praktiske hensyn beskrives hver for seg.

Den didaktiske relasjonsmodellen (modifisert etter Bjørndal og Lieberg)

Utgangspunkt

I dette undervisningsopplegget vil jeg ta utgangspunkt i en 8. klasse med 24 elever. Det vil treffe denne aldersgruppen, og gjenspeiler en gjennomsnittlig klassestørrelse. Klassen har ingen elever med særskilte vansker. Vi skal benytte oss av gruppearbeid, og arbeidet med dette emnet vil foregå i samfunnsfagtimene over en periode på to uker i første omgang. Jeg mener det kan være passende tidsbruk for å oppnå grunnleggende gode kunnskaper og holdninger til emnet. Oppsummeringen i etterkant av arbeidet vil gi en pekepinn på hvor vi har kommet i forhold til målene. Vi må ta sikte på at dette er et arbeid som jobbes videre med etter denne perioden, dette fordi emnet kan sies å være dynamisk og i stadig endring. Da kan også andre metoder komme inn i oppfølgingen av dette.

I dette opplegget skal jeg konsentrere meg om disse to ukene med gruppearbeid, og komme med forslag til strategi for å kunne utføre et målrettet arbeid.

Med dette som utgangspunkt skal jeg prøve å lage et bra undervisningsopplegg som gagnar den enkelte så vel som klassen som helhet.

Innhold

Temaet som vi skal jobbe med er viktig, det vil være med på å danne et grunnlag av holdninger, ferdigheter og kunnskaper de vil trenge her og nå, men også i fremtidssamfunnet. De viktigste premissene når det gjelder valg av innhold, etter min mening, er først og fremst elevenes behov, men i andre rekke også samfunnets interesser. Innholdet i dette opplegget skal først og fremst gi elevene kunnskap, innsikt og holdninger, og slik motvirke den uheldige tendensen i samfunnet som vi her står ovenfor.

Rammefaktorer

Rammefaktorer er betegnelse på de ressurser vi har til rådighet i arbeidet. Læreren og tiden er viktige rammefaktorer. Andre rammefaktorer vi har til rådighet, er datamaskiner med Internett-tilgang og rom.

Læreforutsetninger

Læreforutsetningene vil si forutsetningene for å oppnå læring. Det er altså forutsetningene som elevene har fra før, ”det de har i sekken” og deres utgangspunkt. Læreforutsetninger kan være hvilken kunnskap de har fra før, og deres evne for å kunne tilegne seg kunnskap og forståelse. Her gjelder det å treffe den enkelte på sitt nivå, slik at de kan bli veiledet og pirret til å strekke seg videre fra sitt eget ståsted. Her kan vi spørre: Hva kan eleven fra før? Hva er nytt? Hvordan skal vi gripe an arbeidet? Særskilte problemer/ eller ressurser?

Læringsaktiviteter

Her kommer metode inn som et viktig begrep. Hvilken vei har vi valgt for å nå de målene vi har satt med undervisningen? Her er utgangspunktet prosjektarbeid, og det sosiokulturelle læringssynet, med innslag fra det konstruktivistiske som er grunnlaget for læringsaktivitetene. Grunnen til at jeg har valgt denne innfallsvinkelen til arbeidet, er beskrevet og underbygd ovenfor.

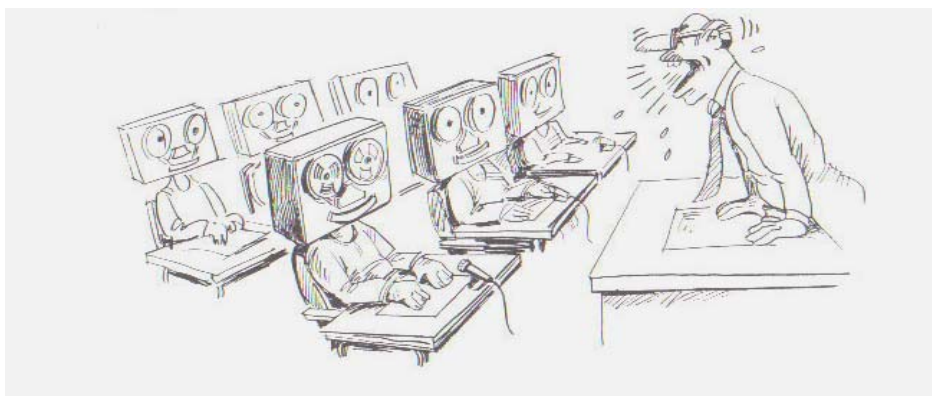
Mål

I dette, som med alt annet arbeid, mener jeg det er viktig å ha formulerte og utarbeidede mål for arbeidet. Gode innlæringsmål motiverer og styrer elevens oppmerksomhet og arbeidsinnsats. Det gir også læreren hjelp til å se hvor langt eleven er kommet i forhold til målene, og er dermed egnet som utgangspunkt for veiledning og vurdering av den enkelte elev.⁵²

Videre er det vanlig å dele målene etter den type handling eller atferd som skal vises etter at elevene har vært gjennom undervisningen. Selv om en slik oppdeling har sine svakheter, har jeg valgt å benytte meg av den her.

- Kunnskapsmål
- Ferdighetsmål
- Holdningsmål

Jeg vil presisere at selv om oppsplitting av innlæringsmålene slik kan virke fornuftig ut fra et arbeidsmessig ståsted, er det viktig å se at mennesket fungerer som en helhet der kunnskap, ferdigheter og holdninger er uløselig sammenvevd.⁵³

Bilde illustrerer metode som i dette tilfellet kan virke uheldig i arbeidet med å nå målene. (Kilde: Him og Hippe, Undervisningsplanlegging for yrkeslærere).

---

⁵² Bjølseth, Bruk av innlæringsmål i yrkesopplæringen, s. 23

⁵³ Bjølseth, Bruk av innlæringsmål i yrkesopplæringen, s. 21

Kunnskapsmål

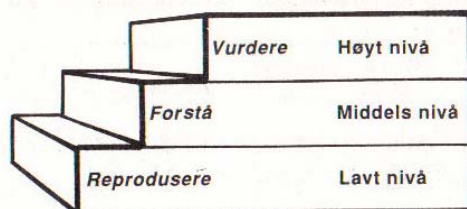
Her ser vi etter hva elevene kan intellektuelt sett. Det er fullt mulig å se gjennom handling, selv om skriftlig og muntlige prøver ofte blir tillagt en sterk posisjon. Målene her kan eksempelvis være kunnskap om farer, hva vi vil styre unna, og hvordan vi ferdes og bruker Internett på en positiv måte. Her kan vi støtte oss til Redd Barnas rapporter som viser svakheter i barns kunnskap, og også bruke disse som ressurser i arbeidet med å formulere mål.

Eksempler på spørsmål som her vil være aktuelle i arbeidet med kunnskapsmål:⁵⁴

- Hva innbefatter godt nettvett, og hvordan handler vi i forhold til det?
- Har vi tenkt på at vi risikerer at bilder vi legger ut på nettet vil bli der og forfølge oss for alltid?
- Kan slike bilder bli brukt mot oss, og ødelegge for oss på senere tidspunkt i livet?
- Hvordan vil en tenkt overgriper oppfatte signalene bilder av en seksuell karakter sender?

For å klassifisere nivået av kunnskapen, mener jeg det er hensiktsmessig å benytte seg av taksonomi. Taksonomi er et klassifiseringssystem som bygger på tanken om et trappetrinnsystem hvor kunnskap av høyere nivå bygger på et lavere.

Nivåer på kunnskapsmål kan illustreres slik:

Kilde: Him og Hippe, Undervisningsplanlegging for yrkeslærere, s 54-58.

Figuren illustrerer nivåene på kunnskapsmål slik at vi lettere kan se hvor vi har kommet i arbeidet. Å kunne vurdere vitner om et høyt nivå, mens kun forståelse gjenspeiler ett middels nivå og reproduksjon gjenspeiler et lavt kunnskapsnivå.

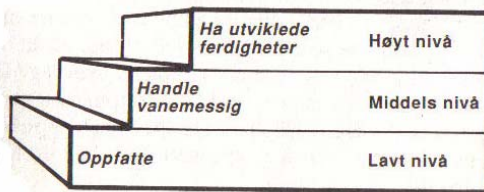
⁵⁴ Se også aktuelle punkter side 9.

Ferdighetsmål

Ferdighetsmål bygger i hovedsak på praktisk trening eller øvelse. I dette tilfellet kan det være vanskelig å definere konkrete ferdighetsmål uten at de også kan knyttes under andre mål, men som resultat av arbeidet kan det være ønskelig at elevene ferdes tryggere, og mer effektivt på nettet.

Vi benytter oss av taksonomi også her når vi definerer målene.

Nivåer på ferdighetsmål kan illustreres slik:

Kilde: Him og Hippe, *Undervisningsplanlegging for yrkeslærere*, s 54-58.

Holdningsmål

Holdningsmålene kan være vanskelig å måle. De innbefatter i hovedsak hva vi står for på det følelsesmessige eller verdimeslige planet, og skal dekke atferd som går på elevenes personlige og sosiale utvikling. Spesielt er arbeidsmåtene, forholdet lærer-elev, forholdet elev-elev og undervisningens følelsesmessige og verdimeslige karakter og klima avgjørende for utvikling av holdninger.

Med dette som utgangspunkt blir det viktig å tilrettelegge undervisningen slik at vi blant annet kan sette som mål å få et positivt styrket miljø innad i klassen, og positive holdninger når det gjelder bruken av Internett-verktøy, her blogging.

I det videre arbeidet med holdningsmål kan vi stille oss aktuelle spørsmål:

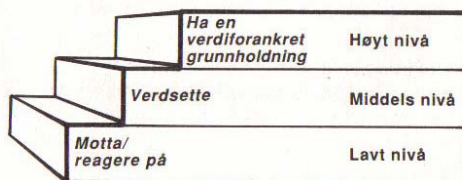
- Hvilke kriterier legger vi til grunn når vi skal gi karakteristikk på en positiv blogg?
- Kan vi lage gode blogger uten at vi skal gå på akkord med oss selv og andre?
- Legger vi opp til at vi og andre blir mer godtatt og inkludert av fellesskapet hvis vi legger ut utfordrende bilder av oss selv, og er det slik vi vil ha det?
- Hvordan forholder vi oss til andre som i sin uvitenhet har gjort feilgrep i forhold til dette med å legge ut bilder?
- Gir vi rom for å rette opp ting som vi kanskje har gjort i vår uvitenhet?
- Hvordan forholder vi oss til forhåndsreglene vi har kommet fram til, tenker da på det å bruke bloggene til å legge ut passende bilder, mail-adresse, telefonnummer, adresse og videre?

Disse momentene er en viktig del av arbeidet med holdninger i denne situasjonen, og momenter som vi må ta stilling til. Flere av delmålene som her er skissert kan vi også bruke under vurderingen av de andre hovedmålene.

Det blir viktig å få i gang en samtale, og som resultat gjerne en plan med regler for hvordan vi vil ha det i vår klasse. Det vil være med på å gi større sikkerhet og trygghet for elevene i en vanskelig og usikker posisjon. Det vil imidlertid være viktig å gjøre dette på en måte slik at ingen føler seg uthengt hvis noen allerede har utført slike handlinger. (Dette gjenspeiles også i de punktvis rangerte holdningsmålene ovenfor).

Selv om holdninger som nevnt er vanskelig å måle, mener jeg det er viktig å benytte seg av taksonomi for å legge listen og avdekke "hvor vi befinner oss i trappa", og hvor vi ønsker å komme. Målet bør her være å nå opp på et høyt nivå.

Nivåer på holdningsmål kan illustreres slik:

Kilde: Him og Hippe, Undervisningsplanlegging for yrkeslærere, s 54-58.

Vurdering

Lærerens egen logg fra observasjon av arbeidet vil være en viktig ressurs. Her bør både den enkelte elev, dens innsats og bidrag til gruppa, samt vurdering av gruppa være med.

Samtaler undervis med den enkelte, og gruppesamtaler blir essensielle i vurderingen. Ved å benytte seg av taksonomi, kan vi lettere kartlegge hvor vi er kommet i forhold til målene med undervisningen.

Læreren bør evaluere undervisningen ut fra de mål og planer som har vært utgangspunkt for arbeidet, og videre bruke taksonomien for å få et godt bilde av utbyttet. Taksonomien brukes for å se hvor en står i forhold til mål som er utarbeidet i forkant av arbeidet. Denne måten å evaluere arbeidet på er oversiktlig og grei, og gir et godt bilde av prosessen. Dette til sammen mener jeg er et godt og viktig verktøy i arbeidet med vurderingen av arbeidet.

Hvordan skal man gi denne informasjonen til skole og foreldre, og hvorfor?

Hvordan skal man gi denne informasjonen på en slik måte at ikke skole og foreldre i panikk river ut nettleddningen, eller at de aktuelle jentene føler seg/blir uthenget?

Her tror jeg det blir viktig å prøve å komme problemet i forkjøpet. Siden dette er et økende problem, blir det viktig å kjenne til det, forberede seg, og jobbe aktivt i mot det. Dette er informasjon som på et tidlig tidspunkt gir skole og foreldre en mulighet til å møte problemet på en god måte.

Det vil også være viktig å tenke igjennom, og legge planer for hvordan en skal møte denne utfordringen om skaden er skjedd. Vi ser at økningen i antall av blogger er enorm, og vi kan derfor anta at mange har blogger av en uheldig art.

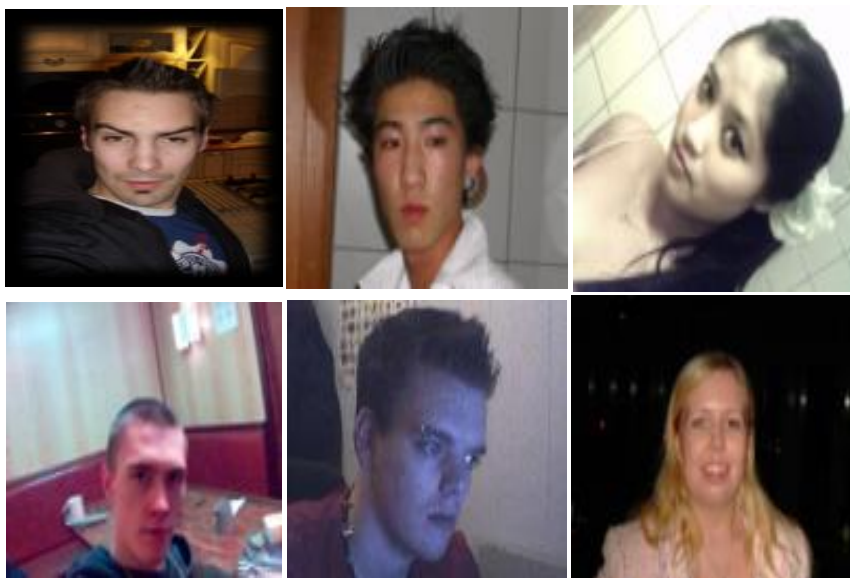
Denne trenden ser vi tydelig, og antakelsen kan underbygges ved å besøke kjente sider for blogging, for eksempel www.biip.no.

36 pålogget nå!

 [Se listen](#)

Utvalgte Plussere:

Illustrasjonen viser personer som har kommet på forsiden etter at mange har besøkt ”deres side”. Bildet er hentet fra www.biip.no

Videre må vi jobbe med bevisstgjøring av problemer knyttet til bruk av Internett. For å forstå, og for å kunne sette seg inn i disse, er det viktig at flest mulig kommer på banen som en aktiv part. Først da vil skole og foreldre skjønne problematikken på en tilfredsstillende måte, og videre kunne bidra på fullgod måte. Hvis kunnskapen deres bare skal være tuftet på gjengivelse av det en eventuell foreleser formidler, vil det være vanskelig å vinne tillit og kunne ha konstruktive samtaler med barna. Det må legges opp til, og motiveres slik at denne jobben blir tatt på alvor.

Dette synet på voksnes ansvar gjenspeiles også hos Thomas Hepsø, rådgiver hos Barneombudet:

”Thomas Hepsø, rådgiver hos Barneombudet, mener at barna er helt avhengig av å ha en person de kan snakke med om slike ting og varsle hvis de opplever noe ubehagelig. En person de tør å henvende seg til, selv om de vet at de har overskredet de fastsatte grensene. Mange frykter at et slikt regelbrudd kan resultere i at de blir fratatt mobiltelefonen eller nettilgangen, og lar derfor være å si noe.

- Vi har en digital kløft mellom barn og foreldre, siden de ulike generasjonene bruker og oppfatter teknologien forskjellig. Ved at foreldrene ikke henger med på denne utviklingen, kan de også ha vanskelig for å fange opp hvis det eventuelt skjer noe. Problemet blir liggende hos barnet som kanskje ikke tør å si ifra, forklarer han.”⁵⁵

Hvordan jobbe opp mot informasjonen etter at den er blitt kjent?

Jeg mener altså at skole og foreldre, etter å ha blitt kjent med denne problemstillingen, må handle aktivt opp mot den. Her bør skole og hjem samarbeide, og strekke seg mot felles mål. Kompetanseheving vil være et viktig stikkord, og her kan vi tenke oss flere, gjerne sammensatte måter for å nå dette. Foreldremøter kan være en fin måte for å gi informasjon til foreldre om problemene knyttet til blogging og farer på Internett, men det vil også være viktig med støtte til arbeidet videre mot dette. Her kan vi for eksempel se for oss temakvelder hvor foreldrene kan jobbe sammen med andre foreldre og lærere for å tilegne seg kunnskap og ferdigheter. Ved å kunne gå inn og se på blogger, og bli kjent med hvordan en kan gjøre det, vil det være mye lettere å forstå problematikken rundt dette. De vil få en mer operasjonell kunnskap, noe som jeg igjen mener er essensielt hvis de skal kunne være en god ressurs for barna på dette området. Jeg ser også for meg at denne arbeidsmåten åpner for samtaler og diskusjon både mellom lærer og foreldre, men også foreldrene seg imellom. Som et resultat av dette, vil det kunne utarbeides felles retningslinjer når det gjelder bruk av blogger og Internett som den enkelte kan gjøre gjeldende for sine barn.

Foreldresamtaler er et annet virkemiddel som skolen også bør gi tilbud om. Jeg ser for meg at foreldrene kanskje vil føle behov for å kunne spørre om råd og veiledning hvis de står ovenfor vanskelige situasjoner i arbeidet. Her kan skolen komme inn som en veileder og støttende part, og samtidig kunne samarbeide med foreldrene mot felles mål. I situasjoner som dette, mener jeg det er viktig at skolen opptrer som en profesjonell instans som sitter inne med nødvendig kunnskap slik at de kan bidra konstruktivt på en slik måte at det ikke føles ubehagelig for foreldre å ta kontakt med skolen.

Både foreldre og skole bør sette seg inn i barnas bruk, vaner og holdninger til bruk av internett slik at de kan være på bølgelengde og være en aktiv støtte i jobben videre. Foreldre bør bruke tid med barna fremfor datamaskinen, få dem til å vise hvordan, og til hva de bruker den. De kan oppsøke steder som omhandler disse temaene i fellesskap, arbeide med relaterte oppgaver og ha samtaler om eventuelle farer ved bruk av Internett.

I det videre arbeidet er det også viktig å ha en dialog hvor elevene/barna føler trygghet om de har gjort noe dumt. De bør føle trygghet til å kunne fortelle/snakke med voksne om

---

⁵⁵ Kilde: www.dagbladet.no/dinside/2006/01/31/456399.html (02.03.06)

ubehagelige opplevelser, og som nevnt, dette uten frykt for at eksempelvis nettleidingen dras ut. Her er noen eksempler på og saker som en kan føre samtaler og diskusjon om når det gjelder å legge ut bilder av seg selv. Eksemplene er hentet fra Redd Barna:

- Det å legge ut bilder av deg selv gjør at du setter deg i fare for å bli kontaktet eller gjenkjent av fremmede. Er bildene erotiske, sender de ut et signal som gjør at du setter deg i fare for å bli utsatt for seksuelle tilnærmelser og i verste fall overgrep
- Når du gjør personlig informasjon tilgjengelig sammen med bildet, øker faren for at noen med skumle hensikter kan ta kontakt.
- Bildet kan lastes ned av andre hvor som helst i verden med en gang det ligger på nettet - du mister kontrollen over det. Bilder kan bli flyttet til andre nettsted, satt inn i en annen sammenheng, for eksempel i en pornografisk sammenheng, og de kan bli sendt til mennesker andre steder i verden, og bli brukt i helt andre sammenhenger enn det du egentlig hadde tenkt på da du la ut bildet. Dette kan skje selv om du har fjernet bildet fra det stedet det ble lagt ut i første omgang.
- Selv om du synes det er morsomt å legge ut et bilde av deg selv nå, og liker at andre kan se på deg på Internett, så er det ikke sikkert man synes det er så morsomt om en fremtidig arbeidsgiver eller andre finner bildet av deg på fest eller avkledd lenge etter at du har blitt voksen.

Skolen bør sette av, og bruke tid i undervisningen til å lære barna sikker og god bruk av Internett. Her kan en eksempelvis jobbe med relaterte tema i samfunnsfag.

Ved å møte problemene på denne måten, kan en jobbe opp mot det isteden for å gå drastisk til verks, for eksempel ved å nekte barn tilgang til Internett. Dette vil være en lite hensiktsmessig reaksjon, da alle før eller siden vil benytte seg av dette. I så tilfelle vil barna være dårlig rustet til å møte utfordringene de da møter på et senere tidspunkt.

Dette er også en konsekvens som mange frykter, og nettopp derfor unnlater å fortelle en voksen om ubehagelige opplevelser ved bruk av Internett. Dette underbygger at det vil være fornuftig å bruke en annen innfallsvinkel på problemet.

Oppsummering

Vi ser at dette arbeidet rettet mot elevene blir viktig i arbeidet mot denne nye trenden med bruk av blogger og videre internett slik at dette kan bli en mest mulig trygg arena. Det er stor mangel på kunnskap, og de unge trenger støtte og oppfølging i møtet med disse nye utfordringene de står ovenfor. Den store kunnskapskløften vi ser mellom barn/unge og de voksne, ser ut til å være mye av grunnen til den sviktende oppfølgingen det har vært. Større kunnskap i skole og hjem, men også et bedre samarbeid mellom skole og hjem, er en forutsetning for å møte utfordringene vi her står ovenfor. Vi må også huske på de mellommenneskelige relasjonene, i dagens samfunn er det å bruke tid og vise omsorg en viktig del av arbeidet med de unge.

Metoden jeg har beskrevet, er en grunnoppskrift og et forslag til hvordan en kan møte problemet, selv om dette nok kan ha flere innfallsvinkler. Jeg mener at denne metoden som er basert på et sosiokulturelt og konstruktivistisk læringssyn, og som har utgangspunkt i gruppearbeid, er en metode som kan fungere godt, selv om det sjelden lar seg gjøre med en ”kokebokoppskrift” som omfatter enhver situasjon på dette området. I dette arbeidet finnes det mange ressurser som en kan benytte seg av, og jeg har prøvd å trekke frem noen gode eksempler på instanser som sitter inne med kunnskap og ressurser som vil være til hjelp i dette arbeidet. Disse mener jeg kan være til betydelig hjelp uansett metode som benyttes. I dagens skole er det stor mangel på kunnskap innenfor områder knyttet til trygg bruk av Internett. Hvis skolen skal kunne bidra positivt i stor skala, vil det nok være nødvendig med betydelig kompetanseheving på området, eller omstrukturering av den kompetansen de ulike skolene sitter inne med. Problemene vi her har vært inne på, må få mye større fokus, og det bør tilrettelegges slik at lærere, men også foreldre, kan tilegne seg oppdatert kunnskap på en enkel og allment kjent måte. Det bør altså etter min mening opplyses bedre om ressurser som for eksempel Redd Barna, SAFT – portalen, og andre aktører sitter inne med og har gjort tilgjengelig.

Avslutningsvis håper jeg denne oppgaven kan være til hjelp og inspirasjon i det viktige arbeidet med å gi de unge en trygg ferd på Internett.

Litteraturliste

- Hjertaker, Egil. *Læring gjennom samarbeid*. OSLO 1990
- Bjølseth, Haakon. *Bruk av innlæringsmål i yrkesopplæringen*. Universitetsforlaget AS 1993
- Him, Hilde og Hippe, Else. *Undervisningsplanlegging for yrkeslærere*. Universitetsforlaget 1989
- Lyngsnes, Kitt og Rismark, Marit. *Didaktisk arbeid*. Universitetsforlaget AS 1999
- Solheim, B. *Prosjektarbeid i grunnskolen*. Universitetsforlaget 1997
- Bjørndal, B. og S. Lieberg. *Nye veier til didaktikken*. Oslo: Aschehoug 1978
- Redd Barna, online, internett
(www.reddbarna.no, www.reddbarna.no/default.asp?MARK_SEARCH=YES&SEARCH_ID=s1&V_ITEM_ID=5085,
www.reddbarna.no/default.asp?V_ITEM_ID=4435#REF4437,
www.reddbarna.no/default.asp, www.reddbarna.no/default.asp). 29. mars 2006
- Biip, online, internett
(www.biip.no) 27. februar 2006
- Chat, online, internett
(www.chat.no) 27. februar 2006
- Saftportalen, online, internett
(www.saftonline.no) 28. februar 2006
- Barneombudet, online, internett
(www.barneombudet.no) 28. februar 2006
- Microsoft, online, internett. *Blogging og barn*.
(www.microsoft.com/norge/athome/security/children/kidblog.msp) 28. februar 2006
- Wikipedia, online, internett
(www.wikipedia.no) 26. februar 2006
- Dagbladet, online, internett. *Redde for hvem barna har kontakt med på mobil*.
(www.dagbladet.no/dinside/2006/01/31/456399.html) 26. februar 2006
- "Blogging." *Microsoft® Student 2006* [DVD]. Redmond, WA: Microsoft Corporation, 2005.
- Innledning, oppgave 1b, IT103, Publisert studie, Nesna, 2006

Arbeidskrav 1b

Hva kan jeg som lærer gjøre for å bevisstgjøre unge jenter (og gutter) på at kontakter man skaffer seg på Chat ikke alltid er ufarlig?

Anne Sofie Løvli

Studentnummer:240154

IKT 103

INNHOLD:

Chat, ikke alltid ufarlig.	1
Hoveddel	I
Hva er chatting?	I
Undervisningsopplegg for andre lærere.	II
”For å bevisstgjøre unge jenter og gutter at kontakter man skaffer seg på Chat ikke alltid er ufarlig”.	II
Læreplanverket for den 10-årige grunnskolen (L97).	III
Læringsteorier	III
Didaktiske relasjonsmodellen	IV
Undervisningsopplegget	VI
Hva kan foreldre gjøre?	VIII
”Nettvettregler for chatting	VIII
Annen relevant teori for min diskusjon:	IX
Hva sier straffeloven?	IX
SAFT – Safety, Awareness, Facts and Tools	X
Diskusjon – Min side av saken	XI
Konklusjon – Hva kom jeg frem til?	XV
Litteraturliste:	XVI
Refleksjonsnotat over eget arbeid	XVIII

Chat, ikke alltid ufarlig.

Jeg er en ung kvinne på 22 år. Studerer for å bli allmennlærer, når jeg er ferdig utdannet vil jeg aller helst ha jobb i ungdomsskolen. Jeg tar nå IKT i min videreutdanning. I dette faget fikk jeg en oppgave som skulle ta for seg *hva jeg som lærer kan gjøre for å bevisstgjøre unge jenter og gutter på at kontakter man skaffer seg på Chat ikke alltid er ufarlig*. Første bud er jo å lage et undervisningsopplegg for dette siden det er ei så aktuell problemstilling. Der kan jo jeg som lærer nå flere elever og videreutvikle mitt opplegg. En plass må det forebyggende arbeidet starte. For å gjøre dette vil jeg lage et undervisningsopplegg som andre lærere kan bruke i sitt arbeid om bevisstgjøring av bruken av chat. Opplegget kan endres på og forkortes, det er ingen mal, men et forslag. Jeg har valgt noen pedagogiske læringsteorier som jeg sammen med den didaktiske relasjonsmodellen legger i bunnen for undervisningsopplegget. I min diskusjon har jeg skrevet om hvorfor chatting på internett kan være farlig og reflektert rundt det. Mitt formål med oppgaven er å lære elevene alvoret i noe som de ikke riktig skjønner er alvor.

Etter dette har jeg valgt å trekke frem hva foreldre kan gjøre. Samtidig vil jeg spørre om det er noe vi som voksne generelt kan gjøre for å hindre at unge jenter skaffer seg seksuell erfaring tidligere ved bruk av internett? Kan vi gjøre noe for å hindre seksuelle overgrep over internett? I begrepene unge jenter og erfaring mener jeg de jentene som er under den seksuelle lavalderen og som skaffer seg kunnskap om det de trolig ikke er klare for å kunne ta konsekvensene av.

Når det i denne oppgaven er snakk om at de unge jentene skaffer seg seksuell erfaring via chatting tar jeg forbehold om at de chatter med gutter/menn som er over den seksuelle lavalder, over 16 år. Med begrepet seksuell erfaring mener jeg at disse unge jentene og guttene skaffer seg en fiktiv seksuell informasjon via chatting. Det er nysgjerrigheten som driver dem. De vil vite mer om sex. Det er også en plass hvor de unge kan eksponere seg og få en bekreftelse på utseendet. Kan denne søken etter bekreftelse på egen seksualitet eller seksuell erfaring føre til overgrepssituasjoner?

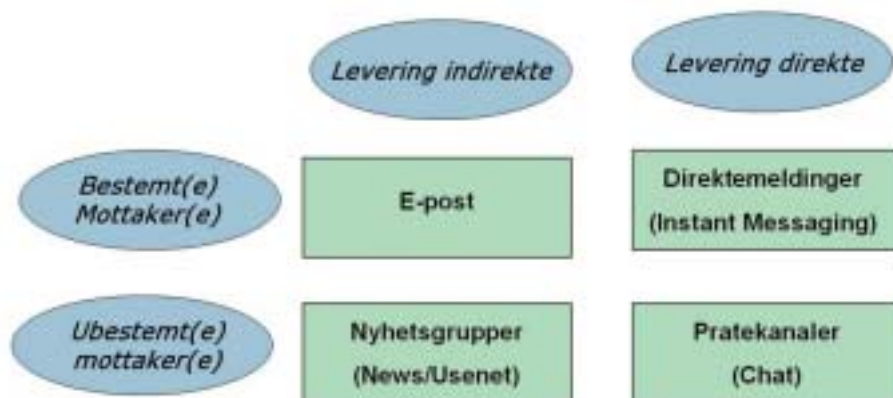
Hoveddel

Hva er chatting?

Chat er det samme som småprat. Det er navnet på den samtalefunksjonen man kan ha med hverandre over internett på snakkegrupper. Man kan prate direkte til hverandre ved å skrive meldinger ved bruk av tastaturet. *Chattemetoden kan sammenlignes med en telefonsamtale som går over tekst*, den er i sanntid. Det betyr at ingenting lagres og det er liten kontroll. De som deltar i disse snakkegruppene er anonyme, de kan bruke et hvilket som helst navn og begi seg ut for å være hvilken som helst person. "Nickname" kalles navnene som blir brukt.⁵⁶

Forskjellen på chat og e-post, når man sender en e-post sender man et elektronisk brev. Det kan sammenlignes med å sende et vanlig brev med Posten. Hvis man vil sende en e-post som består av elektroniske dokumenter vil man bruke en tjeneste på internett som heter SMTP (Simple Mail Transfer Protocol). En e-post vil være fremme hos sin adressat etter 5-10 sekunder, og ikke neste dag hvis man hadde brukt Posten.⁵⁷

Det eneste som kreves for å kunne chatte er at man må ha tilgang til internett (at datamaskinen man bruker har et nettverkskort) og en å chatte med. Chat er en kommunikasjonssituasjon. Siden de som chatter er tilkoblet chatten samtidig og har oppmerksomheten rettet mot chatten er det en nærhet i det å chatte.

58

Modellen ovenfor viser hva som er forskjellen på chatting via MSN (også kalt Instant Messaging) og chatting på web. Når man chatter på web skjer levering av meldinger direkte, men det er til ubestemte mottakere. Når man chatter på MSN skjer også leveringen av

⁵⁶ <http://www.saftonline.no/internett/482/> 18.05.06

⁵⁷ http://www.pcworld.no/index.cfm?fuseaction=dataleksikon_search&ord=e-post 24.05.06

⁵⁸ <http://www.pcworld.no/index.cfm?fuseaction=artikkel&id=BB0EBEC9-0036-758C-4C4D1139BBF64A2C> 21.05.06

meldingene direkte, men det er bestemte mottakere. Man kan selv velge hvem man vil ha på sin MSN-liste. MSN kan ses på som en møteplass for venner. Programmet er gratis og kan lastes ned fra internett (<http://messenger.msn.no>). For å få tilgang til programmet må man registrere seg om bruker. Man får et brukernavn og passord som kan brukes for å logge seg på hvilken som helst datamaskin som har programmet installert. Fordelen med dette er at man har kontroll på kontaktene man har på sin MSN-konto. For å få tilgang til en annens chatte-liste må man bli akseptert. Hvis man ikke vet hvem personen som søker tilgang er kan man enkelt avvise denne personen. Dette er en sikkerhet for at brukeren ikke skal motta uønskede meldinger. Et annet chatteprogram som må lastes ned for å kunne bruke det er IRC (Internet Relay Chat). Her kan man møte folk fra hele verden. Etter at programmet er installert skriver man inn sitt nickname, e-postadresse og til slutt velge hvilket nett man vil tilkobles. Hvis man for eksempel kommer fra Mosjøen og vil chatte med folk derifra, går man inn på kanalen Mosjøen.

For å chatte på web trenger man kun et nick og tilgang til internett. Dette er ikke et program man må installere, det ligger ute på internett slik at alle som vil kan chatte her. Noen slike chattegrupper har aldersgrenser, men det er noe som ikke kan kontrolleres siden man bare oppgir et nick for å få tilgang.

Når ungdommen chatter på internett blir det brukt et eget språk. Hvis en person spør deg om ASL betyr det at han/hun lurert på alder (Age), kjønn (Sex) og bosted (Location). Dette kan være en måte å innlede en samtale på. Hvis man for eksempel er nødt for å hente seg noe å spise kan man skrive BBS, det betyr kommer tilbake snart (Be Back Soon). LOL er en forkortelse for når man ler høyt (Laughing Out Loud) og når man forlater chatten kan man skrive CU som betyr vi sees (see you).⁵⁹

Undervisningsopplegg for andre lærere.

”For å bevisstgjøre unge jenter og gutter at kontakter man skaffer seg på Chat ikke alltid er ufarlig”.

Ved å lage dette undervisningsopplegget ønsker jeg at det skal brukes og at jeg kan nå frem med et budskap til de som trenger det. Ungdommen er flinke til å surfe på internett, men jeg tror ytterst få egentlig kjenner til chattens råskap. Med mitt undervisningsopplegg vil jeg at

---

⁵⁹ <http://www.saftonline.org/Chat/> 24.05.06

ungdommen skal få et innblikk i hvordan realiteten er, og jeg har troen på at mitt undervisningsopplegg får formidlet akkurat dette.

Læreplanverket for den 10-årige grunnskolen (L97).

I L97 står det under prinsipp og retningslinjer for opplæringa i grunnskulen under læremiddel,

Informasjonsteknologi.

”Opplæringa skal medverke til at elevane utviklar kunnskap om, innsikt i og holdningar til utviklinga av informasjonssamfunnet og informasjonsteknologien. Elevane bør utvikle evne til å kunne nytte elektroniske hjelpemiddel og medium kritisk og konstruktivt og som praktisk reiskap i arbeidet med fag, tema og prosjekt. Informasjonsteknologi kan setje elevar i stand til å nytte databasar i inn- og utland. Både jentar og gutar bør stimulerast til å nytte informasjonsteknologi for å motverke sosial og kjønnsmessig ulikskap i opplæringa.

Utviklinga på dette området går raskt. Det er viktig at ein lokalt finn fram til løysingar som gir rom for utprøving, utveksling av røynsler og oppfølging på tvers av faga.”⁶⁰

Under arbeidsmåter i *samfunnsfag* står det at informasjonsteknologien åpner for andre og nye arbeidsmåter i faget. Elevene får deltatt i et større fellesskap ved å lære seg å kommunisere med mennesker fra hele verden, dette fører til en annen måte for selvstendig læring.⁶¹

Læringsteorier

Piaget sin læringsteori sier oss at vi organiserer all ny informasjon vi får ut fra det vi allerede kan. Han mener at vi setter erfaringer og viten inn i et skjema, det er naturgitt av mennesket at vi organiserer tankeprosessene våre inn i kognitive strukturer. Med det menes det at skjemaet er disse kognitive strukturene som inneholder erfaringer, kunnskap og tenkemåter som hvert menneske har opparbeidet seg. Dette skjemaet er byggesteinene i tenkingen.

En adaptasjon oppstår når man får ny informasjon som man skal tolke ut i fra de skjemaene man allerede har, dette fører til assimilasjon. Etter hvert som man får tilgang til ny kunnskap og skjemaet ikke tilfredsstillende må skjemaet videreutvikles, dette kaller vi å akkomodere, skjemaene oppdateres etter dette.⁶²

Chat på internett er ikke et nytt fenomen, men det kan ses på som farligere å ferdes på internett nå enn tidligere. Hvis jeg kan kalle *det* kriminalitet, da ville jeg kalt det en ny type kriminalitet. -Voksne menn som *lurer* og overtaler yngre jenter til et møte over internett. Vi som lærere må videreutvikle ungdommens skjema og få frem chattens råskap.

Den russiske psykologen Lev Vygotsky sin læringsteori bruker han stillasmetaforen som teori. Hensikten med et stillas er å komme nærmere målet, øke kunnskapen, og at det er en trygghet i arbeidet med å nå målet man strekker seg etter. I en læringsammenheng er stillasbyggingen den prosessen som foregår når en mer kompetent person hjelper for

---

⁶⁰ Læreplanverket for den 10-årige grunnskolen, 1996:78-79.

⁶¹ Læreplanverket for den 10-årige grunnskolen, 1996:176.

⁶² Lyngsnes og Rismark, 2003:51-53.

eksempel eleven til å videreutvikle sitt aktuelle utviklingsnivå når det for eksempel gjelder å løse et problem, utføre en handling og lignende. Man skal med andre ord støtte og vise eleven interesse for deres utviklingsmuligheter. Forholdene må legges til rette slik at eleven får brukt sin potensielle utviklingsbane. Hvis alt dette legger til rette vil risikoen for at eleven tester ut ukjente og utrygge områder minske.

Lærer skal bygge stillaser for hver enkelt elev, men også for grupper. Læreren må legge til rette for at elevene kan være en stillasfunksjon for hverandre.⁶³

Det er viktig at det blir lagt vekt på dette stillaset gjennom formidlingen mellom lærer og elevene. Jeg som lærer vil øke deres kunnskap og hjelpe dem med å få opp øynene. Jeg vil også gjøre det klart for dem at det er trygt å snakke med meg om dette, dette ved å vise at jeg står på deres side og er interessert i hva de tenker, føler og synes. Jeg vil legge vekt på at kunnskap om dette temaet kan tilegnes og skapes i en sosial gruppe ved hjelp av god kommunikasjon, samarbeid og dele erfaringer. Dette er en del av det Vygotsky kaller de kollektive prosessene som er så viktige.⁶⁴

Siden elevene til slutt skal holde et foreldremøtet for sine foresatte vil jeg gjøre klart for dem hvilke resultater man kan få ut av samarbeid. Det er enklere å ta for seg slike temaer når man er flere, man står da sterkere. Jeg tror det er viktig at eleven får utfordringer som dette, men også det å være et stillas for hverandre. Ikke bare i skolesammenheng, men også privat. Man kan gi hverandre støtte, råd og tid til å reflektere. Elevene i ungdomsskolen kan formidle dette videre.

Vygotsky legger vekt på at kunnskap er noe som skapes sosialt. Det språket som bidrar til vår måte å forstå verden på. Hvis vi har både språk og sosiale forhold bidrar dette til å utforme kunnskap. Vygotsky mener derfor at læring først og fremst er sosialt anliggende.⁶⁵

Didaktiske relasjonsmodellen

Den didaktiske relasjonsmodellen ble videreutviklet av Bjørndal og Lieberg i tråd med tenkingen til Heimann og Schulz. Bjørndal og Lieberg ville gi lærerne en bedre forståelsesramme og et nytt redskap som de kunne bruke i planlegging, analysering og ved forbedring av sin egen undervisning. Deres modell har blitt en del av det norske ”fellesgodset”, den dukker stadig opp i fagbøker, artikler og forskningsrapporter som omhandler didaktikk. Først kom de med den femdelte modellen, men som etter hvert ble delt inn i seks. De mente at kategorien om ”didaktiske forutsetninger” måtte deles opp i to forskjellige, ”**læreforutsetninger**” (omhandler elevene og hvilke forutsetninger

---

⁶³ Lyngsnes og Rismark, 2003:59-60.

⁶⁴ Imsen, Gunn 2003:154.

⁶⁵ Imsen, Gunn 2003:36.

undervisningen stiller) og ”**rammefaktorer**” (begrensning og muliggjøring av undervisningen og læringen). Modellen har også **mål** (elevens læring), **innhold** (hva undervisningen handler om og hvordan den tilrettelegges), **læreprosessen** (MAKVIS, Motivasjon, Aktivisering, Konkretisering, Variasjon, Individualisering og Samarbeid) og **vurdering** (undervisningsprosessen, målene som er satt for undervisningen, elevens læring) som faktorer.⁶⁶

Jeg vil her gå gjennom modellen for et mulig undervisningsopplegg ut fra den didaktiske relasjonsmodellen:

- **Læreforutsetninger:** Mitt undervisningsopplegg er for ungdomsskoleelever og jeg regner med at de er moden for mitt opplegg, at de tør si sine meninger foran sine medelever. Her tar jeg Piaget sin læringsteori for meg, jeg vil organisere all ny informasjon ut fra det elevene allerede kan. Siden temaet er bevisstgjøring av farene ved bruk av chat tror jeg elevene har velutviklet kunnskap på dette feltet og kan bygge videre på det de allerede kan. Her trekker jeg inn Vygotsky sin læringsteori, det er samtidig viktig at vi som lærere er gode stillasbyggere slik at ungdommen kan ”slippe seg løs” for å tilegne seg den nye kunnskapen.
- **Rammefaktorer:** Klassene/gruppene er på ca. 20 stykker. Forholdene er helt klart lagt til rette for mitt undervisningsopplegg. Jeg kommer til å bruke seks dobbelttimer i løpet av en måned på bevisstgjøring og så skal elevene få bruke to dager på et gruppearbeid.
- **Mål:** Bevisstgjøre unge jenter og gutter på at kontakter man skaffer seg på chat ikke alltid er ufarlig. Å få satt fokus på dette er bruk av Piaget sin læringsteori, vi setter erfaringene vi hadde inn i et skjema. Når vi får den nye informasjonen oppstår en adaptasjon som vi bruker for å tolke det ”gamle” skjemaet, dette fører til en assimilasjon. Når den nye kunnskapen er tilegnet og skjemaet må videreutvikles må vi akkomodere. Deretter er skjemaene oppdatert og jeg skal ha oppnådd målet med undervisningsopplegget.
- **Innhold:** Undervisningen tar for seg at kontakter man skaffer seg på internett ikke alltid er ufarlig. Undervisningen tilrettelegges ut fra et gruppearbeid der det er så mange forskjellige oppgaver at hver enkelt elev kan tilfredsstille de kravene som blir satt til gruppen.
- **Læreprosessen:** Mitt undervisningsopplegg vil følge MAKVIS.
  - Motivasjon – At det kan gjøres noe med problemet og at elevene kan formidle budskapet videre.
  - Aktivisering – Elevene kommer til å synes det er et interessant tema som vil føre til aktivisering.
  - Konkretisering – Vi har klare mål med dette gruppearbeidet.
  - Variasjon – Undervisningen er variert, blir ikke tørre og kjedelige foredrag.
  - Individualisering – Når de sier sine meninger, og i fremføringen under foreldremøtet.
  - Samarbeid – Ut fra Vygotsky sin læringsteori legger han vekt på at elevene kan være stillasfunksjoner for hverandre, dette får elevene gjort gjennom et gruppearbeid. Samtidig som elevene får kommunisere og dele erfaringer.

---

⁶⁶ Lyngsnes og Rismark, 2003:75.

- Vurdering: Etter gjennomføring kan man si mer om akkurat dette punktet, men jeg er sikker på at undervisningsopplegget mitt er gjennomførbart for alle elever. Jeg tror jeg ville kommet frem til resultater der både Piaget og Vygotsky sine læringsteorier ville stått svært sentrale.

Undervisningsopplegget

Dette opplegget kan brukes eller være en ramme på et undervisningsopplegg for å bevisstgjøre unge jenter og gutter (ungdomsskoleelever) på at kontakter man skaffer seg på chat ikke alltid er ufarlig. Slik jeg ser det selv er dette et opplegg som også må ha et samarbeid med elevenes foreldre. Jo flere voksne som står rundt elevene jo lettere blir bevisstgjøringen og tryggere vil det være.

Eksempel:

Man begynner med et foreldremøte der foreldre blir informert om hva det er unge jenter og gutter kan utsettes for på internett. Man kan her legge fram statistikker, fortelle historier, hva foreldre kan gjøre (kommer jeg tilbake til lenger ned i oppgaven). Jeg vil fortelle om en bok som heter "Øyne blå" skrevet av Jan-Sverre Syvertsen. Denne boka tar for seg temaer som Redd Barna har hatt fokus på i 10 år. Syvertsen presenterer temaene slik at voksne kan få et innblikk i ungdommens nettverden. "Øyne blå" tar for seg organisert kriminalitet, produksjon og spredning av overgrepssbilder, chatting, lagring og bytte av seksuelle tjenester og overgrep mot barn og ungdom gjennom internett. Boka gir leserne en virkelighet som forhåpentligvis de fleste aldri får oppleve, men som er svært realistisk fremstilt. Denne boka vil jeg lese boka høyt for klassen. Det er tidkrevende, men man trenger å ta seg tid til slike skildringer av internett som arena. Man må se på dette opplegget som prosessarbeid.

På slutten av foreldremøtet vil jeg ta med hva det er barna skal jobbe med på skolen. Denne briefingen om hva elevene skal gjøre på skolen er lurt slik at foreldrene kan få en samtale med barna når de kommer hjem fra skolen, hvis barna vil det. Siden dette er et tema som det kanskje er litt flaut for elevene å snakke om må man skape et tillitsforhold og forklare dem at de kan snakke med voksne. Men det er her viktig at voksne vet hva det er barna snakker om. Hvordan disse chatte-kanalene virker og litt generelt rundt temaet. Jeg vil også ta utgangspunkt i SAFT foreldreundersøkelse 2006 og si kort om hvor mange unge som chatter på internett, som møter chattevenner, hva foreldre føler at de vet, litt om tilsyn og så videre.⁶⁷ Helt til slutt vil jeg minne dem på at hvis elevene ikke vil snakke med sine foreldre så kan de snakke med lærere, helsesøster eller miljøarbeider på skolen.

---

⁶⁷ <http://www.saftonline.no/faktafraSAFT/2746/> 18.05.06

Det er nå fremover viktig at skolene setter fokus på dette temaet og begynner med forebyggende arbeid og bevisstgjøring. Det forebyggende arbeidet skal sørge for at statistikken for dem som treffer overgripere over internett ikke går oppover, men nedover. Bevisstgjøringen kan sørge for at barna formidler budskapet seg i mellom, at chatting ikke alltid er ufarlig, og at det ene kan føre til det andre.

Jeg ville bygd dette opplegget som et prosessorientert arbeid i en måned. Dette fordi deres tanker rundt temaet ikke skulle gått i glemmeboka. Ved å friske opp etter korte mellomrom gjør det noe med inntrykkene og det krever at de reflekterer over temaet. Jeg ville lest bok i ledige stunder og tatt opp forskjellige temaer i avsatte timer gjennom denne perioden.

Samtidig ville jeg samarbeidet med Redd Barna og tatt opp deres temahefter i klassen. Hvert tema ville jeg brukt en dobbelttime på.

- ”Tenk før du taster – ungdom og mobiltelefon”.
- ”Chattevenner er ikke som andre venner...”.
- ”Barn som møter overgriper på internett”.
- ”Ofre for seksuelle overgrep på Internett: Hva gjøres for å identifisere barna?”.
- ”Alle juger på nettet – og alle vet det. Ungdom og internett”.
- ”Barnepornografi på internett. Fokus på rettspraksis”.⁶⁸

På slutten av dette prosessorienterte arbeidet vil det bli satt av to dager til gruppearbeid. Hver gruppe får hvert sitt tema av de seks forskjellige. Ved å gjøre denne delen om til gruppearbeid kan elevene få sagt sitt om emnet etter nesten en måned med arbeid om temaet. Da skal elevene ha reflektert såpass godt rundt temaet at alle kan komme med sine tanker og synspunkter.

Etter denne måneden med arbeid og bevisstgjøring ville jeg kalt inn til et nytt foreldremøte. Denne gangen skal foreldre og elever være tilstede. Lærerne innleder møtet med nettvettreglene (kommer lenger ned). Deretter skal elevene her presentere sitt gruppearbeid. Dette for å vise sine foreldre hva de har lært om trygg atferd på internett. Dette igjen kan være til hjelp slik at også flere foreldre bygger opp en bedre forståelse og kunnskap om temaet. Elevene får tilgang til midler som måtte være nødvendige. Elevene står fritt i forhold til hvordan de vil fremføre. De kan dramatisere, lage powerpoint-presentasjon, forelese og så videre.

Lærerne vil selvsagt ha en sentral rolle i gruppene og hjelpe til der elevene trenger det. Etter dette vil foreldre og elever bli fordelt på forskjellige grupper. De skal få en case som de skal diskutere. Elevene skal ikke komme på gruppe med sine foreldre, dette på grunn av

---

⁶⁸ Ulike rapporter fra Redd Barna.

diskusjonen. Jeg tror diskusjonen blir bra med tanke på at elevene har jobbet med dette prosjektet i en måned. Som avslutning takker lærerne for seg og forteller om sine utfordringer og tanker rundt dette arbeidet og bevisstgjøringen av elevene.

I dagens samfunn er barn og unge vokst opp med internett. De kan ikke forestille seg en verden uten. På skolen blir internett brukt som et redskap for læring. Men hva skjer når barna kommer hjem? Da blir internett som regel brukt til andre ting enn skolearbeid. Barn og unge tar teknologi og utvikling fortere til seg enn andre, de bruker mye kortere tid på å lære seg teknikker og bruken av den nye teknologien. Å komme seg inn på en side hvor det chattes er ikke en like stor utfordring for barn/unge som for voksne mennesker.

Når det chattes på internett er det ingen kontroll på hvem man egentlig snakker med.

Morten17 trenger ikke bety at man snakker med en norsk gutt som heter Morten og er 17 år.

Hva kan foreldre gjøre?

Ha fokus og snakke om nettvettregler for chatting. Diskutere dem. Nettvettreglene for chatting finner man på www.nettvett.no

”Nettvettregler for chatting

1. Sørg for at du har en brannmur og et antivirusprogram installert på din datamaskin og oppdater regelmessig.
2. Kontroller om det finnes en policy for hvordan personopplysninger skal beskyttes.
3. Oppgi så få personlige opplysninger som mulig både om deg selv og andre. Det beste er å være anonym.
4. Undersøk om det finnes funksjoner for å skjule IP-adressen din for andre brukere.
5. Bruk et kallenavn i stedet for ditt egentlige navn og oppgi anonyme e-postadresser du ikke bruker til vanlig.
6. Gi aldri fra deg opplysninger om navn, adresse eller telefonnummer om deg selv eller andre.
7. Vær forsiktig med hva du sier når du chatter.
8. Vær oppmerksom på ”at alle kan lyve” og at du ikke trenger å svare på alt. Gå ut hvis du ikke liker chatten.
9. Hvis du skal møte noen fra chatten, ha alltid en voksen person med deg første gang. Velg et offentlig møtested.
10. Foreldre til barn under 18 år bør ta et særlig ansvar for å påse at barnet ikke legger ut navn, telefonnummer og andre personlige opplysninger.”⁶⁹

Disse reglene er veldig greie og konkrete. De burde være et minstekrav i et hvert hjem. Dette er regler som gjelder for chatting, men det finnes mange flere sett med nettvettregler. For eksempel: for foreldre, spill, nedlasting, e-handel, passord, beskyttelse av data og så videre.

---

⁶⁹ http://www.nettvett.no/portal/page?_pageid=122,55578&_dad=intra&_schema=PORTAL&p_d_i=121&p_d_c=&p_d_v=44029 27.02.06

70/71

Redd Barna gir foreldre følgende råd:

6. Ha datamaskinen i stua.
7. Diskuter kjøreregler for internett med dine barn.
8. Vær i nærheten når barna dine er på internett.
9. Be om å få se på, og la barna fortelle hva de driver med på internett.
10. Tekniske løsninger, såkalte filt/brannmurer kan blokkere tilgang til uønskede sider på internett.

Det finnes også flere vern man kan abonnere på.

- www.kidsurf.no
- www.netnanny.no
- www.safesurf.com

Hvis datamaskinen har denne typen vern har den et filter som velger ut data som kan passere gjennom, det har en forhåndsdefinert sett av regler. Det er programvareprodusenten som bestemmer hva som er ok og ikke ok. Disse filtrene kan til en viss grad blokkere ut pornografisk innhold, men det kan ikke gjøre noe for å verne barna mot feilinformasjon og kommersiell utnytting på internett. De forskjellige nettstedene kan lett endre sine URL'er og IP-adresser for å unngå denne typen blokkering. Dette er filtrene store svakhet. Etter å ha lest en artikkel om disse filtrene sto det; ”det beste filteret installeres mellom ørene på ungene”.⁷²

Annen relevant teori for min diskusjon:

Hva sier straffeloven?

I straffeloven kapittel 19 om seksualforbrytelser står det i deler av § 195:

”§ 195. Den som har seksuell omgang med barn under 14 år, straffes med fengsel inntil 10 år.

Dersom den seksuelle omgangen var samleie, er straffen fengsel i minst 2 år.

⁷⁰ Bilde hentet fra www.nettvett.no - For foreldre.

⁷¹ Råd hentet fra www.reddbarna.no

⁷² <http://www.saftonline.no/vedlegg/360/SAFTFaktaarkNettfilter.pdf> 19.05.06

Fengsel inntil 21 år kan idømmes dersom

- a) handlingen er begått av flere i fellesskap,
- b) handlingen er begått på en særlig smertefull eller særlig krenkende måte,
- c) handlingen er foretatt overfor barn under 10 år og det har skjedd gjentatte overgrep...

Villfarelse om alder utelukker ikke straffeskyld.

Straff etter denne bestemmelsen kan falle bort eller settes under det lavmål som følger av første ledd annet punktum dersom de som har hatt den seksuelle omgangen, er omtrent jevnbyrdige i alder og utvikling.”⁷³

§ 196 har nesten helt like underpunkter, men straffen er mildere.

”§ 196 Den som har seksuell omgang med barn under 16 år, straffes med fengsel inntil 5 år.

Fengsel inntil 15 år kan idømmes dersom

- a) handlingen er begått av flere i fellesskap,
- b) handlingen er begått på en særlig smertefull eller særlig krenkende måte,
- c) den skyldige tidligere har vært straffet etter denne bestemmelsen eller etter § 92 eller § 195...

Villfarelse om alder utelukker ikke straffeskyld, med mindre ingen uaktsomhet foreligger i så måte.

Straff etter denne bestemmelsen kan falle bort dersom de som har hatt den seksuelle omgangen, er omtrent jevnbyrdige i alder eller utvikling.”⁷⁴

Videre er § 201 aktuell.

”§ 201 Den som i ord eller handling utviser seksuelt krenkende eller annen uanstendig atferd

- a) på offentlig sted
- b) i nærvær av eller overfor noen som ikke har samtykke til det, eller
- c) i nærvær av eller overfor barn under 16 år,

straffes med bøter eller fengsel inntil 1 år.⁷⁵

SAFT – Safety, Awareness, Facts and Tools

SAFT er et all-europeisk prosjekt. Dette prosjektet jobber for å fremme sikker bruk av internett blant barn og ungdom. Gjøre dem til ansvarlige internettbrukere og redusere risikoadferden ved å ferdes på internett.⁷⁶

SAFT har gjennomført en forbrukerundersøkelse i 2006, denne viser skremmende tall over hvor naive og uvitende foreldre/foresatte er over sine barns Internett-vaner. I min diskusjon henviser jeg til denne undersøkelsen, <http://www.saftonline.no/faktafraSAFT/2746/>

⁷³ <http://www.lovdata.no/all/tl-19020522-010-023.html#195> 19.05.06

⁷⁴ <http://www.lovdata.no/all/tl-19020522-010-023.html#196> 19.05.06

⁷⁵ <http://www.lovdata.no/all/tl-19020522-010-023.html#201> 19.05.06

⁷⁶ http://www.saftonline.no/hva_er_SAFT/ 18.05.06

Diskusjon – Min side av saken

For å bevisstgjøre unge jenter og gutter må man gripe fatt i problemene før de blir større.

Akkurat dette har jeg gjort i mitt undervisningsopplegg. Jeg har valgt å gripe fatt i problemet og vil gi ungdommen ei innføring i hva det er som skjer på internett. Foreldre og lærere må gi uttrykk for at elevene får deres støtte. Det er derfor viktig at det utvikles og formidles kunnskap om bevisstgjøring. Som Vygotsky sier, det er språket som former vår kunnskap til å forstå verden på. De sosiale forholdene bidrar til å utforme kunnskap.

Jeg stiller deg som leser noen spørsmål som jeg stilte meg selv i løpet av arbeidet med denne oppgaven. Jeg har ikke svar på alle, men kanskje du får reflektert litt over disse spørsmålene. Alle vet at i løpet av et år i dataverden skjer det store forandringer. Jeg tror ikke det har skjedd så store forandringer på hvordan menn skaffer seg bekjentskap med unge jenter på, men måten det blir gjort på. Jeg tror miljøet på internett blir råere og råere. Jeg prøvde ut dette selv, logget meg på en vilkårlig chattekanal på www.sol.no med navnet *Pia14*. I løpet av en time hadde jeg fått rundt tretti henvendelser. Mange begynte praten med å spørre om jeg hadde Web-kamera, eller MSN. Jeg svarte selvsagt nei, dette førte til at de ikke var interessert i å prate med meg lenger. Noen gikk rett på sak: ”Vil du se meg runke?”. Andre begynte praten med en vennlig tone, men som fikk en sex-relatert progresjon veldig raskt. En av disse ville så gjerne ringe meg, så kunne vi hisse hverandre opp. Jeg spurte hva han mente med det, han mente jeg kunne la ham ringe så fikk jeg høre. Og hvis jeg ikke likte det kunne jeg bare legge på, han skulle aldri ringe meg igjen. Denne personen fortalte også at jeg skulle få kontantkort av ham hvis vi kunne snakke sammen. Jeg må ta med at jeg under ingen omstendigheter framprovoserte dem til denne type chat. De fikk styre samtalen, den gikk på deres premisser og endte alltid i en eller annen seksuell retning. Noen grovere enn andre. En tanke som slo meg var at absolutt ingen var interessert i hvem jeg egentlig var. Ingen som spurte meg om interesser og andre ting som fjortenårige jenter er opptatte av. Å chatte på internett er langt ifra det ”gamle” brevvennsystemet. Det kunne nesten virke som om at det bare var disse ”gale” menneskene som var på utkikk etter ”napp” hos yngre jenter om var på denne chatte-kanalen.

Da jeg var inne på denne siden så jeg at Kripos hadde en ”tipsannonse”. Det sto ingen steder hvilke tips det var de var interessert i, men ser på det som en selvfølge at det er om overgrep mot barn. Kripos kunne ta imot tips på www.tips.kripos.no eller man kunne ringe Kripos sin tipstelefon 09989. Dette skal de ha ros for, men vet ungdommen dette? Hvor alvorlig kan og må det være før man tar kontakt? Er det ikke manglende informasjon her?

Utsagnet om at 12-, 13-, 14-årige jenter skaffer seg seksuell erfaring via chatting tror jeg ikke noe på. Jeg tror at veldig mange barn og unge er interessert i hva det er som skjer på internett, men jeg tror det er et fåtall som går så langt at de ”snakker på seg” seksuell erfaring eller møter disse mennene som ferdes på Internett.

Hvem er disse jentene og hvordan fremtrer de? Å være tenåring i dag er ikke det samme som det var å være tenåring for femten år siden. Det er åtte år siden jeg selv var 14 år, jeg greide ikke henge med på den nye typen chattekultur. Det var langt fra hva jeg kunne tenke meg og det er urovekkende hvor seksualisert verden har blitt bare på de årene. Media må ta en god del av skylden for dette. I reality-program og tv-serier som Big Brother og Hotell Cæsar foregår det sex-scener nesten daglig. Er det ikke bekymringsverdig at disse programmene sendes i beste sendetid for barn? Reprisen på gårdagens Hotell Cæsar episode går klokken halv seks om ettermiddagene. Da skal ungene på åtte vente spent på barnetv og ikke på hvem som har sex med hvem. Det er ikke rart at ungdommen nå til dags har ei feil fremstilling av sex. Ungdommen er selvsagt nysgjerrige på sex. Sex finnes over alt i media, og ungdommen fores ofte med gale inntrykk av hva sex dreier seg om.

Jeg tror ungdommens seksuelle debut kan bli fremskyndet som følge av chatting. Fordi de tør mer, får svar på ting og en bekreftelse av seg selv. Det er helt klart at internett blir brukt for utprøving av egen seksualitet. Det har alltid blitt gjort, men chat er et nytt verktøy og en ny arena. Men er dette rart? Hvor enn ungdommen snur seg nå til dags så er ting basert på sex. Det er som sagt åtte år siden jeg selv var 14 år, miljøet i vår jentegjeng var ikke slik som jeg ser for meg at det *kan* være i dag. Det er nok ikke uvanlig at jentene pusher hverandre for eksperimentering av egen seksualitet.

Straffeloven § 195 og § 196 tar for seg seksualforbrytelser. § 195 forteller at seksuell omgang med barn under 14 år kan straffes med fengsel inntil 10 år. Det er flere underpunkter som kan føre til fengsel inntil 21 år. Blant annet dersom handlingen er begått av flere i fellesskap, eller på en særlig smertefull eller særlig krenkende måte, eller hvis handlingen er utført overfor et barn som er under ti år. Under denne paragrafen står det at straff kan falle bort dersom de som har hatt den seksuelle omgangen er på samme alder og utviklingsnivå. I § 196 kan den som har seksuell omgang med et barn under 16 år straffes med fengsel inntil 5 år. Og dommen kan blant annet bli inntil 15 års fengsel dersom handlingen er begått av flere i fellesskap, eller på en særlig smertefull eller særlig krenkende måte. Det er forbudt å ha sex med barn under 16 år. Det spiller ingen rolle om barnet går med på den seksuelle handlingen. Så lenge barnet er under den seksuelle lavalder, er det et overgrep.

§ 201 tar for seg den som i ord eller handling utviser seksuelt krenkende eller annen uanstendig atferd. Dette skjer på chatte-kanalene daglig. Da jeg logget meg på som *Pia14* var jeg ei fjorten år gammel jente uten anelse om hva som skjulte seg på disse kanalene. Jeg vil si at flere av dem som prøvde å prate med meg utviste seksuelt krenkende og uanstendig atferd overfor et barn under 16 år. Om denne loven kunne jeg gjerne sagt at den ikke er med i tiden. Med tanke på dagens utvikling som skjer innenfor informasjonsteknologi kan man ikke se på loven som oppdatert. Det burde vært en konkret lov som omhandler overgrep på internett. Men samtidig vil jeg si at jeg ser på det som vanskelig å få til. Man finner ikke spor etter disse menneskene, og hvis man greier å ta en person så er det nok bare en av så alt for mange. Kan man nå inn til disse mennene og få dem til å forstå at dette dreier seg om er kriminelle overgrep – selv om det ”bare” skjer over internett?

Et annet spørsmål jeg har stilt meg selv er om det er forskjell på et psykisk og et fysisk overgrep? Da tenker jeg på et psykisk overgrep på internett og et fysisk overgrep som skjer for eksempel i en bakgård. Et psykisk overgrep på en svak ung jente kan også være ille. Det kan ødelegge hennes tro på seg selv og utvikle uriktige forestillinger som, *er det meg det er noe galt med?* Jeg sier ikke at det er bedre med et fysisk overgrep når det først har skjedd. Overgrep kan ikke godtas! Men jeg tror at både psykiske og fysiske overgrep er skadelig for dem som utsettes for det, men på forskjellige måter.

SAFT jobber som sagt tidligere med å fremme sikker bruk av internett blant barn og ungdom. Dette all-europeiske prosjektet har i år gjennomført en foreldreundersøkelse.

Foreldreundersøkelsen 2006 hadde som formål å kartlegge tilsyn og kjennskap blant foreldre til barn og ungdoms bruk av internett og mobiltelefon. Der var det flere oppsiktsvekkende opplysninger jeg la merke til etter at jeg hadde sett og lest gjennom undersøkelsen. En opplysning jeg bet meg merke i, var at $\frac{3}{4}$ av foreldrene mente helt klart og tydelig at det burde vært noen som var ansvarlige for å overvåke innhold på internett. I størst grad ville de overlate denne jobben til myndighetene. Her er jeg hundre og ti prosent sikker på at foreldrene er de som kan gjøre den beste jobben for å få frem budskapet om hvordan man skal og ikke skal ferdes på internett. Det høres jo nesten ut som at foreldrene tror myndighetene kan fikse dette uten problemer. Hvis myndighetene kunne gjort det, at saken var så enkel ville det nok vært gjort, men slik er det altså ikke. Det er en lang prosess som man trolig aldri vil få hundre prosent kontroll over. En annen side av saken er at myndighetene ikke har begynt å ta problemet mer alvorlig, noe som absolutt burde vært gjort. Jeg skjønner at foreldrene er bekymret, men jeg tror ikke myndighetene vet hvor de skal begynne. Det er absolutt ingen unnskyldning, men uansett hva foreldre tror og mener er det de som kan holde best tilsyn til

hvordan deres barn ferdes på internett. Hvis det er foreldre som ikke kan det så må de lære seg det, foreldrene selv må ta fatt i problemene. Det var bare 56 % som opplyste at de brukte å sjekke bokmerker/logg for å se hvilke sider barna hadde vært inne på.

Internettbruken blant barn i alderen 6-16 år har økt. I 2003 oppgav 69 % av foreldrene at barna brukte internett, i 2006 hadde denne andelen økt til 90 %. Det er en økning på hele 21 % over tre år. Foreldrene mener barna hovedsakelig bruker datamaskinen til å spille spill og skolearbeid. Hos guttene er det hele 66 % som spiller spill, men hos jentene er det skolearbeid og chatting som topper listen. Hele 91 % av foreldrene oppgir at de mener at de kjenner godt til barnas internettbruk. Dette er en prosentandel som jeg mener viser hvor utrolig blåøyde foreldrene kan være. I begynnelsen av 2006 var jeg som observatør på et foreldremøte for en sjuendeklasse. På dette foreldremøtet var det en politimann til stede, han jobber til daglig med elektroniske spor. Han var der for å bevisstgjøre foreldrene at de måtte selv ta tak, hvordan det kunne gjøres og at de ikke måtte tro at deres barn var mye likere enn alle de andre. Ut fra dette møtet kunne jeg heller tenkt meg å snu tallene. At 9 % kjenner godt til barnas bruk av internett, mens 91 % av foreldrene ikke kjenner til det. Det var flere av foreldrene som sa; ”ikke datteren min..., det er ikke mulig”. Denne politimannen snakket om flere potensielle farer ved internett, blant annet pågående markedsføring, skadelig materiale, at personvern kunne settes i fare, utsettes for, eller selv utøve trusler og lovbrudd, møte overgripere på internett. Dette var farer som foreldrene ikke hadde tenkt over. Hvis disse foreldrene hadde vært med i foreldreundersøkelsen 2006 ville nok flesteparten overlatt disse problemene til myndighetene. At myndighetene burde sørge for å sikre barnas internettbruk, er det myndighetenes oppgave å sørge for at barn ferdes problemfritt på internett? Det virker som de fleste foreldrene mener dette.

I foreldreundersøkelsen kom det også frem at 34 % av barna vanligvis sitter alene når de er på internett, mens hele 45 % som regel sitter med en av foreldrene. Hvis man sammenligner disse tallene med foreldreundersøkelsen fra 2003 så sitter foreldrene mindre sammen med barna i 2006 enn hva de gjorde i 2003. Blant barna som var 6-8 år gamle var det kun 6 % som satt alene, mens i aldersgruppen 13-16 år satt hele 60 % alene. Da jeg leste dette kjente jeg at det stakk i meg. Jeg vil anta at det er de som er i aldersgruppen 13-16 år som er mest ivrig på å chatte, og at det er disse som oftest møter mennesker de har truffet over internett i virkeligheten.

Når man ferdes på internett er det flere lover som gjelder: Europeiske menneskerettighetskonvensjon, Straffelovens kapittel om ærekrenkelse (kapittel 23, § 246-254), Straffelovens bestemmelser om skadeverk (kapittel 28, § 291-294), Straffeloven,

forbrytelser ved trykt skrift (kapittel 43, § 428-436), datasnoking, (straffelovens § 145), privatlivets fred (straffelovens § 390), Personopplysningsloven og Åndsverksloven. Disse lovene blir brutt hver eneste dag. For å sette det litt på spissen så tror jeg det er flere som bryter disse lovene i dag enn de som bryter loven ved å kjøre uten bilbelte. Hvis man kjører uten bilbelte kan man bli tatt, hvis man chatter i sanntid er sjansen for å bli tatt like stor som å finne nåla i høystakken.

Dagbladet hadde en reportasje, ”*Skjult sexmarked*”, i begynnelsen av mai 2005. Det er ett år siden. Jeg har ikke hørt om at noe forebyggende arbeid er igangsatt i mellomtiden. Artikkelen var sjokkende og vanskelig å tro at dette er realiteten. Man sitter igjen med følelsen av at man ikke kan stole på noen. Er det slik? Artikkelen avsluttes slik:

”I APRIL (2005) SPURTE MAGASINET Justisdepartementet om seksuelle overgrep som følge av kontakt mellom barn og voksne på internett ville bli tatt opp i forbindelse med revideringen av straffeloven. Svaret fra en informasjonsrådgiver i Justisdepartementet var at kapitlet om seksualforbrytelser vil bli gjennomgått første halvdel av 2007.”

- Dette er Norge.

Konklusjon – Hva kom jeg frem til?

Hvis vi som lærere tar tak i problemet og gir elevene ei innføring i å bevisstgjøre dem i bruken av chat på internett tror jeg vi unngår denne typen risikoatferd på nettet. Vi må møte problemene før de rammer oss og tar overhånd. Vi kommer ikke til å få kontroll på disse mennene før drastiske tiltak settes i gang. Vi skulle satt i gang for lenge siden, ikke om et år! Ungdomsskoleelevene er ikke for unge, og et slik opplegg er spesielt viktig for denne aldersgruppa. Temaer som omhandler sex og overgrep må ikke bli et tabuområde. Man skal selvsagt bevisstgjøre yngre elever også, men på en annen måte. Man kan for eksempel henge opp nettvettregler i klasserommet og diskutere dem eller bare lage egne nettvettregler.

I mitt undervisningsopplegg har jeg tatt for meg Redd Barna sine rapporter som er skrevet om mitt tema og andre lignende temaer. Jeg mener og tror at brosjyrene er gode for elevene, de vil gi dem et godt og dypt innblikk i hvor grotesk internett kan være. Det gir samtidig elevene en realistisk side av saken.

Litteraturliste:

Bøker:

- Det kongelige kirke- utdannings- og forskningsdepartement. **Læreplanverket for den 10-årige grunnskolen.** Oslo: KUF, 1996.
- Lyngsnes, Kitt og Marit Rismark. **Didaktisk arbeid.** 4. opplag 2003: Gyldendal Norsk Forlag AS.

Internett:

- Post- og teletilsynet. www.nettvett.no
  - http://www.nettvett.no/portal/page?_pageid=122,53852&_dad=intra&_schema=PORTAL - "For foreldre" 25.02.06
  - http://www.nettvett.no/portal/page?_pageid=122,55578&_dad=intra&_schema=PORTAL&p_d_i=-121&p_d_c=&p_d_v=44029 - "Nettvettregler for chatting" 27.02.06
- Lovdata. Departement: Justis- og politidepartementet. www.lovdata.no
  - <http://www.lovdata.no/all/tl-19020522-010-023.html#195> - § 195 19.05.06
  - <http://www.lovdata.no/all/tl-19020522-010-023.html#196> - § 196 19.05.06
  - <http://www.lovdata.no/all/tl-19020522-010-023.html#201> - § 201 19.05.06
- PC World Norge. www.pcworld.no
  - <http://www.pcworld.no/index.cfm?fuseaction=artikkel&id=BB0EBEC9-0036-758C-4C4D1139BBF64A2C> – Bilde 21.05.06
  - http://www.pcworld.no/index.cfm?fuseaction=dataleksikon_search&ord=e-post – e-post 24.05.06
- SAFT – Safety, Awareness, Facts and Tools. www.saftonline.no
  - <http://www.saftonline.no/internett/482/> - Chat 18.05.06
  - <http://www.saftonline.org/Chat/> - Chat 24.05.06
  - http://www.saftonline.no/hva_er_SAFT/ - Dette er SAFT 18.05.06
  - <http://www.saftonline.no/vedlegg/360/SAFTFaktaarkNettfilter.pdf> - Faktaark: Nettfiltre 19.05.06
  - <http://www.saftonline.no/faktafraSAFT/2746/> - SAFT foreldreundersøkelse 2006 18.05.06

Rapporter:

- Aas-Hansen, Astri. **Barn som møter overgriper på internett.** Oslo: Redd Barna, 2004.
- Aas-Hansen, Astri. **Barnepornografi på internett. Fokus på rettspraksis.** Oslo: Redd Barna, 2003.
- Bergerud, Christine Hassel. **Chattevenner er ikke som andre venner...** Oslo: Redd Barna, 2004.

- Lang, Pia Kristine. **Tenk før du taster – ungdom og mobiltelefon.** Oslo: Redd Barna, 2.opplag 2005.
- Redd Barnas rettighetscenter. Alle juger på nettet – og alle vet det. Ungdom og internett. Oslo: Redd Barna, 2003.
- Skybak, Thale. Ofre for seksuelle overgrep på Internett: Hva gjøres for å identifisere barna? Oslo: Redd Barna, 2004.

Refleksjonsnotat over eget arbeid

Da jeg først satte meg inn i oppgaven ble jeg veldig interessert. Dette var virkelig et interessant tema å forske litt på. Etter å ha testet ut noe av chatte-sidene på internett der man kun trenger å lage seg et nickname (kallenavn) for å chatte, ble jeg enda mer tent på denne oppgaven. Jeg vil virkelig gjøre noe for å bevisstgjøre unge jenter og gutter! Hva mer kan jeg gjøre?

Etter første utkast følte jeg at jeg hadde veldig mye mer gi på denne oppgaven. Men etter tilbakemeldingen lot jeg den ligge en god stund. Dette tror jeg var veldig lurt. Styrken med denne oppgaven er at som student har jeg fått reflektert over et tema som blir mer og mer dagsaktuelt. Og når jeg skal begynne i min jobb som lærer kan jeg veldig mye mer om dette temaet enn hva jeg kunne før jeg begynte arbeidet med oppgaven. Det har vært interessant, lærerikt og artig å skrive denne oppgaven.

Målet med dette faget er å få en innføring i problemstillinger rundt IKT som man støter på i arbeidslivet og samfunnet generelt, det er veldig givende og interessant!

ARBEIDSKRAV 1B – IT 103

IKT- og læring 1, modul 103

Høgskolen i Nesna

Ingvild Attramadal

våren 2006

”Chatteverden”

Innhold

Innledning	ii
Kapittel 1	iii
Chatting ut i fra et IKT- faglig synspunkt	iii
Internett/nettverk	iii
Chat	iii
Chattekanaler.....	iv
Nickname	iv
Gjennombrudd for IRC	v
Hvorfor IRC er så populært blant unge	vi
Kapittel 2 – undervisningsopplegg	vii
Didaktisk relasjonstenkning	viii
Undervisningsopplegget i 8 klasse	ix
1. Tema.....	ix
2. Overordnet mål.....	ix
3. Læreforutsetninger	ix
4. Rammefaktorer.....	ix
5. Innhold	ix
6. Arbeidsmåte	x
7. Evaluering	x
Avslutning	x
Litteraturliste	xi

Innledning

Da Internett ble åpnet for allmennheten tidlig på 1990-tallet, gikk vi uten tvil inn i det vi i dag kaller informasjonssamfunnet. Informasjons- og kommunikasjonsteknologien (IKT) utviklet seg deretter svært raskt og førte til at Internett ble tatt i bruk privat så vel som i det offentlige⁷⁷.

Via internett har man blant annet fått mulighet til å snakke, eller ”chatte”, med både kjente og ukjente mennesker på såkalte ”chattekanaler”. Denne nye ”verdenen” har åpnet for flere nye kommunikasjonssystemer, samtidig som det også har åpnet for nye muligheter for kriminelle. Det har flere ganger vært referert til straffesaker der unge jenter har chattet med ukjente gutter/menn på internett. Mange ganger bestemmer slike chattevenner å møtes, og det er ofte i slike situasjoner at jenter er blitt seksuelt misbrukt av personer de trodde de kjente.

Denne besvarelsen er delt opp i to kapitler. I det første, vil jeg ta for meg det rent tekniske når det gjelder hva Internett og chatting er, ut i fra et IKT- faglig synspunkt. Videre vil jeg drøfte chatting i forhold til overgrepssproblematikk, med problemstillinger som blant annet *Hvorfor utsatte aktørene seg for dette fra begynnelsen av? Hvorfor er de ikke mer på vakt mot ”chattevenner”?* *Blir nettet en mulighet til å sjekke opp gutter, slik at jentene kan få status i et miljø der det å være jomfru i en alder av 15 er flaut? Er dette en generell trend, eller bare en del av et miljø der jentene fortrinnsvis kommer fra mer ustabile hjem?* Slike problemstillinger vil være sentrale i drøftingen, da det viser seg at slike forhold er svært aktuelle i vår tid. Framstillingen vil først og fremst baseres på intervjuer, analyser og rapporter fra Redd Barnas nettsider, og ut fra dette vil jeg drøfte ulike problemstillinger og mulige forebyggende tiltak. Egne, og bekjentes erfaringer med chatting, vil også være med på å forme denne besvarelsen.

I det andre kapitlet vil problemstillingen - *hva kan jeg som lærer gjøre, når det gjelder risikoen ved å chatte i forhold til både elever og deres foreldre*, danne grunnlaget for et undervisningsopplegg som jeg har utarbeidet med utgangspunkt i at det antakeligvis er flere ungdommer som mangler tilstrekkelig informasjon og kunnskap om chatting. Formålet med undervisningsopplegget vil hovedsakelig være å øke denne kunnskapen, slik at straffesaker som tidligere nevnt ikke skal forekomme i den grad det gjør i dag. Dette undervisningsopplegget vil være oppbygd ved hjelp av didaktisk relasjonstenkning.

---

⁷⁷ statistisk sentralbyrå, ”informasjonssamfunnet”, online, internett (<http://www.ssb.no/ikt/>)12.03.06

Kapittel 1

Chatting ut i fra et IKT- faglig synspunkt

For å forstå kommunikasjonssystemet ”chatting”, er det hensiktsmessig å danne seg grunnleggende IKT-kunnskaper. Jeg vil derfor gi en innføring i hva Internett og chatting rent teknisk er, og forklare ulike ord og begreper som henger sammen med dette.

Internett/nettverk

For å ”chatte” med andre, forutsetter dette at datamaskinen er koblet til internett. Internett er et verdensomspennende nettverk av datamaskiner, som henger sammen ut i fra ulike sammenkoblingskomponenter. En ruter, er en slik sammenkoblingskomponent, og er nødvendig for at hver enkelt datamaskin skal kunne ”kommunisere” med hverandre⁷⁸. Det er ruterer som har informasjon om hvilke nettverkspakker, som skal til hvilke mottakere⁷⁹. I tillegg vil ruterer hele tiden sørge for å finne den mest velegnede veien å sende informasjon i nettverket. Hvordan en ruter kan klare å sende nettverkspakkene dit de skal, kan forklares med at ruterer inneholder en ruting tabell, som igjen inneholder informasjon om blant annet: adressene til alle kjente nettverk, hvordan den skal koble seg til andre nettverk, mulige veier mellom ruter og nettverk, og tiden det tar å sende data via de ulike veiene i nettverket⁸⁰.

Et nettverkskort må installeres på datamaskinen for at den skal kunne knyttes til et nettverk slik at den kan kommunisere med andre datamaskiner i nettverket. det er vanlig i dag at nettverkskort allerede er installert på datamaskinene man kjøper, enten av leverandøren eller så er den integrert på datamaskinens hovedkort⁸¹.

Chat

Chat er en form for kommunikasjon over internett – man kan altså snakke med andre personer som er koblet til nettverket. Chatting foregår i sanntid, og vil dermed si at det man skriver, vil komme opp på mottakers skjerm i det man sender beskjeden⁸². Det finnes ulike måter å chatte på. En mulighet er *webchatting*, som går ut på at man åpner en webside som inneholder et

---

⁷⁸ En enhet som binder sammen to nettverk – for eksempel en datamaskin til internett.

⁷⁹ Canal Digital, ”hva er en router?”, online, internett, (http://www.canaldigital.no/templates/FAQArticle_7201.aspx) 20.05.06

⁸⁰ Infodesign, ”tilknytning til internett”, online, internett, (<http://www.infodesign.no/artikler/tilknytning230401.htm>) 21.05.06

⁸¹ Canal Digital, ”hva er et nettverkskort?”, online, internett, (http://search.canaldigital.com/search/searchcs_5853.aspx?SearchQuery=hva%20er%20nettverkskort) 20.05.06

⁸² Microsoft, ”Råd for tryggere chatting”, online, internett, (<http://www.microsoft.com/norge/athome/security/online/chatsafety.msp>) 23.05.06

chatteprogram – her kan man bare snakke med personer som har åpnet den samme websiden⁸³.

En annen mulighet er IRC (Internet Relay Chat)⁸⁴. Hvis man skal benytte seg av denne tjenesten må man laste ned et program, som for eksempel mIRC. Når man har lastet ned programmet, kan man logge seg inn på IRC-nettverk. Dette nettverket består av ulike servere, som videre gir en tilgang til chattekanaler⁸⁵. Dem man kan snakke med her, må har lastet ned det samme programmet, og være koblet til den samme serveren som deg selv (for eksempel Undernet).

Den tredje muligheten for chatting i sanntid, er direktemeldinger (Instant Messaging)⁸⁶. En kjent direktemeldingstjeneste er MSN, som man kan laste ned gratis på internett. For at man skal kunne kommunisere med andre via MSN, forutsetter dette at begge to er pålogget dette programmet. På MSN, har man mulighet til å lage egen kontaktliste over venner og bekjente - her kan man se hvem som er pålogget eller ikke. Ved bruk av MSN kan man velge selv hvem man vil legge til som kontakter, altså kan ikke hvem som helst gå inn på ditt navn og prate med deg.

Chattekanaler

Chattekanaler er praterom på internett som man kan logge seg inn på for snakke med andre. Hvis vi for eksempel bruker mIRC som eksempel, må man først logge seg inn på en IRC server. Videre kan man skrive inn ulike chattekanaler man vil inn på. Så kommer man inn på et felles chatterom, som vil ai at alt som blir skrevet her kan alle som er inne på denne chattekanalen se. Her kan man altså diskutere med alle sammen. Så er det mulige å chatte privat med hver enkelt som er logget på denne kanalen. Det vil som regel stå oppført en liste på felleskanalen, og ved at man dobbeltklikker på den du vil snakke med, kommer det opp et eget chatterom – her har man altså mulighet til å snakke privat med dem man går inn på.

Nickname

Før man får logget seg inn i et chatteprogram, blir man spurt om å føre inn et nickname. Dette betyr rett og slett at man skal føre inn det navnet, du vil de andre på chattekanalen skal se. Vanlige nickname er for eksempel andreas_20, jente_14, supermann etc. Man fører inn et slikt nickname for å anonymisere seg selv, men mange velger nickname som man allikevel, med litt informasjon til, kan finne ut hvem det er – eksempel på dette kan være andreas_20, da det eneste vi eventuelt trenger her, er å vite hvor han bor, dermed går det an å spore ham opp.

---

⁸³ Gjerstad, "Hvordan kommunisere på internett?", online, internett (<http://www.gjerstad.org/tips/hvordan-kommunisere.htm>) 20.05.05

⁸⁴ Ringnett, "Internet Relay Chat (IRC)", online, internett, (<http://www.ringnett.no/hjelp/viskategori.asp?kat=20>) 20.05.06

⁸⁵ Nettvett, "Mer informasjon om ulike typer chatting", online, internett, (http://www.nettvett.no/portal/page?_pageid=122,53827&_dad=portal&_schema=PORTAL) 20.05.06

⁸⁶ Gjerstad, "Hvordan kommunisere på internett?", online, internett, (<http://www.gjerstad.org/tips/hvordan-kommunisere.htm>) 20.05.06

Gjennombrudd for IRC

Generasjonen som vokste opp på 80-tallet, kan på mange måter virke helt annerledes enn foreldregenerasjonen. Dette ser jeg blant annet på som et resultat av de stadige teknologiske nyvinningene - at den yngre generasjonen har vokst opp med en teknologi, den eldre ikke benyttet seg av på samme måte som i dag. Internett og internettjenester er et godt eksempel på dette. Blant annet utviklet Jarkko Oikarinen, i 1988, IRC som gjorde det mulig å kommunisere, eller "chatte", i sanntid over internett⁸⁷. Det kan se ut som om mange i den eldre generasjonen ikke satt seg så godt inn i denne tjenesten da den var ferdig utviklet. Muligens kan dette ha sammenheng med at IRC ikke ble allment kjent før noen år senere, eller at flere i denne generasjonen rett og slett ikke hadde tid til å sette seg inn i "chatting" – hvis man har ansvar for en familie, lager mat, arbeider og passer på unger hver dag, kan dette naturligvis være svært tidskrevende.

En annen årsak her, kan være at man i noen tilfeller holder seg til ting man allerede behersker bra, dels fordi det skaper en slags trygghet, og dels fordi det mange ganger krever tid man ikke alltid har å lære noe nytt – kanskje den eldre generasjonen ikke orket å sette seg inn i "chatting", da de hadde mulighet til å nå personer på andre måter, som for eksempel via telefon. Jeg sier ikke dermed at alle i den eldre generasjonen lot være å sette seg inn i den nye teknologien, men at det ikke var så utbredt blant dem, som hos de yngre generasjonene. Uansett virket det som om det under min oppvekst, på slutten av 80-tallet og utover, ble mer og mer vanlig med internett og "chatting". Hvorfor akkurat "chatting" ble så utbredt hos nettopp denne generasjonen, kan ha flere årsaker. Som regel møter ikke barn/ungdom krav og plikter, på samme måte som en voksen person med ansvar for arbeid og barn. Siden slike krav uteblir hos de fleste barn, kan det dermed se ut som om de også har mer fritid enn vokse. Jeg mener altså at den yngre generasjonen som vokste opp med den nye teknologien, hadde tid til å sette seg inn i den. I tillegg tror jeg det har litt å si, at det er lettere å lære, om man vokser opp parallelt med en teknologi, og ikke blir presentert for en helt ny teknologi i voksen alder. Jeg ser for eksempel på meg selv, da jeg fikk skaffet meg mobiltelefon, var denne en av de mest populære og jeg har ikke byttet den ut enda. Nå er det utviklet mobiltelefoner med enda flere funksjoner – jeg skjønner svært lite av disse funksjonene, og holder meg derfor til min 2 år "gamle" mobiltelefon. Igjen vil jeg understreke at mange, slik som jeg i denne sammenhengen, holder seg til det "trygge" ting en allerede behersker.

Popularitet kan også være en viktig faktor her. Jeg tror at barn og unge mange ganger kan være lett påvikelige når det gjelder "nye" ting. Siden "chatting" var en således ny teknologi under min oppvekst, fikk jeg fort erfare internetts verden. De fleste i min vennekrets hadde internett, og jeg følte meg veldig utenfor før vi fikk internett hjemme. Dette kan også være en årsak til at "chatting" ble så utbredt - hvis flere av vennene dine har ting de bruker fritiden sin på, vil man gjerne gjøre det samme selv, slik at man blir inkludert i vennekretsen. Personlig ble jeg introdusert for IRC i 13 års alderen, og det var stort sett dette samtale dreide seg om blant venner. Mange ganger kunne man få både to og tre venner på samme dag gjennom IRC, og ettersom det sosiale nettverket på internett vokste, brukte vi naturligvis mer tid på chattekanaler.

---

⁸⁷ Wikipedia, "IRC", online, internett, (<http://no.wikipedia.org/wiki/IRC>) 20.05.06

Hvorfor IRC er så populært blant unge

En kan undre seg over hvorfor akkurat chatting er så populært. ”Det er enklere å skrive til hverandre for da slipper man å se reaksjonen på de andres ansikt...” er en uttalelse, fremmet i en rapport av redd barna⁸⁸. Det kan se ut som om dette er en av grunnene til at det tilbringes mye tid i chatteverden - når man er en ungdom preget av flere utfordringer på alle kanter. Det er nettopp i denne perioden gutter slutter å få ”jentelus” og omvendt – kontakt med det motsatte kjønn vil som regel tiltale en i puberteten. Jeg husker selv denne tiden – man er forelsket i noen, men alt for flau til å si noe til dem. Hvis dette gjøres på internett, på en chattekanal, trenger man derimot ikke å se den andre personen, og pinlige situasjoner som rødming eller stamming oppstår ikke. Mange ganger kan dette gjøre det enklere å si ting man kanskje ellers ikke hadde turt å si i det virkelige liv. Dette kan også få negative konsekvenser, da det også kan være lettere å si stygge ting til hverandre på denne måten.

Som jeg nevnte tidligere, må man som regel oppgi et nickname når man går inn på en chattekanal. nickname kan du imidlertid skifte hele tiden, så muligheten for å utgi seg for å være noen man ikke er, er det mange som benytter seg av. For eksempel kan en jente kalle seg ”gutt20”, og andre på kanalen tror kanskje at den de snakker med er en gutt på 20 år. Man kan med andre ord forandre på seg selv, uten at noen trenger å finne det ut. Jeg husker selv at meg og mine venninner ”fikset” litt på alderen vår, og snakket med eldre gutter, hvertfall trodde vi det. Når man er i tenårene, ligger man litt mellom to stoler – men er ikke helt voksen og heller ikke barn. Temaer som seksualitet er noe tenåringer ofte synes er svært flaut, men allikevel spennende – det er noe man har hørt om, men ikke hatt et personlig forhold til. Som regel er det vanskelig å snakke om dette temaet med venner og foreldre, men på internett derimot, er det mulighet for å utforske voksenlivet, flørte på nettet, uten at noen trenger å få vite det. Hvis man i tillegg har noen kroppslige komplekser, noe som mange tenåringer kan ha, er det lett å pynte på disse i chatteverdenen. Hvis for eksempel en jente snakker med en spennende gutt, sier man gjerne at man har litt større pupper, er litt slankere osv.

Utsagnet ”alle lyger på nett...”⁸⁹ illustrerer nettopp at det er svært få som er ærlige med hva de sier, og det er kanskje dette som er hovedproblemet når det gjelder straffesaker på menn som har utnyttet unge jenter over nettet. Det er nettopp det at det er så enkelt å ”pynte” på seg selv, at seksualforbrytere kan late som at de er 20 i stedet for 40, og dermed opparbeide seg et godt ”vennskap” med en 15 år gammel jente. Ut i fra undersøkelser gjort av Redd Barna⁹⁰, kan man se at flere ungdommer er klar over farene ved å snakke med fremmede på nettet, og at man ikke skal oppgi fullt navn eller adresse. Likevel viser det seg at de samme ungdommene flere ganger har gitt chattevenner telefonnummeret sitt, eller sagt hvor de bor. De forklarer dette med at chattevennene som fikk deres personopplysninger, kjente de jo, og var deres venner⁹¹. Det er nettopp dette som er problemet, at man etter hvert tror en kjenner den andre personen så godt, og derfor ikke tror at denne personen lyger. Det er slike ”venner” mange ungdommer velger å møte, og noen ganger går det galt.

---

⁸⁸ Hassel Bergerud, Christine, ”Chattevenner er ikke som andre venner”, Rapport, Redd Barna (2004)

⁸⁹ Hassel Bergerud, Christine, ”Chattevenner er ikke som andre venner”, Rapport, Redd Barna (2004)

⁹⁰ Hassel Bergerud, Christine, ”Chattevenner er ikke som andre venner”, Rapport, Redd Barna (2004)

⁹¹ Ibid.

Hvordan gjøre unge bevisste på farene ved å chatte

På hjemmesiden til redd barna er det oppført ulike forhåndsregler som barn og foreldre kan ta når det gjelder bruk av internett. Blant annet står det at foreldre burde plassere datamaskinen i et fellesrom slik at de kan holde oppsyn med barnet mens det surfer på internett⁹². Foreldrene vil da kunne se om barnet laster opp eventuelle bilder, eller sender bilde av seg selv til andre. Ved å ha datamaskinen i et fellesrom, ”tvinger” tenåringen å være på sider foreldre aksepterer. Men som jeg var inne på tidligere, så faller mange tenåringer mellom to stoler. Mange ganger vil tenåringen løsrive seg fra det å være barn, og bli voksen. Siden seksualiteten ofte henger sammen med voksenlivet, søker de dermed denne retningen. Siden dette ofte er tabubelagt når man er tenåring, tør man heller ikke åpenlyst å gå inn på sider mens foreldre er til stede. Man kan derfor spørre seg selv om man, ved å observere hva datter/sønn gjør på nettet, hindrer dem i å utvikle seg selv. Personlig tror jeg ikke slik overvåking er den beste måten å håndtere dette på. Foreldre kan allikevel ikke alltid styre dette, og når tenåringen får muligheten vil han/hun likevel utforske sider ved nettet, foreldre ikke vil vite om. Jeg tror det er viktig å ha et åpent forhold til tenåringen og heller fortelle om egne erfaringer knyttet til nettet. Hvis man som forelder, har vært borti ulemper med andre personer på nettet, så fortell dette til sønn/datter – mange ganger går det mer innpå en, hvis man hører konkrete hendelser med personer man kjenner.

En nettvett regel utarbeidet av Redd Barna, råder de unge å ikke møte ”fremmede” fra internett, uten at en voksen er med⁹³. For det første tror jeg det er svært få som tar med seg foreldre når man skal treffe en ”venn” fra internett. Jeg sa for eksempel aldri at jeg hadde venner på internett, nettopp fordi jeg visste at foreldrene mine ikke likte det. For å si det på en annen måte, det er svært få som ville tatt med seg foreldrene sine, hvis de skulle på en date. Å møte chattevenner er på samme måte, ganske personlig. Venninnen min og jeg, har selv truffet personer vi ble kjent med på nettet. Vi gikk derimot aldri alene, men hadde hverandre i nærheten hvis det skulle skje noe. Dette vil jeg råde foreldre å ta opp med tenåringene – fortell at de hvertfall burde ta med seg en venn, eller ha en i nærheten.

Kapittel 2 – undervisningsopplegg

Siden chatting er blitt så utbredt, og seksuelle straffesaker i denne sammenheng stadig skjer, vil det etter min mening være svært hensiktsmessig å ta opp denne problemstillingen også i skolen. Som lærer kan det være lurt å gjøre elevene oppmerksomme når det gjelder ulike farer på internett. I denne sammenheng har jeg valgt å utarbeide et undervisningsopplegg, for en 8. klasse. Undervisningsopplegget vil være forankret i didaktisk relasjonstenkning.

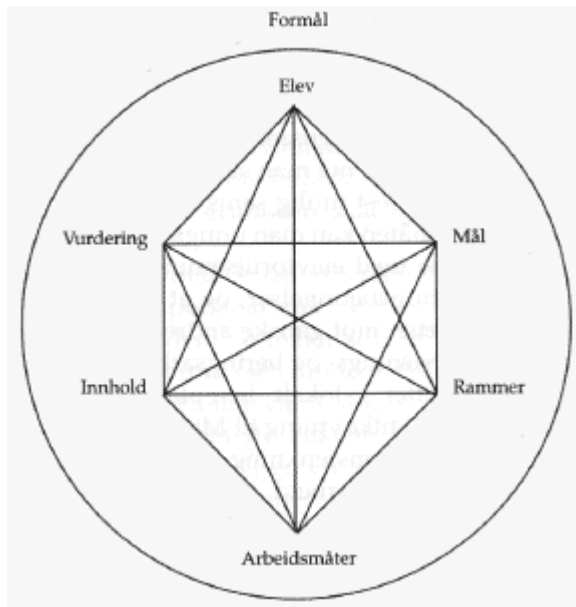
---

⁹² Ibid.

⁹³ Hassel Bergerud, Christine, ”Chattevenner er ikke som andre venner”, Rapport, Redd Barna (2004)

Didaktisk relasjonstenkning

To norske pedagoger, Bjarne Bjørndal og Sigmund Lieberg, gav i 1978 ut boken ”nye veier til didaktikken”, der de presenterte en *didaktisk relasjonsmodell* som skal være til hjelp når det gjelder planlegging av undervisning. Selv om denne modellen videre har blitt modifisert av andre pedagoger, er grunntrekkene behold, og forklarer hvordan det kan være en sammenheng mellom de ulike faktorene i undervisningen⁹⁴. Følgende modell illustrerer denne tanken:

En didaktisk relasjonsmodell

Man kan altså se at alle faktorene har sammenheng og berører hverandre - dermed kan man si at de enkelte faktorene verken er årsak, eller kommer som en virkning av de andre faktorene. Man må se helhetlig på de ulike tingene som henger sammen, hvis man forandrer på èn ting, vil noe annet også bli forandret, som en følge av dette⁹⁶.

Didaktikk er et begrep som har sammenheng med det greske ordet didaskein, som i vid forstand betyr formidling. I dag er det vanlig å knytte dette begrepet opp mot undervisning i klasserom, og skal i følge den norske pedagogen Torstein Harbo ta for seg følgende spørsmål:

1. Spørsmål om undervisning – altså HVA
2. Spørsmål om undervisningens metoder og elevens arbeidsformer – altså HVORDAN⁹⁷

Videre er det andre pedagoger som vil tilføye HVORFOR som et tilleggsmoment, altså hva man ønsker/hva som er hensikten med undervisningsopplegget⁹⁸ – det er den eventuelle

⁹⁴ ”didaktikk”, online, internett, (<http://www.abm-utvikling.no/publisert/Skrifter/skrift109/gruppe2/GRUPPE2-04.htm>) 22.05.06

⁹⁵ ”didaktikk”, online, internett, (<http://www.abm-utvikling.no/publisert/Skrifter/skrift109/gruppe2/GRUPPE2-04.htm>) 22.05.06

⁹⁶ Ibid.

⁹⁷ Ibid.

læreren som skal benytte seg av disse spørsmålene for å sette opp et hensiktsmessig og godt planlagt opplegg.

Undervisningsopplegget i 8 klasse

1. **Tema:** Chattevenner er ikke som andre venner.

Kommentar: Jeg har valgt å benytte meg av overskriften til en av Redd Barnas rapporter⁹⁹, fordi jeg syntes det var en spennende overskrift – elevene blir kanskje mer interesserte når det står oppført slik, i stedet for bare ”chatting”.

2. **Overordnet mål**¹⁰⁰: Elevene skal øke sin kunnskap om chatting, og risikoen ved det.

Kommentar: Hensikten med undervisningen er nettopp å øke elevenes kunnskap om chatting, og risikosidene ved det. Jeg tror ved å øke elevenes chattekompetanse, vil forhåpentligvis straffesaker tilknyttet dette ikke forekomme så hyppig som i dag.

3. **Læreforutsetninger**¹⁰¹: Siden de fleste elevene trolig nok allerede har blitt introdusert for chatting, vil det være flere som har kunnskaper innen dette temaet – kanskje de kan dele disse erfaringene med hverandre og at vi kan styre undervisningen sammen.

Kommentar: Jeg vil prøve å opprettholde elevenes motivasjon og konsentrasjon oppe mens undervisningen foregår. Jeg vil derfor prøve å unngå å gå alt for mye inn på emner elevene selv har kunnskap om – det vil derfor være hensiktsmessig å begynne undervisningstimen med å spørre litt rundt for å se hvor kunnskapsnivået i klassen ligger.

4. **Rammefaktorer**¹⁰²: Jeg ønsker å bruke 4 timer (på samme dag) på dette opplegget. Jeg vil prøve å stimulere elevene ved å gi dem tid til å lytte og diskutere rundt emnet. Tiden kan være en begrensning her, når det gjelder samtale med personen som er med for dagen.
5. **Innhold**¹⁰³: Jeg vil benytte meg av powerpoint presentasjon, og vil dermed trenge en prosjektor. Videre vil jeg ta med en person som er villig til å snakke om chatterelaterte opplevelser han/hun har vært borte i.

Kommentar: årsaken til dette er at jeg tror elevene vil være mer interessert i en person som kan fortelle historier fra virkeligheten, i stedet for at de kun må høre på meg som de kjenner fra før.

6. **Arbeidsmåte**¹⁰⁴: Etter at jeg har holdt et lite foredrag og chatting, og den andre personen har fortalt sine erfaringer, skal elevene deles opp i mindre grupper (for

---

⁹⁸ Ibid.

⁹⁹ Hassel Bergerud, Christine, ”Chattevenner er ikke som andre venner”, Rapport, Redd Barna (2004)

¹⁰⁰ ”didaktikk”, online, internett, (<http://www.abm-utvikling.no/publisert/Skrifter/skrift109/gruppe2/GRUPPE2-04.htm>) 22.05.06

¹⁰¹ Ibid.

¹⁰² Ibid.

¹⁰³ ”didaktikk”, online, internett, (<http://www.abm-utvikling.no/publisert/Skrifter/skrift109/gruppe2/GRUPPE2-04.htm>) 22.05.06

¹⁰⁴ Ibid.

eksempel 3 – 4 personer), og diskutere innholdet av temaet. Til slutt skal vi gå gjennom i felleskap hva de ulike gruppene har diskutert, og eventuelt hva de har kommet frem til. Jeg som lærer skal som sagt benytte meg av powerpoint presentasjon, og ved hjelp av dette forelese litt om temaet.

Kommentar: jeg velger å dele elevene i gruppe etter forelesningen, slik at de har mulighet til å ”fordøye” innholdet. Grunnen til at det ikke skal være så store grupper, er for å gi alle elevene mulighet for diskusjon og samtale. Ved at alle gruppene sier noen ord til slutt, får vi kanskje forskjellige meninger og synspunkt fra hver enkelt – kan med dette diskutere sammen hele klassen.

7. **Evaluerings**¹⁰⁵: jeg vil legge vekt på evaluere elevenes oppfatning av tema - hva har elevene lært?

Kommentar: Ved slutten av timen, når alle gruppene og til slutt hele klassen diskuterer temaet, vil jeg evaluere hvorvidt elevene har oppfattet temaet og hva de har lært i løpet av denne timen – hva de har lært vil jeg spørre dem avslutningsvis før opplegget er ferdig.

Avslutning

Jeg har i det foregående forsøkt å besvare problemstillingene når det gjelder overgrepssproblematikken i tilknytning til ungdommers bruk av chat, og med dette utarbeidet et undervisningsopplegg forankret i didaktisk relasjonstenkning. Jeg tror det er viktig å øke elevenes chattekompetanse, da denne tjenesten ser ut til å være svært utbredt blant ungdommer. Slik som med mange andre ting, fører også chatting med seg ulemper. At seksualforbrytere kan opprette kontakt med mindreårige og få mulighet til å møte disse, vil jeg si er medaljens bakside. Som regel er ikke alle klar over at det er så enkelt å lyve om identitet på chattekanaler, og det er nettopp dette jeg har forsøkt å bygge besvarelsen min på. Det finnes også positive sider ved chatting, som for eksempel at barn og unge bruker språket flittig – lærer seg og skriver på datamaskin. Ulempen her, kan derimot være det såkalte ”chattespråket”, der man kutter ned på ordstavelserne (for eksempel *d* i stedet for *det*) for å spare tid, som etter hvert kan resultere i å ødelegge skriftspråket. Det er imidlertid ikke alle som benytter seg av dette.

Jeg har valgt å sette 8 klasse som målgruppe i mitt undervisningsopplegg. Grunnen til dette er fordi jeg regner med at det i nettopp denne aldersgruppen, begynner å bli interessant med det motsatte kjønn. Chatting er et redskap som kan brukes til å bli kjent med det motsatte kjønn, og mange benytter seg av dette. Siden det er en del risikoer ved å skaffe seg chattevenner, vil jeg derfor gi en innføring om dette til denne aldersgruppa. Det er kun ved å gjøre de unge bevisste på de ulike farene som truer på internett, som kan få dem til å bruke forhåndsregler ved bruken – igjen kan dette redusere antall straffesaker, der mindreårige blir seksuelt misbrukt fordi de valgte å treffe chattevennen de trodde de kjente så godt.

---

¹⁰⁵ Ibid.

Litteraturliste

- Hassel Bergerud, Christine, ”Chattevenner er ikke som andre venner”, Rapport, Redd Barna (2004)
- Statistisk sentralbyrå, ”informasjonssamfunnet”, online, internett (<http://www.ssb.no/ikt/>) 12.03.06
- Canal Digital, ”hva er en router?”, online, internett, (http://www.canaldigital.no/templates/FAQArticle_7201.aspx) 20.05.06
- Infodesign, ”tilknytning til internett”, online, internett, (<http://www.infodesign.no/artikler/tilknytning230401.htm>) 21.05.06
- Canal Digital, ”hva er et nettverkskort?”, online, internett, (http://search.canaldigital.com/search/searchcs_5853.aspx?SearchQuery=hva%20er%20nettverkskort) 20.05.06
- Ringnett, ”Internet Relay Chat (IRC)”, online, internett, (<http://www.ringnett.no/hjelp/viskategori.asp?kat=20>) 20.05.06
- Microsoft, ”Råd for tryggere chatting”, online, internett, (<http://www.microsoft.com/norge/athome/security/online/chatsafety.mspix>) 23.05.06
- Gjerstad, ”Hvordan kommunisere på internett?”, online, internett (<http://www.gjerstad.org/tips/hvordan-kommunisere.htm>) 20.05.05
- Nettvett, ”Mer informasjon om ulike typer chatting”, online, internett, (http://www.nettvett.no/portal/page?_pageid=122,53827&_dad=portal&_schema=PORTAL) 20.05.06
- Wikipedia, ”IRC”, online, internett, (<http://no.wikipedia.org/wiki/IRC>) 20.05.06
- ”didaktikk”, online, internett, (<http://www.abm-utvikling.no/publisert/Skrifter/skrift109/gruppe2/GRUPPE2-04.htm>) 22.05.06

*IT 103 IKT i samfunn og arbeidsliv,
IKT og læring I*

Arbeidskrav 1b

Av: Linda Eirin Lynum

Høgskolen i Nesna
Våren 2006

Innhold

Innledning	II
Chatting	III
Hva foreldre tror og hva barn gjør	V
Farer ved chatting – negative konsekvenser	VII
Utsatte grupper	IX
Forebygging	XI
Internettopplæring i skolen	XIII
Undervisningsopplegg	XV
Konklusjon	XXII
Vedlegg 1	XXIV
Vedlegg 2	XXV
Vedlegg 3	XXVII

Innledning

Jeg skal i denne oppgaven se på utfordringer knyttet til barn og unges chatting på internett. Jeg vil beskrive hva chatting er og hvordan det blir brukt blant unge. Gjennom å presentere funn fra flere undersøkelser vil jeg forsøke å beskrive fenomenet chatting. I den senere tid har det vært flere episoder hvor barn og unge har blitt utsatt for overgrep av personer de har møtt etter å ha chattet med vedkommende på internett. Dette representerer en av de verste konsekvensene ved barn og unges chatting.

Min problemstilling i denne oppgaven er:

Hva kan jeg som lærer gjøre for å bevisstgjøre barn og unge i forhold til konsekvenser og farer ved uforsvarlig chatting?

Jeg vil skissere undervisningsopplegg hvor elevene vil få mulighet til å utvikle sin kritiske sans i forhold til chatting spesielt. Jeg finner det hensiktsmessig å fundere undervisningsopplegget i et sosiokulturelt perspektiv og vil redegjøre for dette senere i oppgaven. Formålet med denne oppgaven er å lage et undervisningsopplegg som kan bidra til at barn og unge får utvikle sin chattekompetanse. Chattekompetanse refererer til å inneha bred kunnskap om-, konkrete ferdigheter knyttet til- og en bevisst kritisk holdning til chatteproblematikk.¹⁰⁶ Som jeg vil vise senere i oppgaven er det mange unge som har mye kunnskap om og gode tekniske ferdigheter når det gjelder å bruke chatteprogram, men de mangler en kritisk holdning til chatting.

---

¹⁰⁶ Redd barna rapport : Chattevenner er ikke som andre venner, kan lastes ned her:
http://www.reddbarna.no/default.asp?MARK_SEARCH=YES&SEARCH_ID=s1&V_ITEM_ID=3640

Chatting

I undersøkelsen Nettsvermere gjennomført i 2001 og 2002 av T.L. Bjørnstad og T. Ellingsen for Statens Filmtilsyn viser det seg at chatting sammen med e-post bruk er den internettjenesten som flest barn/unge uansett alder, kjønn og IKT kompetanse benytter seg av.¹⁰⁷

Chatting blir definert som:

”a synchronous exchange of remarks over a computer network”¹⁰⁸

Chatting er lynmeldinger som man skriver på datamaskin til en annen/andre på andre datamaskiner i et nettverk, for eksempel over Internett. Man har altså en samtale over internett. Det finnes utallige nettstedet som tilbyr forskjellige chattekanaler av forskjellig art. Det finnes ulike typer chat eller chattekanaler, for eksempel åpne chatterom som profileres med forskjellige tema. Det kan være ”kriterier” oppgitt i linken til chatterommet. Det finnes chatterom for barn på barnesider, for forskjellige aldersgrupper, forskjellige interesser, spill og hobbyer. Noen chattesider krever at man oppretter en brukerprofil for å kunne logge seg på. Det vil si at man må oppgi opplysninger for å få tilgang til chatten. Opplysningene det spørres etter kan være navn, alder, kjønn, interesser, bosted. Informasjonen man bes oppgi er ofte relatert til hvilken type chatteprogram det er snakk om, opplysningene er ofte knyttet til temaene for chatterommene. Siden ingen kan sjekke om opplysningene man gir er korrekte kan man skape seg en annen identitet. Det er også mer avgrensede former for chatting, for eksempel Windows Messenger ofte kalt MSN. Dette brukes gjerne av folk som snakker med venner og kjente, fordi man selv må legge til kontakter, det vil si vedkommendes e-post adresse. I MSN kan man kun snakke med kontakter som man har akseptert. Programvaren MSN er designet slik at man kun kan kommunisere med kontakter man har på sin kontaktliste. Man har en liste over kontakter og man kan ikke snakke med noen som ikke står på denne listen. Hvis man finner ut at man ikke vil ha en allerede eksisterende kontakt på sin kontaktliste kan man slette den. Man kan nekte kontakter tilgang ved å markere kontakten og trykke en ”ban”-knapp, - en knapp for å forby vedkommende adresse på sin MNS-konto. Man er ikke i et åpent chatterom når man benytter MSN men har egne private rom eller vindu hvor man snakker med noen fra kontaktlista si. Andre typer chatteprogram består av felles åpne rom og vinduer hvor alle kan se hva du skriver hvis du ikke ber om et privat rom. Det

---

¹⁰⁷ <http://saft.medieraadet.dk/upload/nettsvermere.pdf>, dato: 23.02.06

¹⁰⁸ <http://www.thefreedictionary.com/chat>, dato 24.02.06

kan foregå et stort antall samtaler i samme rommet og det kan virke veldig uoversiktlig. I MSN har man ett vindu for hver samtale man fører. Ved MSN kan kun de som har deg på sin kontaktliste se om du er pålogget. For å se om noen er pålogget må du ha vedkommendes e-post adresse, det vil si ha dem på din kontaktliste.

Ved chatting i åpne rom bruker man gjerne et alias eller kallenavn/nick. Et nick er det man velger å kalle seg i chatterrommet. I chatterom finnes det en liste hvor alle som er i chatterrommet blir oppgitt. Det du kaller deg, dvs. nicket kommer på denne lista når du er pålogget. Chattekanalene kan ha restriksjoner på hva du kan kalle deg. Det kan være forbud mot å ha et nick som oppfattes som rasistisk, injurierende eller spiller på sex. Det er anbefalt å ha et kallenavn eller nick som ikke lar andre finne ut din egentlige identitet. Noen av chatterommene kan være overvåket av en administrator/chatvert som har mulighet til å kaste ut uønskede chattere av kanalen. Det kan skje dersom noen chattere bryter reglene for chatterrommet. Ulike chatterom har forskjellige regler. Noen regler kan være forbud mot å rope (skrive med store bokstaver), å komme med rasistiske, diskriminerende eller seksuelle bemerkninger og å tilby salg av seksuelle eller andre tjenester.

De fleste chatterom gir brukerne mulighet for å gå i et privat rom. Det vil si at man får et eget ”vindu” hvor man kan chatte med noen man har invitert dit eller blitt invitert til. Man kan da chatte uten at administrator eller noen andre enn den inviterte kan se det. Dette blir ganske likt en telefonsamtale, fordi ingen andre har innsyn i det som kommuniseres. Forskjellen er at kommunikasjonsformen er skriftlig og man vet ikke hvem man snakker med.

På chattekanalene har det etablert seg et eget språk eller en egen sjargong. Det brukes mye engelske uttrykk og forkortelser for å kunne kommunisere raskt og si mye med få tegn.

Kommunikasjonen bærer preg av et muntlig språk. Grammatikk og ortografi er sekundært i forhold til å få fram et budskap. Noen eksempler på forkortelser:

ASAP : as soon as possible : så fort som mulig.

BBL : be back later : kommer tilbake senere

BBS : be back soon : kommer tilbake snart

CU : see you : vi sees¹⁰⁹

Tingstad fant i sin undersøkelse at på kanalene hvor det er flest unge er språket røft og seksuelt preget. Flere unge oppgir at de snakker på en måte de aldri ville ha gjort i det

---

¹⁰⁹ http://www.reddbarna.no/docs_tmp/DOCS-9863-v1-Chatting__Et_informasjonshefte_for_deg_som_husker_Pomel_og_Pilt__2__opplag.PDF

virkelige liv.¹¹⁰ Chatting på internett gjennom åpne pratekanaler er for mange et medium for å utforske sider ved seg selv og prøve ut forskjellige identiteter. Spesielt i ungdomsskole alder er venneflokkens aksept viktig for en ungdoms identitet. Det er derfor ikke så attraktivt å skille seg så voldsomt ut eller bryte med de gjengse holdningene i gjengen. Gjennom å være anonym på nettet kan man si ting man ellers aldri ville gjort i det virkelige liv. Man har på nett et helt annet spillerom for å være en helt annen person og utforske forskjellige sider ved seg selv samtidig som man er anonym. Vebjørng Tingstad fant i sin dr. grad avhandling om chatting i to norske chatterom at chattingen ikke nødvendigvis er innholdsløs og uten mening:

- Chatting er en møteplass hvor unge utforsker seg selv ved å delta i kommunikasjon med andre. Det er et verktøy i selvrealiseringsprosessen, hevder Tingstad, som også tror chatting handler om å gå over fra å være barn til voksen.¹¹¹

Som Tingstad oppgir kan chatting ses som en del av barns identitetsarbeid. I tidlig ungdomsalder begynner man å bli opptatt av hvem man er, man starter prosessen med å skape seg en identitet og finne ut hvem man er. En naturlig del av dette er testing av grenser. Man kan se den til dels røffe sjargongen i chatting som en del av denne uttestingen. Det er imidlertid viktig at barn og unge ikke utsetter seg for fare og ubehageligheter i denne prosessen.

Hva foreldre tror og hva barn gjør

Undersøkelsen "SAFT/MMI Univero Foreldreundersøkelse om trygg bruk av Internett 2006" avdekker at foreldre ikke har så god oversikt over barnas internettbruk som de tror selv. Det er fem ganger så mange barn som møter chattevenner i virkeligheten enn det foreldrene tror. Barn er mindre forsiktig med å gi ut personlig informasjon enn det foreldrene ville tillatt. Barna har dobbelt så mange e-post kontoer som foreldrene antar.¹¹² Årsakene til denne forskjellen i hva foreldre tror og hva barna faktisk gjør skyldes nok at internett og især chatting ofte blir oppfattet som en voksenfri sone. De voksne har ikke samme autoritet på dette området som ellers i barn og unges hverdag. Dette viser i stor grad hvor viktig det er at foreldre kommer på banen og går i dialog med barna. Man ser også en stor forskjell i foreldrenes oppfatning av hvor mye de "overvåker" barna og hvor mye oppsyn barna opplever at foreldrene har. Noe kan skyldes at barna er på internett på andre steder enn hjemme og at de er på internett når de er alene hjemme. Å være på nett og chatte uten foreldrenes tilsyn eller

---

¹¹⁰ <http://www.forskning.no/Artikler/2003/februar/1046179848.34>, dato: 24.02.06

¹¹¹ <http://www.forskning.no/Artikler/2003/februar/1046179848.34>, dato: 24.02.06

¹¹² <http://www.saftonline.no/vedlegg/735/Pressemelding%20barnetall%20-%20Faktabokser.pdf>, dato: 24.02.06

kontroll muliggjør eksperimentering gjennom samtalene man har. Det er også spennende å bli kjent med nye mennesker, slik man kan gjennom chatting.

Nå er det ikke noe mål i seg selv at foreldre skal ha den totale kontroll over sine barns internettbruk, men de må være tilstede og bygge oppunder sunne, kritiske og trygge holdninger som medvirker til at barna ikke tar unødige sjanser på nettet. I den sammenheng vil jeg spesielt stille spørsmål ved foreldrenes økende aksept for at barn legger ut personlig informasjon som post adresse, e-post adresse og hele navnet sitt på internett. Slik informasjon kan lett misbrukes og kan få uante konsekvenser. En god del foreldre synes det er greit at barn legger ut bilde av seg selv på nettet begrunn påstanden. Det man bør tenke over før man tillater dette eller stiller seg generelt positiv til dette er at rent hypotetisk kan bildene bli liggende på nett for evig og alltid. De kan lastes ned av alle som har tilgang til internett og bli misbrukt i sammenhenger de aldri var tiltenkt når de ble lagt ut. Som jeg vil komme tilbake til senere i oppgaven under forebyggingsarbeid må nok en del foreldre revurdere sin oppfatning av hva som er trygt og ikke på internett. Som lærer har jeg mulighet til å presentere for foreldrene et mer helhetlig bilde av hva barna deres gjør på internett og hvilke farer de utsetter seg for gjennom chatting. Det vil være nyttig om flere foreldre viste interesse for chatting som fenomen og brukte tid sammen med sine barn på en chattekanal. Dette vil jeg muliggjøre gjennom involvering av foreldre i elevenes hjemmearbeid. Kommer tilbake til dette senere i oppgaven.

Foreldre mener i større grad at de snakker med barna om internettbruk enn det barna oppgir.¹¹³ Dette tyder på en kommunikasjonssvikt eller at foreldrene muligens er for vage og generelle. Foreldre tror kanskje barn/unge tar de forholdsreglene som er nødvendige når de chatter fordi de har stor kompetanse på bruken av internett. Barn/unge blir oppfattet som kunnskapsrike i forhold til IKT fordi de kan mer om data enn foreldrene. Foreldrene tror dermed at noen formaninger om å ikke søke etter porno og være forsiktig pga virus gjør at barna ikke opptrer uforsvarlige på chat. Teknisk kompetanse blir forvekslet med generell kildekritikk og evnen til å se konsekvenser. Dette henger ikke sammen. All forskning viser at selv erfarne chattere gjør mange feilvurderinger fordi de tror de kan avsløre hvem som skjuler seg bak et nick. Dette viser at mange unge chattere trenger å få utviklet sin chattekompetanse. Foreldrene må være klare og tydelige på hva som er bra og hva som er uakseptabelt. Det gjelder både hvordan man oppfører seg overfor andre og hva man skal akseptere fra andre. Det er også viktig at barna får veiledning i hvordan de skal reagere hvis de kommer ut for

---

¹¹³ <http://www.saftonline.no/vedlegg/735/Pressemelding%20barnetall%20-%20Faktabokser.pdf>, dato: 27.02.06

ubehagelige situasjoner i et chatterom, mottar ubehagelige meldinger eller blir utsatt for trakassering. Det er veldig viktig at barn og unge kan fortelle foreldrene om negative opplevelser på nettet. En forutsetning for å ha en åpen tone mellom foreldre og barn når det gjelder negative chatteopplevelser er at foreldrene selv har en god kompetanse på internett og chatting. En dialog hvor den ene parten ikke vet og skjønner hva det er snakk om kan resultere i mer frustrasjon enn hjelp. Barn trenger å få vite at selv om de muligens har oppført seg uforsiktig så har ingen rett til å oppføre seg dårlig mot dem. Av barn og unge i forskjellige undersøkelser jeg har gjennomgått oppgir mange at det er tabubelagt å snakke om negative opplevelser forbundet med internett og spesielt chatting. Det er få som ville fortalt det til foreldrene hvis de ble utsatt for trakassering eller mottok støtende mailer eller bilder i slike. Mange som har opplevd noe negativt av en slik karakter har følt at de i hvert fall delvis er selv skyldige i denne opplevelsen fordi de har brutt chattereglene og gitt ut personlig e-post eller mobilnummer. Man må gi unge mulighet til å bygge opp kompetansen på chat slik at de ikke tar unødvendige sjanser, da vil det sannsynligvis være lettere å ta opp negative opplevelser hvis man ikke selv er skyld i situasjonene.

Farer ved chatting – negative konsekvenser

Chatting kan være positivt for unge med behov for å anonymt utforske sider ved seg selv. Det er muligheter for å bli kjent med mennesker over hele verden og man kan finne meningsfeller og diskutere med dem man er uenige med.

Det er imidlertid også negative sider ved chatting. Barn og unge kan bli utsatt for eller selv utøve trusler og lovbrudd. Det finnes flere eksempler på unge som har blitt utsatt for mobbekampanjer via internett.¹¹⁴ Hvis man gir bort e-post adresse kan man motta bilder man opplever som støtende, man kan få e-post og sms med trakasserende innhold. Personvernet til barn og unge kommer i fare dersom de oppgir personlig informasjon som navn, bosted, e-post adresser og mobiltelefonnummer. Ved å oppgi slik informasjon risikerer man at noen kan bruke denne informasjonen til for eksempel identitetstyveri. Man kan bli utsatt for spam, eller reklame via e-post, noe som igjen øker faren for virus.

Når man chatter på internett kan man ikke sjekke om opplysningene man får er riktige. En chattevenn kan i virkeligheten være hvem som helst. Erfarne chattere oppgir at de er fullstendig klare over dette. Dette er også noe av det som gjør chatting så spennende og forlokkende, nemlig det at man kan utgi seg for å være en annen. Problemet er at mange ungdommer som har stor kompetanse på chatting, tror de kan avsløre om en chattevenn er

---

¹¹⁴ <http://dt.no/apps/pbcs.dll/article?AID=/20060227/NYHET/102270385/-1/RSS>

troverdig eller ikke. Ungdommene i undersøkelsen oppga at de kunne se om andre chattere var unge eller voksne på grunnlag av språket de brukte. De synes å tro at voksne ikke behersker sjargongen i chattekanalene og at de som gjør det er unge på deres egen alder. Dette ser jeg som et tydelig tegn på manglende chattekompetanse. I Dagbladets Magasinet utgave 10. mai 2005 var det en artikkel om menn som bruker chattekanaler for å komme i kontakt med barn og unge med det formål å ha sex med dem. To chatteverter fra chat.no sier i artikkelen de har sett en kraftig økning av voksne som forsøker å kontakte unge på deres nettsted etter store medieoppslag om at politiet kan spore opp folk som forsøker å laste ned barneporno fra nettet.¹¹⁵ Det tyder på at chattekanaler brukes for å få kontakt med mindreårige i stedet for å laste ned barneporno. Dette representerer en av de største farene ved chatting. Det at barn og unge lures til å møte folk de har chattet med og i verste fall bli utsatt for seksuelle overgrep. MMI gjennomførte en undersøkelse om barn og unges chattevaner hvor det kom fram at 64 % av norske barn og unge har chattet. 17 % av disse har møtt noen de har chattet med på nettet først.¹¹⁶

Mange barn har opplevd at en chattevenn som virket troverdig og hyggelig har forandret karakter og sendt dem bilder med seksuelt innhold, noe som kan være svært ubehagelig for barn. Mange av dem har lært seg utpekulerte og beregnende metoder for å oppnå det de vil, altså kontakt. De tilbringer kanskje mye tid på chattekanalene og har lært seg språket. Som tidligere nevnt kan språket på chattekanalene være ganske vulgært og mange får slibrige og kroppsfikserte kommentarer. Det føles sikkert mer behagelig å chatte med noen som ikke kommer med slibrige meldinger og på denne måten vekker ”snille” kommentarer og meldinger interessen hos unge i chatterommene. Når disse tar kontakt er de hyggelige og morsomme og kommer ikke med stygge og ekle meldinger. De kan holde kontakten med barn over en tidsperiode for å vinne barnets tillit og etter en god stund, når barnet føler at det kjenner vedkommende kan den voksne begynne å gjøre tilnærminger via private chatterom, sms eller e-post. Denne typen aktivitet omtales i Storbritannia som ”Grooming” og er forbudt ved lov i Storbritannia.¹¹⁷

Faren ved grooming er at barns manglende kritiske sans og følelsen av at de kjenner noen de har hatt kontakt over en lengre tidsperiode får dem til å utsette seg for fare ved å møte vedkommende. Siden chattevennen virker så hyggelig føler de at de kan stole på at det er trygt

---

¹¹⁵ <http://www.dagbladet.no/magasinet/2005/05/09/431258.html>

¹¹⁶ http://www.saftonline.no/tema_norge/1561/, dato 23.02.06

¹¹⁷ http://www.reddbarna.no/default.asp?MARK_SEARCH=YES&SEARCH_ID=s1&V_ITEM_ID=3640, dato 26.02.06

å gå med på å møte vedkommende. Men siden det er en de har møtt på nett så forteller de ikke dette til foreldre. Barn som møter disse menneskene står i fare for å bli offer for overgrep. Det synes å være en inkonsekvens mellom praksis og teori når det gjelder kjennskap og bruk av forholdsreglene ved chatting. De som chatter har hørt om hvor viktig det er å være anonym, men mange gir likevel ut mobilnummeret sitt. Mange unge tror også at det stort sett er jenter som er i faresonen for overgrep.¹¹⁸ Dette er en utbredt holding som må forandres. Det viser seg i opplysninger fra 1997 at det største pedofile nettverket på nettet pr 1997 var "Man/BoyLove"¹¹⁹. Som tittelen sier dreier det seg om pedofile menn som er interessert i gutter. Dette skulle vel avkrefte myten om at jenter må være mer forsiktige på nettet enn gutter. Men det gjenstår mye holdningsarbeid for å få gjort barn og unge oppmerksomme på at alle er like utsatte hvis de ikke tar sine forholdsregler. Disse funnene tyder på at unges chattekompetanse er mangelfull. De har teknisk kompetanse men mangler kritisk holdning. Dette understreker behovet for implementering av chatting i skolens opplæring innenfor IKT.

Utsatte grupper

I NOVA rapporten Ungdoms digitale hverdag¹²⁰ er det noen grupper som skiller seg ut når det gjelder å praktisere internettbruk i faresonen. Tabellen nedenfor hentet fra Ungdoms digitale hverdag viser at gutter på ungdomsskolen som har møtt noen etter å ha snakket dem på nettet har mer utagerende atferd som rus, skulking i tillegg til depressive tanker.

---

¹¹⁸ http://www.reddbarna.no/docs_tmp/DOCS-9860-v1-Alle_juger_p%C3%A5_nettet_-_og_alle_vet_det_3_opplag.PDF dato 26.02.06

¹¹⁹ <http://www.prevent-abuse-now.com/pedoweb.htm>, dato 26.02.06

¹²⁰ http://www.nova.no/asset/93/2/93_2.pdf, dato 24.02.06

Tabell 7-3 Kjennetegn ved ungdom som har møtt personer etter nettreff, sammenlignet med de som ikke har gjort dette. Kjønn- og aldersforskjeller. Prosent (unntatt deppressivitet).

Nettmøte?	Ungdomsskolen				Videregående skole			
	Gutter		Jenter		Gutter		Jenter	
	JA	NEI	JA	NEI	JA	NEI	JA	NEI
Skulket skolen siste året	50	26 ***	42	31	73	51 *	80	53 ***
Borte hel natt	47	17 ***	32	18	43	32	55	25 **
Drikker ukentlig	16	6 ***	10	7 *	34	25	41	20 **
Brukt hasj	20	8 **	12	7	37	23 *	26	19
Politikontakt	27	12 *	9	4	27	20	14	7
Foreldretilsyn	55	83 ***	67	80 **	77	76	72	82
Krangler ofte med foreldrene	34	15 **	32	22 *	17	11	27	18
Mye plaget med selvmordstanker	17	5 ***	11	7	5	4	12	3 *
Depressivitet	1.9	1.5 ***	2.0	1.9	1.8	1.7	2.3	2.1 *

*=p<.05, **=p<.01, ***=p<.001.

Denne gruppen er også mer i kontakt med barnevernet, har mindre foreldretilsyn, krangler mer med foreldrene og skulker skolen i større grad enn de som ikke har møtt noen fra nettet. I all hovedsak fungerer relasjoner over nettet som et supplement til forhold man har i det virkelige liv. Men hos utsatte grupper finner man at relasjoner over nettet kan være et substitutt for manglende relasjoner i det virkelige liv.¹²¹ Dette er ofte unge som er svært sårbare i nettsammenheng fordi de satt på spissen kanskje har udekkede sosiale og emosjonelle behov i sitt daglige liv. Det kan være familie relasjoner som ikke fungerer eller de føler seg isolerte og har ikke mange venner. Når de møter noen på nettet som virker som de bryr seg om dem får de fort tillit til disse. Denne gruppen er derfor spesielt sårbar fordi de får dekket et behov gjennom kontakten på nett. Disse unge er sannsynligvis mer mottakelig for forslag om å møtes enn den generelle ungdomsgruppen. På grunn av et behov for sosial og emosjonell støtte vil de sannsynligvis opptre mindre kritisk i chattekanaler enn den generelle ungdomsgruppen. Siden det ofte er unge med dårlig forhold til både foreldre og skole vil de heller ikke ha tatt til etterretning råd og veiledning fra disse om hva som er sunt chattevett. Derfor er disse unge lette bytter for potensielle overgripere som opererer i chatterom. Man ser at unge med ”utagerende” livsførsel i større grad møter folk de har chattet med på nettet. Utfordringen blir å gjøre det mulig for denne gruppa å utvikle sin chattekompetanse. I møte

¹²¹ <http://www.ungdomsforskning.no/Download/1-2004/02%20Brandtzeg%20Ungdoms%201-2004.pdf>, dato 25.02.06

med disse elevene er det veldig viktig at lærerne har bred kompetanse og kan framstå som noen elevene vil høre på. Chatting som finner sted i denne gruppa barn og unge skiller seg fra den generelle ungdomsgruppa på den måten at chatting i større grad tjener en funksjon. Mange får dekt behovet for kontakt, nærhet og støtte gjennom chatting. Flere unge som møter folk fra nettet og blir utsatt for overgrep møter overgriper flere ganger. Dette ser jeg som et tegn på at behovet for voksenkontakt er så sterkt at de er villige til å utsette seg for farer for å få dekt dette behovet.¹²² Jeg ser chatting som et symptom hvor utilfredsstilte sosiale og emosjonelle behov er årsak. Der dette er tilfelle tror jeg at hvis man får hindret unge å møte chattevenner vil disse unge søke å få tilfredstilt sine behov på andre måter som er vanskelig å forutsi på forhånd. Dette er en problemstilling man som lærer må være oppmerksom på og søke å være tilgjengelig for disse unge og møte dem der de er uten å ha en formanende holdning overfor dem.

Forebygging

Forebyggende arbeid blant barn og unge når det gjelder chatting og internettbruk må ha som mål å gi barna mulighet til å utvikle en god chattekompetanse.

”Chattekompetanse vil si å inneha bred kunnskap om chatting, konkrete ferdigheter til å bruke sin kunnskap aktivt på chattekanaler samt en kritisk og bevisst holdning til chatteproblematikk.”¹²³

Det må altså legges vekt på opplæring slik at barn får gode kunnskaper og ferdigheter i internettbruk. Gjennom dette legger man et godt grunnlag for at barna skal utvikle fornuftige og sunne holdninger til internett. Holdninger er noe som bygges opp over lang tid. Det er derfor viktig at holdnings- og bevisstgjøringsarbeid begynner ganske tidlig og ikke bare i skille mellom mellomtrinn og ungdomskole der de fleste begynner å chatte på internett. Man kan ikke passe på barns bruk av internett til enhver tid, dette ville uansett frata barnet ansvaret for hvordan det bruker internett. Målet med opplæringen må være å gjøre barna til ansvarlige og kritiske internettbrukere uansett hva slags tjenester de bruker.

I Barneundersøkelsen som SAFT gjennomførte¹²⁴ viser det seg at mange barn og unge er lite kritisk til informasjon hentet fra internett. Dette kan være en pekepinn på hvor viktig det er å bevisstgjøre barn fra de er små slik at de utvikler en kritisk sans i forhold til hva de finner på

---

¹²² http://www.reddbarna.com/docs_tmp/DOCS-17381-v1-Barn_som_møter_overgriper_på_netttet_-_ferdig_rapport.PDF

¹²³ Chattevenner er ikke som andre venner: Christine Hassel Bergerud; Redd Barna rapport november 2004, ISBN 82-7481-111-9 Kan lastes ned:

http://www.reddbarna.no/default.asp?MARK_SEARCH=YES&SEARCH_ID=s1&V_ITEM_ID=3640

¹²⁴ <http://saft.medieraadet.dk/upload/pressekonference220503.pdf>, dato 24.02.06

nett. Barn oppfatter kanskje internett som en enorm kilde til kunnskap, og ser ikke like lett om informasjonen er hentet fra en pålitelig kilde eller ikke. Kildekritikk må vektlegges i opplæringen fra første møte med internett. Det vil være naturlig å integrere dette i lek og arbeid med internett. Hvis elevene tidlig bygger opp en kritisk sans så vil forutsetningen for at de kan vurdere situasjoner og sette grenser for hva de vil være med på være til stede i sterkere grad.

Samarbeid mellom skole og hjem er viktig. Det er essensielt at barn og unge som er lett påvirkelige møter de samme reglene på skolen og i hjemmet når det gjelder hva som er sunn internettbruk. Når det gjelder chatting har flere undersøkelser vist at barn og unge chatter ofte på maskiner som ikke er plassert i fellesrom, når de er alene hjemme eller på maskiner utenfor hjemmet som foreldrene ikke har tilgang til. Det er altså grunn til å tro at chatting i faresonen ikke forekommer i skolesammenheng men på fritiden. Dette understreker at det er viktig med et godt samarbeid mellom skole og foreldre. Siden undervisning rundt temaet chatting dreier seg om en aktivitet som delvis dreier seg om holdningsendring –det vil si en ikke målbar størrelse i tillegg til at aktiviteten chatting i stor grad finner sted utenfor skolen nemlig i hjemmet, er det viktig å ha en god dialog og samarbeid med hjemmet.

Når den nye læreplanen trer i kraft høsten 2006 kommer mye av opplæringen til å inneholde bruk av IKT. Det vil være fornuftig å informere foreldrene om arbeid knyttet til IKT. Mange foreldre med liten IKT kompetanse vil kanskje dra nytte av dette.

Når det gjelder organisering av forebyggingsarbeid må man bruke forskjellige virkemiddel for å fenge interessen til de forskjellige gruppene. Som tidligere nevnt viser undersøkelser at foreldre tror de har oversikt over barns bruk av internett og chattevaner, men realiteten er en helt annen. Man kan spille på dette og komme med noen ”skremselshistorier” for å få foreldrene til å innse at de må engasjere seg i mye større grad. Her kan det hva foreldre tror og hva barn gjør, og farer ved chatting være naturlig tema. Poenget må være å gi foreldrene tips og veiledning. I første rekke må dialogen framheves, foreldrene må oppfordres til å ha en dialog med barna om internettbruk og chatting framfor å ta en kontrollrolle. Og ta seg tid til å lære internett med barna. På denne måten kan kanskje kløfta mellom hva foreldre tror og hva barn gjør minskes og dermed også faren ved chatting. I denne sammenheng er det naturlig å komme inn på betydningen av personvern og chatteregler. Om mulig kan hjem og skole utarbeide felles internett- og chatteregler.

En måte er å ha informasjon om bruk av IKT på foreldremøter, ha en dialog med foreldrene om bruk av IKT i opplæringa generelt, arrangere IKT verksted og prosjekt hvor foreldrene kan være med. Målet med å dra med foreldrene er å medvirke til økt bevissthet om at internett

er en stor del av barns hverdag i økende grad etter hvert som de blir eldre samt at foreldrene i større grad blir ressurspersoner. Hvis foreldrene engasjerer seg fra barna er små og bruker internett sammen med dem vil de få en større kjennskap til den delen av barnas hverdag. Man må få bukt med holdninger og oppfatninger om at internett er en voksenfri sone. Man må gjøre kjent ressurser som Redd Barna og SAFT sine nettsider for foreldrene slik at de kan tilegne seg kunnskap og fakta på egen hånd.

Som lærere kan vi ikke bare holde et foreldremøte og ha kurs og så lene oss tilbake og si at nå har vi gjort vår del av jobben. I dag er det vanlig at foreldre holdes orientert om hva elevene holder på med på skolen gjennom arbeidsplaner og vurderingsskjema. Hvis elevene holder på med internettbruk på skolen kan de ha arbeidsoppgaver hjemme som foreldrene må delta i. På denne måten blir foreldrene naturlig integrert i opplæringa. På denne måten holdes foreldrene informert og de lærer kanskje selv noe i prosessen.

Noe som er viktig å påpeke er at selv om foreldre ikke helt skjønner og ikke vet hva barna deres bedriver på internett, og dermed blir sett på som uvitende av barna så har foreldrene en annen viktig kompetanse. Erfaring i å forholde seg til media, hva som er sant og ikke. Voksne har livserfaring og vet hva som er akseptabelt og ikke, de kan forutse konsekvenser og har en grense og en oppfatning av hva som er fornuftig å gjøre og hva som kan være farlig eller ulovlig. Det å bruke internett er egentlig sammenlignbart med å ferdes ellers i samfunnet. Det kan sammenlignes med å åpne postkassen og skille reklame og postordre fra brev fra skolen. Foreldrene bør også være sammen med barna når de chatter, få barna til å vise dem hvordan det fungerer slik at de får et innblikk i hva barna deres gjør.

Internettopplæring i skolen

I følge SAFT-undersøkelsen er det bare 7 % elevene som jevnlig har hatt noe om bruk av internett i undervisninga.¹²⁵ IKT er integrert i flere fag i L97 og den kommende læreplanen Kunnskapsløftet. Det kan virke som kun et fåtall av lærerne er kompetente til å følge opp målene. I ”Slik vi ser det” Matberg og Godejord (red) 2005” kommenterer IKT-studenter IKT-kompetansen etter endt utdanning. Her kommer det fram at mange ikke føler seg kompetente til å oppfylle målene om digital kompetanse etter endt lærerutdanning. Når ikke lærerstudenter som er forholdsvis unge ikke føler seg kompetente kan man bare se for hva de stadig aldrende lærerstabene rundt om på skolene er kompetente til.

---

¹²⁵ <http://saft.medieraadet.dk/upload/pressekonferanse220503.pdf>, dato 24.02.06

I følge Nettsvermere er opplæring i internetbruk veldig avhengig av den enkelte skole og den enkelte lærer. Det de hadde hatt om i undervisningen dreide seg om grunnleggende ferdigheter som å søke, skru på internett.

Vi lærte en del om Internett på barneskolen. Vi hadde sånt Internettkurs siden læreren vår var sånn spesial datanerd... Så hadde vi sånn Internettgreie, der vi lærte en del sånn på word og sånn da. Vi lærte en del der.

GUTT 12 ÅR SKOLE B

Internett blir regnet som en del av ungdomskulturen og lærerne har ikke så stor tiltro blant elevene og blir i liten grad sett på som ressurspersoner, kanskje med god grunn. Så et av de første områdene det bør tas tak i er informasjon og kursing av lærere. Dette for at vi skal framstå som ressurspersoner for elevene, noen som de har tiltro til og velger å høre på.

Det er viktig at holdnings- og bevisstgjøringsarbeid begynner ganske tidlig og ikke bare i skille mellom mellomtrinn, ungdomskole der de fleste begynner å chatte på internett.

Holdninger er noe som bygges opp over lang tid. Hvis elevene tidlig bygger opp en kritisk sans så vil forutsetningen for de kan vurdere situasjoner og sette grenser for hva de vil være med på være til stede i sterkere grad.

I Kunnskapsløftet, den nye læreplanen som trer i kraft fra høsten 2006 er bruk av IKT knyttet til flere fag. Bl.a etter 4. årstrinn skal elevene kunne ” foreta informasjonssøk, skape, lagre og gjenhente tekster ved hjelp av digitale verktøy (...) finne stoff til egne skrive- og arbeidsoppgaver på biblioteket og Internett..”¹²⁶ Dette målet krever at barn allerede på 4. trinn vet hvordan de skal avgjøre hva som er en sikker kilde og ikke. At et slikt mål presenteres på 4. trinn viser at man er nødt å fokusere i stor grad på kildekritikk helt fra starten av.

Kunnskapsløftet har en rekke flere mål for IKT opplæring, men det vil føre for langt å gå inn på alle her.

Sosiokulturell tilnærming

Etter mitt syn vil det være hensiktsmessig å fundere IKT opplæringen i et sosiokulturelt læringssyn. Vygotsky er sentral innenfor dette perspektivet. En grunntanke i Vygotskys teorier er at sosial aktivitet er grunnlaget for intellektuell aktivitet hos individene. Selvstendig tenkning er basert på sosiale erfaringer. Barns mentale utvikling har utgangspunkt i sosiale

---

¹²⁶ Kunnskapsløftet s 41

opplevelser og aktiviteter. Med andre ord det er de sosiale og kulturelle forutsetningene som legger grunnlaget for den mentale utviklingen hos barn. Man kan da si at bevissthet er et samfunnsprodukt. Dette er et syn som representerer en stor vekt på miljøet da det er stimulering utenfra som vekker til live funksjoner hos barnet etter hvert som det modnes. Funksjonene ligger nok latent, men er avhengige av sosial stimulering for å oppnås fullt ut. Språket er det viktigste redskapet barn har for å tilegne seg de kulturelle verdiene, evnene, kunnskapene, ferdighetene. Disse kan ha forskjellig innhold etter hvilket samfunn barnet vokser opp i. Språket fungerer som en vei til alt det kulturen rundt barnet inneholder. Det er derfor det viktigste redskapet i sosialiseringen. Sosialisering er prosessen hvor individet tilegner seg normer, verdier, handlingsmønstre som er i tråd med samfunnet det lever i. Den proksimale utviklingszone betegner området mellom hva barnet kan og får til på egenhånd og hva det får til med hjelp og støtte fra andre. Et barn er først i stand til å utføre en handling sammen med andre før det kan gjøre den alene. Et viktig pedagogisk prinsipp i denne sammenheng er at undervisningen må skje innenfor den proksimale utviklingszone. Det vil si at undervisningen må ligge litt forut for elevens kunnskaps eller ferdighetsnivå, men at det samtidig må være mulig for eleven å nå dette nivået. Det vil si at undervisningen må være i forkant av barnets utvikling for å hjelpe i gang ferdigheter som er i ferd med å modnes. Det er også essensielt at læringskonteksten må være lik den konteksten kunnskapen skal brukes i. I et sosiokulturelt perspektiv fungerer læreren som veileder og mentor. For å fungere som en veileder overfor dagens barn og unge som generelt har et høyt kompetansenivå når det gjelder ny teknologi kreves det høy kompetanse innenfor området. Det viser seg at barn og unge raskt avskriver foreldre og lærere som inkompetente på området. Dette er en utfordring for skolen nemlig å sørge for at lærere er oppdatert og kompetente nok til å integrere IKT i fagene det gis opplæring i.

Undervisningsopplegg

Undervisningsopplegget er utarbeidet for 8.klasse ved Sørvågen skole. Jeg har hatt klassen i et fag i et år. Undervisningsopplegget er et tverrfaglig tema med utgangspunkt i følgende kompetansemål i fagene Samfunnsfag, KRL og Engelsk i Kunnskapsløftet:

Samfunnsfag

”Å kunne bruke digitale verktøy i samfunnsfag innebærer å gjennomføre informasjonssøk, utforske nettsteder, utøve kildekritikk og nettvett og velge ut relevant informasjon om faglige temaer. Digitale ferdigheter betyr også å være orientert om personvern og opphavsrett, og

kunne bruke og følge gjeldende regler og normer for internettbasert kommunikasjon.

Mål etter 10.årstrinn

- gjøre rede for egne rettigheter og konsekvenser forbundet med deltakelse på Internett

KRL

Å kunne bruke digitale verktøy (...) En viktig ferdighet er å kunne benytte digitalt tilgjengelig materiale, som bilder, tekster, musikk og film, på måter som forener kreativitet med kildekritisk bevissthet. (...) Disse mediene gir også muligheter for bred tilgang til materiale om aktuelle etiske problemstillinger.

Mål etter 10.årstrinn

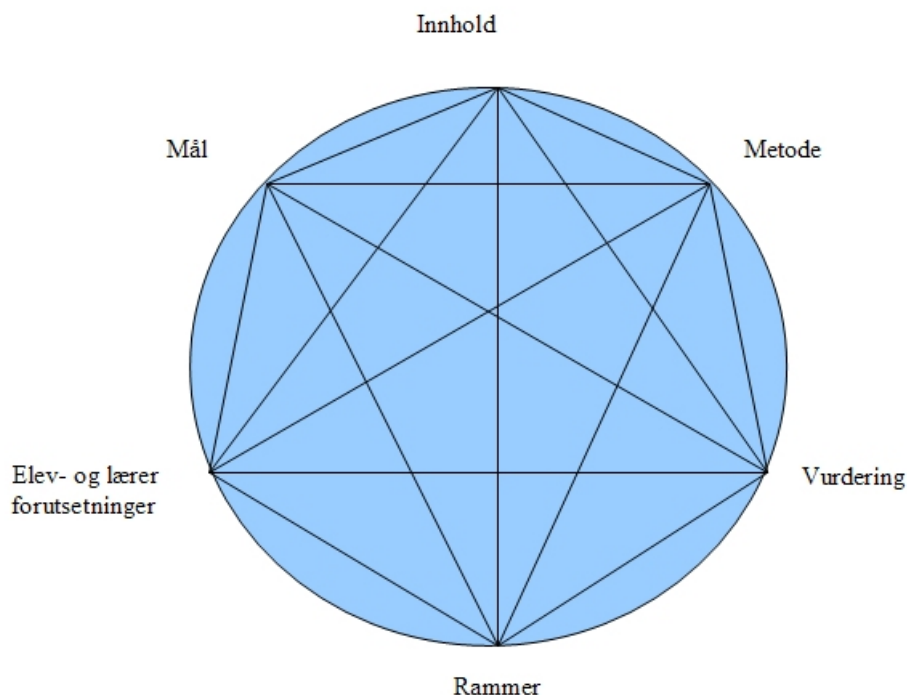
- reflektere over filosofiske temaer knyttet til identitet (...)rett og galt
- drøfte verdivalg og aktuelle temaer i samfunnet (...)

Engelsk

Å kunne bruke digitale verktøy: Engelskspråklig kompetanse er i mange tilfeller en forutsetning for å kunne ta i bruk digitale verktøy. Samtidig kan bruk av digitale verktøy bidra til utvikling av engelsk språkkompetanse. Kildekritikk, opphavsrett og personvern er sentrale områder i digitale sammenhenger som også inngår i engelskfaget.

Mål etter 10. årstrinn

bruke lytte-, tale-, lese- og skrivestrategier tilpasset formålet

Mål

Hovedmål

Elevene skal utvikle chattekompetanse

Kunnskapsmål

- Elevene skal vite positive og negative konsekvenser ved chatting
- Elevene skal kunne begrunne hvorfor det er viktig med personvern i forbindelse med chat
- Elevene skal vite hva som personlige opplysninger, og hvordan personlige opplysninger kan brukes for å identifisere personer
- Elevene skal kunne vite hvor de kan henvende seg viss de opplever noe ubehaglig på nett

Ferdighetsmål

- Elevene skal kunne bruke ulike chattekanaler
- Elevene skal kunne orientere seg på ulike chattekanaler og finne ut om det er en administrator, hvordan blokkere enkelte brukere av chatten, regler for chatten etc.

Holdningsmål

- Elevene skal være kritiske når de bruker chat
- Elevene skal vise god atferd når de chatter
- Elevene skal ta forhåndsregler når de chatter og tenke over hvilket nick de velger og være forsiktige med å utgi personlige opplysninger

- Elevene skal vite at mange som chatter utgir seg for å være en annen enn de egentlig er
- Elevene skal vite at de selv setter grensen for hva de skal være med på når de chatter
- Elevene skal ha en dialog med foreldrene og utvikle en kontrakt sammen med foreldrene om bruk av internett og chatting

Innhold

Foreldremøte:

På foreldremøte i forkant av undervisningsopplegget skal chatting være et punkt på programmet. Viktige punkter til diskusjon.

- Positive og negative konsekvenser ved chatting (vise til forskning og rapporter)
- Hva vet de om barnas internettbruk
- Nettvettregler
- Oppfordre til dialog med barna
- Være en aktiv part i barnas møte med internett og chat
- Informasjon om undervisningsopplegg
- Vise ressurser på område som ligger på nett (Saft og Redd Barna sine nettsider)

1. økt personvern

Finn klassekameraten:

Alle elevene skriver på personlig opplysninger på et ark som brettes for hvert nivå (vedlegg 1). Elevene bretter så arket slik at et og et nivå kommer fram. Nivå 1 er alder og skal vises først.

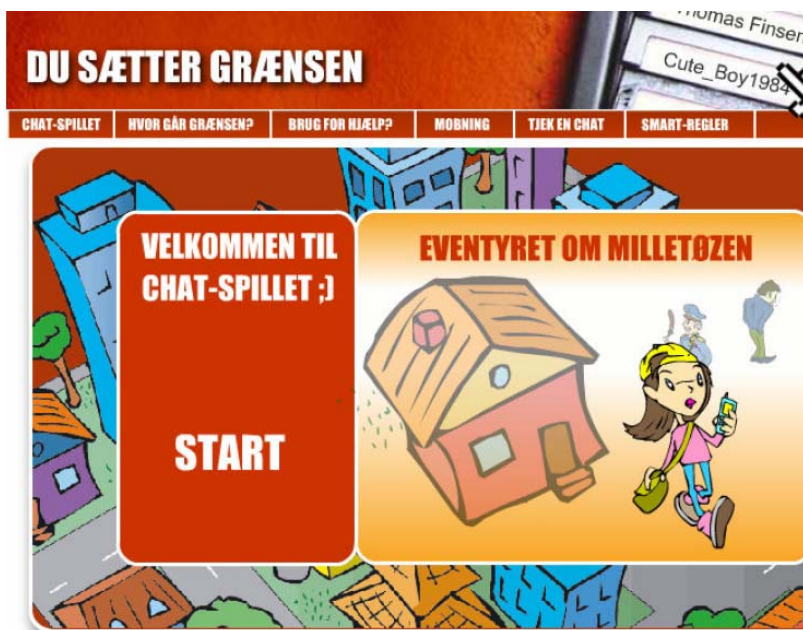
Så skal elevene prøve å finne ut hvem klassekameratene er ved å brette opp lappen. Nivå 1 gir ett poeng osv. Nivå 2 gir 2 poeng osv. Det er bare lov til å gjette en gang per nivå. De som har færrest poeng vinner.

Samtale/diskusjon i hel klasse

Hvilket nivå greide de og avsløre identiteten til klassekameraten

- Hvilke opplysninger gir de fra seg på nett
- Hvilke chattekanaler bruker de
- ”Endrer de identitet” noen ganger når de chatter
- Eksempler på nick de bruker på nettet

Teori kommer underveis i samtalen, SAFT- undersøkelsen og chattevenner er ikke som andre venner er grunnlaget for teorien

Spill Milletøsen/Tommydrengen

I spillene får elevene problemstillinger som de skal løse. De får også respons på om de valgte riktig løsning og chatteregler knyttet til problemene.

Elevene kan få opplest teksten høyt samtidig som de leser og kan se historier fra virkeligheten som er knyttet til problemstillingen.

I test dine grænser for elevene se hvordan personlige opplysninger kan brukes for å finne personens identitet (alder, bosted, navn, mailadresse, telefonnummer osv)

Som avslutning på økten skal elevene søke etter informasjon seg selv og andre på nettet.

Sider som kan brukes til søk:

- Nettkatalogen – personer, nummer, kart
- Personersøk på sesam, får kart og telefonnummer
- kontakt-søk på MSN
- Bildesøk på Google
- Kvasir personkatalog- emailsøk

2.økt

Se film som på storskjerm

Amy's choice

<http://www.netsmartz.org/stories/./media/amy-300k.asx>

Samtale om filmen

Chatcafe

Alle elevene og lærer logger seg på MSN og chatter i privat chattegruppe. Eksempel på spørsmål som blir stilt underveis:

- Hvem prater dere med på chat?
- Skriv ned forkortelser som du bruker når du chatter og hva de betyr
- Har du opplevd at noen du har chattet med ei stund var en helt annen enn du trodde?
- Har du eller vet du om noen som har møtt en chattevenn?
- Hva gjør du Hvis du får spørsmål du ikke vil svare på?
- Snakker du mer åpent om ting når du chatter enn du gjør ansikt til ansikt?
- Hva er det som er bra med chat?

Det er mulighet for å være anonym, og da vil kanskje enkelte være mer åpne. Å ha samtaler med elever på chat vil for mange være motiverende og elevene får se hvordan chat kan brukes på en positiv måte, samtidig som spørsmål og teori kommer inn underveis.

3. økt

Vi tester chattestedene elevene bruker (oppført i første økt). Sidene er sjekket av lærer på forhånd. Hvilke opplysninger må man oppgi for å chatte. Hvordan blir disse opplysningene brukt, kan andre se dem.

Er det en administrator på chattekanalen og er det sensur på språk. Er chatten for en spesiell aldersgruppe eller emne?

Kan man prate privat?

Kan man blokkere enkelte brukere av chatten

Se på SAFT og Redd Barna sine nettsider, orientere seg på sidene og lese nett/chatteregler

Diskusjon av chattereglene i grupper på 3 og 4

Elevene lager i grupper forslag til chatteregler for klassen.

Forslagene blir framført i plenum av gruppene og klassene blir enig om felles chatteregler for klassen. Det lages en plakat med reglene.

Informasjon om ”foreldremøte” på kvelden

Elevene skal lære en av foreldrene og bruke MSN og kl. 18.00 skal foreldrene med sine barn som veildere møtes og chatte i privat gruppe. Lærer vil også være til stede. Det er kun en uformell prat. Hensikten er at elever og foreldre skal være på nett i lag og utvide chattekompetansen til foreldrene.

Elevene skal også skrive en kontrakt med foreldrene om internettbruk og chatting og rangere chatteregler (vedlegg 2 og 3)

4.økt

Evaluering av prosjektet

Samtale om:

- Hva de har lært
- Om de har fått bedre chattekompetanse
- Om de vil endre chattevanene, være mer kritisk
- Hvordan det var å lære foreldrene å chatte og være på nett sammen med dem

Metode

Hele undervisningsopplegget er preget av elevaktivitet.

Dialog er den viktigste metoden i dette tema. Dialogen skjer gjennom samtale, chatting og kontakt med hjemmet.

Rammer

I bunnen ligger læreplanen og opplæringsloven.

Tilgang på utstyr: Det er et datarom på skolen med 12 maskiner, projektor og en skriver.

Det er 10 elever i klassen, 6 gutter og 4 jenter

Tid: 8. timer fordelt over 4 dager

Mandag 3 timer, tirsdag 2 timer, onsdag 2 timer og torsdag 1 time

Elevforutsetninger/lærerforutsetninger

Elevenes intellektuelle og sosiale modning og utvikling og faglige forutsetninger

Klassen: Det er 10 elever i klassen, alle har en eller flere sider på Blink og hele klassen kommuniserer på MSN-messenger og har en hotmail-adresse, selv om ikke kan bruke e-post, eller vet ikke at de har epost, da de nesten utelukkende kommuniserer ved hjelp av chat. Et par av jentene har egen hjemmeside på Piczo. Alle har tilgang til en PC hjemme med internettoppkobling.

Elevene har generelt liten tiltro til voksnes internettkunnskaper, men prater åpent om sin bruk av chat. Enkelte vil vise fram sine sider på Blink og hjemmesider. Det virker som de fleste kommuniser mest med venner, og i noe mindre grad med ukjente.

Lærerforutsetning

Jeg som lærer har selv erfaring fra chatting og bruker MSN daglig. Lærer har god chattekompetasne og vet hvordan chatten foregår på flere ulike chattesteder og vet hvilke farer som er knyttet til chat og hvilke forhåndsregler som bør tas ved chatting.

Lærer har en relativt god oversikt over elevenes chattevaner og elevene ser på lærer som en ressursperson innenfor IKT.

Vurdering

I dette undervisningopplegget vil det være vanskelig å vurdere måloppnåelse innfor holdninger. Å utarbeide et spørreskjema som avdekker dette vil kreve kompetanse innfor statsikk.

Kunnskaps- og ferdighetsmålene vil det være letter å måle. Men i dette opplegget er det holdningsmålene som er viktige, En ting er hva elevene kan om emnet enn annen ting er hvordan de bruker kunnskapen noe som kan knyttes til holdninger.

Uansett går det ikke an å sette karakter på holdninger og det vil derfor ikke bli gitt noen karakter på emnet. Vurdering av måloppnåelse vil bli gjort underveis i prosessen, under dialog og hvordan elevene løser oppgaver. Evaluering vil også bli gjort i en egen økt.

Konklusjon

Fokuset for denne oppgaven var å forsøke å finne måter jeg som lærer kan bidra til at barn og unge ikke utsetter seg for fare når de chatter. En metode for å nå dette målet er å muliggjøre for unge å utvide og bygge opp en bred chattekompetanse. Jeg har laget et undervisningsopplegg hvor elevene og foreldrene får mulighet til å tilegne seg kunnskap om, ferdigheter mht bruk av og holdninger til chatting. Jeg har belyst temaet chatting gjennom å

presentere forskning på området. Det viser seg at barn og unge opplever internett og chatting som en egen arena hvor de voksne ikke er noe særlig tilstede. Jeg mener forebyggingsarbeidet må begynne her. Foreldre må gjøre seg kjent med hvordan barna bruker internett og deriblant chatkanaler. Barn og unge trenger opplæring og veiledning på dette området som på andre aspekt ved samfunnet. Dette må skje både i hjemmet og i skolen. I Kunnskapsløftet ligger grunnlaget for IKT opplæring i skolen. Jeg ser det som naturlig og nødvendig at det blir et bredere samarbeid mellom skole og hjem for å sørge for kontinuitet og oppfølging. Skolen må sørge for å ha kompetanse for å sikre kvaliteten på opplæringen. Lærerne må framstå som ressurspersoner på IKT området. En stor utfordring er å minske ”kompetansekløften” mellom voksne og barn. Dette må tas tak i både på skolen og i hjemmet. Det er til tider fokus på bruk av softwarefiltre for å gjøre nettet trygt for barn. Nå ser man at barn og unge skaffer seg tilgang til internett, enten utenfor hjemmet eller de lærer seg hvordan de kan omgå foreldrenes kontrolltiltak. Uansett vil ikke filter løse problemene, så man må heller bruke tid og ressurser på å skape kritiske og bevisste unge nettbrukere.

Litteraturliste

Alle nettkilder er testet den 25.05.06

Redd barna rapport : Chattevenner er ikke som andre venner,

http://www.reddbarna.no/default.asp?MARK_SEARCH=YES&SEARCH_ID=s1&V_ITEM_ID=3640

<http://saft.medieraadet.dk/upload/nettsvermere.pdf>

<http://www.thefreedictionary.com/chat>

http://www.reddbarna.no/docs_tmp/DOCS-9863-v1-

[Chatting Et informasjonshefte for deg som husker Pomel og Pilt 2 opplag.PDF](#)

<http://www.forskning.no/Artikler/2003/februar/1046179848.34>

<http://www.forskning.no/Artikler/2003/februar/1046179848.34>

<http://www.saftonline.no/vedlegg/735/Pressemelding%20barnetall%20-%20Faktabokser.pdf>

<http://www.saftonline.no/vedlegg/735/Pressemelding%20barnetall%20-%20Faktabokser.pdf>

<http://dt.no/apps/pbcs.dll/article?AID=/20060227/NYHET/102270385/-1/RSS>

<http://www.dagbladet.no/magasinet/2005/05/09/431258.html>

http://www.saftonline.no/tema_norge/1561/

http://www.reddbarna.no/default.asp?MARK_SEARCH=YES&SEARCH_ID=s1&V_ITEM_ID=3640

http://www.reddbarna.no/docs_tmp/DOCS-9860-v1-Alle_juger_p%C3%A5_nettet_-_og_alle_vet_det_3_opplag.PDF

<http://www.prevent-abuse-now.com/pedoweb.htm>

http://www.nova.no/asset/93/2/93_2.pdf

<http://www.ungdomsforskning.no/Download/1-2004/02%20Brandtzeg%20Ungdoms%201-2004.pdf>

http://www.reddbarna.com/docs_tmp/DOCS-17381-v1-Barn_som_møter_overgriper_på_netten_-_ferdig_rapport.PDF

http://www.reddbarna.no/default.asp?MARK_SEARCH=YES&SEARCH_ID=s1&V_ITEM_ID=364

[0](#)

<http://saft.medieraadet.dk/upload/pressekonference220503.pdf>

Gunn Imsen, Elevens verden, 2001

Kunnskapsløftet s 41

Vedlegg 1

Alder:

----- Brett -----

Favorittfarge:

----- Brett -----

Fotballag

----- Brett -----

Gutt eller Jente

----- Brett -----

Antall søsken

----- Brett -----

Farge på hus

----- Brett -----

Navn på mor

----- Brett -----

Fornavn

----- Brett -----

Vedlegg 2

Vedlegg 2 inneholder et eksempel på en avtale som kan fylles ut av elevene, læreren og foreldre. Målet er å skape diskusjon om hvordan Internett skal brukes, og å gjøre reglene klare både hjemme og på skolen. Avtalen kan endres, men forsøk uansett å få med elementer som klargjør hver enkelt ansvar for sikker og riktig bruk av Internett.

Nettavtale

_____ er enig i at:
barnets navn

- Jeg vil alltid be om tillatelse før jeg bruker Internett hjemme.
- Jeg sier ikke personlige ting om meg eller min familie til noen på nett uten først å ha spurt mine foreldre/foresatte (inkludert navn, bilder, adresser, telefonnummer, mailadresser, navn på idrettslag eller skoler), uansett hvor hyggelig og morsom en person virker.
- Jeg vil fortelle mine foreldre/foresatte om ekle eller skumle ting jeg finner på nett.
- Jeg vil fortelle om alt det som er bra på nettet til mine foreldre/foresatte.
- Jeg vil holde passordet mitt hemmelig. Jeg røper det ikke en gang til bestevennen min.
- Jeg vil ikke møte noen jeg treffer på nettet uten å ha snakket med mine foreldre/foresatte slik at de kan være med.
- Jeg vil behandle andre på Internett på samme måte som jeg vil bli behandlet selv.
- Jeg vil følge disse reglene når jeg er på Internett.

_____ er enig i at:
foreldres navn

- Jeg vil være med på nett sammen med mitt barn og med klare ord fortelle om regler for Internettbruk i vår familie.
- Jeg vil følge med på mitt barns bruk av Internett og la barnet til lære meg opp i alt det morsomme han/hun kan fra før.
- Jeg vil hjelpe med å rapportere skumle og ekle sider som mitt barn finner når det er nødvendig.
- Jeg vil – sammen med barnet – lære måter å takle uønsket mail.
- Jeg vil hjelpe barnet mitt med å finne bra nettsteder, det være seg til skole- eller fritidsbruk.
- Jeg vil oppmuntre barnet mitt til å bli en god ”nettborger”.

_____ er enig i at:
lærerens navn

- Jeg vil være med på nett sammen med barna og med klare ord fortelle om regler for Internettbruk på vår skole.
- Jeg vil følge med på elevenes bruk av nettet.
- Jeg vil hjelpe med å rapportere skumle og ekle sider som barna finner når det er nødvendig.
- Jeg vil – sammen med elevene – lære måter å takle uønsket mail.
- Jeg vil hjelpe elevene med å finne bra nettsteder.
- Jeg vil oppmuntre elevene mine til å bli gode ”nettborgere”.

Undertegnet av:

_____

(barnets navn)

_____

(foreldres navn)

_____

(lærerens navn)

Den _____

(sett datoen her)

Kilde: SAFT's læringspakke

Vedlegg 3

Hjemmeoppgave - Rangering av regler

Kjære foreldre/ foresatte,

Som ledd i SAFTs informasjonsopplegg for barn og Internetsikkerhet, som barna lærer om på skolen, vil vi gjerne at dere i felleskap rangerer de 15 reglene på dette arket. Gi 1 poeng til reglen dere mener er viktigst og 15 poeng til den dere mener er minst viktig. Når arket er utfyllt skal dere undertegne det sammen med barnet og påse at det blir levert tilbake til læreren. Klassen summerer opp resultatene og lager en egen "regel-plakat". Vi takker for interessen og samarbeidet. Husk at det ikke finnes "fasitsvar". Dere bestemmer hva som er viktigst.

Regel	Rangering
Jeg vil aldri oppgi personopplysninger når jeg chatter.	
Hvis jeg finner noe ekkelt eller skummelt på Internett, vil jeg fortelle det til en voksen.	
Jeg vil alltid behandle andre på nett som jeg selv ønsker å bli behandlet.	
Jeg vil ikke såre eller støte noen på Internett, selv ikke som en spøk. Det er ikke sikkert de vil skjønne spøken.	
Jeg vil alltid å ha det gøy på nett, men husker at spill og chat ikke er den virkelige verdenen.	
Jeg vil dele mine Internett-opplevelser med andre.	
Jeg vil alltid tenke meg om før jeg tror på noe jeg ser på Internett.	
Jeg vil be om tillatelse fra foreldre før jeg handler noe på Internett.	
Jeg vil ta regelmessige pauser når jeg er på Internett.	
Jeg vil ikke be andre om personopplysninger.	
Jeg holder meg unna sider som ikke passer for barn.	
Jeg vil aldri krangle med noen på nett.	
Å bruke Internett til lekser er bra, men jeg vil ikke kopiere direkte fra Internett inn i leksene.	
Jeg vil lagre de sidene jeg liker best slik at vi kan finne dem raskt igjen.	
Om noen sendte meg mail som jeg ikke liker, ville jeg ikke videresende den.	

Elevens underskrift _____

Foreldres/foresattes underskrift _____

Kilde: SAFT's læringspakke

Arbeidskrav 1 a- IT 103
IKT og læring
Informasjonsteknologi i samfunn og arbeidsliv

Besvarelse av arbeidskrav 1a
Oppgaven omhandler:
Mulig økning i unge jenters bruk av blogger

Randi Kalland
15.01.06

Innhold:

Innledning:	0
Første del.....	0
Andre del.....	0
Tredje del.....	0
Denne oppgaven har tatt utgangspunkt i Prosjektet ”Gå inn i din tid”.	0
Prosjekt ”Gå inn i din tid”.	0
DEL 1	1
Hva er Blogg ?	1
weblogg kontra	
webside.....	
1	
DEL 2	2
Skremmende tendenser	2
Greier ikke mache Idealene	2
 <i>Eksempel på side for</i>	
<i>chatting.....</i>	<i>4</i>
DEL 3	4
Hvorfor legger barn ut bilder av seg selv på nettet? Hva vil de signalisere med det ?	
	XXXVII
Holdningsskapende arbeid	5
 <i>Undersøkelse av SATS og</i>	
<i>MMI.....</i>	<i>5</i>
Hva kan skolen gjøre med dette?	6

Nettverksreglene	7
Chattereglene	7
<i>Brannmur</i>	
.....7	
Grunnskolen i Hemne	8
Verbalt ubehagelig	8
DEL 4	9
Begrunnelser i pedagogisk teori, informasjonsvitenskapelig og juridisk	9
Generell del av læreplan	9
Det meningssøkende menneske:	9
Det integrerte menneske:.....	9
Det samarbeidende menneske:	XLIV
Om prinsipper og retningslinjer for 10-årig grunnskole - ny læreplan	10
Stortingsmelding-KUF	10
Natur, miljø og teknologi	10
Utdanningsdirektoratets program for IKT	10
Barneombudet	12
Barne- og familiedepartementet	12
Artikkel 42 – opplæring i konvensjonen	12
Artikkel 34 Seksuell utnytting.....	12
Valgfri protokoll om salg av barn, barneprositusjon og barnepornografi, 25. mai 2000	12
<hr/>	
Mail fra seniorrådgiver Torbjørn Moe ved	
DU.....	13
<i>Avsluttende</i>	
<i>drøfting</i>	<i>13</i>
Internetthenvisinger:	14
Litteratur:	15
Kilder:	15

Innledning:

Under emnet i informasjonsteknologi i samfunn og arbeidsliv har vi fått i en av to valgfrie oppgaver å skrive om blogging.

I denne oppgaven skal jeg beskrive hvordan jeg vil gå frem for å gi informasjon til unge jenter, som legger ut bilder av seg selv i undertøy på bloggside på nettet.

Jeg vil også beskrive hvordan informasjon om denne problematikken kan formidles til foreldre.

Første del forteller jeg hva en blogg er. Videre vil jeg si noe om hvordan barn/unge bli påvirket av moteindustri, sexindustri og hvor lett tilgjengelig dette er for barn og unge.

Andre del skriver jeg om tendenser på bloggsider og påvirkning i media. Der er også et eksempel på en chatteside.

Tredje del handler om hvorfor barn legger ut bilder av seg selv på nettet og hva de vil signalisere med det. Hvordan vi kan gå frem for å informere om dette, slik at barn/unge

skal få kunnskap om hvordan dette kan utvikle seg.

I tredje del er det med en beskrivelse av et svar jeg fikk fra undervisningsinspektør Hans Hegvik. Det er også et sitat tatt ut fra lokalavisa Søvsten.

Fjerde del har jeg innhentet forskjellig informasjon jeg kan knytte opp mot emnet og begrunne i pedagogisk teori, informasjonsvitenskapelig og juridisk. Der også en mail fra Seniorrådgiver Torbjørn Moe ved Utdanningsdirektoratet.

Denne oppgaven har tatt utgangspunkt i Prosjektet "Gå inn i din tid".

Prosjekt "Gå inn i din tid".

Det er et samarbeidsprosjekt mellom Høgskolen i Nesna og Redd Barna, med deltakelse av blant andre KRIPOS og Andrew Vachss. Prosjektet startet 12.Mars 2003 i Informatikk-seksjonens lokaler i Mo i Rana.

Hine og Redd Barna ønsker å øke bevisstheten til IT-studenter og andre om problemområdet seksuelle overgrep mot barn på internett.

Denne oppgaven er en av ideene de nevnte organisasjoner mener at vi som studenter kan jobbe med i vårt studium og som er tema de selv er interessert å få vite mer om.

DEL 1

Hva er Blogg ?

Blogg er en forkortelse for weblogg. Blogg er en webpost som oppdateres med korte poster.

Postene er vanligvis merket med tid og dato, og ordnes bakvendt kronologisk, slik at det du ser først (øverst på siden) er det som er skrevet sist.

De fleste blogger er skrevet av enkeltpersoner. Det fins også gruppeblogger. Blogger kjennetegnes av en menneskelig stemme, en personlig tone, og selv når store aviser og selskap lager bloggliknende ting pleier den personlige stemmen å være ved.

Det som alle blogger har til felles er linken. Weblogger vokste ut av linklister, de listene med URLer som mange har på hjemmesidene sine. De fleste poster i en blogg har utgangspunkt i en link til noe bloggeren har lest mens hun eller han har surfet. De beste bloggene kommenterer linkene - her får du meningene til bloggeren om det hun har lest, du får en sammenligning eller idéer eller strøtanker.

Selv om linken er kjernen i de fleste blogger er det også mange blogger som har mange poster uten linker. Noen blogger handler om hva som helst, eller om ting som skjer i dagliglivet til skriveren. Andre er begrenset til et bestemt tema: f.eks. politikk eller en bestemt kampsak eller en livs-opplevelse som det å være homofil eller småbarnsforelder. Noen har med arbeidet til skribenten å gjøre. Det er glidende overganger her, men hovedforskjellen er at nettdagboken kun forteller om livet, erfaringene og følelsene til skribenten, mens bloggen ikke har hovedfokus på daglige hendelser, men på tanker, idéer, meninger, kommentarer og linker. Bloggen har gjerne flere usammenhengende poster hver dag (og i blant går det en dag eller flere uten noen poster) mens nettdagboken vanligvis har en post for hver dag, eller poster med jevne mellomrom.

weblogg kontra webside

Hvis vi sammenligner en blogg med en vanlig webside, så er bloggsiden "ferdig konstruert", dvs. at "rommene" ligger der klare til å fylles ut. På flere bloggsider er det gratis å legge ut informasjon. På bloggsider må du registrere deg og logge på ditt område. Dette er for å stenge for, slik at andre ikke kan komme inn på din side og endre/føre til informasjon som du ikke ønsker. Bloggsidene har forskjellig Design, og du kan velge blant flere. Du har anledning til å gi tilbakemelding til de som lager siden,

om tekniske ”ting” som du mener fungerer dårlig, du slipper å jobbe med den tekniske delen. Eierne av siden kan ordne ting for deg om du ber om det. Er det et tema du ønsker å drøfte på bloggen, ”kan du starte en tråd”, så kan du sende det til eier av siden og de legger det ut for kommentarer.

Sammenlignet vi med en webside er forskjellen at du lager hele siden, både den tekniske siden som inneholder rommene infoen ligger i, du må da bruke et Webpubliserings-programprogram som Dreamweaver, Frontpage osv. for å lage linkene, designe siden, legge inn bilder, osv. En må da bruke en god del tid på å lære seg et slikt program, og en må forholde seg til en hel del tekniske spørsmål som kan være noe komplisert for noen. En webside er også mer statisk enn en weblogg.

Informasjonen en legger der er oftest beregnet på å ligge over en tid, i forskjell til blogger, der informasjonen ofte skiftes ut.

En blogg er et massemedium som kan få stor slagkraft og alvorlige følger, og ansvaret som hviler på deg som blogger er stor. Du er bl.a. ansvarlig for kommentarene som kommer i din blogg, og plikter å slette kommentarer som bryter med reglene. Vis respekt for menneskers privatliv. Ta hensyn til hvordan bilde og tekst kan virke på personene i bilde og pårørende. Du forplikter deg til å innhente samtykke i henhold til situasjonsbilder og portrettbilder osv. Viser til link under for reglement ved bruk av Vg-blogg som eksempel.

<http://www.vgb.no/app/rules.php>

DEL 2

Skremmende tendenser

En skremmende tendens nå er at mange steder i Norge kan vi se jenter helt ned i 13 år som lager blogger der de legger ut bilder av seg selv i undertøy.

En konsekvens av dette kan være at de får ”chattevenner” som er ute etter å utnytte unge og troskyldige.

Viser til *Christine Hassel Bergerud* skriv i Redd Barna av november2004 der ungdommer forteller at fordi man ikke har ansikter å forholde seg til, er det letter å spørre og skrive om ting i chatterom en ellers (distanse skaper nærhet).

De sier også at ”alle” lyver på nettet. De sier ikke at de lyver fordi det å lyve er negativt ladet,

mens å ”tulle” er både positivt og mer legitimt.

Greier ikke mache Idealene

Jenter blir eksponert halvnakne, og fremstillingene er bygd opp om pornografiske virkemidler. De har åpne jeans, er tynne og med store bryst.

Unge jenter føler seg utenfor når de blir vist slikt, fordi de ikke matcher det som blir fremstilt som idealer. Dette kan også være en grunn til at de søker kontakt med personer som ikke kan "se" dem via nettet.

På 70-tallet var det mye mer negative reaksjoner mot lettkledde filmstjerner og damer på panseret. Vi gjennomskuet hva som ble spilt på, og syns det var teit og latterlig. I dag skal det mye til før man reagerer. Det er mer blodig alvor i dag.

Ungdom mener selv de ikke blir påvirket og kan skille mellom fiksjon og virkelighet? Det er bra hvis ungdom er bevisst og ikke lar seg kommersielt påvirke. Men det er naivt å tro at man ikke blir påvirket av reklamen og pornografiseringen, fordi den er så massiv og gjennomsyrer alt. Mange jenter føler seg tråkket på, og føler ubehag på vegne av sitt eget kjønn.

Pornografiseringen kan skape flere overgripere, og en tidligere seksuell debut blant unge.

DEL 3

Hvorfor legger barn ut bilder av seg selv på nettet? Hva vil de signalisere med det?

Det er ikke til å unngå at barn/unge også blir påvirket av all den kroppsfikseringen vi har rundt oss på alle kanter. Bussene og trikkene viser reklame av halvnakne damer, plakater av lignende kan vi se på vegger, bygninger, magasiner, kleskataloger, musikkvideoer, reklameboards, dataspill og sexannonsene i Dagbladet. Dette er et eksempel på pornografiseringen av det offentlige rom som påvirker barndommen negativt. Kanalene på TV har mange programmer der det settes fokus på kropp. Er du inne på PC'n blir du også "bombardert" med dette. Barna tror det skal være sånn. Skal de være "kule" må de henge med på dette.

Hvis vi ser på undertøysmoten, så har den forandret seg betraktelig de siste årene. Den har nådd barndommens sfære. Undertøy for barn har nå fått et sexy design, barn går for eksempel rundt i string-truser og det er fullt akseptert av foreldre. Foreldre sier at barna deres også må få følge moten, de kan jo bli terget/mobbet av andre barn hvis de går i vanlige truser!

Vi som er foreldre blir også hengende med i denne utviklingen, det er vanskelig å være den som sier ”stopp”.

På informasjonssidene om blogg, står det kort om at norsk lov skal ivaretas. ”Norsk lov, hva er det? Det er jo så mangt, hvem gidder å sette seg inn i det”? ”Det er jo så mange andre som legger ut undertøysbilder og nakenbilder av seg selv, hvorfor skal ikke jeg gjøre det”? Det er sikkert ok når så mange andre gjør det. De vil være som de andre, de vil ikke skille seg ut, de vil jo være ”kule”.

Det kan være jenter med dårlig selvtillit som heller tør å ta kontakt via nettet, som tenker at de bare skal snakke sammen, men etter hvert ”fløkes inn i et nett” det kan være fristende å gå videre inn i. Tenåringer vil så gjerne være eldre enn de er og like kule som de andre.

Det kan være funksjonshemmede som synes det er en letter måte å komme i kontakt med det andre kjønn på. Barn som vokser opp i hjem med ustabile forhold, som kan skyldes alkohol, narkotika eller andre problemer kan oppsøke mennesker som de kan snakke fortrolig med, og som viser den forståelse. Det kan være ei felle noen går inn i.

Når en søker etter informasjon om ”blogging” på netter kommer nakne/halv nakne bilder av jenter/kvinner fort opp, dette gir noen signaler til de unge om at dette er ok. !Her er det mange fristelser som tilsynelatende i første omgang kan virke uskyldig. Det kan være konkurranser der en kan vinne saker og ting. Det legges ut diverse som kan friste en ungdom. Det er ikke så rart at unge jenter/gutter blir påvirket av dette. De tror jo at det skal være sånn. Det er så lett tilgjengelig og da kan en ung jente/gutt fort tro at dette er ok.

Holdningsskapende arbeid

Ukritisk holdning ser ut til å være det svake leddet i enkelte unges bruk av internett.

Forebyggende tiltak mot barn og unge i risikozonen må skreddersys.

Mange av de barna og ungdommene som har en ”feil” ukritisk eller farlig holdning til Blogger/chatting og er derfor utsatt for størst risiko.

Et mål medforebygging må være å hindre negative konsekvenser og ringvirkninger av barn og unges bruk av internett. Det være seg alt fra ubehagelige nettsamtaler, henvendelser, bilder og e-post, til overraskende ansikt til ansikt møter mellom barn og fremmede, og i ytterste konsekvens utnyttning og overgrep.

Barn og ungdom må få ikke bare kunnskap og ferdigheter, men også gode, reflekterte og kritiske holdninger når de ”omgås” fremmede på nettet. Slik kan de stå sterkere.

For at en skal ta dette på alvor er det viktig med opplysning om problematikken. Det bør belyses i media, det være seg debattprogram, radio, ukeblader, aviser osv. Politikere må engasjere seg og vise at de tar dette på alvor ved å være med på en dialog og bevilge øremerkede penger for å få bukt med dette problemet. Det må skapes debatt omkring barn og unges bruk av nettet, og skole og foreldre må tilegne seg kunnskap om dette.

Det må endres eller tilføres lover for internettbruk og ansvarliggjøre internettblansjen. Vi som voksne nettbrukere må også være våkne og reagere når vi oppdager suspekter "ting" på nettet.

Det finnes muligheter for å komme på internett snart i de fleste norske hjem.

En kan spørre seg om hvor opplyste er foreldre om "misbruket" som foregår gjennom bruk av internett. PC'n ser jo tilsynlatende ufarlig ut der den står på en trygg plass hjemme.

Det er ingen skumle personer som greier å komme seg gjennom ledningene!

Det er viktig at foreldrene har noe kjennskap til nettbruk og kan informere barna om farene som ligger å lur på nettet. Det er også viktig at foreldrene vet hva barna holder på med når de bruker PC'n. De må derfor sette seg inn i hvordan de kan sjekke barnas aktiviteter på nettet. Hjemmet er nødt til å tilpasse seg dette, dette er nytt og en stor utfordring for alle.

Dette blir noe i strid med undersøkelsen under.

Undersøkelse av SATS og MMI

En undersøkelse som SAFT-prosjektet og MMI har foretatt sier at norske foreldre er mer villige nå enn i 2003 til å la barn publisere bilder av seg selv på internett. Totalt sier 15 prosent av norske foreldre at de vil gi tillatelse til publisering av bilder, en økning på 67 prosent i forhold til nivået i 2003. Mens eksponering for pornografi var den største bekymringen for foreldre i 2003 (24 prosent), er denne bekymringen halvert i 2006 (12 prosent). Samtidig har bekymringen for at Internett tar for mye tid økt fra 9 prosent til 17 prosent. Frykten for pornografi er med andre ord erstattet av en bekymring for at nettbruk skal ta for mye av barnas hverdag. I kontrast til at foreldrene tillater at barna legger igjen personopplysninger på websider rettet mot barn, er de svært interessert i å kontrollere den kommersielle delen av Internett. Ni av ti foreldre mener at reklame rettet mot barn på nettet må reguleres. Sterkest er holdningen blant foreldre i Nord-Norge, hvor hele 98 prosent vil regulere reklame på nett.

Hva kan skolen gjøre med dette?

Det må gis informasjon til unge om konsekvenser av blogging/chatting, fra foreldre, politikere, media og lærere, som når barna slik at de forstår alvoret i dette.

Det kunne vært en handlingsplan for dette på aktuelle områder rundt om i samfunnet.

Kunnskapsløftet som trer i kraft i grunnskole og videregående skole, vil som en av fire grunnleggende ferdigheter blant elever, legge vekt på kommunikasjonsteknologi.

Barn og unge skal da bruke data i større grad enn nå, i læresammenheng.

Skolen bør da ta et ansvar om å opplyse elevene om de farene en kan komme borti, ved å bruke nettet til å kommunisere med fremmede. .

Denne opplysningen kan skje i samarbeid med foreldre, slik at også de får informasjon om disse farene og kan ta sine forholdsregler i hjemmet.

Barn skal kunne ferdes trygt på internett. Barn skal ikke utsettes for overgripere, men kunne bruke nettet som et sted å lære, lese og leke.

Trygg internettbruk må først og fremst være foreldrenes ansvar. Slik foreldre lærer barna sine å ferdes trygt i trafikken, må de lære barna å ferdes trygt på internett.

Hver skole har en IKT-plan, den inneholder hovedsakelig hvilken kompetansemål skolene har. Her må det flettes inn holdningsskapende arbeid i forhold til nettbruk, hver skole må se på rutiner i sine datarom, og sette større fokus på bruken av utstyret barna disponerer.

Gjennom skolen kommer man i kontakt med samtlige barn og ungdom mellom 6 og 19 år og med deres foreldre, og den er derfor en god forebyggingsarena. I skolen får barna formidlet verdier, de er under sosial kontroll, de lærer normer, holdninger og ikke minst bidrar skolen til utvikling av mestringsevne og sosial kompetanse.

Skoleoppgaver kan for eksempel være en kombinasjon av at elevene selv identifiserer problemstillinger rundt bruk av nettet for å komme i kontakt med fremmede personer, På sin skole, de kan kartlegge mulige konsekvenser, innhente faktakunnskap og gjennomføre rollespill/diskusjon som kan skape refleksjon og bevissthet om det som skjer både i chatterom og i blogger.

Andre elementer i undervisningen kan være å skape forståelse for hvordan vi kommuniserer,

Ulik motivasjon for å chatte, hvilke behov vi har for å se å bli sett. Hvordan man blir følelsesmessig påvirket av andres oppførsel i chatterom samt utforske mulige scenarier Der negative konsekvenser av Chatting/blogger diskuteres eller utspilles.

Å få elever til å delta aktivt synes å være en forutsetning for å gjennomføre hensiktsmessig forebyggende tiltak og mye taler for at interaktive læringsopplegg kan være effektive.

Elevene bør gjøres kjent med nettverksreglene og chattereglene som er beskrevet under her.

Nettverksreglene

1. Du må aldri fortelle noen som du ikke kjenner på internett, hva du heter, hvor du bor eller hvilken skole du går på.
2. Ikke send bilder av deg selv.
3. Bruk en anonym internettadresse når du surfer på internett og chatter med folk du ikke kjenner.
4. Hvis du skal møte en person du har chattet med på internett, må du ta med en voksen du stoler på.
5. Husk at personer du snakker med i chatgruppa ikke alltid snakker sant og lett kan lyve på alder.
6. Du skal ikke svare hvis du får en skummel e-post eller blir redd når du chatter. Si fra til en voksen og bytt gjerne e-post adresse.
7. Når du skal laste ned spill eller lignende, gjør det sammen med en voksen.
8. Hvis du opplever noe skummelt eller ubehaglig, meld fra til en voksen du stoler på. Du kan også ta kontakt med politiet på www.tips.kripos.no

Chatteregele

1. Vær anonym- gi aldri fra deg navn, adresse eller telefonnummer!
2. Gå ut hvis du ikke liker chatten – det er du som bestemmer!
3. Møt aldri noen fra chatten alene – ha alltid med en voksen første gang.
4. Hvis du skal møte noen fra chatten – velg et offentlig sted med mange mennesker.

(kilde: Redd Barna, avisen Søvsten 2.februar-06)

Brannmur

En brannmur kan stenge uautoriserte brukere ute fra systemet og kan kontrollere alle kommunikasjonsnivåer. En brannmur kan sammenlignes med en ”sil” der uvedkommende ting siles ut og fjernes. Når det gjelder det skrevne ord så har brannmuren ingen virkning. Her må det andre midler til for å unngå at det skjer ulovlige ting.

Grunnskolen i Hemne

Jeg var i kontakt med Undervisningsinspektør Hans Hegvik på Sodin skole, for å spørre om de hadde en handlingsplan for å informere barn/unge om farene ved internettbruk.

Hei Randi!

” Vi har ingen ”handlingsplan” for å hindre uforsvarlig bruk av nettet, men vi har arbeidet en del med temaet. (Når det gjelder bruk av skolens IKT-utstyr, har vi egne regler som elevene skriver under på at de skal følge. Misbruk fører til tap av passord/tilgang i en periode. Dette har skjedd.) Det startet høsten 2004, da det ble oppdaget at en del elever la ut hets/ukvemsord/mobbing av medelever (og lærere) på sine hjemmesider. Vi sendte infobrev hjem til alle heimer der vi understreket viktigheten av at foreldrene fulgte med på det som ungene driver med på nettet. Dessuten generell ”nettvett”. Høsten 2004 - hadde vi også et foreldremøte der emnet var i fokus.

Våren 2005 hadde vi nok et foreldremøte - der en representant fra Redd Barna i Trondheim holdt foredrag om hva som foregår på nettet. (Hun var forøvrig meget dyktig (kan ikke finne igjen navnet!)).

Imidlertid: temaet dukker stadig opp. Nye elever vokser opp/kommer til – og jeg tror denne problematikken er noe som burde vært tatt opp regelmessig - altså gå inn i skolens virksomhetsplan. Dette vil bli tatt opp når skolens virksomhetsplan skal revideres i mai. Forrige høst hadde vi også noen episoder - der ”hets/mobbing” var lagt ut på hjemmesider. (Vi tok dette opp med de elever som var innblandet - og det viste seg at de hadde lagt ut bilder og omtale av ymse karakter av medelever - uten at disse visste om det.) Vi har hatt størst problemer med dette hos (særlig) jenter i 6. og 7.klasse, men og i ungdomsskolen”.

Lykke til med det videre arbeid! Dette er viktig!

Vennlig hilsen

Hans Hegvik

Undervisningsinspektør

Sodin skole

Verbalt ubehagelig

I lokalavisen Sørvesten 2, februar 2006 skrives det at i undersøkelser Redd Barna viser til, sier at barn helt ned i åtte år bruker internett aktivt, og at 1000 barn årlig har chattet med personer som har vært verbalt ubehagelig.

DEL 4

Begrunnelser i pedagogisk teori, informasjonsvitenskapelig og juridisk

Viser her under til Generell del av læreplan som er felles for grunnskole og videregående utdanning. Dette er styrende dokument som er et utgangspunkt for oppfostring og opplæring av barn og unge.

Har trukket frem disse setningene for at de skal ligge til grunn for den informasjon barn/unge også behøver i forhold til internettbruk.

Videre viser jeg til ny læreplan (stortingsmelding KUF), utdanningsdirektoratets program for IKT, og Barneombudets målsetting om å spre kunnskap.

Generell del av læreplan

Det meningssøkende menneske:

Oppfostringen skal se mennesket som et moralsk vesen, med ansvar for egne valg og handlinger, med evne til å søke det som er sant og gjøre det som er rett.

Men mennesket kan også handle destruktivt: I strid med sin samvittighet, på tvers av normer og mot bedre vitende, til skade for egen og andres tarv.

Oppfostringa må følgjeleg grunnge samfunnet sine ideal og verdier, og levandegjæra dei slik at dei blir en verksam kraft i livet for folket.

Ho må gi livstru og alvor som kan bære gjennom dei tilbakeslag, kriser og konflikter livet gir. Oppfostringa skal utvikle personlig fasthet til å hevde egne og andres rettigheter og til å reise seg mot overgrep.

Det integrerte menneske:

Opplæring skal medvirke til en karakterdanning som gir den enkelte kraft til å ta hand om eige liv, pliktkjensle for samfunnslivet og omsorg for livsmiljøet.

Det samarbeidende menneske:

Det er vesentlig å utnytte skolen som arbeidsfellesskap med sikte på å lære elevane gode omgangsformer. Han må organiseres slik at det elevane gjer, får verknader for andre, og slik at dei kan lære av verknadene av egne avgjerder.

Om prinsipper og retningslinjer for 10-årig grunnskole - ny læreplan

Stortingsmelding-KUF

Våren 1994 vedtok Stortinget å senke skolestarten til 6 år, og at grunnskoleløpet skal være 10 år. Begrunnelsen for reformen er i korthet denne: Ikke for noen gruppe har levekårene endret seg så mye det siste hundreåret som for de minste. Fra et liv der de kom nært med i de voksnes virke og lærte ved å ta del i familiens praktiske arbeid, et liv som var fattig på informasjon, men rikt på handling og strengt styrt verdimesig, er de unges liv nå blitt motsatt langs alle disse akser:

Barna er i en stadig lengre livsfase stengt ute fra arbeidslivet, de er fjernere fra de voksnes verden, og oversvømmes av informasjon gjennom nye medier der de møter mangfoldige og motstridende verdiimpulser. Reformene i skolen må møte disse endringene og bringe tilbake til de unges liv de deler av de voksnes virke og verden som tidligere ga barndommen spenn og rikhet.

Natur, miljø og teknologi

Eleven skal få kunnskap om og innsikt i den teknologiske utviklinga, knytt til utfordringar, avgrensningar og farar som teknologien rommar. Dei må bli kjent med etiske avveiningar som den enkelte og samfunnet blir stilt ovenfor når teknologien flytter grenser.

Utdanningsdirektoratets program for IKT

Lov om grunnskolen og den vidaregåande opplæringa (opplæringslova)

Det skal leggjast vekt på å skape gode samarbeidsformer mellom lærarar og elevar, mellom lærlingar, lære kandidat ar og bedrifter, mellom skole og heim, og mellom skole og arbeidsliv. Alle som er knytte til skolen eller til lærebedriftene, skal arbeide for å hindre at elevar, lærlingar og lære kandidat ar kjem til skade eller blir utsette for krenkjande ord eller handlingar.

Endra med lov 30 juni 2000 nr. 63 (i kraft 1 aug 2000, etter res. 30 juni 2000 nr. 645).

§ 9a-5. Elevdeltaking i skolemiljøarbeidet

Elevane skal engasjerast i planlegginga og gjennomføringa av det systematiske arbeidet for helse, miljø og tryggleik ved skolen. Skolen skal leggje oppgåver til rette for elevane etter kva som er naturleg for dei enkelte årstrinna.

Barneombudet

Barne- og familiedepartementet

Artikkel 42 – opplæring i konvensjonen

Barneombudet har som målsetning å spre kunnskap om konvensjonen og mener at det fortsatt er et stort og udekket behov for informasjon til - og systematisk opplæring av fagfolk som i sitt virke kommer i kontakt med barn eller fatter beslutninger som direkte eller indirekte berører barn.

Artikkel 34 Seksuell utnyttning

I følge Kripos steg antallet dommer for sex-overgrep mot barn i Norge under 14 år i perioden 1996-2002 med 66 prosent. Kripos mener kontaktformidling og prategrupper på internett er skyld i økningen.

Barneombudet har i den senere tid mottatt flere henvendelser fra foreldre som er bekymret og engstelige for at barna risikerer seksuelle overgrep som følge av sin ”chatting” på internett.

I denne sammenheng har det vært diskutert å reise spørsmål om hvorvidt det for voksne er, eller skal være, straffbart å avtale seksuelle handlinger med mindreårige - såkalt ”Online grooming”. Barneombudet vil anbefale at disse spørsmålene utredes nærmere.

Valgfri protokoll om salg av barn, barneprostitusjon og barnepornografi, 25. mai 2000

I Norge har Internett en stor utbredelse, og omlag 2,9 millioner nordmenn har tilgang til Internett. Utveksling av barneporno via internett er blitt et merkbart større problem, og den kommersielle distribusjonen av overgrepbilder øker i omfang. Seksuelle overgrep mot barn er et alvorlig samfunnsproblem, og den stadig raskere utviklingen innen bruk av moderne teknologiske medier sørger for at distribusjon og sosiale nettverk ytterligere vil øke tilgjengeligheten og etterspørselen av barnepornografisk materiale. Tendensen peker i retning av at den kommersielle distribusjon av barnepornografiske bilder, filmer, videoer og blader via Internett vil øke markant. I denne sammenheng ser Barneombudet et stort behov for en samlet innsats mellom myndigheter og internettindustrien for å bekjempe og effektivisere tiltak mot barnepornografi.

Mail fra seniorrådgiver Torbjørn Moe ved Utdanningsdirektoratet

Hei!

Arbeid med å informere skolene og derved barna/elevene om "farene"/utfordringene ved bruk av digitale medier har vært i fokus i Utdanningsdirektoratet (Tidligere Læringscenteret/Nasjonalt læremiddelsenter) siden Internett gjorde sitt inntog i skolen for alvor på slutten av 90-tallet. Det er laget og sendt ut en rekke informasjonsmaterieill til alle skoler i flere omganger, og et eget nettsted "Etikk og jus" har gitt opplysninger og veiledning siden 2001. Dette nettstedet er nå under ombygging og oppdatering bl.a. pga av overflytting til ny plattform, men vil være på plass til 1. april i år på Skolenettet under navnet "Lov og vett".

De siste to årene har det vesentligste av arbeid mot barn/unge /skole blitt koordinert gjennom et prosjekt som heter SAFT knyttet til Medietilsynet. www.saftonline.no

Her er alle aktuelle departementer, Redd barna, Datatilsynet, Kripos, IKT-bransjen, Forbrukerrådet, Post- og teletilsynet, Utdanningsdirektoratet og flere sammen om en satsing. Det viktigste som nå er på trappene er en skolepakke som skal sendes ut til alle landets barneskoler i løpet av mars.

I forbindelse med at de nye læreplanene legger opp til at bruk av digitale verktøy er en grunnleggende ferdighet, vil direktoratet arbeidet sammen med andre aktører for å opplyse og gi veiledning om utfordringer og muligheter knyttet til bruk av digitale medier også i tiden framover.

Med vennlig hilsen

Torbjørn D. Moe

seniorrådgiver

Utdanningsdirektoratet

tlf. 23301296

Avsluttende drøfting

Som en ser i kapittel 4, er det tydeligvis laget en mengde regler i forhold til internettbruk, som viser at dette er diskutert i mange organisasjoner. En kan da spørre seg om det når ut til brukerne? Informasjonen når kanskje ut til brukerne, men er den tydelig nok? Den tekniske utviklingen skjer i rasende fart, den går med lysets fart, bokstavelig talt. En kan spørre seg om samfunnet greier å henge med på utviklingen. I følge Seniorrådgiver Torbjørn Moe ved utdanningsdirektoratet har de forberedt seg på å arbeide sammen med andre aktører for å opplyse og gi veiledning om utfordringer og muligheter knyttet til bruk av digitale medier i tiden fremover.

Han sier også at utdanningsdirektoratet og flere er sammen om en satsing på dette. Det er nå på trappene med en skolepakke som sendes ut til alle landets barneskoler nå i Mars-06.

Hva denne pakken inneholder står jo igjen å se! En får håpe at denne informasjonen strekker seg utenfor skolens område også og til foreldrene. Her er det helt klart at det er behov for opplysning om problematikken.

I forbindelse med at de nye læreplanene legger opp til at bruk av digitale verktøy er en grunnleggende ferdighet, vil direktoratet arbeidet sammen med andre aktører for å opplyse og gi veiledning om utfordringer og muligheter knyttet til bruk av digitale medier også i tiden framover. La oss da håpe at denne forebyggingen vil nå ut!

Allikevel så bør vi som er voksne være på ”tå hev” og parat til å verne unge slik at de ikke kommer opp i vonde situasjoner.

Litteratur:

http://dmoz.org/World/Norsk/Data/Internett/P%C3%A5_verdensveven/Blogger/faq.html#2 03.01.06

<http://www.vg.no/pub/vgart.hbs?artid=104723> 03.01.06

<http://klasse.hinesna.no/mod/resource/view.php?id=14804> 13.01.06

http://www.utdanningsdirektoratet.no/templates/udir/TM_Søk.aspx?id=197&quicksearchquery=ikt

<http://www.utdanningsdirektoratet.no/upload/larerplaner/Laereplan%20generell%20del%20nynorsk.pdf> 29.01.06

<http://odin.dep.no/kd/norsk/dok/regpubl/stmeld/014005-040001/hov001-bn.html>
29.01.06

<http://www.lovdatab.no/all/tl-19980717-061-001.html> 29.01.06

http://www.utdanningsdirektoratet.no/upload/larerplaner/Laereplanverk%20L-97%20grunnskolen/L97-02-prinsipp_retnlinjer.pdf 29.01.06

http://www.barneombudet.no/data/f/0/09/34/6_2401_0/BOsrapport.doc 29.01.06

<http://klasse.hinesna.no/mod/resource/view.php?id=15651> 10.02.06

<http://www.abcblogg.no/> 25.04.06

http://www2.skolenettet.no/etikk_jus/ 25.04.06

<http://skolenettet.no/templates/Page.aspx?id=11812&scope=ScopeLaerAns&epspragspråk=NO> 25.04.06

Hansen Aas Astri Fokus på rettspraksis Barn som møter overgriper på internett

Rapportnummer 02/04 Juli 2004

Læreplan for grunnskole, videregående opplæring og vaksenopplæring Generell del

Det kongelige kyrkje,- utdannings og forskningsdepartementet. Gan Grafisk as, oslo

1997

Chattevenner er ikke som andre venner

E-post fra Inspektør Hans Hegvik ved Sodin grunnskole

Avisen Søvsten 2.februar-06- Redd Barna

E-post fra Seniorrådgiver Torbjørn Moe ved utdanningsdirektoratet

IT 103 2005

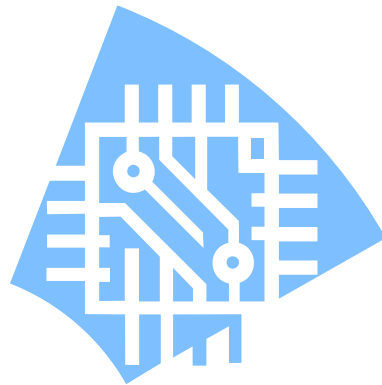
IKT og samfunn

Arbeidskrav 1b:

12-, 13-, og 14-årige jenter skaffer seg
seksuell erfaring via chatting-eller?

av

Astrid Elin O. Gutvik

Høgskolen i Nesna

Vår 2006

Innleveringsdato 26.05.2006

Kl. 14.00

Innhold

Innhold	L
Innledning	LI
Hva er chatting?	II
Hvorfor chatter unge jenter på nettet?	IV
Hva kan jeg som lærer gjøre for å bevisstgjøre ungene våre på de farer som lurere på nettet?	V
HVA må ungene få vite?	VII
Hvem må opplyses?	VII
Hvor skal barna/ungdommen opplyses?	VII
Hvordan skal barna/ ungdommen opplyses?	VII
Konklusjon	VIII
Litteraturliste	IX
Refleksjonslogg	IX

Innledning

Som faglærer P.A. Godejord skriver i fora på moodle, er dette arbeidskravet på mange måter nybrottsarbeid fordi det ikke finnes fikst ferdig info om dette på nettet. Jeg selv har selv ikke noen stor erfaring med å chatte på nettet. Har så vidt vært innom MSN og pratet med familie og venner. Da jeg vanligvis ikke har tid til å bruke masse tid framfor datamaskinen min, blir det heller til at jeg ringer eller sender SMS på min mobil når jeg snakker med familie og venner.

For å ha noen forutsetninger for å skrive denne oppgaven, har jeg gått inn på en chatte-side og chattet litt en kveld. Har også snakket med personer som har vært inne på nettet og chattet, samt spurt noen elever sånn generelt om de chatter, og hvilke kanaler de har brukt/bruker. Har ikke spurt noen av de elevene jeg har snakket med om noe har vært av seksuell karakter, men spurt hva de prater om. De voksne som jeg har pratet med og den erfaring jeg selv opplevde da jeg gjorde et forsøk på å chatte, viser at mye av "praten" er relatert til kropp og sex.

Vil først komme inn på hva chatting er, og noen eksempler på chattekanaler. Dette som et grunnlag for det jeg skriver om videre i oppgaven. Oppgavens hoveddel er delt inn i to hoveddeler. En der jeg vil reflektere over grunnen til at unge jenter kommer i det uføre at de blir utsatt for overgrep etter å ha chattet med "fremmede" menn på Internet, og en om hva jeg som lærer kan gjøre for å bevisstgjøre unge jenter (og gutter) på at kontakter man skaffer seg med å chatte ikke er ufarlige. Til slutt en konklusjon på hvorvidt jeg har klart å nå mine mål med oppgaven.

Kommer ikke til å navngi noen av de kildene jeg har pratet med om dette i oppgaven.

Skriftlige kilder jeg har brukt i denne besvarelsen er i hovedsak hentet fra linker som Redd Barna har lagt ut, "Chattevenner er ikke som andre venner...", skrevet av Christine Hassel Bergerud, og info fra dagbladet.no.

Hva er chatting?

Når man chatter, går man inn på en chattekanal på Internet. En chattekanal er et praterom på Internet, en slags sosial arene der samtalen er i fokus. Det skilles mellom ”åpne rom” og ”private rom”. ”Åpne rom” er et rom der mange prater sammen samtidig, og alle følger med på det som blir skrevet. I ”private rom” kommuniserer man to og to, det betyr at samtalen er privat mellom disse to. Når man registrerer seg på en chattekanal, kan man legge inn de opplysningene man selv velger. Både kjønn, alder, hvor man bor, interesser etc. Man kan skrive inn en e-postadresse som slettes ikke har noe med eget navn å gjøre, og når man logger seg på bruker man et kallenavn, på datatermologien kalt ”nickname”. Anonymitet er stikkordet her, en kan utgi seg til å være hvem som helst. Eksempler på chattekanaler er VG chat, Dagbladet snakk, chat.no, Eros chat, spray.no, sol.no, og MSN (Mikrosoft Network). Ut ifra det jeg har lest, er MSN mye brukt av barn og unge. Det har jeg også fått bekreftet av mine elever. Det er MSN de snakker om at de har brukt når de forteller fra helga si på mandager.

For å kunne chatte må man ha en datamaskin med tilgang til Internet, enten via modem, ISDN eller bredbånd. Windows har et eget chatteprogram i MSN Messenger, og flere chatteprogram, som f.eks Trillian (inneholder flere chatteprogram), krever at datamaskinen har operativsystemet Windows. Windows 98 er minimumskravet for mange chatteprogram. Mac og Linux er mindre vanlig hos den ”menige”, og derfor færre chatteprogram blir utviklet for disse maskinene. Det som skjer rent teknisk er at man skriver inn på tastaturet det du vil si til de du chatter med. Når du trykker på Enter-knappen, vil mottaker med en gang se hva du har skrevet. Det blir en slags telefonsamtale. Hastighet på linjen har betydning for hvor fort overføringen skjer, spesielt ved bruk av videosamtale, som er ganske nytt på MSN Messenger. Kommer ikke nærmere inn på hva det er.

For i det hele tatt å ha forutsetninger for å skrive denne oppgaven her, ble jeg nødt til å prøve å logge meg inn på en chattekanal. Jeg måtte prøve å gå inn i de unges ”verden”, sette meg i deres sted for å kunne skrive om dette tema. Følte at det ikke var nok å ha lest i aviser, hørt på nyheter at chatting på Internet har ført til seksuelle overgrep mot unge jenter. Derfor valgte jeg å prøve selv. Det også for å finne ut om det er enkelt å koble seg på en chattekanal, hva slags opplysninger jeg må oppgi, om jeg kan lyve om disse opplysningene etc.

Jeg gikk inn på spray.no som har en åpen chattekanal. Begynte å registrere meg, og valgte et oppdiktet navn. At jeg var en 18 årig jente (fikk meg ikke til å oppgi yngre alder, selv om det ideelle her hadde vært å oppgi at jeg var under 13), som ønsket kontakt med gutter og jenter. Fikk så et valg på hva slags type chat jeg ønsket å ha, over eller under 18 år. Valgte under 18

år. Deretter valgte jeg kategori flørt, og kom inn i et chatterom der det var 20 som chattet der og da. Startet å lese hva slags prat som foregikk i dette ”rommet”, og så fort at mye dreide seg om kropp, utseende og sex. Replikkene gikk veldig fort, og det var tydelig at det også er et eget chattespråk. Forkortelser av ord og korte setninger preget samtalen. I løpet av ca. 10 sekunder var det mange som ville ha kontakt med meg. De ville vite hvordan jeg så ut, om jeg hadde store pupper, hadde erfaring med sex, om jeg hadde MSN, og de ville ha telefonnummeret mitt. Jeg skrev at de måtte oppgi sitt nr. først, noe de ikke ville i første omgang. Etter å ha chattet litt mer, ble de mer nysgjerrige, og det gikk faktisk under 10 minutter, så hadde jeg fått mobilnummer til en av dem.

At det var så lett å få tak i et telefonnummer, hadde jeg ikke trodd. Nå hadde jeg oppnådd det jeg ville finne ut. Prøve å chatte, se på språkbruken, komme i kontakt med ungdom for å se om det var enkelt å få tak i et telefonnummer. Jeg avsluttet min deby som chatter og satte meg godt til rette i stolen og tenkte som følger: Jeg er en forelder, voksenperson, lærer som rett og slett ikke har peiling på hva ungene våre gjør på Internet.

Hvorfor chatter unge jenter på nettet?

Denne oppgavens formulering er å forsøke finne svar på hvorfor unge jenter på 12-, 13-, og 14 år skaffer seg seksuell erfaring via chatting eller?

Min første tanke her er: Hva er mange jenter i den alderen opptatt av? Jo, klær, sminke, moteblader, musikkvideoer, popstjerner, dansing, og selvfølgelig gutter. Hvis vi ser på tilbudene jentene har innenfor disse interessene, er det mye kropp og sexfiksert. Klærne som produseres for unge jenter vil jeg påstå er mer utfordrende enn før. Ser man en musikkvideo på TV er det lite klær og mye kropp som vises, sterk sminke, flørting og sexrelatert det som vises. Dette påvirker etter mitt syn jentenes holdning til seg selv. De ønsker å kle seg og oppføre seg som sine idealer.

Mobil og Internet er kommet for å bli. Dette er teknologi som er populær hos barn og ungdom, og produsentene av mobiltelefoner har vært flinke til å henvende seg til ungdom i sin produksjon og reklame av mobiltelefoner. Mobiltelefonen er blitt en meget kjær eiendel, en personlig eiendel man har med seg overalt, til og med når man er på do og når man sover. Og det har skjedd en enorm utvikling når det gjelder hva man kan bruke mobilen til. Nå kan man ta bilder av seg selv, og enkelt sende disse til en annen som multimedia-sending, MMS. Venner er viktig i starten av tenåringstiden. Tenåringen begynner så smått å løsrive seg fra foreldrenes kontroll, og venner og status i venneflokken betyr mer. Jeg vil påstå at når poden blir tenåring, kan man skrive denne teksten i panna på jenta/gutten: ”Under ombygging”. Det

er mye som skjer i kroppen med hormoner som begynner å røre på seg, og man skal finne sin plass i venneflokken. Mitt poeng er at ungdommen kommer i en slags opposisjon til sine foreldre/foresatte. De ønsker å løsrive seg fra foreldrenes kontroll ved å tøyne grensene. Samtidig er ungdommen nysgjerrig på de voksnes verden, og vil inn i den fortest mulig. Husker selv at jeg ikke kunne bli fort nok voksen. I dag er det motsatt.

Mine elever er ennå bare 9 – 10 år, men de kan mange ord som er sex-relatert, og har inntrykk av at spesielt noen av guttene er veldig opptatt av såkalte sex-ord. Mobil og Internet er in, det er en verden som de voksne ikke kontrollerer, så lenge det ikke kommer store telefonregninger. Det tror jeg er fordi de ikke vet hvilke farer som lurder ved bruk av denne teknologien. Som det står i Redd Barna sin rapport, er de yngste foreldrene mest kritiske til sine barns bruk av mobiltelefon og Internet. De har selv erfaring med denne teknologien. Når man chatter er det en kommunikasjon mellom to eller flere. Man oppnår bekreftelse fra andre på at man er okey ved at noen gidder å prate med en. Da blir det også lettere å åpne seg og knytte bånd til de man samtaler med på nettet. At de voksne i de unges virkelige verden har det travlere i dagens samfunn med jobb og selvrealisering enn tidligere, kan selvfølgelig være en årsak til at mange barn/unge chatter. De voksne har ikke tid til å være ”tilstede” når poden har behov for voksenkontakt og prate om ting de lurder på. Men jeg tror at mange unge synes det er lettere å ”prate” med andre enn sine foreldre om sex og samliv. I min ungdom var dette venninneprat.

Alle liker vel å få positive tilbakemeldinger på at man ser bra ut etc. I dagens samfunn teller utseende mye. Jeg kan se for meg at ei ung jente på 12 år med litt ”valpefett” ikke får den helt store responsen fra guttene i klassen. Men på nettet kan hun lyve om sitt utseende, eller den som chatter med henne, synes hun er fin fordi hun er ung og jomfru. Han bryr seg ikke om hun er litt tykk. En slik respons kan gjøre at denne jenta er villig til å gå langt for å få fortsette å høre positive tilbakemeldinger, som å ha sex for eksempel.

Hva kan jeg som lærer gjøre for å bevisstgjøre ungene våre på de farer som lurar på nettet?

Redd Barna har laget chatteregler som kan være et godt utgangspunkt for arbeidet med å bevisstgjøre ungdom på de farer de utsetter seg for når de chatter. De er som følger:

1. Vær anonym – gi aldri fra deg navn, adresse eller telefonnummer!
2. Gå ut hvis du ikke liker chatten – det er du som bestemmer!
3. Møt aldri noen fra chatten alene – ha alltid med en voksen første gang!
4. Hvis du skal møte noen fra chatten – velg et offentlig sted med mange mennesker!

Skolen er en arena der alle unger i nabolaget møtes. Så dette er absolutt en jobb som skolen må delta aktivt i, i samspill med foreldrene. Skolen har tatt på seg forebyggende arbeid i forhold til barn og unge tidligere. Tenker her på unges bevisstgjøring på farene ved bruk av rusmidler og tobakk. Her har skolen stått for mye holdnings - skapende arbeid. Skolen er en arena for læring, og like viktig som å lese og skrive, er det å lære seg om hva slags samfunn vi lever i, både positivt og negativt.

På min skole har vi nå startet med et opplæringsprogram på bruk av datamaskin som heter LIKT. Dette går ut på bruk av datamaskin teknisk og inneholder 7 moduler med økende vanskelighetskrav. Er beregnet fra 3. klasse og oppover t.o.m. 7.klasse. Programmet fortsetter på ungdomsskolen. Som en del av dette undervisningsopplegget, kunne jeg tenkt meg å integrere bruk av Internet. Jeg vet av erfaring som lærer at elever i 3. klasse bruker Internet, og at de bruker MSN, som faktisk er en chattekanal. Derfor mener jeg det ikke er for tidlig å starte forebyggende arbeid allerede her. I tillegg er disse elevene lydhøre på hva læreren sier, de er ikke kommet i "opposisjon" ennå.

Opplegget og språket man bruker må selvfølgelig være tilpasset denne aldersgruppen. Man skal ikke komme med skremselspropaganda. Internet er kommet for å bli, og det er viktig at den oppvoksende generasjon kan håndtere det hjelpemiddelet en datamaskin tross alt er, og de positive mulighetene Internet gir. Men de må gradvis bli kjent med de negative sidene som tross alt er der. På ungdomsskoletrinnet blomstrer hormonene for fullt, og det nytter ikke å komme med pekefingeren og si at dere ikke må chatte på nettet. Da tror jeg man oppnår

motsatt hensikt. Men hvis arbeidet startet i 3. klasse, så kanskje jobben ville bli enklere å gjøre for de lærerne som skal jobbe med elevene fra 8.-10. klasse.

Har fundert litt på hvilken eller hvilke pedagogiske teorier som kan brukes her. Har kommet fram til at Vygotsky sin teori kan benyttes. Hans sosiokulturelle læringsteori vektlegger sosial samhandling der språket er sentrum for læring. Han mente at læring var avhengig av menneskene i barnets omgivelser, at kunnskap, holdninger, ideer, og verdier utvikles i samhandling med andre. At språket er et redskap for tenking

(Didaktisk arbeid s. 56). Dette sier noe om hvor viktig det er at vi voksne må være gode forbilder for barn/ungdom. Vygotsky vektlegger stillasbygging, at elevene/barna får utfordringer innefor sin potensielle utviklingssone (Didaktisk arbeid s.57). Dette underbygger det jeg har skrevet om at det er viktig å starte holdningsskapende arbeid så tidlig som mulig, men på riktig nivå i forhold til alder.

Jeg har tro på "lurelæring", små drypp med info til elevene når man kan hekte dette med kritisk bruk av Internet mot et praktisk eksempel. Jeg som lærer må holde meg oppdatert på utviklingen/mulighetene den nye teknologien gir for å kunne kommunisere med elevene. Hvis ikke kommer jeg til "kort". Det er vel derfor litt eldre, helst i elevene sine øyne kule ungdommer, de er mest lydhøre for. Ha chattereglene synlig slik at elevene ser de hver dag. Ha små seanser når det passer på å repetere. Viktig at det ikke blir for ofte, da blir det mas, og heller motsatt virkning. Det skal være okey å kunne chattereglene og ikke minst forstå hvorfor de er viktige.

Foreldre/foresatte må også på banen. Skolen kan ikke gjøre en slik jobb alene. Foreldremøte der info/fakta kommer på bordet, gjerne med sterke ord slik at de skjønner alvoret. Ikke så sterke ord at straks møtet er over springer de hjem og tar fra poden sin mobiltelefon og tilgang til Internet. Men såpass at de skjønner at her må de også våkne og komme på banen. Gi råd om at de selv må sette seg inn i chatteverdenen og prate med podene sine, ikke til dem. Jeg fant noen interessante råd som ungdommen selv har gitt på s. 27 i rapporten.

HVA må ungene få vite?

- De må få kunnskap om de forholdsregler som er viktige for å beholde sin anonymitet (navn – adresse – telefonnummer)
- Vite hva som er nødvendig å taste inn når man registrerer seg på en chattekanal. At man kan hoppe over noen av boksene, som f.eks e-postadressen sin.
- At alle må få nyansert og problematisert det forbyggende budskapet slik at ungene forstår hvorfor reglene er viktige.

Hvem må opplyses?

- De yngste må få korte, klare og tydelige råd på hva de må passe seg for, og hvorfor de må gjøre det. At det er viktig å ikke svare ærlig på spørsmål om alder, kjønn og bosted.
- Foreldre og lærere må vite forskjell på MSN og chat, og at det er forskjell på en 10-åring og 16-åring som chatter. De samme voksenpersonene bør også sette seg inn i hvor og hvordan man chatter, hvilke kanaler som tilbys og hvordan ting fungerer før de kommer med pekefingeren og forteller ungdommen hva de skal gjøre når de chatter.

Hvor skal barna/ungdommen opplyses?

- Foreldre, lærere, fritidsklubbledere, men aller helst litt "kule" eldre ungdommer bør jobbe med forbyggende arbeid, hver for seg og i lag på flere arenaer. Ungdommen trenger det samme budskapet for å få bevissthet rundt forholdsreglene, og ikke minst for å forstå at det er viktig å være kritiske når de chatter. Forholdsregler/formaninger som foreldre kommer med blir sett på med kritiske øyne av ungdommen, fordi de voksne ikke vet hva de snakker om. Ørene lukkes, eller ungdommen gjør det motsatte av det mor og far sier. (det var den her ombyggingsperioden da).

Hvordan skal barna/ ungdommen opplyses?

- Forholdsregler som gis på de ulike chattekanalene blir ikke lest fordi de er så lange.
- En 16-åring kom med forslag på at det kom opp en boble med chattereglene sammen med en kul gjenkjennelig figur når man logger seg på en chattekanal. Og at man må klikke aktivt for å bli kvitt den. Da mente han at vi før eller senere ville lese denne boblen og etter hvert lære oss reglene for chatting. Dette er jo en form for visualisering.
- Samme 16-åring sier at de yngste kan få kule ting med chattereglene påskrevet, som for eksempel på musematte og cd-cover.

Konklusjon

Nå har jeg vært gjennom en ganske lærerik prosess, og kjempenyttig etter mitt syn. Jeg har selv ungdom i huset som har tilgang på Internet, og jeg jobber med barn der mange av disse også har tilgang til Internet. Jeg syns ikke jeg har nok erfaring med chatting ennå til å kunne føre en dialog med ungdom som chatter om farene som lurert på nettet. Jeg hadde nok ikke nådd fram til de litt eldre barna (tenker her på ungdomsskoleelever), hvis jeg skulle prøve å bevisstgjøre disse på å være kritiske. De yngre barna mener jeg at jeg vet nok til å kunne starte prosessen med bevisstgjøring på det å være kritiske når man chatter. Hvis vi ser på de punktene ungdommen selv kom med ovenfor, ser vi at foreldre, lærere, fritidsledere og kule eldre ungdommer blir nevnt som de personer som kan påvirke barn/ungdoms holdning til å ta forholdsregler når de chatter.

Litteraturliste

Bergerud, Christine Hassel, Chattevenner er ikke som andre venner, en rapport om barn og unges chattekompetanse, ISBN 82-7481-111-9

<http://www.dagbladet.no/dinside/2006/01/31/456399.html>

Lyngsnes, Kitt, Marit Rismark, Didaktisk arbeid, Universitetsforlaget 1999.

Spray.no, 20.02.2006, kl.20.00

Refleksjonslogg

Ja, dette var interessant jobbing. Slet noe for å komme i gang. Som lærer jobber jeg midt i smørøyet for å kunne påvirke i positiv retning elevenes holdning til å være kritisk til bruk av Internet, enten det er chatting eller generelt all informasjon som finnes på nettet.

Det var synd jeg ikke fikk med meg seminaret som ble holdt i uke 8. Skulle gjerne vært der for å få større innblikk i problematikken rundt chatting, og ideer for hvordan jeg skulle angripe denne oppgaven. Likeså at jeg mistet siste forelesning på Nesna i bruk av studentrommet. Føler at jeg ikke behersker det godt nok.

Jeg synes ikke at jeg har vært flink nok til å koble det jeg har skrevet til pedagogisk teori. Ønsker derfor tilbakemelding på dette. Vygotsky med sin proksimale utviklingszone kunne kanskje vært flettet inn, eller Piaget med sine kognitive skjemaer. Maslows behovsteori og slett ikke Skinner med sin ris og ros-pedagogikk. Denne oppgaven dreier seg mye om holdningsskapende arbeid, ikke faglig tilegnelse av lærdom, som jeg har vært mest vant til å knytte pedagogiske teorier inn i.

Fant ut at Vygotsky var den teoretiker som passet best inn. Samhandling og språk tror jeg er nødvendig for å skape gode holdninger, forutsatt at språk og samhandling er av positiv karakter da. Har slitt en del med denne oppgaven, fordi det er et vanskelig tema. Misbruk av unger vil man helst ikke skal skje, og derfor har man heller ikke spesielt lyst til å vikle seg inn i dette tema. Det er ondt å tenke på, men bra at det blir satt fokus på problemet. Håper at min besvarelse kan være til nytte for eventuelle lesere. Jeg har iallfall tenkt å legge inn små drypp om dette tema i min klasse.

”Unge jenter, gamle menn og internett”

Vilde Holst

IKT og læring 1

Modul IT103

Arbeidskrav 1, oppgave B

HiNe

Vår 2006

Innhold

1. Innledning	XII
2. Hva er chatting?	II
3. Alle chatter med alle	III
4. Skal vi møtes?	IV
5. Pedagogisk opplegg	VI
6. Undervisningsopplegg om chatting	VII
7. Avslutning	XI
8. Litteraturliste	XII

Innledning

Jeg skal i denne oppgaven ta for meg jenters, og gutters, bruk av Chat og herunder se på hvordan en kan bevisstgjøre barn og unge på at chattevenner ikke alltid er venner en bør treffe ansikt til ansikt. Problemstillingen ble presentert i selve oppgaveteksten og er som følger: Hva kan du som lærer gjøre for å bevisstgjøre unge jenter og gutter på at kontakter man skaffer seg på Chat ikke alltid er ufarlig? Formålet med oppgaven er å lage et undervisningsopplegg der elevene skal tilegne seg kunnskaper om bruk av Chat og farene som foreligger ved et eventuelt møte med en chattevenn. Jeg vil først gi en kort introduksjon om hva Chat egentlig er og hva det går ut på. Videre vil jeg se på de ulike farene som kan oppstå ved å utlevere personlige opplysninger om seg selv og ved å treffe noen en har pratet med i et chatterom. Jeg vil forsøke å se på ulike grunner til at unge jenter og gutter velger å treffe noen de har pratet med, til tross for at de ofte har hørt at dette kan være farlig. Til sist i oppgaven vil jeg presentere et undervisningsopplegg basert på en didaktisk relasjonsmodell, samt Vygotskys sosiokulturelle læringssyn. Oppgaven er i hovedsak basert på Redd Barnas rapporter angående temaet.

Hva er chatting?

Jeg vil nedenfor inn på noen av de ulike formene for Chat som finnes i dag og forsøke å forklare hvordan disse fungerer. Webchatting, IRC (Internet Relay Chat) og Instant Messaging (lynmeldinger) er noen av det vanligste typene som er på markedet i dag.¹²⁷ Når en benytter seg av webchatting bruker man den vanlige webleseren, og den er enten i html-format eller Javascript.¹²⁸ Dersom den benytter seg av Javascript, vil dette programmet kjøres på datamaskinen når du går inn i chatten. Verken IRC eller Instant Messaging er webbaserte programmer. For å kunne benytte seg av IRC må man laste ned et klientprogram, som knytter deg opp mot en server og deretter kan man logge seg inn på ulike chattekanaler.¹²⁹ En server er et program som kjøres på enkelte maskiner på internett. Det er disse serverne som videresender det som blir skrevet og sendt fra en datamaskin.¹³⁰ Det finnes også ulike kanaler der det prates om et spesielt tema. For eksempel kan en spillentusiast gå inn på en kanal som har spill som tema for å snakke med andre spillentusiaster. Instant Messaging, som for eksempel MSN, krever også at man laster ned et program, samt at man blir knyttet opp mot en server. I motsetning til både webchatting og IRC, vil alle personene en kan prate med i MSN, være personer en selv har lagt til kontaktlisten. Dermed vil man som regel kjenne alle som ligger på ens egen liste.

Når man chatter, eller for den sakens skyld snakker, med hverandre på internett, går man gjerne inn i ulike snakkegrupper der en kan både velge å ha en samtale gående med alle som er i det samme rommet og som alle kan se, eller en kan velge å ha en privat samtale med noen en kanskje ønsker å bli bedre kjent med og når en ikke vil at alle de andre deltakerne skal se hva som bli sagt.¹³¹ I disse snakkerommene kommuniserer man direkte med hverandre, mottakeren vil altså motta beskjeden med en gang den er skrevet og sendt. Dermed kan samtalen holdes gående i ett, uten at en behøver å vente på svar, slik det vil være med for eksempel e- post.¹³²

I et snakkerom vil deltakerne som regel være anonyme, og de velger seg da ut nickname, eller kallenavn som det heter på norsk, som de bruker når de er i det aktuelle snakkerommet.¹³³ Ofte velger en å bruke det samme kallenavnet fast i et bestemt snakkerom, slik at de andre deltakerne kan kjenne en igjen når en logger seg på. Hvilket kallenavn en velger å benytte seg av vil også spille en rolle for hvor mange som tar kontakt. Dess kulere kallenavn en har, dess flere er det som vil prate med en.¹³⁴ I tillegg til kallenavnet, som også fungerer som brukernavn, må man ofte registrere seg som bruker og opprette et passord for å få tilgang til rommene.

Ungdom som chatter på internett bruker ofte ulike forkortelser for teksten de skriver, som for eksempel "BRB" som står for "Be Right Back". Videre brukes det også mange uttrykksikoner, altså smilefjes og lignende. Disse uttrykksikonene er beskrivende for hva en egentlig mener, altså om en er trist eller glad, eller om en forteller noen artig eller ironisk.

---

¹²⁷ Lars Brustad, "Nettvettregler og nettets ABC", online, internett (<http://www.itfokus.no/download.asp?DAFID=7&DAAID=2>) 21.05.06

¹²⁸ "Mer informasjon om ulike typer chatting" Nettvett, online, internett (http://www.nettvett.no/portal/page?_pageid=122.53827&_dad=portal&_schema=PORTAL) 21.05.06

¹²⁹ Ibid.

¹³⁰ Ringnett, online, internett (<http://www.ringnett.no/hjelp/viskategori.asp?kat=20>) 21.05.06

¹³¹ Willy Pedersen og Camilla Jordheim Larsen, Bytte, kjærlighet og overgrep. NOVA Rapport 10/05, s. 43.

¹³² Ane Børrud, Alle juger på nettet- og alle vet det. Redd Barna (2003), s. 12.

¹³³ Ane Børrud, Alle juger på nettet- og alle vet det. Redd Barna (2003), s. 12.

¹³⁴ Ibid.

Dette kan nok fungere oppklarende i en del sammenhenger der samtalen foregår skriftlig, da det ofte kan være vanskelig å se hva det er som egentlig menes med det som blir sagt. Nedenfor vil jeg hovedsaklig ta for meg ungdommers bruk av webchatting, der de går inn på snakkerom som støttes av Java eller html.

Alle chatter med alle

Det å kommunisere med hverandre og prate med hverandre på internett er noe som har blitt mer og mer vanlig blant ungdom de siste årene.¹³⁵ Dette skyldes nok blant annet at tilgangen og bruken av datamaskiner og internett har blitt mer vanlig og ikke minst lettere tilgjengelig. I dag har mange familier datamaskiner med internetttilkobling hjemme, noe som gjør at både barn og unge kan bruke internett og ikke minst chatte med andre ofte. I slike snakkerom kan man prate om alt og ingenting, om alt fra dagligdagse ting som hva en gjør og hva en liker, noe som kan minne om en helt ordinær telefonsamtale. En kan prate med hvem som helst når som helst. Det eneste en behøver å gjøre er å logge seg på og sette i gang en samtale.

Hva som gjør chatting så spennende i forhold til det å prate med hverandre ansikt til ansikt kan man jo spørre seg om. Ut i fra det ungdommer selv sier, erstatter riktignok ikke chatterommet kontakten de har med venner ellers,¹³⁶ altså ansikt til ansikt, men det må likevel være noe som tiltrekker ungdom til chatterommene. Noe av grunnen kan nok være det ufattelige utvalget av mennesker en kan prate med, en kan på en måte være nokså selektiv i sitt valg og velge bort de som rett og slett ikke virker spesielt interessante. En annen grunn kan nok være den muligheten en har til å være noen andre enn seg selv.¹³⁷ I et praterom velger man seg en profil med et kallenavn og det er ingen som vil ha noen mulighet til å sjekke om de opplysningene som er gitt er riktige. Dette kan nok gi noen en følelse av det å være populær blant de andre deltagere i praten og en kan være både frekkere og tøffere enn hva man ville vært i en annen setting. Det er vel ikke slik at alle utgir seg for å være en person de ikke er, men som føler at anonymiteten gir en slags trygghetsfølelse nettopp fordi ingen kan finne ut hvem en er og hvor en bor. Denne trygghetsfølelsen kan nok føre til at ungdommer føler seg sikrere på å fortelle personlige ting, som de kanskje ikke ville sagt til noen ansikt til ansikt.¹³⁸ Så på en måte tror jeg både ærligheten og spillet går om hverandre i et praterom. Man kan overdrive på enkelte punkt, som utseende og alder, samtidig som en kan være ærlig når det gjelder for eksempel personlige meninger.

På den annen side er det ikke bare ungdommene som utgir seg å være noen de ikke er, og det er vel her den største utfordringen ved bruk av Chat ligger.¹³⁹ Voksne personer kan i like stor grad som unge jenter og gutter oppgi for eksempel uriktig alder. Selv om enkelte av chattekanalene har ulike rom som er tilpasset ulike aldersgrupper, vil det nesten være umulig å kontrollere om den personen som er logget inn, virkelig er den han eller hun gir seg ut for å være.¹⁴⁰ På den ene siden, vil ungdommer under 18 år gjerne opprette en profil og logge seg inn i et rom beregnet for dem over 18 år, mens en voksen mann kanskje oppretter en profil og logger seg inn på et rom beregnet for ungdommer i alderen 14-16 år.¹⁴¹ Dersom noen personer fremstår som truende eller det viser seg at de har løyet om alder og lignende, kan de

---

¹³⁵ Willy Pedersen og Camilla Jordheim Larsen, Bytte, kjærlighet og overgrep. NOVA Rapport 10/05, s. 42.

¹³⁶ Ibid, s. 49

¹³⁷ Ane Børrud, Alle jucer på nettet og alle vet det. Redd Barna (2003), s. 12.

¹³⁸ Diana Badi. "Mange farer på nettet?" Dagbladet, online, internett (<http://www.dagbladet.no/dinside/2006/02/03/456755.html>) 16.02.06.

¹³⁹ Ibid.

¹⁴⁰ Astrid Aas-Hansen, Barn som møter overgriper på internett. Redd Barna (2004), s. 7.

¹⁴¹ Rønnaug Jarlsbo. "Skjult Sexmarked." Dagbladet, online, internett (<http://www.dagbladet.no/magasinet/2005/05/09/431258.html>) 16.02.06.

bli utestengt fra praterommet. Men dette er likevel ikke til hinder for at samme person kan logge seg på samme praterom, kun ved å forandre profilen.¹⁴²

Skal vi møtes?

De fleste ungdommer vet jo at det finnes folk som ikke er den de utgir seg for å være og de fleste vet at det kan være farlig å møte noen de har pratet med på internett.¹⁴³ Dette er noe de både kan lese om på internett, noe de kan se programmer om på TV og ikke minst noe mange foreldre er bekymret for og gjerne vil informere om. Men til tross for at de unge har en viss kunnskap om dette, er det altså enkelte som velger å møte en de har pratet med over tid på internett. Når jeg så nevner at de har pratet over tid, er det ganske enkelt fordi jeg tror det må bygges opp et slags kjennskap og en trygghet mellom de som prater. De kan gjerne snakke sammen ofte, kanskje etter hvert via sms og e- post, noen også i telefonen, før de så bestemmer seg for å møtes.¹⁴⁴ Dersom det er snakk om en overgriper, tror jeg det vil være viktig for ham å bygge seg opp en ufortjent tillit, som fører til at den unge til slutt føler seg sikker nok på at dette er en person som kan stoles på og dermed tør å treffe vedkommende.

På mange måter kan det nok være en fordel at ungdommene snakker med hverandre i telefonen en stund før de eventuelt bestemmer seg for å møtes, for en voksen mann og en ung gutt har et nokså ulikt stemmeleie.¹⁴⁵ Men jeg tror likevel ikke at man noen gang kan være helt sikker kun ut fra stemmen til den andre om den omtrentlige alder, og det spørs da om det i det hele tatt vil lønne seg å utlevere telefonnummeret, da det vil være mulig å spore og en kan risikere at vedkommende dukker opp utenfor huset. Det er vanlig blant de som chatter å utlevere både e- post adresse og telefonnummer for å kunne ha kontakt utenom snakkerommene.¹⁴⁶ Dette er i seg selv ganske forståelig, da unge mennesker både er sosiale og kontaktsøkende.¹⁴⁷ Det er alltid spennende å treffe nye mennesker og stifte nye bekjenskap og det er ikke alltid lett å huske på at det ikke er alle bekjenskap som burde stiftes. Jeg tror nok det kan være vanskelig å nekte å gi fra seg telefonnummeret dersom en gutt man har snakket med over lengre tid på internett ber om å få det. Men skulle det så vise seg at denne gutten overhodet ikke er en gutt, men en godt voksen mann, har man i utgangspunktet gjort noe dumt ved å gi ham telefonnummeret. Voksne menn som kanskje virker truende, eller for den sakens skyld er overbevisende, kan være vanskelig å kvitte seg med dersom de først har telefonnummeret. Jeg tviler på at det vil være så enkelt som å be vedkommende om å la være å ringe og dermed skulle problemet være løst. Sannsynligheten er nok større for at han vil ringe og sende sms i tide og utide og til og med bli mer intens enn tidligere. Dette tror jeg vil føles som en enorm belastning på jenta, hun vil kanskje både bli redd og fortvilet, uten å riktig vite hva hun kan gjøre med det. For mange vil det nok være absolutt siste alternativ å fortelle om dette til sine foreldre.¹⁴⁸ Dette tror jeg kan skyldes redsel for foreldrenes reaksjon. Dersom jenta vet at foreldrene vil bli sinte og la dette gå ut over henne, kanskje utilsiktet, er det like greit å holde kjeft. Selvfølgelig burde det ikke være slik at man skal gå og bære på slikt alene, uten å ville fortelle det til foreldrene, men jeg kan godt forstå grunnen til å ikke si noe. Når denne mannen først har fått telefonnummeret til jenta, tror jeg hun skal være veldig sterk for å takle dette på egen hånd. En voksen mann kan nok være

---

¹⁴² Ibid.

¹⁴³ Astrid Aas-Hansen, Barn som møter overgriper på internett. Redd Barna (2004), s. 7.

¹⁴⁴ Rønnaug Jarlsbo. "Skjult Sexmarked." Dagbladet, online, internett (<http://www.dagbladet.no/magasinet/2005/05/09/431258.html>) 16.02.06

¹⁴⁵ Ane Børud, Alle vurderer på nettet og alle vet det. Redd Barna (2003), s. 13.

¹⁴⁶ Astrid Aas-Hansen, Barn som møter overgriper på internett. Redd Barna (2004), s. 7.

¹⁴⁷ Willy Pedersen og Camilla Jordheim Larsen, Bytte, kjærlighet og overgrep. NOVA Rapport 10/05, s. 45.

¹⁴⁸ Rønnaug Jarlsbo. "Skjult Sexmarked." Dagbladet, online, internett (<http://www.dagbladet.no/magasinet/2005/05/09/431258.html>) 16.02.06

både overbevisende og truende på en gang og kan nok på denne måten få jenta til å treffe ham. Dersom situasjonen er slik, tror jeg nok ofte hun treffer ham fordi hun føler seg presset.¹⁴⁹ Unge jenter har vel egentlig ikke så mye de skulle sagt i forhold til en voksen mann, og jeg tror menn som er interessert i å treffe unge jenter, vet hvordan de skal få jentene til å gjøre det.

På den annen side kan jenta tro at hun skal treffe en gutt på samme alder, som senere viser seg å være en voksen mann. Situasjonen blir her noe annerledes, men utfallet tror jeg kan bli det samme. Har mannen først fått jenta til å treffe ham, er for så vidt størstedelen av jobben gjort. Mannen vil på en måte ha makt over jenta og får det derfor som han vil. Jeg mener det er forståelig både det at man treffer noen både på grunn av press og på grunn av nysgjerrighet og lyst. Har man fått tillit til en man prater med på internett, er det klart at en får lyst til å møte vedkommende hvis sjansen byr seg. Og selv om de fleste i dag kjenner til farene ved å treffe noen de aldri har snakket med ansikt til ansikt før, er det nok få som ville fortalt om møtet i forkant av det til foreldrene, og enda færre ville hatt dem med på et slikt møte.¹⁵⁰ Fra en tenårings perspektiv er jo dette logisk, ingen vil vel ha foreldrene drassende med første gang man skal treffe en potensiell kjæreste eller venn. Det er helt klart å foretrekke å ta med seg en venn eller venninne som kan være med som en slags trygghet. Likevel spørres det nok i hvilken grad en annen tenåring vil utgjøre noe fra eller til dersom de treffer en voksen mann. Det vedkommende behøver å gjøre da, er å vise dem begge at han er til å stole på og at han ikke har seksuelle hensikter med møtet i det hele tatt. Dermed kan han kanskje få muligheten til å treffe jenta igjen, og denne gangen alene, ettersom hun da har fått nok tillit til ham til å stole på at han ikke vil forgripe seg på henne. Samtidig er det ikke alle unge jenter som automatisk vil bli redd når de treffer en voksen mann i stedet for den gutten de hadde forventet å treffe. Ungdommer er både nysgjerrige og på søken etter utfordringer og det er nok tvilsomt at de alltid er klar over hva som kan bli konsekvensene.¹⁵¹

En annen del av denne problematikken er når jentene prater med en voksen mann på internett, som faktisk er ærlig både når det gjelder alder og hensikter. Jenter som er klar over mannens alder og hensikt og likevel velger å møte ham, tror jeg i utgangspunktet blir styrt av sin egen nysgjerrighet og lyst til å gjøre noe som kanskje kan være farlig og noe som foreldrene mest sannsynlig ville motsatt seg.¹⁵² Det kan være et ønske om å gjøre noe sjokkerende ovenfor sine venner, for å få status i vennegruppa eller kanskje de utfordrer hverandre til å gjøre det. På den ene siden kan jeg forstå dette ønsket om å gjøre noe som ikke alle andre tør å gjøre, men samtidig er det ubegripelig at unge jenter frivillig vil utsette seg for den påkjenningen som kan komme av dette møtet. Dette mener jeg er noe som kan tyde på at ungdommer ikke alltid er klar over hva som kan bli konsekvensene av det de gjør.

I hvilken grad unge jenter innser og forstår faren ved det de gjør, vil nok variere fra person til person, men i utgangspunktet tror jeg ikke jentene helt skjønner omfanget av det de velger å gjøre og hvilken makt en voksen mann kan få over dem. Dersom de egentlig treffer ham bare for moro skyld, uten den intensjon å ha samleie med ham, vil nok konsekvensene av dette bli store dersom han får det som han vil. Og har en mann fått ei jente til å treffe ham og i tillegg fått henne med på et øde sted,¹⁵³ har hun nok ikke mye hun skulle sagt. Jeg mener ikke her at alle menn som treffer unge jenter med hensikter om å ha seksuell omgang vil være

---

¹⁴⁹Willy Pedersen og Camilla Jordheim Larsen Bytte, kjærlighet og overgrep. NOVA Rapport 10/05, s. 48

¹⁵⁰ Ibid.

¹⁵¹ Rønnaug Jarlsbo. "Skjult Sexmarked." Dagbladet, online, internett (<http://www.dagbladet.no/magasinet/2005/05/09/431258.html>) 16.02.06

¹⁵² Rønnaug Jarlsbo. "Skjult Sexmarked." Dagbladet, online, internett (<http://www.dagbladet.no/magasinet/2005/05/09/431258.html>) 16.02.06

¹⁵³ Ibid.

villige til å voldta dersom hun skulle motsette seg dette, men jeg tror nok at den innflytelsen og den kanskje truende oppførselen, uten nødvendigvis fysisk tvang, kan være mer enn nok å takle for ei ung jente. I etterkant vil nok dette føre til fortvilelse og anger hos jenta, og kanskje til og med skyldfølelse. Hun har jo selv valgt å treffe ham. Jeg tror en slik hendelse vil være vanskelig å fortelle noen om, og i hvert fall det å skulle fremstå som misbrukt og ydmyket. Kanskje jenta foretrekker å fortelle vennene hva som har skjedd som en positiv og spennende opplevelse, mens hun overhodet ikke vil fortelle dette til sine foreldre. Det å fortelle at man har blitt utsatt for overgrep i seg selv kan være vanskelig nok, om en ikke skal være nødt til å fortelle om et overgrep en selv har på en måte bidratt til.

Pedagogisk opplegg

I denne delen av oppgaven vil jeg forsøke å lage et undervisningsopplegg basert på en didaktisk relasjonsmodell, samt Vygotskys sosiokulturelle læringssyn. Jeg vil i første omgang forklare kort hva en didaktisk relasjonsmodell bygger på og hvilke punkter det er vesentlig å legge vekt på. Modellen består av seks punkter som må tas hensyn til i utformingen av et undervisningsopplegg. Ikke alle disse punktene vil være like relevant for opplegget, men jeg har likevel valgt å ta disse med her, da de gir et innsyn i hvordan et undervisningsopplegg ofte bygges opp. Det første punktet i den didaktiske relasjonsmodellen tar for seg *læreforutsetninger*. En må her ta for seg elevenes sosiale, kulturelle, psykologiske og fysiske forutsetninger for å lære.¹⁵⁴ Det vil nok være et viktig element i en hver form for undervisning at elevene har de rette forutsetningene for å klare oppgaven. Deretter kan en se på hvilke *rammefaktorer* som foreligger. Det vil si om det er noe som kan begrense eller stimulere mulighetene for læring.¹⁵⁵ For eksempel kan tid, økonomi, utstyr og læremidler være eksempler på rammefaktorer. Rammefaktorene må det tas hensyn til når undervisningsopplegget planlegges. Det vil være viktig at en både har tid og utstyr tilgjengelig hele perioden. Videre i den didaktiske relasjonsmodellen kan en ta for seg *målene* for dette undervisningsopplegget. Her må det komme frem hva det er meningen at elevene skal sitte igjen med etter endt periode.¹⁵⁶ Hva de skal ha lært og fått kunnskaper om vil være en vesentlig del av målene. En annen viktig del av den didaktiske relasjonsmodellen er *innholdet*. Innholdet sier noe om hva undervisningsopplegget handler om og hvordan det skal tilrettelegges. Det vil være viktig at innholdet samsvarer med elevenes forutsetninger.¹⁵⁷ Neste punkt i modellen vil være *læreprosessen*, som vil si hvordan læringen skal foregå. Når læreprosessen bestemmes kan både elevene og læreren gå sammen om å finne ut hva som vil være den beste måten for læring for nettopp dette undervisningsopplegget.¹⁵⁸ Neste og siste del av den didaktiske relasjonsmodellen er *vurdering*. Denne delen kan ta opp ulike tema som hvordan elevene skal vurderes og hvem som skal vurdere.

Som nevnt ovenfor ønsker jeg også å basere dette undervisningsopplegget på et sosiokulturelt læringssyn. Vygotsky mente at læring vil skje i samhandling med andre, gjerne mer erfarne personer.¹⁵⁹ Dette gjelder i de fleste situasjoner, som for eksempel når et barn lærer reglene i et spill av en mer erfaren person som allerede kan spillereglene. Kommunikasjon er en viktig del av den sosiokulturelle teorien, noe jeg mener vil være viktig i nettopp dette undervisningsopplegget. Elevene vil være nødt til å samarbeide og kommunisere både med hverandre og andre voksne og gjerne foreldrene for å få best mulig utbytte av opplegget. Videre mente Vygotsky at barn med ulik bakgrunn har ulik forutsetning for å

---

¹⁵⁴ Else Hippe og Hilde Huni, *Læring gjennom opplevelse, forståelse og handling*. (Oslo 1993), s. 86.

¹⁵⁵ *Ibid*, s. 87.

¹⁵⁶ *Ibid*, s. 87.

¹⁵⁷ *Ibid*, s. 88.

¹⁵⁸ *Ibid*, s. 89.

¹⁵⁹ Roger Seljø, *Læring i praksis. Et sosiokulturelt perspektiv*. (Oslo 2001), s. 67.

lære.¹⁶⁰ Dette er noe som må tas hensyn til, og som det også legges vekt på i den didaktiske relasjonsmodellen. En må som lærer finne ut hvor de enkelte elevene står i forhold til chatting og jobbe ut i fra deres individuelle erfaringer. Elever som ikke har datamaskin hjemme og som ikke har erfaring med bruk av internett, vil ha et dårligere utgangspunkt for å benytte seg av datamaskin og internett enn de elevene som bruker dette hver dag. Jeg mener her det kan være lønnsomt å lage samarbeidsgrupper ut i fra hvor elevene står i forhold til kunnskaper om internett og spesielt chatting, slik at de elevene med få kunnskaper om dette kan samarbeide med elever som har flere erfaringer på området.

Undervisningsopplegg om chatting

Jeg ønsker å lage et undervisningsopplegg for elever på 6. klassetrinn. De fleste er da 12 år og jeg mener det vil være den mest formålmessige alderen å ha et undervisningsopplegg av denne typen. Dersom elevene er yngre, tror jeg ikke de vil få et godt utbytte av opplegget. De vil kanskje ikke forstå omfanget av chatting og jeg tror heller ikke at alle elevene vet hva chatting er. Dersom elevene skulle vært eldre, tror jeg rett og slett det ville vært for sent. Ungdommer i for eksempel 16 års alderen har allerede vært igjennom dette og har kanskje mistet interessen for chatting.¹⁶¹ Jeg ønsker at undervisningsopplegget skal være forebyggende, slik at elevene blir klar over farene ved å treffe noen de har pratet med på internett når de begynner å fatte interesse for mediet. På samme måte som det er viktig at elevene får kunnskaper om fenomenet chatting og de farene som foreligger ved å legge ut personopplysninger og hva som kan skje dersom en møter noen fra chatten, er det like viktig at foreldrene blir bevisste på hva chatting egentlig er, hvordan det fungerer og ikke minst hvordan ungdommene benytter seg av dette. Med bakgrunn i dette, ønsker jeg at elevene skal ha et undervisningsopplegg der de selv skal lage et produkt som kan deles ut til foreldrene. De kan for eksempel lage et hefte som inneholder generell informasjon om hva chatting er, hvordan ungdommene bruker chatten til å kommunisere og hvilke farer det foreligger ved å treffe noen man har chattet med på internett. Jeg tror dette kan være et godt utgangspunkt for elevenes egen bevisstgjøring. De får muligheten til å lage et produkt som skal være lærerikt for noen andre enn dem selv og de må derfor sette seg godt inn i temaet og dermed lære noe om chatting og seksuelt misbruk for å kunne lage dette heftet. På denne måten kan både elevene og foreldrene inkluderes i undervisningsopplegget, noe som vil være viktig når det gjelder et tema som er høyst aktuelt for begge parter. I dag er det gjerne slik at ungdommene vet mer om internett og bruken av Chat enn foreldrene, noe som fører til at foreldrene gjerne føler seg hjelpeløse når barnet sitter foran datamaskinen og chatter og kanskje reagerer med å nekte barna deres å chatte.¹⁶² Videre kan undervisningsopplegget legges opp slik at foreldrene får muligheten til å komme på skolen og chatte i grupper sammen med barna sine. Da vil de kunne se hvordan dette foregår, samtidig som at elevene ikke vil føle at foreldrene presser seg på, da det er de, foreldrene, som skal lære noe om hvordan chatting foregår.

Når det kommer til elevenes læreforutsetninger, må vi se på hva elevene allerede kan om dette temaet. De fleste av elevene har nok en del kunnskaper angående temaet i utgangspunktet,¹⁶³ men dette gjelder slett ikke alle. Elevene er kun 12 år, så sjansen for at ikke alle har chattet før er stor, men likevel har nok de fleste hørt om chatting. Derfor kan det være greit å finne ut hvor hver enkelt av elevene står i forhold til chatting på internett, altså

---

¹⁶⁰ Ibid, s. 69.

¹⁶¹ "Chatting- å snakke med noen på nettet." Ung.no, online, internett (<http://www.ung.no/art/?id=1157&shw=NYHETER>) 21.05.06

¹⁶² Ane Børrud, Alle juger på nettet og alle vet det. Redd Barna (2003), s. 5.

¹⁶³ Christine Hassel Bergerud, Chattevenner er ikke som andre venner. Redd Barna (2004), s. 10.

hvor mange som har gjort det, hvor ofte de har gjort det og om noen eventuelt har møtt noen de har pratet med på internett eller om de kjenner noen som har gjort dette. Jeg mener det kan være viktig å se på hva elevene kan om chatting og hvilke farer de selv forbinder med dette fenomenet.

Rammefaktorene her kan være blant annet begrensninger i tid og at elevene kanskje mener at dette vil være et unødvendig opplegg. De føler kanskje at de har nok kunnskaper om dette, og argumenter med at de aldri ville møtt noen de pratet med på internett. Dersom dette er tilfellet vil det være en fordel å gjøre undervisningsopplegget utfordrende for elevene, slik at de får interessen for dette selv. Det kan blant annet gjøres ved å la elevene bruke både internett og chatte i løpet av perioden, der de selv kan forsøke å finne løsninger på problemstillingen og selv få komme med innspill til hvordan dette kan løses. De fleste elevene vil nok ha personlige meninger om hva som må til for å få andre ungdommer til å innse faren ved å treffe noen de har pratet med på internett og jeg mener her at det er viktig for dem selv at de blir hørt og tatt på alvor. Videre kan tilgang til internett være en rammefaktor, det kan hende det ikke finnes nok datamaskiner tilgjengelig på skolen. Dette kan løses ved å dele elevene inn i grupper, der de bruker en datamaskin sammen. Som nevnt ovenfor ønsker jeg at elevene skal lage et hefte til foreldrene sine, noe jeg mener vil virke som en positiv utfordring for elevene. De får da muligheten til å lage noe som andre kan lære av og vil dermed få en større interesse for å gjennomføre opplegget og sette seg bedre inn i det. Jeg har tidligere nevnt at et alternativ kan være at foreldrene kan komme til skolen og delta aktivt i barnas Chat, slik at de kan få se hvordan dette fungerer til en viss grad. Det kan selvsagt hende at dette ikke lar seg gjøre, da foreldrene må på arbeid og ikke har tid til å møte opp. Men jeg mener likevel det kan være fornuftig å sette av tid til dette, i tilfelle det skulle være interesse for dette blant foreldrene.

Målet for dette undervisningsopplegget vil i hovedsak være at elevene skal bli bevisst på og ikke minst forstå de farene som foreligger ved å utgi personopplysninger om seg selv på internett og faren ved å treffe en person som de kun har pratet med i en kort periode over internett, eller via telefon. Herunder ligger det at elevene må forstå hva som kan bli følgene av et slikt møte og hva de kan gjøre for å forhindre at de selv eller en venninne havner i en slik situasjon. Innholdet i dette undervisningsopplegget vil bli preget av bruk av datamaskiner og internett. Jeg ønsker at elevene selv skal kunne forsøke å finne relevant stoff angående temaet, for eksempel kan de benytte seg av Redd Barna sin hjemmeside og lese artikler der. De kan forsøke å finne saker som tidligere har vært i søkelyset, altså de kan lese om andre jenter og gutters erfaringer med et møte i etterkant av chatten. Det foreligger ikke mye fagteorier angående temaet, så elevene kan selv komme med innspill og egne erfaringer. Videre kan elevene bruke chatten til selv å finne ut hvor enkelt det er, dersom det er det, å gi seg ut for å være noen andre enn de er og få noen en snakker med til å møte dem. Læreprosessen og innholdet i dette undervisningsopplegget går mye ut på det samme. I læreprosessen mener jeg at internett vil være en vesentlig del som elevene må benytte seg av. Ovenfor har jeg også nevnt vurdering, men jeg mener ikke at dette skal være et undervisningsopplegg som skal vurderes i den forstand etter endt periode. Det viktige vil være hva elevene selv føler at de sitter igjen med av kunnskaper. Et alternativ til vurdering vil være at elevene i denne omgangen får vurdere lærerens opplegg. Altså at elevene får si hva de mener var bra, om de i det hele tatt har fått et annet perspektiv på chatting og hva de mener kunne vært gjort annerledes.

Elevene skal, som tidligere nevnt, arbeide sammen i grupper, der de elevene som har mest erfaring med chatting og bruk av internett er på grupper med de elevene som ikke har like mye erfaring. Gruppene skal ha en størrelse på 3-4 elever per gruppe, da jeg mener det vil være viktig å flere enn to elever per gruppe og det neppe vil være lønnsomt å ha flere en fire

per gruppe, da det er lett for at noen ramler ut. Samtidig må det være et visst samarbeid mellom alle elevene i klassen, ettersom at de skal lage et hefte til foreldrene. Det jeg da ønsker å gjøre er at elevene først går sammen i gruppene, hvor de forsøker å finne relevant stoff angående temaet, arbeider med dette og kommer frem til hva de som gruppe mener det vil være viktig å ha med i et slikt hefte. Når så dette er gjort, kan klassen samles og velge ut hva de mener bør være med i heftet, for deretter å lage selve heftet samlet. På denne måten kan man sikre at alle elevene får muligheten til å lete etter stoff og komme med egne forslag og meninger til hva de selv mener er viktig for å bevisstgjøre barn og unge på at det ikke alltid vil være lurt å treffe noen de har chattet med. Selv om elevene skal arbeide i grupper, vil det være viktig at alle gruppene får muligheten til å ta for seg de samme oppgavene. Dersom oppgavene for eksempel skulle deles opp, og hver gruppe skulle ta for seg ulike ting, tror jeg en vil risikere at hver gruppe kun får kunnskaper om det de selv har arbeidet med. Dette vil ikke være formålmessig i et slikt undervisningsopplegg, der hovedmålet er at alle elevene skal sitte igjen med kunnskaper om det samme temaet. De må alle sammen bevisstgjøres på faren ved å møte fremmede. Grunnlaget for å lage et hefte til foreldrene er blant annet for at foreldrene skal fatte større interesse og bli mer observant på hva barna deres holder på med på internett, men også for å øke interessen blant elevene selv til å utføre dette undervisningsopplegget. Dersom de skal lage noe som andre skal lære noe av, vil nok elevene bli mer engasjert og dermed lære mer selv.

Når det gjelder hva elevene bør fokusere på i løpet av perioden, mener jeg det først og fremst er viktig at de tar for seg selve problematikken rundt det å møte en potensiell overgriper på internett. De kan komme frem til hvilke forhåndsregler unge bør ha når de chatter med fremmede, som for eksempel det å gi ut personlige opplysninger som telefonnummer og adresse. Videre må de bli bevisst på hva konsekvensene kan bli dersom de treffer noen de har pratet med og vedkommende ønsker å ha seksuell omgang, og spesielt dersom en treffer noen og har sex med vedkommende. Det kan være vanskelig å få barn på 12 år til å forstå konsekvensene av et slikt møte, noe som kan være ulempen med å ha dette undervisningsopplegget i så ung alder. Likevel mener jeg det vil være viktig å fokusere på dette, slik at elevene kan ha disse kunnskapene med seg dersom de en gang får et spørsmål om å møtes. Dersom mulighetene ligger til rette for det, tror jeg det kan være lærerikt å få høre hvordan andre har opplevd et slikt møte. Dette er selvfølgelig avhengig av at det finnes en person som er villig til å fortelle om dette, og det kan nok være vanskelig, men ikke umulig. Andre muligheter vil være å finne slike saker på internett, Redd Barna har blant annet noen eksempler liggende på deres hjemmeside, som for eksempel ”Barn som møter overgriper på internett”.¹⁶⁴

Videre tror jeg det er viktig at elevene selv prøver å finne ut så mye som mulig om temaet på egenhånd. Man kan som lærer komme med forslag til hva de bør søke etter og hvor, men for at elevene skal sitte igjen med kunnskaper tror jeg det vil være vesentlig at elevene får komme med egne innspill og egne meninger om temaet. På denne måten kan de drøfte seg frem til gode forslag om hvordan en kan gjøre ungdommer mer bevisst på chatten, og komme frem til alternativer de selv føler de kunne dra nytte av. Dersom en som lærer, skulle fortalt dette til elevene, vil det blitt enda en preken for elevene å lide seg igjennom. De har nok hørt mye at det før og de vil neppe lære mer av å høre det en gang til.

---

¹⁶⁴Astrid Aas-Hansen. Barn som møter overgriper på internett. Redd Barna. (2004)

Avslutning

Jeg har nå tatt for meg barn og unges bruk av Chat og gjort et forsøk på å drøfte hvordan de chatter, samt hvorfor enkelte velger å møte noen de har pratet med til tross for at de vet om farene ved dette. Slik jeg oppfatter dette, er ikke den kunnskapen de unge sitter med tilstrekkelig for å forhindre at de ønsker å møte en chattevenn. Dette har jeg forsøkt å få frem i undervisningsopplegget, slik at de unge i dag blir mer bevisst på farene ved et slikt møte. Jeg mener det er viktig at elevene selv får ta utgangspunkt i temaet og komme frem til momenter de selv mener kan være viktige for å bli mer bevisst på de farene som foreligger. Det er lite man som voksen kan gjøre med ungdommers nysgjerrighet og lyst til å gjøre noe som kanskje er litt farlig, så det vesentlige er nok å fokusere på kunnskapene. De vet det er farlig, men det er ikke sikkert de synes det er så farlig likevel. Dersom man fokuserer på konsekvensene av et slikt møte, altså det at ungdommene kan få en forståelse av hvordan det kan komme til å føles i etterkant. Kanskje ikke rett etter, men etter noe tid når de innser hva som egentlig skjedde. Og så tror jeg det kan være viktig å fokusere på ungdommers holdninger til slikt, som for eksempel at de ikke er så tøft eller kult å ha sex med en voksen mann. Jeg sier ikke at ungdommer mener det er kult, men jeg tror likevel det er noe en kan jobbe med. Dette gjelder jo selvfølgelig for ungdommer som er klar over at det er en voksen mann de møter.

I selve teksten har jeg hovedsaklig tatt for meg jenter og de seksuelle overgrepene de kan bli utsatt for i et møte med en chattevenn. Jeg mener selvfølgelig ikke at dette kun er farlig for jenter, og jeg vil derfor presisere nå at dette gjelder i like stor grad for unge gutter som for unge jenter.

Litteraturliste

- Aas-Hansen, Astri. "Barn som møter overgriper på internett." Redd Barna (2004)
- Badi, Diana. "Mange farer på nettet?" Dagbladet, online, internett.
(www.dagbladet.no/dinside/2006/02/03/456755.html) 16. februar, 2006.
- Bergerud, Christine Hassel. "Chattevenner er ikke som andre venner." Redd Barna (2004)
- Brustad, Lars. "Nettvettregler og nettets ABC", online, internett
(<http://www.itfokus.no/download.asp?DAFID=7&DAAID=2>) 21.05.06
- Børrud, Ane. "Alle juger på nettet og alle vet det." Redd Barna (2003)
- Hippe, Else og Hilde Hiim. Læring gjennom opplevelse, forståelse og handling. 2. utgave. Oslo: Universitetsforlaget, 1998.
- Jarlsbo, Rønnaug. "Skjult sexmarked" Dagbladet, online, internett.
(www.dagbladet.no/magasinet/2005/05/09/431258/html) 16. februar, 2006.
- Pedersen, Willy og Camilla Jordheim Larsen. "Bytte, kjærlighet og overgrep." NOVA Rapport 10/05
- Ringnett, online, internett
(<http://www.ringnett.no/hjelp/viskategori.asp?kat=20>) 21.05.06
- Säljö, Roger. Læring i praksis. Et sosiokulturelt perspektiv. Oslo: Cappelen Akademisk, 2001.
- "Chatting- å snakke med noen på nettet." Ung.no, online, internett
(<http://www.ung.no/art/?id=1157&shw=NYHETER>) 21.05.06
- "Mer informasjon om ulike typer chatting" Nettvett, online, internett
(http://www.nettvett.no/portal/page?_pageid=122,53827&_dad=portal&_schema=PORTAL)
21.05.06

MULIG ØKNING I JENTERS BRUK AV BLOGGER?

Arbeidskrav 1a

Mona Sylten

IT 103
IKT i samfunns- og arbeidsliv

Høgskolen i Nesna
24. Mai 2006

INNHOOLD

INNLEDNING	II
HOVEDDEL 1 - BLOGGING	III
1.1 Hva er blogging?	III
1.2 Teknisk	IV
1.3 Hvem er det som blogger?	V
1.4 Unge jenter og blogging	V
1.4 Hvorfor gjør de det?	VI
1.5 Blogging og overgrep	VIII
HOVEDDEL 2 – PEDAGOGISK OPPLEGG	IX
2.1 Den didaktiske relasjonsmodellen	IX
2.1.1 Mål og innhold	X
2.1.2 Læreforutsetninger	X
2.1.3 Rammefaktorer	XI
2.1.4 Læringsaktiviteter	XI
2.1.5 Vurdering	XIII
AVSLUTNING	XIV

INNLEDNING

Jentenes inntog i dataverdenen har kommet for fullt de siste årene. Dette gir utslag i både positive og negative ting. Spesielt unge jenter bruk av data og internett som et fora for ”utlevering” av seg selv. Og dessverre sitter ikke alltid foreldre og foresatte inne med kunnskapen og viten nok rundt dette temaet til at de er klar over konsekvensene av hva deres datter gjør på nettet.

Denne oppgaven er del i to hoveddeler. Del 1 består av at jeg skal prøve å belyse denne problematikken som stadig er i søkelyset for tiden, nemlig: ”unge jenters bruk av blogging”. For å kunne gjøre det så starter jeg først med begrepsavklaring, da språket kan være svært komplisert for en som ikke er dreven i data og internett. Selv jeg som tar utdanning innen data slet med en del begreper, og begrepet blogging var helt nytt for meg. Derfor må vi gå litt inn i fenomenet blogging og se på hva det egentlig er.

Framgangsmåten min har vært å bruke internett aktivt over en lengre periode, da det finnes svært lite ”ferdig” kunnskap om temaet. Men det skrives mye om det på nettet i ulike foraer, og det er mange som har meninger om blogging. Så mye av innholdet i denne oppgaven er basert ut fra informasjon fra internett. Teoretikere som Maslow og Mead blir også nevnt, da man finner relevante teorier innenfor pedagogikken i henhold til hvorfor jenter gjør dette.

Del 2 går på bevisstgjøring og informasjon. En av problemstillingene er hvordan vi kan få gitt informasjon til skole og foreldre ang. dette økende problemet? Jeg kan ikke si at jeg kommer med noen absolutt forklaring på det, men jeg har laget et pedagogisk opplegg som forhåpentligvis kan være med på å gi folk informasjon og opplysning. Bjørndal og Lieberg er sentrale teoretikere i denne delen av oppgaven, sammen med Piaget og Dewey.

HOVEDDEL 1 - BLOGGING

Blogging er over alt for tiden - i ordbøkene, på nyhetene og ikke minst på nettet. Men hva er blogging? Da jeg satte meg ned for å skrive denne oppgaven innså jeg at min kunnskap rundt blogging var svært liten. Jeg har jo hørt ordet i media, og har en viss forståelse på hva det går ut på. For meg er blogging noe som er kommet som en farsott de siste årene, men ifølge ulike ”eksperter” så har blogging eksistert i lang tid.

1.1 Hva er blogging?

Etter lange dager med søking på internett har jeg lært det at definisjonen på blogg varierer veldig, selv om de fleste har med stort sett samme stikkord. Noen definerer blogg ut fra det tekniske, mens andre tar utgangspunkt i trend og sjanger. Så jeg finner det vanskelig å komme med en definitiv og konkret setning som sier at slik er en blogg. Derfor har jeg valgt å vise til mangfoldet i oppfattelsen av hva en blogg er. I min søken etter kunnskap rundt blogging har jeg truffet på mange blogger som diskuterer om andre blogger virkelig er blogger. Henger du med? La meg ta ett eksempel. Dagbladet har opprettet en tjeneste som de kaller en blogg, men det er mange som er uenige i den definisjonen. Jeg har lest en del blogger, og svært mange av dem diskuterer faktisk dagbladets bloggtjeneste og hvorvidt den kan kalles en blogg.

Så hva er en blogg spør du? Slik jeg har forstått det så er det egentlig en hjemmeside, men det har utviklet seg til en form for en dagbok, med både bilder og tekst, samt muligheten for andre å komme med kommentarer/innlegg. Strukturen på siden er slik at innlegg blir vist i omvendt kronologisk rekkefølge, altså ligger det nyeste innlegget øverst. På den måten er det lett å gå tilbake å se f. eks hva diskusjonen/kommentarene egentlig startet med. Og du kan finne de merkeligste diskusjoner og temaer ved å besøke en blogg..

1.2 Teknisk

For å få den ”riktige” tekniske definisjonen av en blogg så har jeg tatt med ett avsnitt fra Wipikedia,¹⁶⁵ som er ett oppslagsverk på internett. Der står det følgende:

”En weblog (fra eng. web (vev) og log (logg)), i kortform en blog eller blogg, på norsk også vevlogg er en betegnelse på en oppdatert internettside hvor én eller flere forfattere ytrer synspunkter og forteller omverdenen om det som skjer. Innleggene dateres som oftest i omvendt kronologisk rekkefølge, og det nyeste innlegget legges da automatisk øverst på siden. Der noen weblogger er rene dagbøker for bloggskribenten, er andre mer tematisk, profesjonelt, eller kunstnerisk vinklet. Blogger gjør også ofte ivrig bruk av pekere til andre nettstedet og ikke minst andre weblogger. De fleste blogger publiseres med egne bloggverktøy, som er vevpubliseringsverktøy spesiallaget for denne publiseringsformen. Noen er kombinerte publiseringsverktøy og vertstjenester, andre krever at du selv installerer programvaren på egen serverplass.”

Hva betyr så dette? Jo, i kortversjon kalles det gjerne bare for blog(g) eller blogging. Men la oss ta det fra starten. Før så var det en omfattende prosess å få laget en hjemmeside. Man måtte programmere (lage sider med koder som utgjorde HTML sider/hjemmesider), noe som krevde teknisk innsikt og som tok lang tid. Men nå får man tilgang til bloggerverktøy over alt på nettet, f. eks www.vg.no og www.startsiden.no, og de fleste er gratis. Det fungerer slik at du bare ”bestiller en blogg” (må registrere navn og passord), og så har du fått din egen blogg hvor du bare kan sette i gang med å legge inn tekst/innhold. Alt legges ut automatisk og kronologisk. Disse bloggene har også flere valgmuligheter når det gjelder utseende og struktur – og alt får du ved et par tasteklikk. Her er et eksempel som jeg fant på nettet:

FÅ DIN EGEN WEBLOGG

Det koster deg ingenting, og tar bare noen få minutter å sette opp.

På webloggen kan du poste tekst og bilder både fra web og via SMS / MMS med din egen mobiltelefon.

---

¹⁶⁵ <http://no.wikipedia.org/wiki/Bllogg>

1.3 Hvem er det som blogger?

ALLE! Alle blogger, i mindre eller større grad. Vel, det er vel kanskje ikke så ille, men de som bruker internett regelmessig har som oftes en blogg. Selv Kristin Halvorsen har egen blogg, hvor hun skriver litt om dagens gjøremål – men hun får mye ”pes” for å være en dårlig blogger. En forutsetning for at du skal ha en interessant blogg er at du er aktiv på den, og helst kommer med daglige innlegg. I min søking etter bloggere så fant jeg ut at det benyttes av både journalister, organisasjoner og privatpersoner – som alle ønsker å ytre sine meninger og tanker med verdenen. Innholdet på disse bloggene kan variere fra alt mellom himmel og jord, f. eks temaer, faglige, politikk, debatter eller eksponering av seg selv. Jeg fant faktisk ut at det er mange blogger om blogging (det er ofte de som diskuterer/krangler om hva en blogg er). En av dem er Maris blogg ¹⁶⁶ – som skriver masteroppgave i medievitenskap, hvor hun tar for seg blogging. Hun har også linker til en annen forsker ved navn Jill Walker ¹⁶⁷, som er bloggingsekspert og seksjonsleder for humanistisk informatikk. Hun representerer den ”seriøse” bloggeren, som bruker bloggen sin til å dele faglige funn og aktiviteter. Hun mener at alle forskere bør føre weblogg.

Så har vi de som ser på blogging som en mulighet til å legge ut hva det skulle være. Håpefulle forfattere legger ut novellen sin, bonden skriver dagbok om kopplammet sitt, den kristne som sprer guds ord, listen er lang. Du kan som nevnt finne hva som helt i ”bloggeverden”. Men få av disse har ført til medieoppslag slik som tenåringsjenters bruk av bloggen. Og det er fordi de ikke medfører en trussel for seg selv, slik som enkelte av disse jentene gjør.

1.4 Unge jenter og blogging

Blogging er blitt svært populært blant tenåringsjenter, og dette medfører økt konkurranse om å få flest treff på sin blogg. Jeg tror at mange jenter har interne konkurranser om hvem som får flest treff på sin blogg – og da er alle midler lov. Selvfølgelig så blir grensen strukket etter hvert som ”leken” pågår. For det er det for mange av disse jentene, en lek. De må hele tiden kjempe om oppmerksomhet, og da ender det ofte opp med bilder. Det starter med vanlige bilder, men utvikler seg fort til lettkledde eller nakenbilder. Ofte kan du se ting på bildene som gir deg innblikk i denne personens privatliv, f. eks noe i bakgrunnen eller ansiktet. Du har også de som tror at det kun er vennene som er inne på bloggen din og leser, og derfor

---

¹⁶⁶ <http://huminf.uib.no/~mf1061/blog/>

¹⁶⁷ <http://jilltxt.net/>

legger de ofte ut privat informasjon og bilder, som lett kan føre til identifisering av hvem de er og hvor de bor. Jeg tror rett og slett at de ikke sitter inne med kunnskap nok til å forstå hva de egentlig holder på med. De tror at det bare er venninnene som er inne på siden, mens det i virkeligheten ligger tilgjengelig for en hel verden.

1.4 Hvorfor gjør de det?

Jeg tror, ut fra det jeg har sett på nettet, at det er forskjellige grunner til dette fenomenet. En av dem går på popularitet. For å få flest mulig treff på siden din så må du gjøre deg selv attraktiv. Ved at folk (menn/gutter) gir deg tilbakemeldinger så dekker du behovet for anerkjennelse og positiv selvoppfatning. I dette tilfellet vil jeg gjerne nevne en teoretiker som jeg mener er med på å gi en viss forståelse til hvorfor disse jentene ”utleverer” seg på nettet. Maslow er en av de sentrale teoretikerne innenfor den humanistiske psykologitradisjonen. Han skilte ut fem behov som han mente var grunnleggende, og laget det vi kaller Maslows behovshierarki.¹⁶⁸ Alle behovene må sees i sammenheng, da mennesket er et søkende vesen. Så når et behov er tilfredsstilt så er det alltid et nytt som melder seg. Maslow sier at mennesket trenger å ha en oppfatning av seg selv som noe positivt. Selvoppfatning og selvbilde er to viktige ord i denne sammenhengen. Behovet innebærer å ”være noe” i andres øyne.¹⁶⁹

Dette kan forklares på mange måter. Jeg tror at det ”å tøffe” seg for venner og medelever ofte føler til tilfredsstillelse av dette behovet. Og i dagens samfunn vil det kunne gjøres på andre måter enn før. Da var man tøff hvis man smugrøykte, nå er man tøff hvis man har en populær blogg. Og hvordan blir bloggen din populær? Jo ved å ha det mest oppsiktsvekkende innholdet som gir mest mulig ”buzz” i skolegården eller i klassen. Hvem tør å lage den mest utfordrende bloggen? For å være en del av den ”kule” gjengen så hiver du deg på bloggebølgen, og konkurransen er i gang. Jeg kan gi ett eksempel fra en fortvilet mor som jeg kjenner. Hun fortalte om datterens blogg, eller rettere sakt, hun fortalte at datteren hadde en blogg. Det var alt hun visste. Jeg fortalte henne noen historier om jenter og blogging, og sa litt om denne oppgaven. Hun ble skrekkslagen, og dro hjem for å sjekke hva datteren drev på med på nettet. Og i senere tid har hun fortalt meg at datteren og en del venninner hadde en slik konkurranse som jeg har nevnt ovenfor, hvor graden av tøffhet ble testet. Men datteren

---

¹⁶⁸ Imsen, Gunn. Elevens verden, s. 232

¹⁶⁹ Imsen, Gunn. Elevens verden, s. 238

hadde betrygget moren med at det kun var venninnene i klassen som hadde adressen til bloggen hennes, og at det kun var de som hadde adgang til siden. Da jeg fortalte henne at hvem som helst med adgang til internett kunne gå inn på bloggen hennes for så å hente informasjon om navn, adresse osv, ble det en ny runde med datteren. Og jenta ble helt fortvilt fordi hun hadde lagt ut bilder som var ”private”. Hun hadde rett og slett ikke begreper på hva omfanget av internett vil si, og at en hel verden hadde adgang til hennes side.

En annen teoretiker som er opptatt av dette med selvoppfatning er Mead. Han mente at vi kunne dele det inn i tre følgende rom, som til sammen utgjøre en helhet:

1. Vår faktiske oppfatning av oss.
2. Hvordan vi ønsker å være.
3. Hvordan vi velger å fremtre for andre mennesker.

Han mener at vi danner oss en selvoppfatning ved bruk av en speilingsteori. Vi ser oss selv gjennom andres reaksjon og tilbakemelding, som vi tolker og vurderer slik at vi korrigerer frem et selvbilde.¹⁷⁰ Denne teorien gir en viss forklaring på hvorfor disse jentene gjør de overnevnte tingene. Men den passer også på en annen gruppe jenter som driver på med akkurat det samme, men med andre motiv. Jeg har sett mange eksempler i div. blogger på nettet hvor jenter ”sutrer” over at de er så stygge osv. Som oftes er det pene, unge jenter på bildene – men de skriver stygge ting om seg selv, gjerne avsluttet med et stort ”snufs”. Og da tikker det inn meldinger fra menn som kommer med mange trøstende ord og oppmuntringer. Da blir selvbildet til denne jenten styrket, og hun blir smigret over kommentarene. Og det fører til at hun gjerne vil ha mer. Da er dialogen i gang, og jeg tror at mange av de som er ”ute etter” disse jentene aktivt plukker ut de som er ”svake”. Men dette er bare spekulasjonen fra min side, for de er vel egentlig ikke ”svake”? Ok, i noen tilfeller er de vel det, men jeg tror nok at mange av disse jentene har godt selvbilde – men vet at slike utsagn gir medlidenhet og, ikke minst, mange treff fra gutter og menn. Og de som ser på seg selv som ”stygg” ser på internett og bloggen som en mulighet til å få noen trøstens ord. De tørr å legge ut bilder av seg selv fordi ingen vet hvem de er, og de kan forbli anonyme. Jeg må også legge til at den kroppsfikseringen og ”normaliseringen” av sex som eksisterer i dagens medier nok er med på å skape noen av disse problemene. Ungdommen har fått et helt annet forhold til kropp og sex, og det er ikke lenger noe som holdes innenfor husets fire vegger. De syntes det er morsom å se seg selv på internett, med eller uten klær.

---

¹⁷⁰ Gjørund, Peik og Roar Huseby. To eller flere, s. 37-39.

1.5 Blogging og overgrep

Det unge jenter syntes er morsom på internett kan være svært alvorlig hvis de er uforsiktlige. Internett har åpnet opp en helt ny verden for såkalte ”overgripere”. Hva mener jeg med det? Mange av disse jentene er ofte ganske uviten når det gjelder omfanget av det de legger på nettet. Det at fremmede menn kan gå inn på bloggen er en tanke som er ganske fjern for mange av dem. Derfor er de uforsiktlige med det de legger ut, og tenker ikke over at det kan brukes til å lokalisere bostedet hennes. Jeg fant følgende skekk-eksempel på nettet.

” The recovery last week of the remains of a 21-year-old Illinois State University student, Olamide Adeyoye, in a burned out chicken house in Newton County has authorities wondering if her online blog — which included her picture and where she worked — played a part in her abduction. Her last blog, or online journal on <http://www.myspace.com/>, was posted Oct. 13. She was reported missing two days later when she didn't show up for her classes or her job as a waitress. “¹⁷¹

Andre igjen vil at gutter skal ta kontakt, og flørter gjerne med de som er inne på bloggen. Det de ikke vet er at denne 16 år gamle gutten kan være en godt voksen mann som ”er på jobb”, altså en som leter etter jenter som kan forføres og ”lures” til en date. For på nettet kan du være den du vil, og mange lyger både på utseende og alder, spesielt menn. Og når jenten da skal møte denne drømmegutten, så står det en fremmed mann der.

HOVEDDEL 2 – PEDAGOGISK OPPLÆGG

Jeg har laget et pedagogisk opplegg for skolen, og foreldre, på den aktuelle problemstillingen. Jeg vil ikke kalle det et undervisningsopplegg, men heller informasjon og opplysningsarbeid. Det finnes mange gode sider på nettet som omhandler sikkerhet på nettet, f. eks Redd Barna¹⁷², Nettvett¹⁷³ og Microsoft.¹⁷⁴ Som ”hovedredskap” har jeg brukt en nettressurs som heter SAFT. Slik beskriver de seg selv:

---

¹⁷¹ <http://www.clarionledger.com/apps/pbcs.dll/article?AID=/20051030/FEAT05/510300315/1023>

¹⁷² http://www.reddbarna.no/default.asp?V_ITEM_ID=3740

¹⁷³ <http://www.nettvett.no/>

SAFTs målsetting: SAFT - Safety, Awareness, Facts and Tools – er et all-europeisk prosjekt som har som mål å fremme sikker bruk av internett blant barn og ungdom. SAFT ønsker å lære barn og tenåringer hvordan de reduserer ”risikoadferd” og er ansvarlige internettbrukere. Vi arbeider videre for å gi foreldre, lærere og internettindustrien midlene for at barna skal kunne nå dette målet.¹⁷⁵

Denne ressursen har mange gode tips, råd og oppgaver som kan brukes av alle. Mye av stoffet som ligger her er ideelt for bruk i en slik sammenheng som dette, men jeg har valgt ut noen få ting for å vise tanken bak opplegget. For mer informasjon så kan du gå inn på www.saftonline.no. Etter min mening er denne problematikken noe som burde jobbes med kontinuerlig på skolen, og spesielt fra mellomtrinnet og oppover. Men da måtte opplegget utarbeides over en lengre periode. Mitt opplegg er ment som en generell innføring i nettsikkerhet, med utgangspunkt i denne oppgavens problemstilling – unge jenter og blogging.

2.1 Den didaktiske relasjonsmodellen

For å kunne illustrere det best mulig har jeg valgt å legge ”den didaktiske relasjonsmodellen” av Bjørndal og Lieberg¹⁷⁶ til grunn. Modellen er utviklet som et hjelpemiddel som skal hjelpe lærere til å kunne utarbeide et helhetlig undervisningsopplegg. Modellen er utarbeidet i seks ulike kategorier, og hvor ingen av kategoriene kommer først eller sist. Det didaktiske arbeidet er sammensatt og hver kategori griper inn i de andre, med andre ord hvis en gjør forandringer i det didaktiske arbeidet i en kategori blir det også forandringer i de andre.

Kategoriene i modellen er:

- Mål
- Læreforutsetninger
- Rammefaktorer
- Innhold
- Læringsaktiviteter
- Vurdering

2.1.1 Mål og innhold

---

¹⁷⁴ <http://www.netscum.dk/norge/athome/security/children/default.msp>

¹⁷⁵ http://www.saftonline.no/hva_er_SAFT/

¹⁷⁶ Lyngsnes, Kitt. Didaktisk arbeid, s. 78

Målet er å gi kunnskap om barns internettbruk, både gode og dårlige. For det er viktig at ikke internett svartmales, men at det tvert i mot er en enorm ressurs – bare man har den rette kunnskapen og holdningen. Jeg ønsker å informere både barn og foreldre på en slik måte at de i ettertid kan jobbe med temaet internett og sikkerhet selv. De vil få informasjon og referanser til gode nettsider, slik som de jeg har nevnt tidligere, som tar for seg problematikken, og som inneholder tips og veiledning til både elver og foreldre.

2.1.2 Læreforutsetninger

Elevene har ulike forventninger, kunnskaper og erfaringer, evner og hjemmebakgrunn. De fleste hjem har i disse dager en pc med internett-tilgang, men man kan ikke ta det som en selvfølge. Barns datakunnskap og erfaring kan variere veldig, noen er flinke på nettet mens andre er gode på spill og programvarer. Så man må legge seg på en linje som fanger opp alle fra starten av, og heller gradvis øke/intensivere undervisningen når man har fått lagt grunnlaget. Dette gjelder også foreldrene. Mange foreldre er svært oppegående i databruk, ofte gjennom jobb eller privat bruk. Men ta f. eks mine foreldre – de kan ikke slå på en datamaskin, langt mindre bruke den. Dette er ting som må være med i betraktningen når opplegget lages.

2.1.3 Rammefaktorer

I dagens skole er det mangel på digital kompetanse innad i lærerstabene – selv om mange skoler er kommet godt i gang med kurs og videreutdanning for sine ansatte. Derfor er læreren en stor rammefaktor. Læreren har også en viktig rolle som informatør og veileder, og det krever kunnskap og kjennskap om internett. Derfor må man som lærer kjenne sine begrensninger, og gjerne dra inn fagfolk som kan bistå i undervisningen.

Tilgang på utstyr er viktig, spesielt i dette tilfellet, da det kreves tilgang til datautstyr som er koblet til nettet. Og ikke bare skal det være datautstyr, det må også være nok utstyr – slik at alle får tilgang (maks 3. personer pr. datamaskin). Noe med hensikten er at alle skal få prøve og erfare mens de lærer, og da må de få kunne konkretisere læringen ved bruk av datamaskinen. Det er også ønskelig at alle har tilgang på en pc hjemme, slik at barn og

foreldre kan sette seg ned å jobbe med stoffet sammen. Tid er alltid en rammefaktor, også i dette tilfellet. For å kunne jobbe aktivt med opplegget, så forutsetter jeg at foreldrene tar seg tid til både å komme på informasjonsmøtet og å jobbe med stoffet hjemme sammen med barna.

2.1.4 Læringsaktiviteter

Jeg har stor tro på synliggjøring og konkretisering som gode læringsaktiviteter. Piaget, med den kognitive læringsteorien, vektlegger at mennesket selv er aktivt i læringsprosessen. . I denne teorien sees læring på som en indre prosess som griper inn i hele det personlige liv. Læring er da en økning i den enkeltes evne til å utføre en handling eller å løse en oppgave. Læringsbegrepet forstås videre som en tilegnelse av kunnskaper, ferdigheter og holdninger. Så med andre ord så lærer vi gjennom egenaktivitet.¹⁷⁷

All læring, eller utvikling, som Piaget ville ha sagt, forutsetter altså aktivitet fra barnets/elevens side. Den andre læringsteorien kommer fra Dewey som var en progressiv pedagog. Slagordet var ”learning by doing”. Han mente at god undervisning forutsatte interaksjon mellom eleven og lærestoffet. Han kritiserte sterkt passive undervisningsformer som bygde på at elevene kunne ”fyller” med kunnskap.¹⁷⁸

Dette er som jeg skulle ha sagt det selv. Læring er etter mitt syn også noe aktivt. Jeg tror at undervisning ved enveis kommunikasjon fra læreren fører til at elevene blir passive og umotiverte. Selv om elevene har en bok eller annen informasjon/oversikt som de kan se på underveis så blir ikke læringen optimal. Ved å la eleven delta aktivt i undervisningen og la de finne sin egen informasjon, så skaper de også sin egen kunnskap. Og dette ligger i grunn for arbeidsmetoden jeg har valgt å bruke i dette opplegget.

Siden vi har to forskjellige grupper (elever/foreldre) så må jeg nødvendigvis dele opp undervisningen litt. Som nevnt under læringsforutsetninger, så kan kunnskapen om internettbruk variere veldig mellom barn og foreldre. Derfor blir opplegget delt i tre, en del for elevene, en for foreldrene og en som de skal gjøre sammen. SAFT har ulike tester liggende som ressurser på siden sin, og det er disse jeg vil bruke i opplæringen. For å gi ett eksempel så legger jeg ved ett utdrag fra den testen som jeg vil starte opplegget med.

Modul 3 - Quiz - interaktiv spørrelek om sikkerhet

---

¹⁷⁷ Imsen, Gunn. Elevens verden, s.95

¹⁷⁸ Lyngsnes, Kitt. Didaktisk arbeid, s.37

Mål: Å teste ut og forbedre elevenes kunnskaper om sikkerhet på Internett. Tidsbruk: 40 minutter. Aktiviteter: 1 klasseromsaktivitet med tilhørende hjemmeoppgave. Modul 3 tar utgangspunkt i SAFTs spørrelek (Quiz) som har til formål å teste ut og forbedre elevenes kunnskap om sikkerhet på Internett.

Spørreleken er utformet som følger:

Del A - Hva er personlige opplysninger? - 10 spørsmål

Del B - Nettvett - 15 spørsmål

Del C - Nettsnakk - 10 spørsmål

Elevene kan *ikke* gå videre før hvert spørsmål er rett besvart. Etter å ha svart rett på alle spørsmålene kan elevene skrive ut et spesielt SAFT diplom og som belønning også få spille et enkelt spill. Spørreleken er tilgjengelig online, eller kan lastes ned. Avpass tilnæringsmåten til elevenes ferdigheter, for eksempel slik:

- La elevene gjennomføre spørreleken – enten [online hos SAFT](#) eller på det lokale nettverket (IT-ansvarlig kan hjelpe med å installere).
- Gi elevene tid til å arbeide med og fullføre hele spørreleken. Dette kan sees som ”prøveøkt” for å oppmuntre til diskusjon.
- Be eventuelt elevene svare på spørreleken på nytt, hjemme. Denne gangen sammen med foreldre/foresatte for å oppmuntre til dialog om trygg og akseptabel bruk av Internett.

Elevene tar denne på skolen først, slik at jeg får kartlagt kunnskapen. Senere vil testen bli gitt i hjemmelekse, da er det meningen at foreldrene også skal delta i spørreleken.

2.1.5 Vurdering

Vurdering i ettertid er viktig, særlig med tanke på videre bruk av opplegget. Fungerte det bra, og med godt utbytte, kunne det være en ide å innføre dette som en fast del av skoleåret for den aktuelle klassen. Hvordan dette gjøres kan variere, men jeg hadde tenkt å gi både elever og foreldre en spørreundersøkelse etter undervisningen. Her ser du fort om det har kommet noe positivt ut av opplegget, og skulle det være bare noen få som virkelig har skjønt budskapet, så er det nok – selv om man selvfølgeligvis ønsker å fange flest mulig.

AVSLUTNING

Det at blogging blant unge jenter er et problem er vel noe jeg vil svare klart ja på. Etter å ha lest mange historier om unge skjebner som blir ødelagt pga. uvettig (eller retttere sagt uviten) bruk av mulighetene som en blogg gir. For å forhindre at barn og ungdom kommer i uføre grunnet blogging, så må vi som lærere og foreldre ta ansvar. Selvfølgelig ligger ansvaret hos barna også, men det er ikke til å komme unna at skole/hjem har oppdragerrollen sammen. Min egen mening etter å ha skrevet denne oppgaven er at disse aktuelle jentene rett og slett ikke eier begreper på hva internett egentlig innebærer. Det at alle, å da mener jeg hele verden, har innsyn i deres blogg er noe som de ikke er helt klar over. Og med mennesker som aktivt søker etter denne typen jenter for ulovlige grunner (gjerne av seksuell karakter), så er det uhyre viktig at kunnskapen om internett som forum blir integrert i skolen på ett tidlig stadium. Jeg tror ikke at bloggingen og internettbruken til ungdom blir mindre av at man starter tidlig med å lære dem alt dette, men de vil nok få en dypere forståelse for hvorfor de skal ta forholdsregler.

Kilder

Gjørund, Peik og Roar Huseby. To eller flere: Basiskunnskap i gruppepsykologi. NKS-Forlaget, 1998
Imsen, Gunn. Elevens verden: Innføring i pedagogisk psykologi. Tano Aschehoug, 1998

Lyngsnes, Kitt og Marit Rismark. Didaktisk arbeid. Gyldendal Norsk Forlag AS, 2001

Microsoft Norge. Online, Internett

(<http://www.netscum.dk/norge/athome/security/children/default.msp>) 24.05.2006

Nettvett. Online, Internett (<http://www.nettvett.no/>) 24.05.2006

Online, Internett (<http://huminf.uib.no/~mfl061/blog/>) 24.05.2006

Online, Internett

(<http://www.clarionledger.com/apps/pbcs.dll/article?AID=/20051030/FEAT05/510300315/1023>)

24.05.2006

Redd barna. Online, Internett (http://www.reddbarna.no/default.asp?V_ITEM_ID=3740) 24.05.2006

SAFT. Online, Internett (http://www.saftonline.no/hva_er_SAFT/) 24.05.2006

Walker, Jill. Bloggeside. Online, Internett (<http://jilltxt.net/>) 24.05.2006

Wikipedia. Online, Internett (<http://no.wikipedia.org/wiki/Blogg>) 24.05.2006

Arbeidskrav 1a

IT 103

”IKT i samfunn og arbeidsliv”

Eva Mortensen

Våren 2006

Innhold

1.0 Innledning – oppgavens oppbygning	1
2.0 Fagdel - hva er blogg?	2
2.1 Hva får unge jenter til å legge ut bilder av seg selv på nettet?	3-5
2.2 Kan blogging av denne type føre til overgrep?	5-6
2.3 Hva kan skolen gjøre med fenomenet blogging slik det har utviklet seg?	6-8
3.0 Didaktisk del	9
3.1 Mål	9
3.2 Skisse over undervisningopplegg	9-11
3.3 Måloppnåelse	11
4.0 Konklusjon	12
5.0 Refleksjon	13
Litteraturliste	14

1.0 Innledning – oppgavens oppbygning

Jeg har valgt oppgave 1 a ”mulig økning i jenters bruk av blogger”. For å belyse problemstillingen har jeg delt besvarelsen min i to, hvorav den ene delen er faglig og den andre er didaktisk. Fagdelen kommer først i besvarelsen, og inneholder definisjoner og avklaringer i forhold til ”blogg”, samt teori som jeg mener er relevant og interessant opp mot problemstilling.

I den didaktiske delen har jeg skissert et undervisningsopplegg som tar utgangspunkt i hvordan jeg skal kunne informere elevgruppen min om fornuftig bruk av Internett. Lyngsnes og Rismarks didaktiske relasjonsmodell¹⁷⁹ ligger i bunnen av undervisningsopplegget. Avslutter besvarelsen med konklusjon og refleksjon over oppgaven.

---

¹⁷⁹ Kitt Lyngsnes og Marit Rismark. *Didaktisk arbeid*. Gyldendal Norsk Forlag AS 1999, s. 75

2.0 Fagdel

Hva er blogg?

Ordet «blogg» kommer fra «weblog», en logg eller en journal på nettet. Så lenge verdensveven har eksistert har det fantes denne type nettdagbøker. De fikk imidlertid sin popularitet etter at Pyra Labs, et lite dot.com selskap i California, utviklet et system for enkel nettpublisering. Pyra Labs laget «blogger» for å ha et enkelt dokumentasjonssystem ved samarbeid i prosjekter. Etter at de begynte å bruke systemet viste det seg at den enkle publiseringen gjorde det brukbart for langt mer enn opprinnelig tenkt. Gjennom Blogger.com ble det like enkelt å lage og oppdatere sin egen dagbok eller nyhetsside på nettet som å skrive et dokument i tekstbehandling. Sjette januar i år hadde Blogger en million registrerte brukere. Innholdet i en blogg består gjerne av personlige utsagn og kommentarer fra enkeltmennesker, postet lineært i tid, med de siste kommentarene på toppen av siden. Dette er en del av definisjonen av en blogg: en nettside med korte kommentarer, organisert omvendt kronologisk med de siste postene først. Skillet mellom en blogg og en nettdagbok går til tider på om de har linker til andre sider eller ikke, blogger har linker, dagbøker har det ikke. Dagbøkene er dermed gjerne mer personlige. Dette er imidlertid et flytende skille, plutselig kan en dagbokskribent begynne å linke, eller en blogger kan slutte å gjøre det. Derfor er det like vanlig å omtale nettdagbøker som blogger. Typisk for bloggene er at skribentene skriver fordi de føler at de har noe de ønsker å formidle til andre, et formidlingsønske som springer ut av deres personlige interesse for et tema. Selv om det er nyttig for de fleste å være synlige på nettet, er det ingen som har gitt dem i oppdrag å vedlikeholde bloggene. Dermed er stil, tema og innhold sterkt personlig og uttrykk for individets meninger og holdninger, heller enn et utslag av en endring i organisasjonens politikk¹⁸⁰. Teknisk sett er det noe som må oppfylles på datamaskinen for å kunne blogge. Maskinen på være koblet opp mot Internett, men ikke avgjørende om det er via modem eller bredbånd. Når det er sagt, er det en fordel med bredbåndstilkobling, da overføringshastigheten går mye raskere med denne type tilkobling¹⁸¹. At bloggen har bare en side, gjør den forskjellig fra websider, som ofte består av mange sider. For å kunne publisere bloggen på Internett er det ikke nødvendig med kunnskap om HTML-koding. Tekst og bilde legges inn, man trykker på "send", og på et øyeblikk er det som er sendt tilgjengelig for alle med Internetttilgang.

---

¹⁸⁰ <http://www.dagbladet.no/kultur/2003/06/14/371146.html> 20.05.2006

¹⁸¹ <http://computer.howstuffworks.com/blog1.htm> 20.05.06

2.1 Hva får unge jenter til å legge ut bilder av seg selv på nettet?

At unge i dag velger å publisere seg selv med lite klær på Internett kan ha mange årsaker. Det er ikke bare jenter som gjør dette, vi finner også unge gutter i utfordrende positurer på Internett. Videre i denne oppgaven velger jeg i hovedsak å skrive om jenter, da det var hunkjønn som var nevnt i problemstillingen. Jeg er av den oppfatningen at mange jenter benytter blogg for å ”markedsføre” seg selv for omgivelsene. Med det mener jeg at det spilles på utseende for å oppnå oppmerksomhet. Det er ikke noe nytt at det spilles på et vakkert ytre i forhold til det å skaffe seg oppmerksomhet. Man kan gå langt tilbake i tid, og man vil se at avkledde kvinnekropper alltid har spilt en viss rolle i enkelte kretser. Jeg kan nevne *pin-up* modellene som et eksempel fra 1950-årene. Forskjellen fra den gang kontra dagens situasjon, var at det da bare var noen få av den store mengden som lot seg avbilde med lite klær på. I dagens samfunn blir det flere og flere som gjør dette, og en vesentlig årsak til det tror jeg bunner i at tabu omkring seksualitet er mer eller mindre forsvunnet. Kanskje ikke noe galt i seg selv at man i dag er mer liberale med tanke på akkurat dette, men det kan virke som om noen trekker grensene lenger enn det som er nødvendig. Med det mener jeg da i dette tilfellet disse bildene som legges ut på Internett fra unge mennesker.

Jeg vil her skrive om hva jeg mener er grunnen til at det er så mange som går så langt at de publiserer seg for allmennheten i dagens samfunn. Det første jeg vil ta for meg her er tenårings ”strev” med puberteten i fokus, her snakker jeg da om både jenter og gutter. Dette er en periode i livet hvor mange sliter med å finne ut av hvem de egentlig er. Det skjer mye med kroppen i denne tiden, det være seg både fysisk og psykisk. Spesielt på det indre planet er det for mange strevsomt med tanke på deres egen identitet, og deres søken etter den. For å belyse dette vil jeg bruke Erik H. Eriksons teori om personlighetsutvikling. Han deler livsløpet inn i åtte karakteristiske perioder, også kalt menneskets åtte aldre. Jeg skal ta for meg den perioden jeg mener er relevant for denne oppgaven, den perioden som Erikson omtaler som *pubertet*. Jeg poengterer at dette er bare en av mange teorier om dette temaet. I hver periode er det ett karakteristisk personlighetsaspekt som trer i forgrunnen. I følge Erikson er hver av disse utviklingsteoriene preget av hvert sitt personlighetsproblem og hver sin krise. Han mente ikke krise i den forstand at man står ovenfor en trussel eller katastrofe, men at *selvet*¹⁸² har fått en ny dimensjon eller et nytt perspektiv. *Selvet* er aktivt og dynamisk, det samordner opplevelser, samt regulerer atferd i forhold til de sosiale omgivelsene vi omgir oss med. Atferden mange unge i dag har på Internett, er en type atferd de ikke ville benyttet

---

¹⁸² Består av to faser, et handlende, men ubevisst ”jeg”, og et observert, bevisst ”meg”.

seg av i sin hverdagslige hverdag, for eksempel på skolen. Forskjellen her blir at over nettet slipper de å stå ansikt til ansikt med noen, på skolen vil det i løpet av dagen være mange fysiske møter. Selvfølelsen er privat, og er følelsen av at ”jeg er jeg”¹⁸³. Når jeg nå tar for meg denne teorien i forhold til oppgavens problemstilling, er det fordi jeg mener at pubertetstidens kriser kan være en forklarende faktor i forhold til unges bruk av blogg slik det er formulert i oppgaven. Krisen i dette tilfellet er det utfallet som i Eriksons teori betegnes som identitetsforvirring. De unge er i en fase i livet hvor det er venner som står dem nærmest. Det er sammen med gjengen de tester ut hvem de er, eller gjerne vil være. Jeg snakket med to jenter på 14 år om temaet blogging, og spurte dem om hvorfor de tror mange unge gjør dette. Svaret jeg fikk var det jeg selv hadde grunnet på, trangen til oppmerksomhet. De to jeg snakket med var også av den oppfatningen at jenter som benytter Internett som formidlingskanal, gjør ikke dette når de er alene. De var rimelig sikre på at to eller flere venninner var sammen om å legge ut slike bilder. Her kommer jeg da tilbake til det jeg tidligere har nevnt som identitetsforvirring. En del unge identifiserer seg så til de grader med de som er dem nærmest i denne fasen av livet, og da mener jeg deres nærmeste venner. Er det en jente som er så ”modig” å legge bilder av seg selv på nettet i lite klær, er det en overhengende fare for at flere følger etter. Det blir så viktig å ikke være noe dårligere enn de andre, at en setter sine egne verdier til side for å bli godtatt. Jeg kan med sikkerhet si at de unge påvirker hverandre, og er de flere sammen om det de foretar seg, blir det heller ikke så vanskelig om de må forsvare det de har gjort. Her snakker jeg ut fra det jeg selv opplever som mor til ei tenåringsjente. Gjengmentaliteten preger mange av valgene hennes, valg hun aldri ville gjort om det ikke sto noen sammen med henne. De er redde for å ikke være en del av fellesskapet. Er det da bilder som skal holde dem inne i dette fellesskapet, så kan resultatet bli slike bilder i forbindelse med blogg på Internett. Selvstendigheten er på en måte blitt borte under denne gryende puberteten, de gjør seg avhengige av hverandre. Jeg vil ikke her hevde at dette gjelder alle tenåringer i pubertetsfasen, men av egen erfaring fra tiden som tenåringsmor samt fra praksis i skolen, er at mange ikke tar selvstendige valg i saker som i utgangspunktet burde vært helt og holdent deres egne. Her støtter jeg meg til teorien til Erikson som sier at det her er tale om en psykososial identitet basert på testing av sitt dypeste indre mot en sosial verden, noe han omtaler som identitetsforvirring. Det vil si at mange unge har problemer med å avgrense seg selv og finne sin plass i den sosiale omverden, og vi får det som da omtales som overidentifikasjon. Eksempel her kan være at den unge identifiserer seg så strekt med

---

¹⁸³ Gunn Imsen. *Elevenes verden*. Tano Aschehoug 19983.opplag 2000 s. 273

gjengen eller gruppens ”helter” at hans eller hennes egen identitet settes til side¹⁸⁴. I forhold til dette og temaet blogging, har jeg nevnt ovenfor at jeg er rimelig sikker på at noen unge legger ut bilder av seg selv fordi noen som står dem nærme også har gjort det. Her vil det bli viktig for oss voksne, både foreldre og lærere å bevisstgjøre de unge deres egen identitet, og viktigheten med å kunne stå inne for de valgene de tar. Her vil det være på sin plass å gjøre de unge oppmerksomme på at bilder som publiseres på nettet blir liggende der for alltid, det hjelper ikke at de selv sletter det som er lagt ut. Jeg er av den oppfatning at man ved å fokusere på dette, kan sette i gang en tankeprosess hos de unge som kanskje gjør til at noen tenker seg om to ganger før de trykker på ”sendknappen”. De unge må også bli gjort oppmerksomme på at alle, absolutt alle med Internetttilgang har anledning til å se på bildene som ligger ute. Det vil da være alt fra den gamle, sure naboen og den kjekkeste på skolen, i tillegg til alle de fremmede der ute i den store verden. Hvor interessant er det for jentene at for eksempel fremtidige arbeidsgivere har sett dem i bare undertøyet, eller kanskje med enda mindre klær på? Jeg er ikke så sikker på at alle tenker så langt frem i tid når de velger å legge ut slike bilder, men med stadig påminnelse vil tanken være sådd. Stikkordet i denne forvirrede ungdomstiden vil jeg da si er informasjon, både hjemmefra og på skolen.

2.2 Kan blogging av denne type føre til overgrep?

Ja, vil jeg svare på det spørsmålet. Unge jenters bruk av blogg mener jeg helt klart kan være innledningen til seksuelle overgrep via Internett. Brukes bloggen fra jentenes side i all sin uskyldighet, vil ikke faren være så stor, men i det øyeblikket de legger ut bilder av seg selv hvor fokus er kropp og et vakkert ytre, tror jeg risikoen for overgrep øker. Jeg er også av den oppfatning etter å ha sett på noen av disse bloggsidene, at fenomenet blogg og chatting henger sammen. Mange unge i dag er hyppige brukere av MSN (direktemeldinger), og det opprettes hotmailadresser til dette bruket. Adressene ligger ofte på deres bloggside, slik at de da er tilgjengelige for hvem som helst som måtte ønske direkte kontakt. De bruker nødvendigvis ikke egne navn i disse adressene, og mener kanskje de på den måten er anonym for omverden. Jeg er av den oppfatning at anonymiteten ikke lenger er tilstede når det er blitt et bilde å forholde seg til bak adressen. Selv om bildene kanskje utelater ansiktet, er det allikevel noe håndfast der som gir den eventuelle overgriperen noe å hige etter. I denne forbindelsen mener jeg jentene sender ut en del signaler som oppfattes av mottakeren på en annen måte enn det som var den opprinnelige meningen fra jentene selv. Jeg tror at signalene de sender ut er et forsøk på å få anerkjennelse fra andre ungdommer, tilbakemelding fra disse i forhold til et bra

---

¹⁸⁴ Ibid, s. 285

utseende gir bedre selvfølelse. Dette vil jeg underbygge med teori fra den amerikanske sosialpsykologen Georg Herbert Mead, som hevder i sin speilingsteori at selvoppfatning dannes på grunnlag av den oppfatningen en tror andre har av seg selv, og den selvoppfatningen personen har på grunnlag av egen selv vurdering¹⁸⁵. Når det gjelder mange unge, er de vurderingene andre gjør av dem som blir det viktige. Mead kaller disse andre for *signifikante andre*¹⁸⁶. Det disse jentene gjør i følge Mead, er at gjennom denne speilingen danner de seg en selvoppfatning på grunnlag av hvilke reaksjoner de får fra omverden, da i dette tilfellet reaksjon fra de som ser disse bildene. Man kan se inne på noen bloggsider, og der er det mulig å gi jentene poeng på en skal fra 1-10, disse poengene gis ut i fra jentenes utlagte bilder hvor kroppen er i fokus. Jentene kan ikke her være sikre på hvem som gir poeng, det kan være alt fra klassekamerater til den mulige overgriperen.

At det sitter mottakere med onde hensikter, tror jeg ikke er et tema blant mange av de som publiserer bilder av seg selv. Selv om kanskje de fleste som ser disse bildene har ærlige hensikter, vet vi at det finnes voksne brukere av Internett som benytter seg av unges naivitet og uskyld, de velger å oppfatte signalene/bildene fra jentene seksuelt. Poenggiving tror jeg absolutt kan være det første møte mellom jenta og overgriperen. Jenta får mye oppmerksomhet som i hennes øyne er positivt, dette kan igjen skape den tillitten overgriperen er ute etter i forhold til det å kunne treffe denne jenta fysisk. Det er disse menneskene som utgjør en potensiell fare for vår yngre garde, og dette må de unge gjøres oppmerksomme på. For å synliggjøre farene de kan utsette seg for, ville jeg tatt i bruk virkemidler som historier fra virkeligheten. Det er en del unge som har vært utsatt for overgripere de har møtt via nettet, og ved å la våre barn/elever ta del i deres historier vil det forhåpentligvis gjøre inntrykk som setter i gang tanker omkring egen handlemåte.

2.3 Hva kan skolen gjøre med fenomenet blogging slik det har utviklet seg?

Jeg ser ofte hjemme at det som vi voksne prøver å formidle ofte blir mottatt av tenåringen som at vi er til hinder for hennes utfoldelse sammen med venner. At grenser blir satt fordi man bryr seg, blir av tenåringen misforstått. Når jeg nå kommer tilbake til det å opplyse de unge om farene de kan støte på ved blogging og chatting, tror jeg det er viktig at man får til en dialog med alle de det gjelder, i dette tilfellet de unge selv, deres foreldre og skolen. I denne dialogen må kommunikasjonen gå begge veier, det vil si at det ikke er hensiktsmessig av de voksne å stille seg opp med en moralsk pekefinger, men la de unge komme med synspunkter

---

¹⁸⁵ Gunn Imsen. *Elevers verden*. Gunn Imsen. *Elevers verden*. Tano Aschehoug 1998, 3.opplag 2000 s. 274

¹⁸⁶ Peik Gjøsund og Roar Huseby. *To eller Flere*. NKS-forlaget 1998, 3.opplag 2001 s 38-39

og meninger omkring temaet. Mange unge sitter helt sikkert inne med selvopplevde erfaringer knyttet til dette med hvem de har møtt på nettet, erfaringer som kan være verdifulle for oss voksne/lærer i forbindelse med å hjelpe de unge i forhold til å kunne ferdes trygt på nettet. Får de muligheten til å bli hørt, skaper det den tillitten som kan være svært avgjørende i hvordan vi som voksne skal kunne sette oss inn i problematikken. Tillitt skaper autoritet på en positiv måte, og denne positive autoriteten vil med fordel være god å ha med seg som voksen i den daglige omgangen med tenåringer, det kan åpne for fortrolige samtaler mellom barn og voksen. En annen ting man som voksen bør ta med seg av de unges erfaringer, er kunnskapen de har knyttet til bruken av Internett. At en del/mange voksne ikke engasjerer seg nok i hva barna gjør/har kontakt med på nettet, er rett og slett på grunn av manglende kunnskap om hvordan verktøyet brukes. De kommer faktisk til kort i forhold til egne barn/elever. Det er å håpe på at med den nye læreplanen, *kunnskapsløftet*, som trer i kraft fra høsten, at flere lærere får opplæring i bruken av datamaskin og dens muligheter. På den måten kan det bli enklere å følge med i hva de unge gjør når de surfer på nettet. Med økt kunnskap i skolene, vil det også bli lettere å få foreldrene på banen, lærerne har da mulighet til å samarbeide med de foresatte i forhold til hva barna deres kan utsette seg selv for gjennom bruken av chatte – og bloggetjenester. Jeg var i kontakt med en lærer ved en av skolen i Vefsn kommune angående dette med blogg. Læreren i dette tilfellet er IKT-ansvarlig ved denne skolen, og jeg stilte han en del spørsmål om den datatekniske siden ved blogg. Denne personen var ærlig og sa at dette var en del av Internett han ikke hadde stor kjennskap til, da til både hva som trengs for å opprette blogg, samt hva de unge bruker bloggen til. I mine øyne er dette et klart tegn på at det er alt for lite kunnskap om temaet. Vi lever i dag i et samfunn preget av økonomisk og teknologisk vekst, og dagens oppvoksende ungdom er en vesentlig del av denne utviklingen. Det gjenspeiler seg både i hva de unge kler seg i, og hva de har hjemme av teknologisk utstyr. Mange unge har i dag egne datamaskiner på rommet, dette vet jeg via min tenåringsjente og hennes venner. Med at de unge kan sitte uforstyrret på rommet med sin datamaskin, er det vanskelig for foreldrene å følge med på hvem barna har kontakt med via Internett. Ved hjelp av opplysning fra skolene i forhold til hva man faktisk vet om mange unges databruk, kan det være en dytt i ryggen for mange foreldre med tanke på at de da vet hva barna kan befatte seg med på Internett. Jeg kommer stadig tilbake til dette med informasjon både til lærere, elever og foreldre. Hvem skal ta ansvaret for at tilstrekkelig informasjon kommer frem slik at det kan nyttiggjøres på en fornuftig måte i skole og hjem? Når vi nå vet det økende problemet med overgripere på nettet, må hver og en som har ansvar for den oppvoksende generasjon ta ansvar. Rektorer rundt om på skolen må se til at de ansatte får muligheten til å sette seg inn i

problematikken på en sånn måte at det er mulig å møte elevene der de til enhver tid befinner seg. Det være seg om det er fysisk møte mellom lærer og elev i klasserommet, eller på den arenaen flere og flere ungdommer bruker tiden sin, på Internett. Foreldrene må vise interesse for hva ungdommen deres gjør på fritiden, ikke bare når de spiller fotballkamper, men også interesse for hva all tiden foran dataskjermen brukes til. At foreldre vil bli engstelige når det kommer frem hva uvetting blogging og chatting kan føre til, synes jeg er helt greitt. Ikke i den forstand at de da skal nekte tenåringen sin Internetttilgang, men det vil gjøre de voksne mer bevisst på hva som foregår. At de unge er klar over at foreldre og lærere følger med på hva de gjør, mener jeg virker forebyggende. Jeg vil velge å tro at det er flere unge som da tenker mer enn en gang over hva de faktisk gjør. Kommer det flere fornuftige voksne inn på denne arenaen som opptar mye av tiden til de unge i dag, tror jeg også at potensielle overgripere vil bli mer forsiktig med å ta kontakt med unge jenter på nettet. Sjansen for å treffe på andre voksne blir større, og det er ikke det disse menneskene overgriperne er interesserte i. Informasjon om nettvett vil bli temaet i undervisningsopplegget som følger i den didaktiske delen. I første omgang er dette informasjon til elevene, men det må også være et mål at noe tilsvarende blir laget for foreldre.

3.0 Didaktisk del

Målgruppe for opplegget er 8. klasse ved Kippermoen ungdomsskole.

Jeg har tatt utgangspunkt i Lyngsnes og Rismarks didaktiske relasjonsmodell¹⁸⁷ i planleggingen av undervisningsopplegget. Dette blir et tverrfaglig opplegg, IKT som senteringsfag, samfunnsfag og KRL som støttefag.

3.1 Mål

Undervisningsopplegget som følger er laget for å informere og bevisstgjøre elevene i forhold til fornuftig og sikker bruk av Internettets tjenester, og jeg har hentet mål fra L97. Den generelle delen av L97 sier følgende om bruken av IKT i skolen: ”... elevene bør utvikle evne til å kunne nytte elektroniske hjelpemiddel og medium kritisk og konstruktivt...”¹⁸⁸. Under hovedmoment i samfunnsfag, 8. klasse står det at ”i opplæringen skal elevene samtale om og vurdere omgangsformer og atferdsnormer mellom jevnaldringer...”¹⁸⁹. Hovedmomenter i KRL, 8. klasse: ”i opplæringen skal elevene drøfte etiske konflikter og valg knyttet til spørsmål om seksualitet, identitet...”¹⁹⁰.

3.2 Skisse over undervisningsopplegg

Med utgangspunkt i overnevnte mål og læringssynet i L97, har jeg skissert et undervisningsopplegg med temaet ”nettvet” for 8. klasse.

Elevgruppen min består av 12 elever, ingen med spesielle behov. Jeg velger å bruke 6 timer på opplegget, innunder her også diskusjon rundt tema, dette i plenum, da antall elever egner seg for det. Fokus for oppgavene jeg vil presentere for gruppa er sikker bruk av Internett. Jeg fordeler disse 6 timene slik at det blir 3 skoletimer a 2 dager. Elevene arbeider sammen to og to, dette fordi jeg vil de skal samarbeide og utveksle erfaringer. På denne måten vil jeg at elevene skal oppfatte læringen som meningsfull for dem. *Meningsfull læring (David Ausubel, 1968) er en prosess der ny kunnskap knyttes til relevante sider ved barnets eksisterende kunnskaper*¹⁹¹.

Politiet sier seg villige til å komme og informere elevene om reelle saker i forhold til overgrep via Internett.

---

¹⁸⁷ Kitt Lyngsnes og Marit Rismark. *Didaktisk arbeid*. Gyldendal Norsk Forlag AS 1999, s. 75

¹⁸⁸ L97 s. 78

¹⁸⁹ Ibid s.185

¹⁹⁰ Ibid s. 105

¹⁹¹ Trygve Breiteig og Rolf Vonheim. *Matematikk for lærere 1*. Tano Aschehoug 1999, s 60

Innhold

Nettvettregler og trygg bruk av Internet. Jeg har valgt å lage et opplegg som ikke er så faglig omfattende, fokuset ligger på viktigheten av nettreglene.

Rammer

Datamaskiner med Internetttilgang. Tidsbruk 6 timer. Ekstern foreleser.

Læreforutsetninger

Tar hensyn til at elevene sitter inne med forskjellig kunnskap om temaet det skal arbeides med. Lar de som vet noe om nettvett være ressurs i opplegget, dette vil da i hovedsak gjelde generell oppførsel på nett. En annen forutsetning er at elevene er samarbeidsvillige og interessert i å dele erfaringer med meg som lærer. Det er viktig å ha fokus på at elevene ofte har stor erfaring i hvordan det faktisk er på de ulike nettstedene.

Arbeidsmåte

Diskusjoner i plenum. Arbeide to og to sammen ved datamaskinen. Samarbeid blir stikkordet her.

Vurdering

Lærer vurderer underveis i opplegget, dette ved hjelp av observasjon og samtale. Vurdering i etterkant av gjennomføring, viktig for senere arbeid med lignende oppgaver.

1. time

Hva – Lærer informerer om tema. Samtale om bruk av Internett og nettvettsregler i plenum

Hvordan – Samler elevene i klassering, dette for å få alle til å delta

Hvorfor – Felles samtale som motivasjon for videre arbeid

2. og 3. time

Hva – Finne frem til nettvettsregler.

Hvordan – Ved hjelp av søkemotor på Internett.

Hvorfor – Bevisstgjøre elevene at det eksisterer regler for nettbruk. Reglene skal være med på å gi elevene en mer kritisk holdning til de personene de kommer i kontakt med på Internet, samt at de skal bli mer bevisste på hva de legger ut på nettet.

4. time

Hva - Elevene skal utarbeide regler for klassen som går på nettvett.

Hvordan – Ved hjelp av det de fant på relevante nettsteder (Redd Barna), samt at det er mulig for elevene å utforme egne regler.

Hvorfor - Det er viktig at elevene får være med på å lage regler som angår dem selv, ved å definere egne mål blir det deres eget opplegg. Blir da ikke noe påtvunget.

5. time

Hva – Forelesning angående ofre for nettovergrepere.

Hvordan – Ekstern foreleser fra politietaten.

Hvorfor – Mer virkelighetsnært for elevene at noen som jobber med slike saker tar opp temaet. Blir levendegjort med det at dette er saker fra virkeligheten. Målet er å sette i gang en tankeprosess omkring måten de selv opptrer på nettet.

6. time

Hva – Diskusjon om politiets foredrag.

Hvordan – I klassering.

Hvorfor – Bearbeidelse av inntrykk, holdningsskapende i forhold elevenes nettbruk.

3.3 Måloppnåelse

Jeg kan ikke være sikker på om måloppnåelse i dette tilfellet blir tilfredsstillende, da jeg ikke har prøvd ut dette undervisningsopplegget i praksis. På en annen side vil jeg si at jeg når målene dersom temaet engasjerer elevene, og at de deltar aktivt i diskusjonene. Bare det å få satt i gang tanker rundt hva de kan komme ut for med uvettig opptreden nettet, er et mål i seg selv.

4.0 Konklusjon

Jeg synes det er viktig at vi som voksne på prøve å sette oss inn i hvorfor noen unge handler som de gjør i denne fasen av livet. Her kan det å støtte seg til teorier om barns utvikling være til hjelp. Jeg mener mye ligger i deres søken etter en stødig identitet. At denne søken resulterer i at de kan møte seksuelle overgripere på nettet, er noe vi må prøve å gjøre de unge oppmerksomme på. De må bli klar over de farene som lurder inne på det verdensomspennende nettverket de er en del av. En annen ting vi som voksne bør gjøre, er å ta mer del i det de unge foretar seg, dette både hjemme og på skolen. For å kunne ta del i dette på best mulig måte, tror jeg veien å gå er ved hjelp av dialog med de unge selv. La de fortelle oss hva de er opptatte av, og lytte til det de har å si. Dette kan være verdifull kunnskap for oss som er deres omsorgspersoner. Det nytter ikke bare med moralske tordentaler om at det de foretar seg er farlig, man må engasjere seg i det de faktisk foretar seg. Når det gjelder dette med bruken av Internett og blogging, må vi som voksne, både lærere og foreldre, utvide kunnskapen omkring dette temaet slik at vi har en reell mulighet til å holde tritt med de unge på dette området. Her mener jeg skolene har en lang vei å gå, men håper med Kunnskapsløftet at flere blir skolerte innen IKT - faget. Der tror jeg også muligheten ligger for et bedre skole – hjem samarbeid. Når det gjelder forbyggende arbeid i forhold til elevene i skolen, er det et ønske at nettvett kommer på timeplanen. Som lærere bør vi stadig ta opp temaet ”overgripere på nett” fordi det angår mange elever i dagens skole. Undervisningen må legges opp slik at de unge blir bevisste sin måte å ferdes på nettet, de må med stadig gjentakelse bli påminnet at det er mange som blir utsatte for overgrep via denne kommunikasjonskanalen som Internett er. De må bli gjort oppmerksomme på at de kan bli neste offer om de ikke tar de forholdsregler som er nødvendig for egen sikkerhet.

5.0 Refleksjon

Denne besvarelsen bærer preg av mine meninger og antakelser i forhold til hvorfor unge jenter legger ut bilder av seg selv med lite klær på. Jeg har bygd opp dette rundt teori som jeg mener er relevant for denne perioden av livet til de unge. Jeg er av den oppfatning at mange handler som de gjør nettopp på grunn av usikkerhet omkring seg selv, de vet ikke helt hva de står for eller mener.

Dette var et krevende arbeidskrav, men det var bare å brette opp ermene og starte på nytt etter tilbakemelding fra faglærer kom. Når det gjelder samarbeid i dette arbeidskravet, var det vanskelig å finne noen som hadde noe å tilføre meg underveis. Jeg har spurt veldig mange rundt meg om dette med unge jenters bruk av blogg. Det resulterte i at jeg måtte forklare de aller fleste hva en blogg er, og ingen kunne hjelpe meg på vei. Jenter gjør det av oppmerksomhetstrang var kommentarene. Ellers har jeg diskutert dette arbeidskravet med en medstudent uten at det gjorde vesentlig forskjell for min del.

Litteraturliste

Breiteig, Trygve og Rolf Vonheim. *Matematikk for lærere 1*. Tano Aschehoug 1999

Det kongelige kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet. *Læreplanverket for den 10-årige grunnskole*. 1996

Gjørund, Peik og Roar Huseby. *To eller Flere*. NKS-forlaget 1998, 3.opplag 2001

Imsen, Gunn. *Elevens verden*. Gunn Imsen. *Elevens verden*. Tano Aschehoug 1998, 3.opplag 2000

Lyngsnes, Kitt og Marit Rismark. *Didaktisk arbeid*. Gyldendal Norsk Forlag AS 1999

<http://www.dagbladet.no/kultur/2003/06/14/371146.html> 20.05.2006

<http://computer.howstuffworks.com/blog1.htm> 20.05.06

Arbeidskrav, 1 b IKT 103

Levert av

Karsten Fagervik

HiNe

24. mai, 2006

Innholdsfortegnelse

1.0 Innledning	II
1.1 Utgangspunkt for oppgaven	II
1.2 Eget læringsmål	II
2.0 Chat som kommunikasjon	III
2.1 Kommunikasjon i et historisk lys	III
2.2 Chat	IV
2.3 Chat, anonymt!	IV
2.4 Chat, må den forgå anonymt?	V
3.0 Mitt pedagogiske ståsted	VII
4.0 Skisse over undervisningsopplegget	X
5.0 Sluttbetraktninger	XIV
6.0 Refleksjonsnotat, utkast 1	XV
7.0 Refleksjonsnotat, utkast 2	XV

1.0 Innledning

1.1 Utgangspunkt for oppgaven

Dette er en mappeoppgave i IT 103. Oppgaveteksten som denne oppgaven er blitt til av, skisserer en case og inneholder videre en del spørsmål som skal drøftes i et overgrepsperspektiv, sett mot denne casen. Denne drøftingen kommer først i dette dokument, og inneholder også et forslag eller en betraktning om hvordan vi som storsamfunn kan hanskes med overgrepsperspektivet knyttet til chat. Oppgaveteksten stiller videre følgende spørsmål: ”Hva kan du som lærer gjøre for å bevisstgjøre unge jenter (og gutter) på at kontakter man skaffer seg på Chat ikke alltid er ufarlig?”¹⁹²

Med bakgrunn i sistnevnte spørsmål, ønsker jeg å lage et undervisningsopplegg som igjen skal basere seg på prosessorientert skiving. Utgangspunktet er at elevene i noen grad kjenner til denne arbeidsformen. Dernest skal prosessen evalueres og videreutvikles underveis, ved hjelp av mappevurdering. Denne formen for evaluering vil jeg kort komme innom litt senere i denne oppgaven. Videre skal selve skriveprosessen munne ut i en folder eller et hefte som elevene igjen skal distribuere til de andre elevene på skolen. Folderens innhold er naturlig nok sentrert mot Internets muligheter, og ”farer ved bruk av IKT ” (tema). Det overordnede målet for meg som lærer med dette undervisningsopplegget, er å bidra til en bevisstgjøring av elevene knyttet opp mot slike farer, og eventuelt å få til en holdningsendring i så måte. Før dette undervisningsopplegget så presenteres, vil jeg presentere litt pedagogisk teori. Dette for å forsterke eller underbygge mine valg angående opplegget. Etter teoridelen følger skissen over undervisningsopplegget, og denne skissen er igjen ”sydd” sammen med mer pedagogisk teori.

1.2 Eget læringsmål

Eget læringsmål er hentet fra fagplan IKT og læring¹⁹³, og er som følge:

- Få kunnskap om konsekvenser for individ og samfunn ved bruk av IKT.
- Være forberedt på de metode- og rolleendringene som IKT medfører i skole, opplæring og arbeidsliv.
- Bruke IKT som verktøy i eget arbeid.

---

¹⁹² Hentet fra oppgaveteksten

¹⁹³ <http://www.hinesna.no/content/view/427/426/>

2.0 Chat som kommunikasjon

2.1 Kommunikasjon i et historisk lys

For å forstå problematikken rundt fenomenet chat, er det etter min mening nødvendig og se på hva kommunikasjon er, i et historisk perspektiv. Menneske har kommunisert til alle tider, via de første ”grynt”, til mer avanserte former for auditive og visuelle former for kommunikasjon. Auditivt, via direkte dialog¹⁹⁴, frem til det eller de muntlige språkformene som eksisterer og brukes i dag. Visuelt, via indirekte kommunikasjon, fra de første hulemaleriene og helleristningene, til utviklingen av mer systematiske skrifttegn, masseprodusert og distribuert til et større og større publikum. Alt dette er gjort samtidig som menneske har utviklet en sensitivitet eller empati for hvordan ”det andre” menneske har det, og hvordan det kan tenkes å ”motta” eller oppfatte denne kommunikasjonen.

Menneskets empiriske forhold til direkte dialog, historisk sett, er således bare bruk i en kommunikasjonsform som baserer seg på ”fays too fays” dialog. Denne dialogen er altså selve kjernen i mellommenneskelige forhold, bygd opp og nedarvet gjennom generasjoner, tett knyttet opp mot det emosjonelle. For å eksemplifisere (synliggjøre) dette kan jeg spørre: Hvordan eller med hvilke ord vil du innlede en samtale med et menneske du ikke kjenner? Sannsynligheten for at du vil starte med en høflighetsfrase, basert på din egen kulturelle tilknytning, er stor. For eksempel: ”- God dag, mitt navn er...”. Slike og lignende innledninger har etter min mening bare ett formål. Det dreier seg om å innfri en norm, trader gjennom ufattelige mange generasjoner, der hensikten er å ”gi seg til kjenne”. Dernest ligger det latent i menneske å forvente den samme gesten av motparten. I et slikt historisk perspektiv ser vi dermed at menneske ikke er vant til å kunne bruke eller føre en direkte kommunikasjon eller dialog, anonymt.

Og det er nettopp dette storsamfunnet sliter med, nå. Vi har, gjennom den teknologiske utviklingen av kommunikasjonsformer (i dette tilfelle, chatting), påført oss selv en geriljalignende tilstand med tanke på dialog eller kommunikasjon via IKT, en kommunikasjonsform helt fraværende av empatimekanismer. Derfor famler vi febrilsk etter måter å takle denne utviklingen på, slik at vi som storsamfunn kan beskytte samfunnet og enkeltindividet mot overgrep, overgrep som skjer som en følge av kommunikasjonsformer vi ikke behersker. Og der den svake part er barna våre.

---

¹⁹⁴ Min egen definisjon: Direkte dialog, muntlig eller skriftlig, som foregår i sanntid.

2.2 Chat

Å chatte vil si å føre en samtale skriftlig på Internet, i sanntid. Både barn, ungdom og voksne bruker denne formen for kommunikasjon, men den er nok mest vanlig blant ungdom fra 11-12 år og oppover. For å kommunisere effektivt bør du være tilknyttet en bredbåndforbindelse, men dette er ingen betingelse da ei vanlig telefonlinje og et modem er tilstrekkelig. Selve datamaskinen trenger heller ikke å være av ”ny dato”, da en slik form for kommunikasjon har meget lave datatekniske krav. Når du så logger deg på chatten må du skrive inn et brukernavn, men du trenger normalt ikke noe passord. Du kan bruke det samme navnet hver gang du er ”inne”, men er det opptatt, kan du legge til en understrekning, bindestrek, tall eller lignende og allikevel bruke det samme navnet. På den måten ”kjenner” de andre brukerne deg igjen. Når du har valgt deg et navn vil du få muligheten til å velge kanal. Mange av disse kanalene har aldersgrense, men det er heller unntaket enn regelen. De fleste er åpne for alle. Det finnes flerfoldige kanaler på chatten, men dersom du ønsker å snakke med noen fra for eksempel mIRC må du klikke deg inn på denne kanalen. Vil du snakke med en spesiell person på denne kanalen, kan du inviterer vedkommende til en privat samtale, når dere begge er logget på.

2.3 Chat, anonymt!

Chat er altså en kommunikasjonsform som foregår på Internet, skriftlig. I denne kommunikasjonen kan du så velge om du vil være anonym eller ikke. De aller fleste er anonyme, og det er her mye av problematikken knyttet mot chat springer ut i fra. Vi, dvs. både barn, ungdom og voksne, indoktrineres viktigheten av å være anonym når vi chatter. Vi som mennesker, er ikke vant til å kommunisere anonymt eller usynlig som antydnet tidligere, derfor tar vi (også voksne på ”chat”) på oss ”roller”. Og, det gjør også barn.¹⁹⁵ Gjennom lek! Lek i sin opprinnelige form, kan sees på som en vandring i en virtuell fantasivirkelighet. Videre hersker det etter min mening ingen tvil om at Internet er en slik virtuell virkelighet, for mange barn. Dette ser vi gjennom de mange lekpregete spillene mange barn er flittige brukere av. Også ungdoms bruk av for eksempel spillet ”country strike”¹⁹⁶, kan sees på som en lekpreget aktivitet i en fantasiverden, på ”nett”. Lek kan videre sees på som en typisk aktivitet for barn, der vandringen mellom virkeligheten og fantasiverden er en viktig faktor, lek er ”på liksom”¹⁹⁷. Av andre vesentlige faktorer som driver et barn til lek, er behovet for spenning. I rapporten ”Barn som møter overgripere på internett” av Astri Aas-Hansen, gjennomgås seks overgrepssaker og denne gjennomgangen viser at mange barn opplever chat som en

---

¹⁹⁵ Astri Aas- Hansen, s 35

¹⁹⁶ Et ”skytespill” som er svært populært blant barn, ungdom og også voksne.

¹⁹⁷ (http://klasse.hinesna.no/file.php/199/solveig_GLSM/Lek_teorier_Glsm.pdf), side 7

spenningslek.¹⁹⁸ En spenningslek som foregår på ”chat”, og der barnet og den de leker med er anonyme skuespillere i et virtuelt rollespill. Og i dette rollespillet, bestående av ”usynlige venner” kan det gjøres avtaler om å møtes, i det virkelige liv. Disse avtalene kan være av en slik karakter at barnet i det virkelige uanonyme liv trolig ikke ville gjort disse. Astri Aas-Hansen antyder i sin rapport at disse avtalene ikke kan fra et barns vinkling sees på som avtaler begått i det virkelige liv, men en avtale begått i en virtuell verden. En avtale begått ”på liksom”, ”uten særlig tanke for at det fra den voksnes side er høyst reelt”.¹⁹⁹ Om barnet da ikke ”ser” eller ønsker å skille disse to virkelighetene fra hverandre, kan det oppstå utilsiktede situasjoner som en følge av avtaler begått med usynlige ”chattevenner”.

Og, mange barn har ”bare” usynlige chattevenner. Venner de er blitt kjent med og fått tillit til, på nettet. I de fleste overgrepssakende som gjennomgås i Astri Aas-Hansens rapport, er det nettopp denne tillitsoppbyggingen som er det sentrale for overgriperne. Overgriperene bygger, gjerne langsiktig, opp tillit til barnet. På den måten oppstår det vennskap på falske premisser, premisse som baserer seg på chattekanalenes prinsipp om å kunne være anonym.

Utgangspunktet videre må være å innse at barn normalt ikke er på ”vakt” ovenfor venner.

Venner har man tillit til, således er det å treffe venner noe som ikke i utgangspunktet det skulle være noe risiko knyttet til. Men når vennskap er inngått på falsk grunnlag, stiller det seg annerledes. Da er muligheten for å utsette seg for noe utilsiktet i høyeste grad til stedet.

2.4 Chat, må den forgå anonymt?

Å ta på seg en rolle, fordrer at du ikke er den du egentlig er. Du må med andre ord anonymisere ditt egentlige jeg, slik det ofte gjøres på chat. Om vi kobler denne betraktningen opp mot de problemene som var da ”mobiltelefonanonymiteten” hersket, er det ikke vanskelig å trekke paralleller. ”Litt” tilbake i tid, kunne du gå inn på en hvilken som helst kiosk, å kjøpe deg et mobiltelefonabonnement anonymt, uten registrering. Flere mennesker fikk på den tiden oppleve å mota slibrige, og til dels grove sjikanerende meldinger og oppringninger på sin egen telefon, anonymt. Om dette var en form for lek, eller om disse meldingene og oppringningene var alvorlig ment, er ikke vesentlig. Poenget er at den som stod for disse meldingene eller oppringningene var anonym, og umulig å ”spore”, med de traumatiske følger dette kunne få for ”offeret”. Mobiltelefonterror og anonyme mobiltelefonabonnement brukt i kriminelle henseende, var et alvorlig problem for samfunnet og dets enkeltmedlemmer, og storsamfunnet famlet også nå i blinde! Hvordan få bukt med dette problemet, var spørsmålet

---

¹⁹⁸ ”Barn som møter...”, side 35

¹⁹⁹ ”Barn som møter...”, side 35

som stadig ble debattert. Uansett, myndighetene bestemte som en følge av problemet å vedta en lov²⁰⁰ som skulle gjøre det umulig å opprette et mobiltelefonabonnement anonymt, uten registrering. Så langt meg bekjent, ble denne eller disse lovene vedtatt under store protester. Å kunne ha et telefonabonnement som var uregistrert og anonymt, var en folkerett etter manges mening. På tross av dette, etter at loven trådte i kraft er slik anonym kommunikasjon ikke eksisterende i dag, meg bekjent.

Og, kan dette være en vei å gå, også for chat? For å delta i chat, må du registrere deg, slik du registrer deg for å få opprette et telefonabonnement. Uten en slik registrering vil det være umulig å chatte, den tekniske løsningen vil sette en stopper for det! Slik det er umulig å ringe uten et telefonabonnement. Når du så chatter ser alle som er på samme kanal hvem du er, pike eller gutt, mann eller kvinne, hvor gammel du er, hvilke by du befinner deg i etc. Hva som egentlig skal vise av personopplysninger når du chatter, overlater jeg til lovgiveren å avgjøre. Poenget er at denne formen for kommunikasjon ikke lenger er anonymt. Du kan ikke lenger ta på deg roller eller falske figurer. ”Gutt på 21 (egentlig 47!)”, eksisterer ikke lenger. Han heter Per, er 47 år og bor i Finnmark. Vær hilset Per! Ville så Kari på 12 år, fortsatt mene eller synes at det er inntresant eller spennende å chatte med Per? Neppe! Om så, vil Kari avtale å møte han? Neppe! Om så, ville Per ta sjansen på et slikt møte, avtalt uanonymt, over chat? Neppe!

Er så en slik registrering av alle brukere av diverse chattekanaler teknisk mulig? Om ikke, så utvikler vi løsninger! Videre, er en registrering av alle som chatter lovlig? Om ikke, så forandrer vi loven! Også internasjonalt.

Men, inntil vi som storsamfunn våger å finne en måte å beskytte våre barn mot ”Chat-problematikken” denne oppgaven så langt har drøftet, velger jeg å gå videre med mitt bidrag. Et bidrag som har sitt eksistensgrunnlag i det virtuelle anonyme liv, ikke i virkeligheten slik vi har kjent i uminnelig tid.

---

²⁰⁰ Ordlyden på denne paragrafen kjenner jeg på det nåværende tidspunkt ikke til.

3.0 Mitt pedagogiske ståsted

Utgangspunktet for planleggingen av det undervisningsopplegget som skisseres senere i denne oppgaven, er min egen erkjennelse om lærerens rolle som samtalepartner og tilrettelegger, i all undervisning. Skal vi som lærere være i stand til å stimulere og veilede barn i deres utvikling, må vi være bevisste og reflekterte. Vi må være bevisst faglige begreper. Vi må være bevisst enkeltelevens kognitive nivå. Og, vi må se viktigheten av å tørre å knytte oppgaver mot det til dels tøffe, ”egentlige” liv. Videre må vi innse at ikke alle elever kommer fra samme ståsted, noen har faktisk ingen voksne utenfor skolen å snakke med! Dernest må vi komme til den erkjennelsen språket har for all læring. Oppsummert betyr alt dette i korttekst, at det ikke er nok å selv kunne skrive ”rett”. Lærerens rolle strekker seg lenger enn det!

”Svaret er: ”IKT”! – Hva var spørsmålet?”. Hvor jeg har dette lille sitatet fra, kan jeg ikke huske akkurat nå. Men, poenget er uansett at den som svarte *kunne svaret*, han forstod bare ikke spørsmålet! Han kunne med andre ord ikke anvende svaret til noe. Dette betyr etter min mening at vi som lærere må finne frem til arbeidsmåter og oppgavetyper som kan overføres og anvendes direkte i elevens egen verden. At svaret var der, men ikke spørsmålet, tolker jeg som en total ”bom” av den som ”overleverte” eleven svaret. Svaret ble ikke støpt inn i en læringskontekst som kunne bidra til en varig stabil lærdom.

I et sosiokulturelt perspektiv er arbeidssamarbeid avgjørende. ”Kunnskap blir konstruert gjennom samhandling og i en kontekst”²⁰¹, og således faller prosessarbeid direkte inn under et sosiokulturelt perspektiv. Vårt utgangspunkt videre må være å forstå betydningen av det fiktive spørsmålet (evt. problemstillingen i denne oppgaven) jeg nevnte innledningsvis i det forrige avsnittet, og at svaret kommer som et resultat av arbeidsmåten og det kulturelle fellesskap. Overfører vi så dette til mappevurdering, må mappevurdering nødvendigvis bygge på et sosiokulturelt læringssyn, og Olga Dysthe har satt opp disse punktene med hensyn på samarbeid:²⁰²

- samspill og interaksjon mellom elev-lærer og mellom elevene er sentralt for læring
- læringsdialogen foregår både skriftlig og muntlig
- respons og vurdering fra andre danner basis for å øve opp evnen til egenvurdering
- skolen utgjør et praksisfellesskap der den enkelte eleven lærer gjennom varierte former for aktiv deltakelse

Evaluerings er nært knyttet opp mot mappeproblematikken som helhet, og skal den ha en funksjon i læringsprosessen må den brukes aktivt. Uten en form for evaluering, både under

---

²⁰¹ Kompendium 688, side 40

²⁰² (http://skolenettet.no/moduler/templates/Module_Article.aspx?id=12366&epslanguage=NO)

veis og som en avslutning, tror jeg det blir vanskelig for elev/lærer å blant annet se læringspotensialet til eleven. Den videre tanken bak evalueringen underveis, må være at elevene skal få større motivasjon og dermed kunne øke innsatsen i læringsprosessen. Men, vurderingen må også være av en slik karakter at eleven forstår sine læringsstrategier bedre. Gjennom en slik prosess skal de få større innsikt i eget språk og tekstutvikling, underveis i prosessen. ”Dette igjen betyr at vurderingen blir sett på som en integrert del av det å lære, og ikke som et vedheng”.²⁰³

Økt bevissthet om egne læringsprosesser vil bidra til å gi eleven økt kontroll over sin egen situasjon. Dette kan igjen bidra til en positiv egenvurdering, der eleven kommer inn i en positiv ”sirkel”, og utvikler sitt autonome mestringsmotiv.²⁰⁴ Med utgangspunkt i det undervisningsopplegget jeg skisserer senere i denne oppgaven, er det etter min mening flere nivå knyttet mot dette mestringsmotivet. Når elever skal presentere noe, må elevene først og fremst skaffe seg kunnskap om begivenheten eller temaet. Dernest må elevene finne bakgrunnen, og reflektere over hvorfor det er slik. Sist men ikke minst må elevene gi uttrykk for sin egen mening eller ta et personlig standpunkt, for så å argumentere for dette.

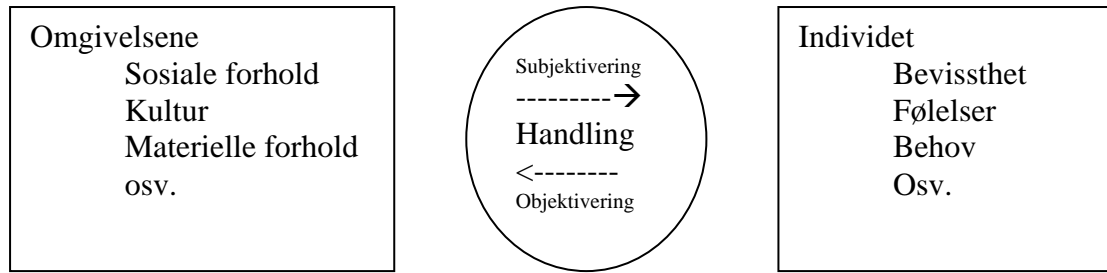
Ikke bare i et ”vanlig” pedagogisk perspektiv er språket viktig. Særlig viktig er dette etter min mening når IKT brukes som kommunikasjonskanal generelt. Mobbing via mobiltelefon eller for eksempel MSN er et stort og alvorlig problem for den det gjelder. Ved mobbing eller trakassering av et såkalt ”usynlig” offer, ser ikke den som mobber et direkte resultat. Dermed kan empati som en følge av synsinntrykk ikke virke som en bremsekloss.

Vektlegging av aktivt språkbruk og kommunikasjon har ikke alltid vært vektlagt like sterkt i den norske skole. Matematikk er et eksempel på dette. Dette faget ble sett på som ”de tause timers fag”, der drilling og repetisjon, i stille omgivelser var oppskriften på god matte undervisning. I sterk kontrast til dette står den arbeidsformen jeg har valgt i dette undervisningsopplegget, nemlig prosessarbeid og mappevurdering. Ser vi på figur 2., klargjøres eller underbygges denne teorien ennå bedre. Denne er som fotnote nr. tre viser, kopiert fra ”Elevens verden”, og viser etter min mening på en genial måte hvordan aktivitet knytter den ytre verden sammen med den indre. Teorien jeg her forsøker å forklare går under navnet ”aktivitetsteorien”.

---

²⁰³ Kompendium 688, s. 40

²⁰⁴ Gunn Imsen, s. 254

Figur 2. Virksomhet som utgangspunkt for utvikling og læring.²⁰⁵

Kobler vi dette opp mot "vårt tema" er det etter min mening uten tvil en vei som er mulig og gå, sammen med og for å bevisstgjøre unge mennesker.

I tillegg til det som er nevnt over, er dette undervisningsopplegget også forma ut fra tanken om at elevene skal utvikle sin skrivekompetanse, og at de skal få ytterligere erfaring med bruk av prosesskriving. De skal også få ekstra erfaring med bruk av IKT, både som et verktøy under selve skrivingen, men også som et utstyr der (kommunikasjonen med IKT) informasjon kan hentes/sendes via Internet og lignende. Videre skal undervisningsopplegget stille krav til bearbeiding av denne informasjonen, og her er det nærliggende å tenke etikk og moral (det meste av dette kan forsvares ut fra L97).

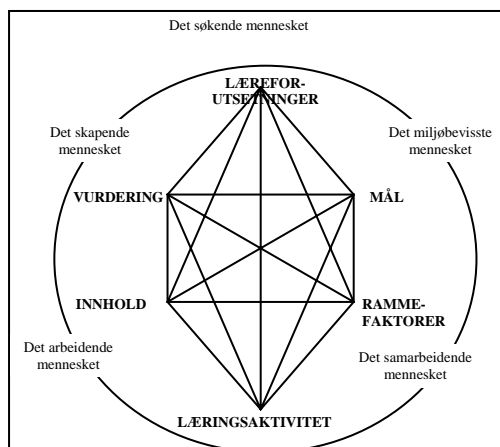
Det videre utgangspunktet er den didaktiske relasjonsmodell(fig. 1), og den er forsøkt brukt som et hjelpemiddel i planleggingen, gjennomføringen og vurderingen av undervisningsopplegget. Tanken om at elevene skal lage et hefte med "farer ved IKT", som så skal distribueres ut til andre elever på skolen²⁰⁶, bringer inn flere aspekt knyttet mot den didaktiske relasjonsmodellen(figur 1). Kort kan jeg nevne "det søkende menneske, med fokus på samarbeid, ikke destruktiv adferd". "Det miljøbeviste menneske, sentrert mot et godt skolemiljø, men også mot det private...", osv. Disse aspektene kunne så videre knyttes mot porno, mobbing, ulovlig nedlastning, "nakenbilder" tatt med mobil i dusjen osv., alt med hensyn på IKT.

Didaktisk relasjonstenking legger vekt på å klargjøre samspillet mellom sentrale faktorer som har innvirkning på hverandre. Alle disse faktorene er avhengig av hverandre. Dersom det endres på en av kategoriene, vil dette få konsekvenser for de andre kategoriene.²⁰⁷ Videre er det den didaktiske relasjonsmodell jeg har tatt utgangspunkt i når jeg reflekterer over de didaktiske relasjonene i denne oppgaven.

²⁰⁵ Kopiert fra Gunn Imsen, Elevens verden, s.166

²⁰⁶ En grunntanke bak undervisningsopplegget, knyttet mot "meningsfulle oppgaver". Dette kommer ikke tydelig frem av skissen over undervisningsopplegget, men diskuteres mot slutten av oppgaven.

²⁰⁷ Kitt Lyngsnes og Marit Rismark, Didaktisk arbeid, s. 76-78

Figur 1

4.0 Skisse over undervisningsopplegget

Elevene skal stå fritt med hensyn på sjangervalg, men alle elevene må skrive innen det bestemte tema. I utgangspunktet ser jeg for meg at dette temaet er bestemt i klassen, i samarbeid med meg som lærer.²⁰⁸ Elevene er tenkt organisert i grupper på fire og fire, og disse skal samarbeide med hverandre, helt frem til det ferdige produkt. Tanken bak dette er todelt. Ingen skal sitte alene på Internet, de skal på en måte være ”vakt hunder” for hverandre. Derneft kan det følge mye motivasjon og inspirasjon ved et samarbeid, som igjen kan føre til et større læringsutbytte for den enkelte.

Førte steg videre, etter at temaet er valgt er idemyldring. En slik idemyldring er bra på flere måter. Vi som lærere får vite hvilke tanker elevene har om temaet vi skal arbeide med, og elevene får satt i gang tankeprosessene. De blir altså aktivisert, både språklig og mentalt. I følge Vygotsky oppstod læring og utvikling først og fremst som et resultat av samspill, fortrinnsvis sosialt samspill. Språk er altså oppstått (læring) som en følge av elevens sosiale samhandling med ett sosialt fellesskap, som vi har sett, og når elevene bygger slike assosiasjoner sammen til mentale strukturer, oppstår språk og bevissthet, som et resultat av sosialisering og aktivitet. Slik sett ønsker jeg allerede på et tidlig stadium å begynne å bygge opp elevenes bevissthet angående vårt tema. Via idemyldring og dialog.

Denne idemyldringen kan aller først taes samlet i klassen. Alle gode ideer blir skrevet ned, og etter denne fasen kan elevene forsette idemyldringen i sine respektive grupper. Her kan Internet være en mulig idébank. Elevene kan foreksempel søke på ordene ”chatting, misbruk, nettikette etc. ”, eller de kan søke seg frem til aviser eller ukeblader. Disse har gjerne egne søkemuligheter på tidligere publisert stoff som omhandler temaet. Muligheten for å treffe på

²⁰⁸ Lærerstyrt? Det handler om å *pense* elevene inn på temaet via en åpen dialog, slik sett vil elevene få et ”eierforhold” til temaet, og derigjennom større motivasjon til å gå løs på oppgaven.

artikler som handler om chatting burde være stor. Utfordringen videre for elevene blir å hente ideer til vinkling av oppgaven fra et slikt ståsted.

Under denne prosessen kan jeg som lærer nå gå inn å ”styre” eller hjelpe elevene med ideer.

Hva kan det være naturlig at en folder som den vi skal lage, inneholder? Hvem er denne folderen myntet på? Bare elever, eller også foreldre? Andre? Kan denne folderen kanskje distribueres til alle husstandene i nærområde, og ikke bare på skolen? Kanskje til hele byen? Slike og lignende spørsmål håper jeg skal bidra til at elevene ser oppgaven i et litt større perspektiv.

Selv mener jeg at en slik folder bør inneholde flere aspekt knyttet opp mot IKT, og jeg vil derfor søke å styre elevene mot disse sidene. I kortform bør dette være sentrale moment i heftet:

- Internets historie i kortform.
- Gode råd om effektiv surfing på nett, og forslag til gode søkemotorer.
- Kildekritikk. Hvem har lagt ut hva, og hvordan forholder vi oss til denne informasjonen?
- Regler for sikker surfing.
- Hva er kommunikasjon?
- Chat. Hva er det?
- Hvem chatter, og hvorfor?
- Usynlige venner, finnes de?
- Regler for sikker chatting.
- Hvorfor må vi ha slike regler?
- Hvorfor gikk det galt? (eksempler fra det virkelige liv?).

Når idemyldringen så er overstått er det tid for første skrivesekvens. Her er utgangspunktet å få ned på ”papiret” så mye som mulig. Rettskriving og tekstoppbygging skal ikke vektlegges i denne fasen.

Elevene gjør så ferdig førsteutkastet, og sender den til læreren via e-post slik at læreren kan gi respons/veiledning på utkastet. Denne responsen bør også sendes til elevene via e-post.

Videre må denne lærerresponsen være av en slik karakter at elevene får større innsikt i eget språk og tekstutvikling. Men en slik respons må også gis med varsomhet. Kan du som lærer ikke ”se” eleven du samtaler med (skriftlig eller muntlig), se elevens kognitive nivå, se elevens følelser og forstå hvordan de tenker og reflekterer, kan du som lærer heller ikke tilpasse språket du bruker, til eleven. Særlig ved bruk av ”elektroniske mapper”, der veiledning foregår i en kunstig dimensjon må vi være oppmerksom på dette.

*”Frå eit sosiokulturelt perspektiv er kommunikative prosessar heilt sentrale i menneskeleg læring og utvikling. Språk og kommunikasjon er ikkje berre eit middel for læring, men sjølve grunnvilkåret for at læring og tenking skjer”.*²⁰⁹

Å bryte med det sosiokulturelle prinsippet over, kan dermed få utilsiktede konsekvenser. I stedet for konstruktiv veiledning, kan den ”usynlige” eleven oppfatte veiledningen som kritikk. Prosesskriving og mappemetodikk bygger på positiv kommunikasjon, dermed må mulige misforståelser som en følge av vektøyet, IKT, ryddes av veien. Ikke bare med hensyn på oss lærere, men også koblet opp mot relasjonen elev/elev. Utgangspunktet er altså at ”respons danner basis for å øve opp evnen til egenvurdering”.²¹⁰ Således er vi tilbake til det sentrale tyngdepunkt i undervisningsopplegget. Elevene skal altså utvikle en egenvurderingsevne som igjen skal bidra til en bevisstgjøring knyttet opp mot alle former for kommunikasjon via IKT, selvfølgelig også knyttet direkte opp mot temaet elevene skriver om. Etter min mening bør en skriftlig respons etterfølges av en muntlig evaluering. Jeg som lærer ønsker således nå og foretar en muntlig evaluering sammen med gruppen, der vi ser på resultatet så langt. Om det var noe som gikk galt, kan vi undersøke hvorfor dette gikk galt, og hvordan vi eventuelt kan rette dette opp. En kombinasjon av skriftlig og muntlig veiledning/evaluering er viktig av flere grunner, og etter min mening særlig når det er snakk om å få elevene til å ”tenke” selv, som jo igjen skal føre til en eventuell holdningsendring. Etter at førsteutkastet er levert læreren, søker så elevene kontakt med en annen gruppe som er ferdig med sitt førsteutkast. Tanken bak dette er todelt. Først og fremst er det ide utvekslingen som er viktig. Eksisterende ideer kan videreutvikles, og nye kan oppstå. Dernest er det den prosessorienterte skrivningen, der gruppene både skal gi og få respons på sitt utkast. Utgangspunktet mitt er at elevene på forhånd kjenner til disse rådene angående respons:

Råd til skriverne:

- Om mulig bør du/dere som skrivere lese teksten høyt til responsgiveren
- Under responsen bør du ikke stille spørsmål
- Noter ned kommentarer og spørsmål du synes er viktige

Råd til responsgiver:

- Vær konsentrert under opplesingen
- Noter ned spørsmål som dukker opp under opplesingen
- Start responsen med å gi minst en positiv kommentar, vær konkret
- Husk, du skal bidra til å videreutvikle teksten. Kom med gode forslag i så måte
- Ikke heng deg opp i rettskrivnings og tegnsettings -feil på dette stadiet (utkast)

---

²⁰⁹ Kompendium 688, side 43

²¹⁰ (http://skolenettet.no/moduler/templates/Module_Article.aspx?id=12366&epslanguage=NO)

Videre skal all respons nedskrives, og sendes til lærer for arkivering. Den videre gangen i opplegget går ut på å skrive nye utkast, basert på respons fra medelever og lærer. Tanken er å få til en progresjon mot et bedre innholdsmessig produkt, og innbakt i en slik tanke ligger som før nevnt også bevissthetsaspektet. Hvor mange ”runder” med slik respons gruppene trenger, vil kunne variere, men ideen er at det bør være minst en responsrunde. Når disse responsrundene så er ferdige kan elevene begynne å arbeide mot det endelige produkt. I denne fasen skal fokus ligge på det formelle innhold så som rettskriving, tegnsetting, mottaker etc. I denne fasen mener jeg at det også er naturlig og stille elevene spørsmål om produktet, i tillegg til å bli distribuert, også kan presenteres muntlig. Tanken kunne for eksempel være å presentere innholdet i folderen for alle elevene på skolen, muntlig før distribusjon. Å innbake IKT i et slikt opplegg, vil etter min mening være glimrende. Tenker i første omgang på PowerPoint, men også andre løsninger må kunne vurderes. Å visualisere for å bygge opp eller styrke budskapet ved hjelp av IKT, er i ferd med å bli et anerkjent pedagogisk prinsipp. Uansett, om en slik løsning velges, må elevene forberede det endelige produkt på nettopp en slik presentasjon. Om gruppen velger å gå for en løsning der produktet skal både distribueres og fremlegges som en presentasjon, er det nå muligens lurt å dele gruppen i to. Den ene halvparten tar for seg det videre skriftlige arbeidet, mens den andre delen av gruppen retter fokus mot den muntlige fremføringen. Selvsagt hele tiden med fokus på samarbeid om begge produkttypene.

Til slutt skrives en individuell egenvurdering(refleksjon) og en samarbeidsbeskrivelse. Dette og det endelige produkt sendes så til læreren via E-post, som så foretar en endelig mappevurdering av arbeidet. Når det endelige arbeidet er avsluttet er det også tid for å foreta en endelig avsluttende evaluering av arbeidet, for å se om det ble slik man hadde forestilt seg. I den avsluttende evalueringen ønsker jeg at vi (elev/lærer) i fellesskap ser tilbake på hele prosessen, samtidig som vi også retter blikket fremover. Etter min mening er det viktigste ved denne prosessen å se på de nye erfaringene man selv(elevene), men også gruppen som helhet, har gjort seg. Muligens kan denne eller disse nye erfaringene bidra til at vi ser temaet eller problemet i et nytt perspektiv, et perspektiv som kanskje også kan bringe inn holdningsendringer. Som igjen kan videreutvikle elevene gjennom en dynamisk prosess, der elevene ”selv” skaper sine endringer, uten at vi som voksne nødvendigvis må rette en advarende pekefinger, ”mot alt og alle”.

5.0 Sluttbetraktninger

Som lærere er det ikke bare veiledning rettet mot det faglige som må vektlegges i forbindelse med prosessarbeid og mappevurdering. Også med tanke på det ”arbeidende menneske, og det samarbeidende menneske” kan veiledning brukes. Ikke bare som et resultat av observasjon, men også som en tilbakemelding på refleksjonsnotatet elevene skriver, individuelt. Et slikt dokument skal ofte leveres til slutt i mappeprosessen, men etter min mening er det av stor betydning at dette også leveres under veis. Dermed kan du som lærer tidlig gå ”inn” å foreta nødvendige justeringer (veiledning) med hensyn på arbeidsinnsats og samarbeid.

For at elevene skal oppnå tilstrekkelig motivasjon til og gå løs på en oppgave, uavhengig av fag, er det etter min mening av avgjørende betydning at oppgaven knyttes mot det ”meningsfulle” eller mot elevens egen virkelighet. Uten en slik vinkling vil den indre motivasjonen ikke kunne være drivkraften, og uten en slik drivkraft vil det kunne bli en ”reproduksjon” av informasjon, som igjen ikke vil kunne skape nødvendig egenrefleksjon. All varig læring eller holdningsendring, bygger til syvende og sist på meningsfulle oppgaver eller for den sagt skyld på meningsfull dialog, som igjen kan skape nødvendig refleksjon. Om elevene får lage noe som de selv eller andre kan bruke til noe nyttig, vil kravene til produkt og prosess bære preg av dette. Både produktet og prosessen vil bli målt eller jobbet frem fra deres eget ståsted. Om oppgaver blir gitt utafra skolens egen målsetning, og bare det, vil kravene til produkt og prosess nødvendigvis bli målt opp mot denne virkeligheten, kanskje med manglende motivasjon og læring som resultat.

For å få til en holdningsendring blant ungdom slik jeg innledningsvis var inne på, er det etter min mening av vesentlig betydning at vi som voksenpersoner spiller på lag med ungdommen. Holdninger, lover og regler som blir ”trædd” ned over hodet på mennesker, uansett alder, vil alltid kunne skape motstand. I neste omgang vil en slik motstand kunne vanskeliggjøre all videre kommunikasjon, som igjen er en av forutsetningene for å skape en konstruktiv og dynamisk læringsarena. Vi må heller ha som utgangspunkt å møte elevene eller ungdommene ”som de er”, og ”der de er”. Dette gjelder ikke bare på det sosiale plan, men også på det intellektuelle plan. Ved å prøve å få til en bevisstgjøring av ungdom ved hjelp av ungdom, slik undervisningsopplegget skisserer, håper jeg på en kollektiv prosess som igjen skal bidra til at ungdom skaper seg en sosial identitet, de selv kan være stolt av. Det motsatte kan gi grobunn til isolasjon og sosial distanse, fra nåværende og tidligere venner, men også fra storsamfunnet. Gjennom en slik isolasjon kan det etter min mening være en overhengende fare for at ungdom prøver å finne sin sosiale plass, blant ”usynlige venner”, ved hjelp av ”prøve og feile metoden”.

Som igjen kan være meget ”dyrkjøpte” erfaringer.

6.0 Refleksjonsnotat, utkast 1

Oppgaveteksten i arbeidskrav 1 b – IT 103, stiller flere viktige spørsmål, og skisserer også noen mulige svar, om hvorfor unge jenter skaffer seg seksuell erfaring via chatting eller lignende former for kommunikasjon. I den oppgaven jeg nå har skrevet, følte jeg at jeg ikke kunne berøre disse spørsmålene, av den enkle grunnen at jeg følte jeg ikke satt på de rette svarene. Det betyr at om jeg hadde valgt å prøve å gi noen svar, ville disse svarene egentlig bare basert seg på spekulasjoner. Det fortjener ikke ungdommen, og heller ikke de berørte ofrene!

Det jeg derimot følte jeg kunne bidra med i denne sammenheng, er å prøve å skape et opplegg i lag med vanlig ungdom, der ungdom selv kan komme med sine meninger og erfaringer om problemet. Gjennom det opplegget jeg har skissert mener jeg derfor å ha funnet *en* av veiene som skolen kan bruke i bevisstgjøringen av unge mennesker, og deres foreldre.

Under arbeide med denne oppgaven har jeg personlig blitt nødt til å tenke gjennom problemstillingen, en problemstilling som jeg i utgangspunktet ikke hadde noe forhold til på den nåværende tidspunkt. Videre vil jeg tro at det arbeidet jeg har gjennomført, har bidratt til at jeg føler at jeg på en bedre måte burde være i stand til å advare ungdom mot slike farer som oppgaveteksten skisserer. Og, om jeg i mitt fremtidige yrke velger å ”kjøre” dette opplegget, vil jeg uten tvil kunne høste svar på mange av de spørsmålene jeg henviste til innledningsvis i dette refleksjonsnotatet. Som jeg videre kan bruke til å utvikle metoder som igjen kan bidra til en tryggere verden for ungdom.

For øvrig er dette arbeidskravet blitt til uten noen form for samarbeid.

7.0 Refleksjonsnotat, utkast 2

Dette er utkast nummer 2, og er således en del omskrevet i forhold til det opprinnelige utkastet. Det som i hovedsak er forandret eller tilføyd, faller i en stor grad inn som et resultat av veiledning fra faglærer. Både det IKT- tekniske med hensyn på hva chat er, og hvem som chatter, er nå tatt med. Likeså har jeg tatt med den drøftingsdelen faglærer savnet, og i denne delen har jeg både synset og kommet med andres betraktninger. Alt er forøkt gjort med utgangspunkt i de spørsmålene oppgaveteksten skisserer.

Kilder

- Imsen, Gunn, Elevens verden, Tano Aschehoug, 3. opplag 1998
- Internet:
(http://skolenettet.no/moduler/templates/Module_Article.aspx?id=12366&epslanguage=NO)

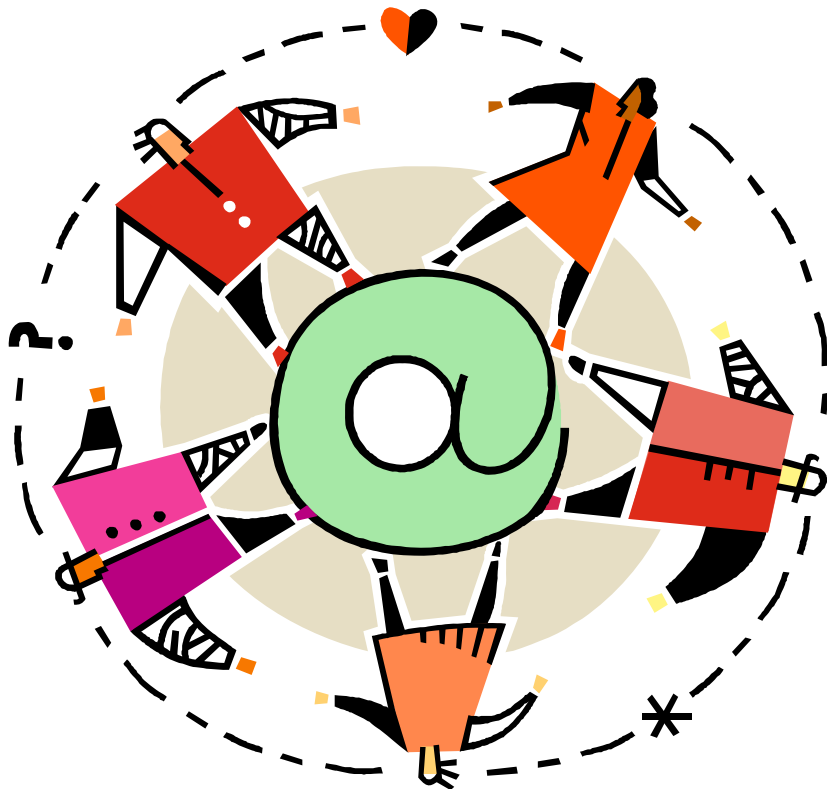
21. februar 2006

<http://www.hinesna.no/content/view/427/426/>

21. februar 2006

- Kompendium 688, Læringsteori, prosessarbeid og mappevurdering, Høgskolen i Nesna, 2005
- Lyngsnes, Kitt og Rismark, Marit, Didaktisk arbeid, Gyldendal Akademisk, 4. opplag 2003

Chatting

Utarbeidet av:

Nina Kaino Andersen

30.01.2006

Høgskolen i Nesna

Innhold

1.0. Innledning	XIX
2.0. Læringsteori	II
3.0. Kunnskapsløftet	IV
4.0. Nettproblematikk . Nettvettsregler	VI
4.1. Hva er chatting?	VI
4.2. Hvem chatter?	VII
4.3. Er det farlig å chatte?	VII
4.4. Hva kan og bør vi gjøre?	VIII
4.5. Nettvettsregler	IX
5.0. Undervisningsopplegg	X
6.0. Avslutning	XII
7.0. Litteraturliste	XIII

1.0. Innledning

Jeg har valgt å skrive en oppgave om chatting på nett og problematikken rundt dette. I den forbindelse ønsker jeg å lage et undervisningsopplegg som et ledd i en holdningsskapende prosess for å bevisstgjøre unge jenter og gutter på de farene som de kan utsette seg for ved å chatte på nettet.

Skolen skal være en samarbeidspartner med hjemmene til elevene og det er derfor svært viktig også innenfor dette feltet å trekke foreldrene inn. Slik at en bevisstgjøring og jobb med denne problematikken blir en felles strategi for skole og hjem.

For å begrunne min måte å jobbe på i undervisningsopplegget har jeg først sett på hva læringsteoretikere sier om hvordan barn lærer. I tillegg har det vært viktig for meg å se på hva Kunnskapsløftet sier om hva en skal undervise i, krav til metodebruk og bruk av IKT. En annen sentral del av oppgaven er å belyse selve problematikken i forhold til chatting på nettet. Med dette som grunnlag har jeg kommet fram til et undervisningsopplegg som kunne vært brukt i en klasse både på mellomtrinnet og ungdomstrinnet.

2.0. Læringsteori

Hvis du spør et barn hvorfor de skal gå på skole, så vil du garantert få til svar, at de skal lære noe. De minste barna vil knytte læring opp mot det å lære å lese, skrive og regne. Som pedagoger har vi både lært ut fra læringsteorier og forhåpentligvis erfart, at en lærer ikke bare på skolen, men i ulike situasjoner. All erfaring en skaffer seg er en slags læring. Dessuten lærer vi individer på forskjellig vis, alt ut i fra hva vi tidligere har erfart, arv og anlegg og hvilket sosialt miljø en kommer fra.

Det finnes likevel ulike teorier om hvordan læring skjer. De fleste teoretikerne heller likevel mot samme felles faktor, nemlig at læring skjer via konstruksjon på ulike måter. Men det finnes teorier som hevder at kunnskap kan overføres direkte fra et individ til et annet. Dette som vi kaller et behavioristisk læringssyn, nemlig at den ytre påvirkning og stimulering kan føre med seg at en kan overføre kunnskap fra en til en annen. Jeg vil ikke komme noe mer inn på denne teorien, da denne teorien ikke er vektlagt i mitt undervisningsopplegg.

Jeg har derimot valgt å se på teori som mitt undervisningsopplegg er bygget på. Nemlig læring basert på interesse og elevarbeid, der eleven selv gjør jobben ut fra egen erfaring, undersøkelse og videre læring. Elevmedvirkning blir satt i fokus, læreren blir en veileder, ikke en formidler. Teorien forteller oss hvordan teoretikerne ser på selve læringsprosessen, hvordan elevene skal kunne oppnå kunnskap om et emne. I dette undervisningsopplegget, er målet at elevene skal oppnå en kunnskap om hva chatting er og hva det kan føre til på godt og ondt. Men først må vi ta for oss hvordan noen teoretikere mener vi kan nå disse målene.

2.1.1 Konstruktivisme

Konstruktivisten Jean Piaget hadde en teori om kognitiv utvikling. Noe jeg vil se nærmere på, men først skal vi se på at han deler kunnskapen inn i to typer kunnskap:

1. Figurativ kunnskap:

Dette er kunnskap basert på hukommelse, for eksempel hvordan bokstavene ser ut som symboler og hvor på tastaturet de har sin plass. Denne typen kunnskap må vi lære ved hjelp av memorering, dette er kunnskap som ikke behøver å ha en logisk karakter.

2. Operasjonell kunnskap:

Også kalt aktivitetsteori. Dette går ut på at kunnskap oppstår ut i fra en handling. Eleven må sjøl rekonstruere sin egen verden, ut ifra det eleven selv har erfart, læreren er en formidler men kan ikke lære for eleven, kunnskapen må den konstruere selv.

Piaget har en teori om at barnet konstruerer og tar i bruk ulike skjema i sin innlæring av kunnskap. Han sier at barnet assimilerer – fortolker kunnskapen. Ved assimilasjon kan barnet bygge videre på den kunnskapen de har fra før. Tankeprosessen til barnet bygger videre på det en forventer skal skje ut fra hva barnet tidligere har erfart i lignende situasjoner. Det er ikke alltid at barnet kan bygge videre på det de har lært fra før, da sier Piaget at barnet må foreta en akkomodasjon. Det innebærer en grunnleggende forandring i barnets måte å se virkeligheten på. Ved akkomodasjon bryter den nye kunnskapen, med det man visste fra før, man må da forkaste gammel lærdom og lage nye begreper. For å forklare dette nærmere skal vi se på et eksempel. Elevene har lært at det lengste tallet er størst, altså av tallet 333 og 1111, er tallet 1111 størst fordi det er lengst/har flest siffer. Når elevene begynner å regne med desimaler, så gjelder ikke denne regelen lenger. Vi kan her ha to tall 111 og 3,333, der tallet 111 er størst, selv om det ikke har flest siffer. Her må elevene forkaste sin oppfatning om at det lengste tallet er størst, og så lære et nytt begrep. Piaget betraktet den intellektuelle utvikling som skjer her som en tilpasningsprosess. Kunnskap og forståelse blir en prosess.

En annen teoretiker, Vygotsky, er også det vi kaller for en konstruktivist. Forskjellen på hans teori sett i forhold til Piaget, er at Vygotsky hevder at alle mennesker lærer i en sosial sammenheng. Han sier at det vi kan gjøre sammen med andre i dag, kan vi gjøre alene i morgen. Et annet viktig perspektiv i Vygotskys teori, er at eleven blir en aktiv deltaker i læringsprosessen. I stedet for at læreren ensidig aktivitet mot eleven, må det settes i verk et samarbeid der læreren veileder eleven i den kognitive læringsprosessen. Elevene skal være aktiv, ansvarlig og handlende med mulighet til å utnytte sitt potensiale i læring og utvikling. Vygotsky forfekter et sosiokulturelt læringssyn, Det tar utgangspunkt i at samspillet mellom kollektivet rundt individet, har innvirkning på individets læring. Mennesket blir født inn i en sosial ramme og utvikler samspill med de den omgir seg med, den lærer å observere, beskrive og handle på den måten som omgivelsene tillater og oppmuntrer til det. Vi kan si det slik at kunnskapstraderingen skjer gjennom at omverdenen fortolkes.

I denne sammenhengen skjønner vi at språket og kommunikasjon står sentralt, og utgjør bindeleddet mellom barnet og omgivelsene. Kommunikasjonen tillater at det som skjer gjennom lek og læring, gjør barnet delaktig i hvordan mennesker i omgivelsene forklarer ulike fenomener. Det innebærer at barnet tenker med og gjennom intellektuelle redskaper i form av språklig uttrykk, som de har hørt i de omgivelsene de er i.

Vi ser at i et sosiokulturelt perspektiv er utviklingen basert på sosialisering i en verden av handlinger, forestillinger og samspillmønstre som eksiterer gjennom kommunikasjon. En slik teori hevder at ulike kulturer, samfunn og miljø, skaper ulik læring og utvikling.

Prosjektarbeid er en arbeidsform som passer godt inn i et sosiokulturelt perspektiv.

Både Piaget og Vygotsky sier videre at det er viktig å bygge kunnskap på barnas interesseområder og at de selv skal være med på å bestemme målet for oppgavene de skal gjøre. Da blir arbeidet deres eget og mer interessant.

Når vi ser på hva disse teoretikerne sier så ser jeg det som en nødvendighet at opplæringen også når det gjelder innenfor dette temaet er basert på at elevene skal være aktive deltakere i opplæringen. Temaet er et dagsaktuelt tema som elevene omgir seg med daglig og må vel i høyeste grad sies å være innenfor elevenes interesseområder.

3.0. Kunnskapsløftet

Kunnskapsløftet og etikk:

I Kunnskapsløftet kan vi lese flere steder om kravet til hva elevene skal ha kjennskap og kunnskap om innenfor dette området. Jeg vil først se på ulike holdningsskapende arbeidskrav eller en kan kalle det for etikk.

I faget Kristendoms-, religions- og livssynskunnskap står det at en skal sammen med elevene reflektere over moralske verdivalg, og at etiske begrunnelser står sentralt. Videre står det innenfor samme område at opplæringen skal omfatte holdninger og aktuelle problemstillinger i barns og unges liv, både innenfor lokalsamfunnet og i den globale verden. Et kompetansemål etter 7. årstrinn er at elevene skal kunne *”samtale om etiske spørsmål og diskutere utfordringer knyttet til temaet IKT og samfunn”* (s. 73). Etter 10. årstrinn er målet for opplæringen at elevene skal kunne *”drøfte verdivalg og aktuelle temaer i samfunnet lokalt og globalt: deriblant teknologiske utfordringer”*, samt at de skal kunne *”reflektere over etiske spørsmål knyttet til medmenneskelige relasjoner, familie og venner, samliv, hetrofili og homofili, ungdomskultur og kroppskultur”*.

I samfunnsfagdelen av Kunnskapsløftet er formålet med faget blant annet å bevisstgjøre elevene på at *”som moralske individ er mennesket ansvarlig for konsekvensene av handlingene sine”* (s.103).

Når vi ser på alle disse målene som står i Kunnskapsløftet, så kan en ikke unngå å jobbe med holdningsskapende arbeid innenfor temaet IKT og chatting i grunnskolen. Chatting er en så vesentlig del og innenfor interesseområde for barn og unge, noe som også gjør at en må benytte området som tema for læring, det beviser også at skolen tar elevene alvorlig og arbeider på deres premisser.

Kunnskapsløftet og foreldreansvar:

Kunnskapsløftet tar også opp foreldrenes ansvar overfor sine barn. På side 17 i Kunnskapsløftet kan vi lese følgende: ”Foreldre har primæransvaret for opplæringen av sine barn. Det kan ikke overlates til skolen, men bør utøves også i samarbeid mellom skole og hjem. Skolen må i forståelse og samarbeid med hjemmene bistå i barnas utvikling – og den må trekke foreldre med i utviklingen av miljøet rundt opplæringen og i lokalsamfunnet”.

Kunnskapsløftet om arbeidsmetoder:

Læringsplakaten trekker fram arbeidsmetoder vi som lærere skal benytte i opplæringen (s.29). Her står det at skolen skal: ”gi elevene mulighet til å utvikle sine evner og talenter individuelt og i samarbeid med andre”, ...”legge til rette for elevmedvirkning og for at elevene kan foreta bevisste verdivalg”, ...”fremme tilpasset opplæring og varierte arbeidsmåter”. I læringsplakaten finner vi også det at skolen skal trekke foreldrene inn som læringsressurs, det står nemlig at skolen skal ”legge til rette for samarbeidet med hjemmet og sikre foreldres/foresattes medansvar i skolen”.

Kunnskapsløftet og IKT:

IKT er en grunnleggende faktor som arbeidsverktøy i så å si alle fag. Datamaskinen er kommet for å bli og skolen må derfor ta det ansvaret som følger med å bruke datamaskinen som det gode verktøyet det er. Men også å skape holdninger slik at dette verktøyet ikke blir misbrukt.

Dersom vi ser på kravet til å bruke IKT i de ulike fagene, kan vi se at i for eksempel KRL-faget står det i Kunnskapsløftet at en skal benytte digitale verktøy til kommunikasjon og dialog. Norskfaget har veldig klare mål for bruk av IKT, her ser vi at grunnleggende ferdigheter innebærer å bruke digitale verktøy til produksjon, komponering og redigering av tekster, utvikle evne til kritisk vurdering og bruk av kilder, samt utvikle elevenes kommunikasjonsferdigheter og presentasjoner. Ellers skal en innenfor faget bruke digitale informasjonskanaler på en målrettet måte. Disse ulike målene i bruk av IKT gjentar seg i de ulike fagene, da skjønner vi at temaet er et viktig satsingsområde for skolen.

For at elevene skal kunne nå disse målene som Kunnskapsløftet krever, er et undervisningsopplegg basert på barns bruk av chatting et greit utgangspunkt. Temaet omfavner en god del av fagmålene i Kunnskapsløftet, både innenfor etikk, samfunn- og foreldreansvar. Ved å jobbe med dette temaet, blir elevene klar over at både skole og hjem er klar over hvilket dataområde de beveger seg innenfor på fritiden, det kan være forebyggende i seg selv.

4.0. Nettproblematikk - Nettvettsregler

4.1. Hva er chatting?

Å chatte er å prate med noen på Internett. Chatt er en skriftlig samtale som kan være mellom to eller flere personer. Chatting foregår via Internett på såkalte chatterom. Disse rommene kan enten være offentlige rom, hvor alle kan lese meldingene, eller det kan være en toveis-samtale mellom deltakere i chatterommet som ingen andre kan lese. Alle som chatter kan i utgangspunktet være anonyme, en kan logge seg på under et hvilket som helst navn. Navnet du logger deg på som kalles et "nickname". Du kan med andre ord skape deg en identitet på chatten som ikke stemmer overens med den du er i virkeligheten.

Det finnes mange ulike chatterom, ut i fra alder og interesser. Du har barnechatter og chatter for voksne. Chatter ut fra ulike sjangre, for eksempel for personer som er interessert i hester, fotball og lignende. En kan også lage egne chatterom på nettet om temaer man ønsker å debattere. Disse rommene kan lukkes slik at gruppen må godkjenne nye deltakere, dermed kan en vennegjeng lage et rom bare for dem. Mininstall.no er en slik side, denne handler som navnet antyder noe om hester. Her kan medlemmer av siden lage seg praterom hvor de bestemmer hvem som har tilgang og de kan prate, spille, konkurrere og gjøre forskjellige ting sammen. På disse praterommene kan alle lese hva alle skriver, så når en skriver noe kan alle de andre lese det samtidig.

Vi har også program som kan lastes ned som gjør det mulig å se når andre er på datamaskinen, og så kan man snakke med dem direkte. Et eksempel på et slikt program er MSN. På MSN foregår ikke chatten på samme måte som i eksemplet ovenfor. Her snakker man bare med en person av gangen. Det er kun den du skriver til som kan lese det du skriver, det gjør at en kan lettere hemmeligholde det som sies i denne pratekanalen.

Som tidligere sagt er chatting skriftlig prat, chatting har et eget språk der forkorting av ord er veldig vanlig. Skriftspråket foregår dessuten i de fleste tilfeller på dialekt, ofte er rått språk som kan sjokkere voksne og foreldre. Ungdom forteller²¹¹ at det er et skille mellom hva du kan skrive i "den virkelige verden" og det du kan skrive på chatten. I tillegg er det vanlig å bruke såkalte smileys, Disse tegnene brukes til å illustrere følelser eller ironi.

Uten å ha foretatt en konkret undersøkelse på hvorfor folk benytter chat, er det vanskelig å vite eksakte svar på det, men mange benytter seg nok av chat for å komme i kontakt med andre mennesker uten at det blir en forpliktelse. Mange kan kanskje trenge en

---

²¹¹ Hentet fra Redd Barna sine informasjonssider på nett *Hva er chatting?* Nettadresse: http://www.reddbarna.no/docs_tmp/DOCS-9863-v1-Chatting_Et_informasjonshefte_for_deg_som_husker_Pomel_og_Pilt_2_opplag.PDF 29.1.2006.

virkelighetsflukt, mens andre igjen kun tør være seg selv overfor folk de ikke ser og kjenner, da kan chatten være en grei måte å få utløp for disse behovene.

4.2. Hvem chatter?

Det er ikke enkelt å si hvem som chatter på nettet, men at det er et gjennomsnitt av befolkningen med hovedvekt på unge mennesker er vel ikke bare en myte, men et resultat av flere undersøkelser. Et tverrsnitt av befolkningen omfatter derfor både troverdige og ikke-troverdige, voksne og barn, gutter og jenter, den vanlige ”mann i gata”, men dessverre også kriminelle.

Undersøkelser viser at gutter og jenter bruker datateknologien like mye, men på ulike måter. Gutter bruker datamaskinen for det meste til søken etter ny teknologi, programmering og spill mens jentene er interessert i om redskapet er til nytte eller ikke. De anvender den gjerne som et redskap til å løse oppgaver, søke målrettet etter informasjon og ikke minst chatter/kommuniserer gjennom chattekanaler²¹².

Undersøkelsen viser videre at 94 % at skoleelevene hadde tilgang til PC hjemme og 88% hadde tilgang til Internett. Et annet viktig funn var at både jenter og gutter bruker like mye tid ved PC'en hjemme til skolearbeid. Bruk av datamaskin i skolen stimulerer til økt bruk av datamaskin til skolearbeid hjemme og til økt kompetanse innenfor datateknologi.

Selv om de kriminelle forhåpentligvis og mest sannsynlig (da tverrsnittet av befolkningen ikke er kriminell) ikke er i flertall blant chatterne, så utgjør de en stor trussel. En overgriper er en for mye. Det er skremmende at stadig flere overgripere tar i bruk Internett og chatting for å få kontakt med barn. Dette er noe skolen og foreldre må bevisstgjøre ungene på. Nemlig at det finnes en del som ikke har redelige hensikter, og kan gå til det skritt å utnytte andre mennesker, særlig barn og unge.

4.3. Er det farlig å chatte?

Det er ikke farlig å chatte, så lenge du husker på chattereglene og er anonyme. Når ingen vet hvem og hva du er eller hvor du bor, kan du bare chatte i vei. Ettersom en ikke kan se eller høre personen man chatter med på nett, så kan personer være noen helt andre enn de begir seg ut for å være. Selv om et chatterom har aldersgrense kan hvem som helst gå inn. Det er fullt mulig for barn og unge å gå inn på chatterom for voksne og det er også mulig for voksne å

---

²¹² En undersøkelse som sier noe om kjønn og IKT ble gjennomført av Vibeke Kløvstad og Tove Kristiansen i regi av Forsknings- og kompetansenettverk for IT i utdanning (ITU). Resultater for denne undersøkelsen finner man i rapporten: *ITU Monitor. Skolens digitale tilstand 2003*

utgi seg for å være barn og unge. At mange barn bruker praterommene til å utforske kjønn og seksualitet er også en kjensgjerning.

Rundt 1000 norske barn opplever fysisk eller psykisk vold etter chatting på nett. 50.000 norske barn møter ukjente etter å ha chattet på Internett²¹³. Tusen barn høres kanskje ikke så mye ut i den store sammenhengen, men det er forferdelig for de som rammes av slik vold. Det er vanskelig å si hva som er verst av fysisk og psykisk vold. Fysisk vold går direkte på kroppen, det å slå, sparke og lignende. Dette vil for de fleste virke veldig skremmende å kan føre til at en tar avstand, og det kan kanskje lettere oppdages fordi det kan være synlig. Da er psykisk vold kan hende vaskeligere, en vold som kan innebære at en blir truet. I forbindelse med chatting kan det være at et barn blir truet om å tie om ting som ikke er rett. Tallene ovenfor kommer fra en analyse MMI og Safety, Awareness, Facts and Tools (SAFT) har gjort blant 9-16-åringer. Analysen er et EU-prosjekt ledet av Medietilsynet i Norge. Det viser seg at få av dem som utsettes for vold, forteller det til foreldrene eller andre voksne. Barna er redde for å miste nett-tilgangen eller mobiltelefonen, hvis de forteller om volden.

For mange og forhåpentligvis de fleste er chatting likevel en positiv form for å kunne komme i kontakt med andre mennesker. Mange ensomme, sjenerte kan sitte i et lukket rom med en datamaskin å bli kjent med andre hyggelige mennesker. Personer som har vanskelig for å åpne seg eller de har noe de ikke vil fortelle sine aller nærmeste, kan finne en prate-venn på nettet som kan lytte og trøste og komme med gode råd og de selv kan få være anonym. Chatting kan rett og slett være terapi.

4.4. Hva kan og bør vi gjøre?

Teknologien går framover med forrykende fart og det blir en stadig større utfordring å beskytte barna mot uønsket påvirkning gjennom bruk av digitale verktøy. Problemet er ofte at barna som regel ligger et hode foran foreldrenes kunnskap om hva som befinner seg på nettet. Barna kan derfor gjøre mye som foreldrene ikke aner at det eksisterer. Det er derfor viktig å skape gode holdninger for den oppvoksende slekt og bevisstgjøre de på de farene som kan oppstå med uvettig bruk av datamaskin til blant annet chatting. Holdningsskapende arbeid er viktig slik at barna blir trygge nok og kan stole på seg selv og sin følelse av rett og galt. Med holdningsskapende arbeid tenker jeg i denne sammenhengen på, å bevisstgjøre barna på de farer de kan bli utsatt for ved å chatte. Opplyse om hva andre har vært utsatt for og informere om at en ikke må være for godtroende. Barna må selv få vurdere og avgjøre når de synes

---

²¹³ Skriver VG Nett *Barn utsettes for overgrep etter chatting av Nard Screurds* Nettadresse: <http://www.cw.no/index.cfm/fuseaction/artikkel/id/48992> , den 8.2.2005

chatten blir ubehagelig. De bestemmer selv hva de vil være med på, det er aldri uhøflig eller galt å avise noen i chatterrommet eller å varsle administrator.

Foreldre må ta del i barnas bruk av Internett. Lær chatting sammen med barna, eller la barna lære foreldrene sine å chatte. Da kan foreldrene ”henge med” når barna forteller det de opplever på chatten. Det blir også lettere for barna å fortelle om noe er vanskelig når foreldrene vet hva de snakker om. Plasser familiens pc i stua. Da kan foreldrene være tilstede uten å direkte overvåke barna. Hvis foreldre engasjerer seg i barnas nettbruk, er ungene langt mer kritiske til sin egen nettvirksomhet. Det viser seg at de som allerede har en dialog med foreldrene om internettbruk, forteller også om volden i langt større grad enn andre ifølge en artikkel ”på nett” som sto i Norsk ukeblad nr. 4 i 2006.

4.5. Nettvettsregler

For å unngå, eller for best mulig å kunne forebygge, at barn og unge ikke havner i situasjoner vi ikke ønsker ved bruk av chatting på nett, kan det være lurt å ha noen regler å forholde seg til. Mange ulike organisasjoner har utarbeidet kjøreregler for vettig bruk av nettet, jeg har underveis lest mange regler, men fant spesielt to plasser der jeg hentet regler fra.

Den første er chatteregler for barn og unge (hentet fra [Redd Barnas informasjonshefte](#) på nett²¹⁴):

- Vær anonym; gi aldri fra deg navn, adresse eller telefonnummer.
- Gå ut hvis du ikke liker chatten; det er du som bestemmer.
- Møt aldri noen fra chatten alene; ha alltid med en voksen første gang.
- Hvis du skal møte noen fra chatten: velg et offentlig sted med mange mennesker.

I tillegg fant jeg noen generelle tips for foreldre (hentet fra Norsk ukeblad²¹⁵):

- Ikke la barna holde på med dataen alene. Det bør være en voksen i rommet, så ha Pcen et sted hvor du kan være i nærheten.
- Ta kontroll der du kan ta kontroll, nemlig hjemme hos deg selv. Last ned programvare slik at barna ikke kommer inn på uønskede nettsteder. Det er i hovedsak to sikkerhetsnivåer for barn; foreldrekontroll som finnes i alle nettlesere som stopper URLer og nøkkelord, og egne programmer (som Magic Desktop) som kun gir adgang til definerte nettsteder.
- Er du litt datakyndig, kan du gå tilbake i loggen for å holde oppsyn med hvilke nettsteder som har vært besøkt og hvilke tjenester som har vært benyttet.
- Drill barna i anonymitet! De må aldri oppgi fullt navn eller fornavn og bilde, alt kan bli liggende for alltid. De må alltid bruke kallenavn og passord.
- Ta gjerne en gjennomgang av regler ved skolestart. Ikke tillat skolen å legge ut bilder av barna på skolens hjemmeside (skjema/årlig forespørsel fra skolen).

---

²¹⁴ Nettadressen: http://www.reddbarna.no/docs_tmp/DOCS-9863-v1-Chatting_Et_informasjonshefte_for_deg_som_husker_Pomel_og_Pilt_2_opplag.PDF

²¹⁵ Norsk ukeblad nr. 4, 23.01.2006, s. 113 en spalte med navnet ”på nett”

- Pass på at barna har e-postadresser (MSN Hotmail) registrert på kallenavn eller kjæledyr, uten fullt navn eller korrekt adresse.
- Ikke la barna bruke webkamera alene. Det bør være en voksen til stede
- Ha oppsyn med MSN: Hvem er det de chatter med? Chatter de i grupper? Er de anonyme?
- Sett en grense på bruken av Internett

5.0. Undervisningsopplegg

Med alle de forutgående forutsetningene i bunnen ville jeg lagd et undervisningsopplegg for å hjelpe barn og unge og deres foreldre i et holdningsskapende arbeid for at barna skal være best mulig rustet til selv å ta avgjørelser for når de bør avslutte en chat eller si ifra at andre går for langt.

Rammefaktorer:

Undervisningsopplegget er beregnet for en ”vanlig” skoleklasse på 7. årstrinn. Opplegget krever fra 5-7 skoletimer, i tillegg kommer forestillingen på kveldstid.

Læreforutsetninger:

Elevene på 7. klassetrinn er barn som mest sannsynlig allerede har drevet en del med chatting. De er i en veldig stor utvikling og har stor utforskertrang. Det er viktig å drive holdningsskapende arbeid før de blir for gamle og kanskje har blitt utsatt for noe som ikke er bra.

Mål:

Bevisstgjøre unge jenter og gutter på de farene som de kan utsette seg for ved å chatte på nettet. Jeg vil her vise tilbake til de målene jeg refererte til i kapitlet om Kunnskapsløftet. Et av kompetansemålene etter 7. årstrinn er at elevene skal kunne ”*samtale om etiske spørsmål og diskutere utfordringer knyttet til temaet IKT og samfunn*” og ikke minst formålet med samfunnsfagsdelen av Kunnskapsløftet som sier at elevene skal bevisstgjøres ”*som moralske individ er mennesket ansvarlig for konsekvensene av handlingene sine*”. Her gjelder det å bevisstgjøre elevene på hva de er ansvarlig for og hva de *ikke* er ansvarlig for. Da tenker jeg spesielt at de ikke skal ta de voksnes ansvar på seg, dersom noen har forgrepet seg på et barn, så er det ikke barnets skyld, men den voksnes ansvar.

De andre målene jeg viste til under kapitlet om Kunnskapsløftet vil selvfølgelig også være mine mål med dette undervisningsopplegget.

Innhold:

5. Kartlegging i klassen:

Her ville jeg delt klassen inn i små grupper for diskusjon. Det er viktig å lage retningslinjer for diskusjonen. Det kan være hvordan bruker de unge datamaskinen både på skolen og i fritiden? Er de voksne involvert i barnas bruk av IKT?

6. Innhente ekstern hjelp:

Å invitere en person som har blitt utsatt for trakassering/misbruk er alltid et sterkt virkemiddel. En som m innlevelse kan fortelle på en levende måte om sine erfaringer er noe som sitter igjen i tilhørerne.

7. Nettvettsregler:

Som lærer og veileder kan en hjelpe elevene på vei og guide dem til nettsider som forteller om hvordan en bør forholde seg til bruken av Internett. Her har Redd Barna mange fine nettsider som kan brukes²¹⁶.

Elevene kan lage plakater om nettvettsregler både for dem selv og hva de voksne bør følge med på.

8. Forestilling/dramatisering:

Elevene skal lage en forestilling der de dramatiserer en mulig situasjon som kan oppstå ved chatting, de kan kanskje være inspirert av den eksterne gjesten tidligere i programmet:

Forestillingen framføres for foreldre på en tilstelning for å engasjere foreldrene på en tilstelning. I den forbindelse kan elevene også utstille sine plakater om nettvettsregler, for på denne måten å bevisstgjøre foreldrene på problematikken rundt barnas nettverksbruk.

Arbeidsmåter:

Under innhold har jeg kommet inn på arbeidsmåte, nemlig å bruke gruppe-arbeid. Det er også lagt opp til kunnskapsformidling via fortelling, nemlig der jeg har lagt opp til innhenting av ekstern hjelp. Til sist kommer en dramatisering, som er en arbeidsmetode med innlevelse. Her må elevene gå inn i ulike roller og spille på fantasi.

Vurdering:

Den ”gode samtalen” som læreren bør ha med elevene underveis synes jeg er obligatorisk vurdering for alle lærere i all undervisning. I denne samtalen må en se til å trekke med alle elevene. Forestillingen til sist er og en slags vurdering, der elevene skal spille det de har lært. Da får både lærere, medelever og foreldre mulighet til å se og vurdere hva elevene har fått med seg fra undervisningsopplegget. Jeg tror jo at det er ganske naturlig at en i etterkant,

---

²¹⁶ [Redd Barna Nettadresse: http://www.reddbarna.no/docs_tmp/DOCS-9863-v1-Chatting Et informasjonshefte for deg som husker Pomel og Pilt 2 opplag.PDF](http://www.reddbarna.no/docs_tmp/DOCS-9863-v1-Chatting_Et_informasjonshefte_for_deg_som_husker_Pomel_og_Pilt_2_opplag.PDF)

kanskje dagen etter forestillingen, tar seg tid å oppsummere sammen med elevene hva de synes om opplegget og om de har fått noe utbytte av det hele.

6.0. Avslutning

For å prøve å oppsummere litt, så kan man si at chatting og nettbruk kan ha både positive og negative sider. Hvordan opplevelsen og erfaring med chatting blir, avhenger veldig av både hvor, hvordan og med hvem man chatter. Som denne oppgaven har tatt for seg, så bør en alltid ta forhåndsregler både når en chatter og når en skal møte folk en har truffet på chatten, kanskje den du skal treffe er en helt annen enn den personen vedkommende har gitt uttrykk for å være på nettet. Følger en reglene, som vi leste om også i denne oppgaven kan man unngå at slike hendelser inntreffer. Man må med andre ord lære seg å være kritisk til og ikke ta alt på nettet for god fisk, og man må dessuten være obs på faresignaler ved chatting og nettavhengighet.

Som lærere er vi fagpersoner som skal hjelpe elevene fram mot ulike mål, vi skal ivareta det Kunnskapsløftet krever og hjelpe foreldrene til å veilede barna til en god og trygg oppvekst. Med å gjennomføre dette undervisningsopplegget, ivaretar vi alle disse funksjonene, vi kan ikke ”fille” kunnskapen inn i elevene, men vår oppgave er å legge forholdene mest mulig til rette for god læring. Da dette er et tenkt opplegg, har jeg ikke fått prøvd det i praksis, men som lærer i grunnskolen ser jeg ikke bort fra at jeg kommer til å prøve å gjennomføre det i min egen undervisning.

7.0. Litteraturliste

Utdannings-og Forskningsdepartementet, *Kunnskapsløftet*, september 2005

Hegerholm 2005, *kompedium688*, Høgskolen i Nesna

Imsen G. 2001: *Elevens verden*, Tano A/S

Imsen G 2000: *Lærerens verden*, Tano A/S

Computerworld: Analysen av et EU-prosjekt ledet av Medietilsynet i Norge: *Barn utsettes for overgrep etter chatting* av Nard Schreurs:

<http://www.cw.no/index.cfm/fuseaction/artikkel/id/48992> 29.01.2006

Reportasje i Computerworld om Kråds advarsler for chatting: *Advarer barn om chatting* av Claus Erlandsen :

<http://www.computerworld.no/index.cfm/fuseaction/artikkel/id/33171> 29.01.2006

Redd Barna informasjonshefte på nett: *Hva er chatting?*:

[http://www.reddbarna.no/docs tmp/DOCS-9863-v1-](http://www.reddbarna.no/docs_tmp/DOCS-9863-v1-)

[Chatting Et informasjonshefte for deg som husker Pomel og Pilt 2 opplag.PDF](#) ,

29.01.2006

Gode hjelpere, veiviser til godt hjelpestoff for lærere, nettsted laget av KRÅD:

<http://krad.dep.no/images/Godehjelpere05.doc> 29.01.2006

Høgskolen i Nesna, IT-103 Ressurssidene Samfunnsinformatikk – mer enn bare Marx, en webbasert informasjonssamling av Per A. Godejord, 29.01.2006

Kristin Larvin, sjefsredaktør i Klikk.no, *Norsk ukeblad*, nr. 4, 23.01.2006

IKT og læring, IT 103, Arbeidskrav 1a:

Mulig økning i unge jenters bruk av blogger?

Skrevet av: Svein Gunnar Sund

Høgskolen i Nesna

Våren 2006

Innhold

Innledning	I
Del 1	II
Hva er blogging?	II
Dagens samfunn, det nye fenomenet blogging, og foreldreansvar	IV
Hvorfor legger jenter helt ned i 13 år ut bilder av seg selv i undertøy?	VII
Hva er det disse jentene ønsker å signalisere/oppnå?	VIII
Del 2	X
Hvordan bør skolen forholde seg til blogging, og hvordan kan vi gå frem?	X
Sosiokulturelt læringssyn	XII
Konstruktivistisk læringssyn	XII
Prosjektarbeid	XIII
Plan for opplæringen	XIV
Utgangspunkt	XV
Innhold	XV
Rammefaktorer	XV
Læreforutsetninger	XV
Læringsaktiviteter	XVI
Mål	XVII
Vurdering	XX
Hvordan skal man gi denne informasjonen til skole og foreldre, og hvorfor?	XX
Hvordan jobbe opp mot informasjonen etter at den er blitt kjent?	XXIII
Oppsummering	XXV
Litteraturliste	XXVI

Innledning

I første del av denne oppgaven skal jeg ta for meg økning i unge jenters bruk av blogger. Vi ser i dag at jenter helt ned i 13 år lager blogger hvor de legger ut bilder av seg selv i undertøy. I denne oppgaven skal jeg gi en forklaring av hva blogger er og farer ved uforutsett bruk av blogger. Jeg vil også belyse hva som kan ligge til grunn for at de legger ut bilder av en slik art, hva de vil signalisere og hva skolen skal/kan gjøre med dette.

I andre del skal jeg komme med forslag til strategi for å opplyse skole og foreldre om denne trenden på en slik måte at det ikke skal skape panikk og de aktuelle jentene blir uthengt, eller får en følelse av dette. Jeg vil komme med forslag på konkret fremgangsmåte og metode for å gi denne informasjonen til disse unge jentene, samt forslag til fremgangsmåte for å gi den til deres foreldre og skoleverket. Framgangsmåte og metode vil jeg drøfte i lys av pedagogisk teori, samt begrunne valg jeg gjør ved å trekke inn erfaringer fra andre situasjoner.

I begge deler av oppgaven vil jeg benytte meg aktivt av ressurser fra Høgskolen i Nesna, Redd Barna, barneombudet og ”Saft”- portalen. Dette fordi de sitter inne med mye kunnskap innenfor emner hvor en kan trekke tråder over til denne problemstillingen. Når det gjelder pedagogisk teori, vil jeg ta utgangspunkt i Vygotskys sosiokulturelle læringssyn, og ut fra dette bygge et undervisningsopplegg. I møtet med foreldrene, og hvordan vi skal gi denne informasjonen vi jobber med videre, vil jeg også trekke inn læringsteorier fra Piaget og det konstruktivistiske læringssynet. Jeg vil også gi en forklaring av hva som kjennetegner de ulike læringssynene jeg har valgt å benytte meg av.

Avslutningsvis vil jeg komme med en konklusjon og oppsummering på den teoretiske drøftingen og mine egne påstander/ytringer.

Del 1

Hva er blogging?

Blogg er en forkortning for weblog (fra eng. *web* (vev) og *log* (logg)), og er et fenomen/trend som startet på slutten av 1990-tallet. Blogg er en Internett-side med oftest en, men av og til flere forfatter(e) som oppdaterer denne siden fortløpende. Det oppdaterte materialet som legges ut, kommer i omvendt kronologisk rekkefølge, altså det som sist er lagt til kommer da først/øverst. Utformingen av disse sidene er forskjellige. Noen er kunstneriske, tematiske, profesjonelle, mens andre er som rene dagbøker. Det hevdes at det kan være like store forskjeller på bloggene som det kan være på menneskene som innehar dem. Dette kan vi se ved å besøke ulike blogger, for eksempel på sidene til VG.²¹⁷

Det er altså mange ulike vinklinger og temaer på de ulike bloggene, men de fleste er en slags miks av hva som har skjedd i en persons liv, deres synspunkt på ulike saker, tanker og videre. De fleste prøver å gi bloggen et personlig og spennende preg, og vil at den skal gjenspeile personen som innehar den. De fleste bloggene har også ofte pekere/linker til andre blogger. Dette er ofte blogger til venner eller andre sider som innehaveren av siden ønsker å formidle til leseren²¹⁸. En annen viktig ting å merke seg, er at de fleste blogger har en ”chatbox” hvor leseren kan ta kontakt, chatte, eller skrive beskjeder og tilbakemeldinger til innehaveren. På enkelte Internett-sider har bloggene kåring for de som er mest besøkte, en slags ”ti på topp”- kåring.

Flere og flere steder på Internett gis det tilbud om å opprette blogger. Dette er oftest gratis, og det ligger ute egne verktøy for å gjøre dette. Dette er brukervennlig, og det blir derfor enkelt å opprette slike sider. En får tilbud om gratis programvare og plass på nettet, noe som gjør dette svært attraktivt for mange. Ser vi dette i forhold til tradisjonelle hjemmesider, ser vi at dette er en svært lettvinnt måte å opprette sin egen side på. En trenger ikke kunnskap om programmering, slik en gjør når en skal opprette tradisjonelle hjemmesider i HTML format, og en trenger heller ikke betale dyrt for domenenavn og serverplass på nettet.

Tar vi dette i betraktning, er det tenkelig at det er mye av grunnen til at denne trenden har akselerert mye den siste tiden.

---

²¹⁷ Kilde: www.wikipedia.com

²¹⁸ Kilde: "Blogging." *Microsoft® Student 2006* [DVD]. Redmond, WA: Microsoft Corporation, 2005.

Brukernavn: toefta
Alder: 19
Kjønn: Kvinne
Status: Kjæreste

Gå til forsiden

Mine favorittblogger

[Kropp, sjel og ånd...](#)
[GinaGirl](#)
[Husmusa](#)
[Tøfta's blogg](#)

Jeg skriver om

[gaute praha 2.juledag](#)
[telemark fjelltelemark](#)
[skoledag ingenting austria jul](#)
[silje-bursdag \[se alle...\]](#) [Andre skriver om...]

Mine siste innlegg

[yo!](#)
[jada,ha fått fregner på nesa! Nå...](#)
[nydelig vær i skibakken idag :\)](#)
[veit kje um e gjer d rett,men...d...](#)
[Gaute lågå middag,mæ me som...](#)

VG Blogger

[Knut Jørgens univers](#)
[Side 3](#)
[VG bloggEN](#)
[Teknoisme](#)
[Ludo, Ergo Sum](#)
[Oddleiv](#)
[Kristin Spitznogle](#)

Gjestebllogger

[På reise igjen](#)
[Cyberetikk](#)

Anbefalte blogger

[Leon Baran's forum](#)
[Engel med sorte vinger](#)

TØFTA'S BLOGG

rariteter. fabuleringer. syskler. pus.

yo!

Skrevet av toefta 31.Mars 2006, klokken 15.22

Er dette upassende?
Tips moderator.

yo!... [Les hele]

0 trackbacks | 0 kommentarer

[Skriv kommentar](#)

Stikkord:

jada,ha fått fregner på nesa! Nå...

Skrevet av toefta 31.Mars 2006, klokken 10.21

Er dette upassende?
Tips moderator

Illustrasjon viser eksempel på en vanlig, tilfeldig valgt blogg fra VG.

Dagens samfunn, det nye fenomenet blogging, og foreldreansvar

I dagens samfunn ser vi store forandringer. De unge som vokser opp står ovenfor store utfordringer og andre problemstillinger enn de som vokste opp og var på deres alder for ti år siden gjorde. Internett har gjort sitt inntog, mobiltelefon er allemannseie, og disse kan vi både surfe på nettet med og fotografere med. Vi har flere reklamefinansierte fjernsynskanaler, dataspill og video er en naturlig del av hverdagen, og informasjon og kommunikasjonssamfunnet har nådd nye høyder. Det kan ofte være vanskelig for oss voksne å ”henge på”, og sette oss inn i og forstå de unges hverdag. Selv om dette byr på mange utfordringer, er det viktig at vi som voksne tar dette ansvaret. At vi prøver å forstå og tilegner oss kunnskap er helt essensielt hvis vi skal kunne gjøre dette. Det er viktig at vi tar dette ansvaret på alvor, og ikke lar barna ”seile sin egen sjø”. Det vil i så tilfelle være svært så uansvarlig.

At utviklingen i samfunnet går fort for oss voksne er for så vidt ikke noe nytt fenomen. Samfunnet vil alltid være i endring, og tidligere foreldregenerasjoner har nok følt at de har vært i samme situasjon som vi befinner oss i nå. Det som vi antagelig kan se på som et nytt fenomen (i hvert fall etter det jeg er kjent med), er denne trenden med blogging. Denne roper et varsel til oss, da vi kan trekke noen paralleller til andre områder der vi ser utviklingen har vært, og er negativ. Tar vi utgangspunkt i eksempelvis ”chattesider”, ser vi at 12-13 år gamle jenter ofte opplever seksuelle tilnærmelser til tross for sin lave alder. Dette ser vi ved bare å logge oss på en vanlig chatte-side, og bruke et vanlig jentenavn etterfulgt av tallet 12²¹⁹. I løpet av kort tid vil vi antagelig få tilnærmelser av seksuell karakter. Det vi da kan konkludere med er at siden dette er et såpass vanlig fenomen, finnes det mange ”der ute” som hele tiden vil være på jakt etter unge jenter i denne aldersgruppen, og vi kan anta at det finnes mange som har skumle hensikter. Dette underbygges også ved å trekke paralleller fra følgende eksempel:

”En forsvarsadvokat i Bergen får stadig mer saker der en jente på 12,13 eller 14. har chattet med en gutt på nett. Gutten gir seg som regel ut for å være en jevn gammel og praten dem i mellom er nesten utelukkende av seksuell karakter. Så avtales et møte, gjerne på bystasjonen (den sentrale busstasjonen i Bergen), hvor avtalen er at de skal ha sex.

---

²¹⁹ Eks: www.chat.no

Når jenta møter opp er gutten plutselig blitt 21 – 26 år, men da er det for sent å trekke seg, og samleie gjennomføres. Etterpå begynner selvsagt jentene å skjønne hva de har gjort og blir fortvilt.”²²⁰

Chat foregår på en chatteside, en Internettside som fungerer som en virtuell møteplass for nettbrukere hvor de kan snakke med hverandre. I utgangspunktet brukes fiktivt navn eller kallenavn, og brukeren opptrer som anonym. Erfaring viser imidlertid at mange gir fra seg telefonnummer, mailadresse eller lignende og oppretter kontakt utenfor chattemediet.

Eksempelvis kan det være i form av tekstmeldinger eller via MSN. En blogg er derimot en slags hjemmeside eller dagbok som alle med internettilgang kan gå inn å lese.

Hvis unge jenter lager blogger hvor de viser seg selv delvis avkledd, og i en positur som kan oppfattes som om den er av en seksuell karakter, kan dette være farlig. Etter at jeg har satt meg inn arbeider fra Redd Barna, HiNesna sitt prosjekt ”Gå inn i din tid”, eksempelet ovenfor med flere, ser jeg at ungdommer er svært utsatte på nettet for kontakt med personer med uønskede og skumle hensikter. Mange i denne gruppen er villige til å ofre overraskende mye energi, og bruker mye tid på Internett for å finne nye offer og barn de vil kontakte.

Erfaringer fra tidligere viser også at ”Internettovergriperen” har relativt god datakunnskap, er mann, og er i hovedsak i alderen 20-35år, en alder hvor de lett kan leve seg inn i barn og unges hverdag. Mange av dem er nøyaktige og er villig til å bruke mye tid og energi i arbeidet med å komme i kontakt med nye offer. Under dette arbeidet opparbeider de tillitt, og et slags vennsforhold til offeret. ”Internettovergriper” er imidlertid en betegnelse jeg bruker på en person som bruker Internett som arena for å komme i kontakt med nye offer.

Tar vi dette i betraktning, kan vi tenke oss hvor utsatte barn som benytter seg av beskrevet type blogger er. Disse er tigjengelige for alle og enhver som har tilgang til Internett, og det er selvsagt skremmende å tenke seg hvordan ”Internettovergriperen” vil oppfatte signalene slike bilder sender. Når vi i tillegg vet at mange barn sjelden har tenkt på konsekvensene av dette, og i tillegg skriver hvor de bor, hvilken skole de går på, hvilken klasse de går i, legger ut mail adresse og telefonnummer, kan vi forstå hvilke farer de kan stå ovenfor.

Når vi ser på denne utviklingen, viser bildet oss hvor viktig det er at foreldre og lærere på best mulig måte setter seg inn i og prøver å forstå de unge og deres hverdag. Hvis ikke, blir de voksnes rolle som veileder, og det å være en støttespiller som gir trygghet, som grensesetter og veiledende person, kraftig forsømt.

---

²²⁰ Kilde: Innledning, oppgave 1b, IT103, 2006

Det blir en umulig rolle å fylle hvis vi mangler elementær kunnskap, innsikt og ikke minst vilje til å tilegne oss dette innenfor de aktuelle områdene.

Jeg har nedenfor valgt å gjengi noen momenter som foreldre og skole kan, og bør jobbe med i forhold til blogging. Det er svært viktig at vi kommer tidlig ut med dette arbeidet. Vi må huske på at norske barn er blant de første ute på banen når det gjelder å ta i bruk ny teknologi²²¹, og blogging har allerede blitt områder som de fleste unge utforsker, eller er i ferd med å utforske.

Jeg har nedenfor valgt å gjengi noen momenter som Microsoft har utarbeidet i forhold til blogging, og som foreldre og skole bør jobbe med²²².

- Sett opp regler for Internett-bruk sammen med barna, og gjør det grundig.
- Kontroller hva barna har tenkt å publisere, før de legger det ut. Informasjon som kan virke harmløs, som et bilde av hjembyen eller skolefanen, kan brukes til å avsløre hvilken skole forfatteren går på.
- Spør deg selv (og lær barna å gjøre det samme) om det føles komfortabelt å vise innholdet til en fremmed person. Hvis ikke må de slette det.
- Vurder kvaliteten på bloggetjenesten og finn ut om den tilbyr private blogger som er passordbeskyttet.
- Sjekk barnets blogg regelmessig.
- Gå inn på andre blogger for å se om du finner positive eksempler som barna dine kan etterligne.

Når vi ser på punktene ovenfor, ser vi at det er eksempler på viktige områder å arbeide med sammen med barna.

I dette arbeidet er det etter min mening viktig at vi er bevisst og jobber med kunnskapen på en slik måte at den også blir med på å danne gode holdninger innenfor emnene. Hvis vi for eksempel skal inn å sjekke bloggen til barnet, er det viktig at vi først har fått godkjenning hos barnet til å gjøre dette, eller informerer om at dette er noe som vi gjør regelmessig. Dette kan være en dagbok som barnet kanskje ikke ønsker å vise sine foreldre. Hvis barnet på forhånd ikke kjenner til hvordan blogger egentlig fungerer, at alle som har nettilgang kan gå inn å lese og se, bør innehaveren få mulighet til å ordne denne først slik at den er utformet for allmuen.

---

²²¹ Kilde: www.reddbarna.no/default.asp?MARK_SEARCH=YES&SEARCH_ID=s1&V_ITEM_ID=5085

²²² Kilde: <http://www.microsoft.com/norge/athome/security/children/kidblog.msp>

Grunnleggende retningslinjer for bloggere

- Det er viktig at foreldre og lærere, gjerne i samråd, lager retningslinjer som er tilpasset den enkeltes behov og bruk. Eksempelvis har Microsoft utarbeidet noen retningslinjer som kan være nyttige²²³.

Hvorfor legger jenter helt ned i 13 år ut bilder av seg selv i undertøy?

Hvorfor unge jenter velger å legge ut slike bilder av seg selv er et vanskelig spørsmål. Jeg antar at det kan ha flere, og kanskje sammensatte grunner.

I dagens samfunn er det et enormt fokus på kropp og seksualitet. Dette ser vi særlig i media bildet, både i aviser, ukeblader, fjernsyn, Internett og videre. Dette er med på å legge press på mange unge. Produsentene av klær legger opp til moter hvor barn spiller på kropp, og fokuset på et perfekt ytre påtvinges stadig yngre grupper. Media og klesbransjen er etter min mening med på å legge et stadig større press på en stadig yngre gruppe i samfunnet. Dette presset mot barn er med på å gjøre at de må ta beslutninger som de er for unge til å ta, og de gjør valg som en heller skulle ønske de kunne ta på et senere tidspunkt i livet enn det starten på tenårene er. I denne alderen er ungdommene ofte opptatt av seksualitet. De aller fleste har mobiltelefon med kamera og fargeskjerm. I ukeblader, aviser, tekst-tv og videre eksponeres de for reklame for pornografiske MMS bilder, filmer og annet som en skulle ønske en kunne beskytte dem mot. Dette er med på å senke terskelen for hva som er normalt. Mange ungdommer laster dette ned på sine telefoner, og vi kan tenke oss at dette blir mer vanlig og akseptert blant de unge. Jeg tror denne utviklingen kan være med på å legge et ytterligere press på jentene i retning av hva som blir oppfattet som trendy og tiltrekkende blant guttene.

I denne alderen er det viktig for ungdommene å finne sin identitet. Mange går langt, og er villig for å gjøre mye for å bli godtatt i gjengen og av andre. Mange opplever nok presset som særlig stort, og mange kan fort gi etter og gjøre ting en egentlig ikke vil for å møte dette. Dette er en vanskelig tid hvor oppmerksomhet og det å være en av gjengen er viktig. Tar vi dette i betraktning, ser vi at dagens ungdom står ovenfor et stort press.

Vi må også huske på at mange unge har liten og ingen veiledning før de slippes løs på Internett²²⁴. Dette fører til at de unge har liten kunnskap om eventuelle farer, da dette ikke har vært jobbet med på forhånd. Egne erfaringer, og erfaringer fra andre viser at barna ofte lager blogger hvor de gir ut opplysninger som gjør dem mulig å oppspore på enkel måte. Mange vet

---

²²³ KILDE: <http://www.microsoft.com/norge/athome/security/children/kidblog.msp>

²²⁴ Kilde: Elizabeth Skogrand, spesialrådgiver ved [Redd Barna Norge](#)

ikke at en blogg er noe som alle kan lese, og de har heller ikke tenkt gjennom hvilke signaler eventuelle bilder som legges ut gir til leseren.

Dette er svært viktig informasjon for oss voksne. Det viser oss at vi må jobbe aktivt opp mot de unge, både med tanke på kunnskapsmål og ferdighetsmål, så vel som holdningsmål. Dette vil jeg komme nærmere inn på i Del 2.

Ifølge Redd Barna, synes mange det er morsomt å se seg selv på nettet. De får oppmerksomhet og blir sett, og ut i fra dette kommer i kontakt med nye mennesker og får venner.²²⁵ Mange velger også å legge ut bilder på steder hvor de får poeng for hvor pene de er. Dette gjenspeiler presset fra samfunnet rundt ungdommene, og jeg tror denne trenden er med på å presse fram et kappløp, et løp hvor de unge er villige/presses til å strekke seg stadig lengre for å oppnå oppmerksomhet. Dette er momenter som har kommet frem i samtaler som Redd Barna har hatt, men jeg har også fått dette underbygd i egne samtaler med unge og fra foreldre som har tatt tak i dette problemet.

Hva er det disse jentene ønsker å signalisere/oppnå?

Hva er det de ønsker å signalisere ved å eksponere seg på denne måten? Også her tror jeg vi kan forespeile oss flere, og kanskje sammensatte grunner. Antagelig vil det variere en del i de ulike tilfellene, men et ønske å vise seg som attraktiv, omsvermet og tøff tror jeg er et viktig moment. I mange tilfeller vil også det å vise sine venner, eller gjengen, at også de tør å vise seg fram, veier tungt.

En kan tenke seg at jo flere som legger ut slike bilder, desto større vil presset være for den som ønsker å stå i mot. Dette er et fenomen vi også kan se på andre områder i barn og unges hverdag, for eksempel når det gjelder røyke- og drikkepress.

Vi må også være klar over at det finnes enormt mange blogger ute på Internett. Når mengden er så pass stor som den er, kan vi tenke oss at det er lett å ”drukne i mengden”. De fleste som oppretter en blogg har et ønske om at andre skal se og lese den. Dette kan være med på å presse fram et kappløp hvor de unge er villige til å gå stadig lengre i kappløpet om å vinne oppmerksomhet. Hvis vi ser på enkelte sider som presenterer og gir tilbud om blogger, ser vi at det legges opp til en slags ”ti på topp” kåring for mest besøkte blogger²²⁶. Dette åpner også for problematikken som vi kjenner rundt Internett-sider hvor unge kan legge ut bilder av seg selv, for så å få tilbakemelding på utseendet sitt. Her kan vi trekke tråder og se en sammenheng: Blogger som inneholder bilder av slik art kan fort se ut til å komme inn på

---

²²⁵ Kilde: www.reddbarna.no/default.asp?V_ITEM_ID=4435#REF4437

²²⁶ Eks: www.biip.no

listen over mest besøkte. Når leseren i tillegg kan legge inn kommentarer på utseendet i ”chatbox”, har vi fort flere likhetstrekk opp mot disse sidene.

Et viktig skille mellom disse Internett-sidene og blogger, er imidlertid at bloggene i utgangspunktet ikke er tenkt, eller har en undertone som er organisert for denne type bruk.

Det har imidlertid disse Internett-sidene som for eksempel www.deiligst.no, som er sider hvor barn og unge kan legge ut bilder av seg selv for så å få tilbakemelding på utseendet.

Et annet viktig punkt som kan være verdt å merke seg, er ønsket om ”å være noe”, å bli verdsatt, sett og elsket. Her ser vi at samfunnet har vært i stor endring. Mange familier oppløses, mange mennesker føler seg ensomme, og har et stort ønske om å finne noen som kan gi gjensidig kjærlighet. Fjernsyn, Internett, aviser og ukeblader overøser oss med tilbud hvor vi kan finne en ”date”, ekte kjærlighet, romanse og videre. Dette viser oss at det er et stort marked, og en stor gruppe som føler savn etter nettopp dette. De unge som vokser opp kommer midt opp i dette, og vil selvsagt bli påvirket. Her kan vi tenke oss en hard konkurranse hvor presset er stort for å bli ansett som vellykket og få oppmerksomhet.

I denne konkurransen kan det tenkes at blogger kan oppfattes som et verktøy blant de unge for å oppnå nettopp dette. Bloggen kan føre til at en får oppmerksomhet og tilbakemeldinger. De kan med dette få en følelse av å bli en del av et fellesskap, og videre føle tilhørighet og at de blir verdsatt.

Mange unge synes også det er behagelig å kommunisere via datamaskinen ettersom det for mange gir en trygghetsfølelse å gjemme seg bak skjermen. Som vi ser kan denne trygghetsfølelsen i mange tilfeller være falsk, og en bør derfor ta forhåndsregler for hvordan en ferdes på nettet.

Del 2

Hvordan bør skolen forholde seg til blogging, og hvordan kan vi gå frem?

Denne problemstillingen er relativt ny for dagens skole, og det kan tenkes at mange lærere ikke engang kjenner til at dette er et problem for såpass unge elever. Det blir derfor viktig at skolen og de aktuelle lærere setter seg inn i denne problemstillingen med at jenter helt ned i 13 år lager blogger hvor de legger ut bilder av seg selv i bare undertøy, og legger planer slik at de kan møte dette problemet på en best mulig måte. Det bør etter min mening skje såpass tidlig at en kan komme problemet i forkjøpet. Vi skal også huske på at skolen her får en viktig rolle når det gjelder å motvirke denne uheldige utviklingen som vi ser i samfunnet når det gjelder barns bruk av Internett og herunder blogging. Etter min mening har skolen en stor plikt, men også en enorm mulighet til å motvirke denne trenden vi nå ser. I denne prosessen tror jeg det blir viktig at vi ikke kommer med pekefingeren, men heller går inn for et aktivt arbeid, hvor den enkelte elev blir en aktiv part i arbeidet, dette slik at vi kan opparbeide kunnskap og få positive holdninger innenfor dette temaet. Det blir etter min mening viktig å legge opp til en "vi-klasse". Med det mener jeg en klasse som er preget av samarbeid, toleranse, tillit og åpenhet, og hvor det er god kommunikasjon innad og et godt klassemiljø. "Mange av barna mener at de vet hvordan de skal beskytte seg på Internett, men gjennom samtaler Redd Barna har hatt med barn, viser det seg at de likevel gir fra seg mobiltelefonnummeret til folk de chatter med på nettet og registrerer personlig informasjon for å vinne premier. Mange barn forteller også at de ikke lærer om trygg Internett-bruk verken på skolen eller av foreldre. Redd Barna oppfordrer foreldre og lærere til å holde seg oppdatert på barnas nettvaner og lære barna å være kritiske til innholdet på Internett og til de menneskene de treffer der".²²⁷ Dette viser oss at det blant mange av barna er stor mangel på kunnskap og oppfølging fra voksne. Vi er nødt til å ta tak i problemene, lage planer for å møte utfordringene og sist og ikke minst sette det ut i praksis. Sitatet fra Reddbarna er et bevis på at mange barn "seiler sin egen sjø", og de voksne ser ikke/tar ikke sitt ansvar på alvor. Oppfordringen fra Redd Barna til foreldre og lærere må komme frem i lyset, bli satt fokus på og prioritert slik at vi som voksne i mye større grad kan være en støttende aktør i barn og unges oppvekst. Det vi nå ser tendensene til er etter min mening ansvarsfraskrivelse fra de voksnes side.

---

²²⁷ Kilde: www.reddbarna.no/default.asp?V_ITEM_ID=4435#REF4437

Denne manglende kunnskapen hos de unge når det gjelder å ferdes på nettet, kan vi nok også finne igjen innenfor bruken av blogger. For å møte dette er det viktig at lærerne, men også foreldrene, setter seg grundig inn i de ulike områdene, og holder seg oppdaterte slik at de kan bidra på en konstruktiv måte. Her tenker jeg at det kan virke positivt på elevene hvis for eksempel læreren kan bruke MSN for å kommunisere med elevene. Læreren kan også opprette egen blogg. Da har man en mulighet til å vise hvordan dette kan brukes på en positiv måte, samtidig som man viser de unge at en har kunnskap innenfor de områdene som de benytter seg av, og er opptatt av. Dette vil gjøre det enklere for elevene å spørre hvis de har noe de ønsker å samtale om, og de vil antagelig føle at de har en voksen som snakker ”deres språk”. Dette mener jeg kan gi en trygghet for den enkelte. Dette fordi det ofte er mangel på voksne tillitspersoner som forstår deres hverdag, og som skjønner deres problemer. På denne måten kan vi legge til rette slik at vi senker terskelen for de unge når det gjelder å ta kontakt med en voksen og spørre om hjelp og veiledning i ulike situasjoner.

Videre i arbeidet ser jeg at Redd Barna med flere også har mye stoff som en kan jobbe med. Etter at jeg har gått igjennom store deler av dette, ser jeg at det finnes mye godt utarbeidet stoff som er relevant med problemstillinger som kan treffe elevene på ulike alderstrinn på en positiv måte. Her finnes alt fra dokumentarer, intervju med unge, svar på aktuelle spørsmål, oppgaver som en kan jobbe med, ”trygg på Internett-sertifikat” med mer. Dette kan man bestille, eller finne på nettet. Det finnes altså mange nettsteder med nyttig informasjon som elevene kan jobbe med.

Her er noen eksempler:

www.saftonline.no

www.barnevakten.no

www.telenor.no

www.barneombudet.no

Vi ser altså at mange barn ikke kjenner godt nok til trygg bruk av Internett når det gjelder de fleste fareområder, og det er som nevnt derfor naturlig å tenke seg at det også vil gjelde bruken av blogger. Etter min mening er det derfor viktig at skolen møter elevene, og jobber med problemstillinger på et tidlig tidspunkt slik at de i det lengste kan unngå å komme opp i uønskede situasjoner. Her kan vi benytte oss av ulike metoder, et begrep som benyttes som en betegnelse for hvordan læreren tilrettelegger for elevenes læring. Jeg har valgt å ta utgangspunkt i et sosiokulturelt læringssyn, men vil også belyse hvordan vi kan dra nytte av det konstruktivistiske syn på læring. Dette fordi de på mange måter kan utfylle hverandre og

slik kan være med på å bidra til et godt undervisningsopplegg, men også for å kunne vise ulike innfallsvinkler til emnet.

Det er viktig å se at det ofte kan være flere veier mot målet, og det er derfor viktig at vi vurderer disse ut fra klassen og elevene vi skal jobbe opp mot, slik at utbyttet kan bli størst og best mulig for elevene. I dette arbeidet har jeg generelt liten tro på at en moraliserende enveis kommunikasjon hvor læreren foreleser for eleven vil nå fram.

Jeg tror læreren og skolen må komme inn fra en annen vinkel, og i det arbeidet ser jeg for meg at elevene i større grad må få mulighet til å opptre som en aktiv part opp mot lærestoffet. Som en tilnærming og introduksjon til dette vil jeg derfor presentere to læringssyn som underbygger denne tanken.

Sosiokulturelt læringssyn

Det sosiokulturelle læringssynet tar utgangspunkt i at læring er en prosess som skjer best i samhandling med andre personer som representerer ulik kompetanse. Eleven opererer som en aktiv part opp mot lærestoffet, og blir veiledet ut fra sitt nivå. Vygotsky, som representerer hovedpersonen bak det sosiokulturelle læringssynet, mente altså at læring skjer via samhandling og gjennom dialog med noen som er mer kompetente innenfor området enn den som skal lære. Dette betyr i praksis at eleven ikke vil oppnå læring i noen vesentlig grad hvis dette i hovedsak skal skje på egen hånd. Eleven vil derimot konstruere kunnskap hvis det er en samspillsituasjon hvor han/hun blir ”pirret” i form av spørsmål, antydninger og små hint. ”Sosiokulturell læringsteori setter sosial samhandling med språklig aktivitet i sentrum i læringssammenheng”²²⁸.

Samspill med andre er et viktig moment når det gjelder læring. Vygotsky kaller dette *den nærmeste utviklingssonen*. Vi tilegner oss kunnskap når vi samhandler, diskuterer og setter oss inn i andres situasjoner, kulturer, interesser og videre. Dette fordi ulike personer bidrar med forskjellig kunnskap og kompetanse. Prosjektarbeid er eksempel på en arbeidsmåte som kan begrunnes ut fra tanken om et sosiokulturelt læringssyn.

Konstruktivistisk læringssyn

Når vi ser på det konstruktivistiske læringssynet, blir Piaget med en gang aktuell. Piagets tanker når det gjelder læring er på mange måter grunnlaget for det konstruktivistiske læringssynet. Han mener også at eleven må handle aktivt i forhold til lærestoffet, og kunnskapen ikke kan formidles som et ”ferdig produkt”. Med denne aktive handlingen i

---

²²⁸ Lyngsnes og Rismark, Didaktisk arbeid, s.56

forhold til lærestoffet, blir eksisterende *skjema* utvidet og endret. Eleven skal tilegne seg kunnskapen via sin egen interesse, mens læreren pirrer og utfordrer eleven i sin oppdagelsesferd.

Piaget vektla ikke det sosiale i noen grad, dette i motsetning til det sosiokulturelle læringssynet, og her kan vi trekke hovedskillet mellom det sosiokulturelle og det konstruktivistiske læringssynet. I det konstruktivistiske læringssynet blir heller den røde tråden *egenaktivitet*. I forhold til prosjektarbeid blir kanskje ikke teorien til det konstruktivistiske læringssynet mest essensiell.

Jeg mener likevel den er verdt å nevne, da mange ofte jobber en del på egenhånd, før de igjen møtes for å utdele/samle fakta, kunnskap og oppdagelser de har gjort. Denne prosessen som vi ofte ser i forbindelse med et prosjektarbeid er på en annen side noe vi nok kan plassere under det konstruktivistiske læringssynet.

Selv om det er store ulikheter i disse læringssynene, er det også flere områder hvor de utfyller hverandre. I denne oppgaven har jeg valgt å belyse litt av disse sidene for å vise at det ikke nødvendigvis trenger å være "vanntette skott" mellom disse. Personlig mener jeg også at disse utfyller hverandre godt, og jeg tror det kan være fruktbart å trekke inn teorier fra begge isteden for å låse seg helt til den ene eller den andre. I arbeidet med undervisningsopplegg er det vanlig å basere undervisningsopplegget på relevant teori og læringssyn slik som jeg her har beskrevet. Jeg mener den pedagogiske teorien som disse læringssynene underbygger egner seg godt for denne type arbeid og problemstilling.

Prosjektarbeid

Prosjektarbeid er eksempel på en arbeidsmåte som ofte kan være hensiktsmessig å benytte, og denne vil jeg gi en beskrivelse av her. Prosjektarbeid er en arbeidsmåte som setter fokus på elevens egen læringsprosess og læringsarbeid, og som altså kan underbygges med Vygotskys sosiokulturelle læringssyn, men vi kan som sagt også trekke tråder inn fra det konstruktivistiske læringssynet Piaget skisserer.

Jeg vil presisere at jeg i dette undervisningsopplegget som jeg skal skissere, vil legge opp til en svært aktiv lærerrolle med tett oppfølging. Dette for å unngå å havne i grøften, slik som oftest er resultatet hvis en "blind skal lede en blind", eller hvis elevene blir sendt ut til arbeidet uten struktur og god oppfølging.

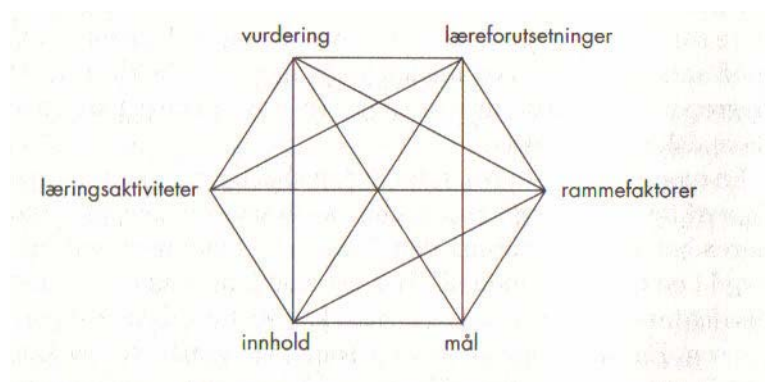
Reelt gruppearbeid kjennetegnes også ved at elevene samarbeider, og dette er en viktig prosess som jeg mener kan styrke samholdet i klassen og bidra i positiv retning på klasse miljøet. De ulike elevene vil kunne bidra i arbeidet som aktive aktører.

Dette forutsetter at elevene gjennom oppgavene gis mulighet til å diskutere, sammenligne og vurdere ulike sider av et spørsmål. En oppgave som er formulert som et spørsmål eller problem, åpner i større grad for at elevene blir en aktiv part enn det oppgaver som bare angir emne gjør.

Plan for opplæringen

For å tilrettelegge en undervisning som gir tilpasset opplæring, og som gir utbytte for den enkelte elev, er det viktig å planlegge undervisningen godt. Denne planleggingen jeg nå skal gjøre en skisse av, må modifiseres og tilpasses alt etter hvordan den blir anvendt, og må kun sees på som et forarbeid, da den ikke er utarbeidet til en konkret klasse. Selv om aldersgruppe og klassestørrelse kan passe, vil det alltid være store variasjoner i klassene når det gjelder både miljø og læreforutsetninger, og dette må den enkelte lærer ta hensyn til. Dette opplegget må altså sees på som en grunnoppskrift i dette arbeidet. For å kunne tilpasse dette best mulig har til en klasse, har jeg valgt å la tidsbruk, konkretisering av Hva, Hvordan og Hvorfor stå ganske åpent slik at den enkelte lærer kan skreddersy dette opplegget etter behov.

I planleggingen av et undervisningsopplegg, vil en didaktisk relasjonsmodell fungere som et nyttig redskap. Jeg har valgt å bruke den didaktiske relasjonsmodellen, modifisert etter Bjørndal og Lieberg som rettesnor for utarbeidelsen av dette opplegget. Den har seks kategorier, og jeg vil gi en drøfting til hver av dem sett i lys av dette opplegget. De ulike kategoriene er som følger: Innhold, mål, rammefaktorer, læreforutsetninger, vurdering og læringsaktiviteter. Disse henger sammen og går inn i hverandre slik som modellen under viser, dette til tross for at de av praktiske hensyn beskrives hver for seg.

Den didaktiske relasjonsmodellen (modifisert etter Bjørndal og Lieberg)

Utgangspunkt

I dette undervisningsopplegget vil jeg ta utgangspunkt i en 8. klasse med 24 elever. Det vil treffe denne aldersgruppen, og gjenspeiler en gjennomsnittlig klassestørrelse. Klassen har ingen elever med særskilte vansker. Vi skal benytte oss av gruppearbeid, og arbeidet med dette emnet vil foregå i samfunnsfagtimene over en periode på to uker i første omgang. Jeg mener det kan være passende tidsbruk for å oppnå grunnleggende gode kunnskaper og holdninger til emnet. Oppsummeringen i etterkant av arbeidet vil gi en pekepinn på hvor vi har kommet i forhold til målene. Vi må ta sikte på at dette er et arbeid som jobbes videre med etter denne perioden, dette fordi emnet kan sies å være dynamisk og i stadig endring. Da kan også andre metoder komme inn i oppfølgingen av dette.

I dette opplegget skal jeg konsentrere meg om disse to ukene med gruppearbeid, og komme med forslag til strategi for å kunne utføre et målrettet arbeid.

Med dette som utgangspunkt skal jeg prøve å lage et bra undervisningsopplegg som gagnar den enkelte så vel som klassen som helhet.

Innhold

Temaet som vi skal jobbe med er viktig, det vil være med på å danne et grunnlag av holdninger, ferdigheter og kunnskaper de vil trenge her og nå, men også i fremtidssamfunnet. De viktigste premissene når det gjelder valg av innhold, etter min mening, er først og fremst elevenes behov, men i andre rekke også samfunnets interesser. Innholdet i dette opplegget skal først og fremst gi elevene kunnskap, innsikt og holdninger, og slik motvirke den uheldige tendensen i samfunnet som vi her står ovenfor.

Rammefaktorer

Rammefaktorer er betegnelse på de ressurser vi har til rådighet i arbeidet. Læreren og tiden er viktige rammefaktorer. Andre rammefaktorer vi har til rådighet, er datamaskiner med Internett-tilgang og rom.

Læreforutsetninger

Læreforutsetningene vil si forutsetningene for å oppnå læring. Det er altså forutsetningene som elevene har fra før, ”det de har i sekken” og deres utgangspunkt. Læreforutsetninger kan være hvilken kunnskap de har fra før, og deres evne for å kunne tilegne seg kunnskap og forståelse. Her gjelder det å treffe den enkelte på sitt nivå, slik at de kan bli veiledet og pirret til å strekke seg videre fra sitt eget ståsted. Her kan vi spørre: Hva kan eleven fra før? Hva er nytt? Hvordan skal vi gripe an arbeidet? Særskilte problemer/ eller ressurser?

Læringsaktiviteter

Her kommer metode inn som et viktig begrep. Hvilken vei har vi valgt for å nå de målene vi har satt med undervisningen? Her er utgangspunktet prosjektarbeid, og det sosiokulturelle læringssynet, med innslag fra det konstruktivistiske som er grunnlaget for læringsaktivitetene. Grunnen til at jeg har valgt denne innfallsvinkelen til arbeidet, er beskrevet og underbygd ovenfor.

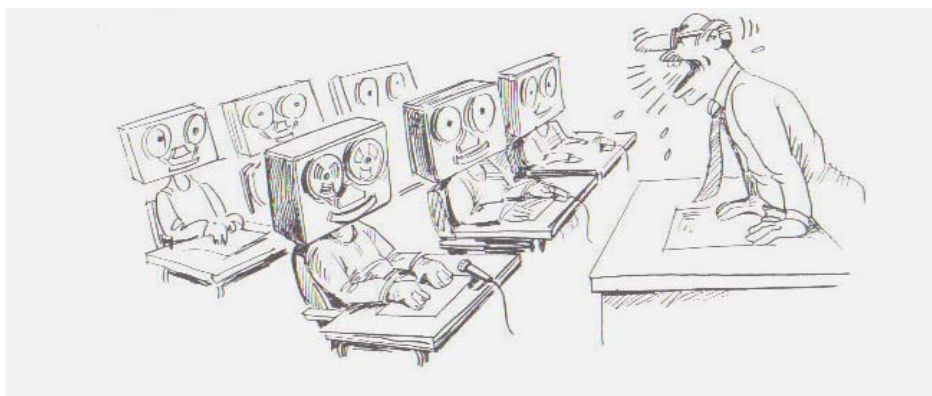
Mål

I dette, som med alt annet arbeid, mener jeg det er viktig å ha formulerte og utarbeidede mål for arbeidet. Gode innlæringsmål motiverer og styrer elevens oppmerksomhet og arbeidsinnsats. Det gir også læreren hjelp til å se hvor langt eleven er kommet i forhold til målene, og er dermed egnet som utgangspunkt for veiledning og vurdering av den enkelte elev.²²⁹

Videre er det vanlig å dele målene etter den type handling eller atferd som skal vises etter at elevene har vært gjennom undervisningen. Selv om en slik oppdeling har sine svakheter, har jeg valgt å benytte meg av den her.

- Kunnskapsmål
- Ferdighetsmål
- Holdningsmål

Jeg vil presisere at selv om oppsplitting av innlæringsmålene slik kan virke fornuftig ut fra et arbeidsmessig ståsted, er det viktig å se at mennesket fungerer som en helhet der kunnskap, ferdigheter og holdninger er uløselig sammenvevd.²³⁰

Bilde illustrerer metode som i dette tilfellet kan virke uheldig i arbeidet med å nå målene. (Kilde: Him og Hippe, Undervisningsplanlegging for yrkeslærere).

---

²²⁹ Bjølseth, Bruk av innlæringsmål i yrkesopplæringen, s. 23

²³⁰ Bjølseth, Bruk av innlæringsmål i yrkesopplæringen, s. 21

Kunnskapsmål

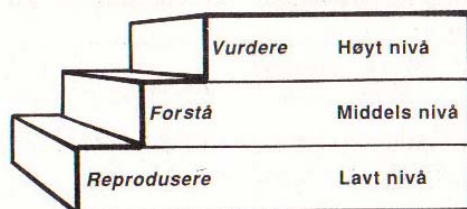
Her ser vi etter hva elevene kan intellektuelt sett. Det er fullt mulig å se gjennom handling, selv om skriftlig og muntlige prøver ofte blir tillagt en sterk posisjon. Målene her kan eksempelvis være kunnskap om farer, hva vi vil styre unna, og hvordan vi ferdes og bruker Internett på en positiv måte. Her kan vi støtte oss til Redd Barnas rapporter som viser svakheter i barns kunnskap, og også bruke disse som ressurser i arbeidet med å formulere mål.

Eksempler på spørsmål som her vil være aktuelle i arbeidet med kunnskapsmål:²³¹

- Hva innbefatter godt nettvett, og hvordan handler vi i forhold til det?
- Har vi tenkt på at vi risikerer at bilder vi legger ut på nettet vil bli der og forfølge oss for alltid?
- Kan slike bilder bli brukt mot oss, og ødelegge for oss på senere tidspunkt i livet?
- Hvordan vil en tenkt over griper oppfatte signalene bilder av en seksuell karakter sender?

For å klassifisere nivået av kunnskapen, mener jeg det er hensiktsmessig å benytte seg av taksonomi. Taksonomi er et klassifiseringssystem som bygger på tanken om et trappetrinnsystem hvor kunnskap av høyere nivå bygger på et lavere.

Nivåer på kunnskapsmål kan illustreres slik:

Kilde: Him og Hippe, Undervisningsplanlegging for yrkeslærere, s 54-58.

Figuren illustrerer nivåene på kunnskapsmål slik at vi lettere kan se hvor vi har kommet i arbeidet. Å kunne vurdere vitner om et høyt nivå, mens kun forståelse gjenspeiler ett middels nivå og reproduksjon gjenspeiler et lavt kunnskapsnivå.

Ferdighetsmål

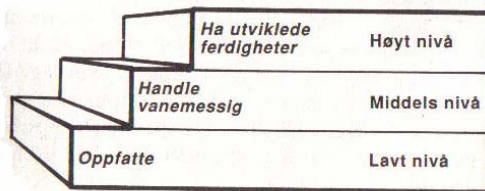
Ferdighetsmål bygger i hovedsak på praktisk trening eller øvelse. I dette tilfellet kan det være vanskelig å definere konkrete ferdighetsmål uten at de også kan knyttes under andre mål, men

²³¹ Se også aktuelle punkter side 9.

som resultat av arbeidet kan det være ønskelig at elevene ferdes tryggere, og mer effektivt på nettet.

Vi benytter oss av taksonomi også her når vi definerer målene.

Nivåer på ferdighetsmål kan illustreres slik:

Kilde: Him og Hippe, Undervisningsplanlegging for yrkeslærere, s 54-58.

Holdningsmål

Holdningsmålene kan være vanskelig å måle. De innbefatter i hovedsak hva vi står for på det følelsesmessige eller verdimesse planet, og skal dekke atferd som går på elevenes personlige og sosiale utvikling. Spesielt er arbeidsmåtene, forholdet lærer-elev, forholdet elev-elev og undervisningens følelsesmessige og verdimesse karakter og klima avgjørende for utvikling av holdninger.

Med dette som utgangspunkt blir det viktig å tilrettelegge undervisningen slik at vi blant annet kan sette som mål å få et positivt styrket miljø innad i klassen, og positive holdninger når det gjelder bruken av Internett-verktøy, her blogging.

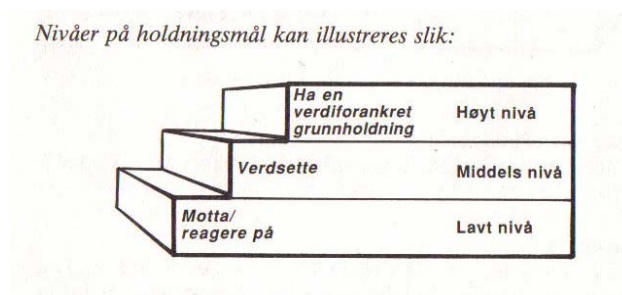
I det videre arbeidet med holdningsmål kan vi stille oss aktuelle spørsmål:

- Hvilke kriterier legger vi til grunn når vi skal gi karakteristikk på en positiv blogg?
- Kan vi lage gode blogger uten at vi skal gå på akkord med oss selv og andre?
- Legger vi opp til at vi og andre blir mer godtatt og inkludert av fellesskapet hvis vi legger ut utfordrende bilder av oss selv, og er det slik vi vil ha det?
- Hvordan forholder vi oss til andre som i sin uvitenhet har gjort feilgrep i forhold til dette med å legge ut bilder?
- Gir vi rom for å rette opp ting som vi kanskje har gjort i vår uvitenhet?
- Hvordan forholder vi oss til forhåndsreglene vi har kommet fram til, tenker da på det å bruke bloggene til å legge ut upassende bilder, mail-adresse, telefonnummer, adresse og videre?

Disse momentene er en viktig del av arbeidet med holdninger i denne situasjonen, og momenter som vi må ta stilling til. Flere av delmålene som her er skissert kan vi også bruke under vurderingen av de andre hovedmålene.

Det blir viktig å få i gang en samtale, og som resultat gjerne en plan med regler for hvordan vi vil ha det i vår klasse. Det vil være med på å gi større sikkerhet og trygghet for elevene i en vanskelig og usikker posisjon. Det vil imidlertid være viktig å gjøre dette på en måte slik at ingen føler seg uthengt hvis noen allerede har utført slike handlinger. (Dette gjenspeiles også i de punktvis rangerte holdningsmålene ovenfor).

Selv om holdninger som nevnt er vanskelig å måle, mener jeg det er viktig å benytte seg av taksonomi for å legge listen og avdekke ”hvor vi befinner oss i trappa”, og hvor vi ønsker å komme. Målet bør her være å nå opp på et høyt nivå.

Kilde: Him og Hippe, Undervisningsplanlegging for yrkeslærere, s 54-58.

Vurdering

Lærerens egen logg fra observasjon av arbeidet vil være en viktig ressurs. Her bør både den enkelte elev, dens innsats og bidrag til gruppa, samt vurdering av gruppa være med.

Samtaler undervis med den enkelte, og gruppesamtaler blir essensielle i vurderingen. Ved å benytte seg av taksonomi, kan vi lettere kartlegge hvor vi er kommet i forhold til målene med undervisningen.

Læreren bør evaluere undervisningen ut fra de mål og planer som har vært utgangspunkt for arbeidet, og videre bruke taksonomien for å få et godt bilde av utbyttet. Taksonomien brukes for å se hvor en står i forhold til mål som er utarbeidet i forkant av arbeidet. Denne måten å evaluere arbeidet på er oversiktlig og grei, og gir et godt bilde av prosessen. Dette til sammen mener jeg er et godt og viktig verktøy i arbeidet med vurderingen av arbeidet.

Hvordan skal man gi denne informasjonen til skole og foreldre, og hvorfor?

Hvordan skal man gi denne informasjonen på en slik måte at ikke skole og foreldre i panikk river ut nettleddningen, eller at de aktuelle jentene føler seg/blir uthengt?

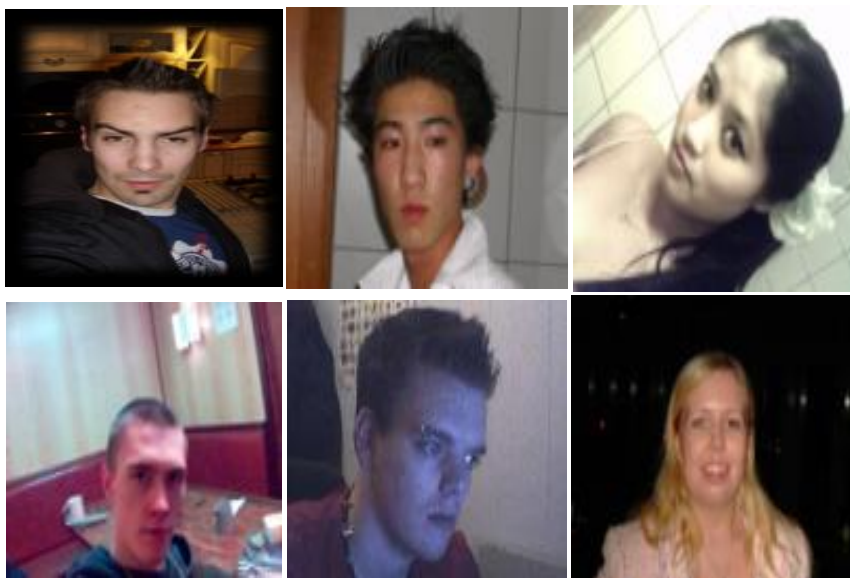
Her tror jeg det blir viktig å prøve å komme problemet i forkjøpet. Siden dette er et økende problem, blir det viktig å kjenne til det, forberede seg, og jobbe aktivt i mot det. Dette er informasjon som på et tidlig tidspunkt gir skole og foreldre en mulighet til å møte problemet på en god måte.

Det vil også være viktig å tenke igjennom, og legge planer for hvordan en skal møte denne utfordringen om skaden er skjedd. Vi ser at økningen i antall av blogger er enorm, og vi kan derfor anta at mange har blogger av en uheldig art. Denne trenden ser vi tydelig, og antakelsen kan underbygges ved å besøke kjente sider for blogging, for eksempel www.biip.no.

36 pålogget nå!

 [Se listen](#)

Utvalgte Plussere:

Illustrasjonen viser personer som har kommet på forsiden etter at mange har besøkt ”deres side”. Bildet er hentet fra www.bijp.no

Videre må vi jobbe med bevisstgjøring av problemer knyttet til bruk av Internett. For å forstå, og for å kunne sette seg inn i disse, er det viktig at flest mulig kommer på banen som en aktiv part. Først da vil skole og foreldre skjønne problematikken på en tilfredsstillende måte, og videre kunne bidra på fullgod måte. Hvis kunnskapen deres bare skal være tuftet på gjengivelse av det en eventuell foreleser formidler, vil det være vanskelig å vinne tillit og kunne ha konstruktive samtaler med barna. Det må legges opp til, og motiveres slik at denne jobben blir tatt på alvor.

Dette synet på voksnes ansvar gjenspeiles også hos Thomas Hepsø, rådgiver hos Barneombudet:

”Thomas Hepsø, rådgiver hos Barneombudet, mener at barna er helt avhengig av å ha en person de kan snakke med om slike ting og varsle hvis de opplever noe ubehagelig. En person de tør å henvende seg til, selv om de vet at de har overskredet de fastsatte grensene. Mange frykter at et slikt regelbrudd kan resultere i at de blir fratatt mobiltelefonen eller nettilgangen, og lar derfor være å si noe.

- Vi har en digital kløft mellom barn og foreldre, siden de ulike generasjonene bruker og oppfatter teknologien forskjellig. Ved at foreldrene ikke henger med på denne utviklingen, kan de også ha vanskelig for å fange opp hvis det eventuelt skjer noe. Problemet blir liggende hos barnet som kanskje ikke tør å si ifra, forklarer han.”²³²

Hvordan jobbe opp mot informasjonen etter at den er blitt kjent?

Jeg mener altså at skole og foreldre, etter å ha blitt kjent med denne problemstillingen, må handle aktivt opp mot den. Her bør skole og hjem samarbeide, og strekke seg mot felles mål. Kompetanseheving vil være et viktig stikkord, og her kan vi tenke oss flere, gjerne sammensatte måter for å nå dette. Foreldremøter kan være en fin måte for å gi informasjon til foreldre om problemene knyttet til blogging og farer på Internett, men det vil også være viktig med støtte til arbeidet videre mot dette. Her kan vi for eksempel se for oss temakvelder hvor foreldrene kan jobbe sammen med andre foreldre og lærere for å tilegne seg kunnskap og ferdigheter. Ved å kunne gå inn og se på blogger, og bli kjent med hvordan en kan gjøre det, vil det være mye lettere å forstå problematikken rundt dette. De vil få en mer operasjonell kunnskap, noe som jeg igjen mener er essensielt hvis de skal kunne være en god ressurs for barna på dette området. Jeg ser også for meg at denne arbeidsmåten åpner for samtaler og diskusjon både mellom lærer og foreldre, men også foreldrene seg imellom. Som et resultat av dette, vil det kunne utarbeides felles retningslinjer når det gjelder bruk av blogger og Internett som den enkelte kan gjøre gjeldende for sine barn.

Foreldresamtaler er et annet virkemiddel som skolen også bør gi tilbud om. Jeg ser for meg at foreldrene kanskje vil føle behov for å kunne spørre om råd og veiledning hvis de står ovenfor vanskelige situasjoner i arbeidet. Her kan skolen komme inn som en veileder og støttende part, og samtidig kunne samarbeide med foreldrene mot felles mål. I situasjoner som dette, mener jeg det er viktig at skolen opptrer som en profesjonell instans som sitter inne med nødvendig kunnskap slik at de kan bidra konstruktivt på en slik måte at det ikke føles ubehagelig for foreldre å ta kontakt med skolen.

Både foreldre og skole bør sette seg inn i barnas bruk, vaner og holdninger til bruk av internett slik at de kan være på bølgelengde og være en aktiv støtte i jobben videre. Foreldre bør bruke tid med barna fremfor datamaskinen, få dem til å vise hvordan, og til hva de bruker den. De kan oppsøke steder som omhandler disse temaene i fellesskap, arbeide med relaterte oppgaver og ha samtaler om eventuelle farer ved bruk av Internett.

I det videre arbeidet er det også viktig å ha en dialog hvor elevene/barna føler trygghet om de har gjort noe dumt. De bør føle trygghet til å kunne fortelle/snakke med voksne om

---

²³² Kilde: www.dagbladet.no/dinside/2006/01/31/456399.html (02.03.06)

ubehagelige opplevelser, og som nevnt, dette uten frykt for at eksempelvis nettleidingen dras ut.

Her er noen eksempler på og saker som en kan føre samtaler og diskusjon om når det gjelder å legge ut bilder av seg selv. Eksempelene er hentet fra Redd Barna:

- Det å legge ut bilder av deg selv gjør at du setter deg i fare for å bli kontaktet eller gjenkjent av fremmede. Er bildene erotiske, sender de ut et signal som gjør at du setter deg i fare for å bli utsatt for seksuelle tilnærmelser og i verste fall overgrep
- Når du gjør personlig informasjon tilgjengelig sammen med bildet, øker faren for at noen med skumle hensikter kan ta kontakt.
- Bildet kan lastes ned av andre hvor som helst i verden med en gang det ligger på nettet - du mister kontrollen over det. Bilder kan bli flyttet til andre nettsteder, satt inn i en annen sammenheng, for eksempel i en pornografisk sammenheng, og de kan bli sendt til mennesker andre steder i verden, og bli brukt i helt andre sammenhenger enn det du egentlig hadde tenkt på da du la ut bildet. Dette kan skje selv om du har fjernet bildet fra det stedet det ble lagt ut i første omgang.
- Selv om du synes det er morsomt å legge ut et bilde av deg selv nå, og liker at andre kan se på deg på Internett, så er det ikke sikkert man synes det er så morsomt om en fremtidig arbeidsgiver eller andre finner bildet av deg på fest eller avkledd lenge etter at du har blitt voksen.

Skolen bør sette av, og bruke tid i undervisningen til å lære barna sikker og god bruk av Internett. Her kan en eksempelvis jobbe med relaterte tema i samfunnsfag.

Ved å møte problemene på denne måten, kan en jobbe opp mot det isteden for å gå drastisk til verks, for eksempel ved å nekte barn tilgang til Internett. Dette vil være en lite hensiktsmessig reaksjon, da alle før eller siden vil benytte seg av dette. I så tilfelle vil barna være dårlig rustet til å møte utfordringene de da møter på et senere tidspunkt.

Dette er også en konsekvens som mange frykter, og nettopp derfor unnlater å fortelle en voksen om ubehagelige opplevelser ved bruk av Internett. Dette underbygger at det vil være fornuftig å bruke en annen innfallsvinkel på problemet.

Oppsummering

Vi ser at dette arbeidet rettet mot elevene blir viktig i arbeidet mot denne nye trenden med bruk av blogger og videre internett slik at dette kan bli en mest mulig trygg arena. Det er stor mangel på kunnskap, og de unge trenger støtte og oppfølging i møtet med disse nye utfordringene de står ovenfor. Den store kunnskapskløften vi ser mellom barn/unge og de voksne, ser ut til å være mye av grunnen til den sviktende oppfølgingen det har vært. Større kunnskap i skole og hjem, men også et bedre samarbeid mellom skole og hjem, er en forutsetning for å møte utfordringene vi her står ovenfor. Vi må også huske på de mellommenneskelige relasjonene, i dagens samfunn er det å bruke tid og vise omsorg en viktig del av arbeidet med de unge.

Metoden jeg har beskrevet, er en grunnoppskrift og et forslag til hvordan en kan møte problemet, selv om dette nok kan ha flere innfallsvinkler. Jeg mener at denne metoden som er basert på et sosiokulturelt og konstruktivistisk læringssyn, og som har utgangspunkt i gruppearbeid, er en metode som kan fungere godt, selv om det sjelden lar seg gjøre med en ”kokebokoppskrift” som omfatter enhver situasjon på dette området. I dette arbeidet finnes det mange ressurser som en kan benytte seg av, og jeg har prøvd å trekke frem noen gode eksempler på instanser som sitter inne med kunnskap og ressurser som vil være til hjelp i dette arbeidet. Disse mener jeg kan være til betydelig hjelp uansett metode som benyttes. I dagens skole er det stor mangel på kunnskap innenfor områder knyttet til trygg bruk av Internett. Hvis skolen skal kunne bidra positivt i stor skala, vil det nok være nødvendig med betydelig kompetanseheving på området, eller omstrukturering av den kompetansen de ulike skolene sitter inne med. Problemene vi her har vært inne på, må få mye større fokus, og det bør tilrettelegges slik at lærere, men også foreldre, kan tilegne seg oppdatert kunnskap på en enkel og allment kjent måte. Det bør altså etter min mening opplyses bedre om ressurser som for eksempel Redd Barna, SAFT – portalen, og andre aktører sitter inne med og har gjort tilgjengelig.

Avslutningsvis håper jeg denne oppgaven kan være til hjelp og inspirasjon i det viktige arbeidet med å gi de unge en trygg ferd på Internett.

Litteraturliste

- Hjertaker, Egil. *Læring gjennom samarbeid*. OSLO 1990
- Bjølseth, Haakon. *Bruk av innlæringsmål i yrkesopplæringen*. Universitetsforlaget AS 1993
- Him, Hilde og Hippe, Else. *Undervisningsplanlegging for yrkeslærere*. Universitetsforlaget 1989
- Lyngsnes, Kitt og Rismark, Marit. *Didaktisk arbeid*. Universitetsforlaget AS 1999
- Solheim, B. *Prosjektarbeid i grunnskolen*. Universitetsforlaget 1997
- Bjørndal, B. og S. Lieberg. *Nye veier til didaktikken*. Oslo: Aschehoug 1978
- Redd Barna, online, internett (www.reddbarna.no, www.reddbarna.no/default.asp?MARK_SEARCH=YES&SEARCH_ID=s1&V_ITEM_ID=5085, www.reddbarna.no/default.asp?V_ITEM_ID=4435#REF4437, www.reddbarna.no/default.asp). 29. mars 2006
- Biip, online, internett (www.biip.no) 27. februar 2006
- Chat, online, internett (www.chat.no) 27. februar 2006
- Saftportalen, online, internett (www.saftonline.no) 28. februar 2006
- Barneombudet, online, internett (www.barneombudet.no) 28. februar 2006
- Microsoft, online, internett. *Blogging og barn*. (www.microsoft.com/norge/athome/security/children/kidblog.msp) 28. februar 2006
- Wikipedia, online, internett (www.wikipedia.no) 26. februar 2006
- Dagbladet, online, internett. *Redde for hvem barna har kontakt med på mobil*. (www.dagbladet.no/dinside/2006/01/31/456399.html) 26. februar 2006
- "Blogging." *Microsoft® Student 2006* [DVD]. Redmond, WA: Microsoft Corporation, 2005.
- Innledning, oppgave 1b, IT103, Publisert studie, Nesna, 2006

Arbeidskrav 1b

Hva kan jeg som lærer gjøre for å bevisstgjøre unge jenter (og gutter) på at kontakter man skaffer seg på Chat ikke alltid er ufarlig?

Anne Sofie Løvli

Studentnummer:240154

IKT 103

INNHOLD:

Chat, ikke alltid ufarlig.	1
Hoveddel	I
Hva er chatting?	I
Undervisningsopplegg for andre lærere.	II
”For å bevisstgjøre unge jenter og gutter at kontakter man skaffer seg på Chat ikke alltid er ufarlig”.	II
Læreplanverket for den 10-årige grunnskolen (L97).	III
Læringsteorier	III
Didaktiske relasjonsmodellen	IV
Undervisningsopplegget	VI
Hva kan foreldre gjøre?	VIII
”Nettvettregler for chatting	VIII

Annen relevant teori for min diskusjon:	IX
Hva sier straffeloven?	IX
SAFT – Safety, Awareness, Facts and Tools	X
Diskusjon – Min side av saken	XI
Konklusjon – Hva kom jeg frem til?	XV
Litteraturliste:	XVI
Refleksjonsnotat over eget arbeid	XVIII

Chat, ikke alltid ufarlig.

Jeg er en ung kvinne på 22 år. Studerer for å bli allmennlærer, når jeg er ferdig utdannet vil jeg aller helst ha jobb i ungdomsskolen. Jeg tar nå IKT i min videreutdanning. I dette faget fikk jeg en oppgave som skulle ta for seg *hva jeg som lærer kan gjøre for å bevisstgjøre unge jenter og gutter på at kontakter man skaffer seg på Chat ikke alltid er ufarlig*. Første bud er jo å lage et undervisningsopplegg for dette siden det er ei så aktuell problemstilling. Der kan jo jeg som lærer nå flere elever og videreutvikle mitt opplegg. En plass må det forebyggende arbeidet starte. For å gjøre dette vil jeg lage et undervisningsopplegg som andre lærere kan bruke i sitt arbeid om bevisstgjøring av bruken av chat. Opplegget kan endres på og forkortes, det er ingen mal, men et forslag. Jeg har valgt noen pedagogiske læringsteorier som jeg sammen med den didaktiske relasjonsmodellen legger i bunnen for undervisningsopplegget. I min diskusjon har jeg skrevet om hvorfor chatting på internett kan være farlig og reflektert rundt det. Mitt formål med oppgaven er å lære elevene alvoret i noe som de ikke riktig skjønner er alvor.

Etter dette har jeg valgt å trekke frem hva foreldre kan gjøre. Samtidig vil jeg spørre om det er noe vi som voksne generelt kan gjøre for å hindre at unge jenter skaffer seg seksuell erfaring tidligere ved bruk av internett? Kan vi gjøre noe for å hindre seksuelle overgrep over internett? I begrepene unge jenter og erfaring mener jeg de jentene som er under den seksuelle lavalderen og som skaffer seg kunnskap om det de trolig ikke er klare for å kunne ta konsekvensene av.

Når det i denne oppgaven er snakk om at de unge jentene skaffer seg seksuell erfaring via chatting tar jeg forbehold om at de chatter med gutter/menn som er over den seksuelle lavalder, over 16 år. Med begrepet seksuell erfaring mener jeg at disse unge jentene og guttene skaffer seg en fiktiv seksuell informasjon via chatting. Det er nysgjerrigheten som driver dem. De vil vite mer om sex. Det er også en plass hvor de unge kan eksponere seg og få en bekreftelse på utseendet. Kan denne søken etter bekreftelse på egen seksualitet eller seksuell erfaring føre til overgrepssituasjoner?

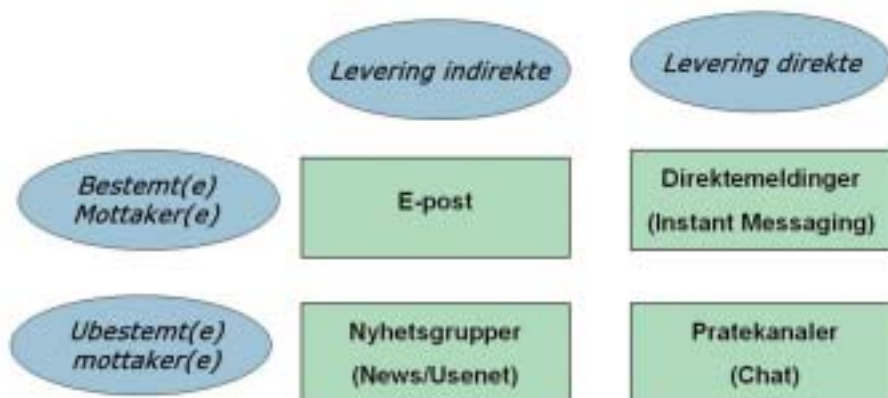
Hoveddel

Hva er chatting?

Chat er det samme som småprat. Det er navnet på den samtalefunksjonen man kan ha med hverandre over internett på snakkegrupper. Man kan prate direkte til hverandre ved å skrive meldinger ved bruk av tastaturet. *Chattemetoden kan sammenlignes med en telefonsamtale som går over tekst*, den er i sanntid. Det betyr at ingenting lagres og det er liten kontroll. De som deltar i disse snakkegruppene er anonyme, de kan bruke et hvilket som helst navn og begi seg ut for å være hvilken som helst person. "Nickname" kalles navnene som blir brukt.²³³

Forskjellen på chat og e-post, når man sender en e-post sender man et elektronisk brev. Det kan sammenlignes med å sende et vanlig brev med Posten. Hvis man vil sende en e-post som består av elektroniske dokumenter vil man bruke en tjeneste på internett som heter SMTP (Simple Mail Transfer Protocol). En e-post vil være fremme hos sin adressat etter 5-10 sekunder, og ikke neste dag hvis man hadde brukt Posten.²³⁴

Det eneste som kreves for å kunne chatte er at man må ha tilgang til internett (at datamaskinen man bruker har et nettverkskort) og en å chatte med. Chat er en kommunikasjonssituasjon. Siden de som chatter er tilkoblet chatten samtidig og har oppmerksomheten rettet mot chatten er det en nærhet i det å chatte.

235

Modellen ovenfor viser hva som er forskjellen på chatting via MSN (også kalt Instant Messaging) og chatting på web. Når man chatter på web skjer levering av meldinger direkte, men det er til ubestemte mottakere. Når man chatter på MSN skjer også leveringen av

²³³ <http://www.saftonline.no/internett/482/> 18.05.06

²³⁴ http://www.pcworld.no/index.cfm?fuseaction=dataleksikon_search&ord=e-post 24.05.06

²³⁵ <http://www.pcworld.no/index.cfm?fuseaction=artikkel&id=BB0EBEC9-0036-758C-4C4D1139BBF64A2C> 21.05.06

meldingene direkte, men det er bestemte mottakere. Man kan selv velge hvem man vil ha på sin MSN-liste. MSN kan ses på som en møteplass for venner. Programmet er gratis og kan lastes ned fra internett (<http://messenger.msn.no>). For å få tilgang til programmet må man registrere seg om bruker. Man får et brukernavn og passord som kan brukes for å logge seg på hvilken som helst datamaskin som har programmet installert. Fordelen med dette er at man har kontroll på kontaktene man har på sin MSN-konto. For å få tilgang til en annens chatte-liste må man bli akseptert. Hvis man ikke vet hvem personen som søker tilgang er kan man enkelt avvise denne personen. Dette er en sikkerhet for at brukeren ikke skal motta uønskede meldinger. Et annet chatteprogram som må lastes ned for å kunne bruke det er IRC (Internet Relay Chat). Her kan man møte folk fra hele verden. Etter at programmet er installert skriver man inn sitt nickname, e-postadresse og til slutt velge hvilket nett man vil tilkobles. Hvis man for eksempel kommer fra Mosjøen og vil chatte med folk derifra, går man inn på kanalen Mosjøen.

For å chatte på web trenger man kun et nick og tilgang til internett. Dette er ikke et program man må installere, det ligger ute på internett slik at alle som vil kan chatte her. Noen slike chattegrupper har aldersgrenser, men det er noe som ikke kan kontrolleres siden man bare oppgir et nick for å få tilgang.

Når ungdommen chatter på internett blir det brukt et eget språk. Hvis en person spør deg om ASL betyr det at han/hun lurert på alder (Age), kjønn (Sex) og bosted (Location). Dette kan være en måte å innlede en samtale på. Hvis man for eksempel er nødt for å hente seg noe å spise kan man skrive BBS, det betyr kommer tilbake snart (Be Back Soon). LOL er en forkortelse for når man ler høyt (Laughing Out Loud) og når man forlater chatten kan man skrive CU som betyr vi sees (see you).²³⁶

Undervisningsopplegg for andre lærere.

”For å bevisstgjøre unge jenter og gutter at kontakter man skaffer seg på Chat ikke alltid er ufarlig”.

Ved å lage dette undervisningsopplegget ønsker jeg at det skal brukes og at jeg kan nå frem med et budskap til de som trenger det. Ungdommen er flinke til å surfe på internett, men jeg tror ytterst få egentlig kjenner til chattens råskap. Med mitt undervisningsopplegg vil jeg at

---

²³⁶ <http://www.saftonline.org/Chat/> 24.05.06

ungdommen skal få et innblikk i hvordan realiteten er, og jeg har troen på at mitt undervisningsopplegg får formidlet akkurat dette.

Læreplanverket for den 10-årige grunnskolen (L97).

I L97 står det under prinsipp og retningslinjer for opplæringa i grunnskolen under læremiddel,

Informasjonsteknologi.

”Opplæringa skal medverke til at elevane utviklar kunnskap om, innsikt i og holdningar til utviklinga av informasjonssamfunnet og informasjonsteknologien. Elevane bør utvikle evne til å kunne nytte elektroniske hjelpemiddel og medium kritisk og konstruktivt og som praktisk reiskap i arbeidet med fag, tema og prosjekt. Informasjonsteknologi kan setje elevar i stand til å nytte databasar i inn- og utland. Både jentar og gutar bør stimulerast til å nytte informasjonsteknologi for å motverke sosial og kjønnsmessig ulikskap i opplæringa.

Utviklinga på dette området går raskt. Det er viktig at ein lokalt finn fram til løysingar som gir rom for utprøving, utveksling av røynsler og oppfølging på tvers av faga.”²³⁷

Under arbeidsmåter i *samfunnsfag* står det at informasjonsteknologien åpner for andre og nye arbeidsmåter i faget. Elevene får deltatt i et større fellesskap ved å lære seg å kommunisere med mennesker fra hele verden, dette fører til en annen måte for selvstendig læring.²³⁸

Læringsteorier

Piaget sin læringsteori sier oss at vi organiserer all ny informasjon vi får ut fra det vi allerede kan. Han mener at vi setter erfaringer og viten inn i et skjema, det er naturgitt av mennesket at vi organiserer tankeprosessene våre inn i kognitive strukturer. Med det menes det at skjemaet er disse kognitive strukturene som inneholder erfaringer, kunnskap og tenkemåter som hvert menneske har opparbeidet seg. Dette skjemaet er byggesteinene i tenkingen.

En adaptasjon oppstår når man får ny informasjon som man skal tolke ut i fra de skjemaene man allerede har, dette fører til assimilasjon. Etter hvert som man får tilgang til ny kunnskap og skjemaet ikke tilfredsstillende må skjemaet videreutvikles, dette kaller vi å akkomodere, skjemaene oppdateres etter dette.²³⁹

Chat på internett er ikke et nytt fenomen, men det kan ses på som farligere å ferdes på internett nå enn tidligere. Hvis jeg kan kalle *det* kriminalitet, da ville jeg kalt det en ny type kriminalitet. -Voksne menn som *lurer* og overtaler yngre jenter til et møte over internett. Vi som lærere må videreutvikle ungdommens skjema og få frem chattens råskap.

Den russiske psykologen Lev Vygotsky sin læringsteori bruker han stillasmetaforen som teori. Hensikten med et stillas er å komme nærmere målet, øke kunnskapen, og at det er en trygghet i arbeidet med å nå målet man strekker seg etter. I en læringsammenheng er stillasbyggingen den prosessen som foregår når en mer kompetent person hjelper for

---

²³⁷ Læreplanverket for den 10-årige grunnskolen, 1996:78-79.

²³⁸ Læreplanverket for den 10-årige grunnskolen, 1996:176.

²³⁹ Lyngsnes og Rismark, 2003:51-53.

eksempel eleven til å videreutvikle sitt aktuelle utviklingsnivå når det for eksempel gjelder å løse et problem, utføre en handling og lignende. Man skal med andre ord støtte og vise eleven interesse for deres utviklingsmuligheter. Forholdene må legges til rette slik at eleven får brukt sin potensielle utviklingszone. Hvis alt dette ligger til rette vil risikoen for at eleven tester ut ukjente og utrygge områder minske.

Lærer skal bygge stillaser for hver enkelt elev, men også for grupper. Læreren må legge til rette for at elevene kan være en stillasfunksjon for hverandre.²⁴⁰

Det er viktig at det blir lagt vekt på dette stillaset gjennom formidlingen mellom lærer og elevene. Jeg som lærer vil øke deres kunnskap og hjelpe dem med å få opp øynene. Jeg vil også gjøre det klart for dem at det er trygt å snakke med meg om dette, dette ved å vise at jeg står på deres side og er interessert i hva de tenker, føler og synes. Jeg vil legge vekt på at kunnskap om dette temaet kan tilegnes og skapes i en sosial gruppe ved hjelp av god kommunikasjon, samarbeid og dele erfaringer. Dette er en del av det Vygotsky kaller de kollektive prosessene som er så viktige.²⁴¹

Siden elevene til slutt skal holde et foreldremøtet for sine foresatte vil jeg gjøre klart for dem hvilke resultater man kan få ut av samarbeid. Det er enklere å ta for seg slike temaer når man er flere, man står da sterkere. Jeg tror det er viktig at eleven får utfordringer som dette, men også det å være et stillas for hverandre. Ikke bare i skolesammenheng, men også privat. Man kan gi hverandre støtte, råd og tid til å reflektere. Elevene i ungdomsskolen kan formidle dette videre.

Vygotsky legger vekt på at kunnskap er noe som skapes sosialt. Det språket som bidrar til vår måte å forstå verden på. Hvis vi har både språk og sosiale forhold bidrar dette til å utforme kunnskap. Vygotsky mener derfor at læring først og fremst er sosialt anliggende.²⁴²

Didaktiske relasjonsmodellen

Den didaktiske relasjonsmodellen ble videreutviklet av Bjørndal og Lieberg i tråd med tenkingen til Heimann og Schulz. Bjørndal og Lieberg ville gi lærerne en bedre forståelsesramme og et nytt redskap som de kunne bruke i planlegging, analysering og ved forbedring av sin egen undervisning. Deres modell har blitt en del av det norske ”fellesgodset”, den dukker stadig opp i fagbøker, artikler og forskningsrapporter som omhandler didaktikk. Først kom de med den femdelte modellen, men som etter hvert ble delt inn i seks. De mente at kategorien om ”didaktiske forutsetninger” måtte deles opp i to forskjellige, ”**læreforutsetninger**” (omhandler elevene og hvilke forutsetninger

---

²⁴⁰ Lyngsnes og Rismark, 2003:59-60.

²⁴¹ Imsen, Gunn 2003:154.

²⁴² Imsen, Gunn 2003:36.

undervisningen stiller) og ”**rammefaktorer**” (begrensning og muliggjøring av undervisningen og læringen). Modellen har også **mål** (elevens læring), **innhold** (hva undervisningen handler om og hvordan den tilrettelegges), **læreprosessen** (MAKVIS, Motivasjon, Aktivisering, Konkretisering, Variasjon, Individualisering og Samarbeid) og **vurdering** (undervisningsprosessen, målene som er satt for undervisningen, elevens læring) som faktorer.²⁴³

Jeg vil her gå gjennom modellen for et mulig undervisningsopplegg ut fra den didaktiske relasjonsmodellen:

- **Læreforutsetninger:** Mitt undervisningsopplegg er for ungdomsskoleelever og jeg regner med at de er moden for mitt opplegg, at de tør si sine meninger foran sine medelever. Her tar jeg Piaget sin læringsteori for meg, jeg vil organisere all ny informasjon ut fra det elevene allerede kan. Siden temaet er bevisstgjøring av farene ved bruk av chat tror jeg elevene har velutviklet kunnskap på dette feltet og kan bygge videre på det de allerede kan. Her trekker jeg inn Vygotsky sin læringsteori, det er samtidig viktig at vi som lærere er gode stillasbyggere slik at ungdommen kan ”slippe seg løs” for å tilegne seg den nye kunnskapen.
- **Rammefaktorer:** Klassene/gruppene er på ca. 20 stykker. Forholdene er helt klart lagt til rette for mitt undervisningsopplegg. Jeg kommer til å bruke seks dobbelttimer i løpet av en måned på bevisstgjøring og så skal elevene få bruke to dager på et gruppearbeid.
- **Mål:** Bevisstgjøre unge jenter og gutter på at kontakter man skaffer seg på chat ikke alltid er ufarlig. Å få satt fokus på dette er bruk av Piaget sin læringsteori, vi setter erfaringene vi hadde inn i et skjema. Når vi får den nye informasjonen oppstår en adaptasjon som vi bruker for å tolke det ”gamle” skjemaet, dette fører til en assimilasjon. Når den nye kunnskapen er tilegnet og skjemaet må videreutvikles må vi akkomodere. Deretter er skjemaene oppdatert og jeg skal ha oppnådd målet med undervisningsopplegget.
- **Innhold:** Undervisningen tar for seg at kontakter man skaffer seg på internett ikke alltid er ufarlig. Undervisningen tilrettelegges ut fra et gruppearbeid der det er så mange forskjellige oppgaver at hver enkelt elev kan tilfredsstille de kravene som blir satt til gruppen.
- **Læreprosessen:** Mitt undervisningsopplegg vil følge MAKVIS.
  - Motivasjon – At det kan gjøres noe med problemet og at elevene kan formidle budskapet videre.
  - Aktivisering – Elevene kommer til å synes det er et interessant tema som vil føre til aktivisering.
  - Konkretisering – Vi har klare mål med dette gruppearbeidet.
  - Variasjon – Undervisningen er variert, blir ikke tørre og kjedelige foredrag.
  - Individualisering – Når de sier sine meninger, og i fremføringen under foreldremøtet.
  - Samarbeid – Ut fra Vygotsky sin læringsteori legger han vekt på at elevene kan være stillasfunksjoner for hverandre, dette får elevene gjort gjennom et gruppearbeid. Samtidig som elevene får kommunisere og dele erfaringer.

---

²⁴³ Lyngsnes og Rismark, 2003:75.

- Vurdering: Etter gjennomføring kan man si mer om akkurat dette punktet, men jeg er sikker på at undervisningsopplegget mitt er gjennomførbart for alle elever. Jeg tror jeg ville kommet frem til resultater der både Piaget og Vygotsky sine læringsteorier ville stått svært sentrale.

Undervisningsopplegget

Dette opplegget kan brukes eller være en ramme på et undervisningsopplegg for å bevisstgjøre unge jenter og gutter (ungdomsskoleelever) på at kontakter man skaffer seg på chat ikke alltid er ufarlig. Slik jeg ser det selv er dette et opplegg som også må ha et samarbeid med elevenes foreldre. Jo flere voksne som står rundt elevene jo lettere blir bevisstgjøringen og tryggere vil det være.

Eksempel:

Man begynner med et foreldremøte der foreldre blir informert om hva det er unge jenter og gutter kan utsettes for på internett. Man kan her legge fram statistikker, fortelle historier, hva foreldre kan gjøre (kommer jeg tilbake til lenger ned i oppgaven). Jeg vil fortelle om en bok som heter "Øyne blå" skrevet av Jan-Sverre Syvertsen. Denne boka tar for seg temaer som Redd Barna har hatt fokus på i 10 år. Syvertsen presenterer temaene slik at voksne kan få et innblikk i ungdommens nettverden. "Øyne blå" tar for seg organisert kriminalitet, produksjon og spredning av overgrepssbilder, chatting, lagring og bytte av seksuelle tjenester og overgrep mot barn og ungdom gjennom internett. Boka gir leserne en virkelighet som forhåpentligvis de fleste aldri får oppleve, men som er svært realistisk fremstilt. Denne boka vil jeg lese boka høyt for klassen. Det er tidkrevende, men man trenger å ta seg tid til slike skildringer av internett som arena. Man må se på dette opplegget som prosessarbeid.

På slutten av foreldremøtet vil jeg ta med hva det er barna skal jobbe med på skolen. Denne briefingen om hva elevene skal gjøre på skolen er lurt slik at foreldrene kan få en samtale med barna når de kommer hjem fra skolen, hvis barna vil det. Siden dette er et tema som det kanskje er litt flaut for elevene å snakke om må man skape et tillitsforhold og forklare dem at de kan snakke med voksne. Men det er her viktig at voksne vet hva det er barna snakker om. Hvordan disse chatte-kanalene virker og litt generelt rundt temaet. Jeg vil også ta utgangspunkt i SAFT foreldreundersøkelse 2006 og si kort om hvor mange unge som chatter på internett, som møter chattevenner, hva foreldre føler at de vet, litt om tilsyn og så videre.²⁴⁴ Helt til slutt vil jeg minne dem på at hvis elevene ikke vil snakke med sine foreldre så kan de snakke med lærere, helsesøster eller miljøarbeider på skolen.

---

²⁴⁴ <http://www.saftonline.no/faktafraSAFT/2746/> 18.05.06

Det er nå fremover viktig at skolene setter fokus på dette temaet og begynner med forebyggende arbeid og bevisstgjøring. Det forebyggende arbeidet skal sørge for at statistikken for dem som treffer overgripere over internett ikke går oppover, men nedover. Bevisstgjøringen kan sørge for at barna formidler budskapet seg i mellom, at chatting ikke alltid er ufarlig, og at det ene kan føre til det andre.

Jeg ville bygd dette opplegget som et prosessorientert arbeid i en måned. Dette fordi deres tanker rundt temaet ikke skulle gått i glemmeboka. Ved å friske opp etter korte mellomrom gjør det noe med inntrykkene og det krever at de reflekterer over temaet. Jeg ville lest bok i ledige stunder og tatt opp forskjellige temaer i avsatte timer gjennom denne perioden. Samtidig ville jeg samarbeidet med Redd Barna og tatt opp deres temahefter i klassen. Hvert tema ville jeg brukt en dobbelttime på.

- ”Tenk før du taster – ungdom og mobiltelefon”.
- ”Chattevenner er ikke som andre venner...”.
- ”Barn som møter overgriper på internett”.
- ”Ofre for seksuelle overgrep på Internett: Hva gjøres for å identifisere barna?”.
- ”Alle juger på nettet – og alle vet det. Ungdom og internett”.
- ”Barnepornografi på internett. Fokus på rettspraksis”.²⁴⁵

På slutten av dette prosessorienterte arbeidet vil det bli satt av to dager til gruppearbeid. Hver gruppe får hvert sitt tema av de seks forskjellige. Ved å gjøre denne delen om til gruppearbeid kan elevene få sagt sitt om emnet etter nesten en måned med arbeid om temaet. Da skal elevene ha reflektert såpass godt rundt temaet at alle kan komme med sine tanker og synspunkter.

Etter denne måneden med arbeid og bevisstgjøring ville jeg kalt inn til et nytt foreldremøte. Denne gangen skal foreldre og elever være tilstede. Lærerne innleder møtet med nettvettreglene (kommer lenger ned). Deretter skal elevene her presentere sitt gruppearbeid. Dette for å vise sine foreldre hva de har lært om trygg atferd på internett. Dette igjen kan være til hjelp slik at også flere foreldre bygger opp en bedre forståelse og kunnskap om temaet. Elevene får tilgang til midler som måtte være nødvendige. Elevene står fritt i forhold til hvordan de vil fremføre. De kan dramatisere, lage powerpoint-presentasjon, forelese og så videre.

Lærerne vil selvsagt ha en sentral rolle i gruppene og hjelpe til der elevene trenger det. Etter dette vil foreldre og elever bli fordelt på forskjellige grupper. De skal få en case som de skal diskutere. Elevene skal ikke komme på gruppe med sine foreldre, dette på grunn av

---

²⁴⁵ Ulike rapporter fra Redd Barna.

diskusjonen. Jeg tror diskusjonen blir bra med tanke på at elevene har jobbet med dette prosjektet i en måned. Som avslutning takker lærerne for seg og forteller om sine utfordringer og tanker rundt dette arbeidet og bevisstgjøringen av elevene.

I dagens samfunn er barn og unge vokst opp med internett. De kan ikke forestille seg en verden uten. På skolen blir internett brukt som et redskap for læring. Men hva skjer når barna kommer hjem? Da blir internett som regel brukt til andre ting enn skolearbeid. Barn og unge tar teknologi og utvikling fortere til seg enn andre, de bruker mye kortere tid på å lære seg teknikker og bruken av den nye teknologien. Å komme seg inn på en side hvor det chattes er ikke en like stor utfordring for barn/unge som for voksne mennesker.

Når det chattes på internett er det ingen kontroll på hvem man egentlig snakker med.

Morten17 trenger ikke bety at man snakker med en norsk gutt som heter Morten og er 17 år.

Hva kan foreldre gjøre?

Ha fokus og snakke om nettvettregler for chatting. Diskutere dem. Nettvettreglene for chatting finner man på www.nettvett.no

”Nettvettregler for chatting

11. Sørg for at du har en brannmur og et antivirusprogram installert på din datamaskin og oppdater regelmessig.
12. Kontroller om det finnes en policy for hvordan personopplysninger skal beskyttes.
13. Oppgi så få personlige opplysninger som mulig både om deg selv og andre. Det beste er å være anonym.
14. Undersøk om det finnes funksjoner for å skjule IP-adressen din for andre brukere.
15. Bruk et kallenavn i stedet for ditt egentlige navn og oppgi anonyme e-postadresser du ikke bruker til vanlig.
16. Gi aldri fra deg opplysninger om navn, adresse eller telefonnummer om deg selv eller andre.
17. Vær forsiktig med hva du sier når du chatter.
18. Vær oppmerksom på ”at alle kan lyve” og at du ikke trenger å svare på alt. Gå ut hvis du ikke liker chatten.
19. Hvis du skal møte noen fra chatten, ha alltid en voksen person med deg første gang. Velg et offentlig møtested.
20. Foreldre til barn under 18 år bør ta et særlig ansvar for å påse at barnet ikke legger ut navn, telefonnummer og andre personlige opplysninger.”²⁴⁶

Disse reglene er veldig greie og konkrete. De burde være et minstekrav i et hvert hjem. Dette er regler som gjelder for chatting, men det finnes mange flere sett med nettvettregler. For eksempel: for foreldre, spill, nedlasting, e-handel, passord, beskyttelse av data og så videre.

---

²⁴⁶ http://www.nettvett.no/portal/page?_pageid=122,55578&_dad=intra&_schema=PORTAL&_pd_i=-121&_pd_c=&_pd_v=44029 27.02.06

247/248

Redd Barna gir foreldre følgende råd:

1. Ha datamaskinen i stua.
2. Diskuter kjøreregler for internett med dine barn.
3. Vær i nærheten når barna dine er på internett.
4. Be om å få se på, og la barna fortelle hva de driver med på internett.
5. Tekniske løsninger, såkalte filt/brannmurer kan blokkere tilgang til uønskede sider på internett.

Det finnes også flere vern man kan abonnere på.

- www.kidsurf.no
- www.netnanny.no
- www.safesurf.com

Hvis datamaskinen har denne typen vern har den et filter som velger ut data som kan passere gjennom, det har en forhåndsdefinert sett av regler. Det er programvareprodusenten som bestemmer hva som er ok og ikke ok. Disse filtrene kan til en viss grad blokkere ut pornografisk innhold, men det kan ikke gjøre noe for å verne barna mot feilinformasjon og kommersiell utnytting på internett. De forskjellige nettstedene kan lett endre sine URL'er og IP-adresser for å unngå denne typen blokkering. Dette er filtrene store svakhet. Etter å ha lest en artikkel om disse filtrene sto det; ”det beste filteret installeres mellom ørene på ungene”.²⁴⁹

Annen relevant teori for min diskusjon:

Hva sier straffeloven?

I straffeloven kapittel 19 om seksualforbrytelser står det i deler av § 195:

”§ 195. Den som har seksuell omgang med barn under 14 år, straffes med fengsel inntil 10 år.

Dersom den seksuelle omgangen var samleie, er straffen fengsel i minst 2 år.

²⁴⁷ Bilde hentet fra www.nettvett.no - For foreldre.

²⁴⁸ Råd hentet fra www.reddbarna.no

²⁴⁹ <http://www.saftonline.no/vedlegg/360/SAFTFaktaarkNettfilter.pdf> 19.05.06

Fengsel inntil 21 år kan idømmes dersom

- d) handlingen er begått av flere i fellesskap,
- e) handlingen er begått på en særlig smertefull eller særlig krenkende måte,
- f) handlingen er foretatt overfor barn under 10 år og det har skjedd gjentatte overgrep...

Villfarelse om alder utelukker ikke straffeskyld.

Straff etter denne bestemmelsen kan falle bort eller settes under det lavmål som følger av første ledd annet punktum dersom de som har hatt den seksuelle omgangen, er omtrent jevnbyrdige i alder og utvikling.”²⁵⁰

§ 196 har nesten helt like underpunkter, men straffen er mildere.

”§ 196 Den som har seksuell omgang med barn under 16 år, straffes med fengsel inntil 5 år.

Fengsel inntil 15 år kan idømmes dersom

- d) handlingen er begått av flere i fellesskap,
- e) handlingen er begått på en særlig smertefull eller særlig krenkende måte,
- f) den skyldige tidligere har vært straffet etter denne bestemmelsen eller etter § 92 eller § 195...

Villfarelse om alder utelukker ikke straffeskyld, med mindre ingen uaktsomhet foreligger i så måte.

Straff etter denne bestemmelsen kan falle bort dersom de som har hatt den seksuelle omgangen, er omtrent jevnbyrdige i alder eller utvikling.”²⁵¹

Videre er § 201 aktuell.

”§ 201 Den som i ord eller handling utviser seksuelt krenkende eller annen uanstendig atferd

- d) på offentlig sted
- e) i nærvær av eller overfor noen som ikke har samtykke til det, eller
- f) i nærvær av eller overfor barn under 16 år,

straffes med bøter eller fengsel inntil 1 år.²⁵²

SAFT – Safety, Awareness, Facts and Tools

SAFT er et all-europeisk prosjekt. Dette prosjektet jobber for å fremme sikker bruk av internett blant barn og ungdom. Gjøre dem til ansvarlige internettbrukere og redusere risikoadferden ved å ferdes på internett.²⁵³

SAFT har gjennomført en forbrukerundersøkelse i 2006, denne viser skremmende tall over hvor naive og uvitende foreldre/foresatte er over sine barns Internett-vaner. I min diskusjon henviser jeg til denne undersøkelsen, <http://www.saftonline.no/faktafraSAFT/2746/>

²⁵⁰ <http://www.lovdata.no/all/tl-19020522-010-023.html#195> 19.05.06

²⁵¹ <http://www.lovdata.no/all/tl-19020522-010-023.html#196> 19.05.06

²⁵² <http://www.lovdata.no/all/tl-19020522-010-023.html#201> 19.05.06

²⁵³ http://www.saftonline.no/hva_er_SAFT/ 18.05.06

Diskusjon – Min side av saken

For å bevisstgjøre unge jenter og gutter må man gripe fatt i problemene før de blir større.

Akkurat dette har jeg gjort i mitt undervisningsopplegg. Jeg har valgt å gripe fatt i problemet og vil gi ungdommen ei innføring i hva det er som skjer på internett. Foreldre og lærere må gi uttrykk for at elevene får deres støtte. Det er derfor viktig at det utvikles og formidles kunnskap om bevisstgjøring. Som Vygotsky sier, det er språket som former vår kunnskap til å forstå verden på. De sosiale forholdene bidrar til å utforme kunnskap.

Jeg stiller deg som leser noen spørsmål som jeg stilte meg selv i løpet av arbeidet med denne oppgaven. Jeg har ikke svar på alle, men kanskje du får reflektert litt over disse spørsmålene. Alle vet at i løpet av et år i dataverden skjer det store forandringer. Jeg tror ikke det har skjedd så store forandringer på hvordan menn skaffer seg bekjentskap med unge jenter på, men måten det blir gjort på. Jeg tror miljøet på internett blir råere og råere. Jeg prøvde ut dette selv, logget meg på en vilkårlig chattekanal på www.sol.no med navnet *Pia14*. I løpet av en time hadde jeg fått rundt tretti henvendelser. Mange begynte praten med å spørre om jeg hadde Web-kamera, eller MSN. Jeg svarte selvsagt nei, dette førte til at de ikke var interessert i å prate med meg lenger. Noen gikk rett på sak: ”Vil du se meg runke?”. Andre begynte praten med en vennlig tone, men som fikk en sex-relatert progresjon veldig raskt. En av disse ville så gjerne ringe meg, så kunne vi hisse hverandre opp. Jeg spurte hva han mente med det, han mente jeg kunne la ham ringe så fikk jeg høre. Og hvis jeg ikke likte det kunne jeg bare legge på, han skulle aldri ringe meg igjen. Denne personen fortalte også at jeg skulle få kontantkort av ham hvis vi kunne snakke sammen. Jeg må ta med at jeg under ingen omstendigheter framprovoserte dem til denne type chat. De fikk styre samtalen, den gikk på deres premisser og endte alltid i en eller annen seksuell retning. Noen grovere enn andre. En tanke som slo meg var at absolutt ingen var interessert i hvem jeg egentlig var. Ingen som spurte meg om interesser og andre ting som fjortenårige jenter er opptatte av. Å chatte på internett er langt ifra det ”gamle” brevvennsystemet. Det kunne nesten virke som om at det bare var disse ”gale” menneskene som var på utkikk etter ”napp” hos yngre jenter om var på denne chatte-kanalen.

Da jeg var inne på denne siden så jeg at Kripos hadde en ”tipsannonse”. Det sto ingen steder hvilke tips det var de var interessert i, men ser på det som en selvfølge at det er om overgrep mot barn. Kripos kunne ta imot tips på www.tips.kripos.no eller man kunne ringe Kripos sin tipstelefon 09989. Dette skal de ha ros for, men vet ungdommen dette? Hvor alvorlig kan og må det være før man tar kontakt? Er det ikke manglende informasjon her?

Utsagnet om at 12-, 13-, 14-årige jenter skaffer seg seksuell erfaring via chatting tror jeg ikke noe på. Jeg tror at veldig mange barn og unge er interessert i hva det er som skjer på internett, men jeg tror det er et fåtall som går så langt at de "snakker på seg" seksuell erfaring eller møter disse mennene som ferdes på Internett.

Hvem er disse jentene og hvordan fremtrer de? Å være tenåring i dag er ikke det samme som det var å være tenåring for femten år siden. Det er åtte år siden jeg selv var 14 år, jeg greide ikke henge med på den nye typen chattekultur. Det var langt fra hva jeg kunne tenke meg og det er urovekkende hvor seksualisert verden har blitt bare på de årene. Media må ta en god del av skylden for dette. I reality-program og tv-serier som Big Brother og Hotell Cæsar foregår det sex-scener nesten daglig. Er det ikke bekymringsverdig at disse programmene sendes i beste sendetid for barn? Reprisen på gårdagens Hotell Cæsar episode går klokken halv seks om ettermiddagene. Da skal ungene på åtte vente spent på barnetv og ikke på hvem som har sex med hvem. Det er ikke rart at ungdommen nå til dags har ei feil fremstilling av sex. Ungdommen er selvsagt nysgjerrige på sex. Sex finnes over alt i media, og ungdommen fores ofte med gale inntrykk av hva sex dreier seg om.

Jeg tror ungdommens seksuelle debut kan bli fremskyndet som følge av chatting. Fordi de tør mer, får svar på ting og en bekreftelse av seg selv. Det er helt klart at internett blir brukt for utprøving av egen seksualitet. Det har alltid blitt gjort, men chat er et nytt verktøy og en ny arena. Men er dette rart? Hvor enn ungdommen snur seg nå til dags så er ting basert på sex. Det er som sagt åtte år siden jeg selv var 14 år, miljøet i vår jentegjeng var ikke slik som jeg ser for meg at det *kan* være i dag. Det er nok ikke uvanlig at jentene pusher hverandre for eksperimentering av egen seksualitet.

Straffeloven § 195 og § 196 tar for seg seksualforbrytelser. § 195 forteller at seksuell omgang med barn under 14 år kan straffes med fengsel inntil 10 år. Det er flere underpunkter som kan føre til fengsel inntil 21 år. Blant annet dersom handlingen er begått av flere i fellesskap, eller på en særlig smertefull eller særlig krenkende måte, eller hvis handlingen er utført overfor et barn som er under ti år. Under denne paragrafen står det at straff kan falle bort dersom de som har hatt den seksuelle omgangen er på samme alder og utviklingsnivå. I § 196 kan den som har seksuell omgang med et barn under 16 år straffes med fengsel inntil 5 år. Og dommen kan blant annet bli inntil 15 års fengsel dersom handlingen er begått av flere i fellesskap, eller på en særlig smertefull eller særlig krenkende måte. Det er forbudt å ha sex med barn under 16 år. Det spiller ingen rolle om barnet går med på den seksuelle handlingen. Så lenge barnet er under den seksuelle lavalder, er det et overgrep.

§ 201 tar for seg den som i ord eller handling utviser seksuelt krenkende eller annen uanstendig atferd. Dette skjer på chatte-kanalene daglig. Da jeg logget meg på som *Pia14* var jeg ei fjorten år gammel jente uten anelse om hva som skjulte seg på disse kanalene. Jeg vil si at flere av dem som prøvde å prate med meg utviste seksuelt krenkende og uanstendig atferd overfor et barn under 16 år. Om denne loven kunne jeg gjerne sagt at den ikke er med i tiden. Med tanke på dagens utvikling som skjer innenfor informasjonsteknologi kan man ikke se på loven som oppdatert. Det burde vært en konkret lov som omhandler overgrep på internett. Men samtidig vil jeg si at jeg ser på det som vanskelig å få til. Man finner ikke spor etter disse menneskene, og hvis man greier å ta en person så er det nok bare en av så alt for mange. Kan man nå inn til disse mennene og få dem til å forstå at dette dreier seg om er kriminelle overgrep – selv om det ”bare” skjer over internett?

Et annet spørsmål jeg har stilt meg selv er om det er forskjell på et psykisk og et fysisk overgrep? Da tenker jeg på et psykisk overgrep på internett og et fysisk overgrep som skjer for eksempel i en bakgård. Et psykisk overgrep på en svak ung jente kan også være ille. Det kan ødelegge hennes tro på seg selv og utvikle uriktige forestillinger som, *er det meg det er noe galt med?* Jeg sier ikke at det er bedre med et fysisk overgrep når det først har skjedd. Overgrep kan ikke godtas! Men jeg tror at både psykiske og fysiske overgrep er skadelig for dem som utsettes for det, men på forskjellige måter.

SAFT jobber som sagt tidligere med å fremme sikker bruk av internett blant barn og ungdom. Dette all-europeiske prosjektet har i år gjennomført en foreldreundersøkelse.

Foreldreundersøkelsen 2006 hadde som formål å kartlegge tilsyn og kjennskap blant foreldre til barn og ungdoms bruk av internett og mobiltelefon. Der var det flere oppsiktsvekkende opplysninger jeg la merke til etter at jeg hadde sett og lest gjennom undersøkelsen. En opplysning jeg bet meg merke i, var at $\frac{3}{4}$ av foreldrene mente helt klart og tydelig at det burde vært noen som var ansvarlige for å overvåke innhold på internett. I størst grad ville de overlate denne jobben til myndighetene. Her er jeg hundre og ti prosent sikker på at foreldrene er de som kan gjøre den beste jobben for å få frem budskapet om hvordan man skal og ikke skal ferdes på internett. Det høres jo nesten ut som at foreldrene tror myndighetene kan fikse dette uten problemer. Hvis myndighetene kunne gjort det, at saken var så enkel ville det nok vært gjort, men slik er det altså ikke. Det er en lang prosess som man trolig aldri vil få hundre prosent kontroll over. En annen side av saken er at myndighetene ikke har begynt å ta problemet mer alvorlig, noe som absolutt burde vært gjort. Jeg skjønner at foreldrene er bekymret, men jeg tror ikke myndighetene vet hvor de skal begynne. Det er absolutt ingen unnskyldning, men uansett hva foreldre tror og mener er det de som kan holde best tilsyn til

hvordan deres barn ferdes på internett. Hvis det er foreldre som ikke kan det så må de lære seg det, foreldrene selv må ta fatt i problemene. Det var bare 56 % som opplyste at de brukte å sjekke bokmerker/logg for å se hvilke sider barna hadde vært inne på.

Internettbruken blant barn i alderen 6-16 år har økt. I 2003 oppgav 69 % av foreldrene at barna brukte internett, i 2006 hadde denne andelen økt til 90 %. Det er en økning på hele 21 % over tre år. Foreldrene mener barna hovedsakelig bruker datamaskinen til å spille spill og skolearbeid. Hos guttene er det hele 66 % som spiller spill, men hos jentene er det skolearbeid og chatting som topper listen. Hele 91 % av foreldrene oppgir at de mener at de kjenner godt til barnas internettbruk. Dette er en prosentandel som jeg mener viser hvor utrolig blåøyde foreldrene kan være. I begynnelsen av 2006 var jeg som observatør på et foreldremøte for en sjuendeklasse. På dette foreldremøtet var det en politimann til stede, han jobber til daglig med elektroniske spor. Han var der for å bevisstgjøre foreldrene at de måtte selv ta tak, hvordan det kunne gjøres og at de ikke måtte tro at deres barn var mye likere enn alle de andre. Ut fra dette møtet kunne jeg heller tenkt meg å snu tallene. At 9 % kjenner godt til barnas bruk av internett, mens 91 % av foreldrene ikke kjenner til det. Det var flere av foreldrene som sa; ”ikke datteren min..., det er ikke mulig”. Denne politimannen snakket om flere potensielle farer ved internett, blant annet pågående markedsføring, skadelig materiale, at personvern kunne settes i fare, utsettes for, eller selv utøve trusler og lovbrudd, møte overgripere på internett. Dette var farer som foreldrene ikke hadde tenkt over. Hvis disse foreldrene hadde vært med i foreldreundersøkelsen 2006 ville nok flesteparten overlatt disse problemene til myndighetene. At myndighetene burde sørge for å sikre barnas internettbruk, er det myndighetenes oppgave å sørge for at barn ferdes problemfritt på internett? Det virker som de fleste foreldrene mener dette.

I foreldreundersøkelsen kom det også frem at 34 % av barna vanligvis sitter alene når de er på internett, mens hele 45 % som regel sitter med en av foreldrene. Hvis man sammenligner disse tallene med foreldreundersøkelsen fra 2003 så sitter foreldrene mindre sammen med barna i 2006 enn hva de gjorde i 2003. Blant barna som var 6-8 år gamle var det kun 6 % som satt alene, mens i aldersgruppen 13-16 år satt hele 60 % alene. Da jeg leste dette kjente jeg at det stakk i meg. Jeg vil anta at det er de som er i aldersgruppen 13-16 år som er mest ivrig på å chatte, og at det er disse som oftest møter mennesker de har truffet over internett i virkeligheten.

Når man ferdes på internett er det flere lover som gjelder: Europeiske menneskerettighetskonvensjon, Straffelovens kapittel om ærekrenkelse (kapittel 23, § 246-254), Straffelovens bestemmelser om skadeverk (kapittel 28, § 291-294), Straffeloven,

forbrytelser ved trykt skrift (kapittel 43, § 428-436), datasnoking, (straffelovens § 145), privatlivets fred (straffelovens § 390), Personopplysningsloven og Åndsverksloven. Disse lovene blir brutt hver eneste dag. For å sette det litt på spissen så tror jeg det er flere som bryter disse lovene i dag enn de som bryter loven ved å kjøre uten bilbelte. Hvis man kjører uten bilbelte kan man bli tatt, hvis man chatter i sanntid er sjansen for å bli tatt like stor som å finne nåla i høystakken.

Dagbladet hadde en reportasje, ”*Skjult sexmarked*”, i begynnelsen av mai 2005. Det er ett år siden. Jeg har ikke hørt om at noe forebyggende arbeid er igangsatt i mellomtiden. Artikkelen var sjokkende og vanskelig å tro at dette er realiteten. Man sitter igjen med følelsen av at man ikke kan stole på noen. Er det slik? Artikkelen avsluttes slik:

”I APRIL (2005) SPURTE MAGASINET Justisdepartementet om seksuelle overgrep som følge av kontakt mellom barn og voksne på internett ville bli tatt opp i forbindelse med revideringen av straffeloven. Svaret fra en informasjonsrådgiver i Justisdepartementet var at kapitlet om seksualforbrytelser vil bli gjennomgått første halvdel av 2007.”

- Dette er Norge.

Konklusjon – Hva kom jeg frem til?

Hvis vi som lærere tar tak i problemet og gir elevene ei innføring i å bevisstgjøre dem i bruken av chat på internett tror jeg vi unngår denne typen risikoatferd på nettet. Vi må møte problemene før de rammer oss og tar overhånd. Vi kommer ikke til å få kontroll på disse mennene før drastiske tiltak settes i gang. Vi skulle satt i gang for lenge siden, ikke om et år! Ungdomsskoleelevene er ikke for unge, og et slik opplegg er spesielt viktig for denne aldersgruppa. Temaer som omhandler sex og overgrep må ikke bli et tabuområde. Man skal selvsagt bevisstgjøre yngre elever også, men på en annen måte. Man kan for eksempel henge opp nettvettregler i klasserommet og diskutere dem eller bare lage egne nettvettregler.

I mitt undervisningsopplegg har jeg tatt for meg Redd Barna sine rapporter som er skrevet om mitt tema og andre lignende temaer. Jeg mener og tror at brosjyrene er gode for elevene, de vil gi dem et godt og dypt innblikk i hvor grotesk internett kan være. Det gir samtidig elevene en realistisk side av saken.

Litteraturliste:

Bøker:

- Det kongelige kirke- utdannings- og forskningsdepartement. **Læreplanverket for den 10-årige grunnskolen.** Oslo: KUF, 1996.
- Lyngsnes, Kitt og Marit Rismark. **Didaktisk arbeid.** 4. opplag 2003: Gyldendal Norsk Forlag AS.

Internett:

- Post- og teletilsynet. www.nettvett.no
  - http://www.nettvett.no/portal/page?_pageid=122,53852&_dad=intra&_schema=PORTAL - "For foreldre" 25.02.06
  - http://www.nettvett.no/portal/page?_pageid=122,55578&_dad=intra&_schema=PORTAL&p_d_i=-121&p_d_c=&p_d_v=44029 - "Nettvettregler for chatting" 27.02.06
- Lovdata. Departement: Justis- og politidepartementet. www.lovdata.no
  - <http://www.lovdata.no/all/tl-19020522-010-023.html#195> - § 195 19.05.06
  - <http://www.lovdata.no/all/tl-19020522-010-023.html#196> - § 196 19.05.06
  - <http://www.lovdata.no/all/tl-19020522-010-023.html#201> - § 201 19.05.06
- PC World Norge. www.pcworld.no
  - <http://www.pcworld.no/index.cfm?fuseaction=artikkel&id=BB0EBEC9-0036-758C-4C4D1139BBF64A2C> – Bilde 21.05.06
  - http://www.pcworld.no/index.cfm?fuseaction=dataleksikon_search&ord=e-post – e-post 24.05.06
- SAFT – Safety, Awareness, Facts and Tools. www.saftonline.no
  - <http://www.saftonline.no/internett/482/> - Chat 18.05.06
  - <http://www.saftonline.org/Chat/> - Chat 24.05.06
  - http://www.saftonline.no/hva_er_SAFT/ - Dette er SAFT 18.05.06
  - <http://www.saftonline.no/vedlegg/360/SAFTFaktaarkNettfilter.pdf> - Faktaark: Nettfiltre 19.05.06
  - <http://www.saftonline.no/faktafraSAFT/2746/> - SAFT foreldreundersøkelse 2006 18.05.06

Rapporter:

- Aas-Hansen, Astri. **Barn som møter overgriper på internett.** Oslo: Redd Barna, 2004.
- Aas-Hansen, Astri. **Barnepornografi på internett. Fokus på rettspraksis.** Oslo: Redd Barna, 2003.
- Bergerud, Christine Hassel. **Chattevenner er ikke som andre venner...** Oslo: Redd Barna, 2004.

- Lang, Pia Kristine. **Tenk før du taster – ungdom og mobiltelefon.** Oslo: Redd Barna, 2.opplag 2005.
- Redd Barnas rettighetscenter. Alle juger på nettet – og alle vet det. Ungdom og internett. Oslo: Redd Barna, 2003.
- Skybak, Thale. Ofre for seksuelle overgrep på Internett: Hva gjøres for å identifisere barna? Oslo: Redd Barna, 2004.

Refleksjonsnotat over eget arbeid

Da jeg først satte meg inn i oppgaven ble jeg veldig interessert. Dette var virkelig et interessant tema å forske litt på. Etter å ha testet ut noe av chatte-sidene på internett der man kun trenger å lage seg et nickname (kallenavn) for å chatte, ble jeg enda mer tent på denne oppgaven. Jeg vil virkelig gjøre noe for å bevisstgjøre unge jenter og gutter! Hva mer kan jeg gjøre?

Etter første utkast følte jeg at jeg hadde veldig mye mer gi på denne oppgaven. Men etter tilbakemeldingen lot jeg den ligge en god stund. Dette tror jeg var veldig lurt. Styrken med denne oppgaven er at som student har jeg fått reflektert over et tema som blir mer og mer dagsaktuelt. Og når jeg skal begynne i min jobb som lærer kan jeg veldig mye mer om dette temaet enn hva jeg kunne før jeg begynte arbeidet med oppgaven. Det har vært interessant, lærerikt og artig å skrive denne oppgaven.

Målet med dette faget er å få en innføring i problemstillinger rundt IKT som man støter på i arbeidslivet og samfunnet generelt, det er veldig givende og interessant!

ARBEIDSKRAV 1B – IT 103

IKT- og læring 1, modul 103

Høgskolen i Nesna

Ingvild Attramadal

våren 2006

”Chatteverden”

Innhold

Innledning	ii
Kapittel 1	iii
Chatting ut i fra et IKT- faglig synspunkt	iii
Internett/nettverk	iii
Chat	iii
Chattekanaler.....	iv
Nickname	iv
Gjennombrudd for IRC	v
Hvorfor IRC er så populært blant unge	vi
Kapittel 2 – undervisningsopplegg	vii
Didaktisk relasjonstenkning	viii
Undervisningsopplegget i 8 klasse	ix
1. Tema.....	ix
2. Overordnet mål.....	ix
3. Læreforutsetninger	ix
4. Rammefaktorer.....	ix
5. Innhold	ix
6. Arbeidsmåte	x
7. Evaluering	x
Avslutning	x
Litteraturliste	xi

Innledning

Da Internett ble åpnet for allmennheten tidlig på 1990-tallet, gikk vi uten tvil inn i det vi i dag kaller informasjonssamfunnet. Informasjons- og kommunikasjonsteknologien (IKT) utviklet seg deretter svært raskt og førte til at Internett ble tatt i bruk privat så vel som i det offentlige²⁵⁴.

Via internett har man blant annet fått mulighet til å snakke, eller ”chatte”, med både kjente og ukjente mennesker på såkalte ”chattekanaler”. Denne nye ”verdenen” har åpnet for flere nye kommunikasjonssystemer, samtidig som det også har åpnet for nye muligheter for kriminelle. Det har flere ganger vært referert til straffesaker der unge jenter har chattet med ukjente gutter/menn på internett. Mange ganger bestemmer slike chattevenner å møtes, og det er ofte i slike situasjoner at jenter er blitt seksuelt misbrukt av personer de trodde de kjente.

Denne besvarelsen er delt opp i to kapitler. I det første, vil jeg ta for meg det rent tekniske når det gjelder hva Internett og chatting er, ut i fra et IKT- faglig synspunkt. Videre vil jeg drøfte chatting i forhold til overgrepssproblematikk, med problemstillinger som blant annet *Hvorfor utsatte aktørene seg for dette fra begynnelsen av? Hvorfor er de ikke mer på vakt mot ”chattevenner”? Blir nettet en mulighet til å sjekke opp gutter, slik at jentene kan få status i et miljø der det å være jomfru i en alder av 15 er flaut? Er dette en generell trend, eller bare en del av et miljø der jentene fortrinnsvis kommer fra mer ustabile hjem?* Slike problemstillinger vil være sentrale i drøftingen, da det viser seg at slike forhold er svært aktuelle i vår tid. Framstillingen vil først og fremst baseres på intervjuer, analyser og rapporter fra Redd Barnas nettsider, og ut fra dette vil jeg drøfte ulike problemstillinger og mulige forebyggende tiltak. Egne, og bekjentes erfaringer med chatting, vil også være med på å forme denne besvarelsen.

I det andre kapitlet vil problemstillingen - *hva kan jeg som lærer gjøre, når det gjelder risikoen ved å chatte i forhold til både elever og deres foreldre*, danne grunnlaget for et undervisningsopplegg som jeg har utarbeidet med utgangspunkt i at det antakeligvis er flere ungdommer som mangler tilstrekkelig informasjon og kunnskap om chatting. Formålet med undervisningsopplegget vil hovedsakelig være å øke denne kunnskapen, slik at straffesaker som tidligere nevnt ikke skal forekomme i den grad det gjør i dag. Dette undervisningsopplegget vil være oppbygd ved hjelp av didaktisk relasjonstenkning.

---

²⁵⁴ statistisk sentralbyrå, ”informasjonssamfunnet”, online, internett (<http://www.ssb.no/ikt/>)12.03.06

Kapittel 1

Chatting ut i fra et IKT- faglig synspunkt

For å forstå kommunikasjonssystemet ”chatting”, er det hensiktsmessig å danne seg grunnleggende IKT-kunnskaper. Jeg vil derfor gi en innføring i hva Internett og chatting rent teknisk er, og forklare ulike ord og begreper som henger sammen med dette.

Internett/nettverk

For å ”chatte” med andre, forutsetter dette at datamaskinen er koblet til internett. Internett er et verdensomspennende nettverk av datamaskiner, som henger sammen ut i fra ulike sammenkoblingskomponenter. En ruter, er en slik sammenkoblingskomponent, og er nødvendig for at hver enkelt datamaskin skal kunne ”kommunisere” med hverandre²⁵⁵. Det er ruterer som har informasjon om hvilke nettverkspakker, som skal til hvilke mottakere²⁵⁶. I tillegg vil ruterer hele tiden sørge for å finne den mest velegnede veien å sende informasjon i nettverket. Hvordan en ruter kan klare å sende nettverkspakkene dit de skal, kan forklares med at ruterer inneholder en ruting tabell, som igjen inneholder informasjon om blant annet: adressene til alle kjente nettverk, hvordan den skal koble seg til andre nettverk, mulige veier mellom ruter og nettverk, og tiden det tar å sende data via de ulike veiene i nettverket²⁵⁷.

Et nettverkskort må installeres på datamaskinen for at den skal kunne knyttes til et nettverk slik at den kan kommunisere med andre datamaskiner i nettverket. det er vanlig i dag at nettverkskort allerede er installert på datamaskinene man kjøper, enten av leverandøren eller så er den integrert på datamaskinens hovedkort²⁵⁸.

Chat

Chat er en form for kommunikasjon over internett – man kan altså snakke med andre personer som er koblet til nettverket. Chatting foregår i sanntid, og vil dermed si at det man skriver, vil komme opp på mottakers skjerm i det man sender beskjen²⁵⁹. Det finnes ulike måter å chatte på. En mulighet er *webchatting*, som går ut på at man åpner en webside som inneholder

---

²⁵⁵ En enhet som binder sammen til nettverk – for eksempel en datamaskin til internett.

²⁵⁶ Canal Digital, ”hva er en router?”, online, internett, (http://www.canaldigital.no/templates/FAQArticle_7201.aspx) 20.05.06

²⁵⁷ Infodesign, ”tilknytning til internett”, online, internett, (<http://www.infodesign.no/artikler/tilknytning230401.htm>) 21.05.06

²⁵⁸ Canal Digital, ”hva er et nettverkskort?”, online, internett, (http://search.canaldigital.com/search/searchcs_5853.aspx?SearchQuery=hva%20er%20nettverkskort) 20.05.06

²⁵⁹ Microsoft, ”Råd for tryggere chatting”, online, internett, (<http://www.microsoft.com/norge/athome/security/online/chatsafety.msp>) 23.05.06

et chatteprogram – her kan man bare snakke med personer som har åpnet den samme websiden²⁶⁰.

En annen mulighet er IRC (Internet Relay Chat)²⁶¹. Hvis man skal benytte seg av denne tjenesten må man laste ned et program, som for eksempel mIRC. Når man har lastet ned programmet, kan man logge seg inn på IRC-nettverk. Dette nettverket består av ulike servere, som videre gir en tilgang til chattekanaler²⁶². Dem man kan snakke med her, må har lastet ned det samme programmet, og være koblet til den samme serveren som deg selv (for eksempel Undernet).

Den tredje muligheten for chatting i sanntid, er direktemeldinger (Instant Messaging)²⁶³. En kjent direktemeldingstjeneste er MSN, som man kan laste ned gratis på internett. For at man skal kunne kommunisere med andre via MSN, forutsetter dette at begge to er pålogget dette programmet. På MSN, har man mulighet til å lage egen kontaktliste over venner og bekjente - her kan man se hvem som er pålogget eller ikke. Ved bruk av MSN kan man velge selv hvem man vil legge til som kontakter, altså kan ikke hvem som helst gå inn på ditt navn og prate med deg.

Chattekanaler

Chattekanaler er praterom på internett som man kan logge seg inn på for snakke med andre. Hvis vi for eksempel bruker mIRC som eksempel, må man først logge seg inn på en IRC server. Videre kan man skrive inn ulike chattekanaler man vil inn på. Så kommer man inn på et felles chatterom, som vil ai at alt som blir skrevet her kan alle som er inne på denne chattekanalen se. Her kan man altså diskutere med alle sammen. Så er det mulige å chatte privat med hver enkelt som er logget på denne kanalen. Det vil som regel stå oppført en liste på felleskanalen, og ved at man dobbeltklikker på den du vil snakke med, kommer det opp et eget chatterom – her har man altså mulighet til å snakke privat med dem man går inn på.

Nickname

Før man får logget seg inn i et chatteprogram, blir man spurt om å føre inn et nickname. Dette betyr rett og slett at man skal føre inn det navnet, du vil de andre på chattekanalen skal se. Vanlige nickname er for eksempel andreas_20, jente_14, supermann etc. Man fører inn et slikt nickname for å anonymisere seg selv, men mange velger nickname som man allikevel, med litt informasjon til, kan finne ut hvem det er – eksempel på dette kan være andreas_20, da det eneste vi eventuelt trenger her, er å vite hvor han bor, dermed går det an å spore ham opp.

---

²⁶⁰ Gjerstad, "Hvordan kommunisere på internett?", online, internett (<http://www.gjerstad.org/tips/hvordan-kommunisere.htm>) 20.05.05

²⁶¹ Ringnett, "Internet Relay Chat (IRC)", online, internett, (<http://www.ringnett.no/hjelp/viskategori.asp?kat=20>) 20.05.06

²⁶² Nettvett, "Mer informasjon om ulike typer chatting", online, internett, (http://www.nettvett.no/portal/page?_pageid=122,53827&_dad=portal&_schema=PORTAL) 20.05.06

²⁶³ Gjerstad, "Hvordan kommunisere på internett?", online, internett, (<http://www.gjerstad.org/tips/hvordan-kommunisere.htm>) 20.05.06

Gjennombrudd for IRC

Generasjonen som vokste opp på 80-tallet, kan på mange måter virke helt annerledes enn foreldregenerasjonen. Dette ser jeg blant annet på som et resultat av de stadige teknologiske nyvinningene - at den yngre generasjonen har vokst opp med en teknologi, den eldre ikke benyttet seg av på samme måte som i dag. Internett og internettjenester er et godt eksempel på dette. Blant annet utviklet Jarkko Oikarinen, i 1988, IRC som gjorde det mulig å kommunisere, eller "chatte", i sanntid over internett²⁶⁴. Det kan se ut som om mange i den eldre generasjonen ikke satt seg så godt inn i denne tjenesten da den var ferdig utviklet. Muligens kan dette ha sammenheng med at IRC ikke ble allment kjent før noen år senere, eller at flere i denne generasjonen rett og slett ikke hadde tid til å sette seg inn i "chatting" – hvis man har ansvar for en familie, lager mat, arbeider og passer på unger hver dag, kan dette naturligvis være svært tidskrevende.

En annen årsak her, kan være at man i noen tilfeller holder seg til ting man allerede behersker bra, dels fordi det skaper en slags trygghet, og dels fordi det mange ganger krever tid man ikke alltid har å lære noe nytt – kanskje den eldre generasjonen ikke orket å sette seg inn i "chatting", da de hadde mulighet til å nå personer på andre måter, som for eksempel via telefon. Jeg sier ikke dermed at alle i den eldre generasjonen lot være å sette seg inn i den nye teknologien, men at det ikke var så utbredt blant dem, som hos de yngre generasjonene. Uansett virket det som om det under min oppvekst, på slutten av 80-tallet og utover, ble mer og mer vanlig med internett og "chatting". Hvorfor akkurat "chatting" ble så utbredt hos nettopp denne generasjonen, kan ha flere årsaker. Som regel møter ikke barn/ungdom krav og plikter, på samme måte som en voksen person med ansvar for arbeid og barn. Siden slike krav uteblir hos de fleste barn, kan det dermed se ut som om de også har mer fritid enn vokse. Jeg mener altså at den yngre generasjonen som vokste opp med den nye teknologien, hadde tid til å sette seg inn i den. I tillegg tror jeg det har litt å si, at det er lettere å lære, om man vokser opp parallelt med en teknologi, og ikke blir presentert for en helt ny teknologi i voksen alder. Jeg ser for eksempel på meg selv, da jeg fikk skaffet meg mobiltelefon, var denne en av de mest populære og jeg har ikke byttet den ut enda. Nå er det utviklet mobiltelefoner med enda flere funksjoner – jeg skjønner svært lite av disse funksjonene, og holder meg derfor til min 2 år "gamle" mobiltelefon. Igjen vil jeg understreke at mange, slik som jeg i denne sammenhengen, holder seg til det "trygge" ting en allerede behersker.

Popularitet kan også være en viktig faktor her. Jeg tror at barn og unge mange ganger kan være lett påvikelige når det gjelder "nye" ting. Siden "chatting" var en således ny teknologi under min oppvekst, fikk jeg fort erfare internetts verden. De fleste i min vennekrets hadde internett, og jeg følte meg veldig utenfor før vi fikk internett hjemme. Dette kan også være en årsak til at "chatting" ble så utbredt - hvis flere av vennene dine har ting de bruker fritiden sin på, vil man gjerne gjøre det samme selv, slik at man blir inkludert i vennekretsen. Personlig ble jeg introdusert for IRC i 13 års alderen, og det var stort sett dette samtale dreide seg om blant venner. Mange ganger kunne man få både to og tre venner på samme dag gjennom IRC, og ettersom det sosiale nettverket på internett vokste, brukte vi naturligvis mer tid på chattekanaler.

---

²⁶⁴ Wikipedia, "IRC", online, internett, (<http://no.wikipedia.org/wiki/IRC>) 20.05.06

Hvorfor IRC er så populært blant unge

En kan undre seg over hvorfor akkurat chatting er så populært. ”Det er enklere å skrive til hverandre for da slipper man å se reaksjonen på de andres ansikt...” er en uttalelse, fremmet i en rapport av redd barna²⁶⁵. Det kan se ut som om dette er en av grunnene til at det tilbringes mye tid i chatteverden - når man er en ungdom preget av flere utfordringer på alle kanter. Det er nettopp i denne perioden gutter slutter å få ”jentelus” og omvendt – kontakt med det motsatte kjønn vil som regel tiltale en i puberteten. Jeg husker selv denne tiden – man er forelsket i noen, men alt for flau til å si noe til dem. Hvis dette gjøres på internett, på en chattekanal, trenger man derimot ikke å se den andre personen, og pinlige situasjoner som rødming eller stamming oppstår ikke. Mange ganger kan dette gjøre det enklere å si ting man kanskje ellers ikke hadde turt å si i det virkelige liv. Dette kan også få negative konsekvenser, da det også kan være lettere å si stygge ting til hverandre på denne måten.

Som jeg nevnte tidligere, må man som regel oppgi et nickname når man går inn på en chattekanal. nickname kan du imidlertid skifte hele tiden, så muligheten for å utgi seg for å være noen man ikke er, er det mange som benytter seg av. For eksempel kan en jente kalle seg ”gutt20”, og andre på kanalen tror kanskje at den de snakker med er en gutt på 20 år. Man kan med andre ord forandre på seg selv, uten at noen trenger å finne det ut. Jeg husker selv at meg og mine venninner ”fikset” litt på alderen vår, og snakket med eldre gutter, hvertfall trodde vi det. Når man er i tenårene, ligger man litt mellom to stoler – men er ikke helt voksen og heller ikke barn. Temaer som seksualitet er noe tenåringer ofte synes er svært flaut, men allikevel spennende – det er noe man har hørt om, men ikke hatt et personlig forhold til. Som regel er det vanskelig å snakke om dette temaet med venner og foreldre, men på internett derimot, er det mulighet for å utforske voksenlivet, flørte på nettet, uten at noen trenger å få vite det. Hvis man i tillegg har noen kroppslige komplekser, noe som mange tenåringer kan ha, er det lett å pynte på disse i chatteverdenen. Hvis for eksempel en jente snakker med en spennende gutt, sier man gjerne at man har litt større pupper, er litt slankere osv.

Utsagnet ”alle lyger på nett...”²⁶⁶ illustrerer nettopp at det er svært få som er ærlige med hva de sier, og det er kanskje dette som er hovedproblemet når det gjelder straffesaker på menn som har utnyttet unge jenter over nettet. Det er nettopp det at det er så enkelt å ”pynte” på seg selv, at seksualforbrytere kan late som at de er 20 i stedet for 40, og dermed opparbeide seg et godt ”vennskap” med en 15 år gammel jente. Ut i fra undersøkelser gjort av Redd Barna²⁶⁷, kan man se at flere ungdommer er klar over farene ved å snakke med fremmede på nettet, og at man ikke skal oppgi fullt navn eller adresse. Likevel viser det seg at de samme ungdommene flere ganger har gitt chattevenner telefonnummeret sitt, eller sagt hvor de bor. De forklarer dette med at chattevennene som fikk deres personopplysninger, kjente de jo, og var deres venner²⁶⁸. Det er nettopp dette som er problemet, at man etter hvert tror en kjenner den andre personen så godt, og derfor ikke tror at denne personen lyger. Det er slike ”venner” mange ungdommer velger å møte, og noen ganger går det galt.

---

²⁶⁵ Hassel Bergerud, Christine, ”Chattevenner er ikke som andre venner”, Rapport, Redd Barna (2004)

²⁶⁶ Hassel Bergerud, Christine, ”Chattevenner er ikke som andre venner”, Rapport, Redd Barna (2004)

²⁶⁷ Hassel Bergerud, Christine, ”Chattevenner er ikke som andre venner”, Rapport, Redd Barna (2004)

²⁶⁸ Ibid.

Hvordan gjøre unge bevisste på farene ved å chatte

På hjemmesiden til redd barna er det oppført ulike forhåndsregler som barn og foreldre kan ta når det gjelder bruk av internett. Blant annet står det at foreldre burde plassere datamaskinen i et fellesrom slik at de kan holde oppsyn med barnet mens det surfer på internett²⁶⁹. Foreldrene vil da kunne se om barnet laster opp eventuelle bilder, eller sender bilde av seg selv til andre. Ved å ha datamaskinen i et fellesrom, ”tvinger” tenåringen å være på sider foreldre aksepterer. Men som jeg var inne på tidligere, så faller mange tenåringer mellom to stoler. Mange ganger vil tenåringen løsrive seg fra det å være barn, og bli voksen. Siden seksualiteten ofte henger sammen med voksenlivet, søker de dermed denne retningen. Siden dette ofte er tabubelagt når man er tenåring, tør man heller ikke åpenlyst å gå inn på sider mens foreldre er til stede. Man kan derfor spørre seg selv om man, ved å observere hva datter/sønn gjør på nettet, hindrer dem i å utvikle seg selv. Personlig tror jeg ikke slik overvåking er den beste måten å håndtere dette på. Foreldre kan allikevel ikke alltid styre dette, og når tenåringen får muligheten vil han/hun likevel utforske sider ved nettet, foreldre ikke vil vite om. Jeg tror det er viktig å ha et åpent forhold til tenåringen og heller fortelle om egne erfaringer knyttet til nettet. Hvis man som forelder, har vært borti ulemper med andre personer på nettet, så fortell dette til sønn/datter – mange ganger går det mer innpå en, hvis man hører konkrete hendelser med personer man kjenner.

En nettvett regel utarbeidet av Redd Barna, råder de unge å ikke møte ”fremmede” fra internett, uten at en voksen er med²⁷⁰. For det første tror jeg det er svært få som tar med seg foreldre når man skal treffe en ”venn” fra internett. Jeg sa for eksempel aldri at jeg hadde venner på internett, nettopp fordi jeg visste at foreldrene mine ikke likte det. For å si det på en annen måte, det er svært få som ville tatt med seg foreldrene sine, hvis de skulle på en date. Å møte chattevenner er på samme måte, ganske personlig. Venninnen min og jeg, har selv truffet personer vi ble kjent med på nettet. Vi gikk derimot aldri alene, men hadde hverandre i nærheten hvis det skulle skje noe. Dette vil jeg råde foreldre å ta opp med tenåringene – fortell at de hvertfall burde ta med seg en venn, eller ha en i nærheten.

Kapittel 2 – undervisningsopplegg

Siden chatting er blitt så utbredt, og seksuelle straffesaker i denne sammenheng stadig skjer, vil det etter min mening være svært hensiktsmessig å ta opp denne problemstillingen også i skolen. Som lærer kan det være lurt å gjøre elevene oppmerksomme når det gjelder ulike farer på internett. I denne sammenheng har jeg valgt å utarbeide et undervisningsopplegg, for en 8. klasse. Undervisningsopplegget vil være forankret i didaktisk relasjonstenkning.

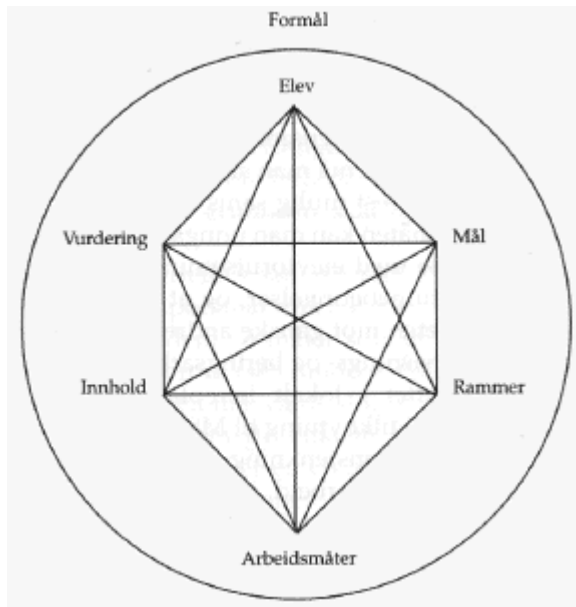
---

²⁶⁹ Ibid.

²⁷⁰ Hassel Bergerud, Christine, ”Chattevenner er ikke som andre venner”, Rapport, Redd Barna (2004)

Didaktisk relasjonstenkning

To norske pedagoger, Bjarne Bjørndal og Sigmund Lieberg, gav i 1978 ut boken ”nye veier til didaktikken”, der de presenterte en *didaktisk relasjonsmodell* som skal være til hjelp når det gjelder planlegging av undervisning. Selv om denne modellen videre har blitt modifisert av andre pedagoger, er grunntrekkene behold, og forklarer hvordan det kan være en sammenheng mellom de ulike faktorene i undervisningen²⁷¹. Følgende modell illustrerer denne tanken:

272

En didaktisk relasjonsmodell

Man kan altså se at alle faktorene har sammenheng og berører hverandre - dermed kan man si at de enkelte faktorene verken er årsak, eller kommer som en virkning av de andre faktorene. Man må se helhetlig på de ulike tingene som henger sammen, hvis man forandrer på èn ting, vil noe annet også bli forandret, som en følge av dette²⁷³.

Didaktikk er et begrep som har sammenheng med det greske ordet didaskein, som i vid forstand betyr formidling. I dag er det vanlig å knytte dette begrepet opp mot undervisning i klasserom, og skal i følge den norske pedagogen Torstein Harbo ta for seg følgende spørsmål:

3. Spørsmål om undervisning – altså HVA
4. Spørsmål om undervisningens metoder og elevens arbeidsformer – altså HVORDAN²⁷⁴

²⁷¹ ”didaktikk”, online, internett, (<http://www.abm-utvikling.no/publisert/Skrifter/skrift109/gruppe2/GRUPPE2-04.htm>) 22.05.06

²⁷² ”didaktikk”, online, internett, (<http://www.abm-utvikling.no/publisert/Skrifter/skrift109/gruppe2/GRUPPE2-04.htm>) 22.05.06

²⁷³ Ibid.

²⁷⁴ Ibid.

Videre er det andre pedagoger som vil tilføye HVORFOR som et tilleggsmoment, altså hva man ønsker/hva som er hensikten med undervisningsopplegget²⁷⁵ – det er den eventuelle læreren som skal benytte seg av disse spørsmålene for å sette opp et hensiktsmessig og godt planlagt opplegg.

Undervisningsopplegget i 8 klasse

8. **Tema:** Chattevenner er ikke som andre venner.

Kommentar: Jeg har valgt å benytte meg av overskriften til en av Redd Barnas rapporter²⁷⁶, fordi jeg syntes det var en spennende overskrift – elevene blir kanskje mer interesserte når det står oppført slik, i stedet for bare ”chatting”.

9. **Overordnet mål**²⁷⁷: Elevene skal øke sin kunnskap om chatting, og risikoen ved det.

Kommentar: Hensikten med undervisningen er nettopp å øke elevenes kunnskap om chatting, og risikoidene ved det. Jeg tror ved å øke elevenes chattekompetanse, vil forhåpentligvis straffesaker tilknyttet dette ikke forekomme så hyppig som i dag.

10. **Læreforutsetninger**²⁷⁸: Siden de fleste elevene trolig nok allerede har blitt introdusert for chatting, vil det være flere som har kunnskaper innen dette temaet – kanskje de kan dele disse erfaringene med hverandre og at vi kan styre undervisningen sammen.

Kommentar: Jeg vil prøve å opprettholde elevenes motivasjon og konsentrasjon oppe mens undervisningen foregår. Jeg vil derfor prøve å unngå å gå alt for mye inn på emner elevene selv har kunnskap om – det vil derfor være hensiktsmessig å begynne undervisningstimen med å spørre litt rundt for å se hvor kunnskapsnivået i klassen ligger.

11. **Rammefaktorer**²⁷⁹: Jeg ønsker å bruke 4 timer (på samme dag) på dette opplegget. Jeg vil prøve å stimulere elevene ved å gi dem tid til å lytte og diskutere rundt emnet. Tiden kan være en begrensning her, når det gjelder samtale med personen som er med for dagen.

12. **Innhold**²⁸⁰: Jeg vil benytte meg av powerpoint presentasjon, og vil dermed trenge en prosjektor. Videre vil jeg ta med en person som er villig til å snakke om chatterelaterte opplevelser han/hun har vært borte i.

Kommentar: årsaken til dette er at jeg tror elevene vil være mer interessert i en person som kan fortelle historier fra virkeligheten, i stedet for at de kun må høre på meg som de kjenner fra før.

---

²⁷⁵ Ibid.

²⁷⁶ Hassel Bergerud, Christine, ”Chattevenner er ikke som andre venner”, Rapport, Redd Barna (2004)

²⁷⁷ ”didaktikk”, online, internett, (<http://www.abm-utvikling.no/publisert/Skrifter/skrift109/gruppe2/GRUPPE2-04.htm>) 22.05.06

²⁷⁸ Ibid.

²⁷⁹ Ibid.

²⁸⁰ ”didaktikk”, online, internett, (<http://www.abm-utvikling.no/publisert/Skrifter/skrift109/gruppe2/GRUPPE2-04.htm>) 22.05.06

13. **Arbeidsmåte**²⁸¹: Etter at jeg har holdt et lite foredrag og chatting, og den andre personen har fortalt sine erfaringer, skal elevene deles opp i mindre grupper (for eksempel 3 – 4 personer), og diskutere innholdet av temaet. Til slutt skal vi gå gjennom i felleskap hva de ulike gruppene har diskutert, og eventuelt hva de har kommet frem til. Jeg som lærer skal som sagt benytte meg av powerpoint presentasjon, og ved hjelp av dette forelese litt om temaet.

Kommentar: jeg velger å dele elevene i gruppe etter forelesningen, slik at de har mulighet til å ”fordøye” innholdet. Grunnen til at det ikke skal være så store grupper, er for å gi alle elevene mulighet for diskusjon og samtale. Ved at alle gruppene sier noen ord til slutt, får vi kanskje forskjellige meninger og synspunkt fra hver enkelt – kan med dette diskutere sammen hele klassen.

14. **Evaluering**²⁸²: jeg vil legge vekt på evaluere elevenes oppfatning av tema - hva har elevene lært?

Kommentar: Ved slutten av timen, når alle gruppene og til slutt hele klassen diskuterer temaet, vil jeg evaluere hvorvidt elevene har oppfattet temaet og hva de har lært i løpet av denne timen – hva de har lært vil jeg spørre dem avslutningsvis før opplegget er ferdig.

Avslutning

Jeg har i det foregående forsøkt å besvare problemstillingene når det gjelder overgrepssproblematikken i tilknytning til ungdommers bruk av chat, og med dette utarbeidet et undervisningsopplegg forankret i didaktisk relasjonstenkning. Jeg tror det er viktig å øke elevenes chattekompetanse, da denne tjenesten ser ut til å være svært utbredt blant ungdommer. Slik som med mange andre ting, fører også chatting med seg ulemper. At seksualforbrytere kan opprette kontakt med mindreårige og få mulighet til å møte disse, vil jeg si er medaljens bakside. Som regel er ikke alle klar over at det er så enkelt å lyve om identitet på chattekanaler, og det er nettopp dette jeg har forsøkt å bygge besvarelsen min på. Det finnes også positive sider ved chatting, som for eksempel at barn og unge bruker språket flittig – lærer seg og skriver på datamaskin. Ulempen her, kan derimot være det såkalte ”chattespråket”, der man kutter ned på ordstavelserne (for eksempel *d* i stedet for *det*) for å spare tid, som etter hvert kan resultere i å ødelegge skriftspråket. Det er imidlertid ikke alle som benytter seg av dette.

Jeg har valgt å sette 8 klasse som målgruppe i mitt undervisningsopplegg. Grunnen til dette er fordi jeg regner med at det i nettopp denne aldersgruppen, begynner å bli interessant med det motsatte kjønn. Chatting er et redskap som kan brukes til å bli kjent med det motsatte kjønn, og mange benytter seg av dette. Siden det er en del risikoer ved å skaffe seg chattevenner, vil jeg derfor gi en innføring om dette til denne aldersgruppa. Det er kun ved å

---

²⁸¹ Ibid.

²⁸² Ibid.

gjøre de unge bevisste på de ulike farene som truer på internett, som kan få dem til å bruke forhåndsregler ved bruken – igjen kan dette redusere antall straffesaker, der mindreårige blir seksuelt misbrukt fordi de valgte å treffe chattevennen de trodde de kjente så godt.

Litteraturliste

- Hassel Bergerud, Christine, ”Chattevenner er ikke som andre venner”, Rapport, Redd Barna (2004)
- Statistisk sentralbyrå, ”informasjonssamfunnet”, online, internett (<http://www.ssb.no/ikt/>) 12.03.06
- Canal Digital, ”hva er en router?”, online, internett, (http://www.canaldigital.no/templates/FAQArticle_7201.aspx) 20.05.06
- Infodesign, ”tilknytning til internett”, online, internett, (<http://www.infodesign.no/artikler/tilknytning230401.htm>) 21.05.06
- Canal Digital, ”hva er et nettverkskort?”, online, internett, (http://search.canaldigital.com/search/searchcs_5853.aspx?SearchQuery=hva%20er%20nettverkskort) 20.05.06
- Ringnett, ”Internet Relay Chat (IRC)”, online, internett, (<http://www.ringnett.no/hjelp/viskategori.asp?kat=20>) 20.05.06
- Microsoft, ”Råd for tryggere chatting”, online, internett, (<http://www.microsoft.com/norge/athome/security/online/chatsafety.mspix>) 23.05.06
- Gjerstad, ”Hvordan kommunisere på internett?”, online, internett (<http://www.gjerstad.org/tips/hvordan-kommunisere.htm>) 20.05.05
- Nettvett, ”Mer informasjon om ulike typer chatting”, online, internett, ([http://no.wikipedia.org/wiki/IRC](http://www.nettvett.no/portal/page?_pageid=122,53827&_dad=portal&_schema=PORTAL”) 20.05.06
• Wikipedia, ”IRC”, online, internett, (<a href=)) 20.05.06
- ”didaktikk”, online, internett, (<http://www.abm-utvikling.no/publisert/Skrifter/skrift109/gruppe2/GRUPPE2-04.htm>) 22.05.06

IT 103 IKT i samfunn og arbeidsliv,

IKT og læring I

Arbeidskrav 1b

Av: Linda Eirin Lynum

Høgskolen i Nesna
Våren 2006

Innhold

Innledning	II
Chatting	III
Hva foreldre tror og hva barn gjør	V
Farer ved chatting – negative konsekvenser	VII
Utsatte grupper	IX
Forebygging	XI
Internettopplæring i skolen	XIII
Undervisningsopplegg	XV
Konklusjon	XXII
Vedlegg 1	XXIV
Vedlegg 2	XXV
Vedlegg 3	XXVII

Innledning

Jeg skal i denne oppgaven se på utfordringer knyttet til barn og unges chatting på internett. Jeg vil beskrive hva chatting er og hvordan det blir brukt blant unge. Gjennom å presentere funn fra flere undersøkelser vil jeg forsøke å beskrive fenomenet chatting. I den senere tid har det vært flere episoder hvor barn og unge har blitt utsatt for overgrep av personer de har møtt etter å ha chattet med vedkommende på internett. Dette representerer en av de verste konsekvensene ved barn og unges chatting.

Min problemstilling i denne oppgaven er:

Hva kan jeg som lærer gjøre for å bevisstgjøre barn og unge i forhold til konsekvenser og farer ved uforsvarlig chatting?

Jeg vil skissere undervisningsopplegg hvor elevene vil få mulighet til å utvikle sin kritiske sans i forhold til chatting spesielt. Jeg finner det hensiktsmessig å fundere undervisningsopplegget i et sosiokulturelt perspektiv og vil redegjøre for dette senere i oppgaven. Formålet med denne oppgaven er å lage et undervisningsopplegg som kan bidra til at barn og unge får utvikle sin chattekompetanse. Chattekompetanse refererer til å inneha bred kunnskap om-, konkrete ferdigheter knyttet til- og en bevisst kritisk holdning til chatteproblematikk.²⁸³ Som jeg vil vise senere i oppgaven er det mange unge som har mye kunnskap om og gode tekniske ferdigheter når det gjelder å bruke chatteprogram, men de mangler en kritisk holdning til chatting.

---

²⁸³ Redd barna rapport : Chattevenner er ikke som andre venner, kan lastes ned her:
http://www.reddbarna.no/default.asp?MARK_SEARCH=YES&SEARCH_ID=s1&V_ITEM_ID=3640

Chatting

I undersøkelsen Nettsvermere gjennomført i 2001 og 2002 av T.L. Bjørnstad og T. Ellingsen for Statens Filmtilsyn viser det seg at chatting sammen med e-post bruk er den internettjenesten som flest barn/unge uansett alder, kjønn og IKT kompetanse benytter seg av.²⁸⁴

Chatting blir definert som:

”a synchronous exchange of remarks over a computer network”²⁸⁵

Chatting er lynmeldinger som man skriver på datamaskin til en annen/andre på andre datamaskiner i et nettverk, for eksempel over Internett. Man har altså en samtale over internett. Det finnes utallige nettstedet som tilbyr forskjellige chattekanaler av forskjellig art. Det finnes ulike typer chat eller chattekanaler, for eksempel åpne chatterom som profileres med forskjellige tema. Det kan være ”kriterier” oppgitt i linken til chatterommet. Det finnes chatterom for barn på barnesider, for forskjellige aldersgrupper, forskjellige interesser, spill og hobbyer. Noen chattesider krever at man oppretter en brukerprofil for å kunne logge seg på. Det vil si at man må oppgi opplysninger for å få tilgang til chatten. Opplysningene det spørres etter kan være navn, alder, kjønn, interesser, bosted. Informasjonen man bes oppgi er ofte relatert til hvilken type chatteprogram det er snakk om, opplysningene er ofte knyttet til temaene for chatterommene. Siden ingen kan sjekke om opplysningene man gir er korrekte kan man skape seg en annen identitet. Det er også mer avgrensede former for chatting, for eksempel Windows Messenger ofte kalt MSN. Dette brukes gjerne av folk som snakker med venner og kjente, fordi man selv må legge til kontakter, det vil si vedkommendes e-post adresse. I MSN kan man kun snakke med kontakter som man har akseptert. Programvaren MSN er designet slik at man kun kan kommunisere med kontakter man har på sin kontaktliste. Man har en liste over kontakter og man kan ikke snakke med noen som ikke står på denne listen. Hvis man finner ut at man ikke vil ha en allerede eksisterende kontakt på sin kontaktliste kan man slette den. Man kan nekte kontakter tilgang ved å markere kontakten og trykke en ”ban”-knapp, - en knapp for å forby vedkommende adresse på sin MNS-konto. Man er ikke i et åpent chatterom når man benytter MSN men har egne private rom eller vindu hvor man snakker med noen fra kontaktlista si. Andre typer chatteprogram består av felles åpne rom og vinduer hvor alle kan se hva du skriver hvis du ikke ber om et privat rom. Det

---

²⁸⁴ <http://saft.medieraadet.dk/upload/nettsvermere.pdf>, dato: 23.02.06

²⁸⁵ <http://www.thefreedictionary.com/chat>, dato 24.02.06

kan foregå et stort antall samtaler i samme rommet og det kan virke veldig uoversiktlig. I MSN har man ett vindu for hver samtale man fører. Ved MSN kan kun de som har deg på sin kontaktliste se om du er pålogget. For å se om noen er pålogget må du ha vedkommendes e-post adresse, det vil si ha dem på din kontaktliste.

Ved chatting i åpne rom bruker man gjerne et alias eller kallenavn/nick. Et nick er det man velger å kalle seg i chatterrommet. I chatterom finnes det en liste hvor alle som er i chatterrommet blir oppgitt. Det du kaller deg, dvs. nicket kommer på denne lista når du er pålogget. Chattekanalene kan ha restriksjoner på hva du kan kalle deg. Det kan være forbud mot å ha et nick som oppfattes som rasistisk, injurierende eller spiller på sex. Det er anbefalt å ha et kallenavn eller nick som ikke lar andre finne ut din egentlige identitet. Noen av chatterommene kan være overvåket av en administrator/chatvert som har mulighet til å kaste ut uønskede chattere av kanalen. Det kan skje dersom noen chattere bryter reglene for chatterrommet. Ulike chatterom har forskjellige regler. Noen regler kan være forbud mot å rope (skrive med store bokstaver), å komme med rasistiske, diskriminerende eller seksuelle bemerkninger og å tilby salg av seksuelle eller andre tjenester.

De fleste chatterom gir brukerne mulighet for å gå i et privat rom. Det vil si at man får et eget ”vindu” hvor man kan chatte med noen man har invitert dit eller blitt invitert til. Man kan da chatte uten at administrator eller noen andre enn den inviterte kan se det. Dette blir ganske likt en telefonsamtale, fordi ingen andre har innsyn i det som kommuniseres. Forskjellen er at kommunikasjonsformen er skriftlig og man vet ikke hvem man snakker med.

På chattekanalene har det etablert seg et eget språk eller en egen sjargong. Det brukes mye engelske uttrykk og forkortelser for å kunne kommunisere raskt og si mye med få tegn.

Kommunikasjonen bærer preg av et muntlig språk. Grammatikk og ortografi er sekundært i forhold til å få fram et budskap. Noen eksempler på forkortelser:

ASAP : as soon as possible : så fort som mulig.

BBL : be back later : kommer tilbake senere

BBS : be back soon : kommer tilbake snart

CU : see you : vi sees²⁸⁶

Tingstad fant i sin undersøkelse at på kanalene hvor det er flest unge er språket røft og seksuelt preget. Flere unge oppgir at de snakker på en måte de aldri ville ha gjort i det

---

²⁸⁶ http://www.reddbarna.no/docs_tmp/DOCS-9863-v1-Chatting__Et_informasjonshefte_for_deg_som_husker_Pomel_og_Pilt__2__opplag.PDF

virkelige liv.²⁸⁷ Chatting på internett gjennom åpne pratekanaler er for mange et medium for å utforske sider ved seg selv og prøve ut forskjellige identiteter. Spesielt i ungdomsskole alder er venneflokkens aksept viktig for en ungdoms identitet. Det er derfor ikke så attraktivt å skille seg så voldsomt ut eller bryte med de gjengse holdningene i gjengen. Gjennom å være anonym på nettet kan man si ting man ellers aldri ville gjort i det virkelige liv. Man har på nett et helt annet spillerom for å være en helt annen person og utforske forskjellige sider ved seg selv samtidig som man er anonym. Vebjørng Tingstad fant i sin dr. grad avhandling om chatting i to norske chatterom at chattingen ikke nødvendigvis er innholdsløs og uten mening:

*- Chatting er en møteplass hvor unge utforsker seg selv ved å delta i kommunikasjon med andre. Det er et verktøy i selvrealiseringsprosessen, hevder Tingstad, som også tror chatting handler om å gå over fra å være barn til voksen.*²⁸⁸

Som Tingstad oppgir kan chatting ses som en del av barns identitetsarbeid. I tidlig ungdomsalder begynner man å bli opptatt av hvem man er, man starter prosessen med å skape seg en identitet og finne ut hvem man er. En naturlig del av dette er testing av grenser. Man kan se den til dels røffe sjargongen i chatting som en del av denne uttestingen. Det er imidlertid viktig at barn og unge ikke utsetter seg for fare og ubehageligheter i denne prosessen.

Hva foreldre tror og hva barn gjør

Undersøkelsen "SAFT/MMI Univero Foreldreundersøkelse om trygg bruk av Internett 2006" avdekker at foreldre ikke har så god oversikt over barnas internettbruk som de tror selv. Det er fem ganger så mange barn som møter chattevenner i virkeligheten enn det foreldrene tror. Barn er mindre forsiktig med å gi ut personlig informasjon enn det foreldrene ville tillatt. Barna har dobbelt så mange e-post kontoer som foreldrene antar.²⁸⁹ Årsakene til denne forskjellen i hva foreldre tror og hva barna faktisk gjør skyldes nok at internett og især chatting ofte blir oppfattet som en voksenfri sone. De voksne har ikke samme autoritet på dette området som ellers i barn og unges hverdag. Dette viser i stor grad hvor viktig det er at foreldre kommer på banen og går i dialog med barna. Man ser også en stor forskjell i foreldrenes oppfatning av hvor mye de "overvåker" barna og hvor mye oppsyn barna opplever at foreldrene har. Noe kan skyldes at barna er på internett på andre steder enn hjemme og at de er på internett når de er alene hjemme. Å være på nett og chatte uten foreldrenes tilsyn eller

---

²⁸⁷ <http://www.forskning.no/Artikler/2003/februar/1046179848.34>, dato: 24.02.06

²⁸⁸ <http://www.forskning.no/Artikler/2003/februar/1046179848.34>, dato: 24.02.06

²⁸⁹ <http://www.saftonline.no/vedlegg/735/Pressemelding%20barnetall%20-%20Faktabokser.pdf>, dato: 24.02.06

kontroll muliggjør eksperimentering gjennom samtalene man har. Det er også spennende å bli kjent med nye mennesker, slik man kan gjennom chatting.

Nå er det ikke noe mål i seg selv at foreldre skal ha den totale kontroll over sine barns internettbruk, men de må være tilstede og bygge oppunder sunne, kritiske og trygge holdninger som medvirker til at barna ikke tar unødige sjanser på nettet. I den sammenheng vil jeg spesielt stille spørsmål ved foreldrenes økende aksept for at barn legger ut personlig informasjon som post adresse, e-post adresse og hele navnet sitt på internett. Slik informasjon kan lett misbrukes og kan få uante konsekvenser. En god del foreldre synes det er greit at barn legger ut bilde av seg selv på nettet begrunn påstanden. Det man bør tenke over før man tillater dette eller stiller seg generelt positiv til dette er at rent hypotetisk kan bildene bli liggende på nett for evig og alltid. De kan lastes ned av alle som har tilgang til internett og bli misbrukt i sammenhenger de aldri var tiltenkt når de ble lagt ut. Som jeg vil komme tilbake til senere i oppgaven under forebyggingsarbeid må nok en del foreldre revurdere sin oppfatning av hva som er trygt og ikke på internett. Som lærer har jeg mulighet til å presentere for foreldrene et mer helhetlig bilde av hva barna deres gjør på internett og hvilke farer de utsetter seg for gjennom chatting. Det vil være nyttig om flere foreldre viste interesse for chatting som fenomen og brukte tid sammen med sine barn på en chattekanal. Dette vil jeg muliggjøre gjennom involvering av foreldre i elevenes hjemmearbeid. Kommer tilbake til dette senere i oppgaven.

Foreldre mener i større grad at de snakker med barna om internettbruk enn det barna oppgir.²⁹⁰ Dette tyder på en kommunikasjonssvikt eller at foreldrene muligens er for vage og generelle. Foreldre tror kanskje barn/unge tar de forholdsreglene som er nødvendige når de chatter fordi de har stor kompetanse på bruken av internett. Barn/unge blir oppfattet som kunnskapsrike i forhold til IKT fordi de kan mer om data enn foreldrene. Foreldrene tror dermed at noen formaninger om å ikke søke etter porno og være forsiktig pga virus gjør at barna ikke opptrer uforsvarlige på chat. Teknisk kompetanse blir forvekslet med generell kildekritikk og evnen til å se konsekvenser. Dette henger ikke sammen. All forskning viser at selv erfarne chattere gjør mange feilvurderinger fordi de tror de kan avsløre hvem som skjuler seg bak et nick. Dette viser at mange unge chattere trenger å få utviklet sin chattekompetanse. Foreldrene må være klare og tydelige på hva som er bra og hva som er uakseptabelt. Det gjelder både hvordan man oppfører seg overfor andre og hva man skal akseptere fra andre. Det er også viktig at barna får veiledning i hvordan de skal reagere hvis de kommer ut for

---

²⁹⁰ <http://www.saftonline.no/vedlegg/735/Pressemelding%20barnetall%20-%20Faktabokser.pdf>, dato: 27.02.06

ubehagelige situasjoner i et chatterom, mottar ubehagelige meldinger eller blir utsatt for trakassering. Det er veldig viktig at barn og unge kan fortelle foreldrene om negative opplevelser på nettet. En forutsetning for å ha en åpen tone mellom foreldre og barn når det gjelder negative chatteopplevelser er at foreldrene selv har en god kompetanse på internett og chatting. En dialog hvor den ene parten ikke vet og skjønner hva det er snakk om kan resultere i mer frustrasjon enn hjelp. Barn trenger å få vite at selv om de muligens har oppført seg uforsiktig så har ingen rett til å oppføre seg dårlig mot dem. Av barn og unge i forskjellige undersøkelser jeg har gjennomgått oppgir mange at det er tabubelagt å snakke om negative opplevelser forbundet med internett og spesielt chatting. Det er få som ville fortalt det til foreldrene hvis de ble utsatt for trakassering eller mottok støtende mailer eller bilder i slike. Mange som har opplevd noe negativt av en slik karakter har følt at de i hvert fall delvis er selv skyldige i denne opplevelsen fordi de har brutt chattereglene og gitt ut personlig e-post eller mobilnummer. Man må gi unge mulighet til å bygge opp kompetansen på chat slik at de ikke tar unødvendige sjanser, da vil det sannsynligvis være lettere å ta opp negative opplevelser hvis man ikke selv er skyld i situasjonene.

Farer ved chatting – negative konsekvenser

Chatting kan være positivt for unge med behov for å anonymt utforske sider ved seg selv. Det er muligheter for å bli kjent med mennesker over hele verden og man kan finne meningsfeller og diskutere med dem man er uenige med.

Det er imidlertid også negative sider ved chatting. Barn og unge kan bli utsatt for eller selv utøve trusler og lovbrudd. Det finnes flere eksempler på unge som har blitt utsatt for mobbekampanjer via internett.²⁹¹ Hvis man gir bort e-post adresse kan man motta bilder man opplever som støtende, man kan få e-post og sms med trakasserende innhold. Personvernet til barn og unge kommer i fare dersom de oppgir personlig informasjon som navn, bosted, e-post adresser og mobiltelefonnummer. Ved å oppgi slik informasjon risikerer man at noen kan bruke denne informasjonen til for eksempel identitetstyveri. Man kan bli utsatt for spam, eller reklame via e-post, noe som igjen øker faren for virus.

Når man chatter på internett kan man ikke sjekke om opplysningene man får er riktige. En chattevenn kan i virkeligheten være hvem som helst. Erfarne chattere oppgir at de er fullstendig klare over dette. Dette er også noe av det som gjør chatting så spennende og forlokkende, nemlig det at man kan utgi seg for å være en annen. Problemet er at mange ungdommer som har stor kompetanse på chatting, tror de kan avsløre om en chattevenn er

---

²⁹¹ <http://dt.no/apps/pbcs.dll/article?AID=/20060227/NYHET/102270385/-1/RSS>

troverdig eller ikke. Ungdommene i undersøkelsen oppga at de kunne se om andre chattere var unge eller voksne på grunnlag av språket de brukte. De synes å tro at voksne ikke behersker sjargongen i chattekanalene og at de som gjør det er unge på deres egen alder. Dette ser jeg som et tydelig tegn på manglende chattekompetanse. I Dagbladets Magasinet utgave 10. mai 2005 var det en artikkel om menn som bruker chattekanaler for å komme i kontakt med barn og unge med det formål å ha sex med dem. To chatteverter fra chat.no sier i artikkelen de har sett en kraftig økning av voksne som forsøker å kontakte unge på deres nettsted etter store medieoppslag om at politiet kan spore opp folk som forsøker å laste ned barneporno fra nettet.²⁹² Det tyder på at chattekanaler brukes for å få kontakt med mindreårige i stedet for å laste ned barneporno. Dette representerer en av de største farene ved chatting. Det at barn og unge lures til å møte folk de har chattet med og i verste fall bli utsatt for seksuelle overgrep. MMI gjennomførte en undersøkelse om barn og unges chattevaner hvor det kom fram at 64 % av norske barn og unge har chattet. 17 % av disse har møtt noen de har chattet med på nettet først.²⁹³

Mange barn har opplevd at en chattevenn som virket troverdig og hyggelig har forandret karakter og sendt dem bilder med seksuelt innhold, noe som kan være svært ubehagelig for barn. Mange av dem har lært seg utpekulerte og beregnende metoder for å oppnå det de vil, altså kontakt. De tilbringer kanskje mye tid på chattekanalene og har lært seg språket. Som tidligere nevnt kan språket på chattekanalene være ganske vulgært og mange får slibrige og kroppsfikserte kommentarer. Det føles sikkert mer behagelig å chatte med noen som ikke kommer med slibrige meldinger og på denne måten vekker ”snille” kommentarer og meldinger interessen hos unge i chatterommene. Når disse tar kontakt er de hyggelige og morsomme og kommer ikke med stygge og ekle meldinger. De kan holde kontakten med barn over en tidsperiode for å vinne barnets tillit og etter en god stund, når barnet føler at det kjenner vedkommende kan den voksne begynne å gjøre tilnærminger via private chatterom, sms eller e-post. Denne typen aktivitet omtales i Storbritannia som ”Grooming” og er forbudt ved lov i Storbritannia.²⁹⁴

Faren ved grooming er at barns manglende kritiske sans og følelsen av at de kjenner noen de har hatt kontakt over en lengre tidsperiode får dem til å utsette seg for fare ved å møte vedkommende. Siden chattevennen virker så hyggelig føler de at de kan stole på at det er trygt

---

²⁹² <http://www.dagbladet.no/magasinet/2005/05/09/431258.html>

²⁹³ http://www.saftonline.no/tema_norge/1561/, dato 23.02.06

²⁹⁴ http://www.reddbarna.no/default.asp?MARK_SEARCH=YES&SEARCH_ID=s1&V_ITEM_ID=3640, dato 26.02.06

å gå med på å møte vedkommende. Men siden det er en de har møtt på nett så forteller de ikke dette til foreldre. Barn som møter disse menneskene står i fare for å bli offer for overgrep. Det synes å være en inkonsekvens mellom praksis og teori når det gjelder kjennskap og bruk av forholdsreglene ved chatting. De som chatter har hørt om hvor viktig det er å være anonym, men mange gir likevel ut mobilnummeret sitt. Mange unge tror også at det stort sett er jenter som er i faresonen for overgrep.²⁹⁵ Dette er en utbredt holding som må forandres. Det viser seg i opplysninger fra 1997 at det største pedofile nettverket på nettet pr 1997 var "Man/BoyLove"²⁹⁶. Som tittelen sier dreier det seg om pedofile menn som er interessert i gutter. Dette skulle vel avkrefte myten om at jenter må være mer forsiktige på nettet enn gutter. Men det gjenstår mye holdningsarbeid for å få gjort barn og unge oppmerksomme på at alle er like utsatte hvis de ikke tar sine forholdsregler. Disse funnene tyder på at unges chattekompetanse er mangelfull. De har teknisk kompetanse men mangler kritisk holdning. Dette understreker behovet for implementering av chatting i skolens opplæring innenfor IKT.

Utsatte grupper

I NOVA rapporten Ungdoms digitale hverdag²⁹⁷ er det noen grupper som skiller seg ut når det gjelder å praktisere internettbruk i faresonen. Tabellen nedenfor hentet fra Ungdoms digitale hverdag viser at gutter på ungdomsskolen som har møtt noen etter å ha snakket dem på nettet har mer utagerende atferd som rus, skulking i tillegg til depressive tanker.

---

²⁹⁵ http://www.reddbarna.no/docs_tmp/DOCS-9860-v1-Alle_juger_p%C3%A5_nettet_-_og_alle_vet_det_3_opplag.PDF dato 26.02.06

²⁹⁶ <http://www.prevent-abuse-now.com/pedoweb.htm>, dato 26.02.06

²⁹⁷ http://www.nova.no/asset/93/2/93_2.pdf, dato 24.02.06

Tabell 7-3 Kjennetegn ved ungdom som har møtt personer etter nettreff, sammenlignet med de som ikke har gjort dette. Kjønn- og aldersforskjeller. Prosent (unntatt depressivitet).

Nettmøte?	Ungdomsskolen					Videregående skole					
	Gutter		Jenter		Gutter		Jenter				
	JA	NEI	JA	NEI	JA	NEI	JA	NEI			
Skulket skolen siste året	50	26	***	42	31	73	51	*	80	53	***
Borte hel natt	47	17	***	32	18	43	32		55	25	**
Drikker ukentlig	16	6	***	10	7	*	34	25	41	20	**
Brukt hasj	20	8	**	12	7		37	23	*	26	19
Politikontakt	27	12	*	9	4		27	20	14	7	
Foreldretilsyn	55	83	***	67	80	**	77	76	72	82	
Krangler ofte med foreldrene	34	15	**	32	22	*	17	11	27	18	
Mye plaget med selvmordstanker	17	5	***	11	7		5	4	12	3	*
Depressivitet	1.9	1.5	***	2.0	1.9		1.8	1.7	2.3	2.1	*

*=p<.05, **=p<.01, ***=p<.001.

Denne gruppen er også mer i kontakt med barnevernet, har mindre foreldretilsyn, krangler mer med foreldrene og skulker skolen i større grad enn de som ikke har møtt noen fra nettet. I all hovedsak fungerer relasjoner over nettet som et supplement til forhold man har i det virkelige liv. Men hos utsatte grupper finner man at relasjoner over nettet kan være et substitutt for manglende relasjoner i det virkelige liv.²⁹⁸ Dette er ofte unge som er svært sårbare i nettsammenheng fordi de satt på spissen kanskje har udekkede sosiale og emosjonelle behov i sitt daglige liv. Det kan være familie relasjoner som ikke fungerer eller de føler seg isolerte og har ikke mange venner. Når de møter noen på nettet som virker som de bryr seg om dem får de fort tillit til disse. Denne gruppen er derfor spesielt sårbar fordi de får dekket et behov gjennom kontakten på nett. Disse unge er sannsynligvis mer mottakelig for forslag om å møtes enn den generelle ungdomsgruppen. På grunn av et behov for sosial og emosjonell støtte vil de sannsynligvis opptre mindre kritisk i chattekanaler enn den generelle ungdomsgruppen. Siden det ofte er unge med dårlig forhold til både foreldre og skole vil de heller ikke ha tatt til etterretning råd og veiledning fra disse om hva som er sunt chattevett. Derfor er disse unge lette bytter for potensielle overgripere som opererer i chatterom. Man ser at unge med ”utagerende” livsførsel i større grad møter folk de har chattet med på nettet. Utfordringen blir å gjøre det mulig for denne gruppa å utvikle sin chattekompetanse. I møte

²⁹⁸ <http://www.ungdomsforskning.no/Download/1-2004/02%20Brandtzeg%20Ungdoms%201-2004.pdf>, dato 25.02.06

med disse elevene er det veldig viktig at lærerne har bred kompetanse og kan framstå som noen elevene vil høre på. Chatting som finner sted i denne gruppa barn og unge skiller seg fra den generelle ungdomsgruppa på den måten at chatting i større grad tjener en funksjon. Mange får dekt behovet for kontakt, nærhet og støtte gjennom chatting. Flere unge som møter folk fra nettet og blir utsatt for overgrep møter overgriper flere ganger. Dette ser jeg som et tegn på at behovet for voksenkontakt er så sterkt at de er villige til å utsette seg for farer for å få dekt dette behovet.²⁹⁹ Jeg ser chatting som et symptom hvor utilfredsstilte sosiale og emosjonelle behov er årsak. Der dette er tilfelle tror jeg at hvis man får hindret unge å møte chattevenner vil disse unge søke å få tilfredstilt sine behov på andre måter som er vanskelig å forutsi på forhånd. Dette er en problemstilling man som lærer må være oppmerksom på og søke å være tilgjengelig for disse unge og møte dem der de er uten å ha en formanende holdning overfor dem.

Forebygging

Forebyggende arbeid blant barn og unge når det gjelder chatting og internettbruk må ha som mål å gi barna mulighet til å utvikle en god chattekompetanse.

”Chattekompetanse vil si å inneha bred kunnskap om chatting, konkrete ferdigheter til å bruke sin kunnskap aktivt på chattekanaler samt en kritisk og bevisst holdning til chatteproblematikk.”³⁰⁰

Det må altså legges vekt på opplæring slik at barn får gode kunnskaper og ferdigheter i internettbruk. Gjennom dette legger man et godt grunnlag for at barna skal utvikle fornuftige og sunne holdninger til internett. Holdninger er noe som bygges opp over lang tid. Det er derfor viktig at holdnings- og bevisstgjøringsarbeid begynner ganske tidlig og ikke bare i skille mellom mellomtrinn og ungdomskole der de fleste begynner å chatte på internett. Man kan ikke passe på barns bruk av internett til enhver tid, dette ville uansett frata barnet ansvaret for hvordan det bruker internett. Målet med opplæringen må være å gjøre barna til ansvarlige og kritiske internettbrukere uansett hva slags tjenester de bruker.

I Barneundersøkelsen som SAFT gjennomførte³⁰¹ viser det seg at mange barn og unge er lite kritisk til informasjon hentet fra internett. Dette kan være en pekepinn på hvor viktig det er å bevisstgjøre barn fra de er små slik at de utvikler en kritisk sans i forhold til hva de finner på

---

²⁹⁹ http://www.reddbarna.com/docs_tmp/DOCS-17381-v1-Barn_som_møter_overgriper_på_netttet_-_ferdig_rapport.PDF

³⁰⁰ Chattevenner er ikke som andre venner: Christine Hassel Bergerud; Redd Barna rapport november 2004, ISBN 82-7481-111-9 Kan lastes ned:

http://www.reddbarna.no/default.asp?MARK_SEARCH=YES&SEARCH_ID=s1&V_ITEM_ID=3640

³⁰¹ <http://saft.medieraadet.dk/upload/pressekonferanse220503.pdf>, dato 24.02.06

nett. Barn oppfatter kanskje internett som en enorm kilde til kunnskap, og ser ikke like lett om informasjonen er hentet fra en pålitelig kilde eller ikke. Kildekritikk må vektlegges i opplæringen fra første møte med internett. Det vil være naturlig å integrere dette i lek og arbeid med internett. Hvis elevene tidlig bygger opp en kritisk sans så vil forutsetningen for at de kan vurdere situasjoner og sette grenser for hva de vil være med på være til stede i sterkere grad.

Samarbeid mellom skole og hjem er viktig. Det er essensielt at barn og unge som er lett påvirkelige møter de samme reglene på skolen og i hjemmet når det gjelder hva som er sunn internettbruk. Når det gjelder chatting har flere undersøkelser vist at barn og unge chatter ofte på maskiner som ikke er plassert i fellesrom, når de er alene hjemme eller på maskiner utenfor hjemmet som foreldrene ikke har tilgang til. Det er altså grunn til å tro at chatting i faresonen ikke forekommer i skolesammenheng men på fritiden. Dette understreker at det er viktig med et godt samarbeid mellom skole og foreldre. Siden undervisning rundt temaet chatting dreier seg om en aktivitet som delvis dreier seg om holdningsendring –det vil si en ikke målbar størrelse i tillegg til at aktiviteten chatting i stor grad finner sted utenfor skolen nemlig i hjemmet, er det viktig å ha en god dialog og samarbeid med hjemmet.

Når den nye læreplanen trer i kraft høsten 2006 kommer mye av opplæringen til å inneholde bruk av IKT. Det vil være fornuftig å informere foreldrene om arbeid knyttet til IKT. Mange foreldre med liten IKT kompetanse vil kanskje dra nytte av dette.

Når det gjelder organisering av forebyggingsarbeid må man bruke forskjellige virkemiddel for å fenge interessen til de forskjellige gruppene. Som tidligere nevnt viser undersøkelser at foreldre tror de har oversikt over barns bruk av internett og chattevaner, men realiteten er en helt annen. Man kan spille på dette og komme med noen ”skremselshistorier” for å få foreldrene til å innse at de må engasjere seg i mye større grad. Her kan det hva foreldre tror og hva barn gjør, og farer ved chatting være naturlig tema. Poenget må være å gi foreldrene tips og veiledning. I første rekke må dialogen framheves, foreldrene må oppfordres til å ha en dialog med barna om internettbruk og chatting framfor å ta en kontrollrolle. Og ta seg tid til å lære internett med barna. På denne måten kan kanskje kløfta mellom hva foreldre tror og hva barn gjør minskes og dermed også faren ved chatting. I denne sammenheng er det naturlig å komme inn på betydningen av personvern og chatteregler. Om mulig kan hjem og skole utarbeide felles internett- og chatteregler.

En måte er å ha informasjon om bruk av IKT på foreldremøter, ha en dialog med foreldrene om bruk av IKT i opplæringa generelt, arrangere IKT verksted og prosjekt hvor foreldrene kan være med. Målet med å dra med foreldrene er å medvirke til økt bevissthet om at internett

er en stor del av barns hverdag i økende grad etter hvert som de blir eldre samt at foreldrene i større grad blir ressurspersoner. Hvis foreldrene engasjerer seg fra barna er små og bruker internett sammen med dem vil de få en større kjennskap til den delen av barnas hverdag. Man må få bukt med holdninger og oppfatninger om at internett er en voksenfri sone. Man må gjøre kjent ressurser som Redd Barna og SAFT sine nettsider for foreldrene slik at de kan tilegne seg kunnskap og fakta på egen hånd.

Som lærere kan vi ikke bare holde et foreldremøte og ha kurs og så lene oss tilbake og si at nå har vi gjort vår del av jobben. I dag er det vanlig at foreldre holdes orientert om hva elevene holder på med på skolen gjennom arbeidsplaner og vurderingsskjema. Hvis elevene holder på med internettbruk på skolen kan de ha arbeidsoppgaver hjemme som foreldrene må delta i. På denne måten blir foreldrene naturlig integrert i opplæringa. På denne måten holdes foreldrene informert og de lærer kanskje selv noe i prosessen.

Noe som er viktig å påpeke er at selv om foreldre ikke helt skjønner og ikke vet hva barna deres bedriver på internett, og dermed blir sett på som uvitende av barna så har foreldrene en annen viktig kompetanse. Erfaring i å forholde seg til media, hva som er sant og ikke. Voksne har livserfaring og vet hva som er akseptabelt og ikke, de kan forutse konsekvenser og har en grense og en oppfatning av hva som er fornuftig å gjøre og hva som kan være farlig eller ulovlig. Det å bruke internett er egentlig sammenlignbart med å ferdes ellers i samfunnet. Det kan sammenlignes med å åpne postkassen og skille reklame og postordre fra brev fra skolen. Foreldrene bør også være sammen med barna når de chatter, få barna til å vise dem hvordan det fungerer slik at de får et innblikk i hva barna deres gjør.

Internettopplæring i skolen

I følge SAFT-undersøkelsen er det bare 7 % elevene som jevnlig har hatt noe om bruk av internett i undervisninga.³⁰² IKT er integrert i flere fag i L97 og den kommende læreplanen Kunnskapsløftet. Det kan virke som kun et fåtall av lærerne er kompetente til å følge opp målene. I ”Slik vi ser det” Matberg og Godejord (red) 2005” kommenterer IKT-studenter IKT-kompetansen etter endt utdanning. Her kommer det fram at mange ikke føler seg kompetente til å oppfylle målene om digital kompetanse etter endt lærerutdanning. Når ikke lærerstudenter som er forholdsvis unge ikke føler seg kompetente kan man bare se for hva de stadig aldrende lærerstabene rundt om på skolene er kompetente til.

---

³⁰² <http://saft.medieraadet.dk/upload/pressekonferanse220503.pdf>, dato 24.02.06

I følge Nettsvermere er opplæring i internet bruk veldig avhengig av den enkelte skole og den enkelte lærer. Det de hadde hatt om i undervisningen dreide seg om grunnleggende ferdigheter som å søke, skru på internett.

Vi lærte en del om Internett på barneskolen. Vi hadde sånt Internettkurs siden læreren vår var sånn spesial datanerd... Så hadde vi sånn Internettgreie, der vi lærte en del sånn på word og sånn da. Vi lærte en del der.

GUTT 12 ÅR SKOLE B

Internett blir regnet som en del av ungdomskulturen og lærerne har ikke så stor tiltro blant elevene og blir i liten grad sett på som ressurspersoner, kanskje med god grunn. Så et av de første områdene det bør tas tak i er informasjon og kursing av lærere. Dette for at vi skal framstå som ressurspersoner for elevene, noen som de har tiltro til og velger å høre på.

Det er viktig at holdnings- og bevisstgjøringsarbeid begynner ganske tidlig og ikke bare i skille mellom mellomtrinn, ungdomskole der de fleste begynner å chatte på internett.

Holdninger er noe som bygges opp over lang tid. Hvis elevene tidlig bygger opp en kritisk sans så vil forutsetningen for de kan vurdere situasjoner og sette grenser for hva de vil være med på være til stede i sterkere grad.

I Kunnskapsløftet, den nye læreplanen som trer i kraft fra høsten 2006 er bruk av IKT knyttet til flere fag. Bl.a etter 4. årstrinn skal elevene kunne ” foreta informasjonssøk, skape, lagre og gjenhente tekster ved hjelp av digitale verktøy (...) finne stoff til egne skrive- og arbeidsoppgaver på biblioteket og Internett..”³⁰³ Dette målet krever at barn allerede på 4. trinn vet hvordan de skal avgjøre hva som er en sikker kilde og ikke. At et slikt mål presenteres på 4. trinn viser at man er nødt å fokusere i stor grad på kildekritikk helt fra starten av.

Kunnskapsløftet har en rekke flere mål for IKT opplæring, men det vil føre for langt å gå inn på alle her.

Sosiokulturell tilnærming

Etter mitt syn vil det være hensiktsmessig å fundere IKT opplæringen i et sosiokulturelt læringssyn. Vygotsky er sentral innenfor dette perspektivet. En grunntanke i Vygotskys teorier er at sosial aktivitet er grunnlaget for intellektuell aktivitet hos individene. Selvstendig tenkning er basert på sosiale erfaringer. Barns mentale utvikling har utgangspunkt i sosiale

---

³⁰³ Kunnskapsløftet s 41

opplevelser og aktiviteter. Med andre ord det er de sosiale og kulturelle forutsetningene som legger grunnlaget for den mentale utviklingen hos barn. Man kan da si at bevissthet er et samfunnsprodukt. Dette er et syn som representerer en stor vekt på miljøet da det er stimulering utenfra som vekker til live funksjoner hos barnet etter hvert som det modnes. Funksjonene ligger nok latent, men er avhengige av sosial stimulering for å oppnås fullt ut. Språket er det viktigste redskapet barn har for å tilegne seg de kulturelle verdiene, evnene, kunnskapene, ferdighetene. Disse kan ha forskjellig innhold etter hvilket samfunn barnet vokser opp i. Språket fungerer som en vei til alt det kulturen rundt barnet inneholder. Det er derfor det viktigste redskapet i sosialiseringen. Sosialisering er prosessen hvor individet tilegner seg normer, verdier, handlingsmønstre som er i tråd med samfunnet det lever i. Den proksimale utviklingszone betegner området mellom hva barnet kan og får til på egenhånd og hva det får til med hjelp og støtte fra andre. Et barn er først i stand til å utføre en handling sammen med andre før det kan gjøre den alene. Et viktig pedagogisk prinsipp i denne sammenheng er at undervisningen må skje innenfor den proksimale utviklingszone. Det vil si at undervisningen må ligge litt forut for elevens kunnskaps eller ferdighetsnivå, men at det samtidig må være mulig for eleven å nå dette nivået. Det vil si at undervisningen må være i forkant av barnets utvikling for å hjelpe i gang ferdigheter som er i ferd med å modnes. Det er også essensielt at læringskonteksten må være lik den konteksten kunnskapen skal brukes i. I et sosiokulturelt perspektiv fungerer læreren som veileder og mentor. For å fungere som en veileder overfor dagens barn og unge som generelt har et høyt kompetansenivå når det gjelder ny teknologi kreves det høy kompetanse innenfor området. Det viser seg at barn og unge raskt avskriver foreldre og lærere som inkompetente på området. Dette er en utfordring for skolen nemlig å sørge for at lærere er oppdatert og kompetente nok til å integrere IKT i fagene det gis opplæring i.

Undervisningsopplegg

Undervisningsopplegget er utarbeidet for 8.klasse ve Sørvågen skole. Jeg har hatt klassen i et fag i et år. Undervisningsopplegget er et tverrfaglig tema med utgangspunkt i følgende kompetansemål i fagene Samfunnsfag, KRL og Engelsk i Kunnskapsløftet:

Samfunnsfag

”Å kunne bruke digitale verktøy i samfunnsfag innebærer å gjennomføre informasjonssøk, utforske nettsteder, utøve kildekritikk og nettvett og velge ut relevant informasjon om faglige temaer. Digitale ferdigheter betyr også å være orientert om personvern og opphavsrett, og

kunne bruke og følge gjeldende regler og normer for internettbasert kommunikasjon.

Mål etter 10.årstrinn

- gjøre rede for egne rettigheter og konsekvenser forbundet med deltakelse på Internett

KRL

Å kunne bruke digitale verktøy (...) En viktig ferdighet er å kunne benytte digitalt tilgjengelig materiale, som bilder, tekster, musikk og film, på måter som forener kreativitet med kildekritisk bevissthet. (...) Disse mediene gir også muligheter for bred tilgang til materiale om aktuelle etiske problemstillinger.

Mål etter 10.årstrinn

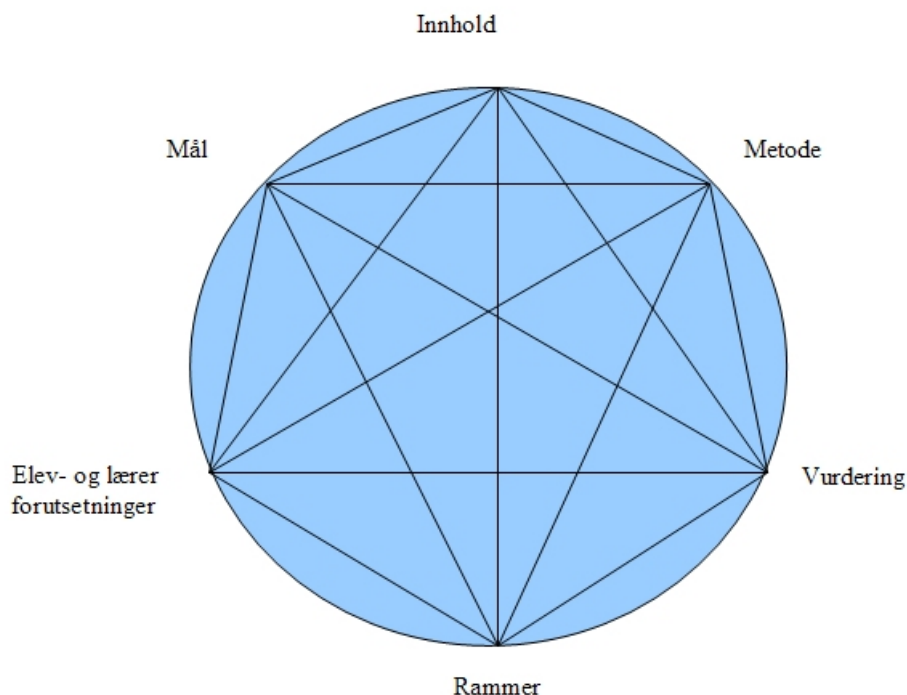
- reflektere over filosofiske temaer knyttet til identitet (...)rett og galt
- drøfte verdivalg og aktuelle temaer i samfunnet (...)

Engelsk

Å kunne bruke digitale verktøy: Engelskspråklig kompetanse er i mange tilfeller en forutsetning for å kunne ta i bruk digitale verktøy. Samtidig kan bruk av digitale verktøy bidra til utvikling av engelsk språkkompetanse. Kildekritikk, opphavsrett og personvern er sentrale områder i digitale sammenhenger som også inngår i engelskfaget.

Mål etter 10. årstrinn

bruke lytte-, tale-, lese- og skrivestrategier tilpasset formålet

Mål

Hovedmål

Elevene skal utvikle chattekompetanse

Kunnskapsmål

- Elevene skal vite positive og negative konsekvenser ved chatting
- Elevene skal kunne begrunne hvorfor det er viktig med personvern i forbindelse med chat
- Elevene skal vite hva som personlige opplysninger, og hvordan personlige opplysninger kan brukes for å identifisere personer
- Elevene skal kunne vite hvor de kan henvende seg viss de opplever noe ubehaglig på nett

Ferdighetsmål

- Elevene skal kunne bruke ulike chattekanaler
- Elevene skal kunne orientere seg på ulike chattekanaler og finne ut om det er en administrator, hvordan blokkere enkelte brukere av chatten, regler for chatten etc.

Holdningsmål

- Elevene skal være kritiske når de bruker chat
- Elevene skal vise god atferd når de chatter
- Elevene skal ta forhåndsregler når de chatter og tenke over hvilket nick de velger og være forsiktige med å utgi personlige opplysninger

- Elevene skal vite at mange som chatter utgir seg for å være en annen enn de egentlig er
- Elevene skal vite at de selv setter grensen for hva de skal være med på når de chatter
- Elevene skal ha en dialog med foreldrene og utvikle en kontrakt sammen med foreldrene om bruk av internett og chatting

Innhold

Foreldremøte:

På foreldremøte i forkant av undervisningsopplegget skal chatting være et punkt på programmet. Viktige punkter til diskusjon.

- Positive og negative konsekvenser ved chatting (vise til forskning og rapporter)
- Hva vet de om barnas internettbruk
- Nettvettregler
- Oppfordre til dialog med barna
- Være en aktiv part i barnas møte med internett og chat
- Informasjon om undervisningsopplegg
- Vise ressurser på område som ligger på nett (Saft og Redd Barna sine nettsider)

2. økt personvern

Finn klassekameraten:

Alle elevene skriver på personlig opplysninger på et ark som brettes for hvert nivå (vedlegg

1). Elevene bretter så arket slik at et og et nivå kommer fram. Nivå 1 er alder og skal vises først.

Så skal elevene prøve å finne ut hvem klassekameratene er ved å brette opp lappen. Nivå 1 gir ett poeng osv. Nivå 2 gir 2 poeng osv. Det er bare lov til å gjette en gang per nivå. De som har færrest poeng vinner.

Samtale/diskusjon i hel klasse

Hvilket nivå greide de og avsløre identiteten til klassekameraten

- Hvilke opplysninger gir de fra seg på nett
- Hvilke chattekanaler bruker de
- ”Endrer de identitet” noen ganger når de chatter
- Eksempler på nick de bruker på nettet

Teori kommer underveis i samtalen, SAFT- undersøkelsen og chattevenner er ikke som andre venner er grunnlaget for teorien

Spill Milletøsen/Tommydrenge n og test dine grænser og sæt dine grænser på sikker chat

I spillene får elevene problemstillinger som de skal løse. De får også respons på om de valgte riktig løsning og chatteregler knyttet til problemene.

Elevene kan få opplest teksten høyt samtidig som de leser og

kan se historier fra virkeligheten som er knyttet til problemstillingen.

I test dine grænser for elevene se hvordan personlige opplysninger kan brukes for å finne personens identitet (alder, bosted, navn, mailadresse, telefonnummer osv)

Som avslutning på økten skal elevene søke etter informasjon seg selv og andre på netten.

Sider som kan brukes til søk:

- Nettkatalogen – personer, nummer, kart
- Personsøk på sesam, får kart og telefonnummer
- kontakt-søk på MSN
- Billedsøk på Google
- Kvasir personkatalog- emailsøk

2.økt

Se film som på storskjerm

Amy's choice

<http://www.netsmartz.org/stories/./media/amy-300k.asx>

Samtale om filmen

Chatcafe

Alle elevene og lærer logger seg på MSN og chatter i privat chattegruppe. Eksempel på spørsmål som blir stilt underveis:

- Hvem prater dere med på chat?
- Skriv ned forkortelser som du bruker når du chatter og hva de betyr
- Har du opplevd at noen du har chattet med ei stund var en helt annen enn du trodde?
- Har du eller vet du om noen som har møtt en chattevenn?
- Hva gjør du Hvis du får spørsmål du ikke vil svare på?

- Snakker du mer åpent om ting når du chatter enn du gjør ansikt til ansikt?
- Hva er det som er bra med chat?

Det er mulighet for å være anonym, og da vil kanskje enkelte være mer åpen. Å ha samtaler med elever på chat vil for mange være motiverende og elevene får se hvordan chat kan brukes på en positiv måte, samtidig som spørsmål og teori kommer inn underveis.

4. økt

Vi tester chattestedene elevene bruker (oppsett i første økt). Sidene er sjekket av lærer på forhånd. Hvilke opplysninger må man oppgi for å chatte. Hvordan blir disse opplysningene brukt, kan andre se dem.

Er det en administrator på chattekanalen og er det sensur på språk. Er chatten for en spesiell aldersgruppe eller emne?

Kan man prate privat?

Kan man blokkere enkelte brukere av chatten

Se på SAFT og Redd Barna sine nettsider, orientere seg på sidene og lese nett/chatteregler

Diskusjon av chattereglene i grupper på 3 og 4

Elevene lager i grupper forslag til chatteregler for klassen.

Forslagene blir framført i plenum av gruppene og klassene blir enig om felles chatteregler for klassen. Det lages en plakat med reglene.

Informasjon om ”foreldremøte” på kvelden

Elevene skal lære en av foreldrene og bruke MSN og kl. 18.00 skal foreldrene med sine barn som veildere møtes og chatte i privat gruppe. Lærer vil også være til stede. Det er kun en uformell prat. Hensikten er at elever og foreldre skal være på nett i lag og utvide chattekompetansen til foreldrene.

Elevene skal også skrive en kontrakt med foreldrene om internettbruk og chatting og rangere chatteregler (vedlegg 2 og 3)

4.økt

Evaluering av prosjektet

Samtale om:

- Hva de har lært
- Om de har fått bedre chattekompetanse
- Om de vil endre chattevanene, være mer kritisk
- Hvordan det var å lære foreldrene å chatte og være på nett sammen med dem

Metode

Hele undervisningsopplegget er preget av elevaktivitet.

Dialog er den viktigste metoden i dette tema. Dialogen skjer gjennom samtale, chatting og kontakt med hjemmet.

Rammer

I bunnen ligger læreplanen og opplæringsloven.

Tilgang på utstyr: Det er et datarom på skolen med 12 maskiner, projektor og en skriver.

Det er 10 elever i klassen, 6 gutter og 4 jenter

Tid: 8. timer fordelt over 4 dager

Mandag 3 timer, tirsdag 2 timer, onsdag 2 timer og torsdag 1 time

Elevforutsetninger/lærerforutsetninger

Elevenes intellektuelle og sosiale modning og utvikling og faglige forutsetninger

Klassen: Det er 10 elever i klassen, alle har en eller flere sider på Blink og hele klassen kommuniserer på MSN-messenger og har en hotmail-adresse, selv om ikke kan bruke e-post, eller vet ikke at de har epost, da de nesten utelukkende kommuniserer ved hjelp av chat. Et par av jentene har egen hjemmeside på Piczo. Alle har tilgang til en PC hjemme med internettoppkobling.

Elevene har generelt liten tiltro til voksnes internettkunnskaper, men prater åpent om sin bruk av chat. Enkelte vil vise fram sine sider på Blink og hjemmesider. Det virker som de fleste kommuniserer mest med venner, og i noe mindre grad med ukjente.

Lærerforutsetning

Jeg som lærer har selv erfaring fra chatting og bruker MSN daglig. Lærer har god chattekompetanse og vet hvordan chatten foregår på flere ulike chattesteder og vet hvilke farer som er knyttet til chat og hvilke forhåndsregler som bør tas ved chatting.

Lærer har en relativt god oversikt over elevenes chattevaner og elevene ser på lærer som en ressursperson innenfor IKT.

Vurdering

I dette undervisningsopplegget vil det være vanskelig å vurdere måloppnåelse innfor holdninger. Å utarbeide et spørreskjema som avdekker dette vil kreve kompetanse innfor statsikk.

Kunnskaps- og ferdighetsmålene vil det være letter å måle. Men i dette opplegget er det holdningsmålene som er viktige, En ting er hva elevene kan om emnet enn annen ting er hvordan de bruker kunnskapen noe som kan knyttes til holdninger.

Uansett går det ikke an å sette karakter på holdninger og det vil derfor ikke bli gitt noen karakter på emnet. Vurdering av måloppnåelse vil bli gjort underveis i prosessen, under dialog og hvordan elevene løser oppgaver. Evaluering vil også bli gjort i en egen økt.

Konklusjon

Fokuset for denne oppgaven var å forsøke å finne måter jeg som lærer kan bidra til at barn og unge ikke utsetter seg for fare når de chatter. En metode for å nå dette målet er å muliggjøre for unge å utvide og bygge opp en bred chattekompetanse. Jeg har laget et undervisningsopplegg hvor elevene og foreldrene får mulighet til å tilegne seg kunnskap om, ferdigheter mht bruk av og holdninger til chatting. Jeg har belyst temaet chatting gjennom å presentere forskning på området. Det viser seg at barn og unge opplever internett og chatting som en egen arena hvor de voksne ikke er noe særlig tilstede. Jeg mener forebyggingsarbeidet må begynne her. Foreldre må gjøre seg kjent med hvordan barna bruker internett og deriblant chattekanaler. Barn og unge trenger opplæring og veiledning på dette området som på andre aspekt ved samfunnet. Dette må skje både i hjemmet og i skolen. I Kunnskapsløftet ligger grunnlaget for IKT opplæring i skolen. Jeg ser det som naturlig og nødvendig at det blir et bredere samarbeid mellom skole og hjem for å sørge for kontinuitet og oppfølging. Skolen må sørge for å ha kompetanse for å sikre kvaliteten på opplæringen. Lærerne må framstå som ressurspersoner på IKT området. En stor utfordring er å minske ”kompetansekloften” mellom voksne og barn. Dette må tas tak i både på skolen og i hjemmet. Det er til tider fokus på bruk av softwarefiltre for å gjøre nettet trygt for barn. Nå ser man at barn og unge skaffer seg tilgang til internett, enten utenfor hjemmet eller de lærer seg hvordan de kan omgå foreldrenes kontrolltiltak. Uansett vil ikke filter løse problemene, så man må heller bruke tid og ressurser på å skape kritiske og bevisste unge nettbrukere.

Litteraturliste

Alle nettkilder er testet den 25.05.06

Redd barna rapport : Chattevenner er ikke som andre venner,

http://www.reddbarna.no/default.asp?MARK_SEARCH=YES&SEARCH_ID=s1&V_ITEM_ID=364

[0](#)

<http://saft.medieraadet.dk/upload/nettsvermere.pdf>

<http://www.thefreedictionary.com/chat>

http://www.reddbarna.no/docs_tmp/DOCS-9863-v1-

[Chatting Et informasjonshefte for deg som husker Pomel og Pilt 2 opplag.PDF](#)

<http://www.forskning.no/Artikler/2003/februar/1046179848.34>

<http://www.forskning.no/Artikler/2003/februar/1046179848.34>

<http://www.saftonline.no/vedlegg/735/Pressemelding%20barnetall%20-%20Faktabokser.pdf>

<http://www.saftonline.no/vedlegg/735/Pressemelding%20barnetall%20-%20Faktabokser.pdf>

<http://dt.no/apps/pbcs.dll/article?AID=/20060227/NYHET/102270385/-1/RSS>

<http://www.dagbladet.no/magasinet/2005/05/09/431258.html>

http://www.saftonline.no/tema_norge/1561/

http://www.reddbarna.no/default.asp?MARK_SEARCH=YES&SEARCH_ID=s1&V_ITEM_ID=364

[0](#)

http://www.reddbarna.no/docs_tmp/DOCS-9860-v1-Alle_juger_p%C3%A5_netten_-_og_alle_vet_det_3_opplag.PDF

<http://www.prevent-abuse-now.com/pedoweb.htm>

http://www.nova.no/asset/93/2/93_2.pdf

<http://www.ungdomsforskning.no/Download/1-2004/02%20Brandtzeg%20Ungdoms%201-2004.pdf>

http://www.reddbarna.com/docs_tmp/DOCS-17381-v1-Barn_som_møter_overgriper_på_netten_-_ferdig_rapport.PDF

http://www.reddbarna.no/default.asp?MARK_SEARCH=YES&SEARCH_ID=s1&V_ITEM_ID=364

[0](#)

<http://saft.medieraadet.dk/upload/pressekonference220503.pdf>

Gunn Imsen, Elevens verden, 2001
Kunnskapsløftet s 41

Vedlegg 1

Alder:

----- Brett -----

Favorittfarge:

----- Brett -----

Fotballag

----- Brett -----

Gutt eller Jente

----- Brett -----

Antall søsken

----- Brett -----

Farge på hus

----- Brett -----

Navn på mor

----- Brett -----

Fornavn

----- Brett -----

Vedlegg 2

Vedlegg 2 inneholder et eksempel på en avtale som kan fylles ut av elevene, læreren og foreldre. Målet er å skape diskusjon om hvordan Internett skal brukes, og å gjøre reglene klare både hjemme og på skolen. Avtalen kan endres, men forsøk uansett å få med elementer som klargjør hver enkelt ansvar for sikker og riktig bruk av Internett.

Nettavtale

_____ er enig i at:
barnets navn

- Jeg vil alltid be om tillatelse før jeg bruker Internett hjemme.
- Jeg sier ikke personlige ting om meg eller min familie til noen på nett uten først å ha spurt mine foreldre/foresatte (inkludert navn, bilder, adresser, telefonnummer, mailadresser, navn på idrettslag eller skoler), uansett hvor hyggelig og morsom en person virker.
- Jeg vil fortelle mine foreldre/foresatte om ekle eller skumle ting jeg finner på nett.
- Jeg vil fortelle om alt det som er bra på nettet til mine foreldre/foresatte.
- Jeg vil holde passordet mitt hemmelig. Jeg røper det ikke en gang til bestevennen min.
- Jeg vil ikke møte noen jeg treffer på nettet uten å ha snakket med mine foreldre/foresatte slik at de kan være med.
- Jeg vil behandle andre på Internett på samme måte som jeg vil bli behandlet selv.
- Jeg vil følge disse reglene når jeg er på Internett.

_____ er enig i at:
foreldres navn

- Jeg vil være med på nett sammen med mitt barn og med klare ord fortelle om regler for Internettbruk i vår familie.
- Jeg vil følge med på mitt barns bruk av Internett og la barnet til lære meg opp i alt det morsomme han/hun kan fra før.
- Jeg vil hjelpe med å rapportere skumle og ekle sider som mitt barn finner når det er nødvendig.
- Jeg vil – sammen med barnet – lære måter å takle uønsket mail.
- Jeg vil hjelpe barnet mitt med å finne bra nettsteder, det være seg til skole- eller fritidsbruk.
- Jeg vil oppmuntre barnet mitt til å bli en god ”nettborger”.

_____ er enig i at:
lærerens navn

- Jeg vil være med på nett sammen med barna og med klare ord fortelle om regler for Internettbruk på vår skole.
- Jeg vil følge med på elevenes bruk av nettet.
- Jeg vil hjelpe med å rapportere skumle og ekle sider som barna finner når det er nødvendig.
- Jeg vil – sammen med elevene – lære måter å takle uønsket mail.
- Jeg vil hjelpe elevene med å finne bra nettsteder.
- Jeg vil oppmuntre elevene mine til å bli gode ”nettborgere”.

Undertegnet av:

_____
(barnets navn)

_____
(foreldres navn)

_____
(lærerens navn)

Den _____
(sett datoen her)

Kilde: SAFT's læringspakke

Vedlegg 3

Hjemmeoppgave - Rangering av regler

Kjære foreldre/ foresatte,

Som ledd i SAFTs informasjonsopplegg for barn og Internetsikkerhet, som barna lærer om på skolen, vil vi gjerne at dere i felleskap rangerer de 15 reglene på dette arket. Gi 1 poeng til reglen dere mener er viktigst og 15 poeng til den dere mener er minst viktig. Når arket er utfyllt skal dere undertegne det sammen med barnet og påse at det blir levert tilbake til læreren. Klassen summerer opp resultatene og lager en egen "regel-plakat". Vi takker for interessen og samarbeidet. Husk at det ikke finnes "fasitsvar". Dere bestemmer hva som er viktigst.

Regel	Rangering
Jeg vil aldri oppgi personopplysninger når jeg chatter.	
Hvis jeg finner noe ekkelt eller skummelt på Internett, vil jeg fortelle det til en voksen.	
Jeg vil alltid behandle andre på nett som jeg selv ønsker å bli behandlet.	
Jeg vil ikke såre eller støte noen på Internett, selv ikke som en spøk. Det er ikke sikkert de vil skjønne spøken.	
Jeg vil alltid å ha det gøy på nett, men husker at spill og chat ikke er den virkelige verdenen.	
Jeg vil dele mine Internett-opplevelser med andre.	
Jeg vil alltid tenke meg om før jeg tror på noe jeg ser på Internett.	
Jeg vil be om tillatelse fra foreldre før jeg handler noe på Internett.	
Jeg vil ta regelmessige pauser når jeg er på Internett.	
Jeg vil ikke be andre om personopplysninger.	
Jeg holder meg unna sider som ikke passer for barn.	
Jeg vil aldri krangle med noen på nett.	
Å bruke Internett til lekser er bra, men jeg vil ikke kopiere direkte fra Internett inn i leksene.	
Jeg vil lagre de sidene jeg liker best slik at vi kan finne dem raskt igjen.	
Om noen sendte meg mail som jeg ikke liker, ville jeg ikke videresende den.	

Elevens underskrift _____

Foreldres/foresattes underskrift _____

Kilde: SAFT's læringspakke

Arbeidskrav 1 a- IT 103
IKT og læring
Informasjonsteknologi i samfunn og arbeidsliv

Besvarelse av arbeidskrav 1a
Oppgaven omhandler:
Mulig økning i unge jenters bruk av blogger

Randi Kalland
15.01.06

Innhold:

Innledning:	0
Første del	0
Andre del	0
Tredje del	0
Denne oppgaven har tatt utgangspunkt i Prosjektet ”Gå inn i din tid”.	0
Prosjekt ”Gå inn i din tid”.	0
DEL 1	1
Hva er Blogg ?	1
webblogg kontra	
webside.....	
1	
DEL 2	2
Skremmende tendenser	2
Greier ikke mache Idealene	2
<i>Eksempel på side for</i>	
<i>chatting.....</i>	<i>4</i>
DEL 3	4
Hvorfor legger barn ut bilder av seg selv på nettet? Hva vil de signalisere med det ?	
.....	XXXVII
Holdningsskapende arbeid	5
<i>Undersøkelse av SATS og</i>	
<i>MMI.....</i>	<i>5</i>
Hva kan skolen gjøre med dette?	6
Nettverksreglene	7
Chattereglene	7

<i>Brannmur</i>	7
Grunnskolen i Hemne	8
Verbalt ubehagelig	8
DEL 4	9
Begrunnelser i pedagogisk teori, informasjonsvitenskapelig og juridisk	9
Generell del av læreplan	9
Det meningssøkende menneske:	9
Det integrerte menneske:.....	9
Det samarbeidende menneske:	XLIV
Om prinsipper og retningslinjer for 10-årig grunnskole - ny læreplan	10
Stortingsmelding-KUF	10
Natur, miljø og teknologi	10
Utdanningsdirektoratets program for IKT	10
Barneombudet	12
Barne- og familiedepartementet	12
Artikkel 42 – opplæring i konvensjonen	12
Artikkel 34 Seksuell utnytting.....	12
Valgfri protokoll om salg av barn, barneprositusjon og barnepornografi, 25. mai 2000	12
Mail fra seniorrådgiver Torbjørn Moe ved DU	13
<i>Avsluttende</i> <i>drøfting</i>	<i>13</i>
Internetthenvvisninger:	14
Litteratur:	15
Kilder:	15

Innledning:

Under emnet i informasjonsteknologi i samfunn og arbeidsliv har vi fått i en av to valgfrie oppgaver å skrive om blogging.

I denne oppgaven skal jeg beskrive hvordan jeg vil gå frem for å gi informasjon til unge jenter, som legger ut bilder av seg selv i undertøy på bloggside på nettet.

Jeg vil også beskrive hvordan informasjon om denne problematikken kan formidles til foreldre.

Første del forteller jeg hva en blogg er. Videre vil jeg si noe om hvordan barn/unge bli påvirket av moteindustri, sexindustri og hvor lett tilgjengelig dette er for barn og unge.

Andre del skriver jeg om tendenser på bloggsider og påvirkning i media. Der er også et eksempel på en chatteside.

Tredje del handler om hvorfor barn legger ut bilder av seg selv på nettet og hva de vil signalisere med det. Hvordan vi kan gå frem for å informere om dette, slik at barn/unge skal få kunnskap om hvordan dette kan utvikle seg.

I tredje del er det med en beskrivelse av et svar jeg fikk fra undervisningsinspektør Hans Hegvik. Det er også et sitat tatt ut fra lokalavisa Søvsten.

Fjerde del har jeg innhentet forskjellig informasjon jeg kan knytte opp mot emnet og begrunne i pedagogisk teori, informasjonsvitenskapelig og juridisk. Der også en mail fra Seniorrådgiver Torbjørn Moe ved Utdanningsdirektoratet.

Denne oppgaven har tatt utgangspunkt i Prosjektet "Gå inn i din tid".

Prosjekt "Gå inn i din tid".

Det er et samarbeidsprosjekt mellom Høgskolen i Nesna og Redd Barna, med deltakelse av blant andre KRIPOS og Andrew Vachss. Prosjektet startet 12.Mars 2003 i Informatikk-seksjonens lokaler i Mo i Rana.

Hine og Redd Barna ønsker å øke bevisstheten til IT-studenter og andre om problemområdet seksuelle overgrep mot barn på internett.

Denne oppgaven er en av ideene de nevnte organisasjoner mener at vi som studenter kan jobbe med i vårt studium og som er tema de selv er interessert å få vite mer om.

DEL 1

Hva er Blogg ?

Blogg er en forkortelse for weblogg. Blogg er en webpost som oppdateres med korte poster.

Postene er vanligvis merket med tid og dato, og ordnes bakvendt kronologisk, slik at det du ser først (øverst på siden) er det som er skrevet sist.

De fleste blogger er skrevet av enkeltpersoner. Det fins også gruppeblogger. Blogger kjennetegnes av en menneskelig stemme, en personlig tone, og selv når store aviser og selskap lager blogglignende ting pleier den personlige stemmen å vare ved.

Det som alle blogger har til felles er linken. Weblogger vokste ut av linklister, de listene med URLer som mange har på hjemmesidene sine. De fleste poster i en blogg har utgangspunkt i en link til noe bloggeren har lest mens hun eller han har surfet. De beste bloggene kommenterer linkene - her får du meningene til bloggeren om det hun har lest, du får en sammenligning eller idéer eller strøtanker.

Selv om linken er kjernen i de fleste blogger er det også mange blogger som har mange poster uten linker. Noen blogger handler om hva som helst, eller om ting som skjer i dagliglivet til skriveren. Andre er begrenset til et bestemt tema: f.eks. politikk eller en bestemt kampsak eller en livs-opplevelse som det å være homofil eller småbarnsforelder. Noen har med arbeidet til skribenten å gjøre. Det er glidende overganger her, men hovedforskjellen er at nettdagboken kun forteller om livet, erfaringene og følelsene til skribenten, mens bloggen ikke har hovedfokus på daglige hendelser, men på tanker, idéer, meninger, kommentarer og linker. Bloggen har gjerne

flere usammenhengende poster hver dag (og i blant går det en dag eller flere uten noen poster) mens nettdagboken vanligvis har en post for hver dag, eller poster med jevne mellomrom.

weblogg kontra webside

Hvis vi sammenligner en blogg med en vanlig webside, så er bloggsiden ”ferdig konstruert”, dvs. at ”rommene” ligger der klare til å fylles ut. På flere bloggsider er det gratis å legge ut informasjon. På bloggsider må du registrere deg og logge på ditt område. Dette er for å stenge for, slik at andre ikke kan komme inn på din side og endre/føre til informasjon som du ikke ønsker. Bloggsidene har forskjellig Design, og du kan velge blant flere. Du har anledning til å gi tilbakemelding til de som lager siden, om tekniske ”ting” som du mener fungerer dårlig, du slipper å jobbe med den tekniske delen. Eierne av siden kan ordne ting for deg om du ber om det. Er det et tema du ønsker å drøfte på bloggen, ”kan du starte en tråd”, så kan du sende det til eier av siden og de legger det ut for kommentarer.

Sammenlignet vi med en webside er forskjellen at du lager hele siden, både den tekniske siden som inneholder rommene infoen ligger i, du må da bruke et Webpubliserings-programprogram som Dreamweaver, Frontpage osv. for å lage linkene, designe siden, legge inn bilder, osv. En må da bruke en god del tid på å lære seg et slikt program, og en må forholde seg til en hel del tekniske spørsmål som kan være noe komplisert for noen. En webside er også mer statisk enn en weblogg. Informasjonen en legger der er oftest beregnet på å ligge over en tid, i forskjell til blogger, der informasjonen ofte skiftes ut.

En blogg er et massemedium som kan få stor slagkraft og alvorlige følger, og ansvaret som hviler på deg som blogger er stor. Du er bl.a. ansvarlig for kommentarene som kommer i din blogg, og plikter å slette kommentarer som bryter med reglene. Vis respekt for menneskers privatliv. Ta hensyn til hvordan bilde og tekst kan virke på personene i bilde og pårørende. Du forplikter deg til å innhente samtykke i henhold til situasjonsbilder og portrettbilder osv. Viser til link under for reglement ved bruk av Vg-blogg som eksempel.

<http://www.vgb.no/app/rules.php>

DEL 2

Skremmende tendenser

En skremmende tendens nå er at mange steder i Norge kan vi se jenter helt ned i 13 år som lager blogger der de legger ut bilder av seg selv i undertøy.

En konsekvens av dette kan være at de får ”chattevenner” som er ute etter å utnytte unge og troskyldige.

Viser til *Christine Hassel Bergerud* skriv i *Redd Barna* av november 2004 der ungdommer forteller at fordi man ikke har ansikter å forholde seg til, er det letter å spørre og skrive om ting i chatterom en ellers (distanse skaper nærhet).

De sier også at ”alle” lyver på nettet. De sier ikke at de lyver fordi det å lyve er negativt ladet,

mens å ”tulle” er både positivt og mer legitimt.

Greier ikke mache Idealene

Jenter blir eksponert halvnakne, og fremstillingene er bygd opp om pornografiske virkemidler. De har åpne jeans, er tynne og med store bryst.

Unge jenter føler seg utenfor når de blir vist slikt, fordi de ikke matcher det som blir fremstilt som idealer. Dette kan også være en grunn til at de søker kontakt med personer som ikke kan ”se” dem via nettet.

På 70-tallet var det mye mer negative reaksjoner mot lettkledde filmstjerner og damer på panseret. Vi gjennomskuet hva som ble spilt på, og synes det var teit og latterlig. I dag skal det mye til før man reagerer. Det er mer blodig alvor i dag.

Ungdom mener selv de ikke blir påvirket og kan skille mellom fiksjon og virkelighet?

Det er bra hvis ungdom er bevisst og ikke lar seg kommersielt påvirke. Men det er naivt å tro at man ikke blir påvirket av reklamen og pornografiseringen, fordi den er så massiv og gjennomsyrer alt. Mange jenter føler seg tråkket på, og føler ubehag på vegne av sitt eget kjønn.

Pornografiseringen kan skape flere overgripere, og en tidligere seksuell debut blant unge.

E-post:

Passord:

Meny

- [Hjem](#)
- [Priser](#)
- [Medlemsskap](#)

Sist oppdaterte

- [missangel: Juicy](#)
- [monar86: 63 millioner](#)
- [missangel: Jan Marius](#)
- [missangel: wazzuuuup](#)
- [missangel: parti!!!!!!!](#)
- [missangel: Party i oslo](#)
- [missangel: Lene "chicks on SP"](#)
- [missangel: Lene "chicks on SP"](#)
- [BloggeriBloggera: I sommer skal jeg surfe, stå på vannski og bade](#)
- [Lite og mye om stort og smått!: Slett alle? Ja, for faen!!!!!!](#)
- [Lite og mye om stort og smått!: Knekkebrød som nattmat - aldri mer](#)
- [sundholt: - Bella Bene og elskverdige Elin 31-](#)

Få din egen blogg på 5 minutter, helt gratis! Siste MMS

Med ABC Startsidens Blogg har du muligheten til bl.a. dette:

- Poste innlegg med tekst og bilder
- Ta opp og lagre video fra webcam
- Sende bilder og tekst via SMS og MMS
- Laste opp bilder og lage fotoalbum
- Selv endre designet på bloggen

BLI MEDLEM HER

[Priser](#) | [Medlemsskap](#)

pappapasserpå: Ti om dagen

Vi har aldri spist så mye frukt som etter at Julianne kom i hus. Får hun så spiser hun gjerne ti om dagen. Pære, eple og appelsin er godt. Men, banan er favoritten. Monkeyface Noe godt skal en jo kunne seg. Alt trenger jo ikke være fiber, vitaminer og lavkalori. Dessuten skal jo sånne småtasser som Julianne ha mye næring. Dvs. mange kalorier. Sjokolade, potetgull og brus har jo kalorier så det holder, men så er det jo ikke så mye mer enn det. Mulig man får i seg litt fiber av ...

[Les mer](#)

pappapasserpå: Hentesveis

Det tar sin tid før det begynner å gro skikkelig på knotten til Julianne. Ennå er det nokså tynt og stusselig der oppe. Så da ble parykk en naturlig løsning... Sveisen henta vi på hobbyrommet Ikke det at det plager noen, men det kan jo være artig å se hvordan det kan bli når det en gang tar av med hårvekst. Parykken satt nok ikke på så lenge. Til det var den alt for moro å leke med. Neste gang får vi gå til

DEL 3

Hvorfor legger barn ut bilder av seg selv på nettet? Hva vil de signalisere med det ?

Det er ikke til å unngå at barn/unge også blir påvirket av all den kroppsfikseringen vi har rundt oss på alle kanter. Bussene og trikkene viser reklame av halvnakne damer, plakater av lignende kan vi se på vegger, bygninger, magasiner, kleskataloger, musikkvideoer, reklameboards, dataspill og sexannonsene i Dagbladet. Dette er et eksempel på pornografiseringen av det offentlige rom som påvirker barndommen negativt.

Kanalene på TV har mange programmer der det settes fokus på kropp. Er du inne på PC'n blir du også "bombardert" med dette.

Barna tror det skal være sånn. Skal de være "kule" må de henge med på dette.

Hvis vi ser på undertøysmoten, så har den forandret seg betraktelig de siste årene.

Den har nådd barndommens sfære. Undertøy for barn har nå fått et sexy design, barn går for eksempel rundt i string-truser og det er fullt akseptert av foreldre. Foreldre sier at barna deres også må få følge moten, de kan jo bli terget/mobbet av andre barn hvis de går i vanlige truser!

Vi som er foreldre blir også hengende med i denne utviklingen, det er vanskelig å være den som sier "stopp".

På informasjonssidene om blogg, står det kort om at norsk lov skal ivaretas. "Norsk lov, hva er det? Det er jo så mangt, hvem gidder å sette seg inn i det"? "Det er jo så mange andre som legger ut undertøysbilder og nakenbilder av seg selv, hvorfor skal ikke jeg gjøre det"? Det er sikkert ok når så mange andre gjør det. De vil være som de andre, de vil ikke skille seg ut, de vil jo være "kule".

Det kan være jenter med dårlig selvtillit som heller tør å ta kontakt via nettet, som tenker at de bare skal snakke sammen, men etter hvert "fløkes inn i et nett" det kan være fristende å gå videre inn i. Tenåringer vil så gjerne være eldre enn de er og like kule som de andre.

Det kan være funksjonshemmede som synes det er en letter måte å komme i kontakt med det andre kjønn på. Barn som vokser opp i hjem med ustabile forhold, som kan skyldes alkohol, narkotika eller andre problemer kan oppsøke mennesker som de kan snakke fortrolig med, og som viser den forståelse. Det kan være ei felle noen går inn i.

Når en søker etter informasjon om "blogging" på netter kommer nakne/halvnakne bilder av jenter/kvinner fort opp, dette gir noen signaler til de unge om at dette er ok. !Her er det mange fristelser som tilsynelatende i første omgang kan virke uskyldig. Det kan være konkurranser der en kan vinne saker og ting. Det legges ut diverse som kan friste en ungdom. Det er ikke så rart at unge jenter/gutter blir påvirket av dette. De tror jo at det skal være sånn. Det er så lett tilgjengelig og da kan en ung jente/gutt fort tro at dette er ok.

Holdningsskapende arbeid

Ukritisk holdning ser ut til å være det svake leddet i enkelte unges bruk av internett.

Forebyggende tiltak mot barn og unge i risikozonen må skreddersys.

Mange av de barna og ungdommene som har en "feil" ukritisk eller farlig holdning til Blogger/chatting og er derfor utsatt for størst risiko.

Et mål medforebygging må være å hindre negative konsekvenser og ringvirkninger av barn og unges bruk av internett. Det være seg alt fra ubehagelige nettsamtaler, henvendelser, bilder og e-post, til overraskende ansikt til ansikt møter mellom barn og fremmede, og i ytterste konsekvens utnyttning og overgrep.

Barn og ungdom må få ikke bare kunnskap og ferdigheter, men også gode, reflekterte og kritiske holdninger når de "omgås" fremmede på nettet. Slik kan de stå sterkere.

For at en skal ta dette på alvor er det viktig med opplysning om problematikken. Det bør belyses i media, det være seg debattprogram, radio, ukeblader, aviser osv. Politikere må engasjere seg og vise at de tar dette på alvor ved å være med på en dialog og bevilge øremerkede penger for å få bukt med dette problemet. Det må skapes debatt omkring barn og unges bruk av nettet, og skole og foreldre må tilegne seg kunnskap om dette.

Det må endres eller tilføres lover for internettbruk og ansvarliggjøre internettbransjen.

Vi som voksne nettbrukere må også være våkne og reagere når vi oppdager suspekter "ting" på nettet.

Det finnes muligheter for å komme på internett snart i de fleste norske hjem.

En kan spørre seg om hvor opplyste er foreldre om "misbruket" som foregår gjennom bruk

av internett. PC'n ser jo tilsynelatende ufarlig ut der den står på en trygg plass hjemme.

Det er ingen skumle personer som greier å komme seg gjennom ledningene!

Det er viktig at foreldrene har noe kjennskap til nettbruk og kan informere barna om farene som ligger å lur på nettet. Det er også viktig at foreldrene vet hva barna holder på med når de bruker PC'n. De må derfor sette seg inn i hvordan de kan sjekke barnas aktiviteter på nettet. Hjemmet er nødt til å tilpasse seg dette, dette er nytt og en stor utfordring for alle.

Dette blir noe i strid med undersøkelsen under.

Undersøkelse av SATS og MMI

En undersøkelse som SAFT-prosjektet og MMI har foretatt sier at norske foreldre er mer villige nå enn i 2003 til å la barn publisere bilder av seg selv på internett. Totalt sier 15 prosent av norske foreldre at de vil gi tillatelse til publisering av bilder, en økning på 67 prosent i forhold til nivået i 2003. Mens eksponering for pornografi var den største bekymringen for foreldre i 2003 (24 prosent), er denne bekymringen halvert i 2006 (12 prosent). Samtidig har bekymringen for at Internett tar for mye tid økt fra 9 prosent til 17 prosent. Frykten for pornografi er med andre ord erstattet av en bekymring for at nettbruk skal ta for mye av barnas hverdag. I kontrast til at foreldrene tillater at barna legger igjen personopplysninger på websider rettet mot barn, er de svært interessert i å kontrollere den kommersielle delen av Internett. Ni av ti foreldre mener at reklame rettet mot barn på nettet må reguleres. Sterkest er holdningen blant foreldre i Nord-Norge, hvor hele 98 prosent vil regulere reklame på nett.

Hva kan skolen gjøre med dette?

Det må gis informasjon til unge om konsekvenser av blogging/chatting, fra foreldre, politikere, media og lærere, som når barna slik at de forstår alvoret i dette.

Det kunne vært en handlingsplan for dette på aktuelle områder rundt om i samfunnet. Kunnskapsløftet som trer i kraft i grunnskole og videregående skole, vil som en av fire grunnleggende ferdigheter blant elever, legge vekt på kommunikasjonsteknologi.

Barn og unge skal da bruke data i større grad enn nå, i læresammenheng.

Skolen bør da ta et ansvar om å opplyse elevene om de farene en kan komme borti, ved å bruke nettet til å kommunisere med fremmede. .

Denne opplysningen kan skje i samarbeid med foreldre, slik at også de får informasjon om

disse farene og kan ta sine forholdsregler i hjemmet.

Barn skal kunne ferdes trygt på internett. Barn skal ikke utsettes for overgrepere, men kunne bruke nettet som et sted å lære, lese og leke.

Trygg internettbruk må først og fremst være foreldrenes ansvar. Slik foreldre lærer barna sine å ferdes trygt i trafikken, må de lære barna å ferdes trygt på internett.

Hver skole har en IKT-plan, den inneholder hovedsakelig hvilken kompetansemål skolene har. Her må det flettes inn holdningsskapende arbeid i forhold til nettbruk, hver

skole må se på rutiner i sine datarom, og sette større fokus på bruken av utstyret barna disponerer.

Gjennom skolen kommer man i kontakt med samtlige barn og ungdom mellom 6 og 19 år og med deres foreldre, og den er derfor en god forebyggingsarena. I skolen får barna formidlet verdier, de er under sosial kontroll, de lærer normer, holdninger og ikke minst bidrar skolen

til utvikling av mestringsevne og sosial kompetanse.

Skoleoppgaver kan for eksempel være en kombinasjon av at elevene selv identifiserer Problemstillinger rundt bruk av nettet for å komme i kontakt med fremmede personer, På sin skole, de kan kartlegge mulige konsekvenser, innhente faktakunnskap og gjennomføre rollespill/diskusjon som kan skape refleksjon og bevissthet om det som skjer både i chatterom og i blogger.

Andre elementer i undervisningen kan være å skape forståelse for hvordan vi kommuniserer,

Ulik motivasjon for å chatte, hvilke behov vi har for å se å bli sett. Hvordan man blir følelsesmessig påvirket av andres oppførsel i chatterom samt utforske mulige scenarier Der negative konsekvenser av Chatting/blogger diskuteres eller utspilles.

Å få elever til å delta aktivt synes å være en forutsetning for å gjennomføre hensiktsmessig forebyggende tiltak og mye taler for at interaktive læringsopplegg kan være effektive.

Elevene bør gjøres kjent med nettverksreglene og chattereglene som er beskrevet under her.

Nettverksreglene

9. Du må aldri fortelle noen som du ikke kjenner på internett, hva du heter, hvor du bor eller hvilken skole du går på.
10. Ikke send bilder av deg selv.
11. Bruk en anonym internettadresse når du surfer på internett og chatter med folk du ikke kjenner.

12. Hvis du skal møte en person du har chattet med på internett, må du ta med en voksen
Du stoler på.
13. Husk at personer du snakker med i chatgruppa ikke alltid snakker sant og lett kan lyve
På alder.
14. Du skal ikke svare hvis du får en skummel e-post eller blir redd når du chatter.
Si fra til en voksen og bytt gjerne e-post adresse.
15. Når du skal laste ned spill eller lignende, gjør det sammen med en voksen.
16. Hvis du opplever noe skummelt eller ubehaglig, meld fra til en voksen du stoler på.
Du kan også ta kontakt med politiet på www.tips.kripos.no

Chattereglene

5. Vær anonym- gi aldri fra deg navn, adresse eller telefonnummer!
6. Gå ut hvis du ikke liker chatten – det er du som bestemmer!
7. Møt aldri noen fra chatten alene – ha alltid med en voksen første gang.
8. Hvis du skal møte noen fra chatten – velg et offentlig sted med mange mennesker.

(kilde: Redd Barna, avisen Søvesten 2.februar-06)

Brannmur

En brannmur kan stenge uautoriserte brukere ute fra systemet og kan kontrollere alle kommunikasjonsnivåer. En brannmur kan sammenlignes med en ”sil” der uvedkommende ting siles ut og fjernes. Når det gjelder det skrevne ord så har brannmuren ingen virkning. Her må det andre midler til for å unngå at det skjer ulovlige ting.

Grunnskolen i Hemne

Jeg var i kontakt med Undervisningsinspektør Hans Hegvik på Sodin skole, for å spørre om de hadde en handlingsplan for å informere barn/unge om farene ved internettbruk.

Hei Randi!

” Vi har ingen ”handlingsplan” for å hindre uforsvarlig bruk av nettet, men vi har arbeidet en del med temaet. (Når det gjelder bruk av skolens IKT-utstyr, har vi egne regler som elevene skriver under på at de skal følge. Misbruk fører til tap av passord/tilgang i en periode. Dette har skjedd.)

Det startet høsten 2004, da det ble oppdaget at en del elever la ut hets/ukvemsord/mobbing av medelever (og lærere) på sine hjemmesider. Vi sendte infobrev hjem til alle heimer der vi understreket viktigheten av at foreldrene fulgte med på det som ungene driver med på nettet. Dessuten generell ”nettrett”. Høsten 2004 - hadde vi også et foreldremøte der emnet var i fokus.

Våren 2005 hadde vi nok et foreldremøte - der en representant fra Redd Barna i Trondheim holdt foredrag om hva som foregår på nettet. (Hun var forøvrig meget dyktig (kan ikke finne igjen navnet!)).

Imidlertid: temaet dukker stadig opp. Nye elever vokser opp/kommer til – og jeg tror denne problematikken er noe som burde vært tatt opp regelmessig - altså gå inn i skolens virksomhetsplan. Dette vil bli tatt opp når skolens virksomhetsplan skal revideres i mai. Førrige høst hadde vi også noen episoder - der ”hets/mobbing” var lagt ut på hjemmesider. (Vi tok dette opp med de elever som var innblandet - og det viste seg at de hadde lagt ut bilder og omtale av ymse karakter av medelever - uten at disse visste om det.) Vi har hatt størst problemer med dette hos (særlig) jenter i 6. og 7.klasse, men og i ungdomsskolen”.

Lykke til med det videre arbeid! Dette er viktig!

Vennlig hilsen

Hans Hegvik

Undervisningsinspektør

Sodin skole

Verbalt ubehagelig

I lokalavisen Sørvesten 2, februar 2006 skrives det at i undersøkelser Redd Barna viser til, sier at barn helt ned i åtte år bruker internett aktivt, og at 1000 barn årlig har chattet med personer som har vært verbalt ubehagelig.

DEL 4

Begrunnelser i pedagogisk teori, informasjonsvitenskapelig og juridisk

Viser her under til Generell del av læreplan som er felles for grunnskole og videregående utdanning. Dette er styrende dokument som er et utgangspunkt for oppfostring og opplæring av barn og unge.

Har trukket frem disse setningene for at de skal ligge til grunn for den informasjon barn/unge også behøver i forhold til internettbruk.

Videre viser jeg til ny læreplan (stortingsmelding KUF), utdanningsdirektoratets program for IKT, og Barneombudets målsetting om å spre kunnskap.

Generell del av læreplan

Det meningssøkende menneske:

Oppfostringen skal se mennesket som et moralsk vesen, med ansvar for egne valg og handlinger, med evne til å søke det som er sant og gjøre det som er rett.

Men mennesket kan også handle destruktivt: I strid med sin samvittighet, på tvers av normer og mot bedre vitende, til skade for egen og andres tarv.

Oppfostringa må følgjeleg grunngi samfunnet sine ideal og verdier, og levandegjæra dei slik

at dei blir en verksam kraft i livet for folket.

Ho må gi livstru og alvor som kan bære gjennom dei tilbakeslag, kriser og konflikter livet gir.

Oppfostringa skal utvikle personlig fasthet til å hevde egne og andres rettigheter og til å reise seg mot overgrep.

Det integrerte menneske:

Opplæring skal medvirke til en karakterdanning som gir den enkelte kraft til å ta hand om eige liv, pliktkjensle for samfunnslivet og omsorg for livsmiljøet.

Det samarbeidende menneske:

Det er vesentlig å utnytte skolen som arbeidsfellesskap med sikte på å lære elevane gode omgangsformer. Han må organiseres slik at det elevane gjer, får verknader for andre, og slik at dei kan lære av verknadene av egne avgjerder.

Om prinsipper og retningslinjer for 10-årig grunnskole - ny læreplan

Stortingsmelding-KUF

Våren 1994 vedtok Stortinget å senke skolestarten til 6 år, og at grunnskoleløpet skal være 10 år. Begrunnelsen for reformen er i korthet denne: Ikke for noen gruppe har levekårene endret seg så mye det siste hundreåret som for de minste. Fra et liv der de kom nært med i de voksnes virke og lærte ved å ta del i familiens praktiske arbeid, et liv som var fattig på informasjon, men rikt på handling og strengt styrt verdimesig, er de unges liv nå blitt motsatt langs alle disse akser:

Barna er i en stadig lengre livsfase stengt ute fra arbeidslivet, de er fjernere fra de voksnes verden, og oversvømmes av informasjon gjennom nye medier der de møter mangfoldige og motstridende verdiimpulser. Reformene i skolen må møte disse endringene og bringe tilbake til de unges liv de deler av de voksnes virke og verden som tidligere ga barndommen spenn og rikhet.

Natur, miljø og teknologi

Eleven skal få kunnskap om og innsikt i den teknologiske utviklinga, knytt til utfordringar, avgrensningar og farar som teknologien rommar. Dei må bli kjent med etiske avveiningar som den enkelte og samfunnet blir stilt ovenfor når teknologien flytter grenser.

Utdanningsdirektoratets program for IKT

Lov om grunnskolen og den vidaregåande opplæringa (opplæringslova)

Det skal leggjast vekt på å skape gode samarbeidsformer mellom lærarar og elevar, mellom lærlingar, lære kandidat og bedrifter, mellom skole og heim, og mellom skole og arbeidsliv. Alle som er knytte til skolen eller til lærebedriftene, skal arbeide for å hindre at elevar, lærlingar og lære kandidat kjem til skade eller blir utsette for krenkjande ord eller handlingar.

Endra med lov 30 juni 2000 nr. 63 (i kraft 1 aug 2000, etter res. 30 juni 2000 nr. 645).

§ 9a-5. Elevdeltaking i skolemiljøarbeidet

Elevane skal engasjerast i planlegginga og gjennomføringa av det systematiske arbeidet for helse, miljø og tryggleik ved skolen. Skolen skal leggje oppgåver til rette for elevane etter kva som er naturleg for dei enkelte årstrinna.

Barneombudet

Barne- og familiedepartementet

Artikkel 42 – opplæring i konvensjonen

Barneombudet har som målsetning å spre kunnskap om konvensjonen og mener at det fortsatt er et stort og udekket behov for informasjon til - og systematisk opplæring av fagfolk som i sitt virke kommer i kontakt med barn eller fatter beslutninger som direkte eller indirekte berører barn.

Artikkel 34 Seksuell utnyttning

I følge Kripos steg antallet dommer for sex-overgrep mot barn i Norge under 14 år i perioden 1996-2002 med 66 prosent. Kripos mener kontaktformidling og prategrupper på internett er skyld i økningen.

Barneombudet har i den senere tid mottatt flere henvendelser fra foreldre som er bekymret og engstelige for at barna risikerer seksuelle overgrep som følge av sin ”chatting” på internett.

I denne sammenheng har det vært diskutert å reise spørsmål om hvorvidt det for voksne er, eller skal være, straffbart å avtale seksuelle handlinger med mindreårige - såkalt ”Online grooming”. Barneombudet vil anbefale at disse spørsmålene utredes nærmere.

Valgfri protokoll om salg av barn, barneprositusjon og barnepornografi, 25. mai 2000

I Norge har Internett en stor utbredelse, og omlag 2,9 millioner nordmenn har tilgang til Internett. Utveksling av barneporno via internett er blitt et merkbart større problem, og den kommersielle distribusjonen av overgrepbilder øker i omfang. Seksuelle overgrep mot barn er et alvorlig samfunnsproblem, og den stadig raskere utviklingen innen bruk av moderne teknologiske medier sørger for at distribusjon og sosiale nettverk ytterligere vil øke tilgjengeligheten og etterspørselen av barnepornografisk materiale. Tendensen peker i retning av at den kommersielle distribusjon av barnepornografiske bilder, filmer, videoer og blader via Internett vil øke markant. I denne sammenheng ser Barneombudet et stort behov for en samlet innsats mellom myndigheter og internettindustrien for å bekjempe og effektivisere tiltak mot barnepornografi.

Mail fra seniorrådgiver Torbjørn Moe ved Utdanningsdirektoratet

Hei!

Arbeid med å informere skolene og derved barna/elevene om "farene"/utfordringene ved bruk av digitale medier har vært i fokus i Utdanningsdirektoratet (Tidligere Læringssenteret/Nasjonalt læremiddelsenter) siden Internett gjorde sitt inntog i skolen for alvor på slutten av 90-tallet. Det er laget og sendt ut en rekke informasjonsmaterieill til alle skoler i flere omganger, og et eget nettsted "Etikk og jus" har gitt opplysninger og veiledning siden 2001. Dette nettstedet er nå under ombygging og oppdatering bl.a. pga av overflytting til ny plattform, men vil være på plass til 1. april i år på Skolenettet under navnet "Lov og vett".

De siste to årene har det vesentligste av arbeid mot barn/unge /skole blitt koordinert gjennom et prosjekt som heter SAFT knyttet til Medietilsynet. www.saftonline.no Her er alle aktuelle departementer, Redd barna, Datatilsynet, Kripos, IKT-bransjen, Forbrukerrådet, Post- og teletilsynet, Utdanningsdirektoratet og flere sammen om en satsing. Det viktigste som nå er på trappene er en skolepakke som skal sendes ut til alle landets barneskoler i løpet av mars.

I forbindelse med at de nye læreplanene legger opp til at bruk av digitale verktøy er en grunnleggende ferdighet, vil direktoratet arbeidet sammen med andre aktører for å opplyse og gi veiledning om utfordringer og muligheter knyttet til bruk av digitale medier også i tiden framover.

Med vennlig hilsen

Torbjørn D. Moe

seniorrådgiver

Utdanningsdirektoratet

tlf. 23301296

Avsluttende drøfting

Som en ser i kapittel 4, er det tydeligvis laget en mengde regler i forhold til internettbruk, som viser at dette er diskutert i mange organisasjoner. En kan da spørre seg om det når ut til brukerne? Informasjonen når kanskje ut til brukerne, men er den tydelig nok? Den tekniske utviklingen skjer i rasende fart, den går med lysets fart, bokstavelig talt. En kan spørre seg om samfunnet greier å henge med på utviklingen. I følge Seniorrådgiver Torbjørn Moe ved utdanningsdirektoratet har de forberedt seg på å arbeide sammen med andre aktører for å opplyse og gi veiledning om utfordringer og muligheter knyttet til bruk av digitale medier i tiden fremover.

Han sier også at utdanningsdirektoratet og flere er sammen om en satsing på dette. Det er nå på trappene med en skolepakke som sendes ut til alle landets barneskoler nå i Mars-06.

Hva denne pakken inneholder står jo igjen å se! En får håpe at denne informasjonen strekker seg utenfor skolens område også og til foreldrene. Her er det helt klart at det er behov for opplysning om problematikken.

I forbindelse med at de nye læreplanene legger opp til at bruk av digitale verktøy er en grunnleggende ferdighet, vil direktoratet arbeidet sammen med andre aktører for å opplyse og gi veiledning om utfordringer og muligheter knyttet til bruk av digitale medier også i tiden framover. La oss da håpe at denne forebyggingen vil nå ut!

Allikevel så bør vi som er voksne være på "tå hev" og parat til å verne unge slik at de ikke kommer opp i vonde situasjoner.

Litteratur:

http://dmoz.org/World/Norsk/Data/Internett/P%C3%A5_verdensveven/Blogger/faq.html#2 03.01.06

<http://www.vg.no/pub/vgart.hbs?artid=104723> 03.01.06

<http://klasse.hinesna.no/mod/resource/view.php?id=14804> 13.01.06

http://www.utdanningsdirektoratet.no/templates/udir/TM_Søk.aspx?id=197&quicksearchquery=ikt

<http://www.utdanningsdirektoratet.no/upload/larerplaner/Laereplan%20generell%20del%20nynorsk.pdf> 29.01.06

<http://odin.dep.no/kd/norsk/dok/regpubl/stmeld/014005-040001/hov001-bn.html>
29.01.06

<http://www.lovdatab.no/all/tl-19980717-061-001.html> 29.01.06

http://www.utdanningsdirektoratet.no/upload/larerplaner/Laereplanverk%20L-97%20grunnskolen/L97-02-prinsipp_retnlinjer.pdf 29.01.06

http://www.barneombudet.no/data/f/0/09/34/6_2401_0/BOsrapport.doc 29.01.06

<http://klasse.hinesna.no/mod/resource/view.php?id=15651> 10.02.06

<http://www.abcblogg.no/> 25.04.06

http://www2.skolenettet.no/etikk_jus/ 25.04.06

<http://skolenettet.no/templates/Page.aspx?id=11812&scope=ScopeLaerAns&epsprange=NO> 25.04.06

Hansen Aas Astri Fokus på rettspraksis Barn som møter overgriper på internett
Rapportnummer 02/04 Juli 2004

Læreplan for grunnskole, vidaregåande opplæring og vaksenopplæring Generell del
Det kongelige kyrkje,- utdannings og forskningsdepartemanget. Gan Grafisk as, oslo
1997

Chattevenner er ikke som andre venner

E-post fra Inspektør Hans Hegvik ved Sodin grunnskole

Avisen Søvsten 2.februar-06- Redd Barna

E-post fra Seniorrådgiver Torbjørn Moe ved utdanningsdirektoratet

IT 103 2005

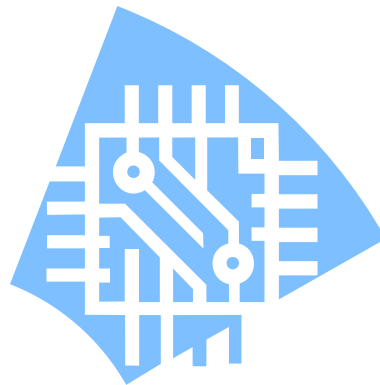
IKT og samfunn

Arbeidskrav 1b:

12-, 13-, og 14-årige jenter skaffer seg seksuell erfaring via chatting-eller?

av

Astrid Elin O. Gutvik

Høgskolen i Nesna

Vår 2006

Innleveringsdato 26.05.2006

Kl. 14.00

Innhold

Innhold	L
Innledning	LI
Hva er chatting?	II
Hvorfor chatter unge jenter på nettet?	IV
Hva kan jeg som lærer gjøre for å bevisstgjøre ungene våre på de farer som lur på nettet?	V
HVA må ungene få vite?	VII
Hvem må opplyses?	VII

Hvor skal barna/ungdommen opplyses?.....	VII
Hvordan skal barna/ ungdommen opplyses?	VII
Konklusjon	VIII
Litteraturliste	IX
Refleksjonslogg.....	IX

Innledning

Som faglærer P.A. Godejord skriver i fora på moodle, er dette arbeidskravet på mange måter nybrottsarbeid fordi det ikke finnes fikt ferdig info om dette på nettet. Jeg selv har selv ikke noen stor erfaring med å chatte på nettet. Har så vidt vært innom MSN og pratet med familie og venner. Da jeg vanligvis ikke har tid til å bruke masse tid framfor datamaskinen min, blir

det heller til at jeg ringer eller sender SMS på min mobil når jeg snakker med familie og venner.

For å ha noen forutsetninger for å skrive denne oppgaven, har jeg gått inn på en chatte-side og chattet litt en kveld. Har også snakket med personer som har vært inne på nettet og chattet, samt spurt noen elever sånn generelt om de chatter, og hvilke kanaler de har brukt/bruker. Har ikke spurt noen av de elevene jeg har snakket med om noe har vært av seksuell karakter, men spurt hva de prater om. De voksne som jeg har pratet med og den erfaring jeg selv opplevde da jeg gjorde et forsøk på å chatte, viser at mye av ”praten” er relatert til kropp og sex.

Vil først komme inn på hva chatting er, og noen eksempler på chattekanaler. Dette som et grunnlag for det jeg skriver om videre i oppgaven. Oppgavens hoveddel er delt inn i to hoveddeler. En der jeg vil reflektere over grunnen til at unge jenter kommer i det uføre at de blir utsatt for overgrep etter å ha chattet med ”fremmede” menn på Internet, og en om hva jeg som lærer kan gjøre for å bevisstgjøre unge jenter (og gutter) på at kontakter man skaffer seg med å chatte ikke er ufarlige. Til slutt en konklusjon på hvorvidt jeg har klart å nå mine mål med oppgaven.

Kommer ikke til å navngi noen av de kildene jeg har pratet med om dette i oppgaven.

Skriftlige kilder jeg har brukt i denne besvarelsen er i hovedsak hentet fra linker som Redd Barna har lagt ut, ”Chattevenner er ikke som andre venner...”, skrevet av Christine Hassel Bergerud, og info fra dagbladet.no.

Hva er chatting?

Når man chatter, går man inn på en chattekanal på Internet. En chattekanal er et praterom på Internet, en slags sosial arene der samtalen er i fokus. Det skilles mellom ”åpne rom” og ”private rom”. ”Åpne rom” er et rom der mange prater sammen samtidig, og alle følger med på det som blir skrevet. I ”private rom” kommuniserer man to og to, det betyr at samtalen er privat mellom disse to. Når man registrerer seg på en chattekanal, kan man legge inn de opplysningene man selv velger. Både kjønn, alder, hvor man bor, interesser etc. Man kan skrive inn en e-postadresse som slettes ikke har noe med eget navn å gjøre, og når man logger seg på bruker man et kallenavn, på datatermologien kalt ”nickname”. Anonymitet er stikkordet her, en kan utgi seg til å være hvem som helst. Eksempler på chattekanaler er VG chat, Dagbladet snakk, chat.no, Eros chat, spray.no, sol.no, og MSN (Mikrosoft Network). Ut

ifra det jeg har lest, er MSN mye brukt av barn og unge. Det har jeg også fått bekreftet av mine elever. Det er MSN de snakker om at de har brukt når de forteller fra helga si på mandager.

For å kunne chatte må man ha en datamaskin med tilgang til Internet, enten via modem, ISDN eller bredbånd. Windows har et eget chatteprogram i MSN Messenger, og flere chatteprogram, som f.eks Trillian (inneholder flere chatteprogram), krever at datamaskinen har operativsystemet Windows. Windows 98 er minimumskravet for mange chatteprogram. Mac og Linux er mindre vanlig hos den ”menige”, og derfor færre chatteprogram blir utviklet for disse maskinene. Det som skjer rent teknisk er at man skriver inn på tastaturet det du vil si til de du chatter med. Når du trykker på Enter-knappen, vil mottaker med en gang se hva du har skrevet. Det blir en slags telefonsamtale. Hastighet på linjen har betydning for hvor fort overføringen skjer, spesielt ved bruk av videosamtale, som er ganske nytt på MSN Messenger. Kommer ikke nærmere inn på hva det er.

For i det hele tatt å ha forutsetninger for å skrive denne oppgaven her, ble jeg nødt til å prøve å logge meg inn på en chattekanal. Jeg måtte prøve å gå inn i de unges ”verden”, sette meg i deres sted for å kunne skrive om dette tema. Følte at det ikke var nok å ha lest i aviser, hørt på nyheter at chatting på Internet har ført til seksuelle overgrep mot unge jenter. Derfor valgte jeg å prøve selv. Det også for å finne ut om det er enkelt å koble seg på en chattekanal, hva slags opplysninger jeg må oppgi, om jeg kan lyve om disse opplysningene etc.

Jeg gikk inn på spray.no som har en åpen chattekanal. Begynte å registrere meg, og valgte et oppdiktet navn. At jeg var en 18 årig jente (fikk meg ikke til å oppgi yngre alder, selv om det ideelle her hadde vært å oppgi at jeg var under 13), som ønsket kontakt med gutter og jenter. Fikk så et valg på hva slags type chat jeg ønsket å ha, over eller under 18 år. Valgte under 18 år. Deretter valgte jeg kategori flørt, og kom inn i et chatterom der det var 20 som chattet der og da. Startet å lese hva slags prat som foregikk i dette ”rommet”, og så fort at mye dreide seg om kropp, utseende og sex. Replikkene gikk veldig fort, og det var tydelig at det også er et eget chattespråk. Forkortelser av ord og korte setninger preget samtalen. I løpet av ca. 10 sekunder var det mange som ville ha kontakt med meg. De ville vite hvordan jeg så ut, om jeg hadde store pupper, hadde erfaring med sex, om jeg hadde MSN, og de ville ha telefonnummeret mitt. Jeg skrev at de måtte oppgi sitt nr. først, noe de ikke ville i første omgang. Etter å ha chattet litt mer, ble de mer nysgjerrige, og det gikk faktisk under 10 minutter, så hadde jeg fått mobilnummer til en av dem.

At det var så lett å få tak i et telefonnummer, hadde jeg ikke trodd. Nå hadde jeg oppnådd det jeg ville finne ut. Prøve å chatte, se på språkbruken, komme i kontakt med ungdom for å se

om det var enkelt å få tak i et telefonnummer. Jeg avsluttet min deby som chatter og satte meg godt til rette i stolen og tenkte som følger: Jeg er en forelder, voksenperson, lærer som rett og slett ikke har peiling på hva ungene våre gjør på Internet.

Hvorfor chatter unge jenter på nettet?

Denne oppgavens formulering er å forsøke finne svar på hvorfor unge jenter på 12-, 13-, og 14 år skaffer seg seksuell erfaring via chatting eller?

Min første tanke her er: Hva er mange jenter i den alderen opptatt av? Jo, klær, sminke, moteblader, musikkvideoer, popstjerner, dansing, og selvfølgelig gutter. Hvis vi ser på tilbudene jentene har innenfor disse interessene, er det mye kropp og sexfiksert. Klærne som produseres for unge jenter vil jeg påstå er mer utfordrende enn før. Ser man en musikkvideo på TV er det lite klær og mye kropp som vises, sterk sminke, flørting og sexrelatert det som vises. Dette påvirker etter mitt syn jentenes holdning til seg selv. De ønsker å kle seg og oppføre seg som sine idealer.

Mobil og Internet er kommet for å bli. Dette er teknologi som er populær hos barn og ungdom, og produsentene av mobiltelefoner har vært flinke til å henvende seg til ungdom i sin produksjon og reklame av mobiltelefoner. Mobiltelefonen er blitt en meget kjær eiendel, en personlig eiendel man har med seg overalt, til og med når man er på do og når man sover. Og det har skjedd en enorm utvikling når det gjelder hva man kan bruke mobilen til. Nå kan man ta bilder av seg selv, og enkelt sende disse til en annen som multimedia-sending, MMS. Venner er viktig i starten av tenåringstiden. Tenåringen begynner så smått å løsrive seg fra foreldrenes kontroll, og venner og status i venneflokket betyr mer. Jeg vil påstå at når poden blir tenåring, kan man skrive denne teksten i panna på jenta/gutten: "Under ombygging". Det er mye som skjer i kroppen med hormoner som begynner å røre på seg, og man skal finne sin plass i venneflokket. Mitt poeng er at ungdommen kommer i en slags opposisjon til sine foreldre/foresatte. De ønsker å løsrive seg fra foreldrenes kontroll ved å tøyne grensene. Samtidig er ungdommen nysgjerrig på de voksnes verden, og vil inn i den fortest mulig. Husker selv at jeg ikke kunne bli fort nok voksen. I dag er det motsatt.

Mine elever er ennå bare 9 – 10 år, men de kan mange ord som er sex-relatert, og har inntrykk av at spesielt noen av guttene er veldig opptatt av såkalte sex-ord. Mobil og Internet er in, det er en verden som de voksne ikke kontrollerer, så lenge det ikke kommer store telefonregninger. Det tror jeg er fordi de ikke vet hvilke farer som lurar ved bruk av denne teknologien. Som det står i Redd Barna sin rapport, er de yngste foreldrene mest kritiske til sine barns bruk av mobiltelefon og Internet. De har selv erfaring med denne teknologien.

Når man chatter er det en kommunikasjon mellom to eller flere. Man oppnår bekreftelse fra andre på at man er okey ved at noen gidder å prate med en. Da blir det også lettere å åpne seg og knytte bånd til de man samtaler med på nettet. At de voksne i de unges virkelige verden har det travlere i dagens samfunn med jobb og selvrealisering enn tidligere, kan selvfølgelig være en årsak til at mange barn/unge chatter. De voksne har ikke tid til å være "tilstede" når poden har behov for voksenkontakt og prate om ting de lurer på. Men jeg tror at mange unge synes det er lettere å "prate" med andre enn sine foreldre om sex og samliv. I min ungdom var dette venninneprat.

Alle liker vel å få positive tilbakemeldinger på at man ser bra ut etc. I dagens samfunn teller utseende mye. Jeg kan se for meg at ei ung jente på 12 år med litt "valpefett" ikke får den helt store responsen fra guttene i klassen. Men på nettet kan hun lyve om sitt utseende, eller den som chatter med henne, synes hun er fin fordi hun er ung og jomfru. Han bryr seg ikke om hun er litt tykk. En slik respons kan gjøre at denne jenta er villig til å gå langt for å få fortsette å høre positive tilbakemeldinger, som å ha sex for eksempel.

Hva kan jeg som lærer gjøre for å bevisstgjøre ungene våre på de farer som lurer på nettet?

Redd Barna har laget chatteregler som kan være et godt utgangspunkt for arbeidet med å bevisstgjøre ungdom på de farer de utsetter seg for når de chatter. De er som følger:

5. Vær anonym – gi aldri fra deg navn, adresse eller telefonnummer!
6. Gå ut hvis du ikke liker chatten – det er du som bestemmer!
7. Møt aldri noen fra chatten alene – ha alltid med en voksen første gang!
8. Hvis du skal møte noen fra chatten – velg et offentlig sted med mange mennesker!

Skolen er en arena der alle unger i nabolaget møtes. Så dette er absolutt en jobb som skolen må delta aktivt i, i samspill med foreldrene. Skolen har tatt på seg forebyggende arbeid i forhold til barn og unge tidligere. Tenker her på unges bevisstgjøring på farene ved bruk av rusmidler og tobakk. Her har skolen stått for mye holdnings - skapende arbeid. Skolen er en arena for læring, og like viktig som å lese og skrive, er det å lære seg om hva slags samfunn vi lever i, både positivt og negativt.

På min skole har vi nå startet med et opplæringsprogram på bruk av datamaskin som heter LIKT. Dette går ut på bruk av datamaskin teknisk og inneholder 7 moduler med økende vanskelighetskrav. Er beregnet fra 3. klasse og oppover t.o.m. 7.klasse. Programmet fortsetter på ungdomsskolen. Som en del av dette undervisningsopplegget, kunne jeg tenkt meg å integrere bruk av Internet. Jeg vet av erfaring som lærer at elever i 3. klasse bruker Internet,

og at de bruker MSN, som faktisk er en chattekanal. Derfor mener jeg det ikke er for tidlig å starte forebyggende arbeid allerede her. I tillegg er disse elevene lydhøre på hva læreren sier, de er ikke kommet i "opposisjon" ennå.

Opplegget og språket man bruker må selvfølgelig være tilpasset denne aldersgruppen. Man skal ikke komme med skremselspropaganda. Internet er kommet for å bli, og det er viktig at den oppvoksende generasjon kan håndtere det hjelpemiddelet en datamaskin tross alt er, og de positive mulighetene Internet gir. Men de må gradvis bli kjent med de negative sidene som tross alt er der. På ungdomsskoletrinnet blomstrer hormonene for fullt, og det nytter ikke å komme med pekefingeren og si at dere ikke må chatte på nettet. Da tror jeg man oppnår motsatt hensikt. Men hvis arbeidet startet i 3. klasse, så kanskje jobben ville bli enklere å gjøre for de lærerne som skal jobbe med elevene fra 8.-10. klasse.

Har fundert litt på hvilken eller hvilke pedagogiske teorier som kan brukes her. Har kommet fram til at Vygotsky sin teori kan benyttes. Hans sosiokulturelle læringsteori vektlegger sosial samhandling der språket er sentrum for læring. Han mente at læring var avhengig av menneskene i barnets omgivelser, at kunnskap, holdninger, ideer, og verdier utvikles i samhandling med andre. At språket er et redskap for tenking

(Didaktisk arbeid s. 56). Dette sier noe om hvor viktig det er at vi voksne må være gode forbilder for barn/ungdom. Vygotsky vektlegger stillasbygging, at elevene/barna får utfordringer innefor sin potensielle utviklingssone (Didaktisk arbeid s.57). Dette underbygger det jeg har skrevet om at det er viktig å starte holdningsskapende arbeid så tidlig som mulig, men på riktig nivå i forhold til alder.

Jeg har tro på "lurelæring", små drypp med info til elevene når man kan hekte dette med kritisk bruk av Internet mot et praktisk eksempel. Jeg som lærer må holde meg oppdatert på utviklingen/mulighetene den nye teknologien gir for å kunne kommunisere med elevene. Hvis ikke kommer jeg til "kort". Det er vel derfor litt eldre, helst i elevene sine øyne kule ungdommer, de er mest lydhøre for. Ha chattereglene synlig slik at elevene ser de hver dag. Ha små seanser når det passer på å repetere. Viktig at det ikke blir for ofte, da blir det mas, og heller motsatt virkning. Det skal være okey å kunne chattereglene og ikke minst forstå hvorfor de er viktige.

Foreldre/foresatte må også på banen. Skolen kan ikke gjøre en slik jobb alene. Foreldremøte der info/fakta kommer på bordet, gjerne med sterke ord slik at de skjønner alvorret. Ikke så sterke ord at straks møtet er over springer de hjem og tar fra poden sin mobiltelefon og tilgang

til Internet. Men såpass at de skjønner at her må de også våkne og komme på banen. Gi råd om at de selv må sette seg inn i chatteverdenen og prate med podene sine, ikke til dem.

Jeg fant noen interessante råd som ungdommen selv har gitt på s. 27 i rapporten.

HVA må ungene få vite?

- De må få kunnskap om de forholdsregler som er viktige for å beholde sin anonymitet (navn – adresse – telefonnummer)
- Vite hva som er nødvendig å taste inn når man registrerer seg på en chattekanal. At man kan hoppe over noen av boksene, som f.eks e-postadressen sin.
- At alle må få nyansert og problematisert det forbyggende budskapet slik at ungene forstår hvorfor reglene er viktige.

Hvem må opplyses?

- De yngste må få korte, klare og tydelige råd på hva de må passe seg for, og hvorfor de må gjøre det. At det er viktig å ikke svare ærlig på spørsmål om alder, kjønn og bosted.
- Foreldre og lærere må vite forskjell på MSN og chat, og at det er forskjell på en 10-åring og 16-åring som chatter. De samme voksenpersonene bør også sette seg inn i hvor og hvordan man chatter, hvilke kanaler som tilbys og hvordan ting fungerer før de kommer med pekefingeren og forteller ungdommen hva de skal gjøre når de chatter.

Hvor skal barna/ungdommen opplyses?

- Foreldre, lærere, fritidsklubbledere, men aller helst litt ”kule” eldre ungdommer bør jobbe med forbyggende arbeid, hver for seg og i lag på flere arenaer. Ungdommen trenger det samme budskapet for å få bevissthet rundt forholdsreglene, og ikke minst for å forstå at det er viktig å være kritiske når de chatter. Forholdsregler/formaninger som foreldre kommer med blir sett på med kritiske øyne av ungdommen, fordi de voksne ikke vet hva de snakker om. Ørene lukkes, eller ungdommen gjør det motsatte av det mor og far sier. (det var den her ombyggingsperioden da).

Hvordan skal barna/ ungdommen opplyses?

- Forholdsregler som gis på de ulike chattekanalene blir ikke lest fordi de er så lange.
- En 16-åring kom med forslag på at det kom opp en boble med chattereglene sammen med en kul gjenkjennelig figur når man logger seg på en chattekanal. Og at man må klikke aktivt for å bli kvitt den. Da mente han at vi før eller senere ville lese denne boblen og etter hvert lære oss reglene for chatting. Dette er jo en form for visualisering.
- Samme 16-åring sier at de yngste kan få kule ting med chattereglene påskrevet, som for eksempel på musematte og cd-cover.

Konklusjon

Nå har jeg vært gjennom en ganske lærerik prosess, og kjempenyttig etter mitt syn. Jeg har selv ungdom i huset som har tilgang på Internet, og jeg jobber med barn der mange av disse også har tilgang til Internet. Jeg syns ikke jeg har nok erfaring med chatting ennå til å kunne føre en dialog med ungdom som chatter om farene som lurert på nettet. Jeg hadde nok ikke nådd fram til de litt eldre barna (tenker her på ungdomsskoleelever), hvis jeg skulle prøve å bevisstgjøre disse på å være kritiske. De yngre barna mener jeg at jeg vet nok til å kunne starte prosessen med bevisstgjøring på det å være kritiske når man chatter. Hvis vi ser på de punktene ungdommen selv kom med ovenfor, ser vi at foreldre, lærere, fritidsledere og kule eldre ungdommer blir nevnt som de personer som kan påvirke barn/ungdoms holdning til å ta forholdsregler når de chatter.

Litteraturliste

Bergerud, Christine Hassel, Chattevenner er ikke som andre venner, en rapport om barn og unges chattekompetanse, ISBN 82-7481-111-9

<http://www.dagbladet.no/dinside/2006/01/31/456399.html>

Lyngsnes, Kitt, Marit Rismark, Didaktisk arbeid, Universitetsforlaget 1999.

Spray.no, 20.02.2006, kl.20.00

Refleksjonslogg

Ja, dette var interessant jobbing. Slet noe for å komme i gang. Som lærer jobber jeg midt i smørøyet for å kunne påvirke i positiv retning elevenes holdning til å være kritisk til bruk av Internet, enten det er chatting eller generelt all informasjon som finnes på nettet.

Det var synd jeg ikke fikk med meg seminaret som ble holdt i uke 8. Skulle gjerne vært der for å få større innblikk i problematikken rundt chatting, og ideer for hvordan jeg skulle angripe denne oppgaven. Likeså at jeg mistet siste forelesning på Nesna i bruk av studentrommet. Føler at jeg ikke behersker det godt nok.

Jeg synes ikke at jeg har vært flink nok til å koble det jeg har skrevet til pedagogisk teori. Ønsker derfor tilbakemelding på dette. Vygotsky med sin proksimale utviklingszone kunne kanskje vært flettet inn, eller Piaget med sine kognitive skjemaer. Maslows behovsteori og slett ikke Skinner med sin ris og ros-pedagogikk. Denne oppgaven dreier seg mye om holdningsskapende arbeid, ikke faglig tilegnelse av lærdom, som jeg har vært mest vant til å knytte pedagogiske teorier inn i.

Fant ut at Vygotsky var den teoretiker som passet best inn. Samhandling og språk tror jeg er nødvendig for å skape gode holdninger, forutsatt at språk og samhandling er av positiv karakter da. Har slitt en del med denne oppgaven, fordi det er et vanskelig tema. Misbruk av unger vil man helst ikke skal skje, og derfor har man heller ikke spesielt lyst til å vikle seg inn i dette tema. Det er ondt å tenke på, men bra at det blir satt fokus på problemet. Håper at min besvarelse kan være til nytte for eventuelle lesere. Jeg har iallfall tenkt å legge inn små drypp om dette tema i min klasse.

"Unge jenter, gamle menn og internett"

Vilde Holst

IKT og læring 1

Modul IT103

Arbeidskrav 1, oppgave B

HiNe

Vår 2006

Innhold

1. Innledning	XII
2. Hva er chatting?	II
3. Alle chatter med alle	III
4. Skal vi møtes?	IV
5. Pedagogisk opplegg	VI
6. Undervisningsopplegg om chatting	VII
7. Avslutning	XI
8. Litteraturliste	XII

Innledning

Jeg skal i denne oppgaven ta for meg jenters, og gutters, bruk av Chat og herunder se på hvordan en kan bevisstgjøre barn og unge på at chattevenner ikke alltid er venner en bør treffe ansikt til ansikt. Problemstillingen ble presentert i selve oppgaveteksten og er som følger: Hva kan du som lærer gjøre for å bevisstgjøre unge jenter og gutter på at kontakter man skaffer seg på Chat ikke alltid er ufarlig? Formålet med oppgaven er å lage et undervisningsopplegg der elevene skal tilegne seg kunnskaper om bruk av Chat og farene som foreligger ved et eventuelt møte med en chattevenn. Jeg vil først gi en kort introduksjon om hva Chat egentlig er og hva det går ut på. Videre vil jeg se på de ulike farene som kan oppstå ved å utlevere personlige opplysninger om seg selv og ved å treffe noen en har pratet med i et chatterom. Jeg vil forsøke å se på ulike grunner til at unge jenter og gutter velger å treffe noen de har pratet med, til tross for at de ofte har hørt at dette kan være farlig. Til sist i oppgaven vil jeg presentere et undervisningsopplegg basert på en didaktisk relasjonsmodell, samt Vygotskys sosiokulturelle læringssyn. Oppgaven er i hovedsak basert på Redd Barnas rapporter angående temaet.

Hva er chatting?

Jeg vil nedenfor inn på noen av de ulike formene for Chat som finnes i dag og forsøke å forklare hvordan disse fungerer. Webchatting, IRC (Internet Relay Chat) og Instant Messaging (lynmeldinger) er noen av det vanligste typene som er på markedet i dag.³⁰⁴ Når en benytter seg av webchatting bruker man den vanlige webleseren, og den er enten i html-format eller Javascript.³⁰⁵ Dersom den benytter seg av Javascript, vil dette programmet kjøres på datamaskinen når du går inn i chatten. Verken IRC eller Instant Messaging er webbaserte programmer. For å kunne benytte seg av IRC må man laste ned et klientprogram, som knytter deg opp mot en server og deretter kan man logge seg inn på ulike chatkanaler.³⁰⁶ En server er et program som kjøres på enkelte maskiner på internett. Det er disse serverne som videresender det som blir skrevet og sendt fra en datamaskin.³⁰⁷ Det finnes også ulike kanaler der det prates om et spesielt tema. For eksempel kan en spillentusiast gå inn på en kanal som har spill som tema for å snakke med andre spillentusiaster. Instant Messaging, som for eksempel MSN, krever også at man laster ned et program, samt at man blir knyttet opp mot en server. I motsetning til både webchatting og IRC, vil alle personene en kan prate med i MSN, være personer en selv har lagt til kontaktlisten. Dermed vil man som regel kjenne alle som ligger på ens egen liste.

Når man chatter, eller for den sakens skyld snakker, med hverandre på internett, går man gjerne inn i ulike snakkegrupper der en kan både velge å ha en samtale gående med alle som er i det samme rommet og som alle kan se, eller en kan velge å ha en privat samtale med noen en kanskje ønsker å bli bedre kjent med og når en ikke vil at alle de andre deltakerne skal se hva som bli sagt.³⁰⁸ I disse snakkerommene kommuniserer man direkte med hverandre, mottakeren vil altså motta beskjeden med en gang den er skrevet og sendt. Dermed kan samtalen holdes gående i ett, uten at en behøver å vente på svar, slik det vil være med for eksempel e- post.³⁰⁹

I et snakkerom vil deltakerne som regel være anonyme, og de velger seg da ut nickname, eller kallenavn som det heter på norsk, som de bruker når de er i det aktuelle snakkerommet.³¹⁰ Ofte velger en å bruke det samme kallenavnet fast i et bestemt snakkerom, slik at de andre deltakerne kan kjenne en igjen når en logger seg på. Hvilket kallenavn en

---

³⁰⁴ Lars Brustad, "Nettvettregler og nettets ABC", online, internett
(<http://www.itfokus.no/download.asp?DAFID=7&DAAID=2>) 21.05.06

³⁰⁵ "Mer informasjon om ulike typer chatting" Nettvett, online, internett
(http://www.nettvett.no/portal/page?_pageid=122,53827&_dad=portal&_schema=PORTAL) 21.05.06

³⁰⁶ Ibid.

³⁰⁷ Ringnett, online, internett
(<http://www.ringnett.no/hjelp/viskategori.asp?kat=20>) 21.05.06

³⁰⁸ Willy Pedersen og Camilla Jordheim Larsen, Bytte, kjærlighet og overgrep. NOVA Rapport 10/05, s. 43.

³⁰⁹ Ane Børrud, Alle juger på nettet- og alle vet det. Redd Barna (2003), s. 12.

³¹⁰ Ane Børrud, Alle juger på nettet- og alle vet det. Redd Barna (2003), s. 12.

velger å benytte seg av vil også spille en rolle for hvor mange som tar kontakt. Dess kulere kallenavn en har, dess flere er det som vil prate med en.³¹¹ I tillegg til kallenavnet, som også fungerer som brukernavn, må man ofte registrere seg som bruker og opprette et passord for å få tilgang til rommene.

Ungdom som chatter på internett bruker ofte ulike forkortelser for teksten de skriver, som for eksempel "BRB" som står for "Be Right Back". Videre brukes det også mange uttrykksikoner, altså smilefjes og lignende. Disse uttrykksikonene er beskrivende for hva en egentlig mener, altså om en er trist eller glad, eller om en forteller noen artig eller ironisk. Dette kan nok fungere oppklarende i en del sammenhenger der samtalen foregår skriftlig, da det ofte kan være vanskelig å se hva det er som egentlig menes med det som blir sagt. Nedenfor vil jeg hovedsaklig ta for meg ungdommers bruk av webchatting, der de går inn på snakkerom som støttes av Java eller html.

Alle chatter med alle

Det å kommunisere med hverandre og prate med hverandre på internett er noe som har blitt mer og mer vanlig blant ungdom de siste årene.³¹² Dette skyldes nok blant annet at tilgangen og bruken av datamaskiner og internett har blitt mer vanlig og ikke minst lettere tilgjengelig. I dag har mange familier datamaskiner med internetttilkobling hjemme, noe som gjør at både barn og unge kan bruke internett og ikke minst chatte med andre ofte. I slike snakkerom kan man prate om alt og ingenting, om alt fra dagligdagse ting som hva en gjør og hva en liker, noe som kan minne om en helt ordinær telefonsamtale. En kan prate med hvem som helst når som helst. Det eneste en behøver å gjøre er å logge seg på og sette i gang en samtale.

Hva som gjør chatting så spennende i forhold til det å prate med hverandre ansikt til ansikt kan man jo spørre seg om. Ut i fra det ungdommer selv sier, erstatter riktignok ikke chatterommet kontakten de har med venner ellers,³¹³ altså ansikt til ansikt, men det må likevel være noe som tiltrekker ungdom til chatterommene. Noe av grunnen kan nok være det ufattelige utvalget av mennesker en kan prate med, en kan på en måte være nokså selektiv i sitt valg og velge bort de som rett og slett ikke virker spesielt interessante. En annen grunn kan nok være den muligheten en har til å være noen andre enn seg selv.³¹⁴ I et praterom velger man seg en profil med et kallenavn og det er ingen som vil ha noen mulighet til å sjekke om de opplysningene som er gitt er riktige. Dette kan nok gi noen en følelse av det å være populær blant de andre deltagere i praten og en kan være både frekkere og tøffere enn hva man ville vært i en annen setting. Det er vel ikke slik at alle utgir seg for å være en person de ikke er, men som føler at anonymiteten gir en slags trygghetsfølelse nettopp fordi ingen kan finne ut hvem en er og hvor en bor. Denne trygghetsfølelsen kan nok føre til at ungdommer føler seg sikrere på å fortelle personlige ting, som de kanskje ikke ville sagt til noen ansikt til ansikt.³¹⁵ Så på en måte tror jeg både ærligheten og spillet går om hverandre i et praterom. Man kan overdrive på enkelte punkt, som utseende og alder, samtidig som en kan være ærlig når det gjelder for eksempel personlige meninger.

---

³¹¹ Ibid.

³¹² Willy Pedersen og Camilla Jordheim Larsen, Bytte, kjærlighet og overgrep. NOVA Rapport 10/05, s. 42.

³¹³ Ibid, s. 49

³¹⁴ Ane Børud, Alle juger på nettet og alle vet det. Redd Barna (2003), s. 12.

³¹⁵ Diana Badi. "Mange farer på nettet?" Dagbladet, online, internett (<http://www.dagbladet.no/dinside/2006/02/03/456755.html>) 16.02.06.

På den annen side er det ikke bare ungdommene som utgir seg å være noen de ikke er, og det er vel her den største utfordringen ved bruk av Chat ligger.³¹⁶ Voksne personer kan i like stor grad som unge jenter og gutter oppgi for eksempel uriktig alder. Selv om enkelte av chattekanalene har ulike rom som er tilpasset ulike aldersgrupper, vil det nesten være umulig å kontrollere om den personen som er logget inn, virkelig er den han eller hun gir seg ut for å være.³¹⁷ På den ene siden, vil ungdommer under 18 år gjerne opprette en profil og logge seg inn i et rom beregnet for dem over 18 år, mens en voksen mann kanskje oppretter en profil og logger seg inn på et rom beregnet for ungdommer i alderen 14-16 år.³¹⁸ Dersom noen personer fremstår som truende eller det viser seg at de har løyet om alder og lignende, kan de bli utestengt fra praterommet. Men dette er likevel ikke til hinder for at samme person kan logge seg på samme praterom, kun ved å forandre profilen.³¹⁹

Skal vi møtes?

De fleste ungdommer vet jo at det finnes folk som ikke er den de utgir seg for å være og de fleste vet at det kan være farlig å møte noen de har pratet med på internett.³²⁰ Dette er noe de både kan lese om på internett, noe de kan se programmer om på TV og ikke minst noe mange foreldre er bekymret for og gjerne vil informere om. Men til tross for at de unge har en viss kunnskap om dette, er det altså enkelte som velger å møte en de har pratet med over tid på internett. Når jeg så nevner at de har pratet over tid, er det ganske enkelt fordi jeg tror det må bygges opp et slags kjennskap og en trygghet mellom de som prater. De kan gjerne snakke sammen ofte, kanskje etter hvert via sms og e- post, noen også i telefonen, før de så bestemmer seg for å møtes.³²¹ Dersom det er snakk om en overgriper, tror jeg det vil være viktig for ham å bygge seg opp en ufortjent tillit, som fører til at den unge til slutt føler seg sikker nok på at dette er en person som kan stoles på og dermed tør å treffe vedkommende.

På mange måter kan det nok være en fordel at ungdommene snakker med hverandre i telefonen en stund før de eventuelt bestemmer seg for å møtes, for en voksen mann og en ung gutt har et nokså ulikt stemmeleie.³²² Men jeg tror likevel ikke at man noen gang kan være helt sikker kun ut fra stemmen til den andre om den omtrentlige alder, og det spørres da om det i det hele tatt vil lønne seg å utlevere telefonnummeret, da det vil være mulig å spore og en kan risikere at vedkommende dukker opp utenfor huset. Det er vanlig blant de som chatter å utlevere både e- post adresse og telefonnummer for å kunne ha kontakt utenom snakkerommene.³²³ Dette er i seg selv ganske forståelig, da unge mennesker både er sosiale og kontaktsøkende.³²⁴ Det er alltid spennende å treffe nye mennesker og stifte nye bekjentskap og det er ikke alltid lett å huske på at det ikke er alle bekjentskap som burde

---

³¹⁶ Ibid.

³¹⁷ Astrid Aas-Hansen, Barn som møter overgriper på internett. Redd Barna (2004), s. 7.

³¹⁸ Rønnaug Jarlsbo. "Skjult Sexmarked." Dagbladet, online, internett (<http://www.dagbladet.no/magasinet/2005/05/09/431258.html>) 16.02.06.

³¹⁹ Ibid.

³²⁰ Astrid Aas-Hansen, Barn som møter overgriper på internett. Redd Barna (2004), s.7.

³²¹ Rønnaug Jarlsbo. "Skjult Sexmarked." Dagbladet, online, internett (<http://www.dagbladet.no/magasinet/2005/05/09/431258.html>) 16.02.06

³²² Ane Børrud, Alle juger på nettet og alle vet det. Redd Barna (2003), s. 13.

³²³ Astrid Aas-Hansen, Barn som møter overgriper på internett. Redd Barna (2004), s. 7.

³²⁴ Willy Pedersen og Camilla Jordheim Larsen, Bytte, kjærlighet og overgrep. NOVA Rapport 10/05, s. 45.

stiftes. Jeg tror nok det kan være vanskelig å nekte å gi fra seg telefonnummeret dersom en gutt man har snakket med over lengre tid på internett ber om å få det. Men skulle det så vise seg at denne gutten overhodet ikke er en gutt, men en godt voksen mann, har man i utgangspunktet gjort noe dumt ved å gi ham telefonnummeret. Voksne menn som kanskje virker truende, eller for den sakens skyld er overbevisende, kan være vanskelig å kvitte seg med dersom de først har telefonnummeret. Jeg tviler på at det vil være så enkelt som å be vedkommende om å la være å ringe og dermed skulle problemet være løst. Sannsynligheten er nok større for at han vil ringe og sende sms i tide og utide og til og med bli mer intens enn tidligere. Dette tror jeg vil føles som en enorm belastning på jenta, hun vil kanskje både bli redd og fortvilet, uten å riktig vite hva hun kan gjøre med det. For mange vil det nok være absolutt siste alternativ å fortelle om dette til sine foreldre.³²⁵ Dette tror jeg kan skyldes redsel for foreldrenes reaksjon. Dersom jenta vet at foreldrene vil bli sinte og la dette gå ut over henne, kanskje utilsiktet, er det like greit å holde kjeft. Selvfølgelig burde det ikke være slik at man skal gå og bære på slikt alene, uten å ville fortelle det til foreldrene, men jeg kan godt forstå grunnen til å ikke si noe. Når denne mannen først har fått telefonnummeret til jenta, tror jeg hun skal være veldig sterk for å takle dette på egen hånd. En voksen mann kan nok være både overbevisende og truende på en gang og kan nok på denne måten få jenta til å treffe ham. Dersom situasjonen er slik, tror jeg nok ofte hun treffer ham fordi hun føler seg presset.³²⁶ Unge jenter har vel egentlig ikke så mye de skulle sagt i forhold til en voksen mann, og jeg tror menn som er interessert i å treffe unge jenter, vet hvordan de skal få jentene til å gjøre det.

På den annen side kan jenta tro at hun skal treffe en gutt på samme alder, som senere viser seg å være en voksen mann. Situasjonen blir her noe annerledes, men utfallet tror jeg kan bli det samme. Har mannen først fått jenta til å treffe ham, er for så vidt størstedelen av jobben gjort. Mannen vil på en måte ha makt over jenta og får det derfor som han vil. Jeg mener det er forståelig både det at man treffer noen både på grunn av press og på grunn av nysgjerrighet og lyst. Har man fått tillit til en man prater med på internett, er det klart at en får lyst til å møte vedkommende hvis sjansen byr seg. Og selv om de fleste i dag kjenner til farene ved å treffe noen de aldri har snakket med ansikt til ansikt før, er det nok få som ville fortalt om møtet i forkant av det til foreldrene, og enda færre ville hatt dem med på et slikt møte.³²⁷ Fra en tenårings perspektiv er jo dette logisk, ingen vil vel ha foreldrene drassende med første gang man skal treffe en potensiell kjæreste eller venn. Det er helt klart å foretrekke å ta med seg en venn eller venninne som kan være med som en slags trygghet. Likevel spør det nok i hvilken grad en annen tenåring vil utgjøre noe fra eller til dersom de treffer en voksen mann. Det vedkommende behøver å gjøre da, er å vise dem begge at han er til å stole på og at han ikke har seksuelle hensikter med møtet i det hele tatt. Dermed kan han kanskje få muligheten til å treffe jenta igjen, og denne gangen alene, ettersom hun da har fått nok tillit til ham til å stole på at han ikke vil forgripe seg på henne. Samtidig er det ikke alle unge jenter som automatisk vil bli redd når de treffer en voksen mann i stedet for den gutten de hadde forventet å treffe. Ungdommer er både nysgjerrige og på søken etter utfordringer og det er nok tvilsomt at de alltid er klar over hva som kan bli konsekvensene.³²⁸

En annen del av denne problematikken er når jentene prater med en voksen mann på internett, som faktisk er ærlig både når det gjelder alder og hensikter. Jenter som er klar over

---

³²⁵ Rønnaug Jarlsbo. "Skjult Sexmarked." Dagbladet, online, internett (<http://www.dagbladet.no/magasinet/2005/05/09/431258.html>) 16.02.06

³²⁶ Willy Pedersen og Camilla Jordheim Larsen Bytte, kjærlighet og overgrep. NOVA Rapport 10/05, s. 48

³²⁷ Ibid.

³²⁸ Rønnaug Jarlsbo. "Skjult Sexmarked." Dagbladet, online, internett (<http://www.dagbladet.no/magasinet/2005/05/09/431258.html>) 16.02.06

mannens alder og hensikt og likevel velger å møte ham, tror jeg i utgangspunktet blir styrt av sin egen nysgjerrighet og lyst til å gjøre noe som kanskje kan være farlig og noe som foreldrene mest sannsynlig ville motsatt seg.³²⁹ Det kan være et ønske om å gjøre noe sjokkerende ovenfor sine venner, for å få status i vennegruppa eller kanskje de utfordrer hverandre til å gjøre det. På den ene siden kan jeg forstå dette ønsket om å gjøre noe som ikke alle andre tør å gjøre, men samtidig er det ubegripelig at unge jenter frivillig vil utsette seg for den påkjenningen som kan komme av dette møtet. Dette mener jeg er noe som kan tyde på at ungdommer ikke alltid er klar over hva som kan bli konsekvensene av det de gjør.

I hvilken grad unge jenter innser og forstår faren ved det de gjør, vil nok variere fra person til person, men i utgangspunktet tror jeg ikke jentene helt skjønner omfanget av det de velger å gjøre og hvilken makt en voksen mann kan få over dem. Dersom de egentlig treffer ham bare for moro skyld, uten den intensjon å ha samleie med ham, vil nok konsekvensene av dette bli store dersom han får det som han vil. Og har en mann fått ei jente til å treffe ham og i tillegg fått henne med på et øde sted,³³⁰ har hun nok ikke mye hun skulle sagt. Jeg mener ikke her at alle menn som treffer unge jenter med hensikter om å ha seksuell omgang vil være villige til å voldta dersom hun skulle motsette seg dette, men jeg tror nok at den innflytelsen og den kanskje truende oppførselen, uten nødvendigvis fysisk tvang, kan være mer enn nok å takle for ei ung jente. I etterkant vil nok dette føre til fortvilelse og anger hos jenta, og kanskje til og med skyldfølelse. Hun har jo selv valgt å treffe ham. Jeg tror en slik hendelse vil være vanskelig å fortelle noen om, og i hvert fall det å skulle fremstå som misbrukt og ydmyket. Kanskje jenta foretrekker å fortelle vennene hva som har skjedd som en positiv og spennende opplevelse, mens hun overhodet ikke vil fortelle dette til sine foreldre. Det å fortelle at man har blitt utsatt for overgrep i seg selv kan være vanskelig nok, om en ikke skal være nødt til å fortelle om et overgrep en selv har på en måte bidratt til.

Pedagogisk opplegg

I denne delen av oppgaven vil jeg forsøke å lage et undervisningsopplegg basert på en didaktisk relasjonsmodell, samt Vygotskys sosiokulturelle læringssyn. Jeg vil i første omgang forklare kort hva en didaktisk relasjonsmodell bygger på og hvilke punkter det er vesentlig å legge vekt på. Modellen består av seks punkter som må tas hensyn til i utformingen av et undervisningsopplegg. Ikke alle disse punktene vil være like relevant for opplegget, men jeg har likevel valgt å ta disse med her, da de gir et innsyn i hvordan et undervisningsopplegg ofte bygges opp. Det første punktet i den didaktiske relasjonsmodellen tar for seg *læreforutsetninger*. En må her ta for seg elevenes sosiale, kulturelle, psykologiske og fysiske forutsetninger for å lære.³³¹ Det vil nok være et viktig element i en hver form for undervisning at elevene har de rette forutsetningene for å klare oppgaven. Deretter kan en se på hvilke *rammefaktorer* som foreligger. Det vil si om det er noe som kan begrense eller stimulere mulighetene for læring.³³² For eksempel kan tid, økonomi, utstyr og læremidler være

---

³²⁹ Rønnaug Jarlsbo. "Skjult Sexmarked." Dagbladet, online, internett (<http://www.dagbladet.no/magasinet/2005/05/09/431258.html>) 16.02.06

³³⁰ Ibid.

³³¹ Else Hippe og Hilde Huni, Læring gjennom opplevelse, forståelse og handling. (Oslo 1993), s. 86.

³³² Ibid, s. 87.

eksempler på rammefaktorer. Rammefaktorene må det tas hensyn til når undervisningsopplegget planlegges. Det vil være viktig at en både har tid og utstyr tilgjengelig hele perioden. Videre i den didaktiske relasjonsmodellen kan en ta for seg *målene* for dette undervisningsopplegget. Her må det komme frem hva det er meningen at elevene skal sitte igjen med etter endt periode.³³³ Hva de skal ha lært og fått kunnskaper om vil være en vesentlig del av målene. En annen viktig del av den didaktiske relasjonsmodellen er *innholdet*. Innholdet sier noe om hva undervisningsopplegget handler om og hvordan det skal tilrettelegges. Det vil være viktig at innholdet samsvarer med elevenes forutsetninger.³³⁴ Neste punkt i modellen vil være *læreprosessen*, som vil si hvordan læringen skal foregå. Når læreprosessen bestemmes kan både elevene og læreren gå sammen om å finne ut hva som vil være den beste måten for læring for nettopp dette undervisningsopplegget.³³⁵ Neste og siste del av den didaktiske relasjonsmodellen er *vurdering*. Denne delen kan ta opp ulike tema som hvordan elevene skal vurderes og hvem som skal vurdere.

Som nevnt ovenfor ønsker jeg også å basere dette undervisningsopplegget på et sosiokulturelt læringssyn. Vygotsky mente at læring vil skje i samhandling med andre, gjerne mer erfarne personer.³³⁶ Dette gjelder i de fleste situasjoner, som for eksempel når et barn lærer reglene i et spill av en mer erfaren person som allerede kan spillereglene. Kommunikasjon er en viktig del av den sosiokulturelle teorien, noe jeg mener vil være viktig i nettopp dette undervisningsopplegget. Elevene vil være nødt til å samarbeide og kommunisere både med hverandre og andre voksne og gjerne foreldrene for å få best mulig utbytte av opplegget. Videre mente Vygotsky at barn med ulik bakgrunn har ulik forutsetning for å lære.³³⁷ Dette er noe som må tas hensyn til, og som det også legges vekt på i den didaktiske relasjonsmodellen. En må som lærer finne ut hvor de enkelte elevene står i forhold til chatting og jobbe ut i fra deres individuelle erfaringer. Elever som ikke har datamaskin hjemme og som ikke har erfaring med bruk av internett, vil ha et dårligere utgangspunkt for å benytte seg av datamaskin og internett enn de elevene som bruker dette hver dag. Jeg mener her det kan være lønnsomt å lage samarbeidsgrupper ut i fra hvor elevene står i forhold til kunnskaper om internett og spesielt chatting, slik at de elevene med få kunnskaper om dette kan samarbeide med elever som har flere erfaringer på området.

Undervisningsopplegg om chatting

Jeg ønsker å lage et undervisningsopplegg for elever på 6. klassetrinn. De fleste er da 12 år og jeg mener det vil være den mest formålmessige alderen å ha et undervisningsopplegg av denne typen. Dersom elevene er yngre, tror jeg ikke de vil få et godt utbytte av opplegget. De vil kanskje ikke forstå omfanget av chatting og jeg tror heller ikke at alle elevene vet hva chatting er. Dersom elevene skulle vært eldre, tror jeg rett og slett det ville vært for sent.

---

³³³ Ibid, s. 87.

³³⁴ Ibid, s. 88.

³³⁵ Ibid, s. 89.

³³⁶ Roger Seljø, Læring i praksis. Et sosiokulturelt perspektiv. (Oslo 2001), s. 67.

³³⁷ Ibid, s. 69.

Ungdommer i for eksempel 16 års alderen har allerede vært igjennom dette og har kanskje mistet interessen for chatting.³³⁸ Jeg ønsker at undervisningsopplegget skal være forebyggende, slik at elevene blir klar over farene ved å treffe noen de har pratet med på internett når de begynner å fatte interesse for mediet. På samme måte som det er viktig at elevene får kunnskaper om fenomenet chatting og de farene som foreligger ved å legge ut personopplysninger og hva som kan skje dersom en møter noen fra chatten, er det like viktig at foreldrene blir bevisste på hva chatting egentlig er, hvordan det fungerer og ikke minst hvordan ungdommene benytter seg av dette. Med bakgrunn i dette, ønsker jeg at elevene skal ha et undervisningsopplegg der de selv skal lage et produkt som kan deles ut til foreldrene. De kan for eksempel lage et hefte som inneholder generell informasjon om hva chatting er, hvordan ungdommene bruker chatten til å kommunisere og hvilke farer det foreligger ved å treffe noen man har chattet med på internett. Jeg tror dette kan være et godt utgangspunkt for elevenes egen bevisstgjøring. De får muligheten til å lage et produkt som skal være lærerikt for noen andre enn dem selv og de må derfor sette seg godt inn i temaet og dermed lære noe om chatting og seksuelt misbruk for å kunne lage dette heftet. På denne måten kan både elevene og foreldrene inkluderes i undervisningsopplegget, noe som vil være viktig når det gjelder et tema som er høyst aktuelt for begge parter. I dag er det gjerne slik at ungdommene vet mer om internett og bruken av Chat enn foreldrene, noe som fører til at foreldrene gjerne føler seg hjelpeløse når barnet sitter foran datamaskinen og chatter og kanskje reagerer med å nekte barna deres å chatte.³³⁹ Videre kan undervisningsopplegget legges opp slik at foreldrene får muligheten til å komme på skolen og chatte i grupper sammen med barna sine. Da vil de kunne se hvordan dette foregår, samtidig som at elevene ikke vil føle at foreldrene presser seg på, da det er de, foreldrene, som skal lære noe om hvordan chatting foregår.

Når det kommer til elevenes læreforutsetninger, må vi se på hva elevene allerede kan om dette temaet. De fleste av elevene har nok en del kunnskaper angående temaet i utgangspunktet,³⁴⁰ men dette gjelder slett ikke alle. Elevene er kun 12 år, så sjansen for at ikke alle har chattet før er stor, men likevel har nok de fleste hørt om chatting. Derfor kan det være greit å finne ut hvor hver enkelt av elevene står i forhold til chatting på internett, altså hvor mange som har gjort det, hvor ofte de har gjort det og om noen eventuelt har møtt noen de har pratet med på internett eller om de kjenner noen som har gjort dette. Jeg mener det kan være viktig å se på hva elevene kan om chatting og hvilke farer de selv forbinder med dette fenomenet.

Rammefaktorene her kan være blant annet begrensninger i tid og at elevene kanskje mener at dette vil være et unødvendig opplegg. De føler kanskje at de har nok kunnskaper om dette,

---

³³⁸ ”Chatting- å snakke med noen på nettet.” Ung.no, online, internett (<http://www.ung.no/art/?id=1157&shw=NYHETER>) 21.05.06

³³⁹ Ane Børrud, Alle juger på nettet og alle vet det. Redd Barna (2003), s. 5.

³⁴⁰ Christine Hassel Bergerud, Chattevenner er ikke som andre venner. Redd Barna (2004), s. 10.

og argumenter med at de aldri ville møtt noen de pratet med på internett. Dersom dette er tilfellet vil det være en fordel å gjøre undervisningsopplegget utfordrende for elevene, slik at de får interessen for dette selv. Det kan blant annet gjøres ved å la elevene bruke både internett og chatte i løpet av perioden, der de selv kan forsøke å finne løsninger på problemstillingen og selv få komme med innspill til hvordan dette kan løses. De fleste elevene vil nok ha personlige meninger om hva som må til for å få andre ungdommer til å innse faren ved å treffe noen de har pratet med på internett og jeg mener her at det er viktig for dem selv at de blir hørt og tatt på alvor. Videre kan tilgang til internett være en rammefaktor, det kan hende det ikke finnes nok datamaskiner tilgjengelig på skolen. Dette kan løses ved å dele elevene inn i grupper, der de bruker en datamaskin sammen. Som nevnt ovenfor ønsker jeg at elevene skal lage et hefte til foreldrene sine, noe jeg mener vil virke som en positiv utfordring for elevene. De får da muligheten til å lage noe som andre kan lære av og vil dermed få en større interesse for å gjennomføre opplegget og sette seg bedre inn i det. Jeg har tidligere nevnt at et alternativ kan være at foreldrene kan komme til skolen og delta aktivt i barnas Chat, slik at de kan få se hvordan dette fungerer til en viss grad. Det kan selvsagt hende at dette ikke lar seg gjøre, da foreldrene må på arbeid og ikke har tid til å møte opp. Men jeg mener likevel det kan være fornuftig å sette av tid til dette, i tilfelle det skulle være interesse for dette blant foreldrene.

Målet for dette undervisningsopplegget vil i hovedsak være at elevene skal bli bevisst på og ikke minst forstå de farene som foreligger ved å utgi personopplysninger om seg selv på internett og faren ved å treffe en person som de kun har pratet med i en kort periode over internett, eller via telefon. Herunder ligger det at elevene må forstå hva som kan bli følgene av et slikt møte og hva de kan gjøre for å forhindre at de selv eller en venninne havner i en slik situasjon. Innholdet i dette undervisningsopplegget vil bli preget av bruk av datamaskiner og internett. Jeg ønsker at elevene selv skal kunne forsøke å finne relevant stoff angående temaet, for eksempel kan de benytte seg av Redd Barna sin hjemmeside og lese artikler der. De kan forsøke å finne saker som tidligere har vært i søkelyset, altså de kan lese om andre jenter og gutters erfaringer med et møte i etterkant av chatten. Det foreligger ikke mye fagteorier angående temaet, så elevene kan selv komme med innspill og egne erfaringer. Videre kan elevene bruke chatten til selv å finne ut hvor enkelt det er, dersom det er det, å gi seg ut for å være noen andre enn de er og få noen en snakker med til å møte dem. Læreprosessen og innholdet i dette undervisningsopplegget går mye ut på det samme. I læreprosessen mener jeg at internett vil være en vesentlig del som elevene må benytte seg av. Ovenfor har jeg også nevnt vurdering, men jeg mener ikke at dette skal være et undervisningsopplegg som skal vurderes i den forstand etter endt periode. Det viktige vil være hva elevene selv føler at de sitter igjen med av kunnskaper. Et alternativ til vurdering vil være at elevene i denne omgangen får vurdere lærerens opplegg. Altså at elevene får si hva de mener var bra, om de i det hele tatt har fått et annet perspektiv på chatting og hva de mener kunne vært gjort annerledes.

Elevene skal, som tidligere nevnt, arbeide sammen i grupper, der de elevene som har mest erfaring med chatting og bruk av internett er på grupper med de elevene som ikke har like mye erfaring. Gruppene skal ha en størrelse på 3-4 elever per gruppe, da jeg mener det vil være viktig å flere enn to elever per gruppe og det neppe vil være lønnsomt å ha flere en fire per gruppe, da det er lett for at noen ramler ut. Samtidig må det være et visst samarbeid mellom alle elevene i klassen, ettersom at de skal lage et hefte til foreldrene. Det jeg da ønsker å gjøre er at elevene først går sammen i gruppene, hvor de forsøker å finne relevant stoff angående temaet, arbeider med dette og kommer frem til hva de som gruppe mener det vil være viktig å ha med i et slikt hefte. Når så dette er gjort, kan klassen samles og velge ut hva de mener bør være med i heftet, for deretter å lage selve heftet samlet. På denne måten kan man sikre at alle elevene får muligheten til å lete etter stoff og komme med egne forslag og meninger til hva de selv mener er viktig for å bevisstgjøre barn og unge på at det ikke alltid vil være lurt å treffe noen de har chattet med. Selv om elevene skal arbeide i grupper, vil det være viktig at alle gruppene får muligheten til å ta for seg de samme oppgavene. Dersom oppgavene for eksempel skulle deles opp, og hver gruppe skulle ta for seg ulike ting, tror jeg en vil risikere at hver gruppe kun får kunnskaper om det de selv har arbeidet med. Dette vil ikke være formålsmessig i et slik undervisningsopplegg, der hovedmålet er at alle elevene skal sitte igjen med kunnskaper om det samme temaet. De må alle sammen bevisstgjøres på faren ved å møte fremmede. Grunnlaget for å lage et hefte til foreldrene er blant annet for at foreldrene skal fatte større interesse og bli mer observant på hva barna deres holder på med på internett, men også for å øke interessen blant elevene selv til å utføre dette undervisningsopplegget. Dersom de skal lage noe som andre skal lære noe av, vil nok elevene bli mer engasjert og dermed lære mer selv.

Når det gjelder hva elevene bør fokusere på i løpet av perioden, mener jeg det først og fremst er viktig at de tar for seg selve problematikken rundt det å møte en potensiell overgriper på internett. De kan komme frem til hvilke forhåndsregler unge bør ha når de chatter med fremmede, som for eksempel det å gi ut personlige opplysninger som telefonnummer og adresse. Videre må de bli bevisst på hva konsekvensene kan bli dersom de treffer noen de har pratet med og vedkommende ønsker å ha seksuell omgang, og spesielt dersom en treffer noen og har sex med vedkommende. Det kan være vanskelig å få barn på 12 år til å forstå konsekvensene av et slikt møte, noe som kan være ulempen med å ha dette undervisningsopplegget i så ung alder. Likevel mener jeg det vil være viktig å fokusere på dette, slik at elevene kan ha disse kunnskapene med seg dersom de en gang får et spørsmål om å møtes. Dersom mulighetene ligger til rette for det, tror jeg det kan være lærerikt å få høre hvordan andre har opplevd et slikt møte. Dette er selvfølgelig avhengig av at det finnes en person som er villig til å fortelle om dette, og det kan nok være vanskelig, men ikke umulig. Andre muligheter vil være å finne slike saker på internett, Redd Barna har blant annet noen eksempler liggende på deres hjemmeside, som for eksempel "Barn som møter overgriper på internett".³⁴¹

Videre tror jeg det er viktig at elevene selv prøver å finne ut så mye som mulig om temaet på egenhånd. Man kan som lærer komme med forslag til hva de bør søke etter og hvor, men for at elevene skal sitte igjen med kunnskaper tror jeg det vil være vesentlig at elevene får komme med egne innspill og egne meninger om temaet. På denne måten kan de drøfte seg frem til gode forslag om hvordan en kan gjøre ungdommer mer bevisst på chatten, og komme frem til alternativer de selv føler de kunne dra nytte av. Dersom en som lærer, skulle fortalt dette til elevene, vil det blitt enda en preken for elevene å lide seg igjennom. De har nok hørt mye at det før og de vil neppe lære mer av å høre det en gang til.

---

³⁴¹Astrid Aas-Hansen. Barn som møter overgriper på internett. Redd Barna. (2004)

Avslutning

Jeg har nå tatt for meg barn og unges bruk av Chat og gjort et forsøk på å drøfte hvordan de chatter, samt hvorfor enkelte velger å møte noen de har pratet med til tross for at de vet om farene ved dette. Slik jeg oppfatter dette, er ikke den kunnskapen de unge sitter med tilstrekkelig for å forhindre at de ønsker å møte en chattevenn. Dette har jeg forsøkt å få frem i undervisningsopplegget, slik at de unge i dag blir mer bevisst på farene ved et slikt møte. Jeg mener det er viktig at elevene selv får ta utgangspunkt i temaet og komme frem til momenter de selv mener kan være viktige for å bli mer bevisst på de farene som foreligger. Det er lite man som voksen kan gjøre med ungdommers nysgjerrighet og lyst til å gjøre noe som kanskje er litt farlig, så det vesentlige er nok å fokusere på kunnskapene. De vet det er farlig, men det er ikke sikkert de synes det er så farlig likevel. Dersom man fokuserer på konsekvensene av et slikt møte, altså det at ungdommene kan få en forståelse av hvordan det kan komme til å føles i etterkant. Kanskje ikke rett etter, men etter noe tid når de innser hva som egentlig skjedde. Og så tror jeg det kan være viktig å fokusere på ungdommers holdninger til slikt, som for eksempel at de ikke er så tøft eller kult å ha sex med en voksen mann. Jeg sier ikke at ungdommer mener det er kult, men jeg tror likevel det er noe en kan jobbe med. Dette gjelder jo selvfølgelig for ungdommer som er klar over at det er en voksen mann de møter.

I selve teksten har jeg hovedsaklig tatt for meg jenter og de seksuelle overgrepene de kan bli utsatt for i et møte med en chattevenn. Jeg mener selvfølgelig ikke at dette kun er farlig for jenter, og jeg vil derfor presisere nå at dette gjelder i like stor grad for unge gutter som for unge jenter.

Litteraturliste

- Aas-Hansen, Astri. "Barn som møter overgriper på internett." Redd Barna (2004)
- Badi, Diana. "Mange farer på nettet?" Dagbladet, online, internett.
(www.dagbladet.no/dinside/2006/02/03/456755.html) 16. februar, 2006.
- Bergerud, Christine Hassel. "Chattevenner er ikke som andre venner." Redd Barna (2004)
- Brustad, Lars. "Nettvettregler og nettets ABC", online, internett
(<http://www.itfokus.no/download.asp?DAFID=7&DAAID=2>) 21.05.06
- Børrud, Ane. "Alle juger på nettet og alle vet det." Redd Barna (2003)
- Hippe, Else og Hilde Hiim. Læring gjennom opplevelse, forståelse og handling. 2. utgave. Oslo: Universitetsforlaget, 1998.
- Jarlsbo, Rønnaug. "Skjult sexmarked" Dagbladet, online, internett.
(www.dagbladet.no/magasinet/2005/05/09/431258/html) 16. februar, 2006.
- Pedersen, Willy og Camilla Jordheim Larsen. "Bytte, kjærlighet og overgrep." NOVA Rapport 10/05
Ringnett, online, internett
(<http://www.ringnett.no/hjelp/viskategori.asp?kat=20>) 21.05.06
- Säljö, Roger. Læring i praksis. Et sosiokulturelt perspektiv. Oslo: Cappelen Akademisk, 2001.
- "Chatting- å snakke med noen på nettet." Ung.no, online, internett
(<http://www.ung.no/art/?id=1157&shw=NYHETER>) 21.05.06
- "Mer informasjon om ulike typer chatting" Nettvett, online, internett
(http://www.nettvett.no/portal/page?_pageid=122,53827&_dad=portal&_schema=PORTAL)
21.05.06

MULIG ØKNING I JENTERS BRUK AV BLOGGER?

Arbeidskrav 1a

Mona Sylten

IT 103
IKT i samfunns- og arbeidsliv

Høgskolen i Nesna
24. Mai 2006

INNHold

INNLEDNING	II
HOVEDDEL 1 - BLOGGING	III
1.1 Hva er blogging?	III
1.2 Teknisk	IV
1.3 Hvem er det som blogger?	V
1.4 Unge jenter og blogging	V
1.4 Hvorfor gjør de det?	VI
1.5 Blogging og overgrep	VIII
HOVEDDEL 2 – PEDAGOGISK OPPLEGG	IX
2.1 Den didaktiske relasjonsmodellen	IX
2.1.1 Mål og innhold	X
2.1.2 Læreforutsetninger	X
2.1.3 Rammefaktorer	XI
2.1.4 Læringsaktiviteter.....	XI
2.1.5 Vurdering	XIII
AVSLUTNING	XIV

INNLEDNING

Jentenes inntog i dataverdenen har kommet for fullt de siste årene. Dette gir utslag i både positive og negative ting. Spesielt unge jenter bruk av data og internett som et fora for "utlevering" av seg selv. Og dessverre sitter ikke alltid foreldre og foresatte inne med kunnskapen og viten nok rundt dette temaet til at de er klar over konsekvensene av hva deres datter gjør på nettet.

Denne oppgaven er del i to hoveddeler. Del 1 består av at jeg skal prøve å belyse denne problematikken som stadig er i søkelyset for tiden, nemlig: "unge jenters bruk av blogging". For å kunne gjøre det så starter jeg først med begrepsavklaring, da språket kan være svært komplisert for en som ikke er dreven i data og internett. Selv jeg som tar utdanning innen data slet med en del begreper, og begrepet blogging var helt nytt for meg. Derfor må vi gå litt inn i fenomenet blogging og se på hva det egentlig er.

Framgangsmåten min har vært å bruke internett aktivt over en lengre periode, da det finnes svært lite "ferdig" kunnskap om temaet. Men det skrives mye om det på nettet i ulike foraer, og det er mange som har meninger om blogging. Så mye av innholdet i denne oppgaven er basert ut fra informasjon fra internett. Teoretikere som Maslow og Mead blir også nevnt, da man finner relevante teorier innenfor pedagogikken i henhold til hvorfor jenter gjør dette.

Del 2 går på bevisstgjøring og informasjon. En av problemstillingene er hvordan vi kan få gitt informasjon til skole og foreldre ang. dette økende problemet? Jeg kan ikke si at jeg kommer med noen absolutt forklaring på det, men jeg har laget et pedagogisk opplegg som forhåpentligvis kan være med på å gi folk informasjon og opplysning. Bjørndal og Lieberg er sentrale teoretikere i denne delen av oppgaven, sammen med Piaget og Dewey.

HOVEDDEL 1 - BLOGGING

Blogging er over alt for tiden - i ordbøkene, på nyhetene og ikke minst på nettet. Men hva er blogging? Da jeg satte meg ned for å skrive denne oppgaven innså jeg at min kunnskap rundt blogging var svært liten. Jeg har jo hørt ordet i media, og har en viss forståelse på hva det går ut på. For meg er blogging noe som er kommet som en farsott de siste årene, men ifølge ulike ”eksperter” så har blogging eksistert i lang tid.

1.1 Hva er blogging?

Etter lange dager med søking på internett har jeg lært det at definisjonen på blogg varierer veldig, selv om de fleste har med stort sett samme stikkord. Noen definerer blogg ut fra det tekniske, mens andre tar utgangspunkt i trend og sjanger. Så jeg finner det vanskelig å komme med en definitiv og konkret setning som sier at slik er en blogg. Derfor har jeg valgt å vise til mangfoldet i oppfattelsen av hva en blogg er. I min søken etter kunnskap rundt blogging har jeg truffet på mange blogger som diskuterer om andre blogger virkelig er blogger. Henger du med? La meg ta ett eksempel. Dagbladet har opprettet en tjeneste som de kaller en blogg, men det er mange som er uenige i den definisjonen. Jeg har lest en del blogger, og svært mange av dem diskuterer faktisk dagbladets bloggjeneste og hvorvidt den kan kalles en blogg.

Så hva er en blogg spør du? Slik jeg har forstått det så er det egentlig en hjemmeside, men det har utviklet seg til en form for en dagbok, med både bilder og tekst, samt muligheten for andre å komme med kommentarer/innlegg. Strukturen på siden er slik at innlegg blir vist i omvendt kronologisk rekkefølge, altså ligger det nyeste innlegget øverst. På den måten er det lett å gå tilbake å se f. eks hva diskusjonen/kommentarene egentlig startet med. Og du kan finne de merkeligste diskusjoner og temaer ved å besøke en blogg..

1.2 Teknisk

For å få den ”riktige” tekniske definisjonen av en blogg så har jeg tatt med ett avsnitt fra Wipikedia,³⁴² som er ett oppslagsverk på internett. Der står det følgende:

”En weblog (fra eng. web (vev) og log (logg)), i kortform en blog eller blogg, på norsk også vevlogg er en betegnelse på en oppdatert internettside hvor én eller flere forfattere ytrer synspunkter og forteller omverdenen om det som skjer. Innleggene dateres som oftest i omvendt kronologisk rekkefølge, og det nyeste innlegget legges da automatisk øverst på siden. Der noen weblogger er rene dagbøker for bloggskribenten, er andre mer tematisk, profesjonelt, eller kunstnerisk vinklet. Blogger gjør også ofte ivrig bruk av pekere til andre nettsteder og ikke minst andre weblogger. De fleste blogger publiseres med egne bloggverktøy, som er vevpubliseringsverktøy spesiallaget for denne publiseringsformen. Noen er kombinerte publiseringsverktøy og vertstjenester, andre krever at du selv installerer programvaren på egen serverplass.”

Hva betyr så dette? Jo, I kortversjon kalles det gjerne bare for blog(g) eller blogging.

Men la oss ta det fra starten. Før så var det en omfattende prosess å få laget en hjemmeside. Man måtte programmere (lage sider med koder som utgjorde HTML sider/hjemmesider), noe som krevde teknisk innsikt og som tok lang tid. Men nå får man tilgang til bloggerverktøy over alt på nettet, f. eks www.vg.no og www.startsiden.no, og de fleste er gratis. Det fungerer slik at du bare ”bestiller en blogg” (må registrere navn og passord), og så har du fått din egen blogg hvor du bare kan sette i gang med å legge inn tekst/innhold. Alt legges ut automatisk og kronologisk. Disse bloggene har også flere valgmuligheter når det gjelder utseende og struktur – og alt får du ved et par tasteklikk. Her er et eksempel som jeg fant på nettet:

FÅ DIN EGEN WEBLOGG

Det koster deg ingenting, og tar bare noen få minutter å sette opp.

På webloggen kan du poste tekst og bilder både fra web og via SMS / MMS med din egen mobiltelefon.

---

³⁴² <http://no.wikipedia.org/wiki/Blogg>

1.3 Hvem er det som blogger?

ALLE! Alle blogger, i mindre eller større grad. Vel, det er vel kanskje ikke så ille, men de som bruker internett regelmessig har som oftes en blogg. Selv Kristin Halvorsen har egen blogg, hvor hun skriver litt om dagens gjøremål – men hun får mye ”pes” for å være en dårlig blogger. En forutsetning for at du skal ha en interessant blogg er at du er aktiv på den, og helst kommer med daglige innlegg. I min søking etter bloggere så fant jeg ut at det benyttes av både journalister, organisasjoner og privatpersoner – som alle ønsker å ytre sine meninger og tanker med verdenen. Innholdet på disse bloggene kan variere fra alt mellom himmel og jord, f. eks temaer, faglige, politikk, debatter eller eksponering av seg selv. Jeg fant faktisk ut at det er mange blogger om blogging (det er ofte de som diskuterer/krangler om hva en blogg er). En av dem er Maris blogg³⁴³ – som skriver masteroppgave i medievitenskap, hvor hun tar for seg blogging. Hun har også linker til en annen forsker ved navn Jill Walker³⁴⁴, som er bloggingsekspert og seksjonsleder for humanistisk informatikk. Hun representerer den ”seriøse” bloggeren, som bruker bloggen sin til å dele faglige funn og aktiviteter. Hun mener at alle forskere bør føre weblogg.

Så har vi de som ser på blogging som en mulighet til å legge ut hva det skulle være. Håpefulle forfattere legger ut novellen sin, bonden skriver dagbok om kopplammet sitt, den kristne som sprer guds ord, listen er lang. Du kan som nevnt finne hva som helt i ”bloggeverden”. Men få av disse har ført til medieoppslag slik som tenåringsjenters bruk av bloggen. Og det er fordi de ikke medfører en trussel for seg selv, slik som enkelte av disse jentene gjør.

1.4 Unge jenter og blogging

Blogging er blitt svært populært blant tenåringsjenter, og dette medfører økt konkurranse om å få flest treff på sin blogg. Jeg tror at mange jenter har interne konkurranser om hvem som får flest treff på sin blogg – og da er alle midler lov. Selvfølgelig så blir grensen strukket etter hvert som ”leken” pågår. For det er det for mange av disse jentene, en lek. De må hele tiden kjempe om oppmerksomhet, og da ender det ofte opp med bilder. Det starter med vanlige bilder, men utvikler seg fort til

---

³⁴³ <http://huminf.uib.no/~mfl061/blog/>

³⁴⁴ <http://jilltxt.net/>

lettkledde eller nakenbilder. Ofte kan du se ting på bildene som gir deg innblikk i denne personens privatliv, f. eks noe i bakgrunnen eller ansiktet. Du har også de som tror at det kun er vennene som er inne på bloggen din og leser, og derfor legger de ofte ut privat informasjon og bilder, som lett kan føre til identifisering av hvem de er og hvor de bor. Jeg tror rett og slett at de ikke sitter inne med kunnskap nok til å forstå hva de egentlig holder på med. De tror at det bare er venninnene som er inne på siden, mens det i virkeligheten ligger tilgjengelig for en hel verden.

1.4 Hvorfor gjør de det?

Jeg tror, ut fra det jeg har sett på nettet, at det er forskjellige grunner til dette fenomenet. En av dem går på popularitet. For å få flest mulig treff på siden din så må du gjøre deg selv attraktiv. Ved at folk (menn/gutter) gir deg tilbakemeldinger så dekker du behovet for anerkjennelse og positiv selvoppfatning. I dette tilfellet vil jeg gjerne nevne en teoretiker som jeg mener er med på å gi en viss forståelse til hvorfor disse jentene ”utleverer” seg på nettet. Maslow er en av de sentrale teoretikerne innenfor den humanistiske psykologitradisjonen. Han skilte ut fem behov som han mente var grunnleggende, og laget det vi kaller Maslows behovshierarki.³⁴⁵ Alle behovene må sees i sammenheng, da mennesket er et søkende vesen. Så når et behov er tilfredsstilt så er det alltid et nytt som melder seg. Maslow sier at mennesket trenger å ha en oppfatning av seg selv som noe positivt. Selvoppfatning og selvbilde er to viktige ord i denne sammenhengen. Behovet innebærer å ”være noe” i andres øyne.³⁴⁶ Dette kan forklares på mange måter. Jeg tror at det ”å tøffe” seg for venner og medelever ofte føler til tilfredsstillelse av dette behovet. Og i dagens samfunn vil det kunne gjøres på andre måter enn før. Da var man tøff hvis man smugrøykte, nå er man tøff hvis man har en populær blogg. Og hvordan blir bloggen din populær? Jo ved å ha det mest oppsiktsvekkende innholdet som gir mest mulig ”buzz” i skolegården eller i klassen. Hvem tør å lage den mest utfordrende bloggen? For å være en del av den ”kule” gjengen så hiver du deg på bloggebølgen, og konkurransen er i gang. Jeg kan gi ett eksempel fra en fortvilet mor som jeg kjenner. Hun fortalte om datterens blogg, eller rettere sakt, hun fortalte at datteren hadde en blogg. Det var alt hun visste. Jeg fortalte

---

³⁴⁵ Imsen, Gunn. Elevens verden, s. 232

³⁴⁶ Imsen, Gunn. Elevens verden, s. 238

henne noen historier om jenter og blogging, og sa litt om denne oppgaven. Hun ble skrekkslagen, og dro hjem for å sjekke hva datteren drev på med på nettet. Og i senere tid har hun fortalt meg at datteren og en del venninner hadde en slik konkurranse som jeg har nevnt ovenfor, hvor graden av tøffhet ble testet. Men datteren hadde betrygget moren med at det kun var venninnene i klassen som hadde adressen til bloggen hennes, og at det kun var de som hadde adgang til siden. Da jeg fortalte henne at hvem som helst med adgang til internett kunne gå inn på bloggen hennes for så å hente informasjon om navn, adresse osv, ble det en ny runde med datteren. Og jenta ble helt fortvilt fordi hun hadde lagt ut bilder som var ”private”. Hun hadde rett og slett ikke begreper på hva omfanget av internett vil si, og at en hel verden hadde adgang til hennes side.

En annen teoretiker som er opptatt av dette med selvoppfatning er Mead. Han mente at vi kunne dele det inn i tre følgende rom, som til sammen utgjør en helhet:

4. Vår faktiske oppfatning av oss.
5. Hvordan vi ønsker å være.
6. Hvordan vi velger å fremtre for andre mennesker.

Han mener at vi danner oss en selvoppfatning ved bruk av en speilingsteori. Vi ser oss selv gjennom andres reaksjon og tilbakemelding, som vi tolker og vurderer slik at vi korrigerer frem et selvbylde.³⁴⁷ Denne teorien gir en viss forklaring på hvorfor disse jentene gjør de overnevnte tingene. Men den passer også på en annen gruppe jenter som driver på med akkurat det samme, men med andre motiv. Jeg har sett mange eksempler i div. blogger på nettet hvor jenter ”sutrer” over at de er så stygge osv. Som oftes er det pene, unge jenter på bildene – men de skriver stygge ting om seg selv, gjerne avsluttet med et stort ”snufs”. Og da tikker det inn meldinger fra menn som kommer med mange trøstende ord og oppmuntringer. Da blir selvbylde til denne jenten styrket, og hun blir smigret over kommentarene. Og det fører til at hun gjerne vil ha mer. Da er dialogen i gang, og jeg tror at mange av de som er ”ute etter” disse jentene aktivt plukker ut de som er ”svake”. Men dette er bare spekulasjonen fra min side, for de er vel egentlig ikke ”svake”? Ok, i noen tilfeller er de vel det, men jeg tror nok at mange av disse jentene har godt selvbylde – men vet at slike utsagn gir medlidenhet og, ikke minst, mange treff fra gutter og menn. Og de som ser på seg selv som ”stygg” ser på internett og bloggen som en mulighet til å få noen trøstens ord. De tørr å legge ut bilder av seg selv fordi

---

³⁴⁷ Gjøsund, Peik og Roar Huseby. To eller flere, s. 37-39.

ingen vet hvem de er, og de kan forbli anonyme. Jeg må også legge til at den kroppsfixeringen og ”normaliseringen” av sex som eksisterer i dagens medier nok er med på å skape noen av disse problemene. Ungdommen har fått et helt annet forhold til kropp og sex, og det er ikke lenger noe som holdes innenfor husets fire vegger. De syntes det er morsom å se seg selv på internett, med eller uten klær.

1.5 Blogging og overgrep

Det unge jenter syntes er morsom på internett kan være svært alvorlig hvis de er uforsiktlige. Internett har åpnet opp en helt ny verden for såkalte ”overgripere”. Hva mener jeg med det? Mange av disse jentene er ofte ganske uviten når det gjelder omfanget av det de legger på nettet. Det at fremmede menn kan gå inn på bloggen er en tanke som er ganske fjern for mange av dem. Derfor er de uforsiktlige med det de legger ut, og tenker ikke over at det kan brukes til å lokalisere bostedet hennes. Jeg fant følgende skekk-eksempel på nettet.

” The recovery last week of the remains of a 21-year-old Illinois State University student, Olamide Adeyoye, in a burned out chicken house in Newton County has authorities wondering if her online blog — which included her picture and where she worked — played a part in her abduction. Her last blog, or online journal on <http://www.myspace.com/>, was posted Oct. 13. She was reported missing two days later when she didn't show up for her classes or her job as a waitress. “³⁴⁸

Andre igjen vil at gutter skal ta kontakt, og flørter gjerne med de som er inne på bloggen. Det de ikke vet er at denne 16 år gamle gutten kan være en godt voksen mann som ”er på jobb”, altså en som leter etter jenter som kan forføres og ”lures” til en date. For på nettet kan du være den du vil, og mange lyger både på utseende og alder, spesielt menn. Og når jenta da skal møte denne drømmegutten, så står det en fremmed mann der.

---

³⁴⁸ <http://www.clarionledger.com/apps/pbcs.dll/article?AID=/20051030/FEAT05/510300315/1023>

HOVEDDEL 2 – PEDAGOGISK OPPLEGG

Jeg har laget et pedagogisk opplegg for skolen, og foreldre, på den aktuelle problemstillingen. Jeg vil ikke kalle det et undervisningsopplegg, men heller informasjon og opplysningsarbeid. Det finnes mange gode sider på nettet som omhandler sikkerhet på nettet, f. eks Redd Barna ³⁴⁹, Nettvett ³⁵⁰ og Microsoft. ³⁵¹ Som ”hovedredskap” har jeg brukt en nettressurs som heter SAFT. Slik beskriver de seg selv:

SAFTs målsetting: SAFT - Safety, Awareness, Facts and Tools – er et all-europeisk prosjekt som har som mål å fremme sikker bruk av internett blant barn og ungdom. SAFT ønsker å lære barn og tenåringer hvordan de reduserer ”risikoadferd” og er ansvarlige internettbrukere. Vi arbeider videre for å gi foreldre, lærere og internettindustrien midlene for at barna skal kunne nå dette målet. ³⁵²

Denne ressursen har mange gode tips, råd og oppgaver som kan brukes av alle. Mye av stoffet som ligger her er ideelt for bruk i en slik sammenheng som dette, men jeg har valgt ut noen få ting for å vise tanken bak opplegget. For mer informasjon så kan du gå inn på www.saftonline.no. Etter min mening er denne problematikken noe som burde jobbes med kontinuerlig på skolen, og spesielt fra mellomtrinnet og oppover. Men da måtte opplegget utarbeides over en lengre periode. Mitt opplegg er ment som en generell innføring i nettsikkerhet, med utgangspunkt i denne oppgavens problemstilling – unge jenter og blogging.

2.1 Den didaktiske relasjonsmodellen

For å kunne illustrere det best mulig har jeg valgt å legge ”den didaktiske relasjonsmodellen” av Bjørndal og Lieberg ³⁵³ til grunn. Modellen er utviklet som et hjelpemiddel som skal hjelpe lærere til å kunne utarbeide et helhetlig undervisningsopplegg. Modellen er utarbeidet i seks ulike kategorier, og hvor ingen av kategoriene kommer først eller sist. Det didaktiske arbeidet er sammensatt og hver

---

³⁴⁹ http://www.reddbarna.no/default.asp?V_ITEM_ID=3740

³⁵⁰ <http://www.nettvett.no/>

³⁵¹ <http://www.netscum.dk/norge/athome/security/children/default.mspix>

³⁵² http://www.saftonline.no/hva_er_SAFT/

³⁵³ Lyngsnes, Kitt. Didaktisk arbeid, s. 78

kategori griper inn i de andre, med andre ord hvis en gjør forandringer i det didaktiske arbeidet i en kategori blir det også forandringer i de andre.

Kategoriene i modellen er:

- Mål
- Læreforutsetninger
- Rammefaktorer
- Innhold
- Læringsaktiviteter
- Vurdering

2.1.1 Mål og innhold

Målet er å gi kunnskap om barns internettbruk, både gode og dårlige. For det er viktig at ikke internett svartmales, men at det tvert i mot er en enorm ressurs – bare man har den rette kunnskapen og holdningen. Jeg ønsker å informere både barn og foreldre på en slik måte at de i ettertid kan jobbe med temaet internett og sikkerhet selv. De vil få informasjon og referanser til gode nettsider, slik som de jeg har nevnt tidligere, som tar for seg problematikken, og som inneholder tips og veiledning til både elver og foreldre.

2.1.2 Læreforutsetninger

Elevene har ulike forventninger, kunnskaper og erfaringer, evner og hjemmebakgrunn. De fleste hjem har i disse dager en pc med internett-tilgang, men man kan ikke ta det som en selvfølge. Barns datakunnskap og erfaring kan variere veldig, noen er flinke på nettet mens andre er gode på spill og programvarer. Så man må legge seg på en linje som fanger opp alle fra starten av, og heller gradvis øke/intensivere undervisningen når man har fått lagt grunnlaget. Dette gjelder også foreldrene. Mange foreldre er svært oppegående i databruk, ofte gjennom jobb eller privat bruk. Men ta f. eks mine foreldre – de kan ikke slå på en datamaskin, langt mindre bruke den. Dette er ting som må være med i betraktningen når opplegget lages.

2.1.3 Rammefaktorer

I dagens skole er det mangel på digital kompetanse innad i lærerstaben – selv om mange skoler er kommet godt i gang med kurs og videreutdanning for sine ansatte. Derfor er læreren en stor rammefaktor. Læreren har også en viktig rolle som informatør og veileder, og det krever kunnskap og kjennskap om internett. Derfor må man som lærer kjenne sine begrensninger, og gjerne dra inn fagfolk som kan bistå i undervisningen. Tilgang på utstyr er viktig, spesielt i dette tilfellet, da det kreves tilgang til datautstyr som er koblet til nettet. Og ikke bare skal det være datautstyr, det må også være nok utstyr – slik at alle får tilgang (maks 3. personer pr. datamaskin). Noe med hensikten er at alle skal få prøve og erfare mens de lærer, og da må de få kunne konkretisere læringen ved bruk av datamaskinen. Det er også ønskelig at alle har tilgang på en pc hjemme, slik at barn og foreldre kan sette seg ned å jobbe med stoffet sammen. Tid er alltid en rammefaktor, også i dette tilfellet. For å kunne jobbe aktivt med opplegget, så forutsetter jeg at foreldrene tar seg tid til både å komme på informasjonsmøtet og å jobbe med stoffet hjemme sammen med barna.

2.1.4 Læringsaktiviteter

Jeg har stor tro på synliggjøring og konkretisering som gode læringsaktiviteter. Piaget, med den kognitive læringsteorien, vektlegger at mennesket selv er aktivt i læringsprosessen. . I denne teorien sees læring på som en indre prosess som griper inn i hele det personlige liv. Læring er da en økning i den enkeltes evne til å utføre en handling eller å løse en oppgave. Læringsbegrepet forstås videre som en tilegnelse av kunnskaper, ferdigheter og holdninger. Så med andre ord så lærer vi gjennom egenaktivitet.³⁵⁴

All læring, eller utvikling, som Piaget ville ha sagt, forutsetter altså aktivitet fra barnets/elevens side. Den andre læringsteorien kommer fra Dewey som var en progressiv pedagog. Slagordet var ”learning by doing”. Han mente at god undervisning

---

³⁵⁴ Imsen, Gunn. Elevens verden, s.95

forutsatte interaksjon mellom eleven og lærestoffet. Han kritiserte sterkt passive undervisningsformer som bygde på at elevene kunne ”fyller” med kunnskap.³⁵⁵ Dette er som jeg skulle ha sagt det selv. Læring er etter mitt syn også noe aktivt. Jeg tror at undervisning ved enveis kommunikasjon fra læreren fører til at elevene blir passive og umotiverte. Selv om elevene har en bok eller annen informasjon/oversikt som de kan se på underveis så blir ikke læringen optimal. Ved å la eleven delta aktivt i undervisningen og la de finne sin egen informasjon, så skaper de også sin egen kunnskap. Og dette ligger i grunn for arbeidsmetoden jeg har valgt å bruke i dette opplegget.

Siden vi har to forskjellige grupper (elever/foreldre) så må jeg nødvendigvis dele opp undervisningen litt. Som nevnt under læringsforutsetninger, så kan kunnskapen om internettbruk variere veldig mellom barn og foreldre. Derfor blir opplegget delt i tre, en del for elevene, en for foreldrene og en som de skal gjøre sammen. SAFT har ulike tester liggende som ressurser på siden sin, og det er disse jeg vil bruke i opplæringen. For å gi ett eksempel så legger jeg ved ett utdrag fra den testen som jeg vil starte opplegget med.

Modul 3 - Quiz - interaktiv spørrelek om sikkerhet

Mål: Å teste ut og forbedre elevenes kunnskaper om sikkerhet på Internett. Tidsbruk: 40 minutter. Aktiviteter: 1 klasseromsaktivitet med tilhørende hjemmeoppgave. Modul 3 tar utgangspunkt i SAFTs spørrelek (Quiz) som har til formål å teste ut og forbedre elevenes kunnskap om sikkerhet på Internett.

Spørreleken er utformet som følger:

Del A - Hva er personlige opplysninger? - 10 spørsmål

Del B - Nettvett - 15 spørsmål

Del C - Nettsnakk - 10 spørsmål

Elevene kan *ikke* gå videre før hvert spørsmål er rett besvart. Etter å ha svart rett på alle spørsmålene kan elevene skrive ut et spesielt SAFT diplom og som belønning også få spille et enkelt spill. Spørreleken er tilgjengelig online, eller kan lastes ned. Avpass tilnæringsmåten til elevenes ferdigheter, for eksempel slik:

- La elevene gjennomføre spørreleken – enten [online hos SAFT](#) eller på det lokale nettverket (IT-ansvarlig kan hjelpe med å installere).

---

³⁵⁵ Lyngsnes, Kitt. Didaktisk arbeid, s.37

- Gi elevene tid til å arbeide med og fullføre hele spørreleken. Dette kan sees som ”prøveøkt” for å oppmuntre til diskusjon.
- Be eventuelt elevene svare på spørreleken på nytt, hjemme. Denne gangen sammen med foreldre/foresatte for å oppmuntre til dialog om trygg og akseptabel bruk av Internett.

Elevene tar denne på skolen først, slik at jeg får kartlagt kunnskapen. Senere vil testen bli gitt i hjemmelekse, da er det meningen at foreldrene også skal delta i spørreleken.

2.1.5 Vurdering

Vurdering i ettertid er viktig, særlig med tanke på videre bruk av opplegget. Fungerte det bra, og med godt utbytte, kunne det være en ide å innføre dette som en fast del av skoleåret for den aktuelle klassen. Hvordan dette gjøres kan variere, men jeg hadde tenkt å gi både elever og foreldre en spørreundersøkelse etter undervisningen. Her ser du fort om det har kommet noe positivt ut av opplegget, og skulle det være bare noen få som virkelig har skjønt budskapet, så er det nok – selv om man selvfølgeligvis ønsker å fange flest mulig.

AVSLUTNING

Det at blogging blant unge jenter er et problem er vel noe jeg vil svare klart ja på. Etter å ha lest mange historier om unge skjebner som blir ødelagt pga. uvettig (eller rettere sagt uviten) bruk av mulighetene som en blogg gir. For å forhindre at barn og ungdom kommer i uføre grunnet blogging, så må vi som lærere og foreldre ta ansvar.

Selvfølgelig ligger ansvaret hos barna også, men det er ikke til å komme unna at skole/hjem har oppdragerollen sammen.

Min egen mening etter å ha skrevet denne oppgaven er at disse aktuelle jentene rett og slett ikke eier begreper på hva internett egentlig innebærer. Det at alle, å da mener jeg hele verden, har innsyn i deres blogg er noe som de ikke er helt klar over. Og med mennesker som aktivt søker etter denne typen jenter for ulovlige grunner (gjerne av seksuell karakter), så er det uhyre viktig at kunnskapen om internett som forum blir integrert i skolen på ett tidlig stadium. Jeg tror ikke at bloggingen og internettbruken til ungdom blir mindre av at man starter tidlig med å lære dem alt dette, men de vil nok få en dypere forståelse for hvorfor de skal ta forholdsregler.

Kilder

Gjøvsund, Peik og Roar Huseby. To eller flere: Basiskunnskap i gruppepsykologi. NKS-Forlaget, 1998

Imsen, Gunn. Elevens verden: Innføring i pedagogisk psykologi. Tano Aschehoug, 1998

Lyngsnes, Kitt og Marit Rismark. Didaktisk arbeid. Gyldendal Norsk Forlag AS, 2001

Microsoft Norge. Online, Internett

(<http://www.netscum.dk/norge/athome/security/children/default.msp>) 24.05.2006

Nettvett. Online, Internett (<http://www.nettvett.no/>) 24.05.2006

Online, Internett (<http://huminf.uib.no/~mfl061/blog/>) 24.05.2006

Online, Internett

(<http://www.clarionledger.com/apps/pbcs.dll/article?AID=/20051030/FEAT05/510300315/1023>
) 24.05.2006

Redd barna. Online, Internett (http://www.reddbarna.no/default.asp?V_ITEM_ID=3740)
24.05.2006

SAFT. Online, Internett (http://www.saftonline.no/hva_er_SAFT/) 24.05.2006

Walker, Jill. Bloggeside. Online, Internett (<http://jilltxt.net/>) 24.05.2006

Wikipedia. Online, Internett (<http://no.wikipedia.org/wiki/Blogg>) 24.05.2006

IT 202 PROSJEKTARBEID

BARN OG UNGES DIGITALE HVERDAG

SISSEL DYRSTAD

IKT OG LÆRING 2a

Høgskolen i Nesna, våren 2006

INNHOOLD

1.0	INNLEDNING	1
2.0	BARN OG UNGES DIGITALE HVERDAG	1
2.1	Hva er chatting?	1
2.2	Chattekanaler	2
2.3	Foreldre og voksne	2
2.4	Trusler på Internett?	3
2.4.1	Chatting	3
2.4.2	Bilder på nett	3
3.0	WEB-SIDE	3
3.1	Utforming og design	3
3.1.1	CSS	4
3.1.2	Html-editor	4
3.1.3	Farger	5
3.1.4	Logo	5
3.1.5	Bilder	5
3.2	Lenkevalg	6
3.3	Navigering	6
4.0	FORMÅL	6
4.1	Hvordan kan websider være et læringsverktøy i forhold til bevisstgjøring av foreldre?	7
5.0	REFLEKSJON	11
	Litteraturliste	12
	Vedlegg 1	13

1.0 INNLEDNING

Jeg har i denne oppgaven om prosjektarbeid laget en web-side om barn og unges digitale hverdag. Jeg har avgrenset oppgaven til chatting på Internett og utlegging av mms-bilder på nett.

Jeg starter denne rapporten med å fortelle noe om barn og unges digitale hverdag. Jeg forteller litt hva chatting er, chattekanaler og trusler med chatting. Med Internett og mobiltelefon har ikke foreldre og andre voksne den kontrollen de hadde på barna før dette ble allemannseie. Mange foreldre mister kontrollen, med en følge at deres barn kan bli misbrukt. Det er dette jeg mener mine web-sider skal hjelpe foreldrene med, å få tilbake kontrollen.

Jeg vil videre fortelle hvordan jeg tenkte da jeg valgte design på web-siden, oppsett, lenkevalg, navigering, og hvilke formål jeg har med siden. Tilslutt har jeg en refleksjon rundt hvorvidt mitt oppsett stemmer med mine formål, og hvordan faglærer og medstudenters tilbakemelding har utviklet oppgaven.

Jeg har hatt et godt samarbeid med min faglærer, og sammen har vi funnet den vinklingen på oppgaven vi mener den bør ha. Redd Barna er en organisasjon som prøver å bekjempe overgrep mot barn som skjer via chatting på Internett, jeg har brukt mye av deres materiale i mine web-sider. Jeg har også fått tilbud om å rådføre meg med dem.

2.0 BARN OG UNGES DIGITALE HVERDAG

2.1 *Hva er chatting?*

Redd Barnas definisjon på hva chat er følgende;

Å chatte er rett og slett å prate med noen – på internett. Chat er en skriftlig samtale, mellom to eller flere personer. Chatting foregår i såkalte chatterom, eller for å bruke et mer norsk ord: Snakkerom. Når du logger deg inn (det vil si går inn) i et chatterom, er det to måter å snakke på. Den ene er i det offentlige rommet, hvor alle kan lese alle meldingene. Den andre er ved å «hviske» til hverandre. Dette er en toveis-samtale mellom deltagere i chatterommet, som ingen andre kan lese. Alle som chatter er i utgangspunktet anonyme. Du logger deg på under et hvilket som helst navn, og du kan være en hvilken som helst person. Navnet som du logger deg på med kalles et «nickname». Det er ingen som kan finne ut om du lyver eller ikke.

*Du kan skape deg en – eller flere – identiteter på chatten som ikke stemmer overens med den du er i virkeligheten.*³⁵⁶

2.2 Chattekanaler

På nettet finnes det chatterom om de aller fleste tema. Det finnes egne barnechatter og chatter for voksne. Mange benytter seg av «lokale» chatter, for eksempel på fotballagets hjemmeside.

Disse chattene

er også åpne for alle, men det er større sannsynlighet for å møte noen fra nærmiljøet her enn på en «nasjonal» chat.

Det er også mulig å lage egne chatterom på nettet, om temaer man ønsker å debattere. Det går an å lage lukkede chatterom, der godkjenner gruppen nye deltagere. Slik kan en vennegjeng lage seg et eget rom hvor bare de chatter. Instant Messenger er en noe annerledes måte å chatte på. Her laster man ned et program på maskinen som gjør det mulig å se når venner – som også har lastet ned dette programmet – er på datamaskinen, og man kan «snakke» med de direkte. Eksempler på slike program er MSN (Microsoft Network) Messenger og ICQ (leses: I seek you).³⁵⁷

2.3 Foreldre og voksne

Chatting har også en egen språksjanger. I mange chatterom brukes det ganske «rått språk», som sjokkerer mange voksne. Ungdom forteller at det er et skille mellom hvordan man snakker i ”den virkelige verden” og hva man tør å skrive/si i et chatterom. Chat kan sammenlignes med et rollespill, der man tar en rolle man i virkeligheten ikke torde å ha tatt. Man blir på mange måter en annen når man chatter. Mange foreldre og voksne er ikke klar over dette problemet. De fleste voksne tenker at dette skjer ikke med mitt barn. Det er de andres barn og unge som er uforsiktige. Men, det er vel ikke slik. Voksne bør ha en plikt til å sette seg inn i barns nettvaner for å forhindre at overgrep skjer. Foreldre og barn bør ha en åpen dialog på hva barna avslører om seg selv på chattekanalene.

---

³⁵⁶ Redd Barna. **Hva er chatting?** Et informasjonshefte for deg som husker Pompel og Pilt. 2004

³⁵⁷ http://www.reddbarna.no/docs_tmp/DOCS-9863-v1-

Chatting__Et_informasjonshefte_for_deg_som_husker_Pomel_og_Pilt__2__opplag.PDF

2.4 Trusler på Internett?

2.4.1 Chatting

Alle foreldres skrekk er at deres barn skal treffe noen som de har snakket med på chatten, som viser seg å være en overgriper. En av Redd Barnas chatteregler er at man alltid skal ha med seg en voksen første gang man møter noen fra chatten. En annen regel er å velge et sted med mange mennesker, hvis man først velger å møte noen fra chatten.

Det viser seg ofte at barn er veldig høflige på Internett, det resulterer ofte i at de svarer ærlig på alt de blir spurt om. Dermed kan potensielle overgripere finne ut om barna, og prøve å oppnå kontakt. Overgriper bruker såkalt grooming-effekt. Det vil si at de først oppnår tillit til barna, får så å prøve å få i stand et møte med dem.

2.4.2 Bilder på nett

På noen sider er det populært å legge ut bilder av seg selv. Jeg har oppfordret foreldre å gå inn på deiligst.no. Der kan det faktisk hende at foreldre finner bilde av barna deres, poserende mer eller mindre halvnaken. Der er det ikke like mange bilder av halvnakne gutter som jenter, men det er overraskende mange gutter som også legger ut bilde av seg selv. Ved å legge ut bilde av seg selv skal andre kære den "deiligste" eller som deiligst.no sier "folkets favoritt". En kan til og med laste ned bilder som mms.

Barn og unge tenker kanskje ikke fremover, bilder som de legger ut på nettet forsvinner ikke så lett. Det er kanskje vanskelig å forklare en fremtidig arbeidsgiver i et svært seriøst firma hvorfor det ligger halvnakne bilde av en på nettet? Det er kanskje ikke så morsomt heller når halve bygda eller byen har sett en naken/halvnaken, eller har lagret bilde av en på mobiltelefonen. Det er slike spørsmål jeg stiller på mine web-sider, og jeg stiller dem til foreldre.

3.0 WEB-SIDE

3.1 Utforming og design

Design betyr mye for brukerfunksjonaliteten. Målgruppen vil ikke komme i nærheten av de riktige sidene med mindre nettstedet har en brukervennlig

struktur og inneholder et navigasjonssystem som lar brukerne finne det de trenger.³⁵⁸

3.1.1 CSS

Jeg har brukt css stil. CSS står for Cascading Style Sheets. (*Cascading= fosse, strømme*). Styles definerer hvordan html elementer skal se ut i en nettleser. Jeg har lagret den som ekstern stilark (stil.css).

Eksterne stylesheets kan være ekstremt tidsbesparende da formatteringer for HTML-sidene skjer i selve CSS-stilarket. Skal en forandre på en stil, gjør man forandringen i stylesheet'et og ikke i de enkelte html-dokumentene.

Som en utvikler kan jeg definere stilen for hvert html-element og la dette gjelde for alle forekomster av elementene i flere html-dokumenter ved å linke til stilarket i i hvert enkelt HTML-dokument. Må jeg gjøre en forandring på alle forekomster av et eller flere html-elementer (tagger), gjør jeg forandringen i sidedefinisjonen i stilarket, i stedet for å måtte forandre på hver enkelt forekomst av elementet på alle sidene i siden.

3.1.2 Html-editor

Jeg har brukt Selida som html- editor. Grunnen er at det denne html editoren jeg er mest fortrolig med. Jeg har tidligere laget websider i notisblokk, men jeg synes det var mye jobb. Jeg har også prøvd meg med FrontPage, men syntes ikke jeg lyktes. Jeg har brukt Selida som *hjelp* og ikke som støtte fordi jeg har stått for Html kodingen selv. Dette er fordi jeg bedre sikrer hvordan web siden blir, utseendesmessig. HTML er byggestenene, eller selve fundamentet for en Web-side. For meg er det meget nyttig å kunne forstå de viktigste kodene og deres attributter. Men, det er kjekt med en html editor, fordi Selida er laget slik at skriver jeg liste - taggen (<li>) vil Selida automatisk komme med avslutnings- taggen (). Dermed slipper jeg å skrive så mange tagger selv, selv om jeg må vite hvor de enkelte taggene skal plasseres på siden.

---

³⁵⁸ Jakob Nielsen. **Funksjonell webdesign**. Vett og Viten A/S 2002 s 18

3.1.3 Farger

Jeg har valgt et enkelt design på websidene mine. For meg er det innholdet på sidene som er i sentrum. Jeg kunne sikkert ha hatt et mer avansert design, men jeg mener at jo mer ”flashy” en webside er, jo mer tar en vekk fokuset på innholdet. Jeg har vært inne på hjemmesider med så mange bilder og grimme farger at jeg hadde problemer med lese. Slik vil jeg ikke ha det. Jeg har valgt svart bakgrunn med hvit tekst. Fargevalget var bevisst for å gjøre sidene brukervennlige å lese. Fargesammensetting er svært viktig for hvordan siden skal oppfattes av brukerne. Vi må passe på at fargene ikke dominerer nettsiden, men om mulig kanskje er med på å bidra til helheten.³⁵⁹

3.1.4 Logo

Logoen som går igjen på hver side har jeg laget selv med hjelp av photoshop. Logoen er også et virkemiddel for å få frem helheten på sidene, at de hører sammen. Jeg har valgt ildfarger på logoen. Dette for å bidra til å fremheve helheten og alvoret på sidene. Ildens symbolikk er jo mangetydig. I alle sivilisasjoner, og til alle tider har ilden vært sentral. Både for å overleve og som symbol for liv, men den kan også ødelegge. Logoen sikrer også at leseren vet hvilket tema han leser om.

3.1.5 Bilder

Bilder har jeg brukt fra Microsoft Clip gallery, eget digital kamera og fra Redd Barna. Utklippene fra Clip gallery kommer under åndsverkloven, men de kan fritt brukes. Redd Barna sine bilder kommer derunder. (se pkt 5.0 og vedlegg 1) Jeg har brukt bilder på sidene for å gjøre teksten mer brukervennlig. Er det bare tekst på en side kan det lett bli kjedlig å lese. I og med at jeg har ganske mye tekst på enkelte sider har jeg brukt bilder for å myke opp. Der det er mindre tekst har jeg ikke brukt bilder.

---

³⁵⁹ Ildgruben, Bård. Design av nettside. Dokument ved it 901 programutvikling 2006.

3.2 Lenkevalg

Jeg har laget en side med lenker for at publikum lettere skal finne frem de ulike chattekanalene. Jeg har delt inn chattekanalene i to, en som er beregnet for barn, og en som er beregnet for mer voksent publikum. Jeg har også funnet noen sider som går på dette med sikkerhet og chat, disse har jeg også med i lenkesamlingen for at de voksne kan gå inn på lenkene å lese.

Ved å fortelle målgruppen om de forskjellige chattekanalene forteller jeg også barn og unge om dem. Dette er en sjanse jeg måtte ta for at målgruppen skal få rett informasjon. Foreldre og andre voksne har kanskje ikke samme innsikt i de forskjellige chattekanalene som barn, unge og jeg har.

3.3 Navigering

Mine web-sider er delt opp i 13 sider, der en kan klikke seg fremover, bakover og til hovedsiden på hver side. Jeg har laget en førsteside (index.html) som skal presentere de andre sidene. På denne siden er alle sidene linket opp slik at publikum kan begynne der de vil. På den måten forteller jeg publikum at alle sidene er vert å lese. På de andre sidene kan publikum navigere seg en side frem og en tilbake dersom det er ønskelig. Publikum kan også, når som helst gå direkte til forsiden. Publikum vil vite hvilken side de er på ved å se på overskriften som er det samme på alle sidene. Jeg har også en logo som går igjen på alle sidene. Dermed sikrer jeg at publikum vet hvilket tema de leser om. De vil også få vite hvor de har vært, og hvor de kan gå med navigeringssystemet på mine websider. Dette er i tråd med Jakob Nielsen bok om funksjonell webdesign.³⁶⁰

4.0 FORMÅL

Formålet med å lage disse websidene er å gi voksne informasjon om barn og unges chattevaner, hvilke farer barn og unge utsettes for. Dessuten å fortelle målgruppen om hvilke forholdsregler de kan ta hjemme for å hindre at deres barn blir utsatt for overgrep. Jeg ville lage web-sidene slik at de utfordret voksne til å tenke gjennom sitt forhold til barn og unges

---

³⁶⁰ Jakob Nielsen. **Funksjonell webdesign**. Vett og Viten A/S 2002 s 188

chattevaner. Vet de nok om egne barns chattevaner? Har de spurt deres håpefull om han/hun har lagt ut bilder av seg på nettet? Er det slik at ”det skjer ikke meg?” Med min egen historie ville jeg få frem at overgrep, eller forsøk på overgrep faktisk kan skje hvem som helst. Mange foreldre setter barna sine foran data uten å vite hva de unge gjør. Det blir som barnevakten.no sier ” ta av støttehjulet på sykkelen, la barnet ditt sykle i et trafikkert område, hjelm er ikke viktig”. Vi som foreldre gjør dette, og vi kan ikke unngå det, uten å nekte de unge tilgang. Vi kan ikke sitte sammen med barna våre hele tiden, men vi kan få en bra dialog rundt chatting, sikkerhet og Internett. Vi kan heller ikke hindre at noen barn blir misbrukt, men vi kan hindre at så mange blir misbrukt. Med nettvett kan vi som er voksne oppdragere hindre at barn legger ut bilder, personlig informasjon og avtaler møter på Internett. Men, det kan ikke gjøres uten at vi har en dialog med barna våre omkring emnet.

Det kan være slik at de som virkelig burde leste denne nettsiden ikke leser den. Jeg vil ikke tro at voksne som ikke engasjerer seg i barnas nettvaner leser om chatteregler og lignende på Internett. En mulig måte for å ”tvinge” foreldre til å lese om nettsikkerhet er å legge inn linker på LMS (Learning Management Systems) Det kan f.eks. være It’s Learning eller Class Fronter som mange skoler benytter. Mange foreldre er inne på barnas LMS ukentlig, eller flere ganger i uken, og jeg ville tro at de fleste etter hvert leser det meste som står der. Ulempen med LMS for å nå målgruppen er de elevene som ikke har data hjemme. Det kan da være aktuelt for skolen å kopiere ulike nettsider for å sende med elevene dette hjem til foreldrene. På den måten kan en sikre at alle foreldre får informasjon om nettvett og chatteregler. Det bør ikke være slik at skolen melder seg ut når det gjelder chatting og sikkerhet. Det bør være mulig å utvikle et godt samarbeid mellom skole og hjem på dette teamet. Dersom skolen gjør foreldrene oppmerksomme på at barns omgang med Internett ikke er slik forelder tror, kan det bli en legges opp til en bra diskusjon omkring dette temaet. En kan sågar legge opp ut til et undervisningsopplegg der foreldre gjennom sine barn får informasjon om chatting. (eks. Sølvi Husbys prosjektoppgave våren 2006, ”hvordan lære elever å chatte trygt på Internett?)

4.1 Hvordan kan websider være et læringsverktøy i forhold til bevisstgjøring av foreldre?

Kan websider være et læringsverktøy i forhold til bevisstgjøring av foreldre? På dette må jeg svare ja. Ellers hadde det jeg har jobbet mye med de siste månedene ikke hatt noen hensikt.

Et mål med disse web-sidene er at voksne skal lære om barn og unges chattevaner. De må skaffe seg informasjon, og lære om emnet basert på andres erfaringer. Jeg har knyttet kilder til stort sett alle web-sidene, dette er seriøse kilder som Redd Barna, Barnevakten.no, div aviser og meg. Det blir på sett og vis overføring av kunnskap. Kunnskapen blir overført i form av skreven tekst på mine web-sider, samt lenker som jeg mener er relevant for temaet.

Læring er en av de mest grunnleggende former for aktiviteter som vi mennesker er involvert i. Læring kan inngå i lek, utdanning og arbeid. Andre begrep som er i familie med læringsbegrepet, er undervisning og kunnskapsutvikling. Alle disse begrepene gir assosiasjoner til endring.³⁶¹

I hverdagen bruker vi alle læring som begrep og sier at i dag lærte jeg noe viktig på jobben eller på skolen. Hva dette kan være varierer selvsagt svært mye mellom oss som mennesker. En mer presis forståelse av begrepet læring vil basere seg på hva forskningen har frambrakt av systematisk kunnskap. Innen læringsforskningen brukes tre ulike metaforer for å forstå læring. Innen behaviorismen er adferd det begrep som brukes. Innen kognisjonsforskning brukes begrep som mentale representasjoner eller kognitive strukturer. Innen det sosiokulturelle perspektivet brukes begrepet deltagelse. Alternativt kan man også bruke begrep som ferdigheter, hukommelse eller deltagelse i praksisfelleskap.³⁶²

Konsekvensen er at læring må forstås i forhold til de metaforer som brukes. Når man velger å bruke atferd eller ferdighet som metafor blir kunnskap forstått som assosiasjoner mellom stimulus og respons. Her skapes individets motivasjon gjennom forsterking av den atferd som f. eks en lærer mener er ønskelig. Et læringsmiljø basert på behaviorismen vil vektlegge den effekt den lærende får i forhold til et gitt kunnskapsinnhold. Her vil man sette sammen enkle kunnskapselementer som kan kjedes sammen til assosiasjoner. Når man skal vurdere hva en elev kan brukes ofte tester der man fokuserer på ferdighetsmessige forhold. I forhold til IKT vil man innen behaviorismen bruke spesifikke applikasjoner for å stimulere ønsket adferd. Vi kan her ikke snakke om IKT som et allment hjelpemiddel, men om bruk av applikasjoner som er spesifikt rettet mot å forbedre ferdigheter.

---

³⁶¹ http://www.itu.no/Dokumenter/Tekster/1084439988.37/t1034766727_44

³⁶² http://www.itu.no/Dokumenter/Tekster/1084439988.37/t1034766727_44

Behaviorismen gir oss en presis forståelse av hvordan ferdigheter utvikles, men gir ingen adekvate forklaringer eller forståelse av hvordan vi som mennesker utvikler begrepsmessig forståelse av et gitt fenomen.

Det kognitive perspektivet inkluderer indre prosesser som en viktig del av det å forstå menneskelig aktivitet. Her vil man forstå kunnskap som dannelse av indre ”skjema”.

Motivasjonen skapes gjennom en kombinasjon av indre og ytre stimuli. Ubalanse mellom det indre og ytre vil skape behov for aktivitet som gjenoppretter denne balansen.

Når man utformer et læringsmiljø innen et kognitivt perspektiv vil man være opptatt av hvilke forkunnskaper elever har, og at kunnskapsutviklingen vil være avhengig av eksempler, konkretisering, bruk av simuleringer, analogier, og av ulike problemtyper. Det er denne typen aktiviteter som skaper mentale representasjoner. Kunnskap vil innen dette perspektivet være gitt av eksperter. Her vil testing av elevers evne til problemløsning være en viktig metode for å måle kunnskap. Bruk av IKT vil ikke her være allmenn eller generell, men være basert på analyser av hvordan elever lærer spesifikke begreper. Ut fra analysen av hvordan elever utvikler kunnskap innenfor f.eks geometri vil man utvikle spesifikke applikasjoner.

Det kognitive perspektivet gir oss en forståelse av hvordan indre kognitive strukturer ble utviklet. Hovedproblemet med denne teorien er at den ikke makter å inkludere sosiale aspekter.

Det tredje perspektivet på læring tar det sosiale inn som en grunnleggende premiss. Som mennesker fødes vi inn i en sosial verden der vi lærer språk, følelser, holdninger og verdier. Menneskehetens kollektive historie ligger nedfelt og kommer til uttrykk gjennom språket og gjennom ulike verktøy. Språklige tegn og verktøy kan defineres som ”artefakter”. For eksempel lommekalkulatoren.

Kunnskap i det sosiokulturelle perspektivet har historisk tilknytning og vår kunnskapsutvikling skjer i skjæringspunktet mellom historiske betingelser og individuelle utviklingsforløp. I utviklingen av et læringsmiljø vil man legge vekt på arbeid både i grupper og individuelt samt bruk av ulike typer av kunnskapskilder. Læreren er viktig for å innvie elever i ulike kunnskapsområder, som formidler av historisk kunnskap og er en viktig del av ”konstruksjoner” elever skaper. I dette perspektivet vil man legge vekt på at elevene arbeider med ulike problemtyper, samfunnsaktuelle tema og oppgaver som kan fremme

begrepsmessige kunnskap. Måling av kunnskap vil ha samtaler som et sentralt utgangspunkt. Det er gjennom bruk av kunnskap at vi kan vurdere graden av- og nivået på deltagelsen.

Det sosiokulturelle perspektivet gir et perspektiv der mening og dermed relevans trer i forgrunnen. Vi kan da forstå hvordan historiske, sosiale og kulturelle forhold ikke er noe som er "utenfor" læringen, men en del av den.

Ut i fra en behavioristisk læringsteori vil jeg at foreldre og andre voksne som ikke har den store oversikten over barnas nettvvaner skal endre atferd. Jeg vil at de voksne skal bli mer interessert i hva deres barn gjør på Internett, og dermed sette grenser for hva som er tillatt og ikke tillatt. Men, jeg ønsker ikke at de river ut nettverkskabelen, og nekter barna tilgang.

Ut i fra det konstruktivistiske læringssyn må voksne først få en erkjennelse om at de ikke skjønner og forstår hva barna driver på med. Denne uvitenheten blir da en drivkraft til å søke forståelse. Gjennom min webside kan foreldre få denne erkjennelsen. De kan da søke forståelse ved å forsette å lese websidene, og andre sider som er laget på dette temaet.

Det sosiokulturelle lærings - synet legger vekt på at kunnskap skjer gjennom sosial atferd. Måling av kunnskap vil ha samtaler som et sentralt utgangspunkt. Det er gjennom bruk av kunnskap at vi kan vurdere graden av- og nivået på deltagelsen. "Den gode samtalen" mellom voksne og barn må skje på begges premisser der de gjennom samtale sammen kommer frem til en konklusjon hvordan problem skal løses. Erkjennelse på at de voksne ikke har kontroll på barna sine kan komme gjennom websiden. Websiden kan da bli et utgangspunkt for samtale om temaet.

5.0 REFLEKSJON

Å lage web-sider var ikke så enkelt som jeg trodde, selv om jeg har prøvd det før.

Åndsverkloven var noe jeg slett ikke hadde tenkt på før faglærer gjorde meg oppmerksom på det. Jeg hadde brukt noen bilder jeg hadde funnet på Redd Barnas sider, disse kom under åndsverkloven. Jeg sendte derfor mail til Redd Barna og spurte om tillatelse til å bruke bildene. Dette fikk jeg, da fikk jeg også tilbud om at de kunne se på web-sidene mine og komme med råd og tips.

På alle websidene har jeg prøvd å bruke et lettfattelig språk, slik at det ikke skal være noen tvil hva budskapet er. Jeg har kalt ”spade for en spade”.

Den aller største utfordringen ligger i å lage side som klart skiller seg fra andre. Jeg har søkt på Internett om chatting og kommer på de sidene jeg har plukket stoff i fra. Jeg mener at jeg har fått web-sider som skiller seg fra andre med å bruke bl.a. ”min historie”. Denne historien er ikke noe som skiller seg fra andre, men det er *min historie* som handler om hvor lett det kan være å bli lurt på chattekanalene.

Jeg kan ikke skrive om chatting uten å ha chattet selv. Ved å prøve meg med nickname på en chattekanal der jeg utga meg for å være en 14 år gammel jente (siss14) fikk jeg innblikk i hvordan ”chatteverden” er, og den er ganske tøff. Dette har jeg skrevet litt om, og oppfordret publikum til å gjøre det samme som meg. Det er jo ikke noe annerledes for barn enn for voksne, man bare snur litt på ”flisa”. En voksen kan utgi seg for å være et barn for å se hvordan chatting foregår både i åpne og lukkede rom.

Jeg har fått tilbakemelding fra en medstudent og faglærer, der jeg har gjort nytte av tilbakemeldingen jeg har fått og endret noe.

Faglærer har vært nøye med at jeg skal få kildehenvisninger, ved første lesing av websidene såg det faktisk ut som om jeg hadde laget alt selv. Selvfølgelig skal kildene være der, både når det gjelder tekst og bilde.

Jeg håper web-sidene mine kan bidra til at voksne for øynene opp for hva deres barn driver med på Internett, og sikre barn og unge en sikrere atferd. Jeg håper også at de skal bidra til at barn og voksne får en konstruktiv dialog rundt emnet jeg har skrevet om, for å hindre at overgrep skjer.

Litteraturliste

”Chatting” online Internett. http://www.reddbarna.no/docs_tmp/DOCS-9863-v1-Chatting_Et_informasjonshefte_for_deg_som_husker_Pomel_og_Pilt_2_opplag.PDF 0701.2006

Ildgruben, Bård. **Design av nettside**. Dokument ved it901 programutvikling 2006.

Nielsen, Jakob. Funksjonell webdesign. Vett og Viten A/S 2002

Redd Barna. **Hva er chatting?** Et informasjonshefte for deg som husker Pompel og Pilt. 2004

”Læringsteorier” Online Internett.

(http://www.itu.no/Dokumenter/Tekster/1084439988.37/t1034766727_44)

29.03.2006

Vedlegg 1

Tillatelse til å bruke bilder fra Redd Barna

Hei

Det går helt fint, så lenge du skriver at de er fra Redd Barna.

Hvis du trenger tilbakemelding på sidene underveis eller når de er nesten ferdige, må du bare si fra, så kan jeg ta meg en titt.

Vennlig hilsen

Pia K. Lang

-----Opprinnelig melding-----

Fra: Sissel Dyrstad [<mailto:sisseldyrstad@ntebb.no>]

Sendt: 7. januar 2006 13:22

Til: Pia Lang

Kopi: Per Arne Godejord

Emne: prosjektarbeid

Hei

For en tid tilbake skrev jeg til deg om min prosjektoppgave ved Høgskolen i Nesna. Jeg driver å lager websider som skal omhandle barn og unges digitale hverdag. (chatting) Målgruppen for Websidene er foreldre, lærere og andre voksne.

I den forbindelse trenger jeg tillatelse til å bruke bilder jeg har funnet på deres nettsted.

Jeg har tenkt å bruke ”nettvetreglene”, ”chattereglene” og ”chattevenner er ikke som andre venner” på mine Websider.

mvh

Sissel Dyrstad

IKT-student ved Høgskolen i Nesna

Tillatelse til å bruk clip gallery bilder

Hei

Dette er gjeldende regler for clip i office 2003 versjonen.

1.5 Lisensrettigheter for Medieelementer. PROGRAMVAREN kan omfatte visse fotografier, utklipp, figurer, animasjoner og lyd-, musikk- og videoklipp (samlet kalt "Medieelementer") som er angitt til din bruk i PROGRAMVAREN. Du har rett til å kopiere og tilpasse Medieelementene og lisensiere og distribuere dem sammen med endringer du har gjort som en del av dine programvareprodukter og tjenester, herunder webområder.

Ha en fortsatt fin dag

Ønsker du informasjon om nyttige seminarer og løsninger som kan hjelpe deg med å gjøre jobben din bedre? Gå inn på: www.microsoft.no/informasjon

Med vennlig hilsen/Best Regards

Marianne Vatsøy

Kundeservice/Sentralbord/Seminarservice

Rapport for prosjektarbeid

Et digitalt produkt
Webside for lærere og foreldre

IT202

Juni 2006

levert av

THERESE LIE NICOLAYSEN

Innhold

1	INNLEDNING	3
1.1	<i>Begrepsavklaringer</i>	3
2	HOVEDDEL	4
2.1	<i>Barn og unges digitale hverdag</i>	4
2.1.1	Internett – surfing og chatting	4
2.1.2	Kildekritikk og fare for påvirkning	6
2.1.3	Personvern	8
2.1.4	Nettvett	9
2.1.5	Chatting	11
2.2	<i>Overgrepssproblematikk på Internett</i>	13
2.2.1	Distribusjon av barnepornografi på Internett	13
2.2.2	Hva har chatting med dette å gjøre?	14
2.2.3	Internett som møteplass	15
2.2.4	Tiltak	17
2.2.5	Skole-hjem samarbeid	17
2.3	<i>Websiden – det digitale produktet</i>	21
2.3.1	HTML	21
2.3.2	JavaScript	22
2.3.3	Design	22
2.3.4	Valg av lenker	23
2.3.5	Navigering og brukervennlighet	23
2.3.6	Formål med produktet	24
3	REFLEKSJON	27
4	LITTERATURLISTE	28
5	LENKER TIL NETT	29

Rapport – prosjektarbeid IT 202

1 Innledning

Med utgangspunkt i bearbejdet visjonsdokument og fagplan har jeg valgt som prosjektarbeid å lage en webside som foreldre og lærere i ungdomsskolen kan bruke for å tilegne seg informasjon og kunnskap om barn og unges digitale hverdag.

På skolen og hjemme møter barn mange utfordringer. I denne rapporten er temaet avgrenset til å gjelde ”barn og unges digitale hverdag”, hvor jeg først vil se på hva barn og unge bruker Internett til og hva man kan jobbe med for å gi elevene kunnskap om tryggere nettbruk. Jeg vil også se på hvordan forskjellige mennesker utnytter denne muligheten for å komme i kontakt med denne målgruppen. Her vil jeg spesielt fokusere på overgrepssproblematikken knyttet til IKT. Dette har jeg avgrenset, og vil først se kort på seksuelle overgrep mot barn, så IKT som distribusjonsmedium for barnepornografi før jeg går nærmere inn på Internett og chatting som møteplass mellom overgriper og offer.

Det er viktig å ha kunnskap om dette, så derfor valgte jeg også å ta for meg hvordan IKT kan brukes i skole-hjem samarbeidet for å bevisstgjøre foreldre og lærere om hva de unges digitale hverdag kan gi dem av utfordringer og fordeler. Denne rapporten bygger på undersøkelser og rapporter jeg har funnet hovedsakelig hos Redd Barna, Høgskolen i Nesna og SAFTonline.

Formålet er som sagt å lage en webside som er oversiktlig og som samler nyttig informasjon i form av lenker til andre websider. På denne måten kan man vise til lenker som foreldre og lærere kanskje ikke vet om, og som tilbyr gode råd for å trygge barn og unges ferdsel på Internett og ved bruk av andre medier. Til å lage denne siden har jeg brukt HTML-editoren Dreamweaver, og nettressurser om HTML og JavaScript. Også Kristian Austad’s ”Webdesign – steg for steg” ble brukt mens jeg planla websiden i flytskjema.

1.1 Begrepsavklaringer

I denne oppgaven vil ”voksne” omfatte foreldre og lærere. Der det er nødvendig spesifiserer jeg nærmere hvem jeg skriver om. ”Barn” er i denne rapporten brukt om barn og ungdom mellom 10-16 år.

2 Hoveddel

2.1 Barn og unges digitale hverdag

I SAFT's "Barneundersøkelsen 2006" oppga 92% at de tilgang til Internett hjemme. Dette er en økning fra 73% i 2003. Barn og unge er i dag vokst opp med bruk av data og andre digitale medier. De er brukere av mange ulike funksjoner på datamaskinen; de surfer, chatter, spiller spill og musikk, gjør lekser, blogger, laster ned filmer og leser nyheter. I tillegg har de fleste barn over 12 år egen mobiltelefon. De har en egen, privat digital verden, noe som gjør det interessant og nødvendig for voksne å sette seg inn i hva de egentlig driver med. Å spille spill, gjøre lekser og laste ned musikk er topp 3-aktivitetene for barn på Internett. Disse aktivitetene har klart større oppslutning i barneundersøkelsen fra 2006 enn i 2003.¹ Det er også forskjell i barnas digitale hverdag avhengig av kjønn. I samme undersøkelse finner man at mens guttene i større grad spiller spill, surfer for moro og laster ned mer software, oppga jentene at de gjør lekser og sender eller mottar e-post. Derfor mener jeg at tilpasset opplæring bør vies en tanke når man ønsker å henvende seg til barn og unge om disse temaene.

2.1.1 Internett – surfing og chatting

Internett er full av spennende og gode nettstedet som er fylte med informasjon og muligheter. Det er mange fordeler ved at elevene bruker Internett; de finner hjelp og informasjon til lekser, kommuniserer med venner og får nye venner. I tillegg får de brukerkompetanse ved å bruke ulike medier som mobil og datamaskinen. Men det er også negative sider som man må være oppmerksom på. Det er ingen sensur på hva som legges ut på Internett, og hvem som helst kan legge ut det de ønsker. Noen kan ha til hensikt å påvirke barn og unge, mens andre har ønske om å opprette kontakt. Internett bør altså ikke være en voksenfri sone. Barn og unge må få kunnskap og holdninger formidlet fra de voksne rundt dem, og se at de bryr seg og har kunnskap om hva de holder på med i cyberspace.

På lik linje med at vi ser til at de oppfører seg på fotballtrening så bør man gå inn og hjelpe dem å gjøre det samme på Internett. Mange barn og unge er veldig flinke, men har de nok kunnskap og erfaring til å forstå konsekvensene av forskjellige handlinger på Internett? Da

---

¹ SAFTonline - Barneundersøkelsen 2006

tenker jeg på publisering av informasjon og bilder, sleivete kommentarer i chatterom og gjestebøker, eller nedlasting av materiale som ikke er beregnet for barna.

I tillegg oppgir hele 86% av foreldrene at de bruker mye tid sammen med barna på Internett, mens kun 23% av barna oppgir det samme. Det kan synes som de voksne må komme på banen og i høyere grad ta del i barn og unges digitale hverdag. Dette betyr ikke at de voksne må ha like stor teknisk kompetanse som ungdommene, men de må vite litt om de forskjellige programmene og nettstedene som ungdom bruker på nett. Dette er en forutsetning for å kunne gi dem veiledning, råd og grenser når det gjelder internettbruken. Skal man kunne veilede barn og unge må man være åpen for å hjelpe dem å finne ut hvordan man kan løse problemer som oppstår ved bruk av IKT. Dette kan være alt fra å blokkere noen i chatteprogrammet MSN Messenger som ungdommene ikke vil ha der, til å hjelpe dem å evaluere kilden til informasjon de finner på nettsider.

Foreldre og lærere kan gjøre barnas ferdsel på Internett tryggere ved å ha kunnskap om hva barna driver på med. Men like viktig er det å jobbe med ungdommenes egne holdninger og oppførsel. Jeg mener det er viktig å formidle til elevene at det de skriver eller publiserer på Internett er like offentlig som å lime opp et bilde av venninna i storgata. De må også få forståelse av at alt de skriver av både trivelige og mindre hyggelige meldinger blir lagret i logger rundt om på datamaskiner.

Redd Barna har gjort mange undersøkelser om hva barna opplever i møte med Internett og andre medier. De dokumenterer at barn og ungdom kan bli eksponerte for kommersiell utnyttelse, de kan få tilgang til skadelig materiale – som rå vold, propaganda og at deres eget og andres personvern kan komme i fare. Ungdommene kan også selv utsette trusler og utøve propaganda, så foreldre og lærere må være med på å fortelle dem hva som er ok og hva som ikke er det. Man må også være åpen for at ungdommene ser ting på en litt annen måte enn vi, men ofte er generell folkeskikk og sunt vett en god peilepinne. Det er spesielt viktig at internett ikke får være et etisk og moralsk fristed for ungdommer. Her må man også huske på at de voksne må være gode forbilder for ungdommene.

I Foreldreundersøkelsen², gjennomført av SAFT i 2006, ser man at oppgaven med å lære barna kildekritikk og nettvett blir av foreldrene sett på som skolens ansvar, men samtidig oppgir de at de bare er sånn halvveis fornøyd med skolens innsats. Er det en sovepute for foreldrene å vite at man arbeider med dette i skolen og at de så ikke følger opp? Kanskje må skolen gå mer aktivt til verks for å dra med foreldrene og motivere dem til å ta ansvar for å lære barna om personvern og trygg nettbruk. Nettopp et slikt digitalt produkt som jeg har utviklet mener jeg kan være med på akkurat det.

Det er neppe mulig å skjerme barn og ungdom mot alt på nettet. Her mener jeg at det viktigste er å være ærlig, gjerne ta fram materiale de kan møte og gi dem hjelp eller strategier til å kunne forholde seg til dette. Det er bra med filter, men man klarer ikke å stoppe alt. Dessuten regner man med at det er mye som foregår i det skjulte. De voksne bør følge opp og prate med barn og ungdom. Ved å vise at man har kunnskap og oversikt over hva de holder på med kan man åpne for en ny dialog. På et litt generelt grunnlag kan man si at det å prate med mennesker om opplevelser forutsetter at vedkommende man prater med vet noe om det aktuelle temaet fra før av. Skal de voksne kunne gi gode og nøyaktige råd, slik man gjør når man arbeider med grammatikk eller geometri, så må man ha kunnskap om emnet.

2.1.2 Kildekritikk og fare for påvirkning

Alt som publiseres på Internett er ikke sant, men undersøkelser blant ungdommer viser at ikke alle har forstått dette. Resultatene fra den siste Barneundersøkelsen til SAFT viser at barn er blitt noe mer kritisk til informasjonen de finner på Internett. I undersøkelsen fra 2003 kunne man lese at hele 49 % av barna mente man kunne stole på det meste. Dette tallet er redusert til ”kun” 37 % i 2006.

Elevene kan trenge å bryne seg litt for å kunne skjelne mellom stoff som er relevant og korrekt og irrelevant informasjon. Noe stoff gir seg ut for å være korrekt, men ved å vurdere kildens troverdighet kan man finne ut at man bør være kritisk til innholdet. I 2006 oppga 38 % av barna at de forsøker å forsikre seg om at informasjonen de finner er korrekt. Det er en liten økning fra

---

² SAFT's foreldreundersøkelse 2006 - <http://www.saftonline.no/faktafraSAFT/2746/>

2003, hvor bare 25 % oppga det samme. Her er det rom for forbedringer. Man må ta dette på alvor og gi barna ballast og forståelse både for hvorfor og hvordan man kan sjekke troverdigheten til nettsidene.

På nettet finnes ingen generell kvalitetsvurdering. Nettstedenes ulike opphavspersoner leverer informasjonen fritt, og det blir opp til brukeren å skille brukbar informasjon fra den usanne og feilaktige. Dette krever tid og kunnskap. I dag kan hvem som helst publisere informasjon på Internett. Slike publikasjoner blir tilgjengelig for langt flere på Internett enn om det skulle vært publisert i en bok og solgt i bokhandelen. Å lære elevene opp til kritisk lesning, og til å vurdere opphav og innhold i informasjonen, er uansett viktig for å gi dem tilstrekkelig digital kompetanse nå, men også med tanke på senere skolegang og yrkesliv.

Markedsundersøkelser kan være skjult i form av en konkurranse der barna kan vinne en iPod eller andre ”gadgets”, er ikke uvanlig. Barna er da egentlig med på å gi verdifull informasjon til bedrifter, som igjen kan videreformidle informasjonen de har fått tak i.³ Det finnes andre aktører som også ønsker å påvirke barna, noe jeg skal komme tilbake til.

Med tanke på IKT som **påvirkningsmedium** er det spesielt viktig at barna lærer seg å være kritiske til hva de leser. I Foreldreundersøkelsen oppga 89 % at de er bekymret angående reklamen på Internett som rettes mot barn og at det bør reguleres. Man må også arbeide med barna slik at de kan stille seg kritisk til andre aktører som ønsker å nå dem. Internett er fullt av reklame og muligheter til e-handel. Dette er også noe elevene raskt må lære seg å forholde seg til. Dette er videre et ganske komplisert problem fordi det ikke bare er kommersielle bedrifter, som Disney og Jetix, som har interesse av å påvirke mottakeren. Også organisasjoner og privatpersoner kan forsøke å nå ut til barn og ungdommer. Eksempler på dette kan være både religiøse eller nynazistiske nettsider, men også sider som ikke helt tydelig forteller hva som er dens agenda.

Elisabeth Staksrud ga et illustrerende eksempel på dette under IKT-konferansen for Troms i 2004. På en fin og oversiktlig nettside fant man et kryssord hvor det i en av radene hadde som

---

³ <http://www.saftonline.no/problemomr/306/>

tekst: ”the *greatest* white leader in Europe”. Svaret skulle være Hitler. Dette oppfatter jeg som et klart ønske om å påvirke. Derfor er det ikke bare barna som må være kildekritiske på nett, men også de voksne må sjekke nettsidene. Man kan også bruke slike sider til å teste barna og se om de faktisk får dette med seg.

Det er laget mange flotte og kvalitetssikrede nettsider beregnet for lærere og elever, men når man tar i bruk alternative sider er det i min oppfatning at man må undersøke nettsiden grundig før man ”deler” den med elevene. Arbeid med kildekritikk er naturlig å ta med i andre fag på skolen, og hjemme mener jeg foreldrene må følge med og veilede barna etter beste evne.

2.1.3 Personvern

Så hva må vi lære elevene noe om? Og hvem har ansvaret?

Personvern er absolutt noe barn og unge må lære om. De må selv vite hva de har lov til, men også i forhold til hva som gjelder om de finner bilder eller informasjon om seg selv på nett.

Ungdommer og foreldre er dessverre blitt mer liberale når det kommer til å dele personlig informasjon, mens de yngre fortsatt er mer på vakt. Ifølge SAFT⁴ er årsaker til ikke å legge ut informasjon i stor grad basert på ”sikkerhet/trygghet”, da barn er redde for å bli kontaktet av fremmede. De vet heller ikke hvem som vil bruke informasjonen. Andelen som sier at de ikke legger ut personlige opplysninger fordi de har lært om ”trygg bruk av Internett” har økt fra 10% til 39%, noe jeg synes er veldig bra selv om økningen skulle vært til 100%.

Personvern omfavner mye, men sett i sammenheng med barn og unges bruk av Internett er det ulike områder lærer og foreldre må være oppmerksomme på. Ungdommenes rett til privatliv⁵, kommersielle mediers ønske om å samle inn informasjon og regler som omfatter hverdagslivet i form av bildepublisering, chatting og personopplysninger er noen eksempler. Etter fylte femten år regner Datatilsynet ungdommenes samtykke som juridisk gyldig i tilfeller hvor det er nødvendig. Når elevene fyller femten har ikke foreldrene mulighet til å sjekke elevenes mapper på skolen

---

⁴ SAFT - Barneundersøkelsen 2006

⁵ Datatilsynet og Forbrukerrådet mener barn må få ha et privatliv på nett etter fylte femten år, i forhold til logger og markedsføring de møter, både på skolen og i hjemmet. Kilde er samme lenke som fotnoten under.

lengre. Også skolene må være forsiktige med å sjekke logger så lenge det ikke foreligger skjellig grunn til å mistenke at noen har brutt Internett-reglene på skolen.⁶

Etter å ha sett noen triste, men gode eksempler på hvordan bilder av ungdom kan bli misbrukt i media nylig, mener jeg det er blitt enda viktigere at man formidler farene ved å publisere bilder eller personopplysninger. Spesielt har det vært flere saker hvor bilder av jenter blir klippet og redigert inn på materiale de ikke har noe forhold til. Både voksne og barn glemmer at det man legger ut på Internett er tilgjengelig for millioner av Internett-brukere over hele verden. Når personopplysningene legges ut på en klassekompis' hjemmeside sammen med et bilde er det fort gjort å glemme at det ikke bare er venner som er innom nettsiden. Bildene kan lastes ned og brukes av hvem som helst uten at man vet om det eller har noen oversikt. Det er viktig å formidle til elever som publiserer høvelig ukritisk at når noe først er lagt ut så er det vanskelig å fjerne informasjonen. Dessverre har man mulighet til å ta fram knallgode eksempler fra virkeligheten for at elevene skal forstå alvoret av å legge ut bilde av seg selv på nettsider som deiligst.no eller megogdeg.no.⁷

Det finnes i dag ingen spesifikke lover som gjelder offentliggjøring av bilder på Internett. Selve publiseringen vil imidlertid falle inn under åndsverklovens § 45c.⁸ Man kan ikke støtte seg til klart og tydelig lovverk her, men man må arbeide med elevene slik at de selv har en kritisk holdning til hva de gjør og ikke gjør. Elevene trenger en egen arbeidende etikk som er med dem enten de surfer hjemme, på skolen eller hos venner. Alle bevegelsene man gjør på Internett setter digitale fotspor etter seg, og dette er det viktig å gjøre dem klar over.

2.1.4 Nettvett

Undersøkelser viser at det er stor variasjon i hvordan barn og unge lærer nettvett. Noen har lært det hjemme, noen på skolen og noen har lest om det på nett.⁹

---

⁶ <http://www.saftonline.no/problemomr/306/>

⁷ Deiligst.no og megogdeg.no er nettsider hvor ungdommer legger ut bilder enten av ansikt, kropp eller deler av kroppen for å få poeng og kommentarer på hvordan de tar seg ut. Dette settes av eksperter gjerne i sammenheng med behov for eksponering, bekreftelse og usikkerhet. Fant ikke igjen kilden, men er en av rapportene om chatting.

⁸ http://www.datatilsynet.no/templates/article_881.aspx - om personvern.

⁹ SAFT online, artikkel om personvern

Sunt vett er også et bra utgangspunkt, men det kan være trygt å ta i bruk regler laget spesielt for nettbruk. Redd Barna og Nettvett.no presenterer gode råd og regler for både barn og voksne, som igjen kan være et flott utgangspunkt for å få i gang gode samtaler om Internett og chatting. De gir gode råd om hva man bør være oppmerksom på og hvilke kjøreregler man kan ha for bruk av Internett hjemme og på skolen. Redd Barna foreslår at man skal ha datamaskinen i stua og være i nærheten når barna er på Internett. Men husk at nettsider legges ned på 1-2- ja, før man får sagt 3. Jeg mener også at det å bruke tid sammen med barna på nett er viktig. La dem fortelle om hva de opplever og driver med. De voksne må skaffe seg kunnskap om hva barna driver med for å kunne hjelpe dem både med det tekniske og sikkerhetsmessige.

På skolene bør man tenke over organiseringen av datarommene. Har man egne datarom, som er fylt til randen av datamaskiner, så bør de i alle fall ikke stå på rekker. En hesteko har jeg erfart er den beste løsningen på et slikt rom. Læreren får en helt annen oversikt over hva elevene ”smetter” innom på nett, og pedagogisk får man bedre oversikt og kan hjelpe dem som står fast, rett og slett fordi man ser dem bedre.

Redd Barna har samlet inn gode tips fra barna selv om hvordan man kan formidle nettvettregler og chatteregler på en god måte. Disse er samlet i rapporten ”Chattevenner er ikke som andre venner”, som har noen gode tips til når man skal lage en metodeplan og framgangsmåte i skolen for å jobbe med emnene. Foreldre får også gode råd til hvordan de kan trygge nettsurfingen. Ett av rådene er å prøve å introdusere Internett selv for barna. De bør også skaffe seg kunnskap om Internett og chatting, og følge med på hva barna gjør og bistå med teknisk kompetanse.

Barna selv forteller at forholdsreglene som kun kommer fra foreldre, ofte blir sett på med kritiske øyne fordi de voksne ikke vet hva de snakker om når det gjelder chatting, i følge Redd Barna. Det er lett å lukke ørene når foreldre sier noe, eller gjøre det stikk motsatte av det de sier. De foretrekker at lærere, fritidsklubbledere og gjerne litt ”kule” eldre ungdommer formidler denne kunnskapen, både uavhengig av hverandre og sammen, og på flere arenaer. Her tror jeg de har et viktig poeng. Møter de gode og trygge holdninger i henhold til nettbruk hos de voksne så vil det nok til slutt en del av det sitte i ryggmargen på dem. Barn og unge må få høre det samme forebyggende budskapet fra flere, de må få kunnskap og forstå hvorfor det er viktig å være kritiske når de chatter.

I regi av Redd Barna dro noen av deltakerne fra TV-programmet ”Heia Tufte” rundt og informerte barn og unge om nettsikkerhet. Dette tror jeg har en god effekt fordi barna ser at de voksne bruker tid og ressurser på å lære dem om nettsikkerhet. Ved at man legger så mye vekt på temaet vil barna skjønne at dette er viktig.

2.1.5 Chatting

Redd Barna rapporterer¹⁰ at barn tror de må være høflige i chatterom. Klart at de skal oppføre seg, men de skal også vite at de kan lukke ubehagelige samtaler og blokkere vedkommende uten å få dårlig samvittighet for dette. Barn bruker mye tid på chatting, og spesielt jenter bruker mye tid på dette.¹¹ Guttene er hakk i hæl, men chatter gjerne gjennom mer online-dataspill som World of Warcraft, Anarchy Online og Everquest.

Chatting er å prate i et chatterom ved å sende beskjeder til hverandre i sanntid. De fleste chatterom har et ”offentlig” rom hvor alle kan skrive beskjeder, men har i tillegg private rom som to eller flere kan forflytte samtalen til dersom de ønsker å snakke om private emner. Disse rommene er lukket, og andre har ikke adgang. Noen av personene ungdommene treffer på denne måten blir etter hvert nære venner. Mange nettmøter¹² foregår også helt problemfritt, og mange er flinke til å følge chattereglene om å ta med seg venner og møtes på et offentlig sted.¹³

MSN Messenger og mIRC er i dag blant de mest utbredte applikasjonene som brukes til chatting. Enkelte nettstedet tilbyr også chat. Det er vanlig å logge på med et kallenavn, og barn og unge har ofte faste chatterom med sine faste chattevenner. Noen kjenner de fra skolen, mens andre er såkalte ”nettvenner”. Det er noen helt klare forskjeller som de voksne må vite om. MSN, som barna kaller det, er et program levert av Microsoft hvor du logger på med e-postadressen din. mIRC er en klient for Internet Relay Chat og man chatter på en server. Den store forskjellen er at mIRC tilbyr utallige kanaler og rom med administratorer, mens på MSN legger man til venner på listen og man kan ha bilde av seg selv eller katta. Begge logger alle detaljene om samtalene og man kan finne disse igjen i mapper på datamaskinen. Jeg har tatt med et eksempel på en slik logg.

---

¹⁰ ”Chattevenner er ikke som andre venner – En rapport om barn og unges chattekompetanse”

¹¹ Barneundersøkelsen 06

¹² Dette er når man møter en venn fra en chattekanal i virkeligheten.

¹³ Barneundersøkelsen 06

Dato	Klokkeslett	Fra	Til	Melding
15.10.2005	20:08:34	Magne	Rune	~~Hvordan?~~
15.10.2005	20:12:51	Rune	Magne	Hallo!
15.10.2005	20:13:08	Rune	Magne	Hvordan er det? (Hvordan er det?)
15.10.2005	20:13:19	Magne	Rune	Kjærlig hilsen!
15.10.2005	20:13:28	Magne	Rune	Hvordan?
15.10.2005	20:13:50	Rune	Magne	Ja, mellom Numedal og Rjukan omtrent. Litt nord for Kongsvinger
15.10.2005	20:15:05	Magne	Rune	Ok. Kongsberg må det vel være. Bare kjent en tur? Vi har vært en tur i Abisko og testa ny Forester. Fin bil
15.10.2005	20:16:17	Rune	Magne	Vi kjørte opp på fjellet og gikk en fin tur der oppe.

1. Logger etter MSN-chat.

På mIRC skal “administratorer” kaste ut folk som ikke oppfører seg i fellesrommet, mens på MSN har barna muligheten til selv å blokkere de som er ubehagelige. På den ene siden er det flott at man kan stenge ute dem man ikke vil ha kontakt med eller ikke kjenner, men MSN tilbyr nå lister hvor man kan sjekke hvem som har blokkert deg. Dette sies å være problematisk i forhold til mobbing og utfrysning, da man kan sjekke på nett om andre ”ikke vil ha deg på lista”. Dette vil jeg imidlertid ikke gå nærmere inn på i denne rapporten.

Undersøkelser viser at når barna blir 15-16 år blir de lei av å chatte på åpne chattekanaler. Å være på MSN er derimot nesten som å være med i gjengen, fordi ”alle” bruker det Ungdommene uttrykker at de foretrekker MSN og/ eller lokale kanaler, der de chatter med venner og bekjente og unngår all den useriøse, og ofte sexfikserte, praten med fremmede folk på Internett.¹⁴ Men dette betyr ikke at barna ikke lengre møter fremmede mennesker på nett. Mange barn og ungdommer jeg har pratet med har fortalt at de ofte legger til venner på Messenger fra andre chatterom.

Tre 10.klassinger jeg pratet med hadde over hundre venner på Messenger-listene sine, noe som gir status.¹⁵ Noen av dem var bare lagt til ut fra nysgjerrighet. Er det da like ”ok” å vise bilde av seg selv i chattevinduet? Det er generelt vanskeligere å få tak i bildet som ligger i MSN-vinduet. Det er langt bedre enn det å skulle sende bilde eller lenke til hjemmesiden sin til fremmede over mIRC. Dette må de voksne vite noe om og ha en bevisst holdning til for å kunne gi barna gode råd!

¹⁴ Redd Barna v/ C.H.Bergerud, ”Chattevenner er ikke som andre venner – En rapport om barn og unges chattekompetanse”

¹⁴ Kilde er bl.a. Barneundersøkelsen 06.s.12

¹⁵ Redd Barna v/ C.H.Bergerud, ”Chattevenner er ikke som andre venner”

2.2 Overgrepssproblematikk på Internett

2.2.1 Distribusjon av barnepornografi på Internett

IKT spiller en sentral rolle i problematikken med barnepornografi. Over 90 %¹⁶ av all distribusjon foregår i dag over Internett, som fungerer både som distribusjonskanal og kontaktarena mellom overgripere og barn. Redd Barna og andre instanser har dokumentert at chattekanaler kan være møteplass mellom overgripere og barn, og særlig for de barna som kan være spesielt sårbare for ulike typer utnytting. Seksuelle overgrep mot barn er ikke et nytt samfunnsproblem, men gjennom internett har de som ønsker seksuell kontakt med barn fått en helt ny og mer tilgjengelig arena – både for å møte barna og for å distribuere materiale.

Ifølge Elizabeth Skogrand blir rundt 5%¹⁷ av alle norske barn utsatt for gjentatte og grove seksuelle overgrep og mange av disse skjer innenfor hjemmets fire vegger. Ofte er det noen i familien eller i nær tilknytning til barnet som står for disse overgrepene. Om ikke dette var nok så er billetten til annet overgrepsmateriale ganske så grotesk. Overgriper må selv ”bidra” med bilder for å få bilder. Fra at de pedofile før møttes i skjul og at overgrepsbildene var veldig hemmelig, har barnepornografien i dag fått en ”økonomisk slagside”, og den selges eller byttes over Internett. For de barna som er utsatt for denne typen mishandling, overgrep, fornedrelse og vold er det ikke enklere når bildene i tillegg blir distribuert rundt til andre via Internett.

Ifølge Redd Barna var det i 2002 hele 182.888 websider som distribuerer barneporno. Det fantes omkring 4600 chatterom for utveksling av materiale og diskusjoner om overgrep mot barn. Dette synes jeg var et litt lavt tall, så man kan tenke seg at det er flere i dag. Uansett, disse tallene viser at barnepornografi er utbredt og man må kjempe imot. Når 1 million NYE barn på verdensbasis kommer inn i pornoindustrien hvert år¹⁸, er det mange tiltak som må iverksettes. Fenomenet barnepornografi er komplekst og begrepet ”pedofil” er egentlig en betegnelse på en svært liten gruppe mennesker som har en seksuell fiksering på barn i prepubertal alder¹⁹. Dette er barn i en alder som i høyeste grad trenger beskyttelse og vern, i stedet for overgrep og fornedrelse.

---

¹⁶ Redd Barna v/C.H.Bergerud, ”Chattevenner er ikke som andre venner – En rapport om barn og unges chattekompetanse”

¹⁷ Gå inn i din tid. - Elizabeth Skogrand s.6. Åpningsforelesning ”Internett – et skjulested for pedofile” 24.09.03.

¹⁸ Per Arne Godejord. PP-presentasjon om barn og unges digitale hverdag, s.6. Hentet i Moodle.

¹⁹ Gå inn i din tid. - Elizabeth Skogrand s.6. Åpningsforelesning ”Internett – et skjulested for pedofile” 24.09.03

2.2.2 Hva har chatting med dette å gjøre?

Chattekanaler blir som sagt framhevet både som møteplass og distribusjonskanal for barnepornografi. De er også møteplasser for mennesker som er ute etter det samme, og ved å treffe andre med en slik forvridd tankegang om at sex med barn er OK, får de ”bekreftelse” på at deres oppførsel ikke er unormal!²⁰ Om ikke det er provoserende nok, så bruker de chattekanalene til å dele eller bytte barnepornografi med hverandre. Daglig øker overføringen av barnepornografi gjennom kanaler på IRC; kryptert og gjerne sendt gjennom en proxy-maskin.²¹

Hva kan de voksne gjøre for å beskytte barna? Jeg mener for det første at bevisstgjøring av både voksne og barn er viktig. For det andre må man jobbe med holdninger og sist, men ikke minst; se til at elevene får god ”chattekompetanse”. Med chattekompetanse menes at elevene har kunnskap om farer og muligheter, og at de utvikler en kritisk og reflektert holdning til chatting. Dette tror jeg også vil ha en forebyggende effekt, men man må i tillegg være bevisst hva det er man ønsker å forebygge. Foreldrene og lærerne kan godt delta på kursing i de ulike måtene å chatte på. Ved å la de voksne få brukerkompetanse vil de selv vite hva man kan komme ut for og de vil kunne hjelpe barna med alt fra å si ifra til å blokkere og skjule identiteten sin. Det er mange metoder og tiltak som kan settes i gang, og skolene kan prøve å avdekke behovet og se hvordan og med hvem man begynner å jobbe. Her kan det også være smart å tenke over om enkelte er mer i faresonen enn andre, og lage spesielle planer for disse. Skulle jeg skrevet en oppgave til, så ville jeg ha laget en metode- og framdriftsplan for hvordan man skulle gå fram for å arbeide systematisk med dette. Det skal jeg gjøre senere uansett.

Det kan se ut som om nettreasjoner, det vil si sosial støtte på nettet, for enkelte ungdommer kan være en erstatning for manglende sosial støtte i det virkelige livet. Disse barna er spesielt sårbare fordi de mangler sterke sosiale bånd som gode familieforhold og venneforhold. I Barneundersøkelsen 2006 får man opplyst at mange av dem som oppgir å ha vært utsatt for overgrep i forbindelse med nettmøter ikke har etnisk norske foreldre og mange har atferdsproblemer. I tillegg oppgir de at de ofte lite fornøyd med venner, skolen eller familien. De kan derfor bli ekstra sårbare i chatterommene fordi de har et større behov for støtte fra dem de prater med. De stoler raskere på ukjente og avtaler raskere å møte fremmede fra nettet ansikt til

---

²⁰ Gå inn i din tid. - Elizabeth Skogrand s.6. Åpningsforelesning ”Internett – et skjulested for pedofile” 24.09.03.

²¹ Gå inn i din tid. - Elizabeth Skogrand s.6. Åpningsforelesning ”Internett – et skjulested for pedofile” 24.09.03.

ansikt. Disse elevene har derfor behov for at man faktisk tar tak i deres situasjon og viser vei både i hverdagen og på Internett.²² Barna ønsker tilbakemeldinger og bekreftelse på hvem de her hele tiden. De elevene som trenger litt ekstra oppmerksomhet og hjelp til å få gode venner på skolen må derfor få denne støtten. Får man ikke denne bekreftelsen på skolen, i vennegjengen eller hjemme, kan man fort lete andre steder, som internett.

Samtidig viser undersøkelser at barna faktisk forholder seg til ulike nettvettregler, men at de hadde en pragmatisk holdning til reglene.²³ Jakten på spenning og opplevelser gjorde at enkelte valgte bevisst å bryte reglene. Det er grunn til å tro at selv om de voksne formidler kunnskap og holdninger om farene, så er det ikke alltid at barna hører på gode råd, men heller må finne ut av grensene selv. For meg er det da viktig at barna er klar over hvilke muligheter de har i etterkant, og hvem de kan prate om slike hendelser med.

2.2.3 Internett som møteplass

Ifølge prosjektleder i SAFT, Elisabeth Staksrud, så møter 10 % av barn og unge mennesker som de har blitt kjent med på chatten.²⁴ Dette innebærer en fare, da vedkommende de har chattet med over lengre tid kan ha utgitt seg for å være noen helt andre enn de er. Mange tar med seg noen på det første møtet, men helst ikke foreldre. Jenter er flinkere enn gutter, og de tar gjerne med seg venninner. Ifølge Staksrud har 1 % av de som oppgir at de har møtt noen fra chatten, blitt fysisk forsøkt skadet! Det tilsvarer tusen norske barn, og er som Staksrud sier: *”Tusen barn for mye”*.

Internett kan sies å åpne for etablering av nye bytteforhold. På Internett kan voksne få kontakt med barn og unge de ellers neppe ville kommet i kontakt med. De ulike barna som SAFT og Redd Barna har intervjuet, oppgir også at de etter hvert får tillit og at det er lettere å prate om tema som sex på internett siden man ikke har en ansikt-til-ansikt situasjon. De føler også at de har kontroll siden der skjer på Internett, som er deres arena. Det er også lettere å bli kjent på grunn av denne anonymiteten fordi man skjuler både navnet og ansiktet sitt.

---

²² ”Barn som selger eller bytter sex. Faglig veiledning.” (2005) http://odin.dep.no/filarkiv/278175/Faglig_veileder_-_seksuelle_overgrep.pdf.³⁴

²³ ”Chattevenner er ikke som andre venner – En rapport om barn og unges chattekompetanse”

²⁴ Tall fra 2004.

Men hva er det som gjør at barn blir så tillitsfulle i chatterommene? Når barna får kontakt med ett menneske og starter å chatte i et privat chatterom, kan man prate om mer personlige tanker og følelser. Nå er man ikke lengre fremmede og det blir ”enkler” å gi fra seg lenke til hjemmesiden sin eller å skru på webkameraet. Om det er en voksen som sitter på andre siden, så vet han eller hun hvordan man skaper tillitt og relasjon til barnet.²⁵ ”Grooming” er også et begrep som er brukt i denne forbindelsen. Da utgir den voksne seg for å være ”bedre” enn han eller hun er, og bruker lang tid for å bygge opp tillitt og kontakt med den han chatter med. Slik skapes også tillitt.

En ny trend er at voksne som er på jakt etter sex med noen på chatten sier dette mer direkte.²⁶ Man kan heller ikke glemme at enkelte barn også bruker Internett for å tilby sex. Akkurat denne problemstillingen er veldig stor, så jeg skal ikke gå nærmere inn på det i denne rapporten. Det er mange forskjellige måter overgrep skjer på. Noen skjer på nettmøter(møter i virkeligheten), andre skjer ved at barna bruker webkamera og viser seg fram uten klær eller de sender nakenbilder. Noen legger selv ut bilder av seg selv, som igjen blir lastet ned og brukt helt utenfor konteksten. Dette er bevisst fra de voksnes side, og gjør ikke handlingene mindre kvalmende.

I rapporten ”Barn som møter overgriper på Internett” blir det gitt eksempler på rettspraksis i overgrepssaker knyttet til Internett. Her mener jeg at myten om at det kun er ”gamle griser” som søker kontakt med barn i chattekanalene, blir delvis avlivet. Man finner de gamle mennene, (hovedsakelig menn), men det er også unge menn som tar kontakt med mye yngre jenter. Med tanke på dette, bør man tenke på tenåringsjenter som fort forelsker seg. Kanskje må man jobbe ekstra med dem om at ”kanskje er han ikke interessert i å ha et forhold, men faktisk utnytter deg”.

En av de mest skremmende opplysningene jeg finner i Barneundersøkelsen 2006 er at 85% av barna ikke ville fortelle foreldre eller lærere om ubehagelige møter med folk fra chatten. For tre år siden svarte ”kun” 73% det samme. Dette viser igjen behovet for en bedre dialog mellom foreldre, lærere og elevene er der! Kunnskap er viktig. Da vil man kunne unngå misforståelser, og foreldrene vil kanskje ikke trenge å ta i bruk drastiske virkemidler som å

---

²⁵ ”Chattevenner er ikke som andre venner”, s.22

²⁶ Rana Blad. Artikkel: Våkn opp, voksne! <http://www.ranablad.no/nyheter/article1481609.ece> - 28.02.05.

stenge de unge ute fra Internett. Å ha klare regler er viktig, men da er det viktig at disse reglene kommer fra flere hold, og ikke bare foreldrene.

2.2.4 Tiltak

Om barna ikke tør eller vil henvende seg til foreldre eller lærere så må man gjøre klart for dem at det finnes alternativer. Jeg har sett at Røde Kors og andre organisasjoner har telefonvakter som sitter klar til å prate. Det er også mulig å sende SMS eller e-post. KRIPOS har en egen e-post hvor man kan sende inn ubehagelig materiale man får tilsendt eller kommer over, eller om man opplever noe ubehagelig og trist i forbindelse med internett. Også helsesøster ved skolen er en viktig voksenperson som kanskje er lettere å henvende seg til. Hun bør også da ha gode kunnskaper om barn og unges digitale hverdag.

Både skolen og foreldrene må bevisstgjøre elevene at det kan sitte noen på den andre siden som virkelig har til hensikt å lure dem. Det kan være voksne som bevisst ønsker å komme i kontakt med dem, men også jevnaldrende som vil ha det moro på andres bekostning. Forskning på Internett og chatting viser at relasjoner i cyberspace ofte fungerer som et supplement til eksisterende relasjoner barn, unge eller voksne har.²⁷ Kanskje er det å arbeide enda mer med inkludering og sosialt samspill i klassen et godt sted å begynne. Å lage en tiltaksplan, med tidsavgrensninger, for læringsmetoder, materiale og tiltak for elever som har opplevd noe trist, mener jeg er like viktig å ha som andre framdriftsplaner man bruker i skolen.

2.2.5 Skole-hjem samarbeid

Samarbeid mellom skole og hjem er viktig, og de siste årene har mange skoler tatt i bruk nye medier som hjemmesider, læringsplattformer (LMS), SMS og e-post i kommunikasjonen med hjemmene. IKT har åpnet en helt ny kanal for samarbeid og gjør at en god toveiskommunikasjon kan fungere utenom foreldremøter og klassefester. En god og jevn dialog i løpet av hele skoleåret gir foreldrene mulighet til å få mer oversikt og dialog med skolen, og læreren kan få verdifull informasjon om elevene.

---

²⁷ Gå inn i din tid. - Elizabeth Skogrand s.?. Åpningsforelesning ”Internett – et skjulested for pedofile” 24.09.03

Et systematisk og kontinuerlig arbeid mellom skole og hjem mener jeg at definitivt kan være med på å øke både kunnskap og refleksjon rundt barnas både digitale og vanlige hverdag, og man må åpne for en fellesforståelse av hva det innebærer. De voksne må holde seg mer oppdatert om hva barna driver med for å kunne gripe inn på en god måte. Tilgang på det samme materialet anser jeg i denne sammenhengen som viktig.

I skole-hjem samarbeidet kan man ta i bruk ulike metoder for at både lærer og foreldre skal kunne forstå barnas digitale hverdag bedre. Kommunikasjonsmulighetene blir utvidet, noe som igjen kan være en styrke for både lærere og foreldre. Nå vil jeg først se på bruk av e-post, hjemmeside og LMS i dette samarbeidet, før jeg vil presentere det digitale produktet mitt og sette det i sammenheng med skole-hjem samarbeid.

E-post

E-post er nok det mest brukte kommunikasjonsverktøyet i skolen i dag. De aller fleste har e-postadresse, og på skolens LMS kan det være praktisk å ha en liste over e-postadressene til lærerne. Bruk av e-post utvider mulighetene for effektivt samarbeid og kommunikasjon. Før brukte man faks og brevpost for å sende dokumenter og beskjeder i mellom. Nå kan man legge ved dokumenter i en e-post i stedet, eller foreldre kan finne det de trenger på hjemmesiden eller læringsplattformen til skolen. Finner man en informativ lenke kan man sende den til alle foreldrene, eller foreldre kan sende til læreren som kan videresende.

Hjemmeside

Skolens hjemmeside er dens digitale ansikt utad. På hjemmesiden kan man legge ut kontaktinformasjon, bussruter, generelle dokumenter, kontaktinformasjon til ledere som sitter i ulike utvalg ved skolen og annen allmenn informasjon. Det er viktig å sørge for et universalt design og godt brukergrensesnitt, samt prøve å unngå store filer og bilder.

Mange skoler legger også ut lenker til fagstoff og til programvare som kan være praktisk for foreldrene å ha på maskinen sin. Et slikt program kan være WinAmp (musikk og video) og

Adobe Reader (til å åpne store tekstdokumenter). Lenke til skolens læringsplattform bør også være tilgjengelig.

Bruk av hjemmeside i skole-hjem samarbeidet kan by på mange muligheter. Her kan man samle lenker, slik jeg har gjort i mitt digitale produkt, som gir viktig informasjon som foreldrene og lærere bør ha tilgjengelig, og man kan legge ut fine oppgaver og planer. I motsetning til mange av læringsplattformene er hjemmesiden tilgjengelig for andre skoler og interesserte. Det er viktig å dele på informasjonen man finner på Internett og lære av hverandre, men ikke alt bør ligge her. En hjemmeside er enkel å finne fram til og man trenger ikke huske påloggingsnavn og passord. Denne blir derfor tilgjengelig for dem som synes det er vanskelig å navigere i et LMS. Man må huske å ta høyde for at det er ikke alle som har like god brukerkompetanse.

LMS

I et LMS – learning management system,²⁸ eller læringsplattform, finnes mange muligheter som bidrar til samarbeid med hjemmet. Med lærer som administrator kan man åpne for diskusjonsforum, internt meldingssystem, e-post, chat og oppslagstavler. Man kan starte diskusjoner og ha meldingstjenester om man trenger avstemning eller tilbakemelding på foreldremøter. LMS er i likhet med intranettet et lukket system, så bare de som har passord får tilgang. Her kan man i større grad legge ut bilder og informasjon, men man må huske at det er mange som har tilgang til dette.

Mange skoler tilbyr full kontaktliste over de ansatte på hjemmesiden. Slike lister mener jeg hører hjemme i et LMS. Det er kun foreldre, elever og skolens ansatte som bør ha tilgang til læringsplattformen og slik informasjon kan godt ligge der. For dem som har lav brukerkompetanse kan man legge frem kontaktinformasjonen til skolen på hjemmesiden. Er brukeren så lite vant med data at de ikke finner e-postlisten på læringsplattformen så kan det også være at de ønsker å kommunisere på andre måter enn e-post. Men samtidig må man huske at man må tilrettelegge slik at også de som har liten erfaring, med bruk av data i skole-hjem samarbeidet,

---

²⁸ Eksempelvis Moodle og It's learning.

kan bli motivert til å ta det i bruk. På skolens hjemmeside kan man legge kontaktinformasjon til selve skolen, da rektor og skolens IKT-ansvarlig.

2.3 Websiden – det digitale produktet

Når man kommer inn websiden så starter man på forsiden.html. Her blir man ønsket velkommen og får litt informasjon om hva dette er for en nettside. I venstre hjørne kan man følge med på hvilken side man har valgt fra menyen. Neste side, info.html, utdyper denne informasjonen litt mer og prøver å gi råd om hvordan denne siden kan brukes. Deretter følger tre sider med ”brainmap” laget i JavaScript. De forskjellige lenke-sidene har forskjellig formål, noe jeg kommer tilbake til litt senere i rapporten. Etter disse sidene har jeg laget en side med e-postskjema for at foreldre kan sende inn tips og spørsmål til IKT-ansvalig, og at han/hun sammen med klassekontaktene har ansvar for å redigere og publisere forslag til kurs og tema på foreldremøter (som også har en egen lenke på menyen). Disse er det naturlig at blir lagt i skolens LMS. Mye tid ble brukt til å lage JavaScript, som er veldig enkelt å videreutvikle og tilpasse andre formål i fremtiden om man velger å bruke dette oppsettet. Jeg har også en side med tre ulike søkebarer på slik at man kan gjøre søk på Internett fra denne siden. Kontaktinformasjon til skolen kommer som neste steg på menyen, og tilslutt kan man gå tilbake til introsiden på index.html.

2.3.1 HTML

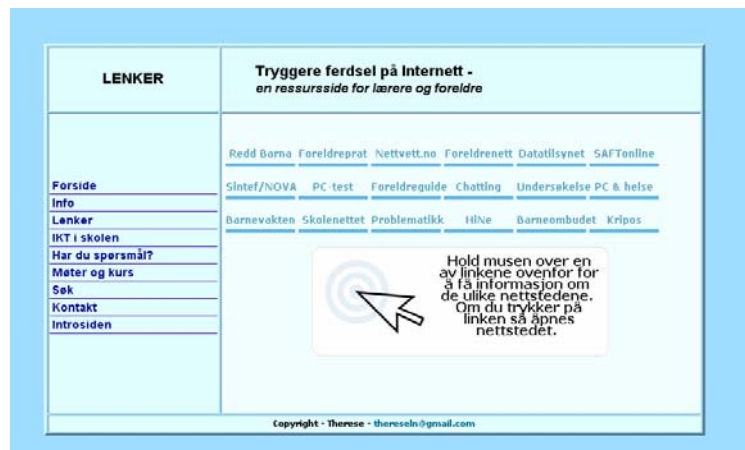
For å lage denne websiden er det brukt en HTML-editor som heter Dreamweaver. Vanligvis skriver jeg HTML-kode og integrerer JavaScript i denne, men Dreamweaver er et flott verktøy når man skal prøve og feile litt før man bestemmer seg for design og funksjon. Det gir god oversikt over både design og kode, samt at det ikke tar så lang tid å skrive koden. En bakdel med å bruke et slikt program er at koden fort blir rotete. Fordelen med å bruke en slik HTML-editor er at det går raskt å lage oversiktlige og brukervennlige nettsider. Samtidig kan både erfarne og uerfarne programmerere lage kreative nettsider fordi Dreamweaver gjør mye av jobben. Har man det travelt og må lage en nettside til et formål i full fart så er dette et flott verktøy.

2.3.2 JavaScript

JavaScript er brukt for å lage siden mer dynamisk og spennende. Ved å bruke JavaScript fikk jeg til å lage et slags tankekart på tre av sidene. Når man holder musen over lenken får man opp informasjon om nettsiden i boksen under. Koden er egenutviklet, dog med noe inspirasjon fra ”tutorials” som jeg har funnet på Internett.

2.3.3 Design

Websiden ble planlagt i et flytskjema. Jeg planla navigering, helhetsinntrykk og litt av innholdet. I vinter har vi jobbet mye med JavaScript, så det var naturlig å inkludere dette i utviklingen av denne websiden. JavaScriptet har en god funksjon fordi man kan holde musen over lenken og få opp informasjon i et eget vindu. Dette gir et moderne preg og er litt annerledes enn lenkesamlingene jeg har sett andre steder. Siden er bygget med tabeller og HTML-kode. Fotoprogram har vært brukt til å lage index-siden.

Denne websiden er laget som en nettressurs med informasjon om ulike nettsteder og dokumenter. Foreldre og lærere skal ha tilgang på en side hvor informasjon er samlet og hvor de kan prate/kommunisere om det de har lest. Jeg planla egentlig å ha med en chattefunksjon, men valgte i stedet å bruke e-post som kommunikasjonsmedium. (Et annet alternativ kunne være å inkludere et lukket forum hvor brukerne kunne diskutere.) Med utgangspunkt i dette synes jeg at valget var enkelt når det kom til utforming og design. Jeg har valgt et moderne uttrykk ved å bruk av tabeller som er midtstilt på siden. Tabellene er lik på alle sidene på websiden, noe som er med på å forsterke helhetsinntrykket. Fargevalget er også veldig viktig. Bruker man sterke eller mørke farger kan det være slitsomt å lese, så jeg har forsøkt å bruke moderne farger i lyse nyanser. Blått og turkis er nøytrale farger når de er i lyse nyanser, og tanken er at dette gjør websiden

innbydende og appellerende. Bakgrunnsfargen er ganske sterk, men jeg synes at det ble pent og passet med resten av siden.

På index-siden har jeg valgt å lage en intro før man beveger seg inn på nettstedet. Paint Shop Pro er brukt for å lage bildet som videre er lagt inn i HTML-koden. Fontene er hentet fra abstractfonts.com som tilbyr moderne fonter helt gratis. Sommerfuglene har jeg funnet i PSP. Ut over dette har jeg brukt mye tid på design og menyer, samt å lage eller finne gratis gif.- eller jpg.-filer på nett.

2.3.4 Valg av lenker

Lenkene ble valgt ut etter innhold. Noen av lenkene tar deg til samme nettsted, men gir deg annen informasjon. En annen variant, som jeg synes er bedre, er å ha all informasjonen i samme lay-out. Det er ganske rotete når man blir sendt til nye nettsteder hele tiden. Lenkene åpner seg i et nytt vindu, slik at man hele tiden har det digitale produktet åpent.

Fordelen med å lenke til de ulike aktørene slik jeg har gjort, er at man får samlet mange gode ressurser. Jeg synes også disse lenkesidene viser variasjonen og litt oversikt over det som finnes på Internett for å lære om barn og unges digitale hverdag.

Det er tre lenkesider i det digital produktet:

- ✚ Side3.html - lenker for foreldrene og lærer
- ✚ Side4.html - dokumenter om IKT i skolen og noen lenker spesielt beregnet på skolen.
- ✚ Lenker1.html - Med denne lenkesamlingen har jeg prøvd å samle gode og informative lenker om seksuelle overgrep på Internett. Dette er gjort med tanke på å synliggjøre denne problematikken også på denne websiden.

2.3.5 Navigering og brukervennlighet

Menyen er den samme på alle sidene. Det er mange muligheter for navigering, men på denne websiden har jeg valgt å bruke menyen for å gjøre navigeringen oversiktlig. Ved å ha likt utseende på alle sidene øker man brukervennligheten og følelsen av at man er på samme sted hele

tiden. Menyen er trolig det aller viktigste elementet på de fleste websider.²⁹ En meny i venstre tabell kan også utgjøre en viktig del av effektiv web-layout. Menyen på denne siden er laget ved hjelp av en internettressurs som heter ”Webmaster – toolkit”, og består av CSS og HTML-kode. Design og utseende på menyene her er stilrene, oversiktlige og lette å laste ned med ulike web-browsere. Websiden har jeg tenkt kan lenkes til fra skolens hjemmeside, slik at den alltid er tilgjengelig for brukerne. Man kan også ta innholdet og legge det til på skolens opprinnelige hjemmeside om man ønsker.

2.3.6 Formål med produktet

Formålet med denne websiden er at den skal fungere som lenkesamling og som grunnlag for gode samtaler. På websiden kan man lese seg opp og se hva andre også mener er viktig at både voksne og barn bør kunne. En av lenkene er til en side som er spesielt utviklet for å danne et grunnlag før foreldremøtet.

Jeg som lærer tar ansvar for å samle dokumenter og lenker som er viktig for lærere og foreldre å ha tilgang på. Gjennom websiden gjør jeg dette tilgjengelig. Det må også lages papirutgaver av det som skal ligge til grunnlag for møter og kurs, da man ikke kan regne med at alle kan gå online og lese. Websiden skal ikke fungere bare som informasjonsside, men danne grunnlag for diskusjoner, gode samtaler og kursing. Foreldrene må få en e-post, sms eller melding på foreldremøter eller i LMS om at denne siden er tilgjengelig og bli oppfordret til å ta den i bruk.

Med tanke på hvordan websiden kan være et digitalt læringsverktøy kan man forsøke å se den i et sosiokulturelt perspektiv. Et utgangspunkt for et sosiokulturelt perspektiv på læring, menneskelig tenkning og handling er at en interesserer seg for hvordan grupper og individer tilegner seg og utnytter fysiske og kognitive ressurser. Mennesker står ikke i direkte samband med verden rundt oss, og derfor trenger vi en forlengelse av oss selv til å observere og tolke virkeligheten. Disse forlengelsene kalles artefakter og er redskaper; ressurser; språk eller fysiske redskaper som sag eller datamaskiner.³⁰ Ut fra dette kan man hevde at websiden også er et artefakt/verktøy som kan brukes i en læringsprosess.

---

²⁹ Austad, s.126

³⁰ Kompendium 687, s.62

Lev Vygotsky åpnet for å bruke artefaktbegrepet til å ikke bare gjelde materielle redskaper, men også mentale, intellektuelle redskaper. Dette innebærer at man må beherske andre redskaper før man kan ta i bruk IKT som en læringsmetode. Et av de viktigste kognitive redskapene vi har er i følge Vygotsky språket.³¹ Dette er fordi vi forstår omverden ved hjelp av språket. Sosiokulturelle teorier fokuserer på hvordan den sosiale verden stimulerer for utvikling og læring. Utvikling skapes ikke bare gjennom interaksjon med andre og det vi lærer av dem, men også gjennom redskaper vi bruker og verdier og tradisjoner fra samfunnet vi lever i. I dag er mange mennesker godt vant til å lære ved bruk av IKT og setter pris på de kvalitetene det gir.

Ifølge et sosiokulturelt perspektiv er kommunikasjon en grunntanke og et vilkår for læring. Bruk av en slik webside innebærer nye muligheter for læring og kommunikasjon, og mulighetene er mange. Ved å bruke en webside som aktivitet i forkant og under foreldremøter, blir målet at de voksne skal gjennomgå en kognitiv prosess, og dra nytte av innholdet denne websiden presenterer.

Men hvordan kan man tilegne seg kunnskap ved hjelp av denne websiden? Et viktig begrep i denne sammenheng er “mediering”, som blir brukt om alle typer hjelp eller støtte i læringsprosessen, både om personer og artefakter. Mediering kan sees på som en internaliseringsprosess, hvor individet gjør kulturen og det individet lærer til sitt eget. Det blir altså en slags ”støttet” og styrt overføring av kunnskap og inntrykk. Nettressursen kan være en slik støttende artefakt, men den kan ikke stå for læringen alene. Et viktig punkt her er at man må jobbe med det man har lest og gjøre dette til sitt eget. Først da skjer det læring!

På websiden finner foreldrene en egen side hvor de kan sende inn tips og forslag til neste foreldremøte og hva de kunne tenke seg at vi diskuterer. Denne siden er imidlertid ikke operativ, men jeg har laget lay-out. Grunnen til at den ikke er satt i bruk er at jeg må ha tilgang på en server. Men tanken bak er at å legge til rette for dette på websiden vil gjøre at flere bare legger inn en liten melding til meg. Dette

**Tryggere ferdsel på Internett -
en ressurside for lærere og foreldre**

Send inn forslag og tips til hva vi kan diskutere på neste møte og på kurskvelden.

Navn

E-post

Spørsmål Tips

Copyright - Therese - theresein@gmail.com

³¹ Gunn Imsen, Elevens verden s. 156

bør jeg videre samle og publisere enten i LMS eller på hjemmesiden slik at alle vet hva som ble ønsket og hva tema på foreldremøte blir.

Foreldreundersøkelsen viser at foreldre i all hovedsak ønsker å lære om barnas digitale hverdag enten gjennom informasjon i posten eller ved at de finner den på nettsider.³² Også foreldremøter kommer høyt opp på listen. I arbeidet for å bevisstgjøre de foresatte og lærere mener jeg det er viktig å gjøre dette tilgjengelig for dem. Da fjerner man et problem for dem, nemlig å finne informasjon. Det er mange nettsider som byr på gode lenker og informasjon, men det er også noen jeg mener er ganske dårlige. Ved å samle lenkene slik vil man kunne bruke denne siden som en førsteside for å finne veien videre til informasjonen.

I gjennomsnitt oppgir 60 % av foreldrene i undersøkelsen at de føler de trenger mer informasjon om trygg bruk av Internett, og behovet for dette øker etter som barnet blir eldre. Dette bekrefter igjen at skole-hjem samarbeidet må utvikles, for behovet for å understreke at det er både skolens og foreldrenes ansvar å trygge barnas ferdsel på Internett. I møte med utfordringer på Internett trenger barna kunnskapsrike og konsekvente voksne som har et felles forståelse og utgangspunkt for regler og avgjørelser som blir tatt. Ved å bruke en slik webside på en god og målrettet måte mener jeg at man kan få til akkurat det.

---

³² Lenke til foreldreundersøkelsen

3 Refleksjon

Jeg er glad jeg har fått utvikle et digitalt produkt som er rettet mot foreldre og lærere. I denne rapporten har jeg prøvd å samle noen tråder for hvorfor en slik webside kan være brukbar i samarbeidet mellom skole-hjem, og de ulike farene det kan være ved å la elevene ferdes på Internett alene.

Det er umulig å samle alle de tankene og inntrykkene man har fått mens man har gjort et slikt prosjektarbeid, og der er heller ikke meningen. Men jeg har forsøkt å ta med det jeg synes er spesielt viktig å huske på når man jobber med barna og digitale medier, nemlig hva denne hverdagen innebærer, hvem og hva de kan møte på der ute. Dessuten er det viktig at alle de voksne rundt barna har kunnskap om dette og derfor synes jeg det er veldig viktig å ha med hjemmene på dette.

Overgrepssproblematikken har blitt klarere for meg, og jeg har tvunget meg gjennom mange rapporter og artikler om dette. Tidvis med tårer i øynene, men i ettertid glad for det jeg har lært. Det har også vært litt spesielt å lese om dette siden jeg selv var i rette alderen da mIRC tok av, og da var det ingen som hadde kunnskap om hva som kunne foregå der. Jeg ser virkelig behovet for å åpne opp for samtale om problematikken i skolen. Jeg har fått oversikt over mange forskjellige nettressurser og rapporter om barn og unges digitale hverdag, samt overgrepssproblematikken.

En ting jeg helt sikker kan si etter å ha skrevet denne rapporten er at jeg har inkludert litt vel mye! Avgrensningen min i visjonsdokumentet skulle vært tatt mer hensyn til, men samtidig så har jeg fått med meg nye undersøkelser, lest mange rapporter og er ”oppdatert” på barn og unges digitale hverdag. I forkant av å lage det digitale produktet og så skrive denne rapporten har jeg lest mye. Dette har resultert i at enkelte tema kun er nevnt i rapporten.

Jeg gleder meg til å hjelpe mine kolleger til å være bevisste voksne om barn og unges digitale hverdag!

4 Litteraturliste

Aas-Hansen, Astri v/ Redd Barna. **Barn som møter overgriper på Internett.** 2004.

<http://klasse.hinesna.no/mod/resource/view.php?id=14807>

Sist besøkt 505.07.06

Aftenposten, Weldeghebrie, Lucas. Artikkel: **Tufte-gutta lærte bort datasikkerhet**

<http://forbruker.no/digital/nyheter/data/article1216908.ece> , 07.02.2006.

Sist besøkt 1.juli 2006.

Austad, Kristian. **Webdesign. Steg for steg.** Yrkesforlaget AS. Oslo 2001

Fagerjord, Eldbjørg, Rana Blad. Artikkel: **Våkn opp, voksne!**

<http://www.ranablad.no/nyheter/article1481609.ece> - 28.02.05.

Sist besøkt 4.juli 2006

Godejord, Per Arne: **PP-presentasjon om barn og unges digitale hverdag.** 2006. Hentet i Moodle.

Godejord, Per Arne (red). **Gå inn i din tid. Et lite utvalg tekster.** Mo i Rana, 2004.

Hegerhold, Hallstein (redaktør). **Kompendium 687 - Læringsteori og bruk av IKT.** Høgskolen i Nesna, 2005

Imsen, Gunn. **Elevers verden. -Innføring i pedagogisk psykologi.** Tano AS. Oslo, 1997

Redd Barna ved Cathrine Bergerud: **Chattevenner er ikke som andre venner. En rapport om barn og unges chattekompetanse.** 2006.

PDF-fil som ble søkt opp på Google. Finnes også på www.reddbarna.no

SAFT online. **Foreldreundersøkelsen 2006.** <http://www.saftonline.no/faktafraSAFT/2746/>

sist besøkt 04.07.06

SAFT online. **Barneundersøkelsen 2006.** <http://www.saftonline.no/presse/2873/>

Sist besøkt 04.07.06

Skogrand, Elizabeth. **Gå inn i din tid! Åpningsforelesning ”Internett – et skjulested for pedofile”**
24.09.03

<http://klasse.hinesna.no/mod/resource/view.php?id=14798>

Sist besøkt 01.07.06

Vedeler, Janikke, K.Sasaoka og S.Mossige (NOVA) **Barn som selger eller bytter sex. Faglig veiledning til hjelpeapparatet.** 2006

http://odin.dep.no/filarkiv/278175/Faglig_veileder_-_seksuelle_overgrep.pdf

Sist besøkt 02.07.06

5 Lenker til nett

Bilder:

Gif Animations - <http://www.gifanimations.com/>

Barry's clip art server - <http://www.barrysclipart.com/>

Free Photo - <http://www.freefoto.com/index.jsp>

Meny:

Webmaster Toolkit - <http://www.webmaster-toolkit.com/css-menu-generator.shtml>

JavaScript:

W3 School - <http://www.w3schools.com/js/default.asp> - JavaScript tutorials.

Alle lenkene er besøkt i uke 26 og 27, 2006.

Om forfatterne

- Randi Kalland
- Vilde Nikoline Holst
- Anne Sofie Løvli
- Astrid Elin Onsøyen Gutvik
- Eva Mortensen
- Invild Attramadal
- Karsten Fagervik
- Linda Eirin Lynum
- Mona Sylten
- Svein Gunnar Sund
- Nina Kaino Andersen
- Sissel Dyrstad
- Sølvi Renate Husby
- Therese L. Nicolaysen

Alle rapportforfatterne er studenter ved IKT og Læring 1 og/eller IKT og Læring 2, ved Høgskolen i Nesna.

Studentene representerer det første kullet fra IKT og Læring som får sine rapporter utgitt i HiNes interne skriftserie og de er de eneste studentene, sammen med studentene ved vår informatikkutdanning, ved noe høgere utdanningsinstitusjon i verden som har hatt problematikken rundt seksuelle overgrep mot barn og bruken av IKT som verktøy for distribusjon, lagring av overgrepbilder og kontakt mellom offer og overgriper på pensum. Prosjektet "Gå inn i din tid!" er helt unikt i internasjonalt sammenheng, og bygger på et faglig samarbeid mellom Redd Barna og seksjon for informatikk ved Høgskolen i Nesna, der også Kripos er en verdifull støttespiller.

Men de viktigste deltakerne er våre studenter. Uten dem hadde vi ikke hatt noe prosjekt. Studentenes innsats, fra de første som deltok i starten av prosjektet (Samfunnsinformatikk ved tredjeår IT-bachelor) i 2003 til årets bidragsytere (Vår 2006), har vært formidabel.

Studentene har grunn til å være stolte av seg selv, og vi ved Høgskolen i Nesna er i alle fall stolte av dem.

Om redaktøren

Per Arne Godejord (f. 1965), førstelektor i informatikk ved Høgskolen i Nesna.

Faglærer i samfunnsinformatikk ved førsteår IKT-bachelor og IKT for lærere 1 og 2, og ansvarlig for prosjekt "Gå inn i din tid". Utdannet med hovedfag i informasjonsvitenskap, mellomfag i offentlig rett, samt i juridisk spesialfag politirett og pedagogisk seminar ved universitetet i Bergen. Forfatter av en rekke publikasjoner om IKT og sikkerhet ut fra brukerperspektiv, jus og læring.

Fredrikke – Organ for FoU-publikasjoner – Høgskolen i Nesna

Fredrikke er en skriftserie for mindre omfangsrige rapporter, artikler o.a som produseres blant personalet ved Høgskolen i Nesna. Skriftserien er også åpen for arbeider fra høgskolens øvingslærere og studenter.

Hovedmålet for skriftserien er ekstern publisering av Høgskolen i Nesnas FoU-virksomhet. Høgskolen har ikke redaksjonelt ansvar for det faglige innholdet.

Redaksjon

Hovedbibliotekar

Trykk

Høgskolen i Nesna

Omslag

Grafisk design: Agnieszka B. Jarvoll

Trykk: Offset Nord, Bodø

Opplag

Etter behov

Adresse

Høgskolen i Nesna

8701 NESNA

Tlf.: 75 05 78 00 (sentralbord)

Fax: 75 05 79 00

E-postmottak: ninfo@hinesna.no

Oversikt utgivelser Fredrikke

Hefter kan bestilles hos Høgskolen i Nesna, 8700 Nesna, telefon 75 05 78 00

Nr.	Tittel/forfatter/utgitt	Pris
<u>2006/3</u>	News og BitTorrent som verktøy for formidling av overgrepsmateriale : studentrapporter fra Prosjekt Gå inn i din tid, 1.år bachelor informatikk, HiNe / Per Arne Godejord (red.)	40,-
<u>2006/2</u>	Learning Management System og foreleserens opplevelse av jobbytelse / Laila Johansen Matberg og Tom Erik Nordfonn Holteng	50,-
<u>2006/1</u>	Samspillet betydning for den semantiske og fonologiske språkutviklingen i tidlige leveår / Oddbjørn Knutsen	70,-
<u>2005/11</u>	IKT-basert norskundervisning i utlandet / Ove Bergersen (red.)	85,-
<u>2005/10</u>	Drama Nettverk : rapport fra samling på Nesna 20. – 23. oktober 2004 / Anne Meek m.fl. (red.)	95,-
<u>2005/9</u>	Slik vi ser det : hva synes studenter om sin egen IKT-kompetanse etter avsluttet allmennlærerutdanning? / Laila J. Matberg og Per Arne Godejord (red.)	35,-
<u>2005/8</u>	Praksiskvalitet i allmennlærerutdanningen : en studie av adopsjonspraksis ved Høgskolen i Nesna / Kåre Johnsen	90,-
<u>2005/7</u>	Argumenter for og erfaringer med fysisk aktivitet i skolen hver dag : en analyse av et utvalg relevant litteratur og prosjekter i og utenfor Nordland / Vidar Hammer Brattli og Kolbjørn Hansen	55,-
<u>2005/6</u>	Praksisorientert lærerutdanning : presentasjon og evaluering av Dalu 2003 (rapport 1 og 2) / Hallstein Hegerholm	145,-
<u>2005/5</u>	Kjønnsrelatert mobbing i skolen : utfordringer for lærerprofesjonen / Arna Meisfjord	30,-
<u>2005/4</u>	Deltids allmennlærerutdanning : opplæringsboka som verktøy i praksisfeltet (2.utg) / Patrick Murphy	45,-
<u>2005/3</u>	Om styrking av samisk språk og identitet med vekt på Helgeland og Västerbotten : rapport fra seminar i Hattfjelldal 27.-28.januar 2005 / Knut Berntsen (red.)	60,-
<u>2005/2</u>	Norsk som minoritetsspråk – i historisk- og læringsperspektiv / Harald Nilsen (red.)	75,-
<u>2005/1</u>	Mobbing i skolen : årsaker, forekomst og tiltak / Oddbjørn Knutsen	55,-
<u>2004/13</u>	IKT skaper både variasjon og læring / Per Arne Godejord	30,-
<u>2004/12</u>	Deltids allmennlærerutdanning : opplæringsboka som verktøy i praksisfeltet / Patrick Murphy	45,-
<u>2004/11</u>	www.fruktkurven.no : systemering och utveckling av ett webbaserat abonnemang system / Peter Östbergh	90,-
<u>2004/10</u>	Utvikling av studentenes reflekterte og praksisrelaterte læring / Elsa Løfsnæs	90,-
<u>2004/9</u>	Utvärdering av IT och lärkulturer : ett samarbetsprojekt mellan Umeå Universitet och Høgskolen i Nesna / Peter Östbergh, Laila Johansen og Peter Bergström	85,-
<u>2004/8</u>	Med sparsomme midler og uklare odds : oppfølgingstilbud for nyutdanna lærere / Harald Nilsen og Knut Knutsen	100,-
<u>2004/7</u>	Prosessen bak det å ta i bruk mappe som pedagogikk og vurderingsform / Tom Erik N. Holteng og Hallstein Hegerholm	60,-
<u>2004/6</u>	Utdanning og forskning innenfor samiske miljø på Helgeland og Västerbotten : rapport fra seminar i Hattfjelldal 22. – 23.januar 2004 / Knut Berntsen (red.)	70,-
<u>2004/5</u>	Behov for kompetanseheving innenfor reiselivsnæringa på Helgeland / Knut Berntsen og Ole Johan Ulriksen	35,-

<u>2004/4</u>	Evaluering av databasert undervisning av 3Bi ved Sandnessjøen videregående skole / Johannes Tveita	20,-
<u>2004/3</u>	Skolens verdigrunnlag i et rawlsiansk perspektiv / Ole Henrik Borchgrevink Hansen	25,-
<u>2004/2</u>	Multiplikasjon i småskole og på mellomtrinnet / Bente Solbakken (red.)	45,-
<u>2004/1</u>	Humanistisk eklektisme i spesialpedagogisk rådgivning / Oddbjørn Knutsen	45,-
<u>2003/9</u>	RedBull NonStop 2002 : utveckling av et web-baserat resultatrapporteringsystem för en 24 timmars mountainbike tävling / Peter Östbergh	50,-
<u>2003/8</u>	"Kan du tenke deg å jobbe for Høgskolen i Bodø" : om Høgskolen i Nesnas etablering av informatikkutdanning i Mo i Rana / Geir Borkvik	25,-
<u>2003/7</u>	Lærerutdannere i praksisfeltet : hospitering i barnehage og grunnskole / Oddbjørn Knutsen (red.)	55,-
<u>2003/6</u>	Teori og praksis i lærerutdanning / Hallstein Hegerholm	50,-
<u>2003/5</u>	Nye perspektiver på undervisning og læring : nødvendige forskende aksjoner med mål om bidrag av utvidet innhold i lærerutdanningen / Jan Birger Johansen	30,-
<u>2003/4</u>	"Se tennene!" : barnetegning – en skatt og et slags spor / Nina Scott Frisch	35,-
<u>2003/3</u>	Responsgrupper : en studie av elevrespons og gruppekultur - norsk i 10.klasse våren 2003 Korgen sentralskole / Harald Nilsen	80,-
<u>2003/2</u>	Informasjonskompetanse i dokumentasjonsvitenskapelig perspektiv / Ingvill Dahl	40,-
<u>2003/1</u>	"Det handler om å lykkes i å omgås andre" : evalueringsrapport fra et utviklingsprosjekt om atferdsvansker, pedagogisk ledelse og sosial kompetanse i barnehager og skoler i Rana, Hemnes og Nesna kommuner i perioden 1999-2002 / Per Amundsen	80,-
<u>2002/1</u>	Augustins rolle i Albert Camus' Pesten / Ole Henrik Hansen	35,-
<u>2001/6</u>	Etniske minoritetsrettigheter og det liberale nøytralitetsidealet / Ole Henrik Hansen	35,-
<u>2001/4</u>	Evaluering av prosjekt "Skolen som grendesentrum" / Anita Berg-Olsen og Oddbjørn Knutsen	70,-
<u>2001/3</u>	Fra Akropolis til Epidaurus / Tor-Helge Allern	40,-
<u>2001/2</u>	Hvordan organisere læreprosessen i høyere utdanning? / Erik Bratland	45,-
<u>2001/1</u>	Mjøs-utvalget og Høgskolen i Nesna : perspektiver og strategiske veivalg / Erik Bratland	30,-
<u>2000/11</u>	Implementering av LU98 / Knut Knutsen	120,-
<u>2000/9</u>	Moralsk ansvar, usikkerhet og fremtidige generasjoner / Kristian Skagen Ekeli	40,-
<u>2000/8</u>	Er dagens utdanningsforskning basert på behavioristisk tenkning? : drøfting av TIMSS' læreplanmodell fra et matematikdidaktisk synspunkt / Eli Haug	90,-
<u>2000/7</u>	Sosiale bevegelser og modernisering : den kommunikative utfordring / Erik Bratland	50,-
<u>2000/6</u>	Fådeltskolen - "Mål og Mé" / Erling Gården og Gude Mathisen	60,-

<u>2000/4</u>	Bidrar media til en ironisk pseudo-offentlighet eller til en revitalisering av offentligheten? / Erik Bratland	40,-
<u>2000/3</u>	FoU-virksomheten ved Høgskolen i Nesna : årsmelding 1998 / Hanne Davidsen, Tor Dybo og Tom Klepaker	35,-
<u>2000/2</u>	Maleren Hans Johan Fredrik Berg / Ann Falahat og Svein Laumann	150,-
<u>2000/1</u>	TIMSS-undersøkelsen i et likestillingsperspektiv : refleksjoner rundt dagens utdanningssektor og visjoner om fremtiden / Eli Haug.	30,-
<u>1999/2</u>	Kjønn og interesse for IT i videregående skole / Geir Borkvik og Bjørn Holstad	20,-
<u>1999/1</u>	Fortellingens mange muligheter : fortellingsdidaktikk med analyseeksempel / Inga Marie Haddal Holten og Helge Ridderstrøm.	70,-